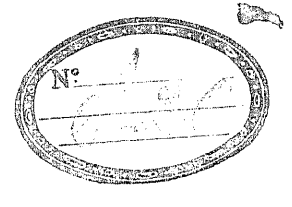

10. v. 3. 12

1 400 40 BATA
MADE IN SPAIN

D. ANTONII FERNANDEZ
DE OTERO
J. C. CARRIONENSIS,
OPERA JURIDICA

Duobus Tomis Digesta.

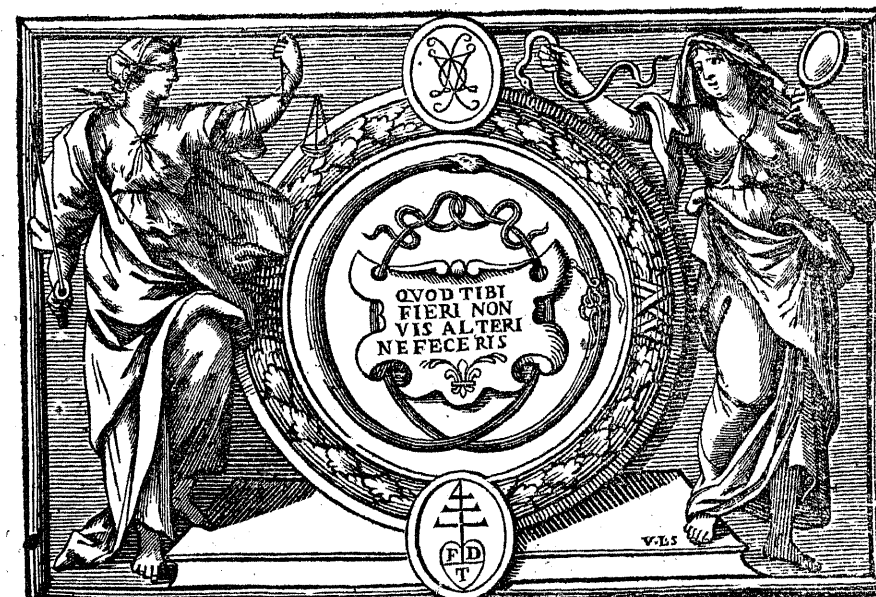
D. ANTONII FERNANDEZ
DE OTERO

J. C. CARRIONENSIS,
OLIM IN PINTIANA ACADEMIA INSTITUTIONUM
Civilium Cathedræ Moderatoris; deinde in Pintiano Regio Senatu
Forensium Caufarum Patroni,

TRACTATUS
DE OFFICIALIBUS
REIPUBLICÆ,
NECNON OPPIDORUM UTRIUSQUE
CASTELLÆ.

Tum de eorundem Electione, Ufu & Exercitio.

OPUS NON SOLUM TIRONIBUS, SED ETIAM MAGISTRIS
pernecessarium, duplici Indice, Caputum scilicet, & Rerum locupletatum.
EDITIO NOVA, AUCTIONIOR ET ACCURATIOR.

COLONIÆ ALLOBROGUM.

Apud **FRATRES DE TOURNES.**

M. D C C. L.

PROLOQUIUM

A D

LECTOREM.

PRÆFATIONUM usus, in Librorum editionibus, non omnibus probatur, utpotè quæ Lectori in altum properanti remoram injicere videantur, & Genium rem ipsam cominùs videre gestiens retinaculis importunis præpediant. Cui etenim bono, inquiunt, Tabellæ publicè propositæ velum obducere, & præsentem voluptatem avidis præripere oculis jamjam ad illam contemplandam ardentibus? vel esurientem atque mensæ assidentem longiore discursu convivam destinere, qua scilicet arte, quibusvè condimentis edulia parata sint, quali aures priùs quàm os & venter, saturandæ sint? At verò cæteri, quibus sanior residet sententia, quamvis prolixiora Lectorem fatigantia Prolegomena explodant, non tamen recusant ea quæ brevem totius Operis synopsis exhibent tanquam in speculo, ut hac ratione mens imbuta primis rei differendæ rudimentis, faciliori negotio intentionem Authoris percipiat, & delicatiori oblectatione singularum totius Operis partium pulchritudinem intueatur.

Quare operæ pretium duxi compendiarium hujus Tractatus delineationem in limine præponere, duabus distincti partibus, quarum prior agit de Officialibus Reipublicæ Hispanorum, sive utriusque Castellæ in genere: posterior verò Prætores, seu Judices Ordinarios Civitatum & Oppidorum tam Regiæ Coronæ, quàm privatorum Toparcharum in specie considerat.

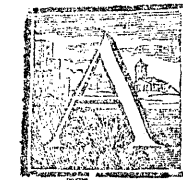
Amplissima quidem materia est juxtà ac utilissima, siquidem in omni Republica benè constituta, Magistratuum institutio principem locum sibi facilè vindicat, sine quorum autoritate, prudentia, & diligentia stare minimè potest; ut quemadmodum exercitus sine Imperatore ab hostibus nullo negotio debellatur ac diffi-

BIBLIOPOLÆ

LECTORI MONITUM.

patur, & navis sine gubernaculo evidentissimis subjacet naufragii periculis, non abfimili quoque ratione Civilis Societas non nisi sapientissimorum Officialium consilio & potestate consistit, neque tranquilla pace frui poterit, nisi præsideant qui totam rem civilem publicam & privatam sapientiâ suâ componant & gubernent. Omnia tamen, quæ ad hunc Tractatum revocari possent non congero; sed ut mei moris est, selectiora & utiliora ad proxim forenses, necnon politicam exhibeo, quæ nimirum observanda veniant in electione Officialium, ut digniores semper præferantur omnique ambitioni via præcludatur; ut legitime electi confirmentur à Principe, vel Baronibus, quorum jurisdictioni subsunt; ut confirmati munus sibi impositum subeant, etiam invitati, ac diligenter persolvant; ut præficiendi requisitis qualitatibus ornentur; ut debito loco sedeant; & incedant absque confusione & tumultu, meritisque donentur salariis; qua ratione creentur Officia, retineantur, extinguantur, vel amittantur; aliisque quamplurima scitu digna, ac specialia, quæ sequens Capitulum utriusque Partis syllabus summo digito commodius indicabit.

Quæ omnia legum Civilium & Pontificiarum autoritatibus, appositis etiam quibusdam sacræ Scripturæ locis, Historiarum monumentis, & eruditissimorum Jurisperitorum decisionibus ac sententiis exornantur, ut non modò Dicasterium seu forum judiciale profitentibus necessaria, sed & cujusvis status seu ordinis hominibus utilia non minùs quàm jucunda fore videantur. Hoc tamen Lectorem monitum velim, ut errata, quæ hac tempestate vix evitari possunt in Typis, judicio suo suppleat & emendet, & quæ Authori jure imputari non debent, benigna æquitate ferat & ignoscat.

Annus nondum elapsus est, ab Operum omnium Joannis Gutierrez Editione nostra; in cujus perfectionem, *Indicem* præcipuè generalem, profusque novum, tot & tantos impendimus labores ac sumptus, ut spei de ea conceptæ responderit faustus eventus. Ulteriùs ergo progredientes, & Eruditorum votis annuentes, qui ponderis ac momenti ejusdem à nobis expostulant alios Auctores, in præsentis silit *Antonius Fernandez de Otero*, perillultris in Jure Consultus, cujus Opera partim ab aliquot annis deficiebant, separatimque tantùm venundabant. In Parmensî namque Editione, Bondeni quidem adnectebantur Animadversiones & Ampliationes ad Oteri Tractatum *de Pascuis & Jure Pascendi*; verùm omiſsa desiderabatur ejusdem Oteri *de Officialibus Reipublicæ* Tractatio. Lugdunensis Editio Tractationem hanc ultimam complectebatur, at ei non erant annexæ prælaudatæ Bondeni Notæ & Additiones. Hæc omnia sparsim edita conjungentes, Auctoris nostri, ejusque Commentatoris Continuatorisve tibi præbemus Editionem, **BENEVOLE LECTOR**, omnibus numeris absolutam, & quantum fieri potuit, erratis vacuum. De his Tractatibus, præsertim jam evulgatis, eorumque Auctoribus satis superque cognitis, amplior tecum nobis non erit sermo, certo confisi animo rem tibi haud ingratam nos exequi; quo perducemur ad alia non minùs exquisita utiliâve absque intermissione edenda. His interim non invitatus frui, studiisque nostris favens, in æternum vale. *Datum Coloniae Allobrog. Kalend. Januar. ann. 1732.*

INDEX CAPITUM

PRIMÆ PARTIS.

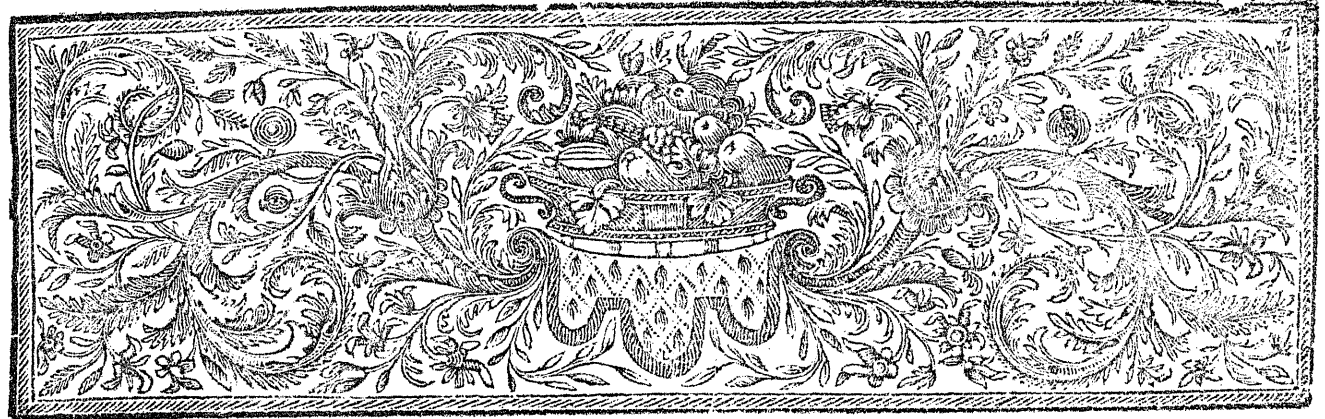
CAPUT I.		UID Officialium nomine comprehendatur, & quid sit electio. Pag. 1	VI. De Confirmatione electionis Officialium quæ à Superiore necessariò est petenda, quomodo debeat fieri, & de ejus effectu. 27
II.		De his quæ generaliter observanda sunt in electione Officialium. 3	VII. De prohibita Officialium continuitate. 30
III.		De qualitate eligendorum ad Officia Reipublicæ. 9	VIII. De pluralitate Officialium prohibita; & quando permissa. 34
IV.		In electionibus Officialium an semper obtineat quod fit à majori parte, & cavendum sit: Et quid si electores in pari numero contrarientur cum discordent. 20	IX. Utrum Officia sorte possint conferri, & ab hoc sortis Judicio appellari valeat. 36
V.		Electio seu nominatio Officialium utrum debeat fieri de digniori, an sufficiat in utroque foro de digno, Et si indignus, & incapax nominetur, & eligatur, an Electores potestate eligendi priventur & quis tunc debeat eligere. 22	X. De Officialium divisione inter nobiles & plebeios. Et an unus status possit præscribere contra alium Officia Reipublicæ. 38
			XI. Officialium electio seu nominatio an per appellationem à contradicente interpositam suspendi possit, an verò ex ejus executione, & possessione Officii tradita causetur attentatum. 46
			XII. Electi & nominati ad Officia Reipublicæ ea tenentur acceptare, & quomodo compellentur & ex quibus causis excusari

Index Capitum.

<p><i>sari possint, & de praxi proponendi executiones.</i> Pag. 51</p> <p>XIII. <i>Officia Reipublicæ, durante tempore, pro quo nominatio seu electio facta est, an revocari possint; & quid si ad beneplacitum vel ad nutum fuerint concessa.</i> 62</p> <p>XIV. <i>De precedentibus Officialium Reipublicæ.</i> 67</p>	<p>XV. <i>Officia Reipublicæ an procurari & ambiri possint.</i> 75</p> <p>XVI. <i>De Officialium Reipub. Salaris.</i> 76</p> <p>XVII. <i>Officia reipublicæ quomodo extinguantur & amittantur.</i> 78</p> <p>XVIII. <i>De obligationibus, interesse aut pœnis quibus subiaceant eligentes seu nominantes Officiales Reipublicæ & de Officialium fidejussoribus.</i> 79</p>
--	--

PARTIS SECUNDÆ.

<p>CAPUT I. DE Prætoribus Civitatum, & Villarum eorumque locum Tenentibus, & Judicibus ordinariis cujuslibet oppidi tam Regiæ Coronæ, quàm privatorum Dominorum, seu Baronum. 83</p> <p>II. <i>De Alguacelis seu Birorariis.</i> 90</p> <p>III. <i>De Officio Custodis Carceris vel Commentariensis.</i> 92</p> <p>IV. <i>De Officio Judicis in Hispan. vulgò vocati Alcade de la Hermandad, & aliorum ministrorum, vulgò Quadrileros.</i> 95</p> <p>V. <i>De Officio Tabellionis seu Notarii.</i> 102</p> <p>VI. <i>De Officio Decurionis.</i> 106</p> <p>VII. <i>De Officio Disquisitorum, seu Censuram victualium, qui vulgò dicuntur Fieles Executores de bastimentos.</i> 107</p> <p>VIII. <i>De Officio Sindici seu Procuratoris generalis.</i> 110</p> <p>IX. <i>De Procuratoribus Curiarum quos dicimus, Procuradores de Cortes.</i> 116</p> <p>X. <i>De Officio Oeconomi Civitatis, Villæ seu cujuscumque Concilii qui vulgò dicitur Mayordomo de propios.</i> 124</p> <p>XI. <i>De Officio Thesaurarii publici, & regalis, & cujuslibet Depositarii publici seu privati per Judicem constituti.</i> 131</p> <p>XII. <i>De Officio Depositarii publici horrei qui vulgò dicitur Mayordomo delposito:</i> 143</p> <p>XIII. <i>De Officio Custodis murorum portarum Civitatis, portus, itinerum, seu</i></p>	<p><i>montium, frugum, vinearum.</i> 145</p> <p>XIV. <i>De Officio Exactorum tributorum, ac vectigalium Regni, & Eleemosinarum Bullarum.</i> 150</p> <p>XV. <i>De Officio Campforis seu Cambiatoris publici qui vulgò dicitur Cambio & Numularii, qui dicitur banco.</i> 154</p> <p>XVI. <i>De Officio Ponderatoris Auri, Argenti, & aliorum metallorum, qui vulgò apud nos vocatur Contrafte, & de mercatore publico.</i> 162</p> <p>XVII. <i>De Officio Hospitatoris publici, quem vulgò vocamus Melonero.</i> 165</p> <p>XVIII. <i>De Officio alterius Hospitatoris, qui Castelle sermone dicitur Apofentador.</i> 172</p> <p>XIX. <i>De Officio Proxenetæ, venditionum, & aliorum contractuum, qui vulgò dicitur Corredor.</i> ibid.</p> <p>XX. <i>De Officio Describentium vicinos in publico aestimo, vulgò Padron Censitorum quos in Hispania vocamus Empadronadores y Desagraviadores de pechos y tributos.</i> 182</p> <p>XXI. <i>De publicis Mensoribus agrorum, navium, & aliarum rerum similium & Architectis publicis vulgò Alarises.</i> 191</p> <p>XXII. <i>De Officio Executoris publici Justitiæ, seu manu Volti, in Hispania vulgò Verdugo nuncupati & Praconis publici.</i> 198</p>
--	--

D. ANTONII FERNANDEZ DE OTERO, I. C. CARRIONENSIS, TRACTATUS DE OFFICIALIBUS. PARS PRIMA.

CAPUT PRIMUM,

Quid Officialium nomine comprehendatur, & quid sit electio?

SUMMARIUM.

- 1 Officialium verbo quid significetur?
- 2 Officiales à verbo officio derivantur.
- 3 Officium dicitur quod quisque efficere debet.
- 4 Officium pietatis quid.
- 5 Officium Avi circa Nepotem quid?
- 6 Officium paternum.
- 7 Officium Magistratus.
- 8 Officium pro munere publico & honore usurpatur.
- 9 Officium censuale.
- 10 Cohortale.
- 11 Comitianum.
- 12 Officium quandoque dicitur ipse locus in quo Officiales consistunt.
- 13 Officium nobile & mercenarium quid?
- 14 Officia quædam publica, quædam verò privata.
- 15 Publica duplici sunt in differentia.
- 16 Privata quid sint.
- 17 Officium quid differat ab artificio?
- 18 Artes aliæ sordidæ, aliæ honestæ.
- 19 Officia alia honorifica, alia vilia.
- 20 Officiales ab officio publico derivantur.
- 21 Officiales Reipublicæ quo sensu dicantur.
- 22 Regis dignitas an sit Officium?
- 23 An ex officio teneatur Rex Regnis inservire?
- 24 Imperare non solum est dignitas, sed ars ar-

- tium omnium summa.
- 25 Proprium Regum officium quid?
- 26 Ars artium est hominem regere.
- 27 Electio à verbo eligere derivatur.
- 28 Electio propriè quid?
- 29 Electio generaliter definita quid?
- 30 Electionis definitio in genere.

Dicturi de Officialibus Reipublicæ, eorum creatione & usu, cum cæteris ad eorum ministerium spectantibus rebus; oportet ut prius dignoscamus quid Officialium verbo significetur, ut merito in proposito, cum Marc. Tullio Ciceron. lib. 1. *Officiorum præfari valeam: placet igitur, quoniam omnis dispositio de officiis futura est, ante diffinire, quid sit officium, ut intelligatur quid sit id de quo disputatur, quod ita docet D. Ambrosius lib. 10. Officiorum in præmio.*

Et sanè Officiales à verbo Officio denominantur: officium autem dicitur, quod quisque efficere debet pro suæ conditione personæ ut tradit D. Ambrosius lib. 1. *Officiorum: Schander. in l. tur. verb. Officium: Cicero in lib. 1. Officiorum & lib. de inventione, exornant Cæsar à Costia lib. 2. antiquit. pro verbo Officio utebantur, ut docet Poliaster verb. Officio & isto sensu apud legum latores dici solet Officium pietatis quod à parentibus in liberos exerceri debet, & in l. dotem ff. de collatione bonorum, ubi quippe Officium avi circa nepotem ex Officio patris erga filium pendet l. fin. C. de dot. proin. ubi paternum esse Officium, Alciat. lib. 1. de præf. 17. Palac. Rub. in cap. per rest. not. 3. & cap. 24. Collatione 1. ut in l. 2. ff. de inofficis. test. Et similiter*

- 7 similiter † Officium magistratus, & jus dicentis, ut l. 1. ff. de iurisdic. omnium iudic. l. veluti 27.
- 8 de verb. Sed & † Officium frequenter pro munere publico, & honore usurpari solet ut in l. 2. ff. de his quib. ut indign. ibi: *item si quis contra mandata duxerit uxorem ex ea provincia, in qua Officium aliquod gerit. l. 4. §. proficisci ibi: Quod officia proficiscuntur, ff. de officio proconsul. l. cum Praetor. 12. ibi: ut civilibus non fungantur ff. de iudic. l. 6. cap. min. l. si quis 38. l. eos qui 65. ff. de rit. nupt. observant Costa in cap. si Pater 1. p. verb. uxorem numer. 13. de testam. in 6. erudi. Cujac. 1. observat. cap. 11. & lib. 4. cap. 22. Et sic dicitur Officium Praefidis, Comitii Praefectorum, Procuratoris fisci, ut in l. 3. quando fise. vel privat. l. 2. & 3. ad fin. C. de can. largitionibus l. 10. l. unie. in fin. C. de collat. donat. C. de devexund. lib. 1. C. ne fiscus rem quam vend. l. 1. C. de bon. vacant. Officium Praesidiale in l. 1. C. de Praescript. 30. ann. † Officium censuale. l. testam. omnia 18. C. de testemur. & apud Symmach. lib. 1. Epist. 47. † Cohortale Officium 11 ut in l. eo 33. cap. de appell. † Officium comitiantum l. 2. C. de offic. milit. iudic. & in decretal. Collocantur plures tituli, ut de Officio & potest. 12 delegat. de Offic. Ordin. † quandoque dicitur ipse locus, in quo Officiales consistunt ut in l. si fideiusso. 7. l. fin. ibi: *apud Officium deponi debet ff. qui satis cogant. l. ejus pro quo ff. de in iust. voc. Plinio lib. 1. epist. ibi: Paucos post dies ipsemet regulas convenit in Praetoris Officio. & frequenter etiam il. de Officio Iudicis, loquuntur**
- 13 ut in tot. titul. ff. de Offic. Iudic. Et aliud † nobile, aliud verò mercenarium dicitur de quo Bart. in l. Imperium numer. 6. ff. de iurisd. omn. Iudic. Zas & Bros in l. 1. ff. cod. Pichard. ad titul. 14 de Offic. Iudic. Sed & † officia quaedam sunt publica, quaedam verò privata, ut in l. 16. ff. cap. minut.
- 15 Publica etiam sunt † in duplici differentia, nam alia sunt publica, autoritate & utilitate simul, hoc est quod omni modo, & principaliter sunt inventa in Reipublicae utilitatem, prout est Officium Praefid. seu Iudicis ordinari. Synod. Procur. Decurion. & exactor. tribut. & similia; alia verò sunt publica autoritate tantum, sed utilitate privata ut verificatur in tutela, & cura minorum: nam licet Reipublicae conveniat, quod minores & eorum bona defendantur, privatim tamen in utilitatem minoris id cedit, quam distinctionem amplectitur D. Salgad. de Reg. protection. 3. p. cap. 8. à n. 17.
- 16 Privata verò sunt † quae ad singularem utilitatem pertinent, ut quae à quovis pro suo libito exercentur, ut sunt Ostiarii, loncores, Ministratores, & quam plures alii in l. Centuria 203. ff. de V. 17. S. Et differt † Officium ab artificio, ut in l. legatis §. ff. de legat. 3. ubi communiter notant DD. l. nominatim 27. ff. de man. miss. eod. tit. l. forma §. in servis ff. de censibus Casan. considerat. 31. elegantior lib. 2. Gaspar Gutierrez de los Rilos in not. Artium liberalium lib. 11. cap. 3. quod consistit in his, qui aliquam artem exercent.
- 18 Artes verò † aliae fordidae, aliae honestae de quo extra consuetudinem patriae (quae ut ars reputatur, vilis, mechanica, aut nobilis est attendenda, & Bart. l. 1. C. de dignitatib. lib. 10. Platea in l. maximar. C. de excusat. muner. & lib. Alciat. de praes. praes. 48. n. 12.) videndus est Tiraquel. de nobilitat. cap. 34. Casaneus in cat. p. 11. conf. 36. cum seqq. sed de his non est sermo. Similiter, 19 & Officia † alia sunt honorifica, alia verò fordida,

& vilia, & suo loco dicemus; & interim vide Bart. in l. unie. C. de mulier. & in quo loco ex n. 15. Gregor. Lopez in l. 3. tit. 14. p. 4. Azeved. in l. 3. tit. 4. lib. 6. Recopil. ex n. 2.

Ab officio autem † publico dicuntur communiter, & derivantur Officiales, quo nomine ad significandos magistratus, vel eos qui muneri publico inserviunt utuntur Jur. Con. ut in l. Praefidis 34. ibi: *Praefidis provincia Officiales ff. de reb. credit. l. si quis 6. ibi: Officialium suorum, vel subsequenium, ff. de pen. l. 3. §. missus ff. ut in poss. legat. l. pen. ad fin. ff. de bon. damn. l. 4. C. de Episc. & Cler. l. 2. C. de dilatorib. lib. 10. & frequens & ordinaria loquutio in tit. nova Recopil. & in l. 1. & 2. tit. 4. lib. 3. Recopil. l. 1. & 23. 25. & 29. tit. 18. lib. 11. tit. 9. lib. 1. ff. 14. l. 12. tit. 12. l. 1. tit. 13. l. 46. tit. 11. l. 6. tit. 17. l. 15. tit. 16. l. 11. tit. 12. l. 13. tit. 14. l. 2. & 12. tit. 19. l. 5. tit. 17. l. 78. ad titulum & partem in pluribus legibus novae Recopil. in lib. 9. Et hoc sensu dicuntur † Officiales Reipublicae, & 21 habere Officium ut rectè considerat Joann. de Sant. Maria in sua politic. Christian. cap. 3. per tot. praecipue ibi: *y fuera de lo dicho el ser el nombre † del Rey nombre de Officio se confirma con aquella comun sententia &c. & paulò inferius ibi: sepan pues † los Reyes que los son para servir a los Reynos, y que tienen Officio que los obliga a trabajo. Unde D. Chrylost. in epist. ad Corint. sermone 15. ita ait & imperare † non solum dignitas est, imò ars est artium omnium summa Plato epist. 7. D. Thom. de Regim. Princip. cap. 15. ibi: inter omnes artes vivendi, & regendi ars amplior, & superior est, & facit in proposito illud Arai cap. 13. † Regum proprium officium est 25 facere iustitiam, & in cap. Regum Officium, 25. q. 15. quod dicitur lato modo; nam gubernatio Regni, & Vassallorum propria ars dicitur, ut colligitur ex Arist. lib. 6. Ethicorum cap. 4. in fin. ibi: *turpe est Regem alios regere nisi cognoscat belli, & pacis artem, & turpissimum sit artium ignarus. Quinimo dicitur ars artium, ut mirificè affirmat D. Greg. Nazian. Apologet. in proem. ibi: mihi videtur † ars artium, & scientia scientiarum hominem regere, animal tam varium, & multiplex: & D. August. lib. 5. de civit. Dei cap. 12. refert illa Virgil. carmina quae satis huic rei conveniunt.***

Tu regere Imperio populos Romane memento.
Hæ tibi erunt artes, pacisque imponere morem,
Parcere subjectis & debellare superbos.

Unde Tit. Livi lib. 2. ita ait: *excellentis ingenii citius defuerit ars, qua civem regat, quam qua hostem superet, quod prosequuntur Marquez in gubern. tom. 1. in principio. Cevalos in inst. Reg. etiam in prin. & satis de hoc nec multum in quaest. nominis immorari fas est.*

Electio † autem à verbo eligere derivatur, quod 27 quidem latè patet, & multa se habet ut notat Gofred. in leg. anni tit. de elect. §. 1. in princ. in speciali tamen significato, & in proposito de quo agimus, est unum † ex pluribus voluntariè 28 capere, vel nominare Geminian. in cap. cum expediat de elect. in 6. Franc. in cap. si quis iusto §. porrò n. 2. eodem tit. & lib. Abb. in cap. Abbate de ver. sig. Unde licet electio † dum generaliter sumitur, definiatur ut si appetitus conciliati unus eorum quorum in nobis est, & operari, & non operari, & ita operari & non operari eorum in quibus est propter quod non tamen unum

unum & determinatum, ut tradit Arist. l. 2. Ethic. est consultatio affectatio eorum quae in nobis sunt, tamen in specie nostra electio † nihil aliud est quam alicuius personae idoneae ad aliquam dignitatem, munus vel officium facta vocatio, seu nominatio, ut probat Hostiens. in sum. tit. de elect. Silvester. verbo electio Bald. in rubr. de elect. Cados in verbo electio n. 1. Nicolaus Garc. de benef. 1. parte cap. 6. à n. 15. & Spec. p. cap. 2. n. 6. quae qualis debeat esse, & quae requisita in ea concurrere debent infra dicemus.

CAPUT II.

De his quae generaliter observanda sunt in electionibus Officialium.

SUMMARIUM.

- 1 Consuetudo ad unguem observanda in Officialium creatione.
- 2 Electores vocari debent sono tubae vel campanae.
- 3 Non verò ad sonum tabulae sicut fit in Ecclesia in die sancto veneris.
- 4 Vocari debent tam praesentes quam absentes; & quando?
- 5 Congregatio eorum qui interesse debent, ubi facienda.
- 6 Domus publica construi debet ad haec negotia tractanda.
- 7 Civitates quomodo nobilitentur.
- 8 Electio extra locum assuetum nulla est.
- 9 Locus an sit de substantia electionis?
- 10 Electiones Officialium fieri debent in die & hora assueta: & an potius mane vel vespere?
- 11 Romani priusquam senatum adirent suis falsis numinibus holocausta sacrabant.
- 12 Manes inferi unde dicti.
- 13 Si autem dies constitutus pro electionibus elaboratur, an sequenti nominari possint Electores, & quando?
- 14 Electiones an fieri possint & diebus festis & feriatis.
- 15 Electio Officialium est voluntariae iurisdictionis.
- 16 Personae quae in electionibus intervenire debeant & suffragia praestare.
- 17 Creatio Officialium ad Regem nostrum spectat.
- 18 Regis tamen permissione talis electio ad Concilium cuiusque oppidi pertinet.
- 19 Decuriones Concilium representant.
- 20 In aliquibus locis non semper Decurionum ordo electionem facit.
- 21 Juramentum electionem praecedere debet.
- 22 Modi eligendi varii: speculator quando eligere possit? ibid.
- 23 Scrutinium paratur, praesentibus omnibus qui debent, volunt & qui possunt interesse.
- 24 Per compromissum ad electionem proceditur, & quando?
- 25 Suffragium frequentissimum est eligendi modus.
- 26 Ordo loquendi seu suffragia praestandi servandus. Ordo consuetudinis, ibid. Consuetudine semota quid? ibid.
- 27 Ex quo cessat tunc dignitates sunt spectandae.
- 28 Electores duntaxat, qui intersunt electioni, possunt suffragia praestare. Otero De Officialibus.

- 29 Exul suffragium praestare non potest. Nec is qui est in vinculis.
- 30 Aetas in Electore requisita.
- 31 Surdus & simul mutus eligere non potest.
- 32 Electio debet esse libera, absque vi, metu, vel impressione cuiusvis.
- 33 Vis, impressio, coactio, vel metus ubi intercedunt semper abest consensus.
- 34 Consensus ubi abest, nulla prorsus electio est.
- 35 Jura quae liberum consensum in electionibus exposcunt.
- 36 Electio facta ad aliorum impulsum nulla est.
- 37 Aut per factionem aut partialitatem.
- 38 Elector quando se corrigere valeat.
- 39 Publicatio scrutini quando necessario fieri debet?
- 40 Publicatio an de substantia electionis?
- 41 Publicationem variare non licet.
- 42 Electores, qui serò ad Concilium venerunt; ante publicationem poterunt suffragia praestare, non verò facta publicatione.
- 43 Nominati in electione antequam admittantur ad usum officii, tradaturque eis possessio, tenentur jurare.
- 44 Imò antequam jurent, licet sint nominati & recepti, nec sunt Iudices, nec habent potestatem Judicandi.

UT Officialium creatio jure subsistat, & nullitatis vitio non laboret, primo loco † est observanda ad unguem consuetudo seu ordinatio, quae in loco viget; est enim potissima lex in omnibus rebus electionem tangentibus ex glossa per textum ibi: *in l. nomin. C. de susceptoribus, & arcariis l. 11. conducit textus in l. penultim. C. de jure fisci lib. 10. licet eorum ibi: nisi lex municipalis vel perpetua consuetudo prohibeat ff. quod cuiusq. universi nomine, Bart. in l. magistratus ff. ad municipal. docet Puteus, in tractatu de sindicatu, verb. consuetudo n. 6. & 7. Marcus decis. 800. num. 3. lib. 1. Nicolos Lolæus de jure universit. p. 1. cap. 3. n. 55. hinc quomodo introducatur ista consuetudo, & quo tempore, & ex quibus D. Joan. de Castillo, 7. tom. cap. Citra consuetudinem verò plura de jure regulariter concurrere debent, quae per DD. variis in locis sparfa (breviter hinc congesta) facile invenire rem non ingratam, sed utilem & jucundam putabis.*

In primis electores vocari † debent sono tubae vel campanae. cap. in caus. de electione & ibi Abbas: seu per nuncium prout solitum fuerit, ut notant DD. praecipue Bart. in l. 1. C. de decurionib. lib. 10. & plenius in l. omn. populi q. 2. principali col. 6. ff. de iust. & jur. Marant. de Ordin. iudiciorum, primo membro, part. 6. num. 212. Et nuncium creare ad citandum, ad quem pertineat vid. Avend. de exequend. mandat. cap. 1. n. 8.

Non ad † sonum tabulae sicut fit in Ecclesia in die sancto Veneris ex eodem Bart. in l. fin. C. de praebend. Curial. lib. 10. Franc. Marc. decis. Delphin. 787. ubi ait: quod specialis vocatio non generalis per campanam seu tubam; sed longe fallitur, cum haec etiam specialis dicatur, cognito die electionis, quia dies certus est constitutus, vel assignatus, etiam convocationem legitime factam praecessisse intelligere, & credere debemus, si notarius sic, in actis electionis testatus fuerit, ut probat Add. ad Bart. in nulli ff. quod cuiusque universit. nomine Burg. de Paz in l. 3. Taur. conclus. 5. numer. 823. ubi allegat Feder. A 2 der.

der. de Senis *conf.* 288. Azeved. *in Curia Pisana* lib. 1. *cap.* 5. *littera* F. & nos diximus *sup.* in *cap. de iudico*: ubi quod hæc convocatio debet fieri de mandato Superioris vel antiquioris in Officio l. *observare* C. de decurionibus. lib. 10. Guido Papæ *decif.* 106. Roland. *conf.* 90. n. 3. vol. 1. Azeved. *in Curia Pisana* lib. 2. & 8. Avend. *in cap.* 14. *prætorum* 2. p. n. 3. & plures refert Bobad. lib. 3. *cap.* 7. *littera* F. num. 14. & t. vocari debent tam præsentibus quam absentes, si de hoc fuerit consuetudo: *glossa in cap. coram de electione*, & in *cap. præsentibus de testib.* in 6. *cap. cum electis de præbend. eodem* lib. & l. 1. tit. 15. p. 1. & ibi Greg. *in verb. consuetudo*: quæ iura procedant etiam in officiis secularibus: Palacios Rub. *in repetit.* Rubrica in *Princip.* n. 6. & 7. Bobad. lib. 3. *politicorum cap.* 8. n. 40. & copiosius *diçt. lib. 3. cap. 7. ex n.* 14. ubi adducit Aymond. Cravet. *conf.* 4. num. 17. p. 1. Decium *conf.* 149. vol. 1. Avend. *in cap. prætorum.* n. 14. *versic.* 3. & alios resolvit quibus in casibus, omisso huius citationis inducit electionis nullitatem.

5 Congregatio t. autem eorum qui interesse debent, faciendæ est in loco consueto, in domo nempe Concilii, nam ad hæc negotia tractanda & similia debet constructi vel emi Domus t. publica ut in l. 1. tit. 1. lib. 7. *novæ recop.* ibi: *noblecido de las ciudades* t. y villas en tener casas grandes y bien fechas en que hagan sus ayuntamientos y consejos en que se junten las justicias y Regidores y Oficiales y a entender en las cosas cumplidoras a la republica que han de gobernar por ende mandamos a todas las Justicias y Regidores de las ciudades y villas de nuestra Corona Real y a cada una de ellas que no tienen casa publica de cavildo o ayuntamiento pase a juntar de aqui adelante cada una de las ciudades y Villas hagan su casa de ayuntamiento y cavildo donde se ajunten so pena que en la ciudad o Villa donde no se hiziere que dende adelante siendo por su culpa los dichos Oficiales ayun perduto y pierdan los Officios de Justitia y Regimiento que tubieren: Alias talis electio t. extra locum assuetum facta erit nulla & valde suspecta ex *glossa Notabili*, in l. *sicut ff. quod cuiusque universit. nomine*: quam commendat Abb. *in cap. cum omnis num.* 7. *ad fin.* & ibi *ejus Addit.* l. 2. C. de decurionibus lib. 10. l. *quoties* ubi Rebuff. C. de legat. eodem lib. Avil. *in cap.* 17. *prætor*, *glossa de conc. numer.* 3. Avend. *in cap.* 19. *prætor*, Azeved. *in curia Pisana* lib. 1. *cap.* 5. *littera* B. qui allegat *text.* in l. 7. tit. 4. par. 3. & in l. 4. tit. 9. lib. 3. *recop.* & licet dicat talem electionem extra locum proprium factam nullitatem ex hoc solum non continere, quia ait locum t. non esse de substantia electionis ex Hostiens. *in cap. quod sicut de electione Abbas in cap. quia propter col.* 2. *vers. vel saltim eodem* tit. Franc. Marc. *decif. Delphin.* 133. tamen verius est talem electionem extra locum ad eam faciendam publicè deputatum & assuetum, nullam esse ex iuribus, ex Doctoribus supra adductis, ut expedit Bobad. *d. lib.* 3. *cap.* 6. n. 10.

6 & familia debet constructi vel emi Domus t. publica ut in l. 1. tit. 1. lib. 7. *novæ recop.* ibi: *noblecido de las ciudades* t. y villas en tener casas grandes y bien fechas en que hagan sus ayuntamientos y consejos en que se junten las justicias y Regidores y Oficiales y a entender en las cosas cumplidoras a la republica que han de gobernar por ende mandamos a todas las Justicias y Regidores de las ciudades y villas de nuestra Corona Real y a cada una de ellas que no tienen casa publica de cavildo o ayuntamiento pase a juntar de aqui adelante cada una de las ciudades y Villas hagan su casa de ayuntamiento y cavildo donde se ajunten so pena que en la ciudad o Villa donde no se hiziere que dende adelante siendo por su culpa los dichos Oficiales ayun perduto y pierdan los Officios de Justitia y Regimiento que tubieren: Alias talis electio t. extra locum assuetum facta erit nulla & valde suspecta ex *glossa Notabili*, in l. *sicut ff. quod cuiusque universit. nomine*: quam commendat Abb. *in cap. cum omnis num.* 7. *ad fin.* & ibi *ejus Addit.* l. 2. C. de decurionibus lib. 10. l. *quoties* ubi Rebuff. C. de legat. eodem lib. Avil. *in cap.* 17. *prætor*, *glossa de conc. numer.* 3. Avend. *in cap.* 19. *prætor*, Azeved. *in curia Pisana* lib. 1. *cap.* 5. *littera* B. qui allegat *text.* in l. 7. tit. 4. par. 3. & in l. 4. tit. 9. lib. 3. *recop.* & licet dicat talem electionem extra locum proprium factam nullitatem ex hoc solum non continere, quia ait locum t. non esse de substantia electionis ex Hostiens. *in cap. quod sicut de electione Abbas in cap. quia propter col.* 2. *vers. vel saltim eodem* tit. Franc. Marc. *decif. Delphin.* 133. tamen verius est talem electionem extra locum ad eam faciendam publicè deputatum & assuetum, nullam esse ex iuribus, ex Doctoribus supra adductis, ut expedit Bobad. *d. lib.* 3. *cap.* 6. n. 10.

9 Secundò Elecciones t. istorum officiorum fieri debent in die assueti & assignato vesperi vel manè sicut solitum fuit; & sanè citra consuetudinem opportunius tempus est matutinum post solis ortum, quo tempore possit & debeat prius res sacra celebrari præsentibus & adstantibus electoribus, qui exorare debent Deum & humiliter deprecari ut emittat Spiritum sanctum qui eorum corda illuminet & actus dirigat; & quod electiones faciendæ in obsequium suum tendant, &

Reipublicæ utile ac bonum commune respiciant; nam & gentes Romanæ t. priusquam senatus adirent suis falsis numinibus holocausta sacrificabant, ut tradit Gellius lib. 14. nocturnum Atticarum *cap.* 7. ubi: immolarique bestiam prius, auspiciarique debere qui senatum aditurus esset; preces enim ad Deum, etiam ex Philoophorum sententiis, necessariæ sunt, ut refert Raphaël Volateranus *in commentariis urbanis* lib. 29. tit. de suppliciiis *cap.* 2. Bart. Philippus *in tract. de consiliis discursu* 11. §. 6. Azeved. *in curia Pisana* lib. 1. *cap.* 4. Bobad. *diçt. lib.* 3. *cap.* 6. n. 7. non tamen aptum his electionibus tractandis tempus nocturnum censet: ut ait Gellius ubi sententia. senatusconsultum ante exorum aut post occasum solis factum, ratum non fuisse: occus etiam censorum fuisse existimatum, per quos eo tempore senatusconsultum factum esset: Orthomanus *de verbis juris in fin. tit. de senator.* nec vespertinum iuxta illud Exodi: qui maturius mane operatur, tertiam partem operis conficit: sic & Romani antiqui primis septem horis diei, rebus seriis vacare solebant. Martialis.

*Prima salutantes atque altera conterit hora
Exercet raucos tertia causidicos.
In quintam varios extendit Roma labores.
Sexta quies lassæ, septima finis erit.*

Latè Cabed. *decif. lusi. part.* 1. *decif.* 2. & conducunt in proposito iura in *cap. sicut de officio delegati*, & in *auth. de iudic.* §. *sedebunt*, & in l. 7. tit. 4. *part.* 3. ibi *desde gran manera*, & in l. 2. tit. 7. lib. 1. *fori* l. 4. tit. 6. lib. 3. *novæ recop.* quod si dies certus assignatus fuerit electionibus, licet aptius sit eos manè conficere, quia mane dicitur boni hominis causa, ut ait Macrobius lib. 1. *Saturnal. cap.* 3. & ideo veteres mane bonum dicebant: unde Dii ipsi inferi manes t. dicti sunt, quos bonos putabant; cuius contrarium est immane, de quo per Servium enarrantem illud 3. *Aeneidos*, *stant manibus are*: tamen etiam in nocte illius diei poterunt fieri electiones ex his quæ in simili adducit Salicet. *in l. non minore C. de transact.* Felin. *in diçt. cap. consuluit.* col. 3. *versic. creditor non cogitur.* Tiraq. *de retractu Lignager* §. 1. *glossa* 11. n. 42. Fontan. *de pact. nuptial. claus.* 1. *numer.* 22. si autem t. dies constitutus pro electionibus faciendis, nominatoribus seu electoribus labatur forte propter controversiam inter ipsos ortam, vel quia stetit aliud impedimentum, nihilominus poterunt nominatores sequenti die nominare ex Abbat. Panormit. *conf.* 93. *part.* 1. *per tot. quæ sequitur* Bormius Cavalc. *de contract. part.* 1. *decif.* 40. *num.* 20. quam pluribus exornat in Repertorio ad eadem decisiones, verbo *electio*, quatuor referens fundamenta, quidquid in hoc casu in contrarium sentiat Avend. *de exequend. mand. part.* 1. *cap.* 19. *numer.* 22. quæ refert Fontan. *de pact. nuptial. col.* 4. *glossa* 10. *num.* 89. utrum autem si electio uno die fuerit cepta rursus die sequenti continuanda, nulla habita ratione suffragiorum in favorem alterius ex nominatis datorum, disputat plenè Cæsar Bart. *decif. Bononiens.* 58. *per tot.*

An autem electiones t. istæ possint fieri diebus festis & feriatis solet dubitari, & posse fieri expressè firmant Marant. *de ord. Judic. distinct.* 10. *in fin.* Avend. *in dictionario* verbo *electio*. & in *cap.* 19. *prætorum numer.* 14. *versic. tempus autem* Tiraq. *de pia causa privilegio* 156. Azeved. *in l. 4. tit. 1. nov. recop. glossa* 1. *num.* 4. Cast. *de Bobad. diçt.* l. 3. *cap.* 8. *numer.* 50. omnis enim actus

actus voluntariæ jurisdictionis diebus festis confici possunt, ut in l. *actus C. de feriis*, ibi *actus omnes*, seu publici sunt seu privati, diebus quidem paschalisbus conquiescant; in his tamen & mancipandi & manumittendi cuncti licentiam habeant, ut super his acta non prohibeantur. Unde tutelæ quæ æquiparantur huiusmodi Officiis, diebus feriatis possunt decerni l. 2. *ff. de feriis.* l. *per leg. C. de transact.* & qui sint isti actus voluntariæ jurisdictionis qui diebus festis confici possunt tradunt Panormit. *in cap. fin. de feriis*, Bart. *in tract. de clausulis instrum.* *Claus.* 1. *glossa* 5. *numer.* 36. Franc. Vivius *decif.* 35. lib. 1. Ant. Fab. *in suo codice* lib. 3. tit. 11. *de feriis definit.*

15 Fontan. ubi supra n. 26. & quod electio t. officialium sit voluntariæ jurisdictionis, nullus utique negavit, cum sine causæ cognitione possit expediri, ut tradit Fontan. ubi supra *claus.* 4. *gloss.* 10. n. 108. quoniam in oppidis Castellæ frequenter electiones istæ vel in die Paschatis vel Nativitatis Domini, vel in die Circumcisionis, vel Resurrectionis, & aliis magnis festis solent celebrari. Tertiò ut scias quæ personæ t. in his electionibus intervenire debeant, & suffragia præstare; cum tamen in hoc certa & generalis regula quoad omnia constitui non valeat, animadvertendum est quod officialiter Reip. creatio t. ad regem nostrum spectat ut in *authentico de defensoribus civitatum* §. *nos igitur col.* 3. l. 1. tit. 9. lib. 3. *recop.* Avend. *in cap.* 1. *prætorum numer.* 1. Avilef. *in cap.* 1. *glossa* 1. Cov. *in practicis cap.* 4. *numer.* 3. Azev. *in l.* 3. tit. 5. lib. 3. D. Joannes del Castill. 7. *tom. cap.* 41. *num.*... Sed usu, privilegio t. aut consuetudine aut permissione & tolerantia principis, talis electio ad Concilium cuiusque oppidi pertinet. l. 3. tit. 5. lib. 3. *recop.* ibi que los an por suero o por costumbre o por privilegio Matienz. *in fol. glossa* 8. tit. 18. lib. 5. *novæ recop.* & ejus nomine ad decuriones t. qui Concilium representant, ut in l. 1. *ff. de officio quaestoris.* ibi Romulum & Numam Pompilium duos quaestores habuisse, quos ipsi non sua voce, sed populi suffragio crearent l. *idem eorum* §. *si decurion.* *ff. quod cuiusque universit.* l. 1. *ff. decret.* ab ordine faciend. l. *secunda C. subeunda* l. *nominaciones C. de decurionibus* lib. 10. & facit *textus* in l. 1. tit. 18. lib. 5. *novæ recop.* ibi: *Que sean puestos y nombrados por las Justicias y regidores de las tales ciudades, Villas y Lugares de Nuestros Reynos, entendieren que cumple a nuestro servicio y al bien y pro comun delas dichas ciudades y villas, y que libremente los pueden elegir en su consejo tradit Platea* in l. 2. C. de decurionibus lib. 10. Ripa *de peste tit. de Remed. ad conservand. ubert. numero* 184. Petrus Greg. *synag. lib. 1. part.* 2. lib. 18. *cap.* 14. *numer.* 4. Avilef. *in cap.* 17. *prætorum gloss.* verbo *eligam*: Matienz. *in diçt.* 1. *glossa* 8. tit. 18. lib. 5. *Recop.* Curia Pisana lib. 2. *cap.* 18. *numer.* 3. & 4. Azeved. *in diçt.* l. 1. *novæ recop.* proximè allegata *numer.* 11. *diçt. tit.* 18. l. 5. Bobad. *diçt.* l. 3. *cap.* 8. *numer.* 42.

20 Sed aliquibus t. in locis non semper totus decurionum ordo, Officialium electionem facit, sed aliquibus ex his id committitur ut in *diçt.* l. *diem eorum* §. 1. ibi *si decuriones decreverunt acta per eum movendam quæ Duumviri elegerint invidetur ab ordine electus*: & ideo experiri potest: parvi enim ipse ordo eligat, an is cui ordo negotium dedit, & Officialis antiqui quibus tenetur officium, solent quandoque Officialis sequentis anni eligere, quod laudabile non invenit; præsertim ubi

judicandum est à noviter electis: in quo semper quid lex municipalis statuerit, vel quid usus & consuetudo introduxerint, erit attendendum & pro lege observandum.

Quartò antequam electores isti suffragia præstare ad electionem aggrediantur, iuramentum t. præstare debent liberè se facturos electionem Officialium ut in *diçt.* l. 1. *titul.* 18. etiam describit qui creare debeant: & loquitur in electione publica ibi: *so Juramento que agen en forma devida de escoger tales como suyo dicho es y quales cumplian al bien comun de la causa publica pospuesta toda aficion y banderia y amor y desamor y todo interes y toda otra cosa mas solamente acatando a nuestro servicio y que no tomaren ni recibiran por ello cosa alguna en caso que les sea prometida o dada por ello o por causa de ello de su voluntad por los tales o por otra qualquiera persona o personas*; ubi expressè firmat. Azeved. *glossa* 10. ibi: nota quod Rectores seu decuriones civitatum jurare tenentur electionem officialium liberè facturos, interesse postposito, nihilque ab eis recepturos & si ab ipsis vel aliis pro eis fuerit voluntariè promissum vel oblatum: Avend. *de exequend. mandat. cap.* 19. *numer.* 14. Unde si benè non eligunt perjuri efficiuntur. Sanchez *in sum. tom.* 1. lib. 3. Dian. *in termin. tract.* 1. *miscell. ref.* 67. licet Bobad. *diçt. cap.* 8. *numer.* 46. iuramentum istud in electoribus non esse in usu nec regularitè requiri, in quo concilii seu universit. consuetudinem attendendam censet.

Quintò varios esse eligendi modos, t. ut per 22 Speculatorem tit. de electione §. 1. & 3. Anton. Cuccin. *de institutione canonica tit. de electione per tot. maxim. numer.* 191. *cum sequentibus*, Lancelotum *in eodem tract.* & tit. §. *celebratur autem electio*. Bertachinus *in repert.* verbo *electio*, qualiter & quando Azeved. *in addit.* & Curiam Pisana lib. 2. & *cap.* 6. *littera* B. novissimè Julius Laborius *var. elucubrationum tit.* 4. *per tot.* Avend. lib. 2. *de meu cap.* 5. qui ita ait multiplicem esse electionum formam satis eruditè demonstrat; Laborius etiam per quasi inspirationem Spiritus sancti; etiam per quasi inspirationem; etiam per scrutinium; etiam per compromissum *diçt. tit.* 4. *cap.* 5. *numer.* 3. & *cap.* 7. n. 8. & *cap.* 19. n. 29. per inspirationem efficitur quando nullo inter eligentes ordine servato, ipsi quasi inebriati & super se quasi facti, eligitur: Silvest. *verbo electio* 2. *num.* 17. Azor. lib. 6. *parte* 2. *cap.* 14. *quest.* 11. Labor. *diçt. cap.* 17. *numer.* 2. ubi requisita quæ intervenire in ea debent, commemorat: per quasi inspirationem constituitur cum subito & repente unus post alium sine aliquo intervallo eundem eligunt, ex Hostiens. *cap. quia propter*, *numer.* 70. *de electione*, Oldrado *conf.* 155. *numer.* 1. & 2. & reliqui DD. citati per Rotam in una Monasterii menis Julii 1621. coram Coccio.

Per scrutinium t. paratur quando præsentibus 23 omnibus qui debent, volunt & possunt commode interesse, tres de Collegio fide digni sumuntur, qui vota singulorum secreta & sigillatim diligenter exquirant, & in scriptis relata mox publicent in communi, quo facto, Collatione habita, is demum censetur electus in quo vel omnes vel duæ ex partibus tribus consentiunt: formam scrutinii proponit Labor. *diçt. tit.* 4. *cap.* 7. *à numer.* 9. *cum seqq.*

Per compromissum t. ad electionem procedi 24 tur cum aliqui idonei eliguntur in quibus omnium vice eligendi, certo modo potestas trans-

Quod ut facilius percipias, breviter advertas velim, quod quando electio per modum scrutinii fuit in cap. quia propter 43. de electione, cujus publicatio + necessario debet fieri, ut in textu, ibi: & in scriptis redacta mox publicentur in communi, cujus publicationis causam & originem tradit Bald. in dict. cap. publicatio numer. 9. ibi: quæro unde sumpsit originem ista publicatio scrutinii; responde de quadam similitudine, scilicet a publicatione testium quorum voces sunt mortuæ, antequam legitime publicentur ut ff. qua in fraudem creditorum l. 2. & 3. in verbo ponatur, & C. de re Judic. l. gesta: & ista publicatio scrutinii perfecta statim fieri debet, nec preteritus alicujus contradictionis, aut appellationis interpositæ, retardari; & ejus omisio nullitatem electionis operabitur: eleganter Tiver. Daci. conf. 8. tit. 1. n. 84. his verbis: nam licet videatur esse regula juris, quod electio sine publicatione nulla sit, non valeat, ut videtur probari in cap. quia propter & in cap. publicatio de electione, prout etiam dicimus de testamento quod sine publicatione nullum est l. fideicommissa §. 1. ubi glossa ff. de legat. 3. & scribentes in l. his qui. de testamen. & prout etiam dicimus de sententia quæ si non sit publicata, non tenet ut in l. statutis ubi Bald. in princip. cap. de sententia, ex brevi recitatione, sicut & instrumentum contractus non publicatum nullum est per omnes in l. contractus C. de fide instrum. & per Alex. conf. 77. col. 9. vers. 3. in Decium in 1. volum. sicut etiam leges, & statuta non publicata non ligant, & notant omnes, in cap. cognoscetes de constitut. & per omnes in l. omnis populi de Just. & jure in §. qu. principali: ideo ex præmissis videtur quod si conditio sit opposita publicationi, electio non valeat per prædicta: atamen in casu nostro veritas est quod publicatio + non est de substantia electionis, nam advertendum est quod in qualibet electione, dictæ publicationes requiruntur, altera de substantia, altera non prima & substantialis est quæ fit in ipsos eligentes; & in hac procedit cap. quia propter & cap. publicatio de electione, per quæ jura datur infra electionis: & est necesse quod inter eligentes publicetur qui electus est; imo in continentu post electionem publicari debet, ne possint eligentes divertere, & extraneus actus ut dicitur in dict. cap. quia propter, & per scribentes ibi: & per Hostiens. in summa de electione, §. qualiter, verbo mox: quæ quidem publicatio etiam est necessaria, quia tribuit jus electo, adeo ut non liceat variare: ut traditur in dict. cap. quia propter, & dict. cap. publicatio: ubi late Joannes Andreas. & ubi n. 85. agit de alia publicatione electionis populo faciendâ, quam diversam à prima, nec semper necessariam, ejusque omissionem nihil operari tradit & iterum repetit n. 2. 18.

41 Factam igitur publicationem + non solum variare non licebit, quinimo nec electores qui suffragiis à se præstandis renunciare poterunt vocem reassumere, & suffragium præstare, & ratione juris quæsti, supra perpena & in specie tradit Card. dict. cap. in causis numer. 7. de electione per textum ibi & in cap. ad Apostolicam de regularib. Azeved. in additionibus ad Pisanam curiam lib. 7. cap. 5. lit. C. in fin. versic. & an si quis Bobadill. d. cap. 8. n. 65.

42 Pari ratione electores + qui serò ad concilium venerunt, licet ante publicationem, poterunt suffragia præstare & admitti debent, non tamen admittendi sunt, facta publicatione, cap. ubi peri-

culo §. hoc sacro in fin. de electione. Utrum autem electores possent in aliquo casu pro se suffragium præstare, ut officium sibi conferant, in cap. de qualitatibus eligendorum dicemus.

Postquam autem publicata & lecta fuerit Officialium electio, nominati + antequam admittantur ad usum officii sui, & eis tradatur possessio, tenentur jurare ut in l. 21. tit. 23. lib. 4. nova recop. & lib. 2. tit. 15. lib. 3. tit. 9. & lib. 1. tit. 6. lib. 3. in quibus iuribus assignatur infra istius juramenti forma & quid continere debeat tradunt Didacus Perez in l. 4. tit. 16. lib. 2. Ordinementi glossa, Platea in l. per hanc C. de ordinem. annona lib. 2. Avend. in cap. 2. pratorum numer. 1. & 2. lib. 1. Matienzo in dict. lib. tit. 18. lib. 5. recop. glossa supra, & sententia lata ab Officiali antequam præstet juramentum, erit nulla: Afflict. in consuet. Sicilia lib. 1. Rub. 67. teneturque ad interesse partium ut in cap. 1. §. judicis, & ibi notat Bald. de pace juramento firmanda: puneturque arbitrariè, ut per Lucam de Penna utiliter & practicè adnotavit: Avilesius in proœmio verbo en los casos quod pro coron. de hujus c. verba sua transcribere non pigebit, in istis capitibus (inquit Avilesius) contentis & in l. 1. tit. 7. lib. 1. ferill. ubi non dicit quod hoc juramentum debet fieri tam per ordinarios quàm per iudices delegatos & arbitros, & melius in l. 2. tit. 4. part. 3. ubi ponitur infra juramenti faciendâ per iudices & eam formam ponit textus in l. 4. tit. 15. lib. 2. ordin. reg. quamvis: & ibi Montalin. d. l. ord. in glossa in verbo Judex ordinarius & text. in l. sancimus C. ad Jul. Repet. & in l. 4. tit. 16. lib. 2. in ordin. Regali, ubi cavetur quod quisque debet jurare; quod nulli debet nec promissione pro illo officio, alias lex dedit vel permisit, eo probabitur, ut ibi: & Bart. lat. in l. Barbatius Philippus ff. de officio pratorum n. 1. & Platea in l. omnes C. de decurionibus lib. 10. ubi tenet quod qui fraude vel ambitione aliquam dignitatem adeptus est illa privari debet tanquam ambitiosus, ut in l. 2. C. de ore decurion. lib. 10. & ibi per eum.

Quin imò + antequam jurent, licet sint nominati, & recepti non sunt iudices, nec habent potestatem judicandi ut in dict. l. ordin. & part. probatur & vide infra in glossa Cartas & tenet Bald. in cap. significasti de electione numer. 4. ubi ait quod juramentum debet præcedere investituram corporalem: & ibi ponit quoque personas, quæ debent jurare antequam gerant officia, scilicet prælatus, & qui recepit insignia dignitatis vel administrationis, vassallis, rectoris civitatum, tabellionis, & nummularii, item milites & stipendiarii, custodes portarum, & similes; item tutores, & curatores, orphanotrophi, ut carb. tut. l. final. & si quis; quod ille qui petit insignia debet præstare solita Juramenta ut Bald. ubi supra in fin. & vide quæ dicam infra in cap. 33. in glossa final. alias non potest uti Jurisdictione, nisi prius juraverit, & gesta alias sunt nulla, licet Bald. & DD. in l. rem novam C. de Judiciis, & ibi glossa teneant contrarium in vers. referatur, quia Ludo. Bogoli, in secundis interpretationibus, tenet contrarium, quem sequitur Nicol. Boënius in tract. de custodia clavium numer. 52. & 53. tom. 5. tractatum fol. 273.

CAPUT III.

De qualitatibus eligendorum ad Officia Reip.

SUMMARIUM.

- 1 Personæ idoneæ & habiles eligi debent ad Reipublica officia.
- 2 Personæ inhabiles & incapaces ad subeunda Reip. munerâ, quæ?
- 3 Judæis omnes administrationes & dignitates interdicitæ sunt.
- 4 Christianis quorum Religionem Romani communiter Judaicam superstitionem appellabant, officia & honores concessere Verus & Antoninus Imperatores, non verò Judæis.
- 5 Christianis veteranis noviores imperare injustum & indecorum est, Officiorum publicorum occasione, & quare?
- 6 Neophyti veteranis Christianis inimici, & cur?
- 7 Consilium Judæi cujusdam Christiano datum, saluberrimum.
- 8 Aliud Judæorum quorundam perniciosissimum.
- 9 Neophyti infames in jure habentur.
- 10 Infamibus portæ dignitatum patere non debent.
- 11 Neophytis deficientes qualitates quæ in jure requiruntur ad rectè gubernandum.
- 12 Neophyti omni tempore ingratiissimi.
- 13 Neophyti consilio & prudentia vacui.
- 14 A dignitate senatoria in Regiis consiliis & Cancellariis excludi.
- 15 In Regno Navarre, nec ad munera publica, nec ad munus advocacionis admittuntur.
- 16 Mulieres Neophyta in nurices filiorum Regis de jure non admittuntur.
- 17 Neophyti & noviter conversi, eorum nepotes à præbendis Ecclesiarum excluduntur.
- 18 Item ab officiis sanctæ Inquisitionis, & à quibusdam Religionibus præsertim divi Hieronymi &c.
- 19 Item ab Ordinibus militaribus sancti Jacobi.
- 20 Statuta excludentia Neophytos ab omnibus muneribus justa esse defenduntur.
- 21 Neophyti ad officia honorifica Reip. admitti non debent.
- 22 Filii cur avito crimine puniantur.
- 23 Descendentes ex Judæis sectantur infamia.
- 24 Acceptio personarum apud Deum odiosa.
- 25 Jura quæ excludunt Neophytos & noviter conversos à præbendis ac dignitatibus Ecclesiasticis referuntur.
- 26 Conversi aut Neophyti quinam dicantur.
- 27 Clericus quis inhabilis ad officia habeatur.
- 28 Surdus omnino, non verò surdaster ad qua officia inhabilis.
- 29 Mutus, stultus & furiosus cur ad officia inhabilis.
- 30 Spurius an jure ab Officiis excludatur?
- 31 Quæstio affirmativè deciditur.
- 32 Obscuri seu obscuro loco nati regulariter ad officia Reip. non admittuntur.
- 33 Spurius an appellari debeat ignobilis?
- 34 Spurius qua infamis infamia.
- 35 Bastardos plurimos dignitatibus fuisse aptissimos.
- 36 Legitimus cur spurio præferendus.
- 37 Spurius in dubio nemo præmittitur.
- 38 Tabernarii, muliones, sutores, hospitales,

- artocreatii, mechanicæ exercentes officia, numeribus Reipublicæ inhabiles.
- 39 Condemnatus pendente appellatione non dicitur condemnatus.
- 40 Officiales antequam sint non possunt nominari ad officia.
- 41 Debuores Reipublicæ ad officia publica inepiti.
- 42 Officialis qui ob demerita fuit remotus ab officio Reipublicæ, maxima ignorantia notatur.
- 43 Vicini & naturales extraneis & alienigenis præferendi.
- 44 Vicinus ad officia obtinenda etiam habitator esse debet.
- 45 Vicinus & habitator quis dicatur.
- 46 Pauper utrum ob inopiam videatur indignus officiorum Reip.
- 47 Dignitas major dari ei minimè debet qui minorem non habuit.
- 48 Oppositio defectuum in Electis, minori parti eligentium competit.
- 49 Nominati ad aliquod officium non possunt reprobati, si alias ad aliud officium quod parrem requireret idoneitatem, fuerint approbati.
- 50 Impugnatio electionis à quolibet de populo admitti non debet.
- 51 Filius familias non prohibetur eligi ad munera publica, dummodo major vixit quinque annis.
- 52 Infamis infamia juris indignus & inhabilis ad officia Reip.
- 53 Impugnatio electionis cujus expensis fieri debeat?

Um electiones ad officia Reipublicæ debere fieri de personis + idoneis & habilibus ac dignis, in superiore cap. firmaverimus, nunc consequenter inquire oportet, qui sint isti idonei & digni; quod utique si ab oppositis argumentum faciamus, facile dignoscemus, ut in princip. insit. de his qui sunt sui vel alieni juris l. 1. ff. eodem, l. & si contra in fin. ff. de vulg. Evertardus in Topicis legum loco 75.

Et primò illi nullatenus erunt admittendi quibus ex speciali privilegio, statuto sive ordinatione municipalis prohibuitur, & defectum fuerit; in quo pro diversitate oppidorum diversa erunt jura, ut est notum, & advertit Font. de pact. nupt. claus. 4. glossa l. n. 5. p. 1.

De jure verò plures sunt personæ + inhabiles & incapaces ad subeunda officia Reipublicæ; & sanè ad munera publica & officia honorifica Reip. & administrationem justitiæ non debent eligi aut nominari Judæi & noviter conversi, Neophyti, seu illi quos communiter in Regno Castellæ vocant Marranos: ex illa dictione Marranata: & post diversos à gentilico populo ut in cap. Gelisarius 23. quæst. 4. & hæretici vel ab eis descendentes; quod ex sequentibus videtur probari juris fulcimentis.

Primò ex cap. constituit 23. q. 4. ibi constituit Sanctum Concilium ut Judæi aut hi qui ex Judæis sunt, officia publica nullatenus appetant; ibi glossa & Archidiaconus, Felinus, & Annania in cap. cum sit de Judæis, in princ. Ludov. Rom. sing. 197. Covarr. in Clem. si furiosus p. 1. §. 2. n. 8. in princip. & faciunt jura in cap. quando 24. distinctione cap. fin. 48. distinctione cap. Neophyt. 61. distinctione, cap. Monasteriis 19. quæst. 3. cap. cum sit cap. ad liberandum de iudiciis.

Secundò ex textu in l. fin. C. de Judæis: ibi: huc valitura in omne ævum l. sancimus neminem
 3 *Judaorum* † quibus omnes administrationes, & dignitates interdita sunt, nec defensoris civitatis saltem fungi officio, nec patris honorem arripere concedimus; & ibi quisquis, agitur vel insulas acciperit, questis dignitatibus non potitur; vel si ad officia irrepserit ab his repellatur, quam utique legem correptoriam fuisse legis generaliter 33. §. fin. ubi Verus & Antoninus eos, qui Judaicam superstitionem sequuti sunt, honores adifici permiserunt: plerique putarunt ut Acurtius ubi Bart. Alberic. & Salicet. & Dinus cogitavit prædictam permissionem à Verò & Antonino quoad officia & honores, concessam fuisse tantum inter ipsos Judæos; prohibitionem verò in dict. l. fin. factam, esse intelligendam de Officialibus & honoribus nostris; quæ utique restrictio jurium correctionem vetabat, ut in l. præcipimus C. de appellationibus, C. Cum expediatur de electione, in 6. Sed si antiqua monumenta recolimus ante signati doctores utpote historiarius ac originis & causæ prædictæ permissionis de qua in dict. §. fin. ignari apertè falluntur. Ulpian. enim in dict. §. fin. non loquitur nec est intelligendus de Judæis, sed de Christianis † quorum religionem illis temporibus Judaicam superstitionem, gentes Romanæ communiter appellabant, ut colligere poteris ex Cornel. Tacit. lib. 18. Sueton. Tranq. in vita Tiberii, & Plinio passim in suis Epistolis.

Verus igitur & Antoninus prædictam legem seu permissionem in favorem Christianorum fecerit grato animo, in remunerationem cujusdam magnæ victoriæ obtentæ de Marcomanis Imperii inimicis, quam quidem consequuti fuerunt propter quandam Christianorum legionem quæ inter alias nationes in suo exercitu interfuit: qui quidem Christiani invocato nostro vero Deo, aquam fientis, & æstuanti exercitu Romano cælitus copiosè effundi & labi precibus impetrarunt: & irruentibus fortiter ac pluvia & aère in facies Marcomanorum divinitus conversis, strages magna eis fuit facta, & victoria feliciter pro Romanis decantata, quæ utique legioni Christianorum præcipuè fuit attributa; & ex tunc ex Dione Siculo in sua historia, prædicta legio fulminatrix communiter nominatur, & in præmium Christianorum lex fuit permilla, cum prohibitione edictali, ne quis ex eis ob suum cultum accusaretur; & honorum, & Officiorum publicorum facta permissio de qua in dict. §. fin. ut testatur Florentius in apologetico cap. 5. Tertullian. in apologetico, quem refert Ludovicus Ruard. Franc. Duaren. in Scholiis ad d. l. generaliter, §. fin. Alciatus in verb. quidem ignavia, vel lib. 10. & disput. lib. 3. cap. 8. & victoriæ supra relatæ meminere Mexia in vita prædictorum Imperat. fol. m. hi 84. Pinel in Monarchia lib. 11. cap. 35. §. 5. qui etiam prædictæ legis factæ in favorem Christianorum, & non intelligendæ de Judæis ut verba sonant meminit ibi, y en el cuerpo del derecho pusieron ley ambos hermanos que determinava igualdad de vivienda y concesion de honras entre los Gentiles Romanos y los Christianos que alli llama Judios que era entonces el nombre mas comun porque eran conocidos: porque de los Judios ya sabemos quan en odio de los Emperadores estavan. Pater Mariana p. 1. historia Hisp. lib. 4. cap. 6. ibi: hizo en persona guerra a los Marcomanos, gente septentrional que oi son los Morabos, padeca grande falta de agua: al tiempo de encontrarse con los enemigos, y la Gente toda para pa-

recer iban en su compania muchos Christianos aliados en la duodécima legion, por cuyas oraciones caio tanta agua que se remedio la necesidad. La tempestad y torbellino fue tal que con los raios y relampagos que davan de cara a los enemigos quedò la Victoria por los Romanos. Muchos hazen mencion de este sucefo tan notable: Julio Capitolino dice que per las oraciones del Emperador se aplacaron los Dioses y caio la lluvia. A nuestros escritores muchos y muy antiguos que refieren la cosa como esta dicho, favoreze Dion y una carta del Emperador, que anda en Griego y en Latin sobre el caso, ademas del nombre de fulminatrix que se dio aquella legion y quiere decir echadora de Raios caio refiro del sobre dicho nombre en Tarragona, en un huerto de Juan de Melgosa donde ay un Capitulo con estas palabras bueltas de latin en Romance a los Dioses desuertos a Julio segun do que vivio treinta y nueve annos dos meses y diez dias. Julio Josefo de la duodécima legion lanzadora de Rayos a sus libertos bueno y leal. Y fuera de esta inscripcion que es arto notable ay en Barcelona en la casa de los Roquelenes del arte de la Yglesia de los santos Justo y Pastor un testamento de este tiempo cortado de muchas piedras la mas señalada antigualla que deste genero se conserva en España por el se entiendo que la usura centesima de tiempo de los Romanos era quando se acudia cada uno al acreedor con la octava parte del principal que ora lo mismo de la raxon de doce por ciento: de manera que en espacio de cien meses se dobla el candal: de do se llamó usura centesima o sea porque principio de cada mes quando acostumbraban a hacer las pagas, davan al legero la centesima parte del dinero que presto las palabras del testamento: no pongo aqui por ser larga la suma de lo que contiene, es que Lucio Celio Centurion de la legion 7. gemina y dichosa, y de la legion 15. Apolinar. que servio a los Emperadores Marco Aurelio Antonin. y Aurelio Vero, y tubo otros diferentes cargos manda a la Rep. de Barcelonas siete mil y quinientos denarios, con cargo de que las usuras semisises (que era la mitad de la centesima, es a saver seis por ciento) del dicho dinero hiciesen espeçaculos de luchadores todos los annos a diez de Junio en que se gastasen ducientos y cinquenta denarios y el mismo dia se diesen ducientos denarios para azeite a los luchadores laqual mandò hazer devaxo de ciertas condiciones: sino las cumpliesen substituir en la misma manda con las dichas cargas a la Rep. de Tarragona para que aya y llebe dicho dinero, & ita supra dictos referens novissimè Carrillo in suis Annalibus anno 176. sub eisdem Imperatoribus fol. 56.

Tertiò quia injustum & indecorum esset Christianis † veteranis noviores & noviter convertos officiorum publicorum occasione, imperare, ut in cap. nulla officia 54. distincione & in dict. cap. cum sit & cap. penult. de Judæis l. fin. C. eodem tit. ibi: nec acquisiti sibi officii autoritate muniti adversus Christianos & ipsos plerumque sacre religionis Antistites, veluti insultantes fidei nostre judicandi, vel pronuntiandi quamlibet habeat potestatem: & de jure Regio textus singularis in l. 3. tit. 24. p. 7. ibi: y los Emperadores que fueron contiguamente Señores de todo el mundo tubieron por bien y por derecho que por la traicion que hicieron matar a su Señor que perdiesen por ende todas las honras y los privilegios que avian, de manera que ningun Judio nunca hubiese jamas lugar honrado ni officio publico en que

que pudiese apremiar a ningun Christiano en ninguna manera. Et militie Christiane quodam modo contrarium videtur, veteranis Christi militibus tirones hos præferri, qui paulò anè suscepta publica officia ipsi aut eorum parentes Catholicam fidem & religionem Christianam foedis à Judæis ceremoniis illudebant, & infectabantur: & quodam modo eis daretur occasio ut in superbiam elati injuriam Christianis in multis parent ob innotam contra eos inimicitiam; ut graviter confiderat Covar. in dict. Clement. si furiosus 1. part. §. 2. numer. 8. in princip. unde testes contra Christianos esse non possunt, ut latissimè tradit Farinac. de possessionibus contra testes q. 56. à numer. 205.

6 Neophyti † etenim quodam modo jure quodam hæreditario, à majoribus suis derivato, ir-reconciliabili odio veteranis Christianis, & verbis & factis invidi, amuli, inimici, iracundi & vindicæ exhibentur: cujus rei est plura exempla posse afferre, de quibus per Fortalitium fidei lib. 3. per totum licitum: Enarde Cardona de expulsionibus Justificabronum ab Hispania cap. 48. fol. 184. illa tantum quæ vernaculo sermone Ignatius de Villar in sua silva responforum lib. 12. respons. adducit, quia forte non ad manus omnium liber ejus occurret; prout ipse refert & eisdem verbis referam ibi: acacio purus que quando los bienaventurados, y dichosos Reyes Catholicos D. Fernando y Donna Isabel por el bien universal de nuestra España, y a buena ventura de los Christianos de ella mandaron echar y echaron fuera de los Reynos a los Judios enemigos y escarnidores de la lei Evangelica: un Judio en la dicha ciudad de Cordona tenia por amigo a un Christiano viejo de quien avia recibido muchos beneficios. Este Judio era rico de posesiones y heredades, las quales no podia vender sin gran daño y perdida de su hacienda por ser el termino dentro del qual los dichos Judios avian de salir de estos Reynos muy breve: acordò el Judio de ocurrir con esta necesidad (como con las demasfolia) a el amigo Christiano viejo el qual guardando fielmente las leies de amistad, dio orden en que dentro de muy breve tiempo hizo vender a su amigo sus heredades en los precios que valian, y mas, fingiendo ser propias suias por mejor encubrir la necesidad de su amigo en tal conjuntura, y recogido todo el dinero de ellas se lo entrego a el Judio: el qual con grande instancia rogò a su amigo le pusiese su dinero en salvo asta la raia de Portugal, adonde se iba a bivar, y el Christiano viejo Cordoves lo hizo assi: y al tiempo que el uno se despedia de el otro entendiendo el Judio que condignamente pagava a su amigo el Christiano lo que a sus buenas obras devia, le dixo el Judio: señor, quiero os dar un consejo por la despedida † en pago de lo mucho que os devo conque quando satisfago la deuda de nuestra antigua amistad y ruegos que no lo olvideis, y es que mientras vivieredes estes la barba sobre el hombre para no fiaros en cosa que importe de ningun ombre de nuestra nacion y generacion aunque sea baptizado porque os ago savera lei de buen Judio que desde el biente de nuestras madres nacimos enemigos y lo somos muy deveras de Christianos en tanto grado que de ninguna cosa tenemos mas cuidado que de ofenderlos y dar traça como engañarlos, y os certifico que con quanto bien me aveis echo y conozco que os devo si a este tiempo de la partida pudiera hazeros algun tiro y engañaros lo hiciera no porque vuestras obras lo mereçen sino es por que no es mas en mi mano

ni de los demas Judios de mi nacion si alguna vez seofrez ocasion de engañar o ofender algun Christiano y lo dexamos de hacer es porque en algunos lo estorba la prudencia conque vencemos nuestra mala inclinacion; y en otros no tanvien considerados lo estorva la covardia y temor de la pena (por manera que no dexamos de hazer mal sino es quando no podemos) cizio aviso fue de tanta eficacia que de alli adelante jamas el Christiano viejo se fiò de ningun Judio convertido ni tratò ni convirsò con ningun hombre de aquella generacion, y quando por las mañanas salia de su casa vntre otras cosas que decia encomendandose à Dios era santiguandose, decir: libra me Señor, de los laços del demonio y trapaças y engaños de Judios. Consilium profecto Judæi nobis omnibus saluberrimum fuit, & magni faciendum, & ex quo oderunt nos, ut scriptum est apud Lucam cap. 1.

Semexante es el cuento precedente à otro que de esta perversa gente me refiro un amigo mio clerigo theologo de buena vida y limpia generacion, el qual salio de la boca de don Juan Martinez Selico Arzobispo que fue de Toledo de buena memoria y fundador de tan santo y loable estatuto como todos sabemos que fundò en la santa yglesia de aquella ciudad; y fue que quando (como esta dicho) los dichos Reyes Catholicos tenian determinado expeller de nuestra España la lepra de la sinagoga y aviendoles ya asignado el termino a los Judios para salir de estos Reynos: viendo se tan tristes y affigidos con tan triste decreto acordaron escribir una carta a los Judios de la sinagoga de Constantinopla significandoles la miseria en que estaban y pidiendoles consejo y parecer para lo que avian de hazer en tan grande aslacion y trabajo pues les era forzado à bautizarse o dexar su naturaleza con detrimento de sus haciendas. Vista pues la dicha carta por los principes de la sinagoga de Constantinopla resolvieron el darles à sus amigos el mas agradable consejo que para su indignacion se pudo imaginar y el mas dañoso que pudieron inventar para sus enemigos los Christianos, y fue que en respuesta de la carta dixeron assi:

Hermanos y amigos nuestros, una carta vuestra recibimos por la qual nos significais el travaxo y miseria en que estais, y para salir de ella nos pedis consejo, favor, y ayuda: el qual os dieramos de muy buena gana con vuestras personas y haciendas como nuestra lei y Nacion nos obliga, si la distancia tan grande de tierra no nos lo empidiera: pero daras emos un consejo provecho'o con que podais conservar vuestras haciendas y vengaros de los Christianos de esta Española gente que tanto ha procurado y procura la diminucion de nuestra santa lei y estado Judaismo; y es que lo mejor que podereis † sosegeis vuestro espiritu y disimuleis con paciencia vuestro dolor y los que tubieredes grandes posesiones y las pudieredes vender sin daño notable vuestro las vended y venios aca que nosotros os ayudaremos à conservar vuestro estado y punto en que aveis vivido: de manera que no sintais mucho la ausencia de vuestra patria, y los que esto no pudieredes hazer bautizaos como el edicto del Rei manda solo para cumplir con el conservando siempre en vuestro pecho nuestra ley y pues decis queos quitan vuestras haciendas haced vuestros hijos avogados y Mercaderes y quitadles en ellos a los hijos sus haciendas y pues decis que os quitan las vidas haced vuestros hijos medicos y cirucanos y Boticarios y quitardes anello a sus hijos y de descendientes hijos: y pues decis que los dichos Christianos os han violado y profanado vuestras

stras ceremonias y Sinagogas haced vuestros hijos clerigos los quales con facilidad podran violar los templos y profanar sus Sacramentos y Sacrificios. Esto contenia en substancia carta que la Synagoga de Constantinopla escrivio a los Judios de España, los quales de tal manera signieron el consejo que se les dio que despues aca se ha visto por experiencia que Avogados, medicos, ziruxanos y Boticarios descendientes de esta perversa generacion han sido conbencidos de los delitos referidos en la carta de la Sinagoga de Constantinopla y especialmente lavemos por co'a muy cierta y averiguada que medico descendiente de Judios fue declarado por ereje por los Inquisidores de cierto distrito de España al qual se le averigó que viviendo en cierto pueblo cuyo nombre no decaro por no ofender a nadie (que cierto esta es mi intencion) aver muerto con medicinas falsas, adulterinas y venenosas mas de trescientas personas y cadavez que viniendo de visitar (o por mejor decir de buscar la muerte a los enfermos) entrava en su casa la muger que tenia que tan vien era de generacion de Judios le decia: vien venga el vengador, y a esto el marido Judio le respondia alçando y meneando el brazo derechos y zerrando el puño significando victoria de los enemigos, venga y vengara.

Yo conoci muy lejos desta ciudad de Alcaran descendientes, dos hermanos desta mala seta y generacion casados con dos mozas hermosas y buenas mugeres y Christianas viejas y muy amigos de sus maridos, los quales muchas vezes rogavan y persuadian a sus mugeres a que se vistiesen y aderezasen lo mexor que pudiesen, de ropas de fiesta; y ellas con la sencillez de Christianas viejas y entendiendo que en ello davan gusto y contento a sus maridos, se vestian y aderezavan todo lo mejor que ellas podian; y en aquellos mesmos dias que ellas estavan tan aderezadas como los dichos hermanos sus maridos las mas ruines, viejas y destrozadas ropas que en casa tenian, y se calzavan avarcas porque profesavan officios de labradores y lo eran. Todo lo qual estos conversos hacian solo con fin de que la gente de aquel pueblo donde vivean mormurasen de sus mismas mugeres y las tubiesen por mugeres libianas y en opinio y reputacion de tales; pues andando sus maridos tan mal tratados y vestidos, andavan ellas tan galanas y vien aderezadas: y la causa era el odio y mala voluntad que naturalmente tenian a sus mugeres solo por ser Christianas viejas y enemigas de su nacion de manera que posonian su misma onrra a su bengança: Vino se esto aberiguar por confesion de los mismos maridos, los quales despues de ellas muertas se jactavan dello, diciendo que las Christianas viejas que presumian mucho de limpieza asi se avian de tratar.

9 Quarto, quia Neophyti † infames in jure habentur, ut in dict. 3. part. superius allegata, ibi: Antiguamente los Judios fueron muy honrrados y tubieron muy grande privilegio sobre todas las otras gentes, y ellos tan solamente eran llamados pueblo de Dios: mas porque ellos fueron desconocidos a aquel que les avia honrado y privilegiado y en lugar de le hacer honrra le deshonraron dandole muerte mui abiltadamente guisada, cosa fue de derechos que por tan gran yerro y maldad que hizieron, que perdiesen la honra y el privilegio que tenian. Alfonso de Castro de justa hereticorum punitione, lib. 1. cap. 7. vers. fateor. tenent A vend. de exequend. mand. lib. 2. cap. 19. n. 20.

10 Infamibus † autem portæ patere dignitatum

non debent l. 1. C. de infamibus, tit. 10. l. famosus l. penult. C. de dign. lib. 12. Mascard. de Judæis part. 2. cap. 5. honores enim quasi jure innato, honoratis debentur, ut in l. honores, 7. ff. de decurionibus, ibi: honores & munera, non ordinatione sed potioribus quibuscumque injungenda sunt l. 1. ff. de albo scribendo, ibi: dignitates erunt expectandæ, ut scribantur eo ordine, quo quisque eorum maximo honore functus l. ut graduati, 11. l. honor. 14. ff. de muneribus & honoribus.

Quinto, quia omnes utique qualitates, seu animi dotes quæ à jure ad rectè gubernandum, & munera publica, & honorifica exercenda, regulariter requiruntur, in istis Neophitis † deficient: Si enim ad fidelitatem attendamus, quæ in omni Reipublicæ officiali seu administratore Justitiæ vel bonorum publicorum, spectatur; Neophiti infideles sunt ut habetur Deuteron. cap. 31. generatio perversa, & infideles filii, de quibus Paulus ad Rom. cap. 11. sic ait, facti sunt; quasi eos ab arbore, & radice fractos esse significans, sequens in hoc Paulus pulchram illam similitudinem & allegoriam olivæ, & idem Paulus 14. ad Rom. Israël, inquit, inimicus. Deo factus est, quia non creditur Christo: igitur istorum fidei commendandum existimo, cum promissam fidem Patres eorum non præstent, sed potius violant: hoc enim infidelis homo denotat, ut constat ex Cæsar. 7. belli gallici ibi: qui conveniant per se infideles manus cogere, atque aperte bellum parere ceperunt: Et ex Cicer. pro Milone in hæc verba, quantæ infidelitates in amicis, & quantæ in Neophitis, bone Deus in quibus nulla tam firma amicitia esse potest, quam ut plurimum vel obolo vel teruncio non violent.

Si ad gratitudinem, utique ingratisimi † omni tempore fuerunt, quò enim amplius Deus-beneficiis & favoribus Judæos afficiebat, eò amplius eorum ingratitudo crescebat, & petulantia, ut in cap. 32. Deuteronomii ibi: incrassatus est dilectus, & recalcitravit: incrassatus, impinguitus, dilatatus reliquit Deum factorem suum & recedit à Deo salutari suo: & in principio capitis generatio prava atque perversa: & Oisæ cap. 2. dedit eis aurum & argentum & ipsi fecerunt Baal. & inferius cap. 13. adimpleti sunt & elevaverunt cor suum, & alia plura adjecit Ignatius de Villar. ubi supra.

Si ad sapientiam & prudentiam Neophiti † 13 & eorum parentes absque ea utique fuere & sunt ut in dict. cap. 32. Deuteronomii ibi: gens absque consilio, & prudentia, & ibi: generatio prava & perversa, Popule stulte, & insipientis.

Si ad integritatem & pecuniarum odium, frequenter, & ut plurimum sunt avari, alienorum bonorum cupidi, & continui usurarii, ut notum est.

Quæ omnia in eis adnotavit Apostolus ad Titum cap. 1. ibi: sunt enim multi etiam inobedientes, vaniloqui, & seductores maxime qui de circumcissione sunt: quos oportet redargui; qui universas domos subvertunt, docentes que non oportet turpis lucri gratia.

Unde a dignitate † senatoria in Regiis & superpremis Consiliis & Cancellariis, sunt exclusi, ut testatur Otalora de nobilitate 2. p. tertia principalis 7. n. 25. & ab officiis domus Regis, in qua non nisi nobiles, mundo tamen & puro sanguine noti, quos vulgo Christianos viejos, appellamus admitti consueverunt l. 2. tit. 9. part. 1. & merito in-

to indecorum etiam est majestatem Regiam talibus uti famulis & ministris, quorum majorum aut avi aut parentes propter criminis proditionem ab eorum majoribus in majestatem divinum commissi, infames & abjecti ab omnibus nationibus reputantur. Præterea & excluduntur ab officio Medicorum augustalis ac Regis domus, & ab hospitali celebratissimo Divæ Mariæ de Guadalupe: ibi enim & plerisque in aliis locis, Medici & Chirurghi debent esse Christiani veterani, ex utroque latere, & maxime super hoc indagatio fuit ut in Regno Valentia ab officiis pharmacopolarum artium; & utinam in nostro Regno Castellæ ita caveretur, nam tale officium maximæ confidentiæ est.

15 In Regno autem Navarra † nec ad munera publica, nec ad munus advocacionis admittuntur, cum hoc discrimine quod ad officia publica prohibitio extenditur usque ad secundum gradum impuri sanguinis, quod verò atinet officium advocacionis etiam in ulteriori gradu, Neophyti nec eorum descendentes admittuntur per quandam provisionem Regiam ut affirmat Olanus in sua concordia antinom. juris littera C. n. 74. quod prudentissimè provisum stetit, & ad omnia Regna utinam extenderetur: cum enim officium advocatorum ita laudabile & honorificum omni tempore fuerit, ut latè in alio cap. diximus & latius forsitan dicemus, indignum & reprobum cenfeo Neophytos vel descendentes ab eis, ad tantum munus evehi & admitti, præsertim in supremis Senatibus & Regis magnis justitiæ conventibus.

16 Ex eadem radice provenit mulierem Neophytam † vel immundo Judæorum vel hæreticorum sanguine procedentem, in nutrice filiorum Regis non debere admitti; tum quia principalem Majestatem non decet ejus prolem tali lacte nutrire, propter generis vilitatem & abjectionem, tum etiam quia ut plurimum gens Neophytorum ad omne opus nequam prona est, & mores nutricis cum lacte sugere infantem, quandoque contingit, & possibile est ut firmat Avicenna l. 1. Doctorum Lobera de regim. salutis & de sterilitate hominis cap. 15. fol. 76. in cujus rei comprobationem plura adducit Ignatius de Villar ubi supra ex num. 49. ego autem sat in proposito conferre cenfeo legem 3. tit. 7. p. 2. (habeo omittam) esto es en darles amas savias y bien acostunbradas y de buen linage. Bien ansi como el niño se gobierna y se cria en el cuerpo de la madre asta que nace otro si se gobierna y cria de la ama desde que le dala teta asta destetarle y porque el tiempo de esta crianza es mas largo que el de la madre porende no puede ser que no reciva mucho del temperamento y de las costumbres del ama. Onde los savios antiguos que ablaron en estas cosas naturalmente dixeron que los hijos de los Reies deven tenera tales amas que tengan leche asat y sean vien acostunbradas y sanas y hermosas y de buen linage, y de buenas costumbres.

17 Rursus Neophyti † noviter conversi & eorum descendentes excluduntur à præbendis Ecclesiarum quas communiter vocamus de statuto, & à collegiis Universitatis Salmanticensis & Complutensis, & collegio Bononiensi, ubi Doctor Hieronymus Franc. de Otero patuelis meus, nunc autem Inquisitor Barcinonensis Rubro, & habitu fuit insignitus, & vesperorum Cathedram eruditissimè, & maximo omnium applausu regentavit, & duos libros utilissimos ac omnium litterarum apprime ornatissimos cudit & typis mandavit, & itatuto Collegiorum, l. Regia 22. tit. 7. Otero de Officialibus.

lib. 1. recopil. est confirmatum ibi: por que en algunos Collegios de las universidades destos nuestros Reinos ai constituciones en que los dichos Collegios no recivan por Collegiales Christianos Nuevos mandamos que sobre ello se guarden las constituciones sobre ello fechas por los fundadores de dichos Collegios: & illud verbum Christianos viejos non tantum de recentur ad fidem ac Religionem Christianam conversis intelligendum est, sed etiam de illis, qui à Judæis antiquam trahunt originem: & sic practitur.

Item ab officiis sanctæ Inquisitionis † & à quibusdam Religionibus præsertim à Religione Divi Hieronymi, & Conventus canonicorum Regularium sancti Augustini qui vocantur, Nuestra Señora devone vibere, sit accurata & acerrima generis indagatio & inquisitio; à pluribus confraternitatibus hujus civitatis, & confraternitate sancti Juliani prædictæ Villæ de Carrion (ubi ego ortus fui, quæ tale statutum puri sanguinis diu & per multa tempora firmiter observatum habet) ex qua utique confraternitate Pater meus fuit, in quo (humiliter & grato animo Deo refero gratias) non solum purus & mundus à tam pestilenti labe enituit sanguis, sed maxima generis Nobilitas; cum natus ipse sim in loco de Mogro in montanis de Santander, ac omnes parentes ejus, Oteros cognomine vocati sint perantiquis temporum curriculis & sæculis, nobiles & fidalgi fuerint & habitati sunt, ex antiqua & nobili Oterorum domo.

Præterea Neophyti † & eorum descendentes 19 ab omnibus ordinibus militaribus sancti Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ excluduntur, ut constat eorum constitutionibus.

Nec de justitiæ prædictarum constitutionum seu statutorum † excludentium Neophytos seu eorum descendentes dubitari fas est: nam talia statuta & justissima & rationabilia esse defendit Simancas in defensione statuti Toletani: ubi usque ad cap. 57. educit & mero Ordine congerit 23. causas & rationes: Alphonus de Oxeda de incompatibilitate beneficiorum 1. part. cap. 23. à n. 87. Acala in conf. sapientis lib. 1. cap. 10. Horatius Campano l. Mediol. c. 414. n. 99. Otalora de nobilitate d. 2. p. 3. partis, C. 17.

Ex prædictis igitur formatur opinio ista in principio capitis proposita, nempe quod Neophyti † seu eorum descendentes ad officia Reip. honorifica admitti non debent, & quod inhabiles, indigni & incapaces eorum sint; quod utique fideliter & pro consilio intimavit Regi nostro Henrico III. religiosissimus & omni genere virtutis ornatissimus & maximus vir Divus Paulus, de quo unà cum Consilio circa hæc officia deneganda Neophytis referre libuit, quæ tradit Zamolloa Garivai lib. 45. Historia Hispanica cap. 48. num. 50. his verbis: entre tres celebres fue mui notable prelado el excelente Doctor Don Pablo Obispo de Cartagena que siendo Judio no solo de nacion de sus progenitores, mas tanvien de profesion recivio el agua del santo Bautismo dejando el Judaismo avia tenido este notable prelado antes de su conversion grandes disputas sobre la lei Judaica con muchos Doctores Catholicos, cuyas razones como para la dureza era dada de sus progenitores no bastasen a laçon para sicarle del Judaismo: sucedio que un dia un doctor no queriendo con el contender por disputa sino es por escrituras le dio el tratado que el glorioso santo Thomas de Aquin escrivio doctissimamente llamado de legibus que anda con su prima secunda donde ad-

mirabilmente disputa el Doctor santo contra la ley de los Judios esta obra leio con diligencia y atencion grande Don Pablo el qual allando en ella muchos secretos del Judaismo que aun el mismo con ser el Ravi demas letras que en estos Reinos avia los ignorava fue alumbrado del Esfritu santo diciendo en su coracon que sin duda la ley de Christo era la de la salvacion del mundo despues ido a el Pontifice Romano y siendo del persuadido vino a decir y confesar publicamente pues este santissimo Doctor con ser de la ley Judaica majores secretos que el mismo Don Pablo profesava la ley Evangelica de Christo era la verdadera ley y carrera de la salvacion en la de los Christianos y asi recivio el santo Bautismo renunciando espontaneamente la dureza pasada de esta manera Don Pablo vino a ser Christiano por la doctrina de santo Thomas y con legitima rason dicen los Theologos que quien save a santo Thomas save todo y que quien a el no save, no save nada, des pues este celebre baron con el discurso del tiempo vino meritissimamente a ser obispo de Cartagera y de alli paso al obispado de Burgos de laqual ciudad tomo el mismo re natura fue excelente prelado, grande filosofo y theologo y singular predicador y de grande consejo y maravilloso silencio y prudencia y escribio muchas obras en especial el libro que se llama Escriutinio de las escrituras y es de gran volumen y las adiciones a la partida de Nicolas de Lira sobre la Biblia y otro tratado de la cera del fennor y otro de la Generacion de Jesu Christo con otras obras no solo el fue grande letrado pero el tiempo que en el Judaismo fue casado tubo tres hijos grandes letrados de los quales el mas fennalado fue Don Alonso de Cartagena Dean de Segovia que succedio el obispado inmediatamente al pene fue obispo de Burgos de quien en las historias de los Reyes Don Juan el segundo y Don Henrique el quarto se hizo y hara larga relacion y fue el que escrivio en lengua Latina la genealogia de los Reyes de Castilla y con que algunas vezes le eo citad fue el otro Don Ponxalo obispo de Palecia prelado de muchas letras y erudicion, el tercero fue Albargarcia de santa Maria que referen aver escrito la coronica de este Rei Don Henrique la qual asta oraja y o no he bisto y parte de la coronica de su hijo el Rey Don Juan el segundo, es notable prelado Don Pablo por aver sido Obispo de Burgos, es llamado entre los Theologos el qual con ser converso a confesso al fennor Don Henrique por causas notables que a ello le pudieron mover que ningun Judio ni converso recivie se en el servicio de su casa Real, ni en el consejo, ni en otros officios Publicos Reales de sus Reinos, ni en la administracion del patrimonio Real cosa notable que con ser el mismo de ellos sapientissimo Obispo fue-se de su propio parecer contra su propia nacion.

Et sane prædicta omnia, quæ de Neophytis seu de novo conversis supra dicta manent, intelligenda esse de eorum etiam ab antiquo descenditibus plures ex DD. supra citatis observant, ex ratione quam tradit Tiraq. in l. quisquis §. 1. C. ad legem Juliam majestatis, ubi: in quibus paterni hoc est hereditarii criminis exempla imitantur eleganter Decius conf. 34. num. 31. C. ibi: quia filii descendunt, & originem trahunt ab infesto sanguine, & ideo puniuntur: Afflictis lib. 1. constit. Neapol. Rub. 2. num. 42. ideo in crimine læsæ majestatis puniuntur filii pro patribus, quia humor descendit à trunco in ramos: nam ut ait Ovidius lib. 4. metamorphoseon. Qui viret in foliis venit à radicibus, &c. Bald.

in l. Gallus §. quidam recte col. 3. post medium, versic. in 2. glossa & in l. 2. num. 2. C. de liberis & eorum liberis: quia contrahunt rubiginem aliena jam infesta, Fulgof. versic. 159. n. 1. ibi: cum pater qui est radix, sit corruptus, non potest bonus esse filius, & ex corrupta radice descendere: Cumanus in l. si quis cum totum num. 4. versic. 2. q. ff. de exceptione rei judicata, ibi: quia processerunt ex radice jam vitata ideoque ab ipsa emergunt secundum ejus naturam: & eleganter Joannes Faleng. supra Psalm. 108. ibi: à malis exorti parentibus illorum dicuntur præ se ferre iniquitates, quia à corrupta radice corrupti & ipsi sunt. Montanus in Psalm. 50. qui proximorum etiam parentum peccatorum, sive iniquitatum, qui naturam non possunt inficere humanam, sicut primi parentis peccatum fecit, reatus transit ad personam pro his ex eis natam, & cum Platone in car. d. Simancas de Catholicis instit. 29. num. 5. Augustinus, Eugubim. in prior. per v. sic interpretatus est, id est malè ibit infestum post modum; ita inquit improbitas unius maximè improbi facit ut genus pereat remanente vestigio sceleris, & imitari similes parentibus procreati: & facit, de jure nostro Regio iustus in l. 6. tit. 27. part. ibi: por que los icieron despues que estavan en poco dannados en el mal que hubiesen fecho temiendo se que en alguna manera recudiesen aquellos mismos. Et Imperator Vespasianus reddens rationem quare ob delictum & proditorem Agrippæ filium suum, eo quod in corde ejus reingueretur opus patris sui, quia conceptus sit ex femine rebellionis ut recenset Josephus lib. 1. de bello Judaico cap. 6. & Alex. 4. in bulla & constitutione contra Conradum filium Imperatoris Frederici, in summa constitutio. Pontifical. Petri Matthæi: nam in hoc pravo genere patrum in filios cum sanguine derivata malitia, sicut carnis propagatione, sic imitatione operum nati genitoribus successerunt; & ibi: quia flagitiosi & educati ad delinquendum procliviores magisque liberi evadunt, & Horatius lib. 4. carminum.

Fortes creantur fortibus, & bonis.
Est in juvenis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquile columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam
Rectique cultus pectora roborant
Ut cumque defecere mores
Dedecorant bene nota culpa.

Docet Peregrinus conf. 10. Chaffaneus in Catalogo Glorie mundi 11. part. considerat. 25. & ut scribit Galenus lib. de substantia virtutum animalium in princip. cap. 6. potentia animæ sequuntur corporis temperaturam, quod non latuit Ulpianum in lib. 1. §. apud Julianum ob qua vitia, ff. de Edellino edictum: cum dixit vitium corporale interdum animam penetrare, & eam vitare: Tiraq. de nobilit. cap. num. 292. Et hac ratione puto in sacra pagina Genesis, cap. 18. & 19. dictum fuisse in civitate Sodomæ, quod solus Loth justus inventus est: nam licet in ea erant filii parvuli, qui nondum ob ætatem peccaverant, tamen in eorum peccatis fuerunt concepti, & macula patrum nativitatem præcesserat, ut inquit Joannes Ignatius in l. fin. n. 37. ad Ælian. & facit illud Ecclesiastici cap. 41. filiorum peccatorum periet hereditas, & ibi: & cum femine illorum assiduitas opprobrii: cujus rei plura haberentur exempla, Genesis, cap. 19. Numerorum cap. 17. Regum lib. 2. cap. 12. Josue cap. 6. & refert aliqua Plutarchus de fera Numinis vindicta, Cælius

lius Rhodiginus antiquarum lectionum lib. 16. cap. 19. & Quintus Curtius de rebus gestis Alexandri, ait legem in Macedonia fuisse, quod conlanguineus ejus, qui in majestatem Regiam proditor esset. simul cum eo interficeretur.

23 Unde juit descendentes † ex Judæis vel noviter conversos infamia seclatur, & ad eos officiorum Reip. denegatio extenditur quod utique in maledictione ab eis postulata insitum venit, dum patres eorum cum maxima vociferatione clamabant: sanguis ejus super nos, & filios nostros.

Contrariam tamen sententiam Neophytos & noviter conversos, ac eorum descendentes ad officia publica, & honorifica admitti debere plura pro se habere fundamenta quæ tam ex sacra pagina diversis locis, quàm juris Canonici, & Regii variis sanctionibus congesta specialiter & mirò ordine refert Montalbus in l. 2. verbo Jernadico tit. 3. lib. 4. fori regalis, ibi: latissimè rem persequitur, ex quibus quatuor tantum vobis subjiciam.

Primum quod Neophyti propter novam conversionem & reductionem ad nostram orthodoxam & Catholicam fidem non pœnis, prohibitionibus & suppliciis, sed præmio digni sunt, l. fin. C. de statutis & imaginibus l. itaque fol. 12. ff. de furtis, unde in Extravaganti Joann. XXI. incipit dignum arbitrantis, juri consonum dicitur, Renato fonte Baptismatis Judaica cæcitate dimissa amplioribus favoribus & gratiis, quàm antea habuerant, etsi juri communi cum aliis civibus, utuntur l. Judæi C. de Jud. ibi: contra jus viventes, Felin. in C. multorum num. 5. de Judæis omnibus qui statutorum immunitatibus, privilegiis, odiisque in incolas locorum ubi ipsi habitant collatis potiuntur, ut communem ex aliis describit Emmanuel Suarez communem opinionem verbo Judæis num. 221. Alphanus Collectan. Juris. 58. Burfatius conf. 200. n. 10. vol. 2. ut sic alii alliciantur ad dimittendum Judaicum, alii autem diabolo incitante formidarunt considerantes injuriis & contumeliis affligendos, ut considerat Montalbus, ubi supra conf. item licet aliquid.

Secundum quod semper fuit apud Deum odibilis & odiosa personarum † acceptio ut in C. venerabilis de præbendis, & ideo statim excludens ab hominibus & justitiæ gubernatione certum personarum statum injuriosum utique est; ut in l. eos 17. ff. de decurionibus.

Tertium ex pluribus consiliorum autoritatibus. 25 Neophyti † & noviter conversi ad præbendas & dignitates admitti debent ut ex Concilio Nicæno cap. 2. Arelaten. num. 2. cap. 1. cap. in novo 21. distinctione, Toletano cap. 1. cap. si qui cap. nonnulli 2. quest. 7. cap. 157. dictione: & facit textus expressus in cap. eam de rescriptis ibi: pro eo verò quod judeus extiterit ipsum dedignari non debet & in cap. cum deputati de Judæis, isti illud allegantes in repulsionem ipsorum quod eorum ipsi generatio non est nota, qui undecumque venerit gratia divina vocatur, dum laudabiliter exequantur officium, suo ordini ex superabundanti, requirunt suæ notio nationis, & in cap. ad decorem de institutionibus.

Quartum quod hæc opinio de jure Regio partitarum expressè est approbata, nec in controversiam quoad officia potest deduci, ut constat ex l. 6. tit. 24. part. 7. ibi, Orosi mandamos que despues que algunos Judios se tornaren Christianos que todos los de nuestro fennorio les onren y ninguno no seafado de retraer a ellos y a sus linaxe que fueron Judios en manera de duenesto y que Otero de Officialibus.

aian sus bienes y todas sus cosas partiendo con sus hermanos heredando lo de sus padres y de sus madres y de los otros sus parientes ansi como si fuesen Judios y que puedan hacer todos los officios las honrras que a todos los otros Christianos.

Et hanc opinionem tuentur Felin. in d. C. canite num. 12. Ripa num. 29. Card. in sum. q. 8. distinction. Alphonsus Episcopus Burgenfis Ichnieris in tractatu statutorum: Ambrosius de Oropisa Generalis sancti Hieronymi in lib. summa ad debellationem gentium: Abulens. in Levit. cap. 19. q. 32. Montalbus, ubi supra, Didacus Perez in l. 9. tit. 1. lib. 1. de ordinamentis, Avendanno d. lib. 1. cap. 19. n. 20. & in distin. ad l. partitarum verbo Judæos.

Sed in hac opinionum differentia, pro earum concordia esse distinguendum existimo autorem: loquimur de Neophytis propriè & strictè, & de recenter ac nuper ad nostram Catholicam fidem conversis; & in istis procedit opinio prima cum suis Juribus & cum Covarr. Joann. Baptista Castill. in add. ad Ludovicum, Romano singular. 672. fratre Henrico Maceroi in sua apologia part. 2. cap. 3. & aliis tradit Ignatius del Villar. d. resposito 12. num. 38. Neophytus autem in proposito, sive recenter & de novo conversus dicitur ille (secundum aliquos) in quo tantum est conversionis triennium elapsium ut in autore de monachis. 19. quest. 3. sed verius est hoc Judicis arbitrio relinqui ex supra citatis.

Aut loquimur de conversis † qui eandem fidem 26 Catholicam professi & amplexi fuerunt, vel quia ipsi ab infantia Baptismum susceperunt, vel quia parentes aut avi eorum noviter ad fidem nostram venerunt, & istis officia Reip. sæcularia non sunt interdicta; in quibus procedit d. l. 5. partia & est intelligenda secunda opinio, nisi in illis de quibus loquimur prematica alleganda fol. 5. & Ignatius del Villar. in dictis locis; qui tamen securè affirmant & solum propter testimonium sæculi si commodè fieri potest nobiles sive ignobiles pro tamen sanguine natos (vulgo Christianos viros) in his officiis publicis & honoribus semper Neophytis aut descenditibus ab eis, esse præferendos: sed & filium apostatæ seu hæretici etiam reconciliati judicem esse non posse, nec alia plura officia habere posse expressè cautum extat, in l. 3. tit. 3. lib. 8. nova recopilat. ibi: Mandamos que los reconciliados por el debito de su cregia i apostasia ni los hijos y nietos que de los quemados y condenados por el dicho delito asta la segunda generacion por linea masculina asta la primera por linea femenina no puedan ser ni sean del nuestro consejo ni oidores de la nuestra audiencia, y chancilleria ni algunas dellas ni secretarios, Alcaldes ni Majordomos ni contadores majores ni menores ni tesoreros, ni pagadores ni contadores de quentas ni escrivianos de camara ni de rentas ni Chanciller ni rexistradores ni abogado ni fiscal ni tener otro officio publico ni Real nuestra casa y corte y Chancillerias y ansi mismo que no puedan ser Correxidor ni Juez ni Alcalde ni Alcaldes ni Algua-cil ni Merino, ni Veinte y quatro, ni Rexidor ni Jurado, ni Fiel, ni executor, ni escrivano publico ni del confesso ni Major-domo ni Notario publico ni Fisco ni Zirrano ni boticario ni tener otro officio publico ni Real en algunas de la ciudades, Villas ò Lugares de los nuestros Reynos y fennorios so las penas en que caen y encurren las personas privadas que usan de officios para que ni tienen abilidad ni capacidad so pena de fisco de todos sus bienes para la nuestra camara y fisco en

Las quales penas incurren por el mismo echo sin otro proceso ni sentencia ni mas declaracion y las personas queden a la nuestra merced. Sed ut ad thesim in ordinem inhabilium, & eorum qui reputantur indigni ad officia publica exercenda, redeamus, inhabilis utique & indignus ad ista officia habetur clericus † qui reassumpserit coronam ut in l. 17. tit. 3. tit. 1. ordinament. ibi: si los clergos de menores ordines no traxeren corona avierta ni bestiduras clericales no puedan tener officios de Juzgados ni de executores ni otros officios publicos en qua lesquiere ciudades, Villas y lugares salvo si fueron casados o no traxeren corona avierta ni abito de clerigo, pero si resumiere corona que no pueda tener ni gozar de los dichos officios publicos y si fuere clerigo no casado no pueda tener ni usar de los tales officios y no vale la dispensacion que en contrario se diere y ganare.

Et licet regulariter non deficiat factum ad poenam incurrendam, nisi sequatur effectus ut ait Bald. in l. si quis C. de inoff. tit. quam sequitur Felinus in cap. 1. de presumptionibus fallentia 8. tamen ad hanc inhabilitatem officiorum incurrendam & electionis passivæ, sufficit factum ipsum resumendi tonsuræ privilegium, quod & alia l. nempe 3. tit. 4. lib. 6. eujdem ordinamenti ita cautum invenitur, ibi: Otro si ordenamos y mandamos que qualquier nuestro arendador o fiel o Residor de las nuestras rentas que se llamare o dixere clerigo de corona sobre las cosas tocantes a los nuestros maravedis y a los de nuestra renta y se requisiere al Juez ecclesiastico que por el mismo fecho aya perdido todos sus bienes asi muebles como Raizes, la mitad para la nuestra Camara y la mitad para el acusador, & ita advertit Fluedannus cap. 19. n. 12.

Item inhabilis est ad talia officia exercenda Surdus, si sit omnino † surdus; aliàs si esset Surdaster tantum, id est, qui licet, (ut reliqui) non audiret, tamen audiret licet tardè, utique admitti debet ut in l. fin. ff. de legitimo, ut observat Fontan. d. claus. 4. glossa 10. part. 1. num. 50. ubi ait ita intelligenda esse jura prohibentia, vel exculantia, quæ à muneribus publicis, ut in l. unica C. qui morbo se excusant: & idem dicendum est de muto † & stulto furioso, seu mente capto & de aliis quos enumeravit, l. 4. tit. 4. part. 3. l. 7. tit. 9. lib. 3. recop. ibi: Establecemos que el que fuere defendiendo de mal seso no pueda ser Juez por que no a seso para otro librar los pleitos derechamente. El que fuere mudo por que no podria preguntar a las partes quando fuere menester ni responder ni dar Juicio por palabra, ni el sordo por que ao oia lo que fuere raçonado ni alegado, ni ciego por que no vera los hombres ni los sabia conocer, ni onrar ni hombre que tegna tal enfermedad que continuamente le diere por que no podra Juzgar ni estar en Juicio y el que fuere en duda signare scera o no y el que fuere desta manera enbargado no podra comportar el trabajo segun con viene para librar los pleitos: Ni otro si el que fuere de mala fama y ubiere echo cosa por que vala menos por que tal naseria derecho que Juzgase a los otros ni el que fuere de religion por que menguaria lo que esta tenido de hacer en servicio de Dios y demas seria sin raçon que el que desamparo el mundo le diesen a oir y librar los hombres: Quæ omnia eleganter prosequitur Bobad. lib. 1. polit. cap. 12. ex num. 16. sed & quæstionis est utrum spurii vel bastardi, & incestuosi capaces sint officiorum publicorum; quem honorem habent ut jurisdictionem: & sanè pro affirmativa

parte illud primo loco expendi potest, quod in materia officiorum omnes censentur digni & habiles, qui expressè inveniuntur prohibiti, ut in l. cum pratorum ff. de Judiciis, ubi communiter DD. & copiosè Barb.

Sed nullo jure spurii † invenitur notatus, & 30 indignus officiorum; ergo ad ea admitti debet. Secundò pro hac opinione facit, textus in l. generaliter 3. §. spurios ff. de decurionibus: ubi spurios quoque posse in ordinem adlegi nulla dubitatio est, sed si habeat competitorum legitimeque natum præferre eum oportere divi fratres Juliano Avito Bitiniæ Præfidi rescripserunt. Cessantibus verò his etiam spurii ad decurionatum & re, & vita honesti recipiuntur; quod utique non toridi erit ordini cum ex utilitate ejus, & semper ordinem plenum haberet textus in l. spurii decuriones sunt: ut ideo fieri poterit ex incestu quoque natus, non enim impedienda est dignitas ejus qui nihil admisit.

Contraria tamen sententia † sequentibus nititur 31 fundamentis: in primo, quia spurii, Bastardi seu incestuosi, infames saltem infamia reparantur, ut tradit Arg. in summa C. de infamibus in principio; quem sequitur Bald. in l. 1. col. 1. C. de jure aureorum Annal. ubi & citat textum in l. ultim. C. de natural. lib. idem Bald. in l. in bona fidei col. 1. versic. idem duo C. de jurejurand. Capitius decis. 32. num. 7. Tiraq. de nobilit. cap. 15. num. 14. Avend. in proposito d. cap. 19. nu. 24. versic. sunt autem infames, ubi allegat Thom. grammaticum cons. 48. & facit textus in l. 2. tit. 6. part. 7. ibi: infamado es de fecho aquel que no nasce de casamiento derecho; & ubicumque agitur de aliquo honore filii spurii appellet filiore, latè Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 3. nu. fin. Mieres de Majorat. 1. part. quest. 2. n. 53. & quest. 31. num. 267. quod etiam extendit Bald. in l. generaliter §. cum autem C. de inst. & sublit. ad spurium legitimum, Tiraq. hinc plures refert: ubi proximè n. 18. infamibus autem officia honorifica non debent concedi, ut in rebus infamibus dirigitur in 6. præsertim jurisdictionem habentia cum judicaretur honor, & dignitas, ut per Boërium decis. 222. à n. 1. cum sequentibus in d. lib. 7. ibi: ni otro si el que fuere de mala fama, & in d. l. 4. tit. 4. part. 3. Bobad. ubi supra ibi: Bajos y serviles y de infame condicion.

Secunda ex doctrina Francisci Curtii senioris in l. admonendi col. 27. versic. 22. ff. de jurejurando: ubi expressè ait, non esse admittendos spurios ad dignitates: & hinc fortassis prodit Venetorum institutum, qui natos illegitimè in suum Consilium non admittunt: tamen si postea quoquo modo jura legitimorum nacti sunt refert Fulgofius cons. 62. stante statuto versic. hoc evidentiùs: & hac ratione spurii doctor esse non potest, ut tradit Cardinalis, in proemio Clementinarum num. 4. Felinus in cap. 4. de magistris n. 2. Tiraq. ubi supra n. 15. quamvis dubitabile dicat: Roxas in epitome successionum cap. 20. num. 82. ubi latissimè omnes spuriorum defectus & incapacitates hac prohibitione juris refert per totum caput & ibi: quidquid in proposito pro extensione argumenti hujus expetieris facillimè invenies.

Tertiò quia obscuro † seu de obscuro loco nati 32 regulariter ad officia Reip. non admittuntur ex glossa obscuro Auth. de defensoribus civit. in principio; debent enim honesti esse honeste facti de qua loquitur glossa verbo honestior. Gutierrez versic. 31. n. 1. & 6. sed spurium obscuro &

& de obscuro loco natum quis ignoravit? obscuro enim homo dicitur ille cujus parentes latent, & ignorantur juxta illud Tull. lib. 6. officiorum: qui magna sibi proponunt obscuris orti parentibus; & in 7. in Verrem actione: obscuro loco natus: & Livius lib. 6. secundi belli punici, de Sepio Lesio quam perobsuro, inquit, loco natus & alibi in eodem libro; Quintus obscuro genere ortus, in cujus rei confirmationem plura tradit Tiraq. de nobilitate, cap. 2. num. 12. & facit textus in l. concubinato: ubi obscuro loco nato ff. de concubinis: spurii autem de obscuro loco natus dicitur, quia sine patre est vel vulgo conceptus ff. de statu hominum §. si adversus instituta de Nuptiis. Calepinus in verbo spurii Castellanus Costa in d. spurium Roxas de successionibus ab intestato cap. 19. in principio.

33 Quod si obscuro appellaveris † ignobilem ut in hoc sensu Suetonius in Vitellio, in illis verbis: Vitelliorum originem alii aliam, & quidem diversissimam tradunt, partim veterem, & nobilem, partim verò novam & obscuram, & Statius lib. Silva 3. Silva 2. ibi:

Non te series inhonora parentum
Obscurum proavis & prisca quis & egentem,
Plebeia de stirpe tulit...

Spurii utique ignobilis semper in jure fuit habitus & communiter reputatus, Tiraq. d. cap. 15. num. 16. non enim succedit in honoribus Patris, nec est de domo, familia seu casata ejus: l. eam legitime ff. de statu hominum l. liberos ff. de senatoribus lex revera ibid. Bald. C. de suis & legitimis heredibus l. 3. tit. 15. part. 4. lib. 2. tit. 13. eadem partita: & ideo non portat arma progenitorum familiae, de quo latè per Tiraq. Roxas ubi supra fol. 86. Oralaria de Nobilit. 2. part. 3. princip. cap. 3. num. 3. Joannem Garciam eodem tractatu glossa 1. §. 1. num. 61. & glossa 21. ubi per alios varios numeros: an hoc in legitimo, Principis rescripto procedat, ingenuè disputat Joannes de Castil.

Quintò jure etiam divino incapax successione paternæ & abjectus spurii fuit habitus & legitur Genesis, cap. 21. ibi: Ejice ancillam hanc & filium ejus; non enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ, & Paulus ad Galatas cap. 4. de quo in cap. non omnis 32. quest. 2. & in cap. dicat aliquis 32. q. 4. & lib. sapiens. cap. 3. adulterorum filii abominatio sunt Deo: cap. penult. 36. distinctione & Deuteronom. cap. 3. ibi: non ingreditur manzer: ita ad Corinthios cap. 7. filii vestri & legitimi immundi sunt, quod Bonifacius Martyr Regi Anglorum scribens uti habetur in cap. si gens 56. distinctione, exactissimè significavit: si gens Anglorum (inquit Bonifacius) sicut per istas provincias divulgatum est in nobis, in Francia & in Italia impropertur, & ab ipsis paganis impropertur nobis obijciunt, & spreis legalibus connubiis, adulterando, & luxuriando ad instar Sodomiticæ gentis, sedam vitam duxerit, de tali commissione meretricum estimandum est degeneres populos & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos; & ad extremum versam plebem ad deteriora & ignobiliora vergentem & novissimè nec bello seculari fortiter nec in fide stabilem, & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem esse venturam: Paleotus de nobis spurii cap. 54.

In hac tamen opinionum controversia cujus veram resolutionem firmare non ausus cogitandam reliquit Azevedo in d. l. 7. cons. 9. lib. 3. Recopil. num. 142. semper proclivior fuit affirmativæ parti: Cui professori obstant argum. contraria: Otero de Officialibus.

primum, quia latet infamiam facti talem esse, ut omnes agnoscunt, sed ad incapacitatem & inhabilitatem officiorum Reip. contractandam hæc non sufficit, sed est necessarium quod sit infamia juris, & quod in ea expressa sit prohibitio, ut affirmat Fontan. d. glossa 10. num. 52. versic. prædicta autem omnia: ubi alios refert Covarr. in prædictis, d. cap. 19. n. 5. versic. 6. cons.

Rursus quod spurii † non est infamis infamia 34 facti, quæ ab ejus moribus descendat, sed ob culpam parentum, quadam ad peculiare effectus à jure afficitur nota quæ dicitur à multis infamia facti, ut rectè animadvertit Covarr. ubi proximè versic. 2. constat & ita intelligenda est d. lex 2. tit. 6. part. 7. ibi: Infamando est defectio; & ita infamia facti nunquam inducit prohibitionem officii vel dignitatis ut in l. 2. §. miles ff. de his qui notantur infamia: nec secundum, quia Curtius dum contrarium sentit, uti deceptus fuit & adversus jura loquens non est audiendus, nec Venetorum statutum de quo loquitur Fulgofius nos immorari debet, cum quælibet civitas seu communitas suis ordinibus regatur, ut Avend. in suo sensu ut §. jus autem civile, instituta de jure naturæ gentium & civili: quod in consequentiam trahi non debet: nec tertium, quia glossa in d. authentic. de defensoribus civitatum verbo obscuro & verbo generaliter intelligi prout officiorum exercitio repugnet & quæ à jure specialiter sit notata, non autem dicti aliquæ solum ad alios effectus notant, habet.

Cum tum plures spurios & Bastardos † gubernationi, dignitatibus, bellis, & magnis officiis aptissimos fuisse & sacra & humana indicant elogia ut in cap. undecumque cap. nunquam & cap. nasci 56. distinctione: ubi & traduntur plures rationes ut ab officiis & dignitatibus spurii non arceantur & in d. cap. nasci, scribitur Jephthe illum spectatæ fidei judicem Israël cujusque magnæ res gestæ narratur meretricis filium esse: & Hercules, & Alexander Magnus quibus in re militari, ut cætera defuerint, neminem parem fuisse unquam legimus; veterum scriptor magnus tamen meros spurios fuisse tradit: hinc olim in Attica locus quispiam erat Cynosarges appellatus Herculi dicatus, in quo spurii quique tam ex patre quam ex matre cives non erant, exercebantur, quoniam Hercules nothus erat, & tamen virtute sua Diis æquum honorem affecutus est. Stephanus, & Suidas; sed & Romulus ipse inter Deos habitus, patre incerto fuit, ob idque ad abigendam ignominiam dicitur fabulosè ejus matrem divino compressu eum peperisse, ut refert Tiraq. d. cap. 15. num. 2. & 31. ubi de Servio Tullio, Timotheo, Atheniensium Imperatore, Themistocle, Medone, Teucroeno, Beonpho, Necomaco, Homero, Demosthene, Bruto; & de nostris scriptoribus, Joanne Andrea, Bartolo, Gratiano, Petro Lombardo, Petro Comestore, idem ex bonis authoribus affirmat: & de nostris Hispanis possent utique maximos & præstantissimos virtutum & nobilitatis Heroës qui spurii fuerunt referre, quibus legitimi fratres & parentes non solum dignari non potuerunt, sed suis factis inclutis justissimè gloriantur, sed sufficit unum pro cæteris, nempe Madarran Gonzalez de Lara filium D. Bustum de Lara Dominum oppidi de Sajas de los infantes, antiquitè dicti de Lara & non de Bureba ut aliqui dixerunt, nunc autem de los infantes à quo descendit perillustis, antiquissima & nobilissima familia de los Manriquez de Lara, de quo latè per Camalloam Garibai lib. 10. compendio

diöse Historiæ Hispaniæ cap. 16. tom. 1. Sandobal in speciali istorum Baronum descendencia quam post vitam Imperatoris Alphonsi VII. collocauit, sed generali Hispaniæ consuetudine absque controversia receptum est spurios filios magnatum, Regum, Ducum, Comitum, Marchionum & Baronum nobiles esse & nobilitatis parentum radice corrumpere: ita Rainius de Nobilitate. 2. quest. §. questionis in prin. sp. Joannes Gutierrez in repetitione §. sui instituit de herebas qual. num. 190. *per la de ser. 145. §. 1.* ad officia igitur Reip. honorifica admittendi sunt spurii dum tamen alii sint apti, nec ob spuritatem tantum sunt rejiciendi, fateor tamen in quod respectu & oppositione legitimum, spurii non satis apti considerantur, nec eis præferri debent ut *in d. l. generaliter*, §. spurios ubi legitimus competit & præferendus 36 est spurio quod non provenit ex eo quod spurius indignus vel inhabilis sit, sed ex eo quod sen per melior debet eligi & idoneior, ut supra diximus latè & ita dicit Covarr. d. cap. 19. num. 6. *ne quidquam urget*: unde spuritas non obstat ad hæc officia consequenda, nec infamiam irrogat Burgas de Nobilitate, discursu 3. nu. 16.

Et in spurii natis ex flumine Ibero ad Montanos sursum, qui etiam nobilitate parentum gaudent, ut probat latè Joannes Garcia de Nobilit. glossa 1. §. 1. num. 60. cum sequentibus.

37 Sed & illud obiter ad quod in dubio nemo præsumitur spurius quod si Bastardus ex his quæ adjecit Joannes Garcia de Nobilit. glossa 20. num. 38. nec etiam qui ob aliquod delictum publicum passus est verecundiam, vulgo *hasido afrentado* admittendus est ad officia Reip. Avend. ubi supra dict. *versic. sin autem*, nam licet ictus fustium non infamet, nisi causa propter quam imponitur infamatoria sit *l. ictus fustium ff. de his qui no- tantur infamia notat glossa* verbo *algun ierro in l. 5. tit. 6. part. 7.* tamen quia communi vulgi opinione & omnium distinctione iste talis propter proprium delictum infamis & vilis reputatur ad talia non debet eligi officia, ut docet Azeved. *in d. l. 7. n. 15.*

38 Nec tabernarii, quod muliones, sutores, hospita- tores, vulgo, *Misneros*, artocreatarii, & alii qui Mechanica officia de quibus loquitur Tiraq. de nobilit. cap. 34. per tot. Cravet. qui loquitur 1. Tabernario consil. 13. num. 2. & consil. 163. volumine 1. Roland. à valle, consil. 34. num. 5. vol. 2. quibus officia Reip. honorifica non sunt conferenda Parlad. *in Rubric. de donat. §. 9. a. 9.* nec pastores ut *in l. ne quis ex ultimis: C. de dignita- tibus lib. 12.* ubi Bart. expresse sumit illum *textum: sic quod negociantes, artes vilissimas ad dignitatem seu honorem non aspirant, & aspirantes repelluntur à dignitate seu honore etiam quasito*, & ubi Joannes de Platea, ubi etiam ait quod propter vilitatem negotiationum repelluntur à dignitatibus & honoribus, tanquam viles & humi- les, non autem propter poenale exercitium nego- tiationum: nec quia sunt infames, sed quia talia officia exercent; & ponderanda sunt verba illa, *abjectisque officiis ut l. deformibus monetariis etiam,* quæ utique insinuunt quod exercentes mechanica officia abjecta ista præstantes ministeria vilia, privantur Officiis honorificis *l. si cohortalis, vers. etiam cunctos ad Cohortal. & princip. Cornicul. lib. 12.* prosequitur Joannes Gutierrez *consil. 31. per tot. maximè ex num. 6.* quæ vidi: quod tamen intelligi nisi inde factum labore ut in illis qui utensilia ff. de muneribus, & honoribus, an pecuniaria hominem facit, ut quando quam mul-

tum apti aut idonei admittantur, & è contra pro- cedat primum cujus membrum quoties publicè il- la quæ ipso jure infamant, sunt, prout est in delictis ipsis per *l. 4. tit. 6. part. 7.* tunc enim nulla requiritur sententia; nam si occultè fierent tunc quamvis ipso jure infamia incurreretur re- quiritur sententia infamiam incursum declaratoria, etiam ut agnovi ab officiis honoris & dignitatis consequenter repellere: & ita videtur proba- ri *in d. l. 5. tit. 6. part. 7. in fine & voluit glossa faciendo, ibidem*: nam ubi dicitur quod si quis deprehenditur in furto per quod delictum sit no- torium, licet nondum sententiatum sit super eo, infamis est, nam in notoriis nulla requiritur, *conf. quomodocumque lex loquatur; secundum Hypo- litum in d. §. aggredior n. 125. cum pluribus se- quentibus*: si tamen non deprehenditur interim, quod improbat & super furto sententia condem- natoria adesse infamis, diu non potest & sic non repellendus ab officii acceptione: nam & sic vi- demus quod licet infamis infamia juris testis esse possit prout commune diximus jam ex *Jasim d. l. 1. num. 65. C. de sum. trinit.* tamen si infamia est occulta non repellitur à testimonio, prout & hanc communem detestatur Aretin. *in C. cum non ab homine num. 93. de judic. ex glossa in l. contra ff. de testam.* pro quo est optima lex *tit. 16. part. 3. col. 3. in princip. ibi: Conocido, & in col. 1. ibi: Conocidamente*: & sic est declaranda & intelligenda Angeli Doctrina *in l. 18. qui in judicio ff. de his qui notantur infamia*; dicentis quod committens crimen publicum est infamis in- famia facti, etiam non secuta sententia; nam ve- rum est quoties ex tali crimine esset infamatus pub- licè, prout intelligit, *glossa 2. in l. 5. tit. 6. part. 7. & glossa 1. in l. 7. Coll. & part.*

Illud tamen advertas velim quod ubicunque re- quiritur una sententia de ea utique intelligi debet, quæ transivit in rem judicatam, non autem de ea à qua appellatum fuit, vel appellari potest, quia idem est non esse latam sententiam, vel la- tam sed suspensionem appellatione: *Surdus allegan- tia 335. & condemnatus, quod pendenti appellatio- ne non dicitur condemnatus l. 1. C. fin. ff. ad Ter- tullianum l. 2. & consil. cum ff. de pœnis*: quod est adeo verum, ut ex quacumque causa accidat quod sententia non habeat executionem vel suum de- bitum effectum, judicandum de ea sit ac si prola- ta non fuisset: *Surdus discussione 51. numer. 22. Cancer. 3. part. cap. 17. de sententia & executione à num. 42. & condemnatus ex sententia quæ aliàs irrogaret infamiam, non dicitur interim infamis, dum appellatio pendet: Boërius consil. 1. num. 2. & cum Lancelloto & aliis tradit in terminis Fontanel. d. glossa 10. si prius repetita nec fastidio, sed utilitati erit eum plures allega- re, ex num. 6. cum pluribus sequentibus.*

40 Nec officiales antequam sint, quod dicuntur pos- se nominari ad officia Reip. Bart. *in l. 1. cum omnes Judices tam civili sententia: Callendus de sindicatu quest. 96. Aviles in C. per textum cap. 4. verbo justitia n. 14. Cabedo de divisione 84. nu. 1. nec debitores quod Reip. qui rationem non red- diderunt l. rescripti. debitores ibi: glossa l. 2. C. de debitoribus civit. lib. 11. non semper §. cum de- bitores ff. de lucro immunitatis Avend. dict. c. 49. num. 25. ubi allegat Ripam in tractatu de Pes- ste 3. part. verbo susceptores Rep. in proposito, qui signantur ab Ulpiano in dict. §. debitores re- rum publicarum ad honores invitari non posse cer- tum est, nisi prius in id quod debetur Reip. satis- fecerint: sed eos demum debitores rerum publica-*

rum

rum accipere debemus, qui ex administratione Reip. relinquuntur: ceterum si non ex administratione sint debitores, sed mutuam pecuniam de Rep. ac- ceperunt, non sunt in ea causa ut ab honoribus ar- ceantur.

42 Et Officialis qui ob demeritum quod fuit remotus, & privatus officio Reip. maxima ignorantia nota- tur *l. cognitionum ff. de variis & extraordinariis cognitionibus*, ubi minuitur æstimatio quando quis ordine movetur, Platea in *l. 1. C. de his qui non in plateis stipendiis soluti sunt lib. 10. ibi: nemo ille qui semel intrusione convictus, idem rursum Officiam gerat, in quo est ante d. rescriptum no- strum Clandestina supplicatione intulerit*: ubi Pla- tea, *Cod. de dignitate lib. 12. ubi iudices qui se furis & sceleribus maculasse fuerint convicti, abla- tis, codicillo, insignibus, & honore exuti inter pessimos qui que habeatur l. 2. C. de Palatinis sa- cris largit. lib. 12. ubi nullus; Thesaurensis vel of- ficialis comitis thesauri semel deprehensus ex quo- cumque pacto aut repetat militiam suam aut aliam, decil. 121. & in dubio præsumitur ob culpam re- motus Platea in l. quicumque C. de usis officii lib. 12.*

43 Tandem de vicinis quod & naturalibus pro com- plemento hujus capitis, meminisse juvabit, ex- traneam, & alienigenam & non vicinum illius loci ubi sunt exercenda officia, vicinis & habita- toribus & his qui ibi larem habent sunt concedenda, ut *in auth. de defensoribus civit. §. ibi: sed servanda circulum habitatoribus civitatis quo- rum aliqua ratio est hoc implentibus, & dum cir- culus expletur, rursus reverentibus ad sollicitu- dinem, & civitati per predictam curam admini- strantibus. Buerus decis. 272. & de jure nostro est textus in l. 1. tit. 3. lib. 7. ibi: Mandamos que los Officiales perpetuos de las nuestras Ciuda- des, Villas y lugares no sean prohibidos salvo los naturales de los que son en ellas Vecinos y moradores sendo naturales y viniendo a hacer mo- rada en ella y no en otra manera, & in l. 1. tit. 14. eodem lib. 7. ibi: des los naturales desos Rei- nos y aviendo los tales personas idoneas naturales de los lugares de los officios vacaren las preferi- mos. Avend. d. c. 19. num. 7. in princip. vicini enim & naturales scient idoneas consuetudines ac statuta ipsa civitatum & Villarum, & amor patriæ, & descententium impellit eos ad rectè offi- cium gerendum; honestum quippe est & fructuo- sum in sua patria quemquam beneficiari, ut aliàs tradit Abbas *in cap. ad decorem ad finem de ins- titut. & ubi in loco inveniuntur idonei non de- bent profici extranei Bald. & Albericus in l. di- vus ff. de tutoribus & curatoribus Titafabis glossa & DD. in l. plane ff. quod cujusque universit. no- mine Gregorii Lopez *in l. 13. tit. 15. part. 1.* notat Avend. *in d. l. 1. & in l. 14. tit. 3. lib. 1. recop. n. 9.***

44 Circa quod advertas velim quod non requiritur ad hæc officia obtinenda quod quis solus sit vicinus quod sed insuper habitator *dict. l. 1. ibi: Que sean ellos vezinos y moradores en las ciudades, Villas y lugares donde fueren prohibidos de los tales officios o naturales de ellas, o que aian sido vezinos de ellas diez años antes que por nos aia sido prohibido de tal officio.*

45 Quis autem dicatur vicinus quod & habitator, & quomodo contrahatur vicinitas & utrum petenti- bus possit denegari, & an in duobus locis possit habere simul, & qua parte anni debet quis ha- bitare & residere? & alia pleraque notatu dig- nissima, & passim occurrence quæ necessariò hic

discutienda se se offerebant, latissimè & copiosè ac valenter invenies in *lib. meo de pascuis & jure pas- cendi cap. 4. per tot. & cap. 5.*

46 Utrum verò pauper quod propter inopiam videa- tur indignus ut *in l. inhabilis ad officia Reip. so- let dubitari, & minus aptum tradit Platea in l. ad subeunda C. de decurionibus lib. 10. Avilef. cap. propter cap. 4. verbo le cuple num. 10. Avend. versic. supra n. 17. Cabedo de decessione 84. num. 1. & decif. 2. part. 1.*

47 Et semper debet attendi quod major dignitas quod non detur ei qui minorem non habuerit antea *l. neminem C. de consulibus lib. 12. l. ultim. ubi glossa C. de decurionibus lib. 10. l. honores, ff. eo- dem: qui minorem habuerit præferendus est nul- lam habenti si idoneior est: Marcus Antonius Eug. de Neapol. illustr. cap. 17. num. 14. Masrill. de magistratu lib. 1. cap. 24. n. 41.*

48 Oppositio quod verò defectuum in electis, suæ ac impugatio electionis minori parti eligentium seu universitatis competit ut *in lib. 86. tit. 1. lib. 7. recop. Curia pilana lib. 2. cap. 15.*

Nam licet minor pars non possit dissolvere quod à majore parte factum extitit: ceterum non pro- hibetur per viam Justitiæ coram potiri, & qui- libet de populo allegare causam ob quam electio facta à minore parte universitatis annullatur, & Conc. celebri Armor. 132. num. 1. & 8. Corfa- tus *in suis singular. verbo universitas*, cuilibet de populo competit, & poterit appellare *l. reus de- latus ubi glossa in C. ut circa consil. alicui in 6. Abb. in c. delicti de excepti. Avend. d. c. 19. n. 27. Cabedo divis. Lusitana 112. part. 1. per to- tum, quod intelligit ibi: contra promovendum, non verò contra jam promotum ex Revifaccho *in l. unica C. de sententis, quæ pro eo quod inter no- tabilibus num. 9. Ant. devict. in C. exp. A. de tes- tibus: Barbatia conf. 64. col. 1. vol. 1. nam contra jam promotum solum admittitur is cujus in- terest, sequitur Fontan. ubi supra n. 91.**

49 Sed singulariter producta limitantur ut nomi- natus quod ad aliquod officium non possit modo ali- quo, nec ab eo cujus interest, nec ab alio re- probari, si aliàs ad aliud officium quod require- ret eandem (ut *l. majorem*) idoneitatem extitif- set approbatus in notata *in C. cum venerabilis de excepti. Panormit. in cap. presentium num. 7. de testibus & Eccl. Hugo consil. 28. num. 5. arguen- tes ab approbatione testis quæ si temel fuit ab alio facta, non poterit amplius ille testis reprobari, la- tè & pulchrè Vebus dec. 270. lib. 2. Boër. de- cif. 144. num. 16. cum sequentibus. Quod utique verum cenet Fontan. ubi supra num. 94. nisi im- pedimenti cauta approbationis orta fuerit post primam approbationem; tunc enim nominatus de novo potest reprobari Boër. decif. 142. n. 17. & nullo etiam opponente Domino loci ad quem pertinet confirmatio, potest non admittere Bobad. *in sua polit. lib. 2. cap. 16. num. 156.**

50 Sed non passim hæc impugatio quod electionis à quolibet de populo debet admitti præsertim si ma- litiousè apparet ex Cabedo *decif. 84. num. 16.* ubi justè in proposito exclamat Fontan. *ubi proxime num. 90. versic. ceterum*, his verbis: *nec ego aliàs bene sentirem de eo qui id intendat facere: sus- picor enim id fieri vix posse abique veritatis la- be, & spiritui ultionis, ratione alicujus intrinse- ci, de quo contradictor electum prosequatur, si non palam & manifestè, certè clanculum & laten- ter; quapropter debent iudices cum hi casus oc- currunt hæc deligenter, & occasione perferri- tari quæ movere possent contradictorem, aut nomi-*

natum, vel eligentem, quod immunitas in privilegiatis injungitur; sed tabellio an admitti debeat ad officia Reip. dubitari solet: & sanè licet negativè respondeat Avend. dict. cap. 19. per tot. in l. unic. C. de decurionibus lib. 10. quia tabellionatus officium infame reputabatur ut tradit Cravet. d. conf. 163. uterque fallitur, quia Officium tabellionis honorificum est, ut suo loco diximus, & tradit Covarr. in practicis d. cap. 19. & in terminis Fontan. d. glossa 1. num. 88. ibi: Ceterum mitius forsitan cum eis esset agendum; nemo enim non videt quanti honoris sit his temporibus officium tabellionatus, & præterea quod potest quotidiana experientia experiri, pluribus comprobatur Magon. in tractat. de tabellione auctor. quæntique sint ex ipsis, digni quidem, nedum ad unam civitatem, sed ad integrum regnum gubernandum ac regendum; ac propterea in omnibus ferè rebus publicis nostræ Hispaniæ receptum jam est, ut hi ad hujusmodi & alia officia quæcumque honoris & lucri laudabiliter admittantur.

Sed ut quilibet electus ad officium debet esse ejus ætatis quæ requiritur, ut ad id admittatur, & quæ ætas in singulis officiis requiratur, dicemus in specialibus capitibus: & filius familias non prohibetur eligi ad munera publica, dummodo major viginti quinque annis sit; licet l. final. C. de filio familias lib. 10. l. 3. §. si filius ff. de muneribus & honoribus §. explevisse ff. eodem Cabedo de divisione lusitana 84. n. 30. ætas autem seu qualitas vel dignitas debet adesse in nominatis ad officia tempore electionis, nec sufficit quod superveniat l. si quis mihi bona §. cessum ff. de acquirend. her. l. fratres ff. de penis, Clementina ut hi & ibi: glossa de etate & qualitate, latè Decius in C. post cessionem de probationibus; Flaminius quæ de communi testatur lib. 4. de resignat. beneficii, quest. 1. num. 14. Cravet. de ante tempore §. vidimus & abunde n. 33. Raudens. conf. 11. num. 36. Zevallos q. 693. num. 16. Gutierrez conf. 1. num. 15. ubi allegat text. in C. suo tempore & cap. ei cui de præbendis in 6. Azeved. in l. 5. tit. 2. lib. 7.

Cum tamen infamem infamia juris indignum & inhabilem ad officia Reip. & supra dixerim, & certo certius sit ut in l. 7. tit. 6. part. ubi Gregor. glossa 1. ibi: que estos tales no pueden ganar de nuevo ninguna dignidad ni honrra para que deven ser excoxiados hombres de buena fama; aun las que avian ganado antes las deven perder luego que fueren provados por tales: in dubium solet excitari, utrum ut quis infamis sit requiratur sententia super delicto ex quo resultat infamia, in quo adeo utiliter & doctè procedit Azeved. in d. l. 7. tit. 9. lib. 3. quod ejus verba transcribere non dedignabor; quæ ita inquit num. 12. & videtur dicendum quod sic, nam ante sententiam non efficitur quis infamis cum usque tunc non habeatur pro tali. secundum Hipolitum conf. 52. num. 17. cap. 319. vol. 1. & in practicis §. aggredior num. 105. ubi tamen in num. III. confessionem sufficere in judicio factam, item & quod sententia requiratur videtur probari, in l. 5. tit. 6. part. 7. in quantum ibidem per gerundium in dum futurum tempus respiciens, formam & conditionem inducens ut supra l. proxima diximus textus ille loquitur ibi: siendo dada, sententia quasi antequam datur infamis non reputatur interim salvum quod in judicio per confessionem non apparet de delicto infamante eum dum quod inquit Hipolitus in dict. III. num. exprobrat dict. lex 5. fin. & ibi glossa in judicio in hac tamen quæ quoad materiam de qua nunc tractamus, sit liber de eligendo in judicem aliquem necne, dicendum mihi videtur ex Jacob.

& Abberelatis per glossa supra in l. 4. tit. 6. part. 7. quod si infamia incurfa fuit ipso facto tenet, ut non possit incurrere in se an esset iudex; sufficit quod probetur, quamvis nondum super ea sententia lata fuerit declaratoria infamiam incurfa: & hoc quod novum officium acquirendum, sed quod privandum exercitio officii, ante infamiam incurfam, sententia requiritur, vel saltem notorietas infamiam ipso jure incurfa secundum quod diximus in l. 2. tit. 7. num. 17. supra isto lib. si verò non ipso jure infamia incurratur, sed sententia necesse est, poterit optimè officium illud exercere nec est repellendus ab ejus exercitio: quæ quidem distinctio videtur posse probari ex textu in l. 4. & 5. tit. 6. part. 7. nam in l. 4. ponuntur illi qui ipso jure infames sunt & fuerunt propter delictum: & in illis inquit textus ibi in fine, quod nulla requiritur sententia, ut ab honoris & dignitatis officio consequendo repellantur in l. vero 5. ponuntur illi qui per sententiam condemnandi sunt & declarandi infames tacite vel expresse, per condemnationem de delicto eos infamante, & in eos, inquit textus ibi: sententiam requiri: ergo antequam sententia pronuntietur expelli non poterunt ab officiis justitiæ, acceptione & consequitione: & videtur hæc bona distinctio in propositum, si eam intelligamus & declaremus hoc scilicet modo quod alias ab hominibus dilectam & approbatam ipse solus reprobareret, & ni valde justificata appareret, repelleret eum cum omnium impensarum condemnatione ac Damnorum restititione, & ita in illo fenatu decisum refert Fontanel.

Cum itaque pro impugnatione electionis popularis sit actio: hic disputare non ineptè poterat, cujus expensis esset prosequenda, & utrum electum pro expensis sicut unus de populo esset compellendus contra se contribuere, etsi duo litigaturi se opponebant electionem factam impugnantes, quis esset præferendus? Et an sententia contra unum de populo lata super tali electione, cæteris, & universitati præjudicet; sed hæc omnia & alia pleræque in proposito occurrentia, maxima licet & aperta veritate resolvit in dict. tract. de Pascuis & jure pascendi cap. 29. per tot. & pro expensis factis in lite mota super electione facta impugnanda vel defendenda à majore vel minore parte universitatis: Vide curiam Pisanam lib. 2. cap. 16. per tot. & ubi adjectio Azeved.

CAPUT IV.

In electionibus officiorum an semper obtineat quod fit à majori parte, & cavendum sit, & quid si electores impari numero contrarietur cum discordent.

SUMMARIUM.

- 1 Curia quod major pars efficit habendum est ac si omnes egerint.
- 2 Obtinere ii debent in electionibus officiorum, quibus major pars eligentium adstiterit.
- 3 Quod non procedit in rebus gratiæ.
- 4 Et hoc intelligendum est perinde ac si esset statutum vel consuetudo disponens quod major pars sufficiat.
- 5 Electio à majore parte facta tunc tantum valet, quando omnes electores vocati fuerunt, cum debuerunt vocari.
- 6 Quod tamen intellige si minor pars agat de contemptu non aliàs.
- 7 Consensus majoris partis si esset sane contrarius vel adesset justa causa contradicendi, aut minor pars esset sanior vel prudentior, major pars non attenditur.

8 Sem-

- 8 Semper attenditur major pars prædominans.
- 9 Electio à majori eligentium parte facta, exequenda non obstante contradiçione.
- 10 Objectio extrajudicialis non sufficit & cur.
- 11 Procedendū est in hoc casu, appellatione remota.
- 12 Præsumptio, quod factum est à majori parte, valere, nihil obstat, & cur.
- 13 Contrarium profecto optimè defendi potest.
- 14 Rationes Imole inanes in hoc casu.
- 15 Electores si fuerint impari numero quid faciendum?
- 16 Gratificari posse quinam existiment in proposito.
- 17 Quod limitatur.
- 18 Superior meram gratificationem non habet, sed electionem unius ex electis à pari numero.
- 19 Princeps ab hac regula excipitur.
- 20 Æqualitas impari numero quando accidit deveniendum est ad fortes.

Quod major pars curiæ efficit pro eo habetur ac si omnes egerint, docet Scævola in lib. quod major. ff. ad municipal. cujus textus regula si ad omnes casus ex eo per DD. desumpta, & adnotatos prosequuntur effemus longissimum profecto iter arripere notabimur, & superfluitatis vel maxime digressionis vitio tribuetur, quare via tantum quod capiti humano, & instituto nostro naturaliter conveniat, servatis ad unguem multis, in medium proponamus oportet.

In electionibus ergo officiorum illi obtinere debent quibus major pars eligentium adstiterit; quia in negotiis universitatis, quæ sunt communia pluribus ut universis procedit regula d. leg. cum major, facit textus in cap. 1. de his quæ sunt à majori, ubi DD. supra in cap. 1. de rebus Eccles. in 6. Clement. Pastoral. in princ. in vers. plures de rescript. cap. Episcopus de temp. ordin. cap. cum nobis de elect. cap. sanè 65. distinctio, & in Regio Consilio in sententiis statuit majori parte Auditorum lib. 7. num. 4. lib. 2. Rec. Et ratio est quia ubi concurrunt major electorum pars, seu numerus præsumitur Zelus: Alciat. lib. 1. præf. 15. Franch. qui rem prosequitur decis. 2. part. 1. & facit illud Prover. cap. 24. ibi: erit salus ubi multa consilia sunt; & ubi major numerus est, ibi major zelus præsumitur, & Paralip. lib. 1. quia quod plures sunt Consilarii eò perfectius veritas revelatur: cap. prudentiam in fin. de officio delegati ibi: integrum est judicium quod plurimorum sententiis confirmatur, & leg. 10. nu. 14. part. 1. & leg. 32. n. 4. part. 3. & plura: Bobad. videndus l. 3. c. 8. à n. 168. Capitius decis. Neap. 152. Fontan. claus. 3. num. 74. Quam utique sententiam in proposito casu observandam censeo, quidquid contrarium per varia jura amplectatur Garcia de nobil. part. 3. §. 2. vers. restat illud, cujus opinionem posse & debere praticari in iudiciis qui in gradu appellationis cognoscunt de electione, qui justissimè saniorum iudicium minoris partis attendent ad confirmandam, vel revocandam electionem.

Quam utique regulis variis ampliant, & limitant DD. sed potissimè in rebus gratiæ non procedere & omnes agnoscunt; ut in Authent. de defensor. civit. §. fin. ibi: nisi cuncta civitas, nullo reluctante elegerit eum leg. fin. Cod. de auctor. præstanda leg. defen. glossa fin. de natal. restit. glossa mag. in cap. cum omnes de constit. ubi Ign. Host. & cæteri, Felinus num. 17. vers. 1. fallit, & testantur communem; Dec. ibi: c. elect. num. 6. Socin. reg. 143. vers. fallit ubicumque, Jas. in leg. juris gentium §. fin. num. 8. vers. 7. ff. de pactis, Mariana in leg. 4. §. cato. 274. ff. de verb. oblig. D.

Padilla in leg. aquam num. 3. eod. de servit. Cum tamen electio officiorum sit actus necessarius, quod à majori parte fit est observandum: Annan. al. leg. 57. num. Nec obest textus in dicta authent. de defen. §. fin. ibi: nullo reluctante; quia procedit in declaratione continuata & sic in casu gratiæ, ut observat Azeved. in leg. 4. num. 5. lib. 3. recop. & nos alibi diximus.

Et in tantum, quod suffragiis majoris partis sancitur aliter; quod procedit itidem si esset statutum, vel consuetudo disponens quod major pars non sufficiat: Goffred. conf. 51. Riccius in addit. ad Franc. d. decis. 2. Afflic. d. decis. 1. Azeved. dict. cap. 14. num. 13. Bobad. ubi supra num. 169. littera A.

Verum procedit si omnes electores vocati sunt cum debuerunt vocari; nam si contempti fuerint, tunc factum à majori parte non valet, minore de contemptu agente, secundum omnes in cap. 1. de his quæ fi. cap. 2. de elect. ad leg. 10. num. 14. part. 1. ibi: E quando aliqua & Avend. 1. part. cap. 19. num. 14. Azeved. ad cur. Pisan. cap. 2. & lib. 2. c. 14. n. 3.

Quod tamen intellige si minor pars agat de contemptu non aliàs, Marcus decis. delphim. 134. num. 3. quærit an contemptus possit unam de duabus electionibus ex eadem scriptione resultantibus ratificare, & an iudex in officio possit allegare contemptum alicujus de Capitulo, differit Abbas in cap. in genesi col. final. de electione, Greg. Lopez in dict. leg. 10. num. 14. part. 1. gloss. fin. quod procedit quando electores congregantur ut Collegium, & nomine universitatis, non ut singuli, ut cum Lambert. & aliis probat Azeved. ad c. 14. ubi quod contemptus minoris partis non reddit electionem nullam, sed annullandam, ex cap. quod sicut de electione, & ideo minori parte contempta faciente electionem esse validam; & quid quando major pars fuit contempta, quæ omnino vide, quæ tamen ab eo ita eruditè scripta sunt ad quid repetenda.

Rursus in electionibus quando consensus majoris partis esset sanæ contrarius vel adesset justa causa contradicendi; aut minor pars esset sanior, vel prudentior; major pars non attenditur cap. 2. cap. coram de elect. ibid: quæ majori, & saniori parte cap. Capellanus de feriis ibi: meliori, vel subiliori nititur ratione ad cap. 1. de his quæ fi. ibi: nisi à prioribus, & inferioribus aliquid fuerit rationabiliter objectum, & obtentum ad leg. 10. part. ibi: mas si los que son mas pocos & Bobad. ubi supra num. 170. littera H.

Itaque semper attenditur major pars prædominans; Unde si aliquis præsentatus à patronis habet plures voces, & majorem partem patronorum, cessat concursus inter præsentatos, & is solum examinandus est, & si idoneus reperitur, est instituendus cap. 3. de jure patronatus, & ibi glossa Covarr. in regul. peccatum 2. part. §. 7. n. 8. Lambert. de jur. patron. 1. part. lib. 2. quest. 10. art. 3. num. 17. & 3. p. lib. 2. q. 4. art. 1. Gutier. 2. c. non. quest. 10. num. 10. Vega in summa, 1. part. cap. 3. casu 34. Ludovic. decis. 494. num. 3. latè D. Salgad. de reg. protect. 3. p. cap. 19. à num. 124. Gram. conf. civil. 4. & dicitur potior pars, & sanior ubi electores sunt ditiores. Bald. in leg. & suum §. fin. ff. de pact. num. 4. eleganter Theaurus decis. 1. num. 8. qui licet in sententiis iudicum data paritate loquatur, tamen omnium DD. assertiones in proposito applicabiles, & ita ait num. 8. usque ad num. 12. & supra ibi; in causis criminalibus observatum.

Electio

- 9 Electio + autem quæ fuerit à majori parte eligentium facta erit exequenda non obstanti contradictione interposita à minori parte, etiam si probatio justificatæ contradictionis in continentem offeratur, ut putant Abbas, & alii in cap. 1. de his quæ fi. cujus rei tres solent cognitæ allegari rationes.
- 10 Prima quia + extrajudicialis non sufficit obiectio exceptionis, vel contradictionis legitimæ, etiam si illius fuerit obiecta probatio; quia extrajudicialia non suspenduntur appellatione, ut latè per Francisc. in cap. bon. n. 34. de elect.
- 11 Secunda, + quia cum procedendum in hoc casu, appellatione remota, ut in dict. cap. 1. ibi: appellatione remota valet semper, ut suum consequatur effectum, quod à majori & saniori parte capituli fuerit statutum cap. ex ore dict. nu. ibi: non attendente.
- 12 Tertia; quia cum præsumptio + fit pro factis à majori parte nihil obstat dict. oblatio; qua utique tres rationes assignavit Imol. cap. 1. col. 1. & 2. in cap. cum inter Canonicas col. penult. in fin. de election. Amplectitur Azevedo lib. 2. cap. 14. n. 12. D. Salgad. de Reg. protecl. 2. part. cap. 13. nu. 227.
- 13 Sed contrarium + profecto optimè defendi potest ex iuribus & argumentis à me allatis, & ex eodem textu in dicto cap. 1. ibi: nisi competitoribus, quæ etiam utique admittunt contradictionem, & appellationem ab electione facta à majori parte capituli, & executionem denegant, dummodo contradictio, & reclamatio fundetur in aliqua rationabili causa.
- 14 Nec quidquam obstant rationes + Imolæ supra dictæ, non prima; quia quantumvis electio officialium sit actus extrajudicialis, ut in leg. assignare ff. de assign. libert. lib. 1. §. si assignare ff. eodem Gam. decis. 173. à n. 9. Valasc. conf. 61. num. 5. 11. & 14. & 102. num. 25. Flores 3. var. q. 22. num. 1. & à num. 4. & num. 84. D. Castillo 6. contr. cap. 80. num. 2. Etiam à nobis dictum alibi manet eo ipso quod contra electum sive electorem opponitur de aliquo defectu, facta reclamatio, vel contradictione electio reducitur ad actum, & processum judicialem, & appellatio interposita tanquam ab actu judiciali metiri debet ut diximus sup.
- Nec secunda & tertia, quia non est in distinctione verum quod omne factum majoris partis, debet non obstante appellatione exequi, sed in certis casibus Marcus decis. 135. part. 2. & facit illud Exodi 23. ibi: nec in iudicio plurimorum acquiescere sententia, & sic nihil obstat factum majoris partis cum & probationi contrariæ subfit, & appellari possit, & appellatio in aliquibus soleat suspendere, ut latè diximus in cap. ibi: quod talis electio periculo attentati subiciat, vel non satis distinctè scriptum invenies; ita intelligere debes latè tradita à Bobad. dict. cap. 8. ex n. 168.
- 15 Sed quid faciendum quando electores + sunt in pari numero, ita quod ex duobus vel tribus electis unusquisque eodem numero, & æqualia suffragia pro se haberet, ferè semper in praxi occurrit & disputatione dignum est.
- In quo utique dubio Pifa in cur. cap. 17. superiorem, aut Judicem ad quem pertinet confirmatio & approbatio, gratificare + posse existimat, & quod in plerisque locis hujus gratificationis viget consuetudo, quæ juri communi satis conformis est ex Bart. in leg. in venditione §. si unus ff. de bon. auct. Jud. possess. & leg. duo iudices & ibi Alex. ff. de re iudicat. & facit textus in cap. cum

autem ubi Abbas de jur. patronat. Felin. in rubric. de treug. & pac. n. 7. & 8.

Quod tamen non ita indistinctè + & generaliter accipias, sed cum iudicio discussionis, & grano falis; nam regulariter datur inæqualitas eorum qui impari numero electi sunt, nec est locus gratificationi; nec personarum acceptio iuxta illud Jacobi Apostol. cap. 2. ibi: Si autem personam accipitis peccatum operamini, redarguti à lege quasi transgressores, & Levitici cap. 19. ibi: non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis, iuste iudica proximo tuo. & illud Lucæ 20. Non respicis &c. & apud Marcum Evangel. etiam legitur, cap. 12. ibi: nec vides in faciem hominum, & ex Hebræa, & Græca Locutione explicat Janfen. in concord. cap. 116. docet Abbas in cap. cum M. de const. num. 14. Lambert. de jur. patron. art. 1. quest. 5. princ. 3. part. 2. lib. à n. 1. & art. 18. n. 2. & art. 17. num. 9. in terminis; Marcus decis. delpb. 5. Azeved. ad Cur. Pisan. d. c. 17. littera D.

Nec hoc casu superiorem + meram gratificationem habere: sed electionem unius ex electis à pari numero, qui sit utilior, & convenientior Reipublicæ affirmat Azevedo; aliter & in conscientia Judex sic malè eligens & gratificans peccaret; nisi aliqua ex causa, possit se excusare, ut quia dubium erat an alter pars sit securior, aut utilior, vel quia motus ex confi. DD. aut variorum sapientium & timorata conscientia, prout per iudices discretos, & conscientia suæ amatoris fieri solet, & considerandum deliberatè est, & pensatè; Azevedo sequitur Fontanel. d. glossa 10. n. 54. vers. sed sit itidem si non contradictores.

In Principe + tamen vel alio qui ex mera liberalitate, & gratiosè, aliàs possit officium concedere ad ejusque nutum, & voluntatem disponere, rectè gratificationi erit locus; quia in re sua quilibet est moderator, & arbiter, ut in leg. cum mandata Cod. mandati, & facit illud Matthæi cap. 20. ibi: an non licebit mihi, quod volo facere de meo, mirabiliter docet Angarrianus lib. 2. de legibus contro. 8. num. 32. qui num. sequenti ita ait. Ex qua doctrina &c.

Sed in casu proposito nostræ quæstionis quando datur æqualitas + in pari numero deveniendum esse ad sortes opponitur Nicolaus Garcia de beneficiis tom. 1. part. 5. cap. 4. num. 205. quæ refert Fontanella d. glossa 10. n. 54.

CAPUT V.

Electio seu nominatio officialium utrum debeat fieri de digniori, aut sufficiat in utroque foro de digno, & si indignus & incapax nominetur & eligatur, an electores potestate eligendi priventur & qui tunc debeant eligere.

SUMMARIUM.

- 1 Electores in officiis publicis digniores eligere debent.
- 2 Doctores hanc doctrinam tuentes tum jurisconsulti, tum etiam Theologi referuntur, & num. 3.
- 4 Obijciuntur duo huic opinioni.
- 5 Quibus satisficit.

6 Molina

- 6 Molina: obiectio proponitur, & huic respondetur.
- 7 Eligens dignum omisso digniori, etiamsi peccet mortaliter, tamen restitutioni erga digniorem non est obnoxius.
- 8 Eligens indignum non solum peccat mortaliter, sed etiam tenetur ad damna ex tali electione sequuta resarcienda.
- 9 Restitutio damni ex indigni electione provenientis, non dignis seu dignioribus facienda, sed Ecclesiæ aut Reipublicæ.
- 10 Electores ob electionem de indigno factam an priventur pro illa vice facultate eligendi, & ad quem illa revertatur, proponitur quæstio 5.
- 11 Elector scienter eligens indignum amittit pro illa vice potestatem eligendi.
- 12 Electione de indigno facta, facultas eligendi ad Superiorem devolvitur.
- 13 Electores indignum scienter eligentes arbitrariè puniendi.
- 14 Electores indignum ignoranter eligentes non privantur facultate eligendi, sed possunt iterum ad nominationem de digno procedere.
- 15 Elector, dum indignum ignoranter eligit, non potest dici delinquere.
- 16 Electio, dum aliquo casu non sortitur effectum, puta quia nominatus non vult consentire electioni, non ideo electores privantur facultate iterum nominandi.
- 17 Eligendi facultate non excidunt electores, dum dubium est scienter an ignoranter indignum elegerint.
- 18 Electio de indigno utrum scienter, an verò ignoranter facta fuerit quomodo probetur, traditur remissivè.
- 19 Regula, utile per inutile non vitiari, non procedit in individuis.
- 20 Intelligitur eadem Regula in proposito.
- 21 Personæ quot sunt electæ, tot etiam sum electores.
- 22 Electio de dignis legitime facta & publicata statim jus acquiritur electis.
- 23 Indignus ad officia publica ille dicitur qui non habet qualitates ad id necessarias.
- 24 Indigni quinam dicantur.

Longissimum & diffusum disputationis campum materies hujus capitis nobis præstabat, sed tamen ita eleganter, & copiosè per infra referenda variis in locis ad partes & per argumenta est acitata, quod labor repetendi ab eis minutatim dicta, gratus & jucundus non censetur: Quapropter tantum ea quæ pro resolutione quæstionum in fronte cap. ipsius propositarum necessaria fuerint, brevibus perstringam cancellis, & vestris oculis objiciam.

Itaque in officiis + publicis electores seu nominatores digniorem eligere & nominare debere notissimi juris est ut in l. ad subeunda C. de decurionibus lib. 10. ibi: dignissimi meritis & facultatibus: in Authent. de defensoribus civit. in princip. vers. interim ibi: sed in vicem universi nobiliores ibi: glossa inquit nota nobiliores esse eligendos, ut in authent. ut iudices, sine quo suffragantibus, ibi: honestiorem quandam ad administrationem dirigere l. 1. tit. 4. lib. 4. Novæ recop. pro qua opinione plures possim & maximæ auctoritatis & eruditissimos + viros referre, & cumulare, sed tamen pauci sufficiunt, cum ita aperte veritati accedunt: eam igitur viriliter amplectuntur & severè observandam profitentur in

C. cum olim sub nu. 2. de testibus, eligendus est idoneior: Platea in l. humilioribus C. de suspectoribus lib. 10. Avi. in c. 17. per tot. verbo eligant num. 2. ibi: de jure communi ad Concilium civitatis spectat facere electionem officialium: & talis electio debet fieri de magis idoneo. Joann. Valer. in differentiis utriusque fori verbo electio, different. 2. num. 3. ibi: quilibet distributor, seu collector munerum Reip. tenetur ea conferre dignioribus sub pena peccati mortalis. Molin. de his p. prim. lib. 2. cap. 5. num. 66. ibi: hac autem opinio vera ac tuta non videtur, cum jure civili statutum est, meliores ac nobiliores ad magistratus seculares eligendos esse. Joann. Gutier. lib. 2. Canoniar. cap. 11. num. 42. qui postquam id in beneficiis & dignitatibus Ecclesiasticis per varia fundamenta comprobavit, ita inquit superiora omnia de digniore eligendo ad Ecclesias & beneficia Ecclesiastica, procedunt etiam eisdem rationibus in electionem & provisionem munerum publicorum atque gubernationis & administrationis justitiæ, ex quibus totius Regni regimen Ecclesiastici ac secularis status moderatio plerumque pendet: & paulò inferiùs ubi reddit rationem ibi: sive, etenim hæc publica munera conferuntur, & onera Reipubl. que privati ad ejus ministerium subire tenentur, velut bona, & honores ipsius communitatis, utroque casu peccatur digno conferendo, omisso digniori: prior quidem, quia conferens non servat illam justitiam, & jurisdictionis rationem in regimine communitatis, qua uti debet erga ipsam Remp. cum teneatur digniorem muneribus publicis præficere, Avend. cap. licet ergo & cap. unico, ut Ecclesiastica beneficia & in cap. vilissimus l. q. 1. posteriori autem casu peccat Princeps communitatis adversus justitiam distributivam, juxta quam tenetur Reipub. honores, & bona subditis distribuere, secundum cuiusque dignitatem, ut dignior digno, melior bonus in his assequendis præferatur, ut ex Aristotel. lib. 5. & hujus cap. 3. probavit in nostris terminis; Covarr. ubi supra per tot. illum §. 7. & præcipue num. 3. Bobad. lib. 3. politic. cap. 8. num. 44. ibi: toca a los Regidores la leccion de los officios y deben eligir los mas ydoneos. D. Perez de Lara de anniversariis, lib. 2. cap. 2. ex num. 34. Sarmiento de Padilla in leg. cum quidam ff. de leg. 2. Caldas de monit. emphyteusis tom. 3. cap. 5. Parlador. tom. 3. different. 8. num. 8. & 2. Spin. de testamentis glossa 18. num. 9. & 10. Alex. Rauden. decis. 35. & 36. part. 1. Azevedo conf. 24. ex num. 40. Hieronymus Gonzalez supra regul. 8. Cancellariæ glossa 4. ex num. 128. Joannes Garcia tom. 5. pract. quest. 67. num. 6. Antonius tract. 10.

Et ex Theologis + Bannes 2. 2. q. 63. artic. 2. dubio 6. ait Senatores infideles sunt, & injusti contra Rempub. & contra bonum eligendorum, si officia, quæ distribuunt per suffragia omnium, dispensent minus dignis, quia inter ipsos, & Rempub. est pactum formale, vel virtuale de eligendo digniore, Salon. 12. tom. 7. quest. 63. art. 5. controversia 9. concessione 2. quando officia providentur per plura suffragia, ideo vult Rempub. fieri electionem illam cum pluribus ut multorum iudiciis, & rationibus propositis melius Reipub. consulatur; repugnat autem omnino huic fini, & scopo, eligere dignum, relicto digniore: ergo non licet. Mederaga in tractatu de Senatu 42. En las elecciones que los ayuntamientos consisten y confies hacen de los officios ciudadanos acostumbra probarer, y distribuir entre mismos es necesario si guarda las reglas de

de iusticia distributiva so pena de pecado mortal y ansi se han de probar de ordinario en las mas dignos y mas quietos, y menos codiciosos sino es que sean officios de poca importancia. Petrus de Aragon. 27. q. 63. art. 2. ibi: si Resp. ad plura suffragia eligeret ministros quilibet sub peccato mortali tenetur suffragari digniori, Ledesma in summa tom. 2. tract. 2. de fid. 5. ibi: quando la election de los officios se hace por votos y es que a de ser parte o ciudadano de la Republica cuyo es el officio es pecado mortal de acceptacion de personas no eligir el mas digno para el exemplo es quando los Regidores eligen los ministros de la republica esto tienen comun en los discipulos de santo Thomas y se confirma por que aunque estos officios principalmente se instituyen por el bien publico y por la publica necesidad, pero secundariamente se ordenan al bien de los ministros ciudadanos: Luego quando se cumple con el bien comun, tambien sea de tener atencion a la dignidad y meritos de los ciudadanos y partes de la republica: Luego a se guardar la forma de la iusticia distributiva, Lessius, Revelius, Mercado, Azor, & alii plures relati à D. Joan. de Castiilo & Pisana ubi supra.

4 Cui axiomatici tot iuribus, Doctores, & rationibus vallato duo + solent objici argumenta: Primum aliqui quos maximi non in viros assererem, opinionem probabilem esse in officiis secularibus sufficere eligere dignum relicto digniori: ita Caietan. in summa verbo electio. Vazquez opusculo de beneficiis cap. 2. §. 5. dubit. 13. nu. 97. Molina in summa tom. 1. tract. 6. cap. 6. n. 83. & p. 2. tract. 9. cap. 6. q. 7.

5 Sed huic difficultati + satisfis supra loqui in casu quo Princeps supremus officia dispensaret; secus autem si dicta officia dispensarent ministri inferiores, & maxime si hoc efficerent per secreta suffragia, ut est in casu nostro, & ita videtur sentire Maderiaga ubi supra, vel etiam responderetur supra dictam doctrinam, vel opinionem esse communem Juriconsulto, & Theologo vel iure adverte, & respondet Ant. Diana ubi supra verbi dico tertio.

6 Alteram excitavit + Ludovicus Molin. lib. 2. cap. 5. num. 54. ubi quamvis autem praefata opinio (de qua paulo ante meminimus) quod scilicet in foro conscientiae semper dignior ac melior eligi debeat, communis haec vera sit, plures tamen de hac dubitare solent, ex eo praesertim quod iure Canon. disponant electionem factam de digno praetermissio digniori validam esse; ex quo fit ut impossibile sit peccare illum qui iuris Canon. auctor. aliquid fecit, text. in cap. qui peccat 23. quest. 4. alias namque jus Canonicum vinculum injiceret, peccandique ansam electoribus tribueret, quod nullatenus dicendum est; quae ratio adeo urgens fuit Perusino in dict. cap. constitutis, ut ex ea contrariam opinionem secutus fuerit Joannes Gutierrez ubi supra, qui aliquas limitationes hujus observationis proponit, velut in munere exigui momenti num. 58. & in alio casu de quo ibi num. 60.

7 Secundò observandum est eligentem idoneum seu dignum, omisso digniori, tamen peccaverit, non tamen + ad satisfactionem damni, seu fructum officii, vel muneris publici digniori Reip. faciendam obnoxium esse; quod respectu dignioris omitti seu neglecti ea ratione suadet, quia si restitutio in hoc casu facienda esset, non utique ex alio capite, quam quod digniori damnum illatum fuerit in re sibi debita (ut supra dictum manet) haec tamen ratio in proposito

non currit; quia ipsa tantum obstat, & procedit quando damnum alicui fit in re propria, vel sibi debita, ut propria, non autem ei debita ut communis quae non est propria, nec vere debita, praecipue cum debeatur ad utilitatem communitatis, & contingit in beneficiis, & publicis muneribus; nam ut ait Divus Thom. 2. quest. 16. art. 1. ad 3. alio modo quod est proprium, alio modo debetur, quod est commune: at verò Princeps vel alius provisor offerens digno praetermissio digniori, Ecclesiam, vel publicum munus, seu Sacerdotium quod ei debitum erat, solum peccat respectu dignioris ad versus iustitiam distributivam; quia est acceptor personae, digniori non concedens ex bonis communitatis, quod iuxta ejus dignitatem, & potius quam digno debitum erat: At obligatio restitutionis non procedit à iustitia distributiva secundum Divum Thom. 2. quest. 62. art. 10. in corpore quaestiois. Igitur in nostra specie elector seu provisor non tenetur ad restitutionem, & iustitia distributiva agit de distribuendis bonis communibus alicujus, nempe communitatis intra eos qui ejusdem sunt communitatis: Communativa verò agit de bonis privatis unicuique cuius ea propria sunt concedendis sicque contendit ut unusquisque habeat à privatis & particularibus quod suum est, unde prior iustitia, nempe distributiva considerata, respectu communitatis ad privatos, posterior verò, id est commutativa respectu privati ad privatum, ut advertit Aristot. lib. 5. ethicor. cap. 5. Sanctus Thom. 2. 2. quest. 16. art. 1. Florent. in 4. part. sua summa num. 5. cap. 1. & 3. Covar. in regula peccatum 2. part. §. 4. num. 1. respectu Reipublicae cessat etiam restituendi ratio cum ei dignum ministerium elector dederit ei idoneum, nec aliquod damnum factum considerabile ei intulerit, ut eleganter tradit cum Soto, Adriano, Cov. Pad. & alii (reprobata opinione Caiet. qui contrarium censuit) Molin. dict. cap. 5. num. 57. Navar. in manuali cap. 17. num. 69. Mercad. lib. 6. de contract. cap. 17. Angelus in suis floribus Theolog. quest. 3. 2. parte tit. de Clericis restit. obnoxiiis col. 1. Spino. in speculo testam. glossa 18. in princ. nu. 9. & 10. copiose Joannes Gutierrez d. lib. 20. cap. 11. n. 49. cum seqq. qui argumentis pro contraria opinione à se perpenis satisfacit, & respondet, & nu. 43. probat idoneum electum digniori omisso esse in animae iudicio licet elector peccaverit, quem vide, quia plura ad propositum asserit, quae nos ut promissis in principio capituli istius stemus libenter omittimus. Sed illud adverte, quod dignior ad officium, & idoneior ille profecto existimandus est, qui caeteris aptior, & magis utilis ad ministerium cui praeficitur, censetur, ut habetur in Concilio Trident. sess. 24. cap. 18. ibi: Ex hisque Episcopus eligat quem caeteris magis idoneum judicaverit, & docet Divus Thomas 2. 2. qu. 63. art. 2. Soto lib. 3. de just. & jure qu. 6. art. 2. Covar. in regula peccatum, 2. part. §. 7. nu. 4. Ledesma in 29. quest. 18. art. 2. vers. secundo magno-pere, ubi ait hoc esse aestimandum arbitrio prudentis viri: eleganter Joann. Gutierrez ubi proxim. n. 63. ibi: illud tamen mente semper est tenendum in proposito digniorem, vel idoneiorem non simpliciter dici illum qui doctior vel qui sanctior sit, sed qui iuxta munus cui praeficiendus est aptior, cujus ministerio apparet, Hieronymus Gonzalez super dict. 8. Cancel. glossa 4. ex nu. 11. 3. Aloyf. 5. Riccius in Collectan. de us. p. 3. collect. 278. Barb. in addit. ad Trident. d. cap. 18. n. 29.

Tertiò

8 Tertiò observandum est eligentes, seu nominantes indignum + non solum peccare mortaliter, sed teneri ad reparanda damna ex tali electione secuta tenent DD. supra citati ut Naldus in summa verbo eligere n. 6. Fernandez in instruat. Confessarium part. 2. cap. 21. num. 5. Covar. in regula peccatum, §. 7. num. 6. Miranda in manuali part. lud. Tom. 2. quest. 23. art. 13. concl. 2. Pater. Maderiaga dict. lib. de senatu cap. 24. ibi: Quanto de estos pecados se venben algunos pidiendo el officio que no merecen: los que ruegan por ellos, y los que consenten sin acordarse jamas de confessarios y restituir los daños que aquel hizo a la republica que no salutarque hazar el dia de Juicio, Molina d. cap. 5. num. 58. examinat cui faciendū sit haec restitutio & damni satisfactio, his verbis: quod quando electio de digno facta fuerit, verum est, si verò de indigno electio facta fuerit, dicendum est electores teneri ad restitutionem faciendam; quae quidem restitutio + non debet fieri dignioribus seu dignis, quibus officium, seu beneficium praestandum esset, cum hi nullum jus considerabile ad beneficium, seu officium praetendere possint, sed Ecclesiae, vel Reipublicae, cui ex electione indigni damnum contingit, ipsum damnum restituendum atque reintegrandum erit; quod etiam dixit Andr. in d. quest. seu tractat. de restit. quae refert, & sequitur Domin. de Soto dict. quest. 3. art. 3. col. 29. qui id ipsum comprobat similitudine oeconomi quem Dominus misit ad conducendum operarios. Sic enim ipse praetermissis operariis idoneis alios non idoneos conduxit, non tenebatur quidquam restituere idoneis, sed Dominus qui damnum intulit ex mala operariorum electione quae similitudo satis applaudit.

10 Ob electionem verò factam + de indigno an electores potestate eligendi priventur pro illa vice, & ad quem revertatur facultas eligendi seu nominandi, quaestiois est: & in resolutione tres casus distinguendi sunt, ut tradit Menochius lib. 2. de arbitrar. cent. 6. casu 511.

Primus est, quando elector scienter indignum eligit, secundus quando ignoranter, ut quia nesciebat an electus ille indignus tali electione esset, Tertius quando sumus in dubio an scilicet eligens sciverit vel ignoraverit à se electum esse indignum. In primo + casu privatur abique dubio elector potestate eligendi pro illa vice: ut in cap. cum in cunctis §. ult. de elect. & in cap. quanto eodem num. 6. atque pro ea vice ad Superiorem devolvitur eligendi facultas cap. gratum de postulatione praetorum: quae iura licet in beneficiis Ecclesiasticis procedant, in quaestione officiorum secularium maxime conducunt: valet enim argumentum de uno ad aliud ex Bart. in leg. 2. §. data, ff. de optione l. relatus Rubius in rep. cap. per vestras introducia rubrica num. 6. Pinel. in rub. Cod. de rescind. §. p. cap. 21. n. 31. Cavedo decif. Lusit. 9. num. 4. part. & quod in hoc casu priventur electores in officiis secularibus eligendi voce pro illa vice, tradunt Bald. in cap. venerabilem de electione, Abbas in dict. cap. cum in cunctis §. 1. & in cap. cum inquisitionem ut notabili, eodem num. Tiraq. l. boves §. hoc sermone limit. 1. num. 43. Petrus de Avendanno 1. part. de executione cap. 19. num. 22. Molina de hispan. primogen. l. b. 2. cap. 4. num. 39. vers. sed & innata, conclus. 244. n. 4. Spin. glossa de testam. glossa 4. numero 86. Cavalcanus in repert. ad decif. Levicam verbo dignos praeficiens; Aviles & Grassis decif. 386. numero 4. qui ait ita in Rota resolutio Otero De Officialibus.

tum fuisse, existimat esse necessarium quod haec nominatio delecte sit facta, & quando delecte videtur facta tradit Molin. dict. lib. 2. cap. 5. num. 10. Fontanel. de pactis municip. class. 4. glossa 10. n. 41. Menoch. ubi supra n. 10. cum duobus seqq. qui omnes ea insident ratione, quod habens privilegium ad aliquid faciendum si eo male utatur scienter, privati eo debet, ut in cap. privilegium 11. quest. 3. leg. Judeos Cod. de Judaeis leg. eos Cod. de aquaduct. lib. 11. Sicut dicimus privati liberalitate & beneficio Principis qui eo abutitur, in in vasallo feudo abutente. Jul. Clar. in feud. q. 36. Corbulo de jure emphiteut. lib. de causa privationis ob rei rationem decif. 293. part. 2. Caldas Pereira de nominatione emphiteuta tom. 3. cap. 10. num. 6. & de abundantibus privilegiis sibi concessis, si id scienter fecerint in tractatu de imperio quest. 13. num. 1. in 12. olei tract. Superior autem ad quem + in hoc casu devolvitur facultas eligendi, vel erit Concilium universitatis a quo facultas eligentium derivata fuit, eorum nominatio originem sumpsit; vel potestas, aut Dominus loci, ut ex Albat. in cap. venerabilem de electione, num. 20. Rest. Cabello ubi proximè quest. 25. num. 10. Fontan. ubi supra num. 43. & isto casu Concilium, seu Dominus Baro quilibet ad quem devolvitur facultas eligendi tenetur eligere personam de eodem oppido quo nominatores nominare tenebantur ex vi subrogationis num. 8. & in specie Cavedo decif. Lusit. 52. ubi pulchre admodum loquitur & plura satis conducibilia tradit.

Sed in illo casu quando electio indigno + scienter facta fuit, non solum electores facultate eligendi privantur, verum electione cessata arbitrariè debet puniri, ex Doctrina Bald. in leg. nemo martiris Cod. de sac. Eccles. Avend. d. c. 19. n. 22. vers. sic ergo.

In secundo verò casu quando nominatio, seu electio ignoranter de indigno + facta fuit, electores facultate eligendi non privantur, sed possunt iterum nominare, & electionem de digno facere, ut observant supra citati; & cum Felin. in cap. ex tenore col. 1. de rescriptis, Jason. in leg. 4. §. condemnationem num. 30. ff. de re judic. & ibi Ripa num. 45. Peralta in leg. unum ex familia §. sed si uno num. 3. ff. de legat. 2. tradit Menoch. dict. loco num. 6. & Rota Romana dict. decif. 282. atque in hac specie debet intelligi Avend. d. c. cap. 19. num. 22. vers. & novo, qui tamen id generaliter & sine distinctione tradiderat.

Eam tamen supra citati hujus rei distinctionem assignant; quia hoc in casu non potest + dici delinqui, si elector, seu nominator, unde licet electio nulla reddatur, non tamen propterea privari poterit facultate iterum eligendi, vel nominandi, ut in iudice, qui licet nulliter declaraverit, non tamen propterea privatur facultate iterum iudicandi, leg. si ut proponis 2. Cod. quomodo, & quando iudex, Menoch. de arbitrar. quest. 67. lib. 20. n. Cald. Pereira de nomin. contract. tom. 3. cap. 3. n. 8. cum multis seqq. quem vidi, quia aliquibus objectionibus satisfacit, & respondet.

Et dicta in hoc casu procedunt etiam, non solum quando electio, seu nominatio fuit facta de indigno ignoranter; sed etiam quando alias ipsa quocumque alio + casu vel impedimento non 16 potuit sortiri effectum, puta, quia electus vel nominatus noluit ad electionem consentire, vel post consensum juri suo renuntiasset, vel etiam interim moreretur; tali enim casu non fit devolutio ad superiorem; sed ino elector & nominator

C

tor

tor posset iterum ac pluries eligere, vel nominare, donec electio effectum sortiatur, à quo datur ei tempus integrum dissensus, renunciationis, vel mortis, quod mirifice probat Pont. in cap. si electione, in 6. quod est notatu dignissimum, & eis à me relatis verbis tradit Fontanel. ubi supra num. 49. qui refert Molin. dict. lib. 2. cap. 4. n. 38. Tiraquel. in dict. §. hoc sermone limitat. n. 1. cum seqq. ad finem ff. de verb. signific.

17 In tertio, & ultimo casu, scilicet quando non constat an vero scienter et an ignoranter facta fuerit nominatio, vel electio de indigno, electores non privantur facultate iterum eligendi, quia in casu dubio non presumitur scientia dignitatis, & per consequens animus eligendi, nec delictum, ut contendit Peralta in dict. leg. cum quidam n. 3. ff. de leg. 2. dicens quod electio indigni presumitur ignoranter facta, & quod eligens indignum presumatur dolo fuisse circumventus, tradit Cefalus. conf. 359. n. 52. lib. 3. Mieres de major. 1. p. q. 19. Sed an presumatur, licet contrarium affirmaverit Bart. in leg. si patronatus, ff. de confirmatione, sequitur Menoch. ubi supra n. 9. qui merito notatur à Decio in cap. cum in cunctis §. Clerici n. 10. Bart. opinionem nimis rigidam, & contra rationem, & æquitatem affirmat, Mieres ubi supra Molin. ubi supra num. 4.

18 Quomodo autem scientia et vel ignorantia probetur et presumatur, & ex quibus conjecturis elicitur, tradit Surdus conf. 7. num. 39. & decis. 28. num. 48. & decis. 246. num. 8. ubi quod semper ignorantia presumitur, Menoch. de arbit. judic. lib. 2. centur. 2. casu 186. & de presump. 21. & 23. Malcard. de probat. con. 879. cum duobus seqq. & con. 1294. & ego tetigi in tractatu de pascuis cap. 20. num. 18. Illud autem quod dictum manet nominationem, vel electionem scienter, vel dolose de indigno factam nullam esse, & ob eam electores pro illa vice facultate, vel voce eligendi privari, non solum procedit si tota electio fuisset facta de indignis (quod raro contingit) sed etiam quando unus tantum indignus fuit nominatus, & indignitas, vel incapacitas unius, electis cæteris capacibus, & dignis officit, & tota nominatio corrumpit, quod utique suadet ex eo quod hujusmodi privationes, ulterius pro vice nominandi, quando quis indignum nominavit, statutæ sunt propter delictum quod committunt nominatores, sive electores ita eligendo, seu nominando, justitia perpendimus, quod quidem delictum æquè committitur si nominator unus frustrabitur ac si plures, licet majus erit in hoc secundo casu, & exigui in primo.

Præterea quia licet regula vulgaris sit, utile per inutile et non vitari, ut in regula utile, quam statim exornabimus, tamen non procedit in individuis leg. 1. §. tam queritur §. Tribatius ff. de aqua quotidiana, & astiva, ut docet Bald. in leg. fin. num. 10. in fine Cod. de pact. ubi vult quod donatio omnium presentium, & futurorum annulletur, non solum pro parte sed in totum propter dividualitatem contractus, & est communis opinio secundum Bald. ubi prox. n. 61. Purpurat. n. 247. Guido conf. 714. n. 5. Julian. Clarus exceptione, sentent. §. donatione, num. 2. tradit latè Sarmiento lib. 6. selectarum cap. 5. per tot. At ubicumque actus respectu essentia dividualis sit, nihilo minus, utile per inutile vitatur, teste Bart. in leg. Graci §. illud de fidejussor. per illum textum unde, Ludovicus Romanus conf. 66. respondit electionem contra formam statuti in

triennium factam nullam esse respectu triennii, sed etiam respectu cujuslibet alius brevioris temporis, ac pròinde nec in annum sustineri posse.

Deinde quia electores (ut in alio capite superius diximus) antequam suffragia præstent juramentum isti capaces, & dignos eligendi præstant; juramentum autem electioni primè interpositum, hanc utique individuum facit, quia juramenti natura est actum de se dividualum, & separabilem, individuum facere Bald. in §. tamen n. 2. & in... de controversiis investituræ in usibus feudatoris Conv. conf. 202. num. 17. Grammat. consil. 124. ad finem; Cota in verbo juramentum est quid individuum, & verbo testis fides: Petrus Surdus decis. 16. Seraphin. privilegio 107. num. 29. Igitur utilis, & digni electio propter inutilem alicujus indigni electionem cessare debet, & electores vocem pro illa vice amittant, & tota ad superiorem electionem devolvatur, ut in specie ita resolvunt Fontanella dict. glossa 10. numero 53. & 54. Cabedo decis. Lus. 84. numero 7. & apertius n. 15. part. 2. ubi ait, quod si statuto universitatis, vel confratrum dicatur, quod illius officiales per confratres & non alios eligantur, quasi alii non confratres interveniant & confratribus vitiantur electio ex defectu fratrum; idem si lex dicat quod electores & electi sint municipales, id est incolæ ejusdem municipii, si eligantur exteri aut alienigenæ simul cum municipalibus, non valet electio.

Verùm salva tantorum virorum pace quorum utique maximam eruditionem, ex suis scriptis non solum agnosco, sed miror speculationem acerrimam, huic sententiæ & resolutioni non satis meus acquiescit animus, ad quod moveor ex sequentibus.

Primò ex dicta regula utile per inutile, quæ in his quæ possunt separari semper absque dubio et procedit, ut tradit Alciat. in leg. si mihi 20 ff. de verb. oblig. ex num. 30. ubi num. 31. testatur hoc securè procedere in personis ex Sinor. conf. 114. & inde provenit quod si pater qui melioravit aliquem ex filiis in tertio bonorum, ordinem, & formam legis 27. Tauri observavit, illud utique quod contra formam, & ordinem factum est annullatur; sed valet, & tenet legitime factum usque ad eam personam exclusivè, quæ contra ejus legis ordinem substituta fuit, ut latè per Dom. Joann. del Castillo lib. 2. pract. cap. 7. ex num. 14. & lib. 5. cap. 100. Gutierrez pract. lib. 8. q. 51. num. 15. Domin. Christophor. de Paz ad leg. 200. styli quest. 4. ex n. 44. cum pluribus seqq. Angel. ad leg. 11. glossa 4. ex num. 14. tom. de las mejoras. Cum igitur diversa persona sit electa in decurionem digno habitu erectio in aliud officium ut patet ascensus, digni electio ob alterius incapacitatem non debet corrumpere.

Secundò, quia in electione officialium et quot sunt personæ electæ tot sunt electiones, ad notata in leg. coheredi §. cum filia versic. nec fidei commissæ ff. de vulgar. leg. unum ex familia §. si de scilicidia ff. de leg. quoties Cod. de donat. quæ sub modo leg. unum §. cum quidem ff. de reb. dubiis, Molina de hispan. primogen. lib. 4. cap. 11. n. 47. in fine, Suarez in quest. majoratus numero 18. Greg. Lopez in glossa 1. in leg. 23. numero 13. part. 2. filius hermandad in leg. 27. Tauri, num. 10. & 2. nec unius officialis electio habet quid conexum, seu dependens cum electione alterius, maxime cum sint diversa officia; unde succedit regula & in leg. etiam 30. §. 1. ff. de minoribus: cuius verba apprime hinc conveniunt, Herennius Modestinus respondit, si species in qua pupilla integram

integrum restitui desiderat, cæteris speciebus non cohæret, nihil proponi cur à tota sententia recedit actor postulans audiendus sit.

22 Tertio, quia electio legitima et de dignis facta, & publicata, statim fuerit acquisitum jus, quale electis ut in alio cap. diximus Cabedo dict. decis. 84. num. 11. nec possunt electores variare, quod utique satis acerbum, & rigidum est amittere ex delicto in alterius persona commisso ad notata in regula id quod nostrum est de regul. jur. & poena nullitatis electionis seu privationis voce eligendi non debet extendi, nisi quatenus fuit delictum commissum, ut leg. sancimus Cod. de penis ibi: nec ulterius progrediatur metus quam inveniantur delictum. Denique quia ingens, & maximus circuitus est ob incapacitatem unius; omnem pervertere optionem, & factionibus, ac quodam modo injuriis eorum, qui legitime erant erecti, dare utique occasio, & quodam modo maximus eorum est contemptus & opprobrium, quæ omnia semper vitanda sunt ut in leg. marci puto §. si pupillas ibi: alioquin inventa erit; ff. de rebus eorum, leg. Dominus ff. de conditione indebiti, Latè Petrus Surd. conf. 248. n. 18. Everardus conf. 45. num. 2. Craveta conf. 81. numero 3. quæ cum casus occurreret poteris non malè expendere, nec ab aliquo universa invenies, tandem quod sit tenendum cogita, ut imbecillitatem mei ingenii adjuves, vel carpas; illud tamen securè observans, quod quando electio cujuslibet officialis pertinet ad diversos electores, ut in aliquibus oppidis mos est; ut puta si alii eligunt iudices, vulgo Alcades ordinarios, alii decuriones, vel alii æconomum, deputatos, aut iudices ob electum indignum, cæteræ aliorum officiorum electiones non cessabunt, quia in isto casu sine dubio concurrunt rationes meæ opinionis supra traditæ.

23 Quartò, observandum est indignum et esse illum, qui non habet qualitates ad officium necessarias (de quibus in suo cap. dicemus) nam indignus opponitur, & est contrarius idoneo, ut tradit Gu-tierrez ubi supra num. 54. Fontanel. dict. glossa 10. num. 55. vers. quæ autem reddunt incapacem. Idoneus autem quis sit, vide per Tiraquel. de penis semper quest. 51. num. 42. Bald. in leg. precibus Cod. de impuber. Malcard. conf. 877. & 878. ubi an presumatur, & quomodo probetur idoneitas.

Ea autem omnia, quæ supra dicta manent, electione facta de indigno, intelligi debent de indigno, & indignitate juris, & ejus prohibitione, non verò de indignitate facti ut probat Molin. dict. lib. 2. cap. 5. nu. 1. Peralta in leg. cum quidam ibi n. 4. ff. de leg. 2. cum aliis relatis per Caldum Pereiram dict. tract. de nominatione, emphyteut. tom. 3. cap. 10. num. 64. Fontanel. ubi supra num. 52. & in alio cap. dicemus.

CAPUT VI.

De confirmatione electionis officialium à superiore necessariò expetenda, quomodo fieri debeat, & de ejus effectu.

SUMMARIUM.

- 1 Confirmatio officialium sequitur electionem.
- 2 Confirmatio in oppidis Regiæ coronæ ab ipsomet Otero de Officialibus.

Rege expetenda est.

- 3 Regis permisso seu tolerantia sæpe confirmatio electionis non expeditur in oppidis Regiis.
- 4 Baronum in oppidis ab ipsomet expetenda est confirmatio electorum.
- 5 Nominati ad officia an jurisdictionem à Barone confirmante, an verò ab electoribus accipiant?
- 6 Expenditur in proposito pro Baronibus Text. in authent. de defensoribus civitatum §. jusjurandum.
- 7 Pro electoribus verò varia afferuntur jura & n. 8. 9. & 10.
- 8 Confirmatio simplex regulariter de novo nihil tribuit.
- 9 Intelligitur in proposito dict. §. jusjurandum & n. 12.
- 10 Barones jus confirmandi electionem habentes non possunt respuere electum unice ad officium, nec unum ex electis et alium nominare, nisi electus incapax fuerit aut prohibitus officium exercere, & num. 14.
- 11 Jurisdiclio electis et confirmatis concessa ordinaria est.
- 12 Barones ad quos adducuntur electiones Officialium, an soleant in Curia Regis residere vel in aliis divagare locis et an ista confirmatio possit extra territorium suum ab eis fieri.
- 13 Barones posse extra territorium suum confirmationem officialium facere, id intelligit Fontanella pro edere in Barone seu Domino à principe jurisdictionem habente, secus ab inferiore.
- 14 Confirmatio officialium potest fieri diebus festis.
- 15 Confirmatio officialium electorum poterit adhiberi per procuratores, et ad hoc requiritur speciale mandatum, & numero 20.
- 16 Confirmatio eadem poterit fieri per litteras.
- 17 Confirmationem si quis contradicat, ipsa judicialis efficitur.
- 18 Confirmatio facta post contradictionem, dicitur vera sententia et definitiva.

Electionem seu nominationem officialium et sequitur confirmatio, quæ confirmatio dicitur pars, & implementum electionis; considerato effectu, prout dicitur venditionem traditione impleri, quæ tamen sine traditione perfecta est eleganter Oldradus conf. 146. vers. et si aliquando, et consilio, 18. n. 14. ubi disputat an Confirmatio conferat jus, an verò exercitium administrationis, & sanè confert jus, seu saltem titulum juris, cap. 9. allegatione fin. vers. ad secundam n. 3. & 7. Tulcius conf. 707. tom. 2. litt. C.

Quæ necessariò et exposcenda est in oppidis Regiæ Coronæ ab ipsomet Rege, quia Confirmatio semper ad superiorem pertinet, ut notat Felin. in cap. 1. de constit. col. 7. Decius in rubrica de confirmatione utili, vel inutili, Bald. in leg. fin. Cod. de legibus, et in leg. Barbarius in fine de officio prætoris, Dec. respons. 8. numero 225. vol. 1. Avend. de exequend. mand. cap. 19. numero 21. sed Regis permisso, & tolerantia et frequenter in oppidis Regiis in quibus officialium electio pertinet ad Concilium, seu ejus vice ad certas personas, confirmatio hæc non exposcitur, nec requiritur, sed electio publicata à iudicibus exhibetur, qui electos, & nominatos admittunt, & eis possessionem tradunt præstitis de hoc actibus, quia ante adeptam possessionem et factam admissionem (quæ loco Confirmationis potest considerari) nondum plenum jus sunt assequuti, nec officiales

les nuncupari possunt & pro talibus haberi ex Bald. in leg. 1. ff. de officio præfecti, Augustinus ubi ait quod in officii tria requiruntur electio, acceptatio, & ingressus officii, & concludit quod potestas, antequam intrat palatium, non potest exercere officium, quia non dicitur in quasi possessione, quod etiam reperit idem Baldus in leg. priorum Cod. de jurisd. omnium jud. Abbas in cap. transmissa, num. 3. de electione latè Curia Pisana lib. 1. cap. 13. à n. 4. cum seqq. ubi Azeved. in additionibus littera, F. & littera, D. Mieres de majorat. 1. p. 9. 68. num. 26. cum seqq. ubi ait quod ad aliquod officium jus etiam in absentia acquiratur, lib. labco ubi notatur ff. de iurejurando leg. publici Mervius ff. de condit. & demor. frat. ante acceptationem potest talis electio revocari, & illi non est plerè jus acquisitum, & irrevocabile allegat Bart. Bald. Imola & alios plures. Sed in oppidis & Baronum, seu Dominorum confirmatio hæc ab eis exponenda est, si vel jurisdictionem plenam in oppido habeant ad quam pertinent officia præferunt jurisdictionalia, vel hoc jus confirmandi eis privilegium præscriptione, vel alio quovis modo acquisitum fuerit; & ita intelligenda sunt quæ in proposito tradunt Avend. & cæteri relati, & referendi; supponunt enim in ejus scriptis hanc Confirmationem à Dominis seu Baronibus efflagitandam, non tamen distinctè quo jure procedant, significant.

5 Sed in proposito illud primo loco & satis notandum & disputatione dignum te offert utrum isti nominati, vel electi à Concilio seu electoribus destinatis, videantur jurisdictionem vel officia sua à Domino, seu Barone confirmante accipere, an verò ab electoribus, vide D. Solorz. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 26.

6 In qua questione pro Dominis perendi solet & textus in authent. de defensoribus civitatum §. iusjurandum ubi: iusjurandum verò præbens quod omnia secundum legem ac jus agat, est omnium communiter confirmandus, sicut nunc ex præcepto gloriosissimorum nostrorum præfectorum, in birmio vero, est removendus à curia non habente licentiam à clarissimo provincia iudice removendi eum, sed si quid videat agere non rectè nuntiare ad gloriosissimos nostros præfectos, unde ei fiat vere privatio: unde etiam datur, & ubi notat glossa verbo removendi eum, & verbo datur, cujus text. autoritate ita axioma hoc firmat Bald. in cap. cum omnes num. 22. de consuet. & in cap. ad hac de allodiis in usibus feudorum, Angel. in dict. authent. de defensoribus civitatum §. de cætero, Covarr. in pract. cap. 4. num. 6. vers. 2. conclusio. Molin. de hispan. primogen. lib. 1. cap. 25. num. 10. Nata conf. 636. num. 67. vol. 3. Avend. 1. part. de exequend. mandatis cap. 19. n. 21. vers. facta autem electione, & allegat glossa. in cap. relatum de præbendis, Joannes Gutierrez conf. num. 20. ibi: & confirmatur quia nominati ad magistratus non habent solidam jurisdictionem quo usque fuerint confirmati à superiore cui competit Confirmatio, nam ab eo censetur habere solidam jurisdictionem, sed est textus in leg. defensores 4. Cod. defens. civitat. §. de cæteris col. 3.

7 Contraria tamen & sententia verior, & receptior est, quæ sequentibus fulcitur, & suadet fundamentis; & primo ex textu in leg. quia ff. de jurisd. omn. jud. ubi: & quia nec principaliter ei jurisdictione data est, nec ipsa lex differt, sed confirmat mandatam jurisdictionem, ubi glossa verbo nec ipsa lex ita pungit; dic ergo, non est hic per omnia paria aliquid ab aliquo dari, & aliquid confirmari.

8 Secundò ex textu & singulari, & eleganti in

leg. si donata 37. §. si sponsus ff. de donationibus inter virum & uxorem ubi: quia bene factam donationem confirmare videtur, non includere novam.

9 Tertiò quia & Confirmatio simplex regulariter nihil de voto tribuit, nullumque defectum aut obflaculum tollit cap. 1. ubi glossa 2. cap. cum delicta cap. examinata de confirmatione utili vel inutili Mandosius regula 22. quest. 10. num. 2. Molina lib. 2. c. 3. num. 47. & aliquos refert Hieronymus super 8. regul. juris Cancell. glossa 45. §. 1. num. 76. Salgado de Regia protect. 4. part. cap. 11. n. 37.

10 Quariò pro hac opinione & est mirabilis glossa, & quia verbo nec ipse; ubi postquam prænotavit & retulit eos qui jurisdictionem ordinariam dare possunt, addit sequentia verba: item consensus universitati licet à Præfecto confirmari debeat; quam profecto jurisdictionis dationem non confirmandi, sed eligenti universitati tribuendam aperte supponunt, notat Jason qui pro regula constituit in leg. more ff. de jurisdictione omnium judicium num. 26. & in propriis terminis confirmationis officiorum Burgos de Paz conf. 48. n. 2.

11 Qua opinione prout veriore retenta in nihilo ei obest textus in dict. §. iusjurandum (cujus verba in contrariam opinionem viros magnos Covarr. & Molina coegerunt) dupliciter enim ei satisfieri potest; & primo quod illud verbum datur, non debeat referri ad verbum curæ sed ad verbum Confirmationis oppositum in initio textus, ut sit sentus, ut inde ei fiat cura privatio, unde etiam datur confirmatio.

12 Secundò quia illius textus & suppositio in prædictis verbis procedit in confirmatione voluntaria, & in confirmante, cujus sit libera facultas non admittendi vel respuendi electum, vel privare officio eum ante terminum expletum, vel ob aliam causam, quæ suadent verba illa; sed si quid videatur agere non rectè nuntiare ad gloriosissimos nostros præfectos, ut inde fiat cura privatio unde etiam datur. Secus autem est, & divertium jus consideratur in confirmatione necessaria, sicuti est ista de qua agitur. Domini enim seu Barones & 13 qui jus confirmandi habent electiones, seu nominationes officialium non possunt eos pro sua voluntatis libito respuere, ut docet Ripa in tractatu de peste lib. de remediis, ad servandam ubertatem numero 193. in fine ubi allegat textum in cap. de officio custodis; seu non admittente, nec postquam Confirmationem præstiterunt eos privare, ut affirmat Covarr. in dict. cap. 4. ibi: hic enim constituuntur liberi à Domino, & expressus in cap. 9. pract. num. 4. ibi: quod planè constat quod hi, qui iudices ordinarii omnino sunt, adeo firmam jurisdictionem habentes, quod etiam si ad plebis electionem per ipsum Dominum confirmantur & constituuntur, nihilominus liberum ei non est eorum jurisdictionem impedire, aut tollere, sequitur Azevedo in leg. 45. num. 4. lib. recopil. unde succedit elegans doctrina, in dict. leg. more num. 51. ff. de jurisd. omnium jud. ubi: quando quis confirmat aliud quod non est ipso jure nullum, sed est imperfectum, aut quando superior confirmat electionem, tunc non videtur dare qui confirmat, sed videtur imperfectum perficere, ut in authent. de defensoribus civitatum §. interim: similiter cum prætor interponit decretum alienationi, emancipationi & similibus, non videtur ille dare aut facere illum actum, sed confirmat, & perficit: quando quis jus confirmat actum perfectum, & validum, & tunc aut ille actus non erat in sua libera potestate, quia tum non poterat tollere, & tunc qui confir-

mat

confirmat non dat, ut in leg. unum ex familia §. si de Falcidia ff. de leg. 2. quod ita etiam firmavit Bald. in leg. 2. Cod. de testamentaria manumiss. ubi: & nota quia interdum illud, quod confirmatur est de se validum, & perfectum. & certum, & prius tempore, & tunc alius confirmator non dicitur disponere, etiam si superior ut notatur ff. de justitia & jure leg. manumissiones in 1. glossa interdum: id quod confirmatur est Principiatum, sed non perfectum, nec consummatum respectu finis ad quem ordinatur, ut electio quæ Confirmationem desiderat, & tunc confirmator dicitur confirmare, id est cum alio firmare non per se disponere ut ff. de jurisd. omn. jud. leg. & quia: Imola in cap. inter dilectos de fide instrumentor. num. 4. ubi Felinus num. 15. & ipsum observat Mariengo in leg. 3. n. 10. lib. 5. recop. gloss. 17. & cura resolutionem supra traditam singulariter advertente quod confirmatio Dominorum dupliciter debet fieri. Primò quando ad quodlibet officium unus tantum nominatus, & electus fuit, & tunc absolute, & omnino necessaria dicitur confirmatio cum non sit locus optioni, optare enim est unum de duobus, vel tribus aut pluribus eligere. Avend. de metu lib. 2. cap. 5. Secundò quando pro uno quoque officio duo, vel tres nominantur à Concilio vel electoribus, ut Dominus, vel Baro ex eis unum optet, & officio præficiat, ut pluribus in locis ita solutum est, & in confirmatione, quam civitas hæc quotannis præstat primis diebus Januarii officialium villæ de Tudela de Duro usitatur, & hoc casu pro ea parte qua optio unius ex contentis in nominatione fit, utique de novo dare videtur confirmans, & secundum hanc distinctionem percipere debes quæ in resolutione hujus questionis in dict. cap. tradidimus & intelligendi sunt DD. ibi relati, adde Molinam de hispan. 1. gen. cap. 25. num. 10. Fontanel. dict. claus. 4. glossa num. 137. Pelaz de Miere de majorat. 1. p. quest. 71. num. 57. & 4. part. quest. 2. à n. 91. ubi differit an confirmatio privilegii quid de novo concedat, qui ait hoc omne multum conferre ad plura negotia quæ in Regali Cancellaria agitantur, & contingunt.

13 In hac verò Confirmatione, in utroque casu supra relato non potest confirmans respuere & electum unice ad officium, vel unum ex electis, & alium nominare, ut docet Ripa in tractat. de peste lib. de remedio ad conservandam ubert. n. 193. in fine; ubi allegat textum in cap. 1. de officio custodis nisi electus seu nominatus fuerit incapax, vel prohibitus officium exercere; quia ad confirmandum pertinet cognoscere de inhabilitate ad petitionem partis, vel ex officio ut in cap. Venerabilis, & cap. nihil de elect. & cap. nobis de concess. præbende eleganter Bobadilla lib. 2. polit. cap. 6. art. 16. num. 155. ibi: Ni aun depende confirmar los officios que el consejo sen nalla y presencia, si no fuere por notorio defecto de incapacidad: docet expressè Joan. Gutierrez conf. 21. n. 20. & hoc casu quando invalidatur electio, an iterum ipsi electores debeant aliam electionem facere vel priventur pro illa vice eligendi facultate, transire debeat electio ad superiorem, ut in alio cap. dictum à nobis manet.

14 Jurisdictio autem, quæ his & electis & confirmatis conceditur ordinaria est, cum ex permisso, seu tolerantia Principis vel concessionem ejus proveniat officii electio, seu confirmatio ex Bart. in leg. ne quidquam §. ubi decretum ff. de officio proconsulis 1. lectura à num. 5. & 2. num. 8. Didaeus Covarr. lib. 3. cap. 20. num. 4. & alios refert

Molina ubi supra num. 12. Fontanella in loco superius adducto num. 129. Opportunè etiam hic venit inquirendum an frequenter Domini & seu 15 Barones ad quos adducuntur seu mittuntur electiones officialium soleant in Curia regis reside-re, vel in aliis locis divagare, an confirmatio ista ab eis possit extra territorium suum fieri; in quo dubio affirmativam securè poteris retinere opinionem, nam electio hæc officialium, seu confirmatio voluntariæ est jurisdictionis ut in cap. diximus, & ita observat Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. glossa 10. part. 1. n. 80. actus verò voluntariæ jurisdictionis extra territorium exerceri posse nullus ambigit, & ita intelligitur communiter text. in leg. fin. ff. de jurisd. omn. jud. ut ibi notatur Decius num. 5. cum seqq. Covarr. lib. 3. var. resol. cap. 20. num. 8. Boërius decis. 20. qui testatur in tenatu Burdegalii decisum, Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 19. à n. 7. cum seqq. Maranta in praxi 4. part. dist. 18. Stephanus Gratian. decis. Provincie Mardria. 98. Fontanel. in terminis dicto loco à n. 107. qui n. 109. repro. Avend. dict. 1. part. de exequendis cap. 19. Contrarium tenentem dicens non excludere rationem qua Av. nd. movetur.

16 Supra dictam verò resolutionem & intelligit Fontanella num. 11. procedere in Domino, vel quovis alio habente jurisdictionem à Principe, secus verò ab inferiore, hic enim non potest extra territorium jurisdictionem etiam voluntariam exercere, & sic nec tales electiones, seu confirmationes facere, quam differentiam probat textus in leg. 2. de officio proconsul. extra urbem existentem exercitium voluntariæ jurisdictionis tribuit, & illud denegat ejus delegato de quo per Bart. in leg. 1. num. 35. Cod. de summa Trinitate & fide, & charitate, & Bald. ibi numero 14. Dec. in leg. fin. num. 6. Cod. de jurisdictione omn. jud. Rip. in tract. de peste tit. de remedio ad curandam pestem remedio ult. num. 50. Roland. à Valle conf. 91. num. 12. vol. 3. unde putabant Bald. & alii quos refert Covarr. dict. cap. 20. num. 8. quod licet Episcopus possit extra territorium beneficia conferre; quia hic est actus voluntariæ jurisdictionis, non tamen id licere vicario ipsius Episcopi, quasi habeat ab inferiore à Principe jurisdictionem, sed decipiuntur, & signanter eos carpunt Covarr. & Boërius ubi supra Gratianus d. decis. 98. Sanchez lib. 3. disp. 29. cum 3. ubi plusquam 70. DD. in id comperit Garcia de benefic. 5. part. cap. 8. n. 226. quod refert & sequitur Fontanella ubi supra n. 111.

17 Ex eadem distinctione quod confirmatio officialium potuit fieri in diebus festis in lectionibus diximus, & satis aperte comprobatur ex dictis à Guidone Papa decis. 215. per totum, ac juramentum præstari ab electoribus, ut etiam manet à me dictum, & observat Fontanel. ubi supra n. 113. & claus. 1. n. 29.

18 Rurius & confirmatio poterit & fieri per procuratorem ex notatis per glossam in leg. cum esset mihi vers. solet ff. de servit. rustic. præd. leg. cete. §. 1. ff. de Precariis, notat expressè Avend. dict. cap. 19. prætorum n. 21. nam potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum, à qua utique regula casus de quo est noster sermo non inveniatur exceptuatus, & qui regulæ limitationem allegat, debet habere pro se legem.

19 Alio casu necessarium puto speciale mandatum requiri propter rei gravitatem, cum agatur de tam magno præjudicio, argu. textus in leg. §. 1. ff. ad Trivell. ubi Bart. in moli. leg. filius familias col. fin. ff. de donat. & in leg. Paulus ait ff. de acquir. heredit.

heredit. Theaur. decis. 155. & ex rationibus adductis per Fontanellam ubi *suprà* *claus. 4. glossa 5. n. 46.*

20 Et sequenter confirmatio talis + poterit fieri per literas *ex textu expresso in cap. agnoscitur de his que fiunt à Prælati sine consilio capituli*, notat Avend. & cum eo Fontanel. uterque ubi *suprà*. Præterea illud advertendum duxi, quod officiorum electio, & confirmatio non solum est actus voluntariæ jurisdictionis, ut diximus *suprà*, sed extrajudicialis; & in ea extrajudicialiter debet procedi, & confirmari processus extrajudicialis, ut cum Lambertino *lib. 2. de jure patronatus, part. 2. quæst. 2. Princip. art. 3. n. 9.* tradit Hieronymus Gonzalez in *reg. 8. cancel. in annotat. nulli. & attentat. in causis benef. n. 43. glossa 9.*

21 Si tamen aliquis contradicat + confirmationem faciendam aliquid contra electum officii efficiatur judicialis ex eodem Lambert. in *cap. 4. art. 11. quæ est Prin. 2. part. lib. 2. n. 67. cum seqq.* ex glossa in *repet. cap. fin. de electionibus*, ubi communiter per V.D. notatur loquendo de institutione, & confirmatione quod in eis appareat contradictio sine dubio interveniet causæ cognitio.

22 Vel confirmatio dicitur vera + sententia definitiva, & idem omnino erit affirmandum quando nullus comparuit contradictor, sed superior confirmans ex officio discutit negotium cum vera causæ cognitione, & assignavit promotorem fiscalem qui contra electum aut formam quidquam alleget, & opponat; Philippus Francus in *c. constitutus appellat. n. 1. columna 4.* quæ loquitur in confirmatione ubi Hostiensis, Imola, Antonius de Butrio, Joannes Andreas in *cap. avaritia de el. et. lib. 6.* Bertachin. in *suo reperitorio verbo confirmatio potest sub num. 80. ad med.* ubi ait, quod confirmatio Prælatorum facta in contradictorio iudicio est sententia definitiva, & confirmat electionem aliàs nullam, secus si fiat de plano, & contradictorio iudicio, sed extrajudicialiter, quia tunc est interlocutoria, & allegat Bald. in *addit. ad speculat. de appellat. vers. pro definitiva*, & *glossa in dict. cap. fin. verbo inanes de elect. in 6.* & iteo Bertach. *dict. loco numero 100.* ait quod confirmatio cum petitur, & nullus se opponit non requirit libellum, nec litis contestationem secundum Speculatorem *tit. de libelli conceptione, §. nunc videndum n. 6. & conf. 33.* Franch. Mar. *de is. delphin. 13. 7.* Cardin. *cap. 9. tom. 3. littera E. conf. 70. num. 5. & conf. 711.* verbo confirmatio vim definitiva, Salgado *de Regia protect. part. 1. cap. 13. n. 6. cum sequentibus*, quanti verò momenti, & ponderis sit hæc ratio propter quam confirmatio sit actus judicialis, facile percipere poteris, si advertas quatuordecim differentias esse inter judiciales actus quos retulit Abbas in *cap. 51. ex numero 7. usque ad num. 10. de appell.* & specificè profequitur, & satis accuratè explicat Hieronymus Gonzalez ubi *suprà* ex numero 29. cum pluribus *seqq.* qui notanter advertit num. 36. quando cognoscetur si appellatio est, à confirmatione, vel actu judiciali aut extrajudiciali summa ex distinctione *suprà* tradita hoc dependet, qui plures refert, apud quem successus occurrat videre potes.

CAPUT VII.

De prohibita officiorum continuatione.

SUMMARIUM.

- 1 Continuare officia Reip. in una eademque persona legibus antiquis ubique invenitur prohibetur.
- 2 Continuationis prohibita traditur ratio remissivè.
- 3 Officia annalia debent esse saltem per triennium aut ex causa per sexennium, non autem fieri perpetua.
- 4 Officiales omnes ad beneplacitum constituti in dubio censentur annales.
- 5 Auditores & senatores Regis per annum solum nominantur, sed singulis annis confirmatio & prorogatio ad curiam mittitur, unde perpetua est eorum dignitas.
- 6 Barones aut Domini locorum ultra annum officiales creare non poterunt.
- 7 Universitas non tenetur recipere officialem creatum ultra annum.
- 8 Confirmari non poterit officialis post annum elapsum.
- 9 Electio facienda per annum si facta fuerit per plures an remaneat pro uno tantum, an verò vitietur in totum disputari solet?
- 10 Electio officialis facta ultra annum sustineri potest, si ita principi placeat.
- 11 Electio ultra annum admittitur dummodo consuetudo sit ut amplius durent officia.
- 12 Quod procedit etiam in officiis exigui momenti & quando in oppido non reperiuntur facile officiales idonei.
- 13 Officialis ultra annum munus exercere potest quando electus ad idem officium nondum adeptus fuisset possessionem.
- 14 Officialis transacto anno sui officii ad idem non nisi lapsò quinquennio, & ad aliud nisi triennio potest promoveri.
- 15 Quod procedit etiam si ipse electus & nominatus, velit nominationi assentire.
- 16 Expenditur in proposito, textus in leg. sponte 17. ff. de muneribus & honoribus.
- 17 Schedules Regie solent in Hispania expediri quibus pro uno quoque oppido admissio ad idem officium post triennium præcipitur.
- 18 Continuationis officii inter diversas personas maximo sanguinis vinculo vel necessitudine conjunctas, ut patrem & filium &c. prohibita est.
- 19 Continuationis officii inter patrem & filium &c. vetita traditur ratio remissivè.
- 20 Guelphorum & Gibelinorum factiones referuntur in proposito ex Historia.
- 21 Blancos inter & Nigros fratres dissidia enarrantur.
- 22 Rescripta vulgò, Cartas acordadas, expediri solent in Consilio Regio in favorem villarum ubi sunt officia annalia, quibus cavetur ne in electionibus officiorum patres filii, & vicissim, nec fratres fratribus suffragia præstent.
- 23 Continuationis officiorum non solum in honorificis, sed & in lucrosis & penalibus vulgò de Carga, à jure nostro reprobatum.
- 24 Continuationis officiorum non est reprobanda dum electio officialis sit à tota universitate seu toto Collegio nominante & nemine reluctante; nec dum est penuria Civium idoneorum ad officia gerenda,

gerenda, & num. 25.

26 Continuationis officii decurionatus non prohibetur.

1 Officia Reipubl. + in una persona continuare antiquis legibus cautum ubique invenimus, nam & Athenis ut tradit Demosthenes, sancitum extitit ne cui iterum indicum fieri liceret creari à populo. Idque ne indicia (hoc est) indicii munera, ad publicam utilitatem inventa verterentur in quæstum, compendiumque privatum, refert Petrus Gregor. *synagm. juris 3. part. tit. 49. cap. 5. n. 3.* quin imò lege duodecima *tabularum*, ita cavetur inter eundem magistratum ni interfuerint decem anni ne quis capto & extito libro *lib. 3. ab urbe condita, & lib. 40.* apud Romanos semper perniciosam magistratum continuationem visam fuisse docet Sinancas *lib. 8. de Rep. cap. 36. nu. 2.* Sed & postea idem Imperatorum, & Cæsarium sanctionibus stabilitum fuit ut in *leg. 3. Cod. de muner. & honor. non continuandis lib. 10. & in rubrica illius tituli ibi: & intervallis*, quæ verba utique respiciunt ad intercapedinem, & temporis spatium quod in una persona finito officii tempore debet intervenire, ut ad idem reassumatur, tradit Garcia Tol tanus in *lucerna Rubricarum posterior. lib. Codicis dict. 11. nu. 7.* & licet dicta *leg. 12. Tabularum* esset dicendum ad quinquennium in confirmatione ejusdem officii numeris redactum fuit ut in *leg. 2. Cod. illo tit. ibi: ab honoribus ad honores quinquennium vacatio datur.*

2 Cujus continuationis prohibita rationem + eleganter tradit Petrus Gregor. *synagm. jur. 2. part. lib. 18. cap. 13. nu. 29.* ibi: *nec valens quidem continuare vel recedere honores temporarios, post aliter in leg. Juliam de ambitu um publicæ disciplinae semel gestæ. sufficiunt: nec veniat frequentia ordinationis ex continuatione cura, & per quandam machinationem muneris renovando fiat aliquibus infinita prædicta gubernatio.* Ubi allegat textum in *leg. unic. Cod. ad leg. Juliam de ambitu & in authent. de defensoribus civitatum*, & quia officia per circulum civitatis ad omnes ejus habitatores spectant, ut in *authentica §. interim, sed servandum circum habitatoribus civitatis*, quorum aliqua ratio est hoc implentibus, & dum circulus expletur, rursus revertentibus ad sollicitudinem, ut magistratus, & honores Reip. continuentur, ut sic omnes præmii, & honoris sæpè virtutum sint scitantes, ut ex Homero tradit Tullius 1. *Tuscul. in principio. Claudian. 1. 66. ibi:*

Egregios invitant præmia mores:
Hinc præscæ redeunt artes, felicibus inde
Ingeniis aperitur iter præterque coluntur
Musæ.
Juvenalis satyra n. 10.
Quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas?

Et in distributione, & in partitione officii Reipubl. ita singulariter attenditur, in *leg. 3. n. 4. lib. 7. ordinamenti Regal. ibi: La otra por que naturalmente la esperanza disputa los hombres a travajan de ser buenos, virtuosos, y los discretos conoxen que la honrra es privilegio de la virtud, y quando conoxen que los officios de honrra se an de dar a los, que fueren allados buenos, e virtuosos, y no por ser hijos de los officiales, o alcades todos se es fuerzan en exercitarse en las virtudes y bondad por alcanzar el premio de la honrra, Avend. in cap. 19. Prætorum part. 1. num. 19. vers. item qui pluribus annis ubi ait, quod in hoc ne ordo & cir-*

culus pervertatur, omnis color fraudis debet vitari, & allegat Bald. in *leg. nemini Cod. advocatis de verbor. judiciorum.*

Et ex eadem ratione provenit officia annalia esse debere vel saltem per triennium vel ex causa per sex permanere, non autem perpetua fieri, vel dividuare, & ita publicè expedire, ut Arist. *politicorum 2.* Ægidius *de regimine Principum lib. 3. 1. part. cap. 13.* Bieffius *de repub. lib. 4. num. 11.* Nevizan. in *silva nupt. lib. 5. num. 100.* ad finem ubi eleganter Tacitus *lib. 2. annal. ait, super viri vitam annua magistratus designatione quid si honorem per quinquennium agitet, quid super omnium vitam, & Calliodorus lib. 7. variarum, prudenter inspexit antiquitas provinciarum dignitates, annua successivè reparavit, ut nec diutina potestate unus infolereceret, & multorum profecto gaudia reperent; sufficit enim unicuique divisione laudatum; quia dum tempus potestatis prolixum queritur culparum opprobria non mutantur, & Joseph. lib. 5. de bello judaico; annis vicibus Romani Magistratus mutantur, quo fit ne insolens diu maneat, & moderatior citò succedat, & leg. 12. Tabularum ita etiam cavebatur civitatem annali leg. servato, & Cicero *Philippica 1. lex melior utiliorque etiam Reipubl. sapius efflagitata, qua ne prætorie Provincia plus quàm annum, neve plus quàm biennium consulares obtinerentur*, notat Gregor. Lopez in *leg. 6. tit. 4. p. 3. verbo acavaren el su tiempo*, Petrus Surdus *conf. 261. in princ. vol. 2.* & apud varias nationes officia annalia, & per minus tempus durare refert ille magnus Politiæ Magister Castillo de Bobadill. *lib. 1. politicor. cap. 17. ex nu. 15.* & facit textus in *leg. nemini Cod. de susceptoribus lib. 10. Capitius decis. 121. n. 4.* & de jure nostro Regio est textus in *leg. 1. tit. 7. lib. 3. Recopil. ibi: Mandamos que los asistentes, y gobernadores de nuestros Reynos cumplido el tiempo de los dos años que hubieren tenido los officios hagan residencia y antes si vieremos que cumple a vuestro servicio y al bien de la Ciudad, o Villa donde estubiere el tan asistente, o correidor, y que no puedan ser probeidos por mas tiempo de los dichos officios hasta que hagan la dicha residencia aun que a Ciudad, o Villa de residen lo supliquen*, notat Bobadill. *lib. 5. politic. cap. 3. num. 143.**

Et omnes officiales constituti + ad beneplacitum censentur in dubio annales Amad. *ad Vincem. de Franquis decis. 409. n. 11.* licet contrarium observaverit Greg. Lopez ubi *suprà*, Burgos de Paz *conf. 21. n. 6.* & ejus relatis Pelæz de Mieres *de Major. 4. part. quæst. 10. nu. 63.* de quo latius in alio cap. dicendum est.

In Curia nostra Auditores, & + senatores Regis per annum tantum nominantur, licet singulis annis mittatur ad curiam Confirmatio, & prorogatio, & sic perpetua est eorum dignitas; unde universitas, & quodlibet oppidum cui ex privilegio seu consuetudine competit officiales creare non poterit id facere nisi per annum ad textum in *authent. de defensoribus civitatum §. 1. col. 3.* & Abbas in *cap. finali de judiciis*, maxime si Principi subest; Cabedo *dec. 84. part. 2. n. 6.* nec Barones, + aut Domini locorum ultra annum officiales creare poterunt, Vincentius de Franquis *dec. 409. in princ.* sequitur Dom. de Pont. in *tractatu de potestate proregis tit. de electione officialium nu. 2.* Boërius *decis. 149.* Francus Marcus *dec. 29. part. 2.* nec universitas + creatum officialem ultra annum tenetur recipere Capib. 1. *de Baronibus pragmatica 3. num. 139.* debent enim Barones suos constituere officiales per tempus ordinariam.

8 Quin imo elapso † anno officialis non poterit confirmari in officio ad textum in dicto authentico de defensor. civit. §. fin. leg. Divus ubi omnes ff. ad municipal. §. 1. Inst. de perpet. & temp. action. Romanus singular. 95. & 662. alias 669. Jas. in leg. & suum heredem §. hodie ff. de pact. Alban. in addit. ad Bart. in leg. nulli num. 11. ff. quod cuiusque univers. nom. Nata Consilio 58. n. 9. vol. 1. Corsetus singulari 388. Vibius decis. 129. Mazarat. lib. 1. casu 64. Vincentius de Franquis decis. 479. Alfon. Ann. allegat. 15. & singulari 369. ubi ampliat in officiali universitatis aliquo resultante (de quo alibi diximus) Franquis decis. 11. & 609. num. 2. Petrus Surd. Consilio 261. num. 13. in tantum quod Baro uti primus civis (ad notata per Franquis decis. 197.) potest impedire Confirmationem officialis faciendam per universitatem, si ipse contradicit, Alfonso de Ann. allegat. 15. & notat addit. sui filii ad Vincent. de Franquis decis. 2. & 264. decis. 609. cap. 16. l. de Baronibus pragmat. 5. n. 67. dicens quod erit indicandus in fine officii, licet contrarium notetur per Franquis decis. 479. & vide in proposito Cancerium lib. 2. variarum cap. 2. n. 257. Laudus de officialibus quest. 114. Surdus consilio 261. n. 6. ubi quod antequam confirmetur debet indicari ex Bart. in leg. neminem Cod. de suscept. lib. 10. latè Masfrillus hæc & alia in proposito doctissime referens de magistratibus lib. 1. cap. 23. à n. 61. cum seqq. & decis. 185.

9 Et si electio facienda † per annum, facta fuerit per plures, an remaneat pro uno tantum anno, an verò vitietur in totum disputari solet? & Romanus conf. 66. affirmat nec pro uno anno valere, quando statutum dat formam actui electionis, ita ut actus sit individuus quia tunc utile per inutile vitietur, sequitur Alciatus in leg. 1. §. si mihi Pamph. num. 9. ff. de verb. obligat. Cabedo decis. 84. num. 7. part. 2. Prosperus Petra in additionibus ad cap. decis. 49. littera B. & nos alibi jam diximus, sed illud quod supra diximus electionem officialium ultra annum factam non sustineri nec admitti debere limitatur, præterquam † si aliud Principi placeat, ita Joannes de Platea in lib. 2. & 3. Cod. de diversis officiis, tit. 2. Alciatus in speculo summi Pontificis cap. 54. num. 8. an autem in hoc casu requiratur eadem solemnitas sicut in electione vide Angelum conclus. 280. Cavalcanum dec. 15. num. 37. part. 2. licet debet præcedere indicatus. Nata conf. 57. & ita practitari protestatur Costa de remediis subsidii, remedio 72. num. 4. Sotum in dict. leg. ne omnem Cod. de suscept. lib. 10. ubi Aretinus.

11 Propterea, & limitatur si fuerit † consuetudo quod officia plus durent, Purpuratus consilio 127. num. 3. Laudus ubi supra dict. quest. 129. Gabriel de consuetudine conf. 1. num. 41. Nata conf. 58. n. 2. Greg. Lopez in leg. 9. glossa 5. tit. 18. part. 2. & in officiis parvi momenti & exigui, & quando † faciliè in oppido non inveniuntur officiales apti: Surd. conf. 261. nu. 10. ubi subdit quod propter huiusmodi necessitatem licet in eadem curia iudicem & actuarium agere, Lucas de Penna in leg. 1. Cod. de primiceriis lib. 12. Nata consil. 58. num. 3. & conducunt tradita per Bobad. lib. 1. politic. cap. 12. num. 28.

13 Rursum, & ultra annum poterit officialis † exercere, quando electus non fuisse adeptus possessionem, nam tunc in officio existens potest administrare leg. 1. §. administrantem, ut omnes iudices leg. meminisse ff. de officio proconsulis. Guid. Papæ conf. 188. & decis. 501. Carrotius de locato tit. de

Castellanis quest. 4. num. 3. Aviles. in cap. 5. prætorum; & Prorex cui finitum fuit tempus tenetur expectare donec successor nominatus vadat, alias punitur; Vincent. de Franquis decis. 393. & debetur salarium pro illo tempore, Masfrillus ubi supra dict. cap. 23. n. 77. in fine, & in cap. 21. notat. 12. sicut è converso nec admittitur tenetur ante lapsum annum leg. si ire oportet §. consequens in fine ff. de excusat. tit. ubi Bald. Aviles in cap. 5. prætorum verbo delidia.

Ex quibus officiorum continuatio exosa omni jure, & valde præjudicialis semper visa fuit, itaque officialis transacto † anno sui officii ad idem non potest nisi lapso quinquennio, & ad aliud nisi triennio promoveri leg. 2. Cod. de muneribus, & honoribus non continuandis lib. 10. P. Gregor. ubi supra dicto cap. 13. num. 29. Latè Joannes Anton. Navarrus in observat. ad leg. ab honoribus Cod. de muneribus, & honor. non contin. lib. 10. Vincent. de Franquis decis. 210. n. 13. ubi additio Amendolæ: quod procedit † etiam si ipse electus, & nominatus velit, & sponte nominationi assentiat, Craveta conf. 459. dub. 71. Surd. dict. conf. 261. n. 3. Vacatio enim hæc non est in favorem ejus tantum, sed aliorum de populo introducta, ut supra dictum manet: Aymon Craveta conf. 259. n. 3. & confirmat Vincentius de Franq. decis. 264. n. 2. & decis. 479. nu. fin. ubi additio Amendolæ tradit latissime Vibius decis. 129.

Cui resolutioni secundum eum non oberit † 16 textus in leg. sponte 17. de muneribus, & honoribus ibi: Sponte provincia sacerdotum iterare nemo prohibetur: quia procedit in officio quod cum sumptu exercetur, ut docet post glossam in dict. leg. sponte Joannes de Platea in leg. 1. Cod. de muneribus, & honor. non contin. lib. 10. & est de mente Bart. ibi: quem sequitur Nicolaus de Neapolis, Franq. dict. decis. 264. num. ubi respondit ad textum leg. divus 18. ad municipal.

Ex quo etiam in nostra Hispania solent † Regiæ cedulæ expediri, quibus pro unoquoque oppido (id est poscente) præcipitur. Que regarda de el guero de los officios publicos de concejo que a de passar para que el mismo que le tubo pueda volver a ser eligido en el officio publico semejante o diferente, passando tres años. Notat Licentiatius Garcia, Toletanus ubi supra, & est plus quam notum, quæ utique continuatio officiorum non solum prohibita in una eademque persona ut supra diximus; verum inter diversas † personas dum tamen maximo sanguinis vinculo, & necessitudine conjuncti sint, veluti inter patrem, & filium ut in dicta Rubrica, & leg. 1. Cod. de muner. & honoribus non continuandis inter patrem & filium lib. 1. ubi sancitur quod si pater aliquem gessit honorem, vel aliquod publicum autoritate exercuit officium per annum, eo anno transacto, vel aliter honore, & munere finito, nec poterit filius ad eundem honorem, vel idem munus admitti, & creari, nec ipsum immediatè continuare, quod tamen de filio in potestate patris existente, non de emancipato intelligendum est ex glossa verbo continuare, continentur ab DD. recepta.

Cujus continuationis † prohibita inter patrem & filium, & personas ejusdem domus, vel familiae, ratio redditur à Boerio decis. 2. n. 5. ibi: item esse conferre successivè pluribus de eadem domo, quod prohibetur ne potius videatur dignitas delata ex successione, quam ex canonica institutione vel electione, & idem prænotatur à Vincentio de Franq. decis. 264. ibi: & notandus est ille titulus: quia in dies videmus in multis Regni uni-

universitatibus in quædam familias potentes, quasi per viam successionis transmitti officia ad successores; unde maximè clades oritur universitatum; sequitur Avendan. in dict. cap. 19. prætorum, ubi ex eadem ratione reprobat consuetudo quæ in aliquibus locis viget quod officialis possit nominare successorem in officio ut in sequenti anno, suum & idem officium exerceat; per textum in cap. Apostolica §. his omnibus loquitur, & latè Signorolus de homedis conf. 64. quæ profecto consuetudo non solum si nominatur successor, in officio conjunctus sit sanguine, sed magnus amicus, nutritiva est factionum popularium vulgo Vandos, & sic merito omni modo vitanda ut in leg. 1. ubi notat Bart. Cod. si propter inimicitias lib. 10. & quod de amico illius qui litem habet cum Republ. prænotavit Joannes de Platea in leg. decem virorum Cod. de decurion. lib. 10. & factionum istarum mala, & incommoda vitanda refert Bobad. omnino videndus lib. 3. politic. cap. 9. ex num. 5.

Quis enim quam pestilenter Resp. omnis per factiones amicorum, aut familiarium uniones lædatur antiquo & diuturno experimento non agnoscit, reminiscatur quisque quantumvis historiarum lectionum oblitus, & avidus scrutetur quantum in Ecclesia strages ex Guelphorum, † & Gibelinorum factionibus, & pugnantibus obvenit. Guelphi enim, qui (ut ait Bart. in tractatu de Guelphis, & Gibelinis in principio) ut zelatores fidei dicuntur, summo Pontifici & Ecclesiæ semper adhæserunt. At è contra Gibellini pro Imperatore Friderico II. cognomento Barbarossa acriter contra Ecclesiam, & Honorium III. & Gregorium IX. suum successorem superbo, & dæmoniaco spiritu invehebantur, & dimicabant: ita clades, exitia, interitus hominum, & civitatum deferre, & dinumerare nedum difficile, sed penè impossibile apparet, quæ sæculi misera & infelix, ac tetra conditio tempore prædicti Imperatoris erepsit usque ad alia multum posteriora tempora pertinaciter, velut familiarium innata successione absque discursu rationis, sed ex consuetudine ad vocem nominis, & depravata natura continuata, ut testantur Pinella lib. 21. Monarch. Ecclesiasticæ §. 4. Mexia, Brovius, & Gordianus quos refert Carrillo in animalibus sub Gregorio IX. anno Domini 1237.

Et post eos eodem pestilenti morbo orta fuerunt, & citò pullulaverunt magna illa dissidia Pestionæ inter filios † Hermancellariæ ex duabus mulieribus habitos & uno ex eis fortassis ex communi odio inter fratres naturaliter conceptos juxta illud Ovidii metamorph.

Fratrum quoque gratia rara est.

Percussio uterini fratris contra alios ex parte tantum deservire cœperunt & ut factionem continuarent alteri Blancorum, alteri verò Nigrorum nomenclaturam usurparunt & ad Florentiam translatis Circulorum nomini, & factioni Bianchi accesserunt: at Nigri Donatorum familiam admodum circulis insævientem in suam defensionem, & patrociniū deprecari fuerunt; quo pacto admissione, & inita societate omnes Bianci, & Nigri sumopere creverunt & pullulaverunt, & quorum dissidiis, & bellis civilibus mutuis incursum agit D. Antonius 3. part. tit. 10. cap. 851. Blondus lib. 9. decade 2. Pineda lib. 22. Monarch. Ecclesiasticæ cap. 11. §. 1. & seqq. & de pluribus familiarum factionibus in nostra Hispania videndus Hieronymus Zurit. in indecessor. anal. Aragon. verbo Bandos.

Itaque ad vitandas partialitates, & ut officia

Reip. in certis familiis non continuentur, nec monopola fiant in nostro Regno providè à summis justitiæ patribus in Consilio Regio solent accordatissima † rescripta expediri, quæ vulgo vocantur Cartas acordadas in favorem villarum, & oppidorum in quibus officia electiva annalia sunt, in quibus præcipitur, & cavetur ne in electionibus, seu officiorum nominationibus, patres filiis, & è contra, nec fratres pro fratribus suffragia præstent ut advertit Castillo de Bobad. dict. lib. 3. cap. 8. num. 56. Lucerna juris ubi supra n. 6.

Quæ officiorum continuatio, non solum in officiis honoribus, & lucrosis à jure nostro reprobantur, sed etiam in officiis † onerosis, & poenalis vulgo dictis de Carga, omni ratione videtur inimica, ut labor æqualiter inter vicinos, & incolas impertiatur, & dividatur ut in leg. munerum, & leg. estimationem §. fin. de muneribus, & honoribus inter patrem, & filium non cont. per textum ibi: in leg. placuit Cod. de palat. sacrar. larg. lib. 22. Bobad. lib. 5. cap. 7. n. 4. littera F. Ille ergo qui anno præterito bullarum fuit Collector, aut aliud onerosum exercuit officium justissime, cessabit, si alii vicini sint qui nominari possint si immediatè duobus annis sequentibus iterum, vel ad aliud simile officium nominetur ut suo loco dicemus.

Verum non est adeo generalis, & absoluta hæc continuationis officiorum prohibitio quòd in aliquibus non admittatur casibus: primus fuit quando electio sit officialis à tota universitate & toto collegio † eligente nemine reluctante, ut in authentic. de defensoribus civitatum, in fine ibi: sed usque ad hoc solum est tempus, nisi cuncta civitas reluctante nullo, elegerit eum; & licet electus in officio iudicis Reip. loquatur, ut advertit Bart. in leg. omnes populi nu. 10. de just. & jure, ejus est arte tradita à Petr. Greg. 3. parte sintagm. dict. lib. 49. c. 5. (quam sententiam ex Atheniens. sanctè retulimus) tamen ejus decisionem ad cætera Reip. officia extendi posse verior, & receptor sententia ex Romano singular. 662. incipit ad eligendum & singularibus heri sui consultus, Bobadilla ubi proxime, & aliis pluribus quos retulit 2. part. hujus tractatus cap.

Si igitur ex congregatis, & electioni interessentibus nullus discrepaverit, confirmatio, nominatio, & reelectio, valida etiam est, etiamsi intervenientes non consenserint, Paschal. in tract. de virib. patr. potestat. 4. part. cap. 1. num. 8. Masfrill. decis. Sicilia 188. num. 6. Riccius Collect. 316. Secundus casus est quando inest civium † municipum & incolarum (qui idonei sint ad tale officium gerendum) penuria, tunc enim hujusmodi officiorum continuatio permittitur, ut in leg. honor. §. generandorum ibi: nec continuare quicquam honores potest nisi alii non sint, qui honores gerant eosdem competendo, quos gesserunt cum pluribus constitutionibus cavetur, ff. de muneribus & honor. non continuandis dict. lib. 2. & in hoc nititur, & fundamentum habet si Schedula Regia quæ frequenter expediri solet, & dirigi ad oppida in quibus nobiles medietatem officiorum habent ut ex inopia & defectu nobilium possint finito officio iterum ad alia sequenti anno eligi officia, ut latè in cap. de dist. statuum diximus, ex quo quæ hinc mirè conveniebant ne ibi dicta manerent; hæc tamen Schedula difficillimè, & rarò, summaque cum consideratione esset expedienda propter tam magna præjudicia, & damna Reip. qui ex officiorum continuatione insequuntur, ut sententia explicuimus, & ita

ita commendat libenter Garcia Toletanus ubi supra num. 12.

26 Tertius casus est in officio & honore † decurionatus, ut in leg. à decurionatu 5. ff. de vacatione & excusatione mun. ibi: à decurionatu quamvis hic quoque honor est ad alium honorem nullam vacationem tribuendam, Ulpianus respondit, dist. leg. divus 18. ff. ad municip. quæ in decurionibus debet intelligi dist. 1. ff. 1. Cod. de muneribus & honor. non contin. lib. 10. cujus rei rationem tradit Petr. Greg. 2. part. Synagm. lib. 18. cap. 13. num. 19. ibi: decuriones hinc eximuntur, qui possunt si velint, non autem invit, honores iterum repetere; quia hi potius Consilii gratia & rationis honores habent, Lucerna juris, & Bobadilla ubi supra.

Sed & in aliis Consiliariis, & Affectoriis, licet omnibus iudicibus illustri præditi potestate repetere Consilia, seu officii continuationem facere ut in leg. liceat Cod. de Affectoriis, & in easte legis proconsulis ff. de officio proconsulis ex ratione à Petr. Greg. ubi proximè assignata ibi: quia qui semel bonus cognitus est non debet ob hoc solum quod jam probatus est, improbari, docet Accursius in dist. leg. Divi in verbo continetur.

CAPUT VIII.

De pluralitate Officiorum prohibita, & quando permilla.

SUMMARIUM.

- 1 Pluralitas officiorum Reipublicæ in una eademque persona, & juri repugnat & rationi contraria est.
- 2 Militias duas quis non potest exercere, nec duobus sociari Collegiis.
- 3 Pluralitas Beneficiorum Ecclesiasticorum canonibus inimica.
- 4 Pluralitatis & concursus officiorum sive magistratuum prohibita afferitur ratio remissivè.
- 5 Pluralitatis officiorum in una persona & in eodem oppido tunc habet locum prohibitio, cum officia sunt incompatibilia, non autem quando sunt compatibilia.
- 6 Gallitiæ Regni Gubernator præest regali senatu, & militiæ militum est Generalis, & percipit duo salaria.
- 7 Quod procedit etiam dum Princeps ex duobus officiis unum facit supprimendo alterum, nam id obtinens percipiet duo salaria quæ ambo officiales percipere solebant.
- 8 Episcopus quis potest esse & Canonicus, & adesse Capitulo tanquam Canonicus licet sit Episcopus.
- 9 Episcopus dum adest Capitulo tanquam Canonicus, sedet in loco inferiori, & secundum locum obtinet ex Felin.
- 10 Plura officia quæ compatibilitatem continent, obtinere nusquam prohibitum fuit.
- 11 Senatoribus plerisque supremi Consilii præter senatoriam dignitatem cui tamen continuo vacent, conferuntur à Rege plura alia ministeria honorifica & lucrosa.
- 12 Incompatibilia quæ dicantur officia seu ministeria facile discretu haud quaquam est.
- 13 Incompatibilia dici possunt ea officia quæ ratione finis seu exercitii inter se pugnant.
- 14 Incompatibilia erunt duo officia in quorum exer-

citio & sine persona una duplicem contrarii status personam representat.

- 15 Officia duo habentia administrationem obtinere quis regulariter non potest, dum per actum unius impeditur exercitium alterius.
- 16 Incompatibilibus ex duobus officiis vacat primum per admissionem secundi, ipso jure & sine alia requisitione, & numero 17.
- 18 Sententia declaratoria necessaria censetur ad vacationem unius officii per affectionem alterius.

Plura officia † Reipublicæ in uno oppido quem simul habere, & juri repugnat, & rationi contrarium est ut in leg. libertos §. præscripto ff. ad municip. & in leg. ex hac parte Cod. de prox. sac. scrip. lib. 11. leg. quisquis Cod. de postul. leg. fin. Cod. de muner. & honor. contin. leg. quisquis Cod. de cohortal. lib. 11. leg. 1. Cod. de præposit. agentibus in rebus eodem lib. disputat. ad part. Jaso. in leg. cunctos populos Cod. de summ. Trinit. & ex jure nostro Regio sunt jura expressa in leg. 3. tit. 3. lib. 9. recop. ibi: tenemos usque ad merced. fuere &c.

Et in leg. 1. num. 4. lib. 2. recop. quis nec potest duas † militias exercere, ut in leg. his quidem §. imposterum Cod. qui milit. possunt lib. 12. nec duobus Collegiis simul sociari ut in leg. §. fin. ff. de collegiis just. & in beneficiis † Ecclesiasticis non admittitur talis pluralitas, & concursus; quinimo canonibus est inimica, ut in cap. dudum 2. de election. ubi Innocent. & in cap. cum jam dudum de præbendis cap. sanctorum 70. distinctione cap. 1. 21. quæst. 1. Abb. in cap. extirpande §. quia verò de præbend.

Cujus concursus & pluralitatis officiorum, si ve magistratuum in una persona prohibitio † nititur ratione; nam ut ait textus in leg. plures ff. de pactis, difficile est ut unus homo vocem duorum sustineat, & in leg. fin. Cod. de Affectoriis, ubi postquam Justinianus expressè prohibuit non posse quem esse advocatum & judicem in una causa ibi: cum satis &c. elegantiori stylo Divus Greg. in cap. singula 98. dist. ibi: Ecclesiasticis: usque ad distributa, &c. & vulgo jactatur quod qui duos insequitur lepores neutrum capit, & quia ut in cap. diximus, officia & magistratus per circulum civitatis, seu oppidi omnes vicinos tangere debent, unde Tacit. 1. annal. proinde in civitate tot illustribus viris munita, non ad unum omnia deferre, plures facilius munera Reipublica subeant, eleganter Petr. Greg. de republica, lib. 4. cap. 6. n. 5. ibi: Principis: usque ad conferre. &c. & ex Carthaginen. refert Aristot. 3. politic. cap. 9. hoc axioma cognitum observari, non convenit, ut unus præferatur minister pluribus muneribus, sed singuli singulis: & conducit elegans textus in cap. diversis fallacis de Cleric. conjugat. ubi probatur divisum in duo plenam sui non habere potestatem; ubi glossa, & ex cap. 54. Curiarum Matriti anno 1428. dantur provisiones in Regio senatu, ne quis duo officia incompatibilia obtinere possit; prosequitur ultra ordin. interpret. in iuribus supra relatis, Aviles in cap. Prætor. cap. 1. verbo officio Azeved. ad Cur. Pisan. lib. 2. cap. 22. Hoied. de incompatibilit. beneficior. 1. part. cap. 8. Tufchus littera O. concl. D. Perez de Lara in compend. 11. ex numero 20.

Quæ quidem plurium officiorum in una persona, & in eodem oppido prohibitio procedit quando sunt officia † incompatibilia, ut in iuribus supra

suprà adductis, secus verò quando sua natura, & actu, & exercitio compatibilia sunt; tunc tamen non prohibetur concursus ut probatur argum. text. in cap. relat. 21. quæst. 1. & in cap. duo ista 23. quæst. 3. cap. cum inter & in cap. quod sint §. præterea de elect. leg. si pater §. qui duas ff. de adept. & facit textus in leg. duorum in princ. ff. de oper. libert. leg. Papinianus §. impubes leg. filius leg. adversus §. 1. ff. de iustic. testament. notat Bart. per text. ibi. in leg. si consul. ff. de adoption. & in leg. comperimus Cod. de prax. sacro lib. 12. & in leg. fin. col. de collegiis illicitis, Bald. in leg. Domitius ff. de numeris, notant DD. Regnicol. supra adduct. maximè Aviles num. 9. ubi advertit, quòd si quis gerat duo officia compatibilia, habeat duo salaria Authent. ut iudex sine quo suffragio §. illud tamen ubi glossa verbo periculum, Roman. conf. 26. num. 10. viso saella, & ita contingit in Regno † Gallitiæ ubi idem Gubernator præest Regali senatu ut regens, & est Militiæ militum generalis, & percipit duo salaria ut testatur Lara supra nu. 13. & idem erit si Præcipit ex duobus officiis faciat unum, & supprimat alterum ut post Bald. conf. 277. vol. 2. per leg. fin. Cod. de frumento. Alex. lib. 10. tradit Aviles ubi proxim. n. 15. & tali casu percipiet salaria quæ ambo officiales percipere solebant, cui tamen accrescit onus accrescere debet & commodum, ut tradunt supra relati, præcipue Roman. ubi supra Felin. in cap. cum olim de re judicat. Castrenf. in leg. 3. ff. de officio Assessor. Cagnol. in leg. diem finit. num. 259. ff. illo tit. quæ refert & sequitur Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 123. à nu. 6. Tunc non confunduntur officia nec jura, & unus plures repræsentat personas, & est quasi essent duæ personæ distinctæ, tradit Alex. Ludovic. dec. 532. & 232. num. 8. & decis. 868. num. 1. & pro duobus officiis diversos indicatus habet ex Angel. in Authent. ut determinatus sit numerus cleric. §. illud autem col. 1. Azeved. ubi supra n. 11.

8 Nam quis potest esse Episcopus, & † canonicus, & adesse Capitulo tanquam Canonicus licet sit Episcopus cap. postulasti de rescript. & si Capitulo interfuit ut canonicus potest appellari ad eum tanquam ad Episcopum cap. à collat. de præbend. lib. 6. Lecac. de appellat. quæst. 8. n. 60. & n. 124. & cum adest Capitulo † tanquam canonicus sedet in loco inferiori, & habet secundum locum, secundum Felin. in rubric. de major. & obed. num. 4. Gail. de amiff. Roman. Imper. separabilis à persona non sedet in loco inferiori, ut in Consiliario qui est in Consilio tanquam advocatus, quia debet esse in propria sede; Franch. decis. 138. sequitur Riccius collect. 674. & decis. 144. & ideo in lite propria quam per se advocando eruditissimè defendit Gomez de Sanabria, meritis hujus Reg. senatus senator, sedem cum supremis senatoribus (ut accept.) habuit.

10 Itaque plura officia seu dignitates † quæ incompatibilitatem non contineant, obtinere nusquam prohibitum fuit, & de jure nostro Regio est expressa decis. textus in leg. 28. n. 4. lib. 1. recop. ibi: por que no es cosa conveniente usque por ellos. Ecce textus formalis qui prohibitionem hanc ad officia incompatibilia restrinxit, dignitatum seu magistratuum compatibilium concursum admittit.

Et vide quæ in proposito tradit Petr. Antibol. de muner. 3. part. num. 61. ubi agit de officiis, si ve publicis, si ve privatis, & id passim videmus in pluribus Regiis senatoribus supremi † Consilii, quibus ultra senatoriam dignitatem cui conti-

nuò, & semper vacat, plura alia, & honorifica, & satis lucrosa commendantur à Rege nostro ministeria in rebus, & causis maximi momenti quibus privativè provideant, & eis pro singulis ministeriis assignatis, constituitur salarium.

Quæ autem dicantur officia seu ministeria † incompatibilia vel repugnantia, non est facile discernere, nec potest in hoc certa constitui doctrina ut tradit Aviles supra num. 7. sed secundum qualitatem, & varietatem factorum, personarum, & officiorum, judicium est sufficiens ex Abbas in cap. in literis de probat.

Sed ne ita aride, & severè uti Aviles hinc transeamus, quæ officia incompatibilia, seu repugnantia videantur ex nostra contrariorum, seu pugnantium ratione utique poterimus & sic judicium in proposito certis percludere cancellis, & notis.

Contraria autem dicuntur, & incompatibilia † ea omnia quæ ratione finis, seu exercitii inter se pugnant, ut notat Bald. in leg. unic. num. 4. Cod. si servus ibi: & dicitur contraria quorum finis est contrarius, & incompatibilis. Everard. in loca pugnant. Jur. oppos. n. 12. & 13. fol. 365. D. Molin. 2. de primog. cap. 14. n. 87. Surd. conf. 280. n. 15. ibi, dicuntur autem contraria ea quæ ratione unius subiecti, atque ejusdem finis pugnant, & contraria mutuò se expellunt vol. 2. Unde absolute militat naturale præceptum quod ex duobus contrariis, unius admissio impedit concursum alterius leg. 1. Cod. de furtis leg. quis servus, Cod. de action. & obligat. leg. in his interest. §. si patronus ff. de bon. libert. Bald. in leg. in rebus num. 7. Cod. de jur. dot. Socin. conf. 27. num. 1. vol. 4. Surd. conf. 433. num. 15. vol. 2. Bellamer. vol. 10. n. 43. utque ad 47. & facit textus in leg. si non nupserit. 99. ff. de condit. & demonstrat. ibi: ridiculum est enim eandem & ut viduam, & ut nuptam admitti.

Itaque officia illa duo † in quorum exercitio, 14 vel sine una persona duplicem personam status contrarii, repræsentent incompatibilia & contraria erunt; veluti si quis est iudex ordinarius & simul in eisdem causis velit esse iudex appellacionis, cum tamen debeat esse major ordinario, cum semper à minori ad majorem judicem debeat appellari, ut in leg. 1. ff. qui & à quibus, necessario repugnat, quod iudex appellatus, & appellacionis eadem sit per sententiam ut in c. Romana de appell. in 6. vel si Advocatus unius ex litigantibus vellet esse assessor, & iudex ut in dist. leg. fin. Cod. de Assessor. vel si eodem tempore, & eisdem horis qui unicuique officio personaliter adesse deberet, vel in duobus oppidis quis duobus officiis præficiatur qui simul residentiam requirant: unde officia si non sunt contraria ratione finis & exercitii, licet sint diversa ex Principis vel potestatis concessione, rectè poterunt ab uno exerceri ex Doct. Bart. Plat. & Ang. in leg. comperimus Cod. de proxim. sacror. lib. 12. ubi affirmant quod potestas potest quem deputare, ut sit simul iudex maleficiorum, & notarius, & similiter quod iudex qui erat tabellio poterit iudicare ex actis scriptis, & factis coram se quod prosequitur Aviles ubi supra n. 4. vers. & idem tenet & c. 36. glossa verbo in scripto num. 3. & generaliter an quis possit esse iudex, & tabellio disput. Decius conf. 42. Luc. de Penn. in leg. 1. Cod. de primic. lib. 12. Surd. conf. 261. n. 10. vol. 2. ubi ait quod in locis parvis & officiis parvi emolumentum poterit quis in eadem curia tabellio, & iudex simul esse. Natta conf. 58. n. 3. Mastrill. de Magistr. cap. 23. num. 79.

Deinde dicendum regulariter quem non posse habere + duo officia habentia administrationem quoties per actum unius impeditur exercitium alterius ut in leg. à decurionatu ff. de vacation. muner. & ex glossa verbo dos officiorum in leg. 60. num. 3. part. 1. tamen ex causa recte poterit dari talis concursus, ut docet Felin. in cap. ex literis n. 10. juncta glossa de probat. Præterea prohibitio talis concursus plurium officiorum etiam cessat in voluntaria jurisdictione, ubi non est impedimentum juris vel facti, ut in leg. si consul. ubi notat Bart. ff. de adopt. Humada in dict. glossa 60. tit. 9. part. 1. Quod quidem Azeved. in dict. leg. 4. tit. 3. lib. 6. Recop. num. 6. indistinctè intelligit sive in voluntaria, sive in contentiosa jurisdictione; & ait quod ubi per legem prohibuitur duo officia habere, sive administrationem habentia sive non, si sint compatibilia, sive non sint, servanda est omnino legis dispositio; ubi verò non esset lex prohibens duo officia insimul obtineri, si incompatibilia non sunt, bene possunt in eodem subjecto concurrere, sed si incompatibilia essent, exercitiumque & administrationem requirerent, nullo modo obtineri poterunt.

Denique in proposito illud advertus quod in 16 officiis incompatibilibus + per admissionem unius, ipso jure, absque alia requisitione vacat primum ut probat textus ubi Bart. in leg. quisquis Cod. de cohortal. lib. 12. glossa in pragmatica sancti. tit. de collat. §. cuius rei verbo pluralitas, & facit textus in cap. ut quis 25. de elect. in 6. notat Perez in leg. 22. tit. 2. lib. 3. ordin. & de jure Reg. ita expressè cavetur in dict. leg. 4. num. 3. lib. 7. recop. ibi: Pierda el que primero tenia y no aya mas, junctis verbis præcedentibus cum primo utique tantum repetunt, non verò aliquam requisitionem exigunt ut rectè advertit Azeved. num. 9. quidquid contrarium significaverit Perez in leg. 1. tit. 5. glossa longè tamen falluntur. Et horum opinio procedit solum, & intelligi debet in 2. & 3. casu prædictæ legis, ibi: y mandamos que qualesquiera Regidores de nuestras Ciudades, villas y lugares tubiere por merced la escritura del Juzgado de los Alcaldes ordinarios do suere Rejidor sea tenido de renunciar el uno de ellos qual mas quisiere hasta dos meses luego siguientes despues que fuere requerido que lo haga & ibi: y en si lo mismo mandamos, que una persona no pueda aver mas de un officio de regimiento en diversos Lugares, y si mas tubiere del dia que fuere requerido asta los dichos dos meses fea en su poder tener el uno de ellos qual mas quisiere, y dejar el otro, y no lo haciendo ansi los podamos proveber ambos en quien nuestra merced fuere.

Cæterum in primo casu nempe in duobus officiis + consiliariis de quo locuta fuit prædicta lex Regia in principio absque ulla requisitione, & temporis præfinitione ex ademptione & consecutione secundi, primum ipso jure vacare statuit ibi: y si tomare otro officio que pierda el que primero tenia, y no le aya ni tenga mas: quod & jure communi observat Bartol. per textum ibi: in leg. in quibus Cod. qui mil ni pos, quo attento, si Rectorum, vel duo officia erant in diverso loco acceptio secundi erat nulla ipso jure, nec dabatur optio ut in leg. omnes & in leg. duumvirum Cod. de decurion. lib. 10. & rectè pungit Azeved. dict. lib. 2. cap. 22. ad Cur. Pisan. verbo dimittat n. 12.

Verùm in prædictis casibus officium alterum ex affectuone alterius vacat; vel quandoque amittuntur, tamen sententia declaratoria + requiritur quæ semper in omnibus casibus in quibus

pœna ipso jure incurritur, & statuitur necessaria est ad talis pœnæ incursum declarandum, ut in cap. cum secundum, §. confiscationis, & ibi Joann. And. commun. DD. de heret. in 6. & in leg. ejus qui delatorem ubi Bart. ff. de jur. fisci, & est communis opinio ut per Tiraq. in leg. si unquam. verbo revertatur nu. 400. Gramm. decis. 15. à nu. 8. Roland. à Valle conf. 90. num. 20. vol. 3. Gomez var. cap. fin. n. 3. Azeved. in leg. 1. tit. 4. lib. 4. recop. à n. 62. Menoch. de recuper. rem. 5. n. 68. & de arbitrar. casu 220. n. 6. ubi testatur de magist. recep. opinione & conf. 99. n. 168. lib. 1. Pe-regrin. de jur. fisci. lib. 4. tit. 5. n. 8. Farinac. in prax. tit. de inquisitione quest. 10. n. 70. apud quos quomodo ad hanc declarationem faciendam actuari debeat judicium, & alias in proposito utilissimas quæstiones prospicere poteris.

CAPUT IX.

Utrum officia forte possint conferri, & ab hoc sortis judicio appellari valeat.

SUMMARIUM.

- Sortis judicium omni tempore & inter varias gentes, pluribus in casibus, & usitatum & approbatum fuisse ex divinis compertum est elogiis.
- Sortis judicium inter Ethnicos antiquos frequentissimum fuit, quod variis ex historia relatis exemplis comprobatur.
- Romani provincias inter Consules, Proconsules, Prætores & Quæstores forte dividebant.
- Athenienses officia & Magistratus forte constituiebant.
- Sorte dirimi poterunt suffragia in pari numero concurrentia, & cui fors ceciderit officium est conferendum.
- Sortes in aliquibus casibus damnata & prohibita, in aliis verò permixta.
- Sortis judicium in electionibus Ecclesiasticis expressè prohibuitur invenitur.
- Ufus intervenire debet in judicio sortis, ut illud ab omni peccato & suspitione prava vacuum habeatur.
- Sortis electiones quæ in sacra leguntur scriptura intelliguntur ex Gratiano.
- Sortis judicium servatis servandis firmum & juri consonum est, adeo ut ab illo appellari non possit.
- Dammum & lucrum dum quis ex incerto eventu potest consequi, nullo modo leditur, est damnnum inde percipiat ex textu in leg. de fideicommissis Cod. de transactis.

Judicium + fortis omni tempore, & apud diversas nationes pluribus in casibus, & usitatum & approbatum fuisse communiter divina elogia passim indicant ut habetur Num. cap. 26. ibi: pluribus majorem partem dabis, & paucioribus minorem... ita dumtaxat ut fors terram dividat... quidquid forte contigerit &c. & cap. 33. ibi: Ego dedi vobis illam in possessionem quam dividetis vobis forte, pluribus dabitur latiore, & paucioribus angustiore, singulis, ut fors ceciderit, & in cap. 34. ibi: ingressi fueritis terram Chanaan, & in possessionem vobis forte ceciderit, & iterum; hac erit terra quam possidebitis forte, & in c. 36. ibi: terram forte dividere filii Israël, & Deuter.

Caput IX.

Deuter. cap. 1. ibi: & ipse forte terram dividet, & Paralip. cap. 24. porro divisit utraque inter se familias sortibus, & in Psalmo 77. & ejecit à facie eorum gentes, & forte divisit eis terram, & hanc consuetudinem sequuti fuerunt milites qui super vestem Domini miserunt sortem, ut Matth. cap. 27. Marc. cap. 15. Luc. cap. 23. & Joann. cap. 19. ibi: dividerunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem: & Saül in Regem forte fuit electus ut habetur Reg. cap. 10.

Et apud antiquiores Ethnicos + frequens fuisse judicium fortis Diodorus Bibliothecus l. 4. refert Atlantem & Saturnum Coeli filios Imperium forte fuisse partitos: & Romulus, & Remus cum essent fratres Gemelli, nec ætatis discrimen facere possent, sorte augurii diremerunt uter non. en novæ urbi daret, cujus conditum Imperium regeret, ut testatur Livius lib. 1. ab urbe condita, & Darius primus Persarum Rex Regnum forte adeptus fuit, cum signum fortis esset inter illum & alios Regni prætensores sui equi hinnitus, ut tradit Herodotus in Historia lib. 5. Justinus lib. 1. Marcellin. lib. 23. Orosius lib. 2. cap. 9. & inter Arestem, & Eraclidem Regni menforem controversiam forte consopitam indicat Alcicius lib. 5. parerg. cap. 22.

Et cum Hector fortissimum quemque Græcorum ad singulare certamen convocasset, novem ducibus contendere, seu pugnare cupientibus, placuit unum ex pugnantibus forte eligi, ut apud Homerum l. 7. Iliados. Unde Ovid. ita facti istius reminiscitur.

Hunc ego peccantem cum quo concurreret huncque

Sustinui, sortemque meam vocistis Achivi,

Et vestra voluere preces.

Sed & alia plura pro exornatione hujus argumenti tradit Tiraquel. de primog. c. 17. §. prima opinio per totum Cevallos lib. 1. commun. contra commun. q. 249. n. 59.

Et apud Romanos, Provinciæ inter + consules, Proconsules, Senatores, Prætores & Quæstores forte dividebantur, ut in leg. 1. §. 1. ff. de quest. leg. emancipati §. 1. ff. de adopt. & Atheniens. officia, & Magistratus + forte constituiebant, ut in leg. 2. ff. de origine jur. & partitione electionis, quando æqualia sunt suffragia inter nominatos ita firmat glos. in sum. 26. q. 2. ubi adjicit exemplum Divi Matthiæ qui in Apostolatum forte electus fuit; unde plurimi casus in jure forte dirimuntur, ut in leg. hujusmodi §. ult. ff. d. leg. 1. & in leg. si cuius §. si inter duos, ff. de usufruct. leg. quod si ambo ff. de judiciis leg. si que sint cautiones ff. famil. leg. fin. Cod. commun. de legatis leg. 2. Cod. quando & quibus 4. pars debeatur lib. 12. §. optionis Instit. de legat. Tiraquel. supra ex n. 15. & ut ait Baldus in leg. fin. tale judicium fortis dicitur judicium fortunæ cujus dux est Deus. D. August. in Psal. 30. super illis verbis in manibus tuis sortes meæ, ita ait, fors non aliquid mali est, sed res in dubitatione humana divinitam inducens voluntatem, quæ verba transcrip-ta invenies in cap. 1. 26. quest. 2. sed & subdit D. Aug. paulò post; in sorte non est electio, sed voluntas Dei, & id significatur Proverbior. cap. 16. ibi: sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur.

Ex quibus utique resolvendum judico in pari numero suffragiorum forte rem + dirimi posse, & cui fors acciderit officium esse conferendum. Item, & valere consuetudinem, quæ in pluribus locis viget, ut certa nomina tam electorum, quam eligendorum in certam urnam mittantur, & puer Otero De Officialibus.

vel alius quispiam ex nominibus involutus, vel Schedulis permixtis aliquas extrahat, & vicini contenti in eis eo ipso electi, & legitimè creati erunt, & ad officia admitti debent, nec his obstantibus quod fortes regulariter improbatæ sunt à jure, in dict. cap. 1. 26. quest. 2. & in cap. nos statim, & in cap. hi qui & in cap. fortes 46. quest. 5. & præcipuè in electionibus ut in cap. in fin. de sortilegiis ibi: licet nota non careat quinimo multa reprehensione sit dignum quod fors in talibus intervenit, & infra: electionem celebratam de ipso gratiam Confirmationis admittimus, fortis usum in electionibus perpetua prohibitione dammantem, ubi glossa verbo in electionibus. Unde Cicer. lib. 2. de divif. dicendum ait: igitur putas de fortibus, quod infons est, idem propemodum quod micare, quod talos jacere, quod teferas, quibus temeritas, & casus non ratio, nec consilium valet, tota res est inventa facilis, aut ad quæstum, aut ad superstitionem, aut ad errorem, & Bald. in proæmio ff. cum ita ait de judicio fortis, Judicium fortuna remouum esse à ratione; ideoque nec rationem, nec intellectum debere se committere huic fortunæ, quæ sepius præfert iniquum aquo, nec rectè judicat, ut in leg. sed an ultro §. ult. ff. negot. gestis, & idem Bald. in cap. licet causa col. 7. vers. oppositio quod Papa; non est (inquit) justum ut opes nostras committamus fortuitis, & incertis leg. quæ fortuitis Cod. de pignor. action. nam fortuna est nutus Dei nobis incertus, vel si est altera natura in cælo, habens dominium caducorum, non debemus nos immiscere ejus officio, ut Alcicius in leg. 2. ex his num. 25. id fortis judicii esse periculum, & subjectum fortunæ, & non rationi. Et Cor. Tacit. lib. 20. affirmat apud Romanos morem ducendi sorte Præfectos ex numero Prætorum, non diu mansisse quia forte errabat ad parum idoneos; & Dionys. Halicarnass. lib. 2. antiq. Roman. laudat Romulum, quod nec venalia, nec forte dividenda fuissent Sacerdotia. Basilus quoque magnus, Congressione 8. de apibus, loquens ita ait: non forte potestatem est affectus, fortium tamen concursus ad omni um pessimum deterrimumque per sepe deferunt magistratum, & plura alia Tiraq. supra ex n. 8. D. Joann. de Orocco Cov. lib. 2. de ver. & fals. probet. cap. 16. M. circul. 2. c. 4.

Respondetur non quod fortes aliquibus + casibus 6 & deficientibus qualitatibus & requisitis infra referendis damnatæ sunt; in aliis verò licitæ, & permixtæ semper tolerantur ubi expressè prohibetæ sunt, ut notat Alex. in leg. hujusmodi §. ult. de leg. 1.

In electionibus Ecclesiasticis + fortis judicium in 7 dict. 8. c. final. de sortil. expressè prohibetur, quia ad beneficia, & dignitates Ecclesiasticas conferendas specialis forma in jure est assignata in cap. quia propter de electione, quæ præcisè observanda est, omisso, & neglecto judicio fortis; & mirabiliter respondit Tiraquel. ubi supra num. 14. & est de mente glossæ & omnium scribent. in dict. text. licet quando inter duos contenditur de Papatu ad tollendam, & tam magnam controversiam sedandam conveniens quandoque erit, forte litem dirimi, ut per Card. Florentus in elicet col. 14. vers. postquam hæc scripseram de electione, & conf. 154. incipit questum est, Felin. in cap. capitulum sanctæ col. penul. Tiraquel. ubi supra numero 25. In sæcularibus autem officiis in casu æqualitatis suffragiorum, vel consuetudinis, aut ordinationis, quia hæc fortes in electionibus approbantur, & selectæ sunt, non est quod in dubium resolutionem supra traditam revocet.

Ut tamen electionem Prætorum, seu quod D electioni-

8 electionibus sortium iudicium † ab omni peccato, seu prava suspicione vacuum prorsus habere in hoc sortium iudicio usus intervenire debet, & summi sunt attendenda quæ gravissimè tradit P. M. del Rio *disquis. Magic. lib. 4. cap. 4. quest. 1. de divisoria sorte* ibi: *in ceteris igitur dignitatibus usque ad vers. Potest fortitione res decidi.*

9 Porro ne quem fallat quæ in sacra Scriptura legit de fortibus † rectissimè post Beaurum Hieronymum & Bedam, monuit Gratianus ea nihil ad nostra pertinere tempora, nam in veteri lege Deus inter alias hanc quoque instituerat, qua in fortitione uterentur, cumque sortem præmitterent; quæ qualis fuerit constat: videtur fuisse quædam ad Deum mentis elevatio cum oratione ad hoc instituta, ut colligitur ex Levit. 16. ubi de Capri emissarii fortitione sic legitur: *duos hircos stare facient coram Domino in ostio tabernaculi testimonii mittensque super utrumque sortem, unam Domino & alteram Capro emissario, cuius exierit fors Domino offeret illum pro peccato; cuius autem in Caprum emissarium, statuet eum vivum coram Domino, ut fundat preces super eo, & emittat eum in solitudinem, & B. Luc. de sorte Apostolatus ita scribit, postquam narravit duos ab Apostolis coram Domino sortes Bartabam, & Matthiam, & orantes dixerunt; tu Domine qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii huius, & Apostolatum de quo prævaricatus est Judas, ut abiret in locum suum; & dederunt sortes eis, & cecidit fors super Matthiam.* Primum igitur stabebantur sortituri coram Domino, mox oratio fundebatur, sortes singulis dabantur, emittebantur in sinu, urna, vel alio vase cuius fors exibat super eum cadere, dicebatur certe missus, aliquando in sinum testatur Salomon, sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur; interdum in Calice, quem sinu continebant; unde & calix in sacra Scriptura sæpe significat sortem, & secundum nonnullos his verbis *Dominus pars hereditatis meæ*, quare legis veteris ceremoniarum abrogatione etiam hæc fortitiones, & ceremoniæ cessarunt; unde Venerabilis Beda observat Apostolos ante spiritum sanctum acceptum in electione B. Matthiæ adhuc legali ceremonia usos fuisse: post spiritum verò sanctum acceptum non amplius sortem adhibuisse, & sola usus oratione ad Dominum, & jejuniis adjuncto, sic tamen legitur elegisse septem Diaconos, & Presbyteros; sanè cum Salvator, qui fallere non potest, nec falli, promittat cuncta orantibus, stultum & absurdum est relicta oratione quæ promissionem habet, confugere ad sortem; cum se adfuturum Deus in novo testamento nos repromissit: nonnulla de fortibus etiam Joann. Arber. & de election. per sortem factis, plura satis eruditè nobis Cabreros de metu lib. 2. cap. 5. à n. 10. post hæc videt.

10 Quibus in casibus in suprâ relatis requisitis servatis adeo firmum, & juri † consonum est iudicium, vel electio sortis quod ab ea appellari non possit, ut testatur Bald. in dict. leg. fin. col. 1. Cod. commun. legatis qui allegat textum in Auth. ut omn. obest iudicibus §. penul. quem sequitur Jaso ibi: & in leg. huiusmodi §. ult. col. ult. ff. de leg. 1. Corn. conf. 143. lib. Hipol. de Marsil. in rep. leg. 1. num. 149. Cod. de rapt. Virg. Cota commemorabili, verbo, sortis. Tiraquel. de prim. dict. quest. 17. num. 9. Quod tamen limita si sortes legitime & sine fraude fuerint factæ, si tamen dolus interve-

nerit, aut aliqua calliditas, vel modus fortiendi non fuerit observatus cum capio & dolus à quacumque te excludi debeat leg. minoribus Cod. communia utriusque Judic. leg. si uxori, ff. de aur. & arg. leg. & à rationibus à Tiraquel. ubi suprâ n. 9. & in qu. non dissimili tractatu de jur. primog. quest. 60. num. 8. statim referendis, nec minori contra hanc sortis electionem, seu iudicium restitutio competit & ex celebri Doctrina Bald. in leg. ait prætor §. ult. ff. de minori: dum ait quod si in divisione minor optet deteriore partem ei restituitur, nisi illi forte contigerit, quia tunc utitur communi, & contra adversam fortunam non datur restitutio & idem ferè sentit in leg. verum §. sciendum per illum textum ibi: occasione damni non inconsulto accidentis, sed facto, tit. ff. illo.

Pro quo facit textus in leg. de fideicommissio, Cod. de transf. ubi quando ex incerto eventu quis potest consequi lucrum † & damnum, nullo modo læsus dicitur etiam si damnum consequatur, vel si sit minor; Tiraquel. suprâ num. 91. latè Pinel. in leg. Cod. de rescindend. vendit. 2. p. cap. 1. cum seqq. qui tamen satis ancipiter procedit, & sic pro huius rei resolutione omnino insequi debemus doct. Ayor. de participation. 3. par. quest. 11. num. 27. qui rem utiliter, & subtiliter edocuit ibi: Sed licet hæc opinio, & conclusio magis communis esse videatur nec ab ea sit recedendum.

CAPUT X.

De Officiorum divisione inter nobiles & plebeios, & an unus status possit præscribere contra alterum officia Reipublicæ.

SUMMARIUM.

- 1 Nobiles dumtaxat ad officia honorifica Reipublicæ antiquitus fuisse invitatos multa suadent testimonia, aut saltem plebeios fuisse semper prælatos.
- 2 Theseus nobiles à plebeios primus sejunxit.
- 3 Atheniensium legislator magistratus omnes ex nobilibus & divitibus instituit.
- 4 Romani Consules, Quæstores, Tribuni militum Censores & ceteri Magistratus inter nobiles tantum patios primis Reipublicæ temporibus eligebantur.
- 5 Nobiles inter & plebeios in statu Castellæ solent omnia Reipublicæ officia honorifica pro æquali seu dimidia parte distribui.
- 6 Nobilibus æqualiter & plebeios ut officia conferantur, peti potest, ubi fuerint tres nobiles qui statum forment & perficiant.
- 7 Nobiles si tres fuerint qui statum in aliquibus distinctum & formatum habuerunt sententiis vel usus præscriptione acquisitum, in uno tantum nobili, qui nunc sit, status conservetur quoad omnes præminentias statui competentes.
- 8 Officiorum dimidia pars ita competat honorabilibus annuatim & eorum statui ut in locis ubi non sunt tot nobiles ad hæc officia gerenda, poterunt nobiles officiales existentes, expleto officii annalis tempore, continuare sequenti anno idem etiam officium.
- 9 Continuare vel non continuare officia in favorem Reipublicæ est indultum, cuius sanè interest nobiles

- 10 Nobiles ab officiis nullo casu exerceri.
- 11 Nobiles dum ita pauci sunt numero ut ad officia ipsis convenientia etiam per continuationem aut reelectionem explenda non suppetant, tunc plebei eorum loco creantur donec nobiles inventiantur.
- 12 Plebei cum officia nobilibus debita in eorum defectu obtinent, quia illa tanquam in sequestri & depositi intuitu exercent, semper videtur status nobilium per eos possidere.
- 13 Litis singularis causa & successus enarratur ab Autore in proposito.
- 14 Natura ipsa non verò accidens in cuiuslibet rei cognitione attendenda.
- 15 Accidentale officium & naturale sustinens aliquis, hoc potius quàm illud exequi censetur ex doctrina Bald.
- 16 Natura potius quàm adventitius casus considerari debet.
- 17 Aptitudo naturalis magis quàm accidentale impedimentum attenditur.
- 18 Nobilium in statu quoties desunt tot persone quot requiruntur ad officia ipsius status peragenda, vel etiam ad numerum electorum explendum quid faciendum sit in hoc casu.
- 19 Medietate officiorum nobilibus competentium, & ceteris prærogativis, an potiantur ii qui privilegio & Regia concessione nobilitatem obtinuerunt.
- 20 Princeps nobilitatem concedere potest.
- 21 Princeps vel Imperator, tribuere potest jus agnationis & quod quis sit de domo vel sanguine aliquis, licet sit illegitimus & extraneus.
- 22 Princeps naturalibus potest iuribus aliquem restituere & quasi per novam regenerationem de novo quoad nobilitatem mundanam & politicam creare.
- 23 Princeps potest aliquibus in signum nobilitatis, arma concedere.
- 24 Naturalem qualitatem alicui inesse idem est ac inesse ex privilegio.
- 25 Doctores & Licentiatii in una ex tribus universitatibus graduati tanquam nobiles ex privilegio admittuntur ad officia Nobilibus genere competentia.
- 26 Nobilibus conceduntur officia, vulgo, Alcaldes de la hermandad, dicta, ad hoc ut nobiles ex privilegio prædictis officiis gaudere possint.
- 27 Sententia qua Nobilibus ex privilegio tribuuntur eadem prærogativa ac Nobilibus genere, contraria statuitur.
- 28 Leges quibus cautum est medietatem munerum Nobilibus concedendam esse, de Nobilibus ex nativitate, non verò ex civili acquisitione intelligenda.
- 29 Legi verba de casu ex jure communi veniente, non autem ex speciali debent intelligi.
- 30 Statutum loquens de primogenito intelligitur de vero & naturali primogenito, non de ficto.
- 31 Imaginarius & non verus agnatus dicitur ille qui assumit arma alterius familie.
- 32 Nobilitas vera consistit in sanguine.
- 33 Civis adoptivi ea officia habere non debent quæ ex consuetudine concedenda sunt naturalibus ex doctrina Bald.
- 34 Privilegiati non debent gaudere officiis quæ Nobilibus sanguine conceduntur.
- 35 Sententia qua denegantur nobilibus ex concessione eadem officia quæ debentur nobilibus genere, respondetur & satisfi & n. 35. & 36.

Otero De Officialibus.

- 37 Nobilis privilegiatus cum Nobili ex sanguine dum concurrat in electione officii ille huic postponendus est.
- 38 Nobilis ex sanguine præfertur illi qui ex propria virtute consequutus est nobilitatem.
- 39 Nobilitas ob aliquale servitium vel levem causam adepta non tanti æstimanda est.
- 40 Nobilitas propter militare exercitium aut aliud egregium virtutis facinus concessa maxime habenda est, poteritque concurrere cum nobilitate sanguinis.
- 41 Nobilitatis concessio laudabilis est in Regibus liberalitatis virtus & remunerationis.
- 42 Nobiles privilegiati suum privilegium quoad acquisitionem officiorum non minoris quàm nobiles sanguine æstimare debent.
- 43 Servitii præstiti ob quod sit indultum privilegium, ut de causa constet, sufficit ut in ipso indulto enuncietur.
- 44 Nobiles licet firmum jus habeant ad medietatem officiorum Reipublicæ, statu tamen plebeiorum contra statum nobilium poterit præscribere & contra.
- 45 Nobilis nobilitatis suæ causam agens an lite pendente possit eligi ad officia Nobilibus competentia, an verò ad officia plebeiorum debeat nominari, & nominatus cogendus sit ad tale munus acceptandum.
- 46 Nobilis lite pendente super nobilitate sua tributa interim sicut Plebeius & agnoscat & solvit, & n. 47. & 48.

Antiquitus ad officia honorifica Reipublicæ † nobiles tantum invitari, & eligi plura utique suadent testimonia, & pristina commendant monumenta, & cum in plebeis absolutam, & omnimodam ab istis officiis, & eorum usu privationem prorsus non inveniamus, nobilium tamen prælationem semper, & ubique esse circa officia & magistratus omni jure commendatam agnoscere necessariò debemus, ut habetur Deuteronom. cap. 1. ibi: *Tuli de tribubus urbis viros sapientes, & nobiles, & constitui eos principes tribunos, & centuriones, & Machabæorum lib. 1. cap. 3. scribitur Antiochum Regem suis negotiis præfecisse Lyfiam hominem nobilem ex genere Regio, & est textus celebris, in authentico de defensoribus civitatum §. 1. in principio ibi: sed in vicem universi nobiliores civitatum habitatores hoc ministerium adimpleant: ubi glossa nobiliores, & in authent. præfides gentium per unamquamque civitatem præparent ad honores non vilissimos, sed nobiliores civitatum habitatores, quos aliqua ratio bonæ opinionis constitutos nominavit defensores per circumlat. lib. 7. ubi Dominicus notabili 2. & in leg. honor. §. de honoribus ibi: *Origo natalium ff. de muneribus & honoribus ibi: plebeis honoribus decurionum fungi prohibetur, ex quo Bart. in leg. 1. in col. 3. Cod. de dignitatibus lib. 12. & in leg. 1. ubi etiam Joannes de Platea Cod. de conditis in publicis horreis lib. 10. notat plebeium non posse eligi ad dignitatem, & apud Athenienses Theseus † fuit primus qui nobiles à plebeis sejunxit, illique potestatem creandi ex suo ordine magistratus administrandique leges tum pia & religiofa interpretandi ac diffiniendi tribuit, ut testatur Plutarchus in Theseo, quin etiam Romulum ita suam Reipub. constituisse, ut illustrem genere, virtute, ac pecuniis ab ignobilibus humiliter**

busque fecerneret, illosque patricios appellaret, tradit Dionysius Halicarnassæus lib. 2. *antiquitatum Romanarum*, ad quam Romuli divisionem respicit illud Starii lib. 1. *Silvarum in epithal.* num. 1. *Stelle*, & *Violantilla* ibi: *clarus de gente Latina Est juvenis, quem Patriiis majoribus ortum, Nobilitas gavisa tulit.*

3 Sed & Solon Atheniensium † legislator (sequutus fortè Theseum) Magistratus omnes ex nobilibus, & locupletibus instituit, ut tradit Plutarchus in *Solone*, & Aristoteles lib. 2. *Politico- rum* c. 8. scribit nobiles, & ingenios sibi rationabiliter honores arrogare, & ibi carpit legem Lacedæmoniorum, quæ Ephorum (is magistratus apud eos maximus) ex plebeis creari jubebat; unde in eam Rempublicam multa obvenisse mala tradit, & Plato lib. 3. *de legibus* inter septem rationes imperandi hanc secundam constituit, ut ignobilibus generosi imperent, quæ & alia multa copiosè prout moris est illi congerit Tiraquel. *de nobilitate* cap. 20. ex num. 1. cum multis seqq. Chaffaneus in *Catalogo gloria mundi* 8. *part. considerat.* 36 Balduinus *ad leges Romuli*, & 12. *Tabularum*. Et curicifus, & accuratius præ cæteris exornat Castillo de Bobadilla lib. 1. *Politico- rum* cap. 4. *per totum*, & per varia loca Burgos *de nobilitate* cap. 10. numero 2. & 3. cum aliis infra referendis, & legibus nostræ Hispaniæ ita condemnatur, ut in leg. 18. tit. 9. p. 3. quæ cum loquatur de iudicibus creandis ait: *Y por todo esto an de aver muchas bondadas primeramente ser de buen linaje para aver Verguenza de no carar, & leg. 23. tit. 22. part. 3. & leg. 3. tit. 24. eadem part. & leg. 3. tit. 9. lib. 3. recopil. eleganter Avend. de exequend. mandat. 1. part. cap. 19. n. 18. vers. & 10. ibi: & potest reddi alia ratio & à nobis jam alibi dictum manet.*

4 Et apud antiquos Romanos † ita advertit Tiraquel. ubi *supra* n. 6. Consules, Quæstores, Tribunos militum, Censores, Dictatores, & cæteri Magistratus, & Patricii tum ex nobilibus creabantur, quo utique Plebs ob suam magnam ambitionem ac tumultus frequentes obtinuit ut etiam ex suo corpore crearentur; ut eleganter, & copiosè describit Livius lib. 6. *ab urbe condita* & Pomponius in leg. 2. §. 2. ff. *de origine juris* ibi: *& plebs cum contenderit cum patribus, & ut ex suo quoque corpore Consules creare possent, & patres recusarent, factum est, ut tribuni militum crearentur partim ex plebe partim ex patribus.* Itaque in principio, tantum tribunorum officium Plebeis fuit communicatum, post verò ad Consulatum & Dictatorum culmen aspirarunt ut in *dict. leg. 2. §.* deinde cum placuisset, creari etiam ex plebe consules, cœperunt ex utroque corpore constitui, Ambrosius de *Morales in Rep. Roman. 2. part. lib. 5. cap. 10.*

5 Itaque in nostro Castellæ Regno statui † nobilitum, & plebeiorum pro æquali, seu dimidia parte, ut vulgo jaclatur, solent omnia Reipublicæ officia honorifica communicari, ut per Gregor. Lopez in leg. 2. tit. 9. part. 2. glossa 4. Palatius Rubius in *repetitione rubricæ de donat. §. 6. num. 7. & 8. Avend. de exequend. mand. 1. part. cap. 19. nu. 18. vers. 8. eleganter Burgos de Paz conf. 10. n. 1. cum seqq. præsertim num. 6. Joannes Garcia de nobilitate, glossa 35. num. 3. & glossa 6. num. 10. Parlad. diff. 31. num. 8. Bobad. lib. 1. *politic. cap. 4. num. 15. & 24. Curia Philippica 1. p. §. 2. num. 34. Barnabas Moreno de Bargas de nobilitate al discurs. 10. numero 3. dict. discessum. 10. n. 3. & pro hac nobilitum, & plebeiorum distinctione**

facit textus singularis, *de jure nostro Regio in leg. 5. tit. 15. part. 2. ibi: y desto deben facer omenaje los mas honrrados homes del Reino que hi fueren asi como los prelados, e los ricos homes dos Cavalleros dos fijosdalgo dos homes buenos de las Ciudades, e de las villas, & specialiter in distributione officiorum textus singularis in leg. 1. num. 13. lib. 8. recop. ibi: se elijan y nombren dos Alcaldes de la hermandad el uno del estados de los Cavalleros y escuderos y el otro de los Ciudadanos e y Pecharos.*

Sed & hoc ut officia æqualiter conferantur nobilibus & plebeis potest peti ubicumque fuerint † tres Nobiles qui statum firmare possint: non enim minori, quàm trium numero firmatur, & perficitur ut in leg. *neratius* 85. ff. *de verbor. sign. ibi: Neratius pricus* (inquit Marcellus, trium Collegium facere, quod maxime sequendum est, ex *ratione quam ex Aristotele lib. 1. de Cælo cap. 1. tradit Joannes Garcia dict. glossa 35. n. 51.*

Si tamen in aliquibus tres nobiles fuerint † qui statum in aliquibus actibus distinctum, & formatum habuerunt sententiis, vel usu, præscriptio- ne, & observantia acquisitum in uno tantum nobili qui nunc sit, status conservatur quoad omnes præeminencias, & qualitates statui competentes ut in leg. *sicut §. fin. ff. quod cujusque universitatis nomine*, glossa in *dict. leg. neratius*, & communiter notatur in *cap. cum omnes de constitut. & in cap. cum dilecta de rescriptis*, & plurima in proposito tradit Petrus de Vixio in *directorio electionum*, cap. 2. à num. 3. cum seqq. Joann. Garcia *dict. glossa 34. n. 52.*

Et tantum competit hæc dimidia pars officiorum † honorabilibus, & eorum statui annuatim, quod in locis ubi non sunt tot nobiles ad hæc officia inferienda, nobiles qui anno præterito officiales Reipub. fuerunt facti, poterunt in sequenti anno non solum ad alia officia eligi, & creari, sed eadem quæ habebant, electione & nominatione facta, continuare, nam licet hæc continuatio regulariter prohibita sit, ut speciali cap. diximus; tamen in hoc casu ob defectum nobilium, & numeris sufficientiam, ut in suo statu hæc qualitas & prærogativa medietatis officiorum conservetur talis continuatio, reelectio admittitur; nec observanda est intercapedo, seu intervallum temporis quod vulgo in Castella dicimus *el bueco*, & docent Joann. Garcia *de nobilitate dict. glossa 85. numero 67. ibi: igitur in officiis electivis qualia* los de los Alcaldes ordinarios, *in quibus habet locum dicta lex ab honoribus*, & ita etiam observat Bargas *dict. discurs. 10.* qui ita obtentum fuisse per nobiles villæ de Montejo ubi incolatum, & vicinitatem obtinebat, & ideo praxi receptum quod frequenter expediuntur provisiones & Regiæ Schemulæ in confirmationem hujus praxis, & refert eam quæ in favorem nobilium prædictæ Villæ de Montejo in simili casu fuit expedita, quæ ut de stylo, & forma harum provisionum deponere valeas ad litteram subdere decrevi & sic se habet.

Don Phelipe &c. à vos el concejo, Justicia y Regimienno de la Villa de Montejo, salud & Gracia sepadeis que Pedro Corcito en nombre de Pedro Garcia Bernave Morono de Bargas y Venito Sanchez hidalgo vezinos de esa villa por si y en nombre de los demas hijosdalgo de ella nos hizo relacion que el dicho estado tenia carta executoria para que se les diese la mitad de los officios de Alcaldes y Rejidores de dicha villa, y a causa de no aver numero suficiente para Guardar el guero de dos o tres

*tres años no se les dava todos los años sin passar el dicho guero, supplicando nos le mandassemos dar nuestra carta y provision para ello y segun y como por nos estaba probeido emandado, y como la nuestra merced, lo qual visto por los de nuestro concejo fue acordada que debiamos le mandar dar esta nuestra carta, para vos en la dicha razon e nos tubimos lo por bien. Por laqual os mandamos que en no aviendo en esa villa numero suficiente de hijosdalgo para que se pueda guardar el orden que por nos estaba dada carta del à que se a de tener en la election de Alcaldes ordinari demas officiales de concejos que es que no pudessen ser elegidos a ellos los Alcaldes a los mismos officios de Alcaldes estaser passados tres años ni otro officio en que tubiesen voz, y voto hasta ser passados y este mismo tiempo de los dichos dos años los Rejidores y demas officiales nuestra merced y voluntad, y tramos por bien que sin embargo de ella de aqui delante puedan ser reelejidos a los mismos officios de Alcaldes los officiales de concejo de dicho estado de hijosdalgo de esa dicha villa passado un año y a los demas officios de concejo de ella conforme à la carta expressa que el dicho estado de hijosdalgo tubiere para que se le pueda dar la mitad de los dichos officios contra el tenor y forma de lo qual no vais, ni passis, ni consentais passar en manera alguna so pena de la nuestra merced y de diez mil maravedis para la nuestra Camara so la qual mandamos a qualquier Scribano os la notifique y de testimonio de ello porque nos sepamos como se cumple nuestro mandado el Conde de Miranda el Licen iad. Don Diego Fernando de Alarcon el Licenciado Don Francisco Alena Barrio nubo el Don Antonio Bonal. Ex. Alconso de Vallejo scribano de Camara lo fice scribir por su mandado con acuerdo de los de su concejo registrada poes lorje Oloal Chanciller Jorge Oloal de Vergara. Cujus rei ea est ratio quia dimidietas officiorum de jure pertinet privatè ad nobiles, ut supra diximus; unde si non sint numeri sufficientes qui talia gerant officia ad reliquos sui status pertinere debet, ut alias consideravit Calistratus in leg. *honor. §. gerendo ff. de muneribus*, ibi: *si alii non sint qui honores gerant eosdem compellendos qui gesserint plurimis constitutionibus cavetur: Divus Adrianus de iterandis muneribus*, rescripsit in hæc verba: *illud consentio, & alii non erunt idonei, qui hoc munere fungantur ex his qui jam functi sunt creentur, & nos alibi dicemus.**

9 Deinde quia non continuare † vel continuare officia in favorem Reipub. est indultum cujus equidem interesse Nobiles nullo casu ab officiis arceri, tum propter eorum splendorem, quo ipsa Resp. magis lucefcit, & condecoratur, tum etiam, quod semper aptiores ad usum, & exercitium officiorum, quàm alii de populo judicantur leg. *honores*, 7. §. *his qui ff. de decurionibus*, Chaffaneus, & Bobadilla *suprà Gutierrez conf. 31.*

10 Quin imò si ita pauci numero sunt † Nobiles quòd nec per relectionem, aut continuationem possint officia Reipublicæ explere, veluti si cum tantum tres sint nobiles sint quatuor aut quinque officia, tunc equidem illud, vel duo illa quæ supersunt, & quæ statui nobilium conveniebant, & aliàs eis (si forte essent) adjudicarentur, utique apud plebeios, status nobilium nomine deponi debent, & interim quod nobiles inveniuntur qui ad eorum usum creari possunt Plebeij creantur, & eliguntur; ut in leg. *eos ff. de decurionibus* ibi: *& maxime in eis civitatibus quæ copiam virorum honestorum habent, nam paucitas eorum qui muneribus publicis fungi debeant necessario*

hoc etiam ad dignitatem municipalem habeant in virat textus elegans in leg. *ut gradatum §. 1. & 2. ff. de muneribus, & honoribus.*

Quo casu cum officia hæc ad Plebeios in defectu † nobilium deveniant, & nomine eorum officia hæc tanquam in sequestri, & depositi intuitu, & ratione exerceant, semper per eos videtur status nobilium possidere, ut in leg. *licet §. rei depositum ff. depositi*, notat Franciscus Conanus *comment. jur. civil. lib. 9. cap. 4. in princ.* Petrus Gregor. *synagm. juris lib. 23. cap. 3. n. 4.* & facit textus in *cap. 1. de sequestrat. possessionum & fructuum*, latè D. Joannes del Castillo lib. 3. *controver. cap. 6. n. 15.* Amatus Rodriguez in *tract. de privileg. creditor. art. 6. num. 9.* qui plura referunt.

Circa quod singularis, & non multum † fre- 12 quens lis (dum hæc scriberem) se obtulit & agitata fuit in hac Curia status nobilium villæ de *La Mava Rey*. Cum enim in ea non essent tot nobiles numero qui possent explere officia sui status & sic necessarium fuit, quod ex numeris plebeiorum quidam sequestri, aut depositarii nomine crearetur ad officium procuratoris generalis nobilium, & eorum status nomine illud pro illo anno exerceret utique secretè prout moris est in dicta villa, statu nobilium fuit Plebeius ille ad prædictum officium nominatus & electus: cum ramen contigisset quod iste in electione etiam secretè quæ à suo statu plebeiorum tunc facta fuit, inveniretur, & extitisset creatus ad aliud officium; publicatione utriusque electionis uno tempore facta, cum ei per suam statum intimaretur quod officium ad quod erat legitime à suis electoribus creatus acceptaret, id recusare intendebat, ea motus ratione ac illud in defensionem suam allegans quod à nobilibus ob defectum sui status perionarum (licet depositi nomine) in officium honorificum nobilium pro illo anno erat electus, & quod jus sibi jam ex prædicta electione erat requisitum quando status plebeiorum suam electionem facere coepit, & suffragia in eum contulit eo in facto probato, quod licet utriusque electio tam status nobilium, quàm plebeiorum uno tempore, & momento per tabellionem actorum Concilii fuit die Paschatis, Nativitatis Domini nostri Jesu Christi publicatione facta, tamen nobiles per se separatim (prout consuetum habent) nominationem suam, & electionem faciebant, & secreto tabellioni priori loco arcebant, & singula officia sui status, sicut interesse convenerant, scribi in libro instabant. Cum hanc inter alias nobiles in dicta Villa prærogativam, & præcedentiam haberent quod prior eorum sit vox, & electio, & statim sequatur, & in ordine scripturæ proponatur Plebeiorum electio. Ex quibus rationibus, & fundamentis cum etiam compulsione acceptandi prædictum Plebeiorum officium ad hanc curiam appellasset in ea sollicitè à prædicto officio excusatum haberi intendebat. Verum contrarium (me patrocinante) in Curia, vel in Senatu fuit decisum, & obtentum pro quo illud pendebam, quod licet in defectum nobilium statui eorum sui competeret aliquem ex plebeis ad officium eorum provocandi in supra dictis, tamen in Plebeio, casu in hoc à nobilibus electo ad unum officium sui status, & aliud in simul creato à Plebeis ex quorum statu ipse electus erat, debet attendi, & præponderat causa naturalis creationis, quæ firmat electionem factam plebeis ad officium sui status in plebeio, non verò accidentalis, quæ ob defectum nobilium

nobilium in persona diversi status ad talem electionem faciendam potuit invitare nobiles, nam in omnibus dispositionibus causa naturalis praevallet accidentali, ut in *leg. qui habet* ubi notat Bart. num. 2. ff. de tutelis leg. tutor petitus §. que tutoribus ff. de excusat. tutor. leg. cum pater ff. de jure dotium, leg. fin. ff. de his qui veniam aetatis impetraverunt, docet Socin. Senior conf. 110. n. 8. lib. 4. Alciatus in leg. 2. num. 36. ff. de verb. signific. Ruin. conf. 59. num. 11. lib. 3. Tiraquel. de retract. §. ea glossa sup. num. 26. Joan. Garcia de nobilitate, glossa 12. num. 43. Perez de Lara lib. 1. de anniversariis, & capell. cap. 18. num. 3. lib. 2. cap. 1. & vite hominis cap. 21. n. 20. Et in cognitione cujuslibet rei non accidens sed natura ipsa expectanda est, Bart. in leg. quoties ferro, qui maximos num. 11. ff. de publicanis, & veltigal. Cujus doctrinam in proposito expendit nominis eruditissimus, & omnium literarum Coryphaeus & magister communis D. Joannes de Pareja olim juris canonici primarius in Salmanticensi Academia dignissimus antecessor, nunc autem in hoc Senatu meritis Pater conscriptus, cum in sua aula faciens de praedicta lite, & controversia cognosceret.

Et conducit doctrina Bald. in leg. pro scilicet. §. Papinianus lib. 10. ff. de jure dotium, ubi ait quod sustinens officium + accidentale & naturale, hoc citius quam illud exequi censetur; deinde & illud addit quod naturalis qualitas, & conditio in isto electo non potuit mutari ob honorem sibi à nobilibus in defectum aliorum tributum; nec enim actus honoris mutavit personam originem & genus, ut in *leg. falsa* §. 1. ibi: nam honor. cujus habitus est non persona mutata, ubi Paulus Castrensis leg. Alexandrinis Cod. de decurionibus lib. 10.

15 Et denique quod natura potius, + quam adventitius casus considerari debet ut in *leg. vindicatio cum concordat*. ff. de rei vindicatione, Jafius conf. 4. num. 25. Mieres de majorat. 1. part. quaest. 51. num. 161. in 2. impressione.

16 Et magis consideratur aptitudo + naturalis, quam impedimentum accidentale leg. 2. ff. de adoptionibus tradunt Lapus allegatione 101. nu. 12. Quintilianus Mandosius in tract. de signatura grat. verf. adoptandi indultum, unde patria naturalis cuique, & origo attenditur, non accidentalis: Menoch. conf. 112. num. 61. lib. 2. D. Joannes del Castillo lib. 5. controver. cap. 86. num. 17.

17 Sed ut ad propositum nostri thematis redeamus, quotiescumque in statu nobilium + deficient tot personae quot sunt necessariae, non solum ad officia singula ipsius status peragenda vel etiam ad numerum electorum explendum, & perficiendum, an illi nobiles qui adsunt seorsum debeant habere suam electionem, vel quid in hoc casu faciendum? eleganter resolvit Joannes dict. glossa 35. omnino videndus num. 69. his verbis: *Præterea solet disputari, an in hoc casu cum desint ex nobilibus quo casu ad ignobiles pertinet exercitium officiorum, item in casu, quo nobiles, & ignobiles creandi sint, qui quoad sua officia, an nobiles seorsum habeant suam electionem inter se, & ignobiles item? an verò totus populus debeat creare, & eligere omnia officia nobilium, & ignobilium ita ut electio pertineat ad nobiles, & ignobiles simul tanquam ad populum, & nobilis admittatur ad suffragium, non tanquam nobilis, nec plebejus tanquam plebejus, sed singuli tanquam unus de populo? & exclusa legitima consuetudine qua obser-*

vanda est ex his qua diximus, verius de jure est quod electio pertineat ad nobiles simul promiscue tanquam ad populum & nobiles admittantur singuli tanquam unus de populo. Item & ignobiles, & primum quia licet antiquitus Romae consules ex utroque corpore crearentur nobilium, & populi, tamen idem populus utrumque consulem creabat, & à coeundo comitia dicta sunt, quod totus populus ad creandos consules coiret, & vocabatur populus per curias id est quod hodie dicimus per Parochias. Dionys. lib. historiarum Romae; inde comitium dictum est Congregatio totius populi; inde est totus titulus, in leg. 12. Tabularum de cap. Civis, nisi per maximum Comitium ne ferunt referunt Cicero de legibus, 3. & de jure pertinet electio, à los concejos, in cap. 17. Pratorum verbo eligam, n. 1. Matienzo in leg. 1. tit. 18. lib. 5. Recop. cum enim ad populum pertinet electio, sequitur quod ad nobiles, & ignobiles pertinet; quia hi sunt duae partes populi ejusdem §. Plebs autem Instit. de justitia, & jure leg. 5. in princ. tit. 2. part. 1. cum his que diximus ex Alberico & aliis super hac glossa num. 54. verf. 1. in jure civili, ubi id late probavimus & quia populo emanavit jurisdictio, & populus magistratui, & in Magistratum omnem vim, & potestatem contulit leg. 1. ff. de constitut. Principis §. quod Principi de jure natur. gent. & civili, & diximus supra in inscriptione num. 5. & quia de jure ad Concilium universitatis spectat electio officialium ex Bart. in leg. 2. Cod. de decurionibus lib. 10. & leg. item eorum §. si decuriones ff. quod cujusque universitatis nomine, & in leg. sed si ex dolo, ubi glossa, Platea in rubrica de decurionibus lib. 10. Lucas de Penna & Rebuffus lib. 2. eodem. Unde si pro duobus reperiantur equalia numero suffragia non est reveniendum ad qualitates, quod à nobilibus sit alter electus juxta textum in leg. in albo de decurionibus lib. 10. quia non à nobilibus eligitur, sed tanquam civibus, nec nobiles tanquam nobiles eligunt, sed tanquam singuli de populo uti diximus, & ad sortem deveniunt, & est ratio; quia qua qualitas non fuit in actu ea non requiritur in examine actus, argum. text. in leg. tutelae de capitis diminut. ibi: quia desinunt esse mutata familia, & quia electio redacta est ad numerum electus qualitatibus Alexand. conf. 192. vol. 6. num. 9. verf. in contrarium.

18 Quae autem circa medietatem + officiorum in nobilibus supra firmavimus, an procedant in his quod & privilegio, & Regia concessione concessa est nobilitas, tam anceps utique est quaestio, & licet à pluribus sit examinata, non tamen fortassis per tot, & hoc ordine congesta juris fulcimenta invenies, & sic ad partes eam libuit in medium proponere, & sanè pro affirmativa, nempe quod ista privilegiati quibus à Principe concessa est nobilitas his officiis, ac ceteris exemptionibus, praerogativis, & praecedentiis potiri debeant quibus veri nobiles potiuntur sequentia urgent juris fundamenta.

19 Primus quod Princeps potest concedere + hanc nobilitatem ut habetur Esther. cap. 6. & cap. 10. ibi: Sic honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare. Unde Plinius in panegyrico Caesaris ait, esse ut nobiles conservert, & efficiat leg. 1. Cod. de praepositis lib. 12. glossa fin. in leg. 1. Cod. de domesticis eodem lib. num. 80. definit nobilitatem quod sit qualitas per principatum tenentem illata, qua quis ultra honestos plebejos acceptus ostenditur, & de jure nostro Regio est textus ele-

gans

gans in leg. 6. tit. 27. part. 2. ibi: puede les dar honrra de hijodalgo a los que no lo fueren por linaje, docet Tiraquell. de nobilitate cap. 6. Greg. Lopez in leg. 2. glossa 9. tom. 21. part. 6. Menchaca de successionum creatione lib. 3. §. 30. ex num. 250. Megia de nobilitate lib. cap. 63. Guierrez lib. 3. pract. quaest. 13. num. 64. & q. 14. num. 11. Guardiola de nobilitate cap. 14. Ojalora eodem tractatu cap. 1. part. 4. Bobadilla lib. 1. polit. cap. 4. à num. 3. Licentia Gregorius Lopez Madora de excellentiis Hisp. cap. 5. in princ.

20 Secundum quia sic in simili videmus, quod Princeps + vel Imperator potest tribuere jus agnationis, & quod quis fiat de Domo, & sanguine alicujus, licet aliàs illegitimus sit, vel extraneus; ut tradit Socinus conf. 1. per textum in leg. si filius Cod. de legitimis heredibus, & in leg. si filius, ff. si quis omnia causa testamenti, Burlatus conf. 129. num. 81. lib. 2. Decius conf. 258. n. 5. Thomas Tribius decif. 59. part. 1. & potest tribuere jus primogeniturae, ut referens Bald. in leg. cum ex oratione per textum ibi: ff. de excusatione tutor. probat Joannes Citier. in tractatu de primogenitura lib. 2. q. 5. docet eleganter Gregor. Lopez in leg. 3. tit. 21. part. 3. in glossa verbo con villana, ubi affirmat quod si quis disponat in majoratu quod succedens in eo non contrahat matrimonium cum plebeia, sed cum nobili quam dicimus hijodalgo, satisfacti dispositioni majoratus si contrahat matrimonium cum ea quae ex principis privilegio facta est hijodalgo.

21 Et tertium ex eo quod Princeps absque dubio naturalibus + potest quem restituere, & quasi per novam regenerationem de novo, quem quoad nobilitatem mundanam, & politicam hominem creare, in leg. si servus leg. alius §. servo legato ibi: novus homo videretur esse ff. de adimend. legat. leg. ex facto §. ex facto ibi: susceptos quasi ab alio ff. ad Trevel. authent. sed hodie Cod. de jure aureorum annulorum ibi: & regenerationis jura habet Authent. quibus modis naturales efficiantur legitimi §. reliqui, & §. si igitur ibi: nihil à legitimis filiis differentes. omnis enim nobilitas procedit à Principe secundum Albericum in leg. imperatores per textum ibi. ff. de decurionibus, & Bart. in leg. 2. num. 61. Cod. de dignitatibus dicto lib. 12. & plures alios quos citat Pattianus in tractatu de probationibus lib. 12. cap. 26. num. 33. glossa parisiensis in consuetudinibus parisiensibus part. 2. §. 9. glossa 3. num. 4. & de jure nostro Regio sunt plura jura, ut in leg. 7. & 8. tit. 9. lib. 6. Recopil. leg. 5. cum seqq. tit. 21. part. 2.

22 Quartum ex eadem ratione potest Princeps, & solet aliquibus in signum & titulum nobilitatis concedere + arma, & insignia etiam alterius familiae ex toto tit. Cod. ut nemo privatus glossa in Authent. de mandatis Principum §. pen. docet Parisius conf. 29. num. 1. cum aliis Tiraquel. de nobilitate cap. 6. num. 12. ibi: sed ex eo quod Princeps cui arma, sive insignia concesserit, videtur & illi nobilitatem conferre, ut docet Joannes Ray in tractatu nobilitatis infra quaest. 3. quae est princip. ex quo videtur intelligere Ray non nisi nobilibus conferre armorum insignia, nam nulla alia ratione videri potest Princeps conferre nobilitatem concedendo insignia, nisi quia insignia sunt nobilium tantum, & praeterea ea concedendo videtur etiam qualitatem concedere, quae ad ea referenda requiruntur: argumento leg. quidam consulebant & ibi: not. de

re judic. nec enim refert ut dicit ipse Ray distincte an factis quis animum suum declarat per noi. in leg. de quibus ff. de legibus concord. alibi à me traditis. Mascard. concl. 193. num. 52.

Quintum ex eo quod idem est alicui inesse + qualitatem per naturam in leg. inesse ex privi- legio ex Bald. in dicta leg. cum ex oratione ff. de excusatione tutorum, & in leg. si filius ff. si certum petatur & in leg. si possidetis nam. 3. Cod. de probationibus, docet Quintilianus Mandosius in regula 3. reservationis quaest. 18. num. 7. Tiraquel. in tractatu de primogenitura quaest. 34. n. 42. Joannes Garcia dict. tract. de nobilitate gloss. 1. §. 1. num. 42. Paulus Parisius conf. 141. num. 18. lib. 4. Jafius confil. 1. num. 8. & 9. lib. 2. Padilla in leg. clari Cod. de fideicommissis num. 10. in fin. & in leg. transigere num. 85. Cod. de trans- actionibus.

24 Sextum quia ita practitari vidimus in Licentiatibus & Doctoribus + graduatis in una ex tribus universitatibus Salmantina, Pinciana, Complutensi, & in Collegio Bononiensi, ut late resolvit Joannes Garcia ubi supra dicta glossa 85. num. 9. & post eum expressè in officiis judicum de los hijodalgo, & judicum qui vulgo dicuntur Alcaldes de la hermandad: ita obviat Mieres de majorat. part. 1. quaest. 51. ex num. 319. in 1. impressione ibi: secunda deducitur intellectus ad leg. 30. tit. 4. lib. 2. ordinam. quae dicit quod judices quos vocamus Alcaldes de hijodalgo, debent esse nobiles, prout plenius in dicta leg. continetur; nam attenda doctrina Bald. sufficit quod sint nobiles ex privilegio; dicta autem ista lex est hodie tit. 11. lib. 2. recopil.

25 Tertiò infert quod in locis in quibus officia quae nos vocamus, Alcaldes de la hermandad, vel Alcaldes ordinarios: Conceduntur nobilibus + ad hoc ut gaudere possint praedictis officiis quod sint nobiles ex privilegio de quo legendum est quod scribit novissimè Joannes Garcia in tract. de nobilitate glossa 1. §. 1. num. 50. fol. 50. & iterum §. 55. num. 34. fol. 84. qui hoc refert. Idem tenere videtur quod vidi in practica in quodam certi loci cui datum fuit officium tanquam nobili eo quod erat advocatus & graduatus per universitatem Complutensem, & non debet quis esse nobilis in uno, & in alio non, una & eadem res non debet diverso jure censeri juxta jura vulgata Azeved. in leg. 1. tit. 1. lib. 6. Recopil. num. 59. Girona de privilegiis q. 150. n. 828.

26 Contraria tamen + sententia fortissimè adstruitur fundamentis, & primo ex illo celebri Sigismundi Imperatoris responso cujus meminit Chastaneus in Catalogo Gloriarum mundi 8. part. considerat. 18. Joannes Garcia dicta glossa 1. §. 1. n. 50. prope finem. Azevedo ubi proximè num. 24. Cum enim quidam ab eo peteret quod eum constituisset nobilem facere, & acutissimè respondit Refert divitem, aut exemptum te facere, nobilem verò minime, quasi utique fateretur Imperatorem seu Principem, neminem verò nobilem facere posse, quod utique coadjuvatur ex decisione textus in leg. 12. tit. 21. part. 2. ibi: Hidalguia segun diximos en las leys antes de esta es nobleza que viene a los kombres por linaje, & plura tradit Tiraquel. in cap. 8. num. 14. de nobilitate, Avendan. in dictionario in verbo milites, ubi ait quod appellatione hijodalgo comprehenditur nobilitas naturalis; Ojalora de nobilitate. 3. part. cap. 6. num. 4.

27 Secundo quia leges + omnes, aut ordinatio- nes quibus cautum extat nobilibus medietatem

numerum honorabilium esse concedendam, utique de nobilibus ex genere & nativitate, non autem ex Civili acquisitione factis, & creatis intelligi debeant; quia verba naturaliter, non autem civiliter intelliguntur, ut in *leg. fin. Cod. de his qui uniam atatis impetrav. ut in leg. ex ea parte §. insulam ff. de verbo. oblig.* tradit plura Gomerius in *regula de idiomate q. 9. Menoch. conf. 266. num. 31. lib. 3.* & facit textus in *leg. Statius Florus §. Cornelio felici ff. de jure fisci & in leg. filio quem pater, ff. de liber. & post. ibi: ne imagine natura veritas obumbratur, & facit textus in *cap. susceptum de rescriptis lib. 6.* notat Jaso in *rubrica ff. de operis novi nuntiatione, & in confirmatione multa huic proposito, & argumento aptissima congerit Mieres *dict. quest. 51. ex num. 124.***

28 Tertio quia verba $\dagger$ legis, seu statuti debent intelligi de casu qui venit ex jure communi, non speciali per dispensationem aut privilegium, ut latè tradit Mieres de *majorat. 4. part. quest. 40. à num. 26.*

29 Unde statutum $\dagger$ loquens de primogenito intelligitur de vero, & proprio, & naturali primogenito, non autem de ficto, ut tradit Socinus Senior *conf. 252. col. 4. Jacob. & Bald. in leg. quoties Cod. rei vindicatione Gratius conf. 25. Tiraquel. lib. 1. de primogenitura quest. 4. à n. 34. Menoch. conf. 211. n. 28. lib. 3. & conf. 97. num. 117. lib. 1. & tractatu de presumptione lib. 4. presump. 81. n. 14. & pres. 83. num. 20.* & hinc provincit quod ille qui assumit nomen & arma alterius familiae

30 dicitur imaginarius $\dagger$ & non verus agnatus, ut probat Cephalus *conf. 251. n. 58. lib. 2.* ubi consultit in statu de Albuquerque Decius *conf. 258. num. 6. Socinus Junior conf. 36. n. 55. & 57. lib. 3. Alex. and. conf. 55. num. 1. lib. 6.* ubi tradit quod translati in jus agnationis non sunt proprie agnati, nec comprehenduntur sub statu mentionem faciente de agnatis ex Bald. *ex leg. lege in fine, & in leg. meminimus Cod. de legitim. hered. & proximior vocatus in aliqua dispositione intelligitur qui jure est proximior, non representativè. Petra de fideicommissis quest. 11. num. 55. Cephalus conf. 489. nu. 8. & 9. lib. 4. Thesaurus decis. 65. num. 2.*

31 Quarto quia nobilitas vera $\dagger$ consistit in sanguine, ut in *dicta leg. 33. tit. 21. p. 2. ibi: majormente lo son aquellos que lo son por linaje antiguamente y hacen buena vida por que les viene como heredad leg. signata ff. de gradibus, ubi quod in nobilitate requiritur antiquitas; quod non nascitur in ictu oculi ex Bald. *præludiv feudorum in ultim. decis. Otolara de nobilitate 2. part. cap. 3. num. 8.* Sed jura sanguinis nullo jure civili, nec privilegio immutari possunt, ut in *leg. jura sanguinis ff. de Regul. jur. §. fin. Inst. de jur. natural. leg. 3. ff. de interdicitis leg. jus cognationis ff. de pactis. Menoch. conf. 220. num. 127.**

Quinto ex celebri doctrina Bald. in *leg. in urbe ff. de statu hominum, ubi ait, quod quando* 32 *ex consuetudine $\dagger$ sunt danda officia naturalibus civibus, non poterunt illa habere cives adoptivi sibi facti, & quia verba legum, seu statuti proprie sunt intelligenda, nec sunt cantanda, ut tradit Joannes Garcia, *glossa 1. §. 1. num. 28.* & privilegiatus respectu nobilis naturalis dicitur sicut Alchimia, & Aurichalcum *dict. glos. 35. nu. 3.* & plura in confirmationem adducit *glossa 21. num. 2.**

33 Sexto & ultimo quod privilegiati $\dagger$ non debent gaudere officiis nobilibus sanguine conce-

sis, affirmat expressè Guido Pap. *decif. 88. & decis. 388. Quintilianus Mandosius in regula 16. rei judicationis quest. 20. nu. 1. fol. 88.* & aliud est nobilitas, aliud nobilitatis privilegia tradit Baeza de *inope debitore cap. 16. num. 43. Mieres d. q. 51. n. 155.*

Sed hæc argumentorum diffidia licet quæstionem difficilem prorsus & dubiam reddant duorum casuum repartita sectione ad concordiam facile reducuntur, ex quibus resolutio solida manebit.

Et priusquam ad hos casus deveniamus scire oportet quod agamus de quæstione privilegii semper, pro cujuslibet rei disquisitione verba ejus sunt primo loco attendenda ut *cap. Porro, de privilegiis, quo sic supposito duo casus sunt distinguendi: aut enim per privilegium nobilitas seu fidalguia fuit concessa aut aliqua immunitas seu exemptio ad certas regulas seu causas limitata & restricta.*

In primo casu utique $\dagger$ privilegiati quibus nobilitas, & fidalguia concessa fuit sicut ea gaudent, & potiuntur veri nobiles, & fidalgii hujus Regni poterunt intuitu ipsius nobilitatis eis à Rege concessæ prædictis officiis Reipub. veris nobilibus debitis uti, & in eis procedunt, & intelligi debent prioris & affirmativæ opinionis fundamenta.

In secundo verò casu quando per privilegium $\dagger$ non eis tribuitur omnimoda nobilitas, & fidalguia, sed quædam immunitas, & exemptio, tunc equidem ea tantum eis servabitur, non verò in cæteris aliis prærogativis, & præcedentiis, sicut nobiles sanguine gaudebant, ac per consequens ad officia nobilibus debita jure necessario non aspirabunt.

Quæ resolutio, & juri consona est & placuit $\dagger$ Joan. Gutier. *dicta leg. 35. n. 48. vers. & hæc magis, ibi: & hæc magis confirmatur ex eo; quia si privilegiati quales sunt, los de Simancas, Valderas, y los de Aduona Garcia non gerant officia cum nobilibus, id ex eo provenit, quia in illis privilegiis de sola immunitate fit mentio quæ continetur suis finibus, ut diximus *dicta gloss. 1. §. 1. n. 50. & dict. c. porro, cæterum si præter immunitatem nobiles quoque fierent profecto ea indulgentia Principis ad effectum nobilitatis pertineret, & tunc cum nobilibus assisterent & cum eis conventi crearent, & crearentur ad officia nobilia, & si nihil aliud obfaret ex particulari ordinatione, aut statuto militiae possent deferre habitus, quia Rex hæc potest facere, nec ulla ratio contrarium suadet, ideoque quia DD. Advocati, Senatores, & Advocati fisci habent & immunitatem, & præterea immunitatis prærogativas, procul dubio exercebunt cum nobilibus ista officia nobilium, & obtinebunt, quæ nobiles obtinere consueverunt; eaque eo fortius sunt recipienda, quia non sunt sublata jure nostro *argumen. textus in dicta leg. 1. tit. 14. lib. 6. & quæ ad eam diximus supra n. 35. versic. nec hoc solum & facit lex 8. tit. 3. p. 2. ibi: como la ley antigua lo manda, vocat legem antiquam jus commune, nec enim nulla alia lex est in qua ea verba possint verificari, & facit lex 8. tit. 7. lib. 1. novi ordinamenti, ibi: que a los tales es concedida por leies de este Reino; hæc autem leges procul dubio sunt leges paritarum nempè *dicta leg. 8. & quæ sunt in toto tit. 31. part. 2. quæ ex leg. 8. jus commune conservat, & ita nostro quoque jure habent locum omnia, quæ diximus de Doctore Advocato, Bachalareo, emittenti Senatore, & Advocato fiscali, ut & immunitatem habeant, & præterea nobilium præ-****

rogati-

rogativas omnes quas jus, & concedit, & concedere potest, nec sublata villæ leges sint, aut derogate, imò servate, quod etiam prædixerat idem Joannes Garcia *dicta leg. 1. §. 1. num. 50. per totum.* Verum licet nobiles privilegiati ad prædicta officia statui nobilium competentia admitti debeant, si tamen nobilis privilegiatus $\dagger$ cum nobili sanguine in electione officii concurreret, & controversiam haberet, & pari suffragiorum numero uterque esset, utique nobilis sanguine in hac lite sicut in aliis præcedentiis præferendus est; quia nobilitas ex natura, & essentia præfertur nobilitati ex accidenti, ut latè tradit Jacobus Portius *conf. 167. num. 98.* facit textus *dicta leg. 2. tit. 21. p. 2. ibi: Majormente lo son aquellos que lo son por linaje, Mieres dicta q. 51. num. 95.*

37 Quin imò nobilis ex sanguine $\dagger$ præfertur illi qui ex propria virtute consequutus est nobilitatem secundum Bart. in *leg. 1. Cod. de dignitat. lib. 12.*

Sed circa nobiles privilegiatos in hac re utique distinctione res est absolvenda, ut semper ad causam concessionis privilegii, seu nobilitatis attendamus, ut in *leg. verum ff. de furtis ibi: nec enim factum quaritur, sed causa faciendi, si enim nobilitas à Principe fuit concessa $\dagger$ ob aliquod servitium, vel ob aliquam levem causam, licet quomodocumque fuit nobilitatis effectus producere valet, cum Princeps pro libito suo absque causa, vel sine ea nobilitate possit, ut tradit Greg. Lopez in *dicta leg. 6. tit. 27. part. 2. glossa 1. Tiraquel. cap. 6. n. 22. Ramirez dicta leg. Regia §. 23. n. 14.* Tamen non adeo tanti est habenda nec æstimanda.*

38 Sin autem hæc nobilitas $\dagger$ ob aliquod exercitium militare, vel ob aliquod egregium virtutum factum sit indulta, maxima erit habenda & cum nobilitate sanguinis, vel generis poterit concurrere, & actum, ut vulgè dicitur agere, ut notat Olorius Lusitanus *lib. 2. de nobilitate versiculo 3. in fine, ibi: nam cum aliquis operam egregiam in bello præstiterit, erat illi ab Imperatore concessam, ut nobilis haberetur, & insigne virtutis gestaret aliquid per quod nobilitaret genus, & posteritatem ad similes facti memoriam excitaret. Mesa lib. 2. de nobilitate cap. 12 conf. 3. & colligitur ex *dicta leg. 6. tit. 27. part. 2. licet enim vassalli semper debeant parati, & expositi esse etiam cum vitæ dispendio Regi suo, & Regno inservire, ut in leg. 9. tit. 9. part. 2. ibi: por que ellos deben estar aparejados a poner los cuerpos avida, o muerte por el Rey lib. 3. tit. 29. part. 2. ibi: Mas aun aventura el cuerpo a muerte, o opression, tamen hæc servitia in similibus casibus facta, boni Principis & Regis est magna remuneratione, & præmio condecorare, ut docet Tiraquel. in *leg. si unquam verbo donat. remuner. n. 69. Cod. de revocand. ex ratione quam tradit Joann. Garcia in tract. de donat. remuner. n. 3. ibi: hæc obligatio, & antidota habet quadam incitamenta naturalia ad liberalitatem, quæ sunt veluti quædam nobilia calcaria quibus nobiliter adigimus ut benefacientibus beneficiamus.***

Et in Regibus, & Principibus laudabilis est hæc liberalitas, $\dagger$ & remunerationis virtus, & ad 41 *conservationem Regnum summè ab omnibus commendata, ut probat Divus Thomas in tractatu de regimine Principum lib. 1. c. 6. Lactantius Firmianus lib. 2. de institutionibus cap. 6. Thorus in sua Philosophia lib. 22. cap. 1. Tiraquel. de nobilitate cap. 37. n. 45. R. l. de majestate Principum §. beneficium, & liberalem. Menoch. conf. 307. n.*

11. lib. 3. Tapia in rubrica de institutionibus *Princip. cap. 4. n. 1. ubi rationem reddit, ibi: nam ea subditos sibi devotissimos reddit ad arma suscipienda alacres facit & premiorum spe ad majora pericula subeunda impellit, illius condemnationes immensus non esse, nec liberalitatem franis, aut cancellis coerceri debet, cum omni tempore, omni que casu valide sint, ut conducunt de jure nostro Regio text. in *leg. 51. tit. 13. part. 2. ibi: Ermosa gracia es la que el Rey hace por merecimientos de servicios, que aya alguno hecho, & ibi: o acorrriere, al Rey o al Reyno en tiempo de guerra, & in leg. 2. tit. 9. part. 2. ibi: E aviendo los tales de beles hacer bien, calgo acada uno de ellos Segun lo que mereze por sa Verdad: & in leg. 30. tit. 26. part. 2. ibi: aviendo voluntad que ellos semetan mas rocios a servir a Dios, y a los Señores que los embian no zelando muerte ni foridas ni otro peligro que les avienesse saviendo que abrian emmienda y galar don por ello, quæ & alia jura expendebam ego in lite cujusdam nobilitatis privilegii pro D. Franquo de Modoio Jurisconf. Carrionensi. Prosequitur Menoch. *lib. 2. presump. cap. 3. n. 14. Tiberius Decianus Resp. 51. n. 21. lib. 3. Regnarius Sextinus de Regalibus lib. cap. 3. numero 38. & 52.***

Nobiles ergo isti $\dagger$ licet privilegiati, cum tamen 42 *privilegium suum in tam magna causa, & ex sua natura, & qualitate ad acquirendam nobilitatem habili consistat, & fundamentum habeat non minus quoad acquisitionem officiorum quam nobiles sanguine æstimare debent; qua de re videre poteris quæ adducunt Tiraquel. de nobilitate c. 8. Chastaneus in Catalogo Gloria mundi part. 9. præf. 48. consideration. Joannes Garcia dicta glossa 1. §. 1. nu. 55. Otolara eodem tractatu de nobilitate 4. p. cap. 1. num. 6. Azevedo in verbo armados Cavaleros in *leg. 1. & 4. tit. 1. lib. 6. recop. per textum, ibi: Bargas de nobilitate discursu 8. numero 7.**

Ut autem de ista causa servitii præstiti $\dagger$ & fa- 43 *cti egregii ob quod sit indultum privilegium constet, sufficit quod in eo enuntietur, nam assertioni Principis in privilegio factæ planè creditur Bald. in *leg. illud collatione penult. versiculo quarto quæro Cod. de sacros. Eccles. & in leg. fin. ff. de exercitoria actione Decianus conf. 25. num. 39. lib. 1. per textum in leg. Aquilius Regul. ff. de donat. ibi: quia & cum patre meo semper fuisti, maxime cum non venissem in prohibitis in *leg. ex his verbis Cod. de testamento militis Alexand. conf. 34. lib. 4. Stephanus Gratianus 2. tom. disputat. cap. 386. num. 7. Cælar Barcius decis. 117. ex num. 15. Josephus Ludovicus decis. Perusina 3. num. 9. Peregrinus conf. 7. num. 17. lib. 3. Menoch. conf. 368. n. 13. & 24. lib. 4. Ant. Gabriel. de probat. concl. 2. num. 33. ubi dicit quod statum assertioni Principis circa benè merita etiam in præjudicium tertii, quamvis aliter de bene meritis non constaret, dummodo Princeps talia merita in specie narraverit secundum Jasonem *conf. 227. & licet nobiles $\dagger$ ita notum, & firmum jus ad mediam partem officiorum honorabilium Reip. 44 habeant, rectè tamen status Plebeiorum contra statum nobilium, & contra poterit officia hæc præscribere, ut in uno tantum statu privatione permaneant, ut per tredecim fundamenta mirabiliter non tantum suadet, sed convincit Joann. Garcia dicta glossa 35. ex num. 54. usque ad numer. 59. pro cujus opinione pluries in hac Regali Cancellaria vidi judicatum, & obtentum in villa de la Solfierra, me causam unius status patro-****

patrocinante, sic decifum fuit, ut ignitu præfcriptionis, ftatui plebeiorum omnia Reipub. officia fuerint addicta, & licet contrarium defendere & tueri tentaverim, Avendannus in capitibus Prætorum 1. p. c. 19. & post ipsum Burgos de Paz conf. 10. tamen eorum fundamenta figillatim refutat Joann. Garcia ubi proximè n. 59. verf. refat nunc cum feq. & adeo eruditè ut utiliter in hac (ficut in aliis) actum fecit, quem quod ab ejus labyrintho libens pedem retraho tanti Doctõris allegatione & remiffione contentus.

Tandem in propofito controverti frequentèr follet, an fi nobilis & nobilitatis fuæ caulam agit, durante lite poffit eligi ad officia honorifica Reipub. ftatui nobilium competentia, an verò in officio plebeiorum nominari debeat, & nominatus neceffariò cogendus fit fubire tale munus. Cujus dubii veram refolutionem diftinctione comprehendit Covarr. lib. 1. var. cap. 16. num. 11. aut enim priufquam electus effèt, & nominatus ad officium nobilium fuper quo contenditur, erat lis ei mota fuper fua nobilitate, & ftatu, & tunc ad officium ftatui nobilium competens creati non debet ex textu celebri leg. reus delatus ff. de muneribus, & honor. Ubi reus delatus durante lite ad munera publica eligi non valet, leg. fin propõnis Cod. quando provocare non eft neceffe, ubi pendente lite fuper Decurionatu non poteft quis eligi ad Duumviratum qui decurionibus, non aliis, competit, ut in leg. qui ftatus ff. de re militari leg. qui de libert. ff. de liberal. caufa, ubi litigans fuper ftatu fuo in militia affumi non poteft five is actor fit, five reus, etiam fi ex poffeffione libertatis, quæ femper præfuitur & in fervitute poffuletur, & ex cap. omnipotens de accufationibus, quo cavetur reum criminis delatum pendenti accufatione non poffe ad Ecclefiafticam dignitatem promoveri, & quidem iufta ratione, non accufatione pendente gravata eft opinio rei delatæ ob infamiam facti ex glosfa ubi etiam DD. in dicta c. omnipotens, & in cap. ultimo de teftibus, & in leg. quia latronibus §. 1. ff. de teftamentis, quæ quidem infamia facti facit quem indignum muneribus Ecclefiafticis fecundùm Covarr. qui etiam intelligit idem procedere in officiis fæcularibus, in quo iudicio meo decipitur, ut diximus in cap.

Et ideo interim quia lis pendet & fuper nobilitate tributa, & indictiones ficut quilibet alius plebeius agnofcit, & folvit leg. 9. tit. 21. lib. 2. Recop. ibi: que durante los pleitos pechen todos los que tubieren executorias ufadas y guardadas, y no fueren notorios fijosdalgo; Bald. conf. 138. num. 3. lib. 1. ubi ait quod pendente quæftione fuper immunitate, interim qui fe prætendit immunem, debet per iudicem cogi ad folvendum ad instantiam communitatis, hoc eft Concilii, quod refert, & fequitur Ægidius Boëfius in fua prax. criminali tit. de Principe & privilegio ejus num. 146. P. latius Rubios in cap. per veftras de donatione inter. notabili 2. verf. fed palera num. 45. Ojalora de nobilitate 3. part. principalis cap. 3. per totum, Menchaca lib. 2. contro. illuftr. cap. 87. n. 8. & 19. Joann. Garcia eodem tract. glosfa 10. per tot.

Et licet prædicta leg. 9. tantum & loquatur in contributione & folutione indictionum in qua fortior, & ftrictior difpofitio eft confideranda ob grave difpendium quod cæteris popularibus imminet in hac contributione ex nobilium immunitate, & ob juris præfumptionem quæ maxima eft in Principis favorem, & nemo fit ab his tributis

exemptus, cap. omnis anima de Cenfibus cap. cum persona de privilegiis in 6. quæ quidem rationes non adfunt in muneribus & honoribus ad quos quilibet regulariter eligi poteft, etfi plebeius fit.

Et cum dicta leg. 9. videatur continere & jus novum, & correctorium, & fic non debet extensionem recipere ultra cafum ab ea præfinitum & decifum, ut in leg. his folis Cod. de revocand. donat. tradunt DD. in leg. fi vero §. de vero ff. foluto matrimonio latè Jafõ in §. fequen. num. 7. Inftit. de actione, & cafus omiffus circa officia (cum quibus nihil providet) debeat remanere in difpofitione juris noftri, leg. immodiciffimè, ubi notatur ff. de liber. & poff. tamen cum ifta officia fint accidentia, & qualitates quæ non nifi nobilibus concedi debent & ftatui nobilium conveniant, & fic fundantur in principali fubjecto nobilitatis & perfonarum, fic ipfæ perfonæ, ipfam fubftantiam & effentiam nobilitatis non habeant, utique attributis ejus gaudere non debent. Attributa enim fine fubjectis ftare non poffunt fecundùm Philofophum & probatur immunitèr, in leg. ejus qui in provincia, ff. fi certum petatur, & in leg. decem, ff. de verb. oblig. & §. fervus Inftit. de Capitis diminut. & ita argumentatur ultra Covarr. Ojalora dict. cap. 3. n. 5. ubi proximè.

Aut ante litem motam fuper ftatu, & nobilitate quis erat, vel fuit electus ad officia nobilium, & tunc utique rectè creati poterit ex Covarr. ubi fuprà n. 12. in fin. Cujus Doctrinam intelligere, & percipere debes fecundùm ea quæ Joan. Garcia ubi fuprà glosfa 3. n. 49. tradit his verbis, & magis confirmantur hæc omnia quæ diximus ex eo quia folet dubitari.

CAPUT XI.

Officialium electio, feu nominatio an per appellationem à contradicente interpolitam fufpendi poffit, an verò ex ejus executione, & poffeffione officii tradita caufetur attentatum.

SUMMARIUM.

- 1 Appellationis prætextu à contradicente interpolita debet fufpendi nominatio officialium, & poffeffio tradita fubjacet periculo attentati.
- 2 Appellationis permiffio naturalis eft qualitas.
- 3 Lites omnes fuper nominatione officialium temporalium non funt ex fua natura & qualitate exequibiles, fed via ordinaria acituntur.
- 4 Afferuntur jura appellationem à nominatione officialium admittentia.
- 5 Appellatio quando à jure permittitur expreffè utrumque operatur effectum.
- 6 Agitur de Textu in leg. Imperatores 21. §. 1. ff. de appellat.
- 7 Pro contraria opinione adducitur, lex constitutiones, & lex fin. ff. de appellat. Item & textus in leg. 6. tit. 18. lib. 4. recop. & num. 8.
- 8 Eluforia effèt fententia que post annum à nominatione officialis elapfum proferretur fuper negotio

negotio appellationis in eadem nominatione interpolita, pro quo afferuntur verba textus in cap. fin. de iudiciis.

- 10 Poffeffionis traditio nominato feu electo eft quid facti & actus confequentis jurisprudētis.
- 11 Electiones officiorum quæ publicantur frequenter funt majori fuffragiorum numero.
- 12 Diftributione cafuum conciliantur duæ opiniones.
- 13 Objeftio facta nominato ad officium post confirmationem fuperioris, non impedit poffeffionem nec officii exercitium.
- 14 Objeftio oppofita nominato feu electo ante traditam poffeffionem & factam confirmationem fufpendit electionis effectum, & poffeffio non obftante appellatione tradita, erit attentata.
- 15 Iudicis inferioris fententia fuper lite nominationis lata non eft exequenda, fed intuitu appellationis eft fufpendenda.
- 16 Appellatio dum interpõnitur in nominatione ob non fervatam aliquam ex requifitis formamnulliter facta, fi talis nominatio executioni mandetur attentata erit.
- 17 Appellatio omninò frivola, & contradictio vanis nixa fundamentis nominationis executionem impedit, nec attentati periculum inducit.
- 18 Nominatio evidenter continens iniquitatem ex actorum ferie refultantem non eft exequenda, & interpolita appellationi debet deferri quoad utrumque effectum.
- 19 Nominationi ad officium auctoritate & utilitate publicum, & non admiffioni accufationum dum appellatio intra legitimum tempus interpolita eft, talis nominatio vel fententia accufationes non admittens exequenda non eft.
- 20 Nominatus ad aliquod officium cujufdam oppidi vel civitatis, dum lis pendet an fi ejuftem oppidi civis vel vicinus, non debet ad id adstringi, fed expectanda eft decifio & determinatio fuper prima lite.
- 21 Electus cum impeditur exercere officium, ad officialiẽ præcedentem triennii fpeftat ufus cujufdem officii.
- 22 Lite pendente in gradu appellationis, fi elaboratur annus officii, an electus cui contradictum fuit jam obtenta caufa poffit & debeat fequenti anno ad officium admitti, an autem pro eo anno alius de novo eligendus fit.
- 23 Tempus non currit impedito agere feu adminiftrare.
- 24 Sententia Confirmatoria nominationis obtenta non debet effe illuforia nec iudicium frustrari, leg. fi prætorum 75. ff. de jud. leg. fin. ff. ne quid in loco public.
- 25 Agitur de textu in leg. fi ita ftipulatus effem, cum leg. feqq. ff. de verb. obligat.
- 26 Expenditur textus in leg. Paulus refpondit §. cujus, ibi: triennio continuo, junctæ glosfa verbo tempore ff. de liber.
- 27 Afferitur in propofito textus, in leg. fervus qui teftament. 14. ff. fervus cum hæred. ff. de teftam. mil. Item & lex Cæfar. ff. de publicanis & n. 28.
- 29 Contraria fententia ut fecurior afferitur, nempe electum non effe reintegrandum fubrogando annum fequentem loco anni elapfi.
- 30 Expenditur in propofito textus in leg. fi ufusfructus 6. ff. de ufusfructu in biennium legato.
- 31 Animalia officia fingulis annis inter cives feu vicinos per circulum debent provideri.

32 Intelliguntur jura & fundamenta posterioris opinionis ex mente Doctõrum, unde refolvitur quæftio.

33 Electus qui non fruius eft officio ob contradictionem factam, caufa jam evicta recursum habet ad damna fructuum in officio obvenientium in contradicentem.

HUjus Capitis Thefis, etfi frequens atque affidud per manus advocatorum deferretur & pluribus in locis per DD. fit tacta, non tam adeo apertè difcuffa invenitur, quod clariori, & faciliori methodo, & refolutione non indigeat; quapropter præftantiora, pro utraque parte, & validiora juris, & DD. fulcimenta adducam, & pro eorum concordia ad veram refolutionem, & cafuum occurrentium diftinctionem deveniam.

Itaque nominationem officialium prætextu & appellationis à contradicente interpolitæ fufpendi debere, & poffeffionem traditam periculo attentati fubjacere tradito. Primò ex eo quod omnibus in libus appellatio quoad utrumque effectum femper permiffa cenfetur, ut in leg. & in majoribus ubi DD. Cod. de appellat. & communiter notatur in lege à fententia ff. de appellat. Aug. Barb. in cap. ut debet. 59. num. 13. Guerl. decif. 49. num. 1. & 2. D. Valençuel. conf. 43. n. 150. fecat. de appellat. quæft. 17. à n. 1. in quacumque fententia vel gravamine; nam appellationis & permiffio eft qualitas naturalis, & à naturali quatenus eft defenfio, in d. l. leg. 1. ff. de appell. cap. omnis oppreffus 2. quæft. & ejus prohibitio femper eft accidentalis alicujus particularis rationis nota, ut diligenter expendit D. Salgad. de Regia protecl. 2. part. cap. 7. numer. 73. Cumque pro hac parte fit regula permiffiva, & generica, qui ab ea fpeciales limitationes cafuum eximere contenderit, neceffario pro fua opinione textum, aut legem adducere debet ex glosfa communiter recepta in leg. que refutere ff. de rei vindic. Franc. in Rubrica de appellat. col. 4. verf. 3. promitte. Socin. conf. 39. lib. 4. & plures allegat Lancellot. de attentat. part. 2. cap. 12. ampliat. 5. num. 9. & cum nulla lege expreffè talis appellatio à nominatione officialium fit prohibita; fequens eft executionem nominatorum ad officia fpreta appellatione traditam attentatam effe tradit aliis relatis Surd. decif. 36. nu. 2. Cevall. de cognit. glosfa 6. n. 16.

Secundò illud non rectè expendi poteft quod lites & omnes fuper nominatione, feu creatione officialium temporalium etfi fummariæ funt, & brevioribus & ftrictioribus terminis concludi debeant; non tamen fua natura, & qualitate exequibiles funt, fed via ordinaria acituntur, nec contrarium colligi poteft ex doctõrin. Bart. quæ communiter pro executione faciendæ talis nominationis, non tamen benè intellecta folet adduci in leg. 1. ff. de glandi legendu & in leg. fi prius quæft. 10. ff. de novi operis fumpt. nam plura funt negotia fummaria, quæ tamen ordinaria effe nemo ambigit, ut in interdittis, adipifcendæ retinendæ, vel recuperandæ poffeffiones, & remedio c. reintegrandæ 3. quæft. 1. præfertim jure Canonico; five in iudicio Ecclefiaftico, five fæculari fi agatur, appellatio etiam fufpenfiva in eis admittitur ex Bald. conf. 321. ad evidentiam permittendum eft, col. 1. lib. 3. & in cap. quere-lam col. 4. verf. fed nunquid de elect. Ripa in cap. fape in fine de reftit. fpoliat. Alciat. refp. 36. num. 6. Menoch. de recup. poff. rem. 15. à num. 641. Nata conf. 4. lib. 3. & conf. 583. n. 4. &

De Officialibus.

48

4. & num. 13. vol. 3. Salsus decif. 25. num. fin. in fin. Felician. de censibus lib. 3. cap. 1. numer. 11. ubi adducit pro hac opinione textum expressum in cap. 1. de sequest. poss. & fruct. & in element. unica de sequestr. & de jure Regio id multo magis procedit, ut tradit Sahagun in repert. dict. cap. 1. num. 78. & plures congerit D. Salgad. 3. p. c. 12. de Regia protect. nu. 54.
- 4 Tertiò quia plura sunt jura appellationem + à nominatione officialium indistinctè, & absolute admittentia, ut in leg. hi qui leg. 1. §. si quis ff. quando appellat. & in leg. si ad scribarum & in leg. Nominationis Cod. de appellat. & in leg. 2. & in leg. cum decurionatus Cod. de decurionibus: & in cap. nominationes 2. quæst. 2. leg. 8. tit. 23. part. 3. leg. 3. tit. 16. lib. 3. ordin. docent communiter DD. in juribus supra relatis, Bald. in leg. si pater Cod. si pend. appell. num. 14. Maranta in prax. part. 6. art. 2. in verbo at quandoque appellatur num. 324. fol. 506. Rebuff. de sent. provis. art. 8. glossa 2. num. 1. & in tract. de appellat. art. 7. glossa 2. num. 18. Avend. de exequend. mand. cap. 19. num. 26. vers. his casibus & aliis, D. Salgad. ubi supra 3. part. cap. 8. n. 17. & quando à jure appellatio + expresse permittitur utrumque utique operatur effectum, ut in cap. non solum de appell. in 6. cum ibi notatis: quin imò appellatione concessa in dubio quoad utrumque effectum concessa videtur, Nelijan conf. 44. n. 9. Crot. conf. 124. num. 11. Roland. conf. 34. n. 11. vol. 3.
- 6 Quartò pro hac opinione facit + textus expressus in leg. Imperatores 21. §. 1. ff. de appellat. ubi si magistratus creatus appellaverit, collegam ejus interim utrumque officium sustinere debere; si uterque appellaverit alium interim in locum eorum creandum, & eum qui non justè appellaverit damnum agniturem; si quod repulsa passus sit, ubi aperte deciditur nominationem ad officium ex appellationis interpositione suspendi.
- 7 Contraria tamen sententia, & opinio sequentia prolequitur juris fundamenta. Primum quod officia ista ferè semper + sunt annalia, ut est notum; sed in his quæ consumuntur appellatio interposita nequaquam suspendit executionem, ut in leg. constitutiones, & in leg. fin. ff. de appellat. leg. fin. ff. quando appellatio sit, & facit + textus elegans in leg. 6. tit. 18. lib. 4. recap. ibi: Como quiera que el Alcalde debe otorgar la apelacion en los pleitos que las leyes desponen: pero son algunos pleitos en que no queremos que se otorgue Apelacion asi como si se al case algun hombre de mandad que algun hombre que no era descomulgado, ni debedado que no sea sepultado, o sobre cosa que no se pueda guardar, como sobre ubas antes que el vino sea hecho de ellas, o sobre mieses que se an de segar, o sobre otra cosa semejante que pereze por tiempo: tradit Rebuff. in com. ad conf. Reg. Gal. 1. tom. tract. de sent. provis. in præfat. num. 139. ubi ait quod lite pendente sit provisio considerata qualitate causæ si forte vis perierit, vel consumeretur durante lite, ut fructus, vel equus pro expensis, argum. textus in leg. mediterranea & ibi Bart. Cod. de annonis, & tribut. lib. 10. quo argumento utitur Gutierrez conf. 31. à num. 28.
- 9 Secundum quod si appellatio quoad utrumque effectum admitteretur annus interim laboretur, & sententia quæ postea in negotio proferretur + elusoria esset; pro qua consideratione in lite nominationis cujusdam officii sæcularis, singulari-

ter faciunt, & expendi solent verba text. in cap. fin. de judiciis, ibi: respondente syndico monasterii hos malitiose proponi, ut videlicet causa probata tempus Regiminis electo prædicti inutiliter elabatur, ut mirè concinit doctrin. Bart. in leg. 6. ff. de glande eligenda numero 1. ibi: & pro hoc dico ego quod si contentio sit de officio Prioratus, seu consularis istius civitatis quod durat duobus mensibus ista causa debet expediri ita cito quod tempore non incipiat transire, quia dilatio esset causa, quod periret res de qua contenditur: & regulariter semper in omnibus causis præcaveri debet ne judicia fiant illusoria, ut in leg. si prætor. 75. ff. de judic. Ubi alioquin illusoria erunt hujusmodi edicta & decreta prætorum leg. fin. ff. ne quid in loco publ. ibi: alioquin inane & illusorium Prætoris Imperium erit, leg. fin. §. fin. vers. non autem Cod. de bon. quem liber. ibi: ne ledarum leges fiant.

Tertium ex eo quia tradere + possessionem 10 electo, seu nominato, est quid facti, & actus consequutivus jurisprudentis, unde nec ob appellationem, à nominato, vel à tertio qui intendit eum non esse officii capacem, seu legitime electum interpositam executio impediri debet nec dicitur attentare, ut cap. constituitis l... de appell. ubi si benè attendatur est textus formalis ubi Abbas Panormit. & Franchus in cap. 6. bene quæst. 13. in fin. num. 32. de appell. docet Lambert. de jure Patronat. art. 3. q. 6. princ. part. 2. numero 8. Lancelot. de attentatis 2. cap. 12. lim. 40. Azeved. ad cur. Pisan. lib. 2. cap. 4. num. 54. Cevall. quæst. 897. num. 827.

Quartò quia hæ electiones officiorum + quæ 11 publicantur frequenter fiunt majori suffragiorum numero, ut est notum; in his autem quæ fiunt majori parte Collegii seu universitatis, nec appellatio admittitur, nec ejus intuitu executio retardatur, ut in c. 1. de his, que fiunt, ubi appellatione remota prævalet semper, & suum consequetur effectum cap. ex ore eodem tit. & dixi supra cap. Azeved. ubi supra lib. 2. cap. 14. num. 12.

Hæc sunt quæ pro utraque parte potui excogitare fundamenta, quorum diffidia sequenti casuum distinctione + concilianda, & intelligenda veniunt. Primus casus est quando electiones, seu nominationes antequam eis obijceretur defectus, seu incapacitas, vel fieret contradictio, cepit possessionem officii, quia tunc prætextu contradictionis statim factæ, & appellationis interpositæ possessio ab eo non est avocanda, nec impedire quominus officium in quo nominatus est, exerceat, ut tradit Specul. tit. de censibus §. nunc videndum, n. 16. Avendan. dict. cap. 19. n. 23. vers. decimo tertio in fine, Lambertin. & Rebuff. quos refert, & sequitur Azeved. in Cur. Pisan. dict. cap. 4. lib. 2. n. 14. Aviles in cap. prætor. 1. part. cap. 5. verbo suspendidos, vers. sed quid si aliquis est electus, n. 4. & jam prædixerat Petr. Antibol. de muner. & honor. part. 3. n. 69. Franc. Marc. dec. 45. cum seqq. Cabedo dec. 212. n. 2. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. glossa 10. n. 98. Amaya in leg. n. 2. Cod. de decurionibus, & idem erit in nominato, & confirmato + ad 13 officium per superiorem; nam objectio ei opposita post confirmationem non impedit possessionem, nec officii exercitium ex DD. supra relatis.

Secundus casus erit quando ante traditam possessionem & + Confirmationem factam, (ut ei 14 est

est necessaria) opposita fuit objectio nominato, & facta contradictio ex aliqua rationabili causa, & tunc si ea non obstante & appellatione interposita nominatus juraverit, & possessio ei tradita fuerit, utique attentata erit ex juribus & doctoribus pro opinione supra adductis. Quod procedit & similiter observandum erit quoties duo contendentibus contra alterum, intendens quilibet præferri, & admitti altero excluso ad officium:

15 Sententia judicis inferioris + apud quem lis nominationem agitabatur, pro aliquo lata annullans nominationem, vel electionem alterius exequi non debet; sed intuitu appellationis ejus effectus suspenditur, quia ista sententia appellabilis utique est quoad utrumque effectum. Quo casu poterit apud tertium, officium super quo contenditur deponi, & sequestrari, ita ut damnus si quod revertaverit patiaris qui victus fuerit, commodum vero, vel emolumentum vincenti præstabitur, & ad eum pertinebit, ex dicta leg. Imperatores §. 1. ff. de appell.

Tertius casus est quando appellatum fuit à 16 nominatione ex eo quod facta fuerit + nulliter contra consuetudinem, & solitum ordinem, & non servata forma, vel denique deficiat in aliquo ex requisitis necessariis ad validitatem electionis, quo casu semper possessio erit attentata: si talis nominatio executioni mandaretur tanquam nulla appellatione non indiget, leg. si contra 12. ff. de appell. ubi glossa ibi: supervacua fuit, ex Bart. & est textus in leg. nominationum 29. ubi glossa ex Bart. & Salicet. Cod. de appell. & in leg. veterani per textum ibi: Cod. quando provoc. non est necesse, & idem erit quando perverfus fuerit ordo judicialis in non admisione probationis, aut excusationis, vel contradictionis à quolibet factæ; dum tamen legitime; quia tunc etiam si causa exequibilis esset adhuc deferendum est appellationi, executio suspendenda ex doctrina Bald. in cap. excom. quæst. de restit. spol. leg. ab executione Cod. quando provoc. Bart. in leg. num. 2. ff. de appell. recip. Jason. in leg. 1. num. 2. ff. de honor. poss. Covarr. part. cap. 28. sub num. 22. cap. 23. vers. ceterum. Et idem dicendum si nominatio fieret de aliquo notorie incapace, & indigno, ut cum Bobad. 3. polit. cap. 8. num. 48. tradit Salgad. 3. part. de Reg. protect. cap. 8. num. 19. quæ fuit potissima ratio, ut electio facta in illis casibus, & stabulariis de quibus agit Gutierrez conf. 32. ad officium nobile judicum ordinariorum non solum non exqueretur nominatio; sed merito fuerit admissa, & rejecta.

Quartus casus quando appellatio interposita, 17 est omnino frivola, + vel quia nominatus inefficacem, & debilem excusationem allegat, aut qui contradicit electioni, & appellat, ridiculis, & frivolis nititur fundamentis, & tunc talis nominatio justissime exequi debet, absque metu & periculo attentati; cum appellationibus frivolis non est deferendum, ut in cap. cum appellationibus frivolis de appell. in 6. & circuitus sunt vitandi.

18 Sicut è converso si nominatio, & electio + evidenter contineat iniquitatem, quæ ex ipsa actorum serie resultat, nunquam est exequenda, & appellatione interposita etiam in causis sua natura exequibilibus, & summariis quoad utrumque effectum deferri debet, ut tradit Bald. in cap. Pastoralis §. præterea à num. 5. de officio delegat. & in leg. contentanum num. 25. vers. quare nunc quid à tali missione, Cod. quomod. & quando Oter. De Officialibus.

jud. & in leg. unic. num. 5. vers. denovo quero, num. 8. Abbas in cap. Pastoralis cel. pen. vers. 39. effectus de appell. Cap. decif. 167. num. 3. Rota decif. 100. num. 12. part. 1. Maritor. lib. 1. var. resol. cap. 86. à numer. 287. & cap. 87. à num. 29. Maranta in specul. part. 6. art. 2. princ. ubi & quando appellatur limit. 6. num. 311. Lancel. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 25. num. 15 & plures refert D. Salgad. ubi supra 3. part. cap. 9. ex num. 4. ubi multa in proposito notatu digna adducit.

Quintus casus est quando quis eligitur, & + nominatur ad officium vel munus autoritate 19 & utilitate publicum: hoc est quando principaliter, & omnimodo fit indultum in Republicæ utilitatem, prout est officium sindicatus, procuratoris Concilii, decurionis, & executoris tributorum, & similia; & ipse suas accusationes allegat, & à nominatione vel non facta accusationum admisione intra tempus legitimum appellaverit, talis nominatio vel sententia non admittens accusationes exequi non debet, & si non obstante appellatione executioni mandetur erit attentata; quia quoad utrumque effectum appellabilis est dicta leg. hi qui, leg. civis Cod. de appell. leg. si ad scribarum leg. nominatione, & ex aliis juribus in tertio fundamento hujus quæstionis supra adductis, tradit Avend. de exequend. mand. dict. cap. 19. n. 26. in fine, & plures quos refert D. Salgad. dict. cap. 8. n. 17.

Quinimò si fortè lis pendet + an quis sit civis 20 vel vicinus alicujus oppidi, civitatis, aut villæ, & fuerit nominatus ad aliquod officium publicum ipsius, non debet adstringi, & compelli, sed debet expectari decisio & determinatio super prima lite, & quæstione tanquam super præjudiciali, nempe an sit vicinus, vel non, ut contendit Bald. in leg. si ut proponis 3. per text. ibi: Cod. quando provoc. non est necesse. ubi adducit pro sua opinione textus in leg. ordinata ff. de liber. caus. & in leg. diximus ff. de excusatione tutor. Sed hoc latius in alio loco, nempe, in cap. Illud autem notatu dignum est quod quando electus impeditur + exercere officium interim quousque litem pere 21 merit, & consequatur possessionem sui officii, aut veniat alius successor ad officium præcedentis triennii spectabit usus illius muneris & officii, ex leg. 1. Cod. ut omni. judicat. civil. quam mil. & leg. meminisse poterit. ff. de consul. Guid. Pap. & ibi addit. 501. Gratian. discept. cap. 184. n. 46. Bobadil. 2. pol. cap. 2. n. 23. tradit Fontanel. de pactis claus. 4. glossa 10. n. 9.

Sed pro Coronide hujus cap. his aptissimè, & opportunè occurrit disputandum an lite + pen- 22 dente in gradu appellationis, (cum ferè semper sunt duæ instantiæ, nempe visionis, & revisionis) si labatur tempus, & transactus fuerit annus officii, vel regiminis, electus, seu nominatus cui contradictio facta fuerit, pro se retractaverit in causa sententiam debeat, & possit sequenti anno admitti, & suum officium exercere intuitu electionis, & nominationis factæ, an verò in alium electio nova pro illo anno sequenti possit fieri, in qua quæstione pro ea parte, & opinione quod in sequenti anno debeat admitti, & exercere officium qui sententiam obtinuit. Primum facit quod cum in causa victoriam reportaverit hoc non debet esse damno ipsius; sed succumbentium, nec in tali casu lapsus temporis solet officere textus in leg. contra majorem Cod. de inoffic. testamento, ibi: prescriptio ex prioris judicis mora quinque malis temporis non nascitur; quæ officere non

- 23 non cessantibus non potest, nam impedito agere + seu administrare non currit tempus, ut in leg. 1. §. fin. cum vulg. Cod. de ann. except. cap. 1. de prescript.
- 24 Secundò quia sententia + obtenta non debet esse illuforia, nec iudicium frustrari dict. leg. si pratorum 75. ff. de iud. leg. fin. ff. ne quid in loco publ. aliis supra adductis num. & talis nominatio, electio, seu sententia confirmatoria cum effectu debet impleri, leg. 3. §. hæc verba, ff. quod quisque juris.
- 25 Tertiò ex textu + eleganti (cum in prætextu hanc ibi movent questionem DD.) in leg. si ita stipulatus essem cum leg. sequenti, ff. de verb. obligat. ubi qui promittit ædificare domum vel insulam, deinde aliqua pars insulæ vel domus consumpta incendio fuit, non solum tempus quod durat ad faciendum spectandum est; sed integrum redintegratur ad totam insulam ædificandam.
- 26 Quartò textus + in leg. Paulus respondit §. cuius ibi: triennio continuo, iuncta glossa, verbo tempore, ff. de liber. causa, ubi venditus servus Titio ea conditione, ut post triennium manumitteretur, sub quibus verbis videntur contrahentes voluisse, quod servus prius per triennium serviat venditori quam manumittatur: is autem servus ante expleto triennium per aliquod tempus aufugit, & postea reversus est defuncto jam Titio, cui erat serviturus, & responsum est à Jurisconsultis secundum ea quæ proponerentur expleto tempore post quod manumittitur, debuit libertatem ei competisse; id est, serviendo illud tempus quod ei fuit adiectum ad serviendum redintegratur, quatenus deest etiam si defit factò debentis implere.
- 27 Quintò ad idem facit + text. in leg. servus qui testament. 14. §. servus cum hered. ff. de testam. mil. ubi servus liber esse iussus est cum heredi septem annorum operas dedisset, & is servus fugit cum annum in fuga fuerit, & septem anni lapsi sunt computati illum quo fuit in fuga, secundum Oldrad. & Alberic. ibi: quibus elapsis querebatur, an liber esset, & respondit Ulpianus non fore liberum, nisi tandem quod aufugisset servus sit, & sic consequenter tempus quod deest reintegratur; cuius text. argumento ostendunt DD. quod famuli fervientes audiuntur si volent exple de novo tempus quod fuerunt in fuga, ad notata in leg. cum heres §. 1. ff. de caus. not. Alberic. in dict. leg. servus qui testamentum §. 1. ubi limitat, nisi Dominus loco servi fugitivi per illud tempus alium recipiat, ut in leg. si in lege §. colonus ff. locati.
- 28 Sextò ex leg. + Caesar ff. de publicanis, impedimento lapsum non computatur, sed redintegrandum venit.
- Sed contraria sententia communi Doctorum placito & verior, + & securior visa fuit; nempe quod annus sequens non sit subrogandus loco anni lapsi, nec electum esse redintegrandum, nam aliud est regimen unius anni, & aliud regimen alterius, ut in specie concludit Bart. in leg. prius, in 10. quæst. ff. de oper. nov. nunc. ad quam in hoc puncto se remittit in dicta leg. 1. ff. de gland. legend. & in dicta leg. si ista stipulatus essem, Abbas, Panor. per text. ibi: in cap. fin. notabil. penul. de iudiciis, ubi Aretin. vers. 6. nota, & vers. fel. col. 2. vers. nota textus, ibi: inutiliter, & in cap. vergentium in fin. de re iudic. Barb. qui loquitur in specie officio ancianorum, & Bart. Doct. sequuntur ibi omnes Canonistæ, & eam communem dicit Jaf. in dicta leg. si ita essem

stipulatus col. pen. in princ. quod ex ea infert ad Doctorem qui promittit legere per biennium; idem Jaf. post Bart. & alios in leg. 2. ff. de re iudicata.

Secundò pro hac opinione satis arridere videtur + text. in leg. si usufruct. 6. ff. de usufruct. in biennium legat. Si biennium ad moram vel impedimentum tunc hæredis fuerit lapsum, etsi teneatur ad interesse; non tamen aliud biennium est concedendum ut usufructuarius utatur; cuius rei rationem tradit Pomponius ex horum verborum serie atque elegantissimè, ille jam usufructus non potest esse cui legatus est; quia alius futurus sit, quam qui legatus fuerit, & ibi tradit Bart. Cujac. in recitat. solem. in lib. officiorum ad dict. leg. si usufructus D. Castill. de usufruct. lib. 10. & 13. n. 17. ubi n. 16. in proposito intelligit textum in leg. qui usufruct. 43. §. fin. ff. de usufruct. & n. 18. respondit ad textum in leg. si servus §. fin. ff. de verb. obligation. qui decisione dicte legis sic usufructus videbatur evitare.

Tertiò quia officia regulariter sunt + annalia, 31 latè dixi in cap. & singulis annis debent inter vicinos, sive cives per circulum provideri, ut omnes sine exceptione possint tangere, ut in autent. defens. civit. §. inter in fin. ibi: sed secundum circulum habitatoribus civitatis quorum aliqua ratio si hoc implentibus ad sollicitudinem, nec impedimentum præstitum per litem motam à particularibus universitatis hoc in casu ceteris concivibus, qui vocem passivam in electionibus officium sequenti anno faciendis habent, debet nocere, quod tamen ab aliis factum est, & non debet in aliorum injuriam protrahi.

In quo opinionum diffidio + illud utique ex 32 mente DD. ut verissimum desumi potest, quod quando electio, seu nominatio facta est pro certo tempore limitato, & determinato, puta pro hoc anno proximo sequenti & si tempus labatur impedimento litis motæ, vel quolibet alio accidente non subrogatur alius annus, ut nominatus admittatur ad officium; quoniam ut dictum manet, aliud est regimen, & aliud administratio, & sic procedunt, & debent intelligi jura, & fundamenta posterioris opinionis. Cæterum quando in genere tempus appositum est, ut pro quinquennio, aut biennio non facta adiectione an de proximo, vel de aliis, tunc nominatus qui in lite sibi mota victoriam reportavit admittendus est, ex tunc pro illo tempore concessio ad officium, & ita decisum fuit in terminis huius quæstionis apud Farinac. decis. 419. part. 2. Albert. Valasc. decis. 155. qui argumentis & juribus pro prima opinione adducta specialiter respondit: cum tamen tradita resolutione omnia pro utraque parte adducta conciliantur: sed & illud non omittunt quod electus qui sententiam reportavit ob impedimentum sibi factum, ne officio frueretur, habet + recursum ad damna fructuum vel emolumentorum in officio obvenientium contra impediendum, ut in leg. si usufructus cum aliis supra adductis, ut in leg. fin. cum ibi notatis, ff. de eo per quem fact. erit. & leg. inde Neratius §. idem Julianus, ff. ad leg. Aquil. Franc. & Valasc. supra D. Salgad. de Reg. protect. part. 4. cap. 11. Cavalcanus pulchrè loquens in repertorio, Suarez decis. 4. verbo electio n. 11. ubi signanter dicit teneri impediendum in foro conscientie, ad omnia damna, expensas, & interesse; quæ refert, & sequitur Fontanel. dict. gloss. 10. claus. 4. n. 105. cum sequentibus, quæ omnia attentè pervideas sic alibi scripta non invenies, nec magno labore ex Doctoribus discernere poteris.

CAPUT

CAPUT XII.

Electi & nominati ad officia Reipublicæ ea tenentur acceptare, & compelluntur, & ex quibus causis excusari possint, & de praxi proponendæ excusationis.

SUMMARIUM.

- 1 Nascitur nemo ita liber ut soli nascatur, sed etiam patria sue commodis & usui.
- 2 Reipere officia publica indecens & indecorum est.
- 3 Urbana Regis Gothi ex Historiographis Hispania exemplum asfertur in proposito.
- 4 Electus ad quodlibet Reip. officium auctoritate & utilitate publicum, illud necessario acceptare & inservire tenetur.
- 5 Judicare & magistratum gerere, munus publicum est.
- 6 Advocatus potest cogi esse Consiliarius.
- 7 Advocatus cogitur pro clientulo ad patrocinium sumendum, maxime urgente necessitate.
- 8 Advocato alienius Clientelam subire recusanti ad penam partis, à Reverendissimo Præsidente præcipitur, ut in lite auxilium præbeat sub pena 50. ducatorum.
- 9 Pauperum Advocatus si non sit designatus potest compelli quilibet ex Advocatis pauperem gratis adjuvare.
- 10 Notarius, Procurator fiscalis, Collector pecunie publicæ. Item & Depositarius possunt cogi ad officia sua exercenda & num. 11. 12. & 13.
- 14 Asfertur exemplum recens coactionis ad officium acceptandum sub pœna duorum millium ducatorum.
- 15 Pœna recusantis acceptare officium sine excusatione legitima statuitur, in text. leg. si ad Magistratum Cod. de decurionibus lib. 10.
- 16 Electi ad officium compelluntur ad id acceptandum per captivam & incarcerationem & bannum.
- 17 Electi ad officium poterunt ad illud serviendum extrahi à domo sua.
- 18 Athenienses officia publica recusantes capite multabant, Romani libertate, & Spartani patria.
- 19 Nominati ad officia possunt variis ex causis se excusare & ab eorum onere eximi.
- 20 Excusantur illi qui habent privilegium à principe ne ad officia Reipub. inviti eligantur.
- 21 Familiares sanctæ Inquisitionis ex privilegio Regis non coguntur suscipere officia Reipub. quæ tamen acceptare non prohibentur & si ea exercentes deliquerint à iudicibus secularibus plendi sunt.
- 22 Milites vulgò vatalior & omnes qui bello expulsi sunt eximuntur à muneribus publicis acceptandis.
- 23 Confratres sanctæ Trinitatis & sanctæ Mariæ de la Merced & Collectores elemosynæ sancti Antonii, &c. exemptione fruuntur, ut ad officia publica ineunda compelli non possunt.
- 24 Senes qui septuagesimum annum compleverunt Oter. De Officialibus.

legitimon de jure munerum publicorum excusationem habent, ex leg. 3. §. fin. ff. de decurionibus.

- 25 Excusantur officia publica accipere illi qui habent duodecim filios.
- 26 Jura varia asferuntur quibus indicatur exemptionem munerum ex liberorum numero non induci.
- 27 Asfertur in contrariam opinionem, lex si quis decurio 24. Cod. de decurionibus lib. 10.
- 28 Conciliantur & intelliguntur jura de exemptione munerum loquentia, ex Thesaurò.
- 29 Exemptionem ab officiis publicis & muneribus personalibus præstat numerus quinque liberorum.
- 30 Excusationem in honoribus patrimonialibus & realibus utrum inducat numerus duodecim filiorum.
- 31 Referuntur Doctores qui excusationem in muneribus realibus & patrimonii ex liberorum numero non admittunt.
- 32 Exemptio officiorum personalium habentibus quinque liberos cur condonata fuerit.
- 33 Spartarum legislator præmia constituit eis qui operam procreandis filiis dabant.
- 34 Patri habenti filios lex tribuit prærogativam præcedendi in honoribus non habenti, & plures habenti concedit præcedentiam respectu ejus qui pauciores habet.
- 35 Exemptionem officiorum personalium præstat numerus quinque non minus filiarum quam masculorum etiam si sint utrique emancipati.
- 36 Nepotes continentur in nomine liberorum ad complendum numerum qui excusat ab officiis.
- 37 Nepotes plures tantum loco unius patris mortui habentur ad numerum excusantem faciendum.
- 38 Exemptio officiorum admittitur in patre vel ejus filiis divitibus, at non si universitas seu populus sit nimium pauper.
- 39 Filii legitimi per consequens matrimonium vel Rescripto Principis complent numerum ad exemptionem munerum.
- 40 Filii numerum ad immunitatem requisitum formantes, ut vivant tempore liberationis sufficit licet postea decedant.
- 41 Causa ad effectum certo & limitato tempore requisita sufficit quod adju illo tempore, quamquam postea cessat.
- 42 Expenditur in proposito textus in leg. 2. §. remittit. vers. oportet ff. de excusation. tutor. & in leg. qui liber. §. amissi, ff. de oper. libert. & in leg. sciendum, §. si fundum, ff. qui satisf. d.
- 43 Opinioni cui adhaeret autor nempe sufficere ut liberi qui numerum ad exemptionem necessarium complent tempore liberationis vivant, obijciuntur quedam, ex cap. cum cessante, & ex leg. adigere §. quamvis ff. de jure patronatus.
- 44 Privilegium propter paupertatem concessum expirat auctis facultatibus leg. cura §. deficientium ff. de muneribus & honor.
- 45 Respondetur objectioni oppositæ & intelligitur regula quod cessante causa privilegii, debet cessare privilegium.
- 46 Munerum in exemptione favor Reipub. causa principalis & immediata fuit, educatio vero liberorum causa remota vel impulsiva.
- 47 Privilegii concessi reliquæ aliæ ubique restant,

- restant, licet cesset finalis causa privilegii.
- 48 *Causa & effectus cum habent tractum successivum quomocumque cesset causa cessabit etiam effectus.*
- 49 *Privilegia agricolis concessa pro eo tantum tempore locum habent quo & agricola & animalia aratoria habuerint.*
- 50 *Satisfit objectis & adducitur textus in leg. 2. §. qui munera ff. de vacat. muner.*
- 51 *Exemptioni requisitum numerum implet aliquis ex liberis militiae defunctus pro Republica aut Principe.*
- 52 *Immunitati prestande non conducunt liberi ad hoc in utero existentes.*
- 53 *Infirmi excusantur à muneribus publicis suscipiendis, & affertur in exemplum excusationis Manlius Torquatus consul Romanus.*
- 54 *Infirmis quæ à muneribus exemptionem præstare possit qualis esse debeat arbitrio iudicis relinquenda est.*
- 55 *Infirmas vera & propria dicitur quæ ex humorum excessu causatur & ex quibus succedit febris.*
- 56 *Infirmas quomodo probetur, traditur, remissive.*
- 57 *Excusantur à muneribus personalibus Originarii alibi habitantes, si ad officia in loco originis vocantur, tamen si alii sint idonei, alius secus.*
- 58 *Excusantur à prædictis officiis qui alibi aliud officium habent, ad textum in leg. fin. ff. de vacat. muner. gloss. in leg. 1. Cod. quemadmodum civilia munera lib. 10. specialiter in tit. de censibus §. nunc dicendum & §. si avo.*
- 59 *Eximuntur à muneribus principales Conductores Gabellarum seu reddituum Regalium & universitatis.*
- 60 *Excusantur à minoribus officiis acceptandis ij qui majores Magistratus administraverint & officia honorabilia exercuerint.*
- 61 *Excusantur pauperes à suscipiendis muneribus, si minus idonei sint & inuncto muneri sufficere non possunt.*
- 62 *Nobiles eximuntur ab officiis acceptandis si ea officia ad quos nominantur sint vilia & indecora.*
- 63 *Officia vilia & indecora quænam dicantur traditur, remissive.*
- 64 *Excusationis intuitu refertur ab Autore lis quædam quæ super delatione tutelæ agitata fuit à qua se excusare nominatus intendebat, quia se nobilem vulgo fidalgum dicebat.*
- 65 *Expenditur contra nominatum ad tutelam & ab ea se excusare pretextu nobilitatis nitentem, textus in leg. spadonem 17. §. si scire oportet. ff. de excusat. tutorum.*
- 66 *Excusatio à tutela non competit nisi ex causis à jure expressis de quibus, in tit. de excusat. tutorum & Inst. in text. in leg. 1. tit. 17. part. 6.*
- 67 *Nobilis attentio jure communi personalia & realia munera subire compellitur, ex textu in Authent. de defensoribus civitatum §. audiam, vers. si qua verò.*
- 68 *Nobiles tutelæ immunitate & exemptione regulariter non gaudent nisi illi tantum quibus ob magnam suam generositatem vel ob aliquod speciale privilegium expressè fuit indulta ista exemptio.*
- 69 *Tutela immunitas nobilibus conceditur intuitu alicujus officii in quo sunt constituti, non*

- verò generaliter aliis nobilibus.
- 70 *Tutela munus nec vile nec sordidum unquam existimatum est.*
- 71 *Tutela ratione & cura, Princeps tutor sive curator Regni & Reipublicæ dicitur.*
- 72 *Vocari pariter omnes ad munera publica quieti & tranquillitati publicæ expedit in urbibus populosis, & in quibus sepe nulla aut saltem non tam manifesta differentia est inter nobiles & plebeios.*
- 73 *Excusanti se nobili à tutela plebei favens sententia adscribitur, text. in leg. 1. §. libertinis pupillis.*
- 74 *Expenditur in proposito, text. in leg. cum ex oratione 40. ff. eodem tit. de excusat. tutorum.*
- 75 *Ponderatur lex 21. tit. 14. lib. 7. recopit.*
- 76 *Clericus tanquam eques celestis militia gaudet privilegiiis equitis armatæ militiae.*
- 77 *Tutela munus personale est, ex leg. 1. §. 1. ff. muneribus & honoribus.*
- 78 *Nobiles non possunt compelli ad officia acceptanda, etsi vilia non sint, dum tamen aliquo modo nobilitati aut opinioni præjudicent, ex Consilio Jacobi Galli.*
- 79 *Doctor semper est intelligendus secundum jura quæ allegat.*
- 80 *Agitur de text. in dicta leg. 1. §. libertinis & in dict. leg. cum ex oratione 47. ff. de excusat. tutorum & in d. leg. 3. eodem tit.*
- 81 *Inelligitur textus in leg. 11. tit. 14. libro 6.*
- 82 *Excusantur ab officiis publicis minores viginti annis.*
- 83 *Electus ad aliquod officium si moriatur, onus subeundi munera non transit ad heredem.*
- 84 *Excusantur Advocati à muneribus onerosis & personalibus Reipublicæ.*
- 85 *Excusationes ab officiis ineundis quomodo & quo tempore allegari & proponi debeant subjicitur.*
- 86 *Resolutioni tempus & rationem excusationis assignanti multa obijciuntur jura opposita.*
- 87 *Objecta jura perpenduntur & intelliguntur & cum Autoris sententia conciliantur à Joanne Garcia.*

Neminem ita liberum nasci + quod sibi soli nascatur, sed patriæ suæ commodis & usui affirmat Plato *Epist. 9. Archit. Taxenet. leg. 1. §. generaliter ff. de vent. in possunt. ibi: quia non tantum parenti ejus esse dicitur, verum etiam Reip. nascitur, & facit textus in leg. postliminium §. filius ff. de captivis, & postlimin. re vers. ibi: quia pater sic illum amisit, quemadmodum patria, & conducunt quæ tradit Aviles in cap. 1. pratorum verbo *Tierra*, quapropter officia publica + respuere, & non admittere indecens, & indecorum est Aristotel. lib. 6. *polit. cap. 1. oportet (inquit) publicorum publicè, exercitationem fieri, & simul, & non debet quisque civis esse suum aestimare, sed omnis civitatis, particula enim civitatis unusquisque est, cura autem singularum particularum respicere nata est ad curam totius, Plato ubi supra vocante igitur patria ipsa ad Rempublicam gubernandam absurdum forsan esset non parere, præsertim cum simul accidat ut aditus pravus hominibus relinquatur, qui nulla ipsius quod optimum est ratione proficiscuntur ad publica; quod tradit Cicero de officiis ad Heremium ibi: nullum est periculum quod sapiens pro salute patriæ vitandum arbitretur, hæc enim secundum loquitur non mihi soli, sed etiam atque adeo multo potius natus sum patriæ,**

patriæ. vita quæ fato debetur saluti patriæ potissimum solvatur, & lib. 1. de officiis num. 99. multi autem (inquit) & sint & fuerunt qui tranquillitatem expectantes negotiis publicis se removerint, ad otiumque perferunt in his, & nobilissimi Philoophi loquere Principes, & quidam homines severi, & graves, nec populi nec Principum mores ferre poterunt, dixeruntque nonnulli in agris delectari re sua familiaris his idem propositum fuit, quod Regibus ut nec regegens, nec cui parerent libertate uterentur, cujus propositum est sic vivere ut velit: quare cum hoc commune sit potentie cupidorum cum his quos dixi otiosos, alteri se adipisci id posse arbitrantur si opes magnas habeant alteri si contenti sint, & suo, & parvo in quo omnino neutrorum contentenda sententia est, sed facilius, & tutius; & minus aliis gravis, aut molesta vita est otiosorum, fructuosior autem hominum generi, & ad claritatem ampliudinemque apriorum qui ad Rempublicam & ad res magnas se accommodaverunt, quapropter & eis forsitan concedendum sit, Remp. non capebantibus, qui excellenti ingenio doctrina sese dederunt, & his qui aut valetudinis imbecillitate, aut aliqua graviore causa impediti a Republica recesserunt cum ejus administranda potestatem aliis laudemque concesserunt; quibus autem talis nulla sit causa si despiciere se dicant ea, quæ plerique admirantur imperia, & magistratus, his non modo non laudi, verum vitio dandum puto quorum iudicio in eo quod gloriam contemnant & pro nihilo putent difficile factu est non probare, sed videntur labores, & molestias tunc offensionem & repulsarum quasi quandam ignominiam timere, & insaniam: hæc tunc Cicero; hoc idem tradit D. Prosper, de vita, & contemplatione, lib. 3. cap. 28. ibi: Videndum est utrum justè faciant illi, qui se removebant ab occupationibus cunctis, ac studiis spiritualibus conferentes nihil humanæ Societati proficiunt, & desideria sua commodis omnium præferentes utilitatem communem desiderant vacationem, & electionem contemnant; cum profecto laborantibus opem ferre nollent, cum possunt, & communi bono posthabito otiosa quiete frui nihil habeat aequitatis, cui aequitati qui serviunt omnes omnium bono utuntur ac veluti sibi invicem nati salutem mutuam tuerentur ac diligunt, ac per hoc contra justitiam faciunt, hi qui merito sua conversationis, vel eruditionis allecti otiosum studium fructuosæ utilitati regenda multitudinis anteponunt, & cum possunt, laboranti Ecclesiæ subvenire, operosa administrationis laborem fruendæ quietis contemplatione refugium: hæc dictus Autor: quæ refert Bobadill. loco citato num. 16. littera A.

3 Quod in electione Ubambæ Regis + Gothi in Hispania nostra exemplo ab historiographis nostris traditur. Cum enim Ubamba aut modestiæ causa, aut maxime honoris timore Regnum ad quod electus fuerat suscipere recusaret, quidam fortissimus, & magnanimus Dux ita eum intrepidè fuit allocutus. Por ventura sera justo que resistas a lo que toda la nación ha determinado antepongas tu reposo a la salud y contento de todos, en mucho tienes esos pocos años que te pueden quedar de vida por cuyo respecto reuñas el tomar esta carga y con tu muerte mostrar al mundo que ninguno debe con color de modestia tener en mas su reposo particular que el proprio comun de todos, ita P. Mariana tom. 1. *Historia Hispania lib. 6. cap. 12.*

4 Unde electus, & nominatus + ad quodlibet

Oser. De Officialibus.

Reipub. officium autoritate, & utilitate publicum illud necessario acceptare, & interire tenetur, ut in leg. munerum §. judicandi, ubi communiter notatur, ff. de muneribus, & honoribus, Bart. in leg. absentis num. 2. ff. de donationibus, Decius in cap. Prudentiam, addiscimus num. 21. de officio delegati, Carolus de Tapia in leg. fin. 1. part. cap. 4. numer. 32. de const. Princ. Montanus de administratione universitatum prægm. 2. num. 337. qui loquitur in Sindicis universitatis Avend. de exequend. mandat. cap. 19. numer. 16. & in Magistratu creato, & electo est textus in leg. si quis magistratus Cod. de decurionibus lib. 10. leg. si quemquam Cod. de Episc. & Clericis, ibi: ut queratur cogendus; & in Amba Senatore sine legato gloss. in leg. si quis decurio, Cod. de decurionibus lib. 10. & communiter approbata per Bart. Plateam, Lucam de Penna, & Angel. Bart. in leg. veluti, ff. de justitia & jure num. 1. & facit textus in leg. sciendum, §. si accusatio, & §. ordine, ff. de legat. Bobad. lib. 1. pol. cap. 15. nu. 10. qui ampliat in militibus, & aliis ut ibi per eum num. 42. nam judicare + & magistratum gerere munus publicum est ad text. in leg. quippe, ff. de iudiciis leg. nunquid ff. ad Trebel. Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 2. numer. 21. & in Advocato quod possit + cogi esse Consiliarius, Joann. de Platea in leg. in filiis num. 3. Cod. de decurionibus lib. 10. & in leg. semel in fin. Cod. de re mil. lib. 12. Bobad. dict. cap. 15. n. 8. Cavado decif. Lusitan. 84. num. 45. part. 2. Sic similiter cogitur + pro clientulo patrocinium sumere, ut notant Bald. & Salicet. post Gofred. in leg. 1. §. ait Prator. ff. de postulando, maxime urgente necessitate Bart. in leg. sancimus Cod. de advocat. divers. jud. & consulere idem Bart. in leg. 2. per textum ibi juncta glossa verbo concessum, Cod. de proximis sacrorum cerim. lib. 12. Vibius commun. opin. lib. 1. verbo advocatus. Et in curia nostra si aliquis ex advocatis Clientelam + alicujus subire recusat, præcipitur ei ad petitionem partis à Reverendissimo Præside, & auditoribus quod in illa lite adjuvet pœna 50. ducatorum, & faciunt adducta per Menoch. de arbitrar. casu lib. 8. & si non est specialiter designatus pauperum + advocatus potest compelli quilibet ex advocatis pauperem gratis adjuvare, leg. providendum, §. 1. de postulando, quæ in id citat Covarr. pract. cap. 16. numer. 4. prope medium, & lib. 3. var. cap. 14. num. 1. vers. quibus expressum, ab aliis verò muneribus, & officiis personalibus advocati excusantur, ut in loco diximus, & affirmat Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. part. 1. n. 127.

Et in Notario quod cogatur + scribere, & officium exercere Menoch. qui allegat Romanum *ing. 259. incipit tabellio, & jam prædixerat Bald. in rubric. Cod. de fide instrum. n. 3.*

Et in Procuratore + fiscali, Decius in leg. 11. invitus, ff. de reg. jur. & in Curatore, ad liem textus notabilis & ibi: glossa in §. est autem Inst. de tutelis leg. 1. §. si quis tutor. ff. quando appellandum sit; Baeza de decima tutor. quæst. cap. 2. n. 27. & sequenti.

Et in Collectore pecuniæ + publicæ, Albericus in leg. munerum, ff. de muneribus, & honor. & suo loco dicemus.

Et in Depositario publicæ + pecuniæ vel reddituum Regalium vel ejus, quæ interim dum lis pendet deponi jubetur ut suo speciali loco dicemus.

Et dum hæc scribo cum ob senectutem officio
 14 † Depositarii hujus Regalis Cancellariæ Ludovicus Victoriz se exonerare intenderit, fuit nominatus Joann. Gallicus nobilis hujus urbis concivis, & originarius, & licet officium suscipere recuset pœnâ duorum millium ducatorum ei à Reverendissimo Præsidente & Senatoribus iustum est quod officium acceptet, & subire compellatur, & de aliis pluribus officiis publicis necessario acceptandis à nominato videndi sunt supra relati DD. Præsertim Bobadil. *dict. cap. 15. n. 39. usque ad finem capituli*, Avendan. Fontanella ubi *suprà*, & Mastrillus de *Magistrat. cap. 30. à n. 64.*

15 Pœna verò recusantis † acceptare officium sine exculpatione legitima tradit textus in *leg. si ad magistratum Cod. de decurionibus lib. 10. si ad magistratum nominati* (inquit Imperator) *ausugerint, requirantur, & si pertinaci eos animo potuerit latere eis ipsorum bona permittantur qui presenti tempore in loco eorum ad Duumviratus munera vocabuntur, ita ut si postea reperti fuerunt biennio integro onera duumviratus cogantur agnoscere, omnes enim qui obsequio publicorum munus tentaverint declinare simili conditione teneri oportet; Aviles in cap. 17. Prætor. glossa verbo eligant n. 5. ubi n. 6. ait quod si loco nominati compareat alius qui veli onus prædicti officii subire pro ipso nominato recusante acceptare non est audiendus, & allegat textum in *leg. Stichum Titio §. vult. ff. de statu liber.* Lucas de Penna in *dicta leg. si ad magistratum in colum. versic. ita pene.* Compelluntur autem † officia eis indicta acceptare per captivam, & incarcerationem & bannum: glossa Bald. & Salicet. in *leg. precors Cod. de suscept. tutor.* Angel. allegat Romanus, & alii in *leg. dotem*, quam aliqui legunt *sub. 1. liberta, ff. soluto matrimonio*, & in *dict. leg. munus, §. judicand. ff. de muneribus & honor.* Romanus *singulari 188.* Decius in *dicta leg. invitus*, & ibi etiam Cagnol. & in *leg. invito, ff. de reg. jur.* Aviles *singulari 177.* Calaneus in *Catalogo glorie mundi, part. 11. consider. 32.* ubi probat quod si artifices sunt necessarii in aliqua Republica non solum qui inventi fuerint poterunt compelli suum artificium exercere, sed & de novo addicere, per plura fundamenta quæ ibi adducit Vibius *decis. 144.**

17 Ad ferviendum officium ad quod † nominati sunt poterunt à Domo sua extrahi, *leg. si cui muneris publici, & leg. si quis magistratus, & leg. estimationem, ff. de muneribus, & honor. leg. 6. tit. 17. part. 3. & leg. 11. tit. 13. part. 2.* & ibi Gregorius & in *leg. 16. tit. 13. glossa 5. part. 2.* & plura in confirmationem tradit Bobad. *dict. cap. 5. numer. 38. lit. C.* Mastrillus ubi *suprà* à numero 65.

18 † Unde Athenienses recusantes officia publica capite multabant, Romani libertate, Spartani patria, & Sophonetus quod dux nominatus munus recusasset multatus fuit, ut refert Xenophon de *Ciri minoris expedit. lib. 5.* Alexand. *lib. 4. dierum genial. cap. 6.* & alia in proposito tradit Simancas de *Repub. lib. 2. cap. 8. n. 4.*

19 Sed variis ex † causis possunt nominati ad officia excusationem intendere, & ab eorum onere liberari.

20 Et primum excusantur † qui habent privilegium à Principe ne ad officium Reip. inviti eligantur ad textum in *leg. senatus, ff. de officio Præsidis leg. 1. Cod. de his qui à Principibus, lib. 10.* Platea in *leg. 1. Cod. de Primiceriis lib. 3.* Avend. de *exequend. mand. 1. part. cap. 19. sub nu. 16. vers. undecimus casus est.*

Et ex privilegio Principis familiares † sanctæ Inquisitionis istam exemptionem, ut inviti ad officia Reip. suscipere non cogantur, utique habent, ut melius, & aptius fidei causis, & ministerio ab ipsis exhibendo vacare possint, licet si volunt talia officia gratis acceptare non prohibentur: & cum exercuerint si in eis delictum commiserint utique privilegio sanctæ Inquisitionis non gaudebunt, sed à iudicibus secularibus plectendi sunt, ut in *leg. 20. tit. 1. lib. 4. novæ Recop.* ibi: *Item que los que tubieren officios Reales o publicos de los pueblos, o otros cargos seculares: y delinquieren en cosas tocantes a los officios y cargos sean juzgados en los dichos delitos por las Justicias seculares.* Quod explicat eruditè, & copiosè Narbona *suprà dicta leg. 2. per totam* maximè numer. 132. & 133.

Item eandem exemptionem habent milites † 22 qui vocantur *del Vallator*, & omnes hi, qui bello expositi sunt, nempe, *los hombres de armas y continuos.*

Et Confratres † sanctæ Trinitatis, & sanctæ Mariæ de la Merced, & Collectores eleemosinæ sancti Antonii Abbatis, & Hospitatores suorum religiosorum. Item Monetarii, & alii officiales speciali Regum indulto prout continetur in eorum privilegiis quæ hic inferere satis prolixum, & superfluum foret, meminimus tamen, quæ frequentiora sunt, & nobis magis nota. Sed præter eos qui privilegiis principalibus jvantur, de jure excusationem legitimam publicorum munerum habent senes † qui septuagesimum compleverunt annum, ut in *leg. 3. §. fin. ff. de decurionibus*, ibi: *& si majores annis septuaginta sunt munera quidem civilia subire non coguntur*, leg. unic. Cod. qui ætate se excusant *leg. 2. tit. 17. part. 6.* ibi: *La undecima es en el mayor de setenta años*, text. in *§. item major Instit. de excusat. tutor.* Menoch. *lib. 2. de arbitrariis casu 45. cum senectus illis graviora satis, & molesta sit, & ipsa infirmitas ad text. in cap. magna de voto, Azeved. in leg. 6. num. 10. tit. 5. lib. 3. novæ Recop.* Fontan. de *pacl. nup. casu 4. glossa 10. part. 1. num. 125.* Cavedo *decis. 84. num. 43. to. 2. post Ripam in tract. de peste tit. de privilegiis contract. causa pestis num. 222.* Gutierrez de *tutel. 1. part. cap. 21. num. 24.* Mastrill. ubi *suprà* num. 95.

Deinde excusantur illi † qui habent duodecim filios *leg. fin. Cod. qui numero liberorum*, & ibi Joannes de Platea *leg. albo, leg. si ultra Cod. de decurion.* Avend. de *exeq. mand. dict. cap. 19. sub num. 16.* Cavedo *dicta decis. 84. num. 36. & 37.* qui idem intelligunt si habeat qui tantum quinque filios, & de jure nostro Regio est textus formalis in *dicta leg. 2. tit. 17. part. 6.* ibi: *quando, aquel que es dado por guardador a cinco hijos legitimos, y naturales vivos.*

Qua in re diversimodo loquentia † passim invenies jura, nam ex liberorum numero exemptionem seu munerum excusationem non induci dicit Ulpianus, in *leg. 2. §. numerus, ff. de vacat. munerum* ibi: *numerus liberorum ad septuaginta annorum ab honoribus vel muneribus his coherentibus excusationem non præstat, sed à muneribus tantum civilibus.* Calistratus autem in *leg. semper §. demonstratur*, affirmat numerum liberorum ad excusationem municipalium numerum prodesse non omnium, & quem quia sexdecim filios habebat à muneribus liberavit. Imperator verò Antonius in *leg. 1. Cod. his quis numero liberorum se excusant* ita ait:

ait: *numerus liberorum ab honoribus non excusat. ipse autem in leg. nepotes, & in leg. de personalibus, & in leg. fin. Cod. eodem tit. & lib. numerum quinque liberorum à muneribus personalibus liberare affirmat.*

27 Sed Julianus Imperator † in *leg. si quis decurio* 24. *Cod. de Decur. lib. 10.* ita ait: *si quis decurio pater sit duodecim liberorum honoratissima munus quiete dnetur.* Ubi duodecim liberorum numerum in decurione, vilioris officii, & honoratissimum munerum exemptionem consequantur exponunt, & idem Julianus in *leg. 55. Cod. Theodosium sub tit. decurionibus collocata lib. 12.* idem refert tredecim tamen liberos exposcens ibi: *qui pater sit tredecim liberorum non modo ad curiam non vocatur, verum etiam si sit decurio honoratissima quiete doneatur.*

28 Quorum jurium diversitatem (ne in his prolixius, quam decet procedamus) breviter † conciliare poteris cum Thesaurio *decis. 267. num. 4.* his verbis ex quibus concordari possunt omnia jura, quæ in hac materia discordare videntur, nempe ut *leg. 1. Cod. de his qui num. lib. & leg. 2. §. numerus de v. cat. muner. cum similibus*, loquantur generaliter, ita ut regula sit minorem numerum liberorum non excusare puta duorum vel trium, in duobus, vel tribus pluralis numerus verificetur, *leg. ubi numerus ff. de testibus leg. vero nepotes Col. de his qui num. liber.* loquatur in personalibus muneribus, & *leg. si quis decurio Cod. de decur.* loquatur in decurione, & *leg. semper §. demonstrat. ff. de Jure immunitatis*, loquatur indistinctè tam in personalibus, quàm in patrimonialibus, sed hæc ultima licet ponat exemplum in numero 16. liberorum, ampliatur etiam in numero 12. liberorum, ita ut nulla sit differentia inter decurionem, seu privatum prout magis communiter DD. voluerunt; hæc tamen Anton. Thesaurus.

29 Ex quibus quod ad nostrum propositum attinet † illud formaliter deducere poteris numerum quinque liberorum ab officiis publicis, & muneribus personalibus excusationem præstare in quo concurs est omnium Doctorum, & receptissima sententia.

30 Sed in oneribus patrimonialibus † & Realibus utrum numerus 12. liberorum excusationem præstet satis controversum est, nam quidam putant excusare per textum in *dicta leg. si quis decurio*, ubi glossa in verbo *munus* addit etiam *patrimonialium*, quæ lex licet loquatur in decurione, procedit etiam in quocumque 12. liberos habente, etsi decurio non sit ex Barto. ibi: Lucas de Penna, & Joannes de Platea & Bart. Ancharran. in *cap. licet de censibus.* Guido Papa *quest. 401.* Calaneus in *consuetudine Burg. rub. 1. part. vers. adverte num. 55.* Angel. Aretin. in *princ. Instit. de excusat. tutor.* ubi etiam in praxi obrinuisse testatur R. in *conf. 124. num. 9. lib. 4.* Alciatus *præsumpt. reg. 1. præf. 76.* Natta *consilio 539. lib. 3.* Gregor. Lopez in *dicta leg. 2. verbo cinco hijos ad fin. tit. 17. part. 6.* Roland. à Valle *conf. 66. num. 35. lib. 1.* Thesaur. *dicta decis. 267. nu. 4.* Avend. in *dict. cap. 19. Prætorium nu. 26.* ubi ait quod licet de jure Regio hæc opinio non procedat, tamen præficiatur, quia dantur quotidie mandata Supremo Consilio ubi habens 12. liberos excusetur ab honoribus realibus licet iudices inferiores hoc non præstabant secundum eundem Avend. *2. part. cap. 14. Prætor. num. 34.*

31 Alii verò è contra putant, & sic ab istis † mu-

neribus realibus, & patrimonii liberorum numerum non excusare, ut affirmat Covar. *lib. 4. de sponsalibus 2. p. cap. 8. in princ.* qui faretur, quod est aliquando primam opinionem in praxi sequutus fuerit, tamen eam utpote falsam postea reprobavit, ut sic numerum liberorum neminem à tribus vulgo *pechos.* eximere, qui intelligunt textum in *dict. leg. si quis decurio in muner. personal.* cujus opinioni accedit, & inhaeret Gutierrez *dict. cap. 21. n. 3. in fin.* apud quos vidi, hæc enim obiter citra exemptionem onerum realium dixisse sufficiat Faquin. *lib. 3. controvers. jur. cap. 19.*

Sed ut ad nostrum institutum redeamus, exemptio officiorum, & munerum † personalium habentibus quinque liberos iustissime condonata fuit, ut pater libentius vacet procreationi liberorum; Lucas de Penna in *dicta leg. nepotes col. fin.* Roland. *conf. 52. num. 14. lib. 2.* Ripa in *leg. ex facto num. 13. & 14. ff. de vulgari, Bart. conf. 312. lib. 3.* Rebuff. in *dict. cap. si quis decurio*, Ferdinandus Pæz in *tract. de excusat. parentum, num. 4. & seqq.* Veriatur enim maxima utilitas publica in eo quod sobole Respub. repleatur ut in *leg. 1. ff. soluto matrim.* ibi: *ad sobolem procreandam, replendamque liberis civitatem leg. 2. Cod. de indict. vid. toll. nam & Paulus Jur. C. Adrianum respondisse refert se malle ampliare Imperium hominum adjectione potius, quàm pecuniarum copia, leg. fin. §. fraudes ff. de bon. damnat.* is enim qui † Sparti leges dedit, cum cuperet 33 quàm plurimos Sparti esse cives adhortatus est, ut quam maximum liberorum numerum vel procrearent, præmia constituens his qui procreandis liberis operam darent, unde *ex leg.* apud eos constituta his qui tres filios suscepisset, prædium & stationis, qui quatuor munerum vacationi habent, ut Aristotel. *lib. 2. politic. cap. 7.* & ideo patri habenti filios † lex tribuit prærogativam in 34 honoribus præcedendi non habenti filios. *leg. in albo Cod. de decurion. lib. 10.* & plures habenti concedit præcedentiam respectu ejus qui licet habeat filios habet tamen paucos, *leg. ipurii §. fin. ff. de decurion.* & plura in laudem prolis adducit Joannes Stologus *ser. 37. de jure trium liberor.* Franc. Duonenf. *lib. 1. dif. cap. 40.* Sed eodem jure legem Spartanorum tradit Ælianus *lib. 6. de var. hist. & Romanorum*, Plutarchus in *Numa & Aulus Gellius lib. 2. cap. 15.* qui caput legis Papiæ refert his verbis: *Is postquam Soboles civitatis necessaria visa est; & ad populi prolem frequentandam præmiis atque invitamentis usus fuit, tam ante latis quibusdam in rebus qui uxorem & quinque liberos haberent, senioribus nec liberos nec uxorem habentibus sicuti, cap. 7. legis si Julia, priori ex consilibus falces sumendæ potestas sit, non qui plures annos natus est, sed qui plures liberos quam Collega, aut in sua potestate habet, aut bello amisit: & dicta lex Cod. (licet ab Augusto fuerit facta) lex Julia appellata fuit, cum enim antea diceretur Cajus Octavius, deinde Cajus Julius Cæsar Octavius dictus est, ut ex Dion. *lib. 45.* notat Ant. August. *lib. 3. emendationum cap. 8.* quæ & alia in proposito tradit, & accuratissime prosequitur Covar. *dicta 2. part. de sponsal. cap. 8. n. 2. & 3.**

Circa exemptionem verò officiorum, seu munerum personalium ob numerum quinque filiorum advertas velim idem esse in filiabus, † quam in 35 masculis, nam in favorabilibus masculinum femininum concipit, sicut filiorum appellatione regulariter

lariter veniunt filiarum, leg. filius 84. leg. iusta 201. leg. liberorum 210. §. fin. ff. de verb. signif. leg. si quis ita in principio, ff. de testament. tutela, & in terminis est text. in leg. fin. Cod. de his qui numero liberorum, & in leg. 2. §. remittit vers. non solum. ff. de excusat. tutorum, Roland. à Valle conf. 52. lib. 2. Thesaurus dict. decis. 267. num. 5. qui hoc extendunt etiam si filii sint emancipati, ut filiarum nuptiarum vel in religionem ingrediantur, quamvis in filiabus nuptias quando extra domum parentis ductæ fuerint, quinimo simpliciter dispensatis dubitet Ferdinand. Paez in tract. speciali de excusatione parentum ob numerum liberorum n. 66. videtur enim deficere ratio educationis, sed contrarium decisum fuisse testatur Thesaurus ubi supra, & in emancipatis filiis adducit pro sua opinione text. in leg. 2. §. incolumes ff. de vacat. munerum, qui aperte & sine verborum anfractu id probat ibi: incolumes liberi etiam si in potestate patris sui deserint esse excusationem à muneribus civilibus præstant.

Et ad hunc numerum liberorum (qui excusationem præstat) formandum, & explendum in liberorum nomine continentur + nepotes, & computantur in numero tam masculini, quam feminini sexus, ad text. in dicta leg. liberorum, cum ibi notatis, & est textus in leg. nepotes Cod. de his qui numer. liber. ibi: nepotes loco parentum succedentes vice eorum prodesse consueverunt; ideoque si quinque numerus liberorum ex amissorum filiorum nepotibus suppletur à muneribus personalibus, is quem patrem tuum esse dicis iuxta constituta excusatur.

37 Quod tamen intellige ita ut plures nepotes + tantum loco unius patris mortui habeantur ad numerum faciendum, ut tenet Angel. in §. Instituit. de excusat. Tutor. per textum in leg. nepotes, ubi Joannes de Platea, Imola conf. 77. col. 2. Roland. à Valle dict. conf. 52. num. 7. Thesaurus tamen ubi supra unumquemque loco unius filii haberi ubi proximè ait num. 6. & movetur æquitate cum militet eadem ratio educationis, & quod ut filii, sic & nepotes sunt in potestate Avi, & ita per Senatam decisum fuisse testatur in causa Ternenglii 1565. & anno 1589. 15. Julii.

38 Et procedit hæc immunitas + sive exemptio etiam si pater, vel ejus filii sint divites; & per Ripam in dicta leg. ex facto ff. de vulgari, Roland. à Valle dict. conf. 52. Quod tamen non admittas si communitas vel populus esset nimium pauper, & ex illis, ex glossa in dict. §. demonstratur, & ita temperavit senatus apud Thesaurum ubi supra num. 9.

39 Et in filiis legitimatis + sive per consequens matrimonium, sive Rescripto Principis; quoniam utroque casu habentur pro filiis verè legitimis, & ad explendum numerum idoneis, ut in terminis tradit Ferdinandus Paez, ubi supra n. 55. & sequenti Ruin. conf. 124. lib. 4.

40 Idem intelligas etiam si liberi isti postea decedant + cum tamen tempore liberationis vivant; quia sufficit semel conditionem extitisse, ut latè affirmat Jaso in leg. sciendum, §. fin. numer. 3. & seq. ff. qui satisf. cog. & facit text. in leg. videamus ff. de eo quod metus causa ibi: sufficit enim semel pervenisse, ad proximum heredem, & perpetua actio esse cepit, & in leg. si quis heredem Cod. de instit. & substit. ubi sufficit conditionem extitisse, licet implementum non duraverit; conducunt verba textus in leg. 2. ff.

de leg. præstand. ibi: & placet sufficere in ea necessitudine tunc esse antequam dies legati cedat, & quod adducunt Bart. Paul. Angel. & Jaso in leg. fin. Cod. de indicta viduitate tollend. & leg. in substit. ff. de vulgar. & Jaso in dicta leg. si quis heredem, ubi affirmat quod si testator legat alicui filiarum cum vidua fuerit, si filia fuit effecta vidua, & postea nubat non admittit legatum, quia satis est quod fieret vidua, quod secus esset si legatum relictum esset donec & quousque vidua fuerit, quia tunc nubendo perderet legatum, ut per Jasonem ubi proximè.

Deinde quia ubicumque certo + & limitato tempore requiritur quod adfit causa, sufficit quod causa ipsa adfit illo tempore quamvis postea cesset; Bald. in leg. generaliter col. 4. vers. sed dico, Cod. de Episc. & cleric. per textum in leg. quacumque §. fin. ff. de Public. quæ sequitur Anania conf. ult. col. fin. Dec. in authent. præterea, col. ult. Cod. unde vir. & in cap. cum cessante col. 1. in fin. de appellat. & conf. 24. col. 1. Joannes Anlich. in rubric. ff. soluto matrimon. n. 4. sed in terminis istis lex requiritur quod tempore immunitatis pater habeat liberos. Ergo sufficit licet aliqui ex his postea moriantur.

Rursus pro hac sententia non parum aridere videtur + textus in leg. 2. §. remittit vers. oportet ff. de excusat. tutor. ibi: oportet autem liberos vivos esse quando tutores patres dantur, qui enim antea decesserunt his non connumerantur, nec rursus nocent qui postea moriuntur, & in leg. qui libertinis §. amissi, ff. de oper. libert. amissi (inquit Jurisconsult. Paulus) antea liberi ad eas operas quæ postea imponuntur profunt, ut Julianus ait, sed etsi uno amisso obligat si deinde aliter nascatur, multo magis Pomponius ait amissum hunc jungi ut liberetur; & in leg. sciendum §. si fundum ff. qui satisf. cog. ubi ille qui tempore iudicii possidet immobilia, relevatur ab onere satisfaciendi, & quamvis postea deserit possidere, non tamen tenetur quasi cessante causa cautionem præstare; quia satis judicatur quod tempore iudicii possederit immobilia, per quæ fundamenta in hoc dubio hanc opinionem omnino sequendam affirmant Joannes Andreas in cap. decet de regul. jur. in 6. ubi refert in publica disputatione ita determinatum fuisse per DD. præstantissimos Bart. (qui ad Joan. Andream se remittit) in leg. 2. §. fin. ff. de excusat. tutorum, quæ sequitur Bald. in addit. ad ipsum Joann. Andream, Fulgositus conf. 52. col. 1. Imola conf. 77. col. fin. Alberic. in rubrica de muneribus, & honor. Dec. in dicta authent. præterea in fine, & in leg. fin. ff. si certum petatur, & in cap. cum cessante col. 2. in princ. de appellat. Joannes de Platea in leg. nepotes col. 1. Cod. de his qui numer. liber. Laud. in tractatu de fisco conf. 198. ubi ait hoc notandum esse quia obtinuit in causa illorum de cessatione, in civitate Laudensi cum illustrissimo Duce, & eam ibi communem sequuntur Socinus, & Jaso in dicta leg. sciendum §. si fundum, Ripa in dicta leg. ex facto num. 13. & 17. Alciat. in tract. de præsumpt. regul. 1. præsum. 36. num. 2. Roland. à Valle conf. 52. à numero 39. cum pluribus sequentibus Panciroli conf. 2. num. 50. & pro hac opinione sæpius judicatum affirmat Thesaurus ubi supra n. 8.

Cui opinioni utpote veriori, & favorabiliori libenter adhæreo, etsi plura contra eam possunt juris obstacula objici, quæ profecto non obstant, & qua potero brevitate facillimè diluam.

Et

Et primò immorari nos nequaquam poterit quod cessante causa liberorum + ob quam immunitas ista conceditur, cessare etiam debet ipsa immunitas, ut in cap. cum cessante, & in leg. adigere, §. quamvis, ff. de jure patronatus, ut similiter privilegium concessum filiis propter parentes, mortuis parentibus non durat, ut docet Bart. in leg. 1. Cod. de Episc. & Cleric. Mani. in leg. 1. num. 28. Cod. de raptu Virginum, & privilegium + propter paupertatem concessum expirat auctis facultatibus, leg. cur. §. deficientium, ff. de muneribus, & honor. Nicolaus de Neapol. inter lecturas, Bart. in leg. non tantum §. eos, ff. de excusatione tutorum, & facit textus in leg. fin. Cod. qui bona cedere possunt, ubi privilegium cessationis bonorum cessat superveniente pinguiore fortuna, & in leg. Titius Seio §. cessuras ff. de leg. 2. ubi beneficium propter minorem astatem inductum superveniente ætate perfecta finitur.

45 Nam respondetur quod regula + ante signata, & ex dictis iuribus deducta quod cessante causa privilegii debet cessare privilegium quoque immunitas, procedit ubi unica tantum esset privilegii causa, secus autem ubi plures sunt ad quas Lex, seu Princeps respexit, tunc enim quamvis una vel altera cesset cum remaneat altera, semper privilegium permanebit, ut notat Barbat. in cap. Raynaldus col. 9. vers. revera de testamentis per textum juncta glossa, in §. assinitatis Instituta de nuptiis, ut in leg. si non lex Alia sententia, ff. de hered. instituend. & in leg. liberorum §. notatur, ff. de his qui notantur infamia, unde cum in causa de qua est nostra disputatio immunitas concessa fuerit ob educationem liberorum, & onus alendi eos, sed etiam favorem Reipublicæ cui pater tot liberos procreaverit, ut supra diximus, ut probat Alciatus in dicta præsumptione 36. licet liberi moriantur quod favor Reipublicæ temper duret, & attendatur.

Cui responsioni si replices, quod cum immunitas hæc concessa fuerit ob liberorum educationem, & favorem Reipublicæ simul, & sic ob duas causas finales etiam hoc casu cessante una licet altera permaneat, non tamen debet permanere immunitas, ut in cap. quoniam frequenter §. porro juncto §. fin. autem ut lite non contestata, Abbas in dict. cap. cum cessante, & ibi Dec. fabit num. 4. Barbat. ubi supra: etiam hoc non obstabit; quia iterum respondetur verius esse quod favor + Reip. fuit causa principalis, & immediata, educatio verò liberorum remota vel impulsiva, quod utique suadetur ex eo quod pater si ditissimus sit & filii habeant unde se alant, quo casu pater non teneat alere filium, leg. si quis autem liberis §. inde rescriptis, ff. de liber. agnoscendis, adhuc ei competeret talis immunitas, ut probat text. in dicta leg. si quis decurio in sui generalitate, & supra diximus, cessante verò causa impulsiva ubi remanet finalis, semper dispositio durat, leg. 1. §. sexum ff. de postulando Tiraquel. in tract. de cessante causa limitat. 1. num. 1. & seqq. Galganet. de condit. & demonstr. 2. part. cap. 4. quest. 9. num. 2. Muntica de taciis, & ambiguis lib. 3. tit. 12. Nicolaus Revererius decis. 7. num. 12. & duabus sequentibus, Everardus in loco à cessante ratione legis num. 4. cessante conf. 25. & plura alia in proposito notata digna pro causa finali, & impulsiva D. Joannes del Castillo lib. 5. contror. juris tom. 6. cap. 172. per tot. maxime num. 32. & 36.

Et Quinimo ubicumque restant reliquæ + ali-

quæ privilegii concessi, licet cesset causa finalis privilegii, quandoque non cessat privilegium propter reliquas, quæ remanent, leg. fin. ff. de decurionibus, leg. etiam ubi Mantilius ff. de questionibus, Dinus in dict. cap. de et, Joannes Hannibal, ubi supra n. 42. In nostro autem casu temper remanent reliquæ, & sic privilegium cessare non debet, & ita respondet Ripa in dicta leg. ex facto n. 16. & Anania dict. conf. ult. vers. licet & licet, Rolandus à Valle dict. conf. 52. à n. 50. cum sequentibus.

Nec etiam obstabit si secundo loco contra resolutionem supra dictam, objicias quod si causa + & effectus habent tractum successivum quomodocumque cesset causa cessabit etiam effectus ex Bald. in leg. generaliter Cod. de Episc. & Clericis, & ibi: de excusat. à munere propter absentiam Reipub. ff. de excusatione tutorum, Alexander in leg. sicut dicitur §. si maritus ff. soluto matrimonio, Decius conf. 24. in fine, & id videmus in privilegiis + concessis agricolis quia tantum pro eo tempore habebant locum in quo, & agricolæ fuerint, & animalia aratoria habuerint. nec sufficit habuisse, ut in authentica agriculores Cod. que res pignori oblig. poss. ibi: dum viles insident dum agros colunt leg. semper. 9. negotiatores: quamdiu quis in illis se exercent, & in §. fin. ubi Bart. ff. de jure immunitatis Collant. in pragmat. a de los Labradoros lib. 1. cap. 2. nu. 5. quod quis autem excusetur ab officiis tractum utique successivum habet, non autem momentaneum, ut patet ad oculum, & in terminis ita sentit, & pungit Alex. in dict. §. si maritus, & in dicta leg. sciendum §. possessor. §. qui satis de cognitio. Nicolaus Areletanus in additionibus ad Alciatum dict. regul. 1. præsumptione 36. Ergo videbatur dicendum mortuis aliquibus filiis, & sic numero necessario jam destructo cessare immunitatem.

Quia respondetur quod argumentum procedit + quando causa requiritur simpliciter, non tamen quando incerto tempore, quia tunc satis est quod illo tempore sublit causa, ut per Bald. & alios citatos, supra, & procedit quando causa requiritur tam ad inducendum, quam ad conferendum jus immunitatis, vel privilegii; secus verò si requiratur tantummodo ad producendum inesse. In proposito autem numerus liberorum videtur tantum requisitus ad acquisitionem privilegii, non ad conversationem, pro quo facit pulchre textus in leg. 2. §. qui munera ff. de vacat. muneribus, ubi dicitur quod numerus liberorum superveniens non eximit ab oneribus susceptis. Ergo nec numerus deficiens eximit ab immunitate jam acquisita, ut idem operetur propositum in proposito quod oppositum in opposito, leg. fin. §. si filius. §. de leg. 3. Ripa ubi supra. nu. 17. Rolandus à Valle num. 56. qui affirmat quod in ea causa numerus liberorum non habet tractum successivum, quia simpliciter non videtur concessum privilegium contemplatione filiorum, ut eos alat pater, sed principaliter in favorem patris, & Reipub. cui pater liberos procreavit; ut per Alciatum dicta præsumptione 36. & alios supra relatos.

Rursus ad numerum liberorum explendum, & affirmandum sufficit quod aliquis liberorum + mortuus fuerit in bello pro Republica aut Principe, ut quis exemptionem cum aliis vivis nanciscatur; Albericus in rubrica de muner. & honoribus num. 88. Illi enim qui pro Republica ceciderunt in perpetuum per gloriam vivere intelliguntur.

ligantur leg. *Bello amissi*, ff. de excusatione tutor.

52 Non tamen proderunt liberi adhuc † in utero existentes, ut per Joann. de Platea in dicta leg. nepotes, Angelus in §. 1. Instit. de excusatione. Petrus Antibol. de muneribus, & honor. in §. 2. de divisione munerum, num. 26. Albericus in rubric. de muner. & honor. num. 8. Nam isto casu existens in utero non habetur pro nato ad commodum ipsius, leg. qui in utero. ff. de statu hominum. Roland. à Valle dict. conf. 56. n. 6. nec etiam adoptivi leg. 2. §. adoptivi, ff. de excusat. munerum. quod quomodo procedat tradit Roland. ubi supra. num. 5.

53 Postquam verò de excusatione ob numerum liberorum diximus, ut ad nostrum thema revertamur, excusantur etiam infirmi † ad textum in leg. 2. §. que ita, ff. de vacation. muner. Avendan. de exequentis mand. dict. cap. 19. sub num. 17. vers. tertius casus, Azevedo in leg. 6. tit. 5. lib. 3. nove Recop. & facit text. in §. item propter adversam valetudinem instit. de excusationibus tutorum, & in dicta leg. 2. tit. 17. part. 6. ibi: la setima es del enfermo de tal enfermedad que nunca pudiese guarecer, Mastrillus ubi supra n. 92. cum seq. Unde Manlius Torquatus Consul declaratus excusata oculorum valetudine centuriam illam, quæ suffragium tulerat revocari iussit, proximum, ac periculosissimum sese exemplum dixit introductum si oculis alienis Republicam administrandam susciperet, hortatus est alium magis idoneum eligent; cum verò cuncti instarent, alium (inquit) querite, Quirites, ad quem honorem hunc transferatis, nam si me gerere eum cogitis, nec ego mores vestros, nec vos Imperium meum perpeti poteritis. Itaque suffragio denuo inito consules electi alii fuerunt, iustam enim causam arbitrati sunt, ut testatur Livius lib. 6. Plinius de viris illustribus cap. 28. & Valerius Maximus lib. 6. cap. 4. & privilegii infirmorum agit Gomerius in regula Cancellar. de infirmis resignantibus quest. 9. per totam.

54 Infirmitas autem (quæ ab honorum munere † excusationem possit præstare) qualis debeat esse iudicis arbitrio relinquenda est, ut tradit Bald. in authent. sed si quis ab aliquo, num. 13. Cod. de testibus Lucas de Penna in leg. unica Cod. de mend. validis lib. 1. Socin. Senior conf. 444. col. 4. lib. 2. & Mastrillus in leg. questionis modum numero 19. ff. de questionibus, Judex ergo quem infirmum, & valetudinarium eum arbitrabitur qui modo corporis habitu, & affectu sæpè malè valet, & frequenter ægrotat; Socin. in cap. quoniam frequenter de infli. col. 4. vers. tertio declaratur, & cum intrinseco morbo aliquo ex honorum excessu causato laborat, & eum qui ita ex morbo debilitatus, aut impeditus est, ut onere, vel officio de quo agitur incumbere non valeat, leg. 1. §. sed sciendum ff. de ædilitio edicto. Dum morbum in toto corpore intelligit, ut febris, in parte, ut cæcitas, vel debilitas, & ejus verba retulit Aulus Gellius lib. 4. noct. Attic. cap. 2. Menoch. lib. 2. de arbitrariis cas. 60. unde debilitatus excusatur à muneribus quæ corpore implenda sunt, leg. 2. §. corporis debilitas ff. de vacat. muner. & à munere iudicandi, cap. si pro debilitate de officio delegati, cum ibi notatis, Azevedo in dicta leg. 2. qui ait: aut vera tamen, & propria infirmitas † est illa quæ ex humorum excessu causatur, ex quibus succedit febris, ut tradunt moderni Avemionenses in tract. de peste, & propriè de illo

infirmitas qui in lecto jacet, & febris corrigitur debent intelligi argumenta eorum quæ dicit Bart. in leg. §. hoc interdictum per textum ibi, ff. de fonte, Rebuff. in concord. Franciæ rubr. de Collatione, §. 1. verbo impedimento in princ. pag. 3. & Felinus in repertorio suo verbo infirmitas est sufficiens causa. fol. 60. (& sic inquit textus noster continuamente) nam si continuo gravis & infirmitas, est appellatione infirmitatis, & gravis, est intelligendum secundum Gometium in Reg. Cancell. de infirmis resignantibus quest. 28. & ita in simili declarat Oroscius in leg. 1. n. 11. ff. de officio ejus cui mandatum est jurisd. & facit textus, & ibi tradit Bart. & DD. in leg. quantum ff. de re judicata.

55 Quomodo autem probetur infirmitas † tradit Henric. Rota in tract. de synodo Episcop. 2. part. num. 59.

57 Excusantur etiam ab his officiis, & muneribus personalibus originarii † alibi habitates si vocantur ad officium in loco originis, si tamen alii sint idonei, aliàs secus, & sibi impudent, quod alibi se transfulerunt Petrus de Valdis in tractat. de collectis numero 33. refert, & sequitur Montanus de administratione universitatis pragmat. 2. numero 336.

58 Et alibi officium habentes † ad textum in leg. ff. de vacat. muner. glossa in leg. 2. Cod. quemadmodum civilia muner. lib. 10. specialiter in tit. de censibus §. nunc dicendum, & §. si ut proponas Cod. quando provocare non est necesse, Antibolus de muneribus part. 3. num. 6. cum seqq. Cavado decif. Lusitana 84. num. 21. part. 1. ubi quod nemo ad duplex officium potest eligi seu ad duo officia simul, nec appareat ad quod prius fuit electus optio erit electoris non electi probat glossa in dicta leg. 1. Cod. quemadmodum civilia muner. & quod tutela non excusat à muneribus civilibus, leg. tutelam Cod. de excusationibus munerum. nec decuriones semel electum possunt excusare leg. 1. Cod. de decretis decurion. lib. 10. & alia pleraque summe utilia in proposito tradit ibi Cavado.

59 Excusantur etiam † Conductores principales gabellarum seu reddituum Regalium, & universitatis ad textum in leg. unica quibus muner. excus. qui post impletam militiam lib. 10. non verò hi qui ab eis conducunt; Cavado dicta decisione 84. n. 26. cum seqq. quem sequitur Mastrillus dict. cap. 30. n. 105.

60 Rursus excusantur qui majores † magistratus administraverint, vel honorabilia officia exercuerint, si ad minora fuerint vocati, & electi, leg. majores Cod. quemadmodum civil. muner. dict. lib. 10. ubi Odofred. & Joannes de Platea, Carolus de Tapia in leg. fin. ff. de constitution. Principum, 2. part. cap. 9. numer. 94. & pluribus in oppidis Castellæ ita observari vidi, & jam consuetudine obtentum quod vulgariter dicitur, que non pueant decaer, Cavado, & Mastrillus dictis locis.

61 Sed & pauperes si minus † idonei sint, & inuncto munere sufficere non possint, excusari debent ad textum in leg. honor. §. de honoribus, ff. de muner. & honor. Antibolus de dict. 3. part. sub n. 46. Montanus de administrat. universitat. pragmat. 2. num. 332. Cavado ubi supra numero 29. Mastrillus numero 104. & aliqua in proposito circa paupertatem, alibi diximus.

62 Excusantur denique † nobiles si ad vile officium, & indecorum eligentur, leg. munerum §. iudicandi quoque. ff. de muner. & honor. §. final.

final. & ibi Bart. Cod. de susceptis lib. 10. & in leg. 1. Cod. de dignit. lib. 12. Bobadill. dicto cap. 1. Cavado ubi proxime n. 26. Marcus Anton. Surg. de Neapol. illustribus cap. 23. n. 16.

63 Et quæ sunt officia indecorabilia † & quæ nobilia diximus, in cap. 1. remissivè, & ex consuetudine Regionis, provinciæ verificatur Bart. in leg. 1. Cod. de dignit. lib. 11. num. 10. Cavalcan. decif. 41. n. 23. Garcia de nobilitate glossa 7. num. 12. Domin. Perez de Lara in compendio vite hominis cap. 28. num. 5. ubi ait nobilem ab officio œconomiae Ecclesiæ, vel alterius piæ confraternitatis excusare se non posse, tale enim officium honorificum reputatur quia servire Deo regnare est; unde David 2. Regum cap. 6. ad finem ait: vivit Dominus, quia ludam ante Dominum, vilior fiam at gloriosior apparebo, & ibi alia jura allegat.

64 Cujus excusationis intuitu, & occasione † non possunt reticere, & silentio præmittere litem, quæ in hac curia hoc anno fuit ventilata super delatione cujusdam tutelæ à qua excusare nominatus intendebat; quia se nobilem dicebat, vulgo fidalgum, pupillum autem cujus tutela deferrebat plebeium esse, quæ communiter vocamus nostro idiomate *Pechero*; & sic tale officium non convenire nobilitati suæ, & sanè quæstio prædictæ litem satis dubia & præstantissimis Auditoribus, & Advocatis causam agentibus visa fuit; & ad secundam Aulam remissa, undique ab ipsis utrinque adducebatur, & quid in lite decisum fuerit breviter referam.

65 Et contra nominatum qui prætextu † nobilitatis suæ excusationem proposuit plura utique faciunt, & perpediti possunt & primo maxime urgere videtur textus in leg. Spadonem 17. si scire oportet, ff. de excusatione tutor. ibi: scire oportet nulli dignitatem tribuere excusationem. Unde si quis senator fuerit hic tutor erit, & eorum qui inferioris ordinis est quam senatorum, eò maxime quod ille qui accepit vel habet immunitatem civilium, vel publicorum munerum is tutela vel cura non excusabitur, ut in dicta leg. Spadonem §. qui accepit.

66 Secundò quia excusatio † à tutela non competit nisi ex causis à jure expressis de quibus in tit. de excusatione tutorum & instit. eodem, ut docet textus in leg. 1. tit. 17. part. 6. ibi: Razones ciertas por que los hombres se pueden excusar que no sean guardadores de huérfanos; Mandoles Albenfius conf. 580. ex n. 15. Joann. Stephan. quest. Juris, cap. 34. qui agit de procuratoribus curiæ se excusantibus, sed inter eas non invenitur, nec numeratur talis excusatio, ut ex inspectione jurium & cum eis loquentium patet; ergo procedit consequens.

67 Tertio ex eo quod jure communi intento † nobilis personalia, & realia munera subire compellitur, ut de personalibus, probat textus in authent. de defensoribus civitatum, §. audiam vers. si quæ verò, ubi redditur ratio in fine ibi: Convenit enim unumquemque nobilitatem semper fruitionem agere civitatum, quam inhabitantem hanc eis conferre habitationis dispensationem, & in leg. 3. §. 1. (si solerter inspicatur) ff. de muner. & honor. nam postquam dixit quod milites excusantur à muneribus personalibus (de illis enim loquitur textus ut ait glossa) subjungit lex 1. Cod. ceteros acie privatos id est non militantes, quamvis militum sint cognati, legibus patriæ suæ, & provinciæ obedire debet, & illum te-tum notat Salicetus ibi: contra nobiles, & in

realibus, & patrimonialibus textus in leg. munerum §. patrimonialium autem vers. ab hujusmodi muneribus; ubi expressè notat Bartol. ff. de muneribus, & honoribus leg. rescripto, §. ultimo, ubi, & utrumque voluit Salicetus in sua repetitione, col. antepenultima, ff. eodem. Albericus in tract. de muneribus & honoribus quæ possunt super dicto tit. excess. sed quæro numquid nobiles excusantur, & in leg. qui origine in primis. ff. illo tit. Petrus Antibolus de illo tract. excess. ex nota, hoc quæro numquid nobiles, Bertrand. conf. 123. ponitur in facta col. 1. lib. 1. Ripa lib. 2. respons. 21. Nobiles, & lib. 2. respons. 4. supremus Dominus col. 3. vers. videndum ergo restat, ut respons. 26. & alios refert, & sequitur Tiraquel. de nobilitate, cap. 20. n. 159.

68 Quartò quia nobiles regulariter prædicta † tutela exemptione & immunitate non gaudent, nisi illi tantum quibus ob magnam eorum generositatem, vel ob aliquod speciale privilegium expressè fuit indulta talis exemptio, ut in leg. non tantum §. Illiensibus, ff. de excusationibus tutorum: Illiensibus (inquit Galotratius); & propter inquisitam nobilitatem civitatis, & propter conventionem originis Romane jam antiquius, & senatusconsultis & constitutionibus Principum plenissima immunitas tributa est, ut etiam tutela excusationem habeant; scilicet eorum pupillorum Illenses non sunt, idque Divus Pius rescriptit, ubi Bald. & Nicol. de Neapol. in lectura Bart. notant per illum quod propter nobilitatem aliquando conceditur immunitas, Tiraquel. ubi proxime num. 166. Cujac. lib. 10. observat. cap. 5. unde habemus apud Capitolinum in Gordiano Senatore summi muneris loco clarissimæ Gordiani familiæ tribuisse ut ejus posterii si vellent à tutela vacarent.

69 Vel nobilibus in aliqua nobilitate † seu officio constitutis, cujus intuitu, & prætextu talis sollet concedi immunitas facile, non generaliter aliis nobilibus extra dignitatem, ut in lege senatorum, & in leg. nemo §. tuus verbis, & in leg. præcipimus Cod. de dignitat. lib. 12. & dicta leg. 3. §. 1. ff. de muneribus, & honor. loquitur in militibus actualiter existentibus in castris quemadmodum, leg. 3. tit. 17. part. 6. ibi: Cavalero que estubiesse en corte del Rey o en otro lugar señalado por orden del, o por procuramenal de la tierra vien se puede excusar que no tome guarda de huérfano por raxon de aquel servicio que, &c. & in leg. 14. tit. 16. eadem part. ibi: muntas viviere fuera de su casa serviendo al Rey, o a otro señor en servicio de Cavalleria, sumpto argumento, ad sensus, quod validissimum est in jure, ut in leg. 1. §. hujus rei, ff. de officio ejus cui mandata est jurisdictio, ut in leg. qui test. §. mulier. ff. de testament. Nerardus in Topicis legal. cap. 4.

70 Quintò quia tutelæ munus † nec fordium nec vile unquam fuit reputatum, & maximam habet potestatis, protectionis, & Domini autoritatem; nam autoribus, & curatoribus ratione administrationis, quam exercent quædam veluti potestas, & dominatio in eos quos gubernant, & res suas concedi videtur, prout Divus Paulus expressit, ad Galat. 4. quanto tempore (inquit) hæres parvulus est, nihil differt à servo, cum sit Dominus omnium, sed sub tutoribus est, id Cicero q. Tullian. ubi de furioso loquens, qui ita sit affectus cum Dominium rerum suarum vetant duodecim tabulæ, illa nimirum lege quæ his erat verbis concepta si furiosus esse incipit agnatorum, gentiliumque

in eo pecuniaque ejus potestas esto, de qua idem Cicero lib. 2. de inventione, & plura tradens Balduinus ad leg. 12. tabul. cap. 28. & 24. Othomanus, & Revardus, cap. 13. pract. cap. 27. Anton. August. cap. 11. pag. 229. & Budeus in notis ad leg. ff. de adilitio edict. Baeza de decima tutorum part. cap. 2. n. 32. ubi quod tutor habetur loco Domini, & patris.

71 Et ratione hujus protectionis + curæ Princeps tutor seu curator Regni, & Reip. dicitur, & ad eum principaliter ejus clientela spectat, ut tradit Seneca, lib. 1. cap. 4. de Clementia ad Neronem. & Franciscus topic. tractat. de potestate Principis secul. §. 5. num. 36. D. Salgad. de Regia protect. cap. 2. preludeo 2. num. 76. & preludeo 5. nu. 204. D. Joan. de Solorzan. lib. 2. de jure Indorum, cap. 9. & ex num. 48. Cur ergo nobilis quisque tutoris nomen, & officium aspernabitur.

72 Sexto; quia in oppidis, & urbibus + populosis frequenter nulla datur, aut saltem non tam aperta est inter nobiles, & plebeios differentia, ad omnes pariter assumptiones, & munera publica vocari, & admitti plurimum quieti, & tranquillitati Reipub. expedit, ut testatur Daniel Othon. de jure publico Imperii Romani part. 19.

73 Pro contraria verò + sententia, quæ pro nobili facit ut se excuset à tutela plebei, adlupulatur primò textus in leg. 1. §. libertinis, Pupillis ingenios tutores, vel curatores Præsides non dabunt, nisi omnimodo libertinorum penuria secundum locum illum sit.

74 Secundum idem firmatur + ex textu in leg. cum ex oratione 40. ff. eodem tit. ibi: cum ex oratione Divi Martii ingenius libertino tutor datus excusari debeat, & in leg. 3. Cod. eodem tit. de excusat. tutor. ibi: excusationis quidem tua si ingenius libertino datus est certa causa est. Ex quibus iuribus probatur disparitatem conditionis pupilli, & tutoris, vel curatoris nominati excusationem à tutela præstare, observat Franciscus Duarenus in comment. juris ad lib. 27. tit. 1. de excusat. tutorum, cap. de causis excusationum. ibi: hæc que hic dicuntur sequenti sunt qui mores nostros introduxerunt quibus nobiles se excusare possunt si dentur tutores plebeis, quod scio receptum esse, sequitur Borrel. lib. 3. comment. Jur. cap. 19. littera M. qui licet de ingenuis & libertinis locutus fuerit de nobilibus etiam censuit, ut sentit Ofcaldus Eligerus ibi.

75 Tertio videtur probare + ex leg. 21. tit. 14. lib. 6. recopil. hoc modo inducta, quod in ea agatur de revocatione exemptionis aliquibus concessæ tributorum, & tutelarum, ut patet: ibi: Empadronadores, ni correjedores, ni tutores: videntur statim sequentia verba: y queremos que no gozen de ello salvo aquellos que los derechos y leyes de nuestrros Reynos excusen de los tales cargos y officios. Præsupponit namque legislator (licet aliud agens) nobiles non solum esse legum dispositione à muneribus, & tributis liberos, sed etiam ab officiis, quo verbo tutela comprehendetur, leg. athlete, §. 2. ff. de excusat. tutor. & in hanc sententiam videtur se inclinare Otalora de nobilitate. §. par. principali cap. ult. n. 1. dum sæpius repetit nobiles esse exemptos ab omnibus muneribus realibus, & personalibus.

Quartò; quia validum est argumentum de milite cælesti ad terrestrem, & sic Clericus 76 + tanquam eques cælestis militiæ & gaudet privilegii equitis armatæ militiæ, & quoad ea in multis exequantur, cap. de gradato de penis lib.

6. glossa in leg. milites Cod. de locato, & in leg. miles ubi Bart. Angel. & DD. ff. de re judicata, Everardus latè in topicis legalibus loco 22. Sed sic est quod licet Clericus sit si vult potest esse tutor, nec ei denegari debet tale officium, invidius tamen & renuens non potest, in auth. præsul. totos, Cod. de Episc. & Clericis leg. 45. ad finem, tit. 9. part. 6. Baeza ubi supra n. 38. in fine, ergo nec debet compelli nobilis.

Quintò, quia tutela munus + personale est, ut 77 in leg. 2. §. 1. ff. de muner. & honor. ibi: illud tenendum est generaliter personale si quidem munus esse quod cum corporis labore, & sollicitudine animi, & vigilantia principaliter existit; cum ea lege final. ff. eodem, tit. ibi: munera personalia sunt que animi prævisione, & corporis intentione sine aliquo generis detrimento pertrahantur, veluti tutela, & cura alendi, quem aliquis curatio, & questura in aliqua civitate inter homines non habetur & sic valde onerosum, & pluribus exornat, & comprobatur Baeza dist. cap. 32. per totum, maximè num. 36. vers. Laborem administrare, & num. 182. ibi: Ergo jure optimo decima tutori datur, tantum enim laborem æquum est præmio pensari. Laborem appellat tot res, tot casus, tot pericula, non enim pensatur decima quilibet labor, sed labor tutoris, qui tantus est, ut citius navem adornaveris, quam eum ad vivum expresseris, Dominus Perez de Lara in compendio vitæ hominis, cap. 27. numer. 3. & 4. & facit lex 2. tit. de la guarda de los huérfanos lib. 3. fori, ibi: por razon de su trabajo, officia autem honoris, & non honoris nobilibus hercle non conveniunt, ut sæpius à nobis dictum manet.

Sextò conducit in proposito elegans Consilium Jacobi Galli 89. ubi ait nobiles + non posse 78 compelli ad officia etsi villa non sint dum tamen aliquo modo nobilitati, aut opinioni præjudicent. Negari autem non potest quod si nobilis tutor sit plebei, in aliquo turbabitur ejus conditio, cum exactiores tributorum suam domum intrent, & exeant extracturi pignora, & collectas vel tributa vulgo, Pechos pro persona, & bonis pupilli, & fortassis quandoque qui viderint non satis perceperint intuitu cujus fiebat aditus in domum tutoris, & solutio Collectarum, suis filiis, & nepotibus de sua nobilitate post agentibus actus confessione in testes admissi & recepti quid perniciosissimum poterunt dictis suis concludere quibus nobilitatis aqua nitida turbetur, & quasi ex caligine foetida appareat.

Hæc vobis in hac ancipiti quæstione pro utraque parte aliis ommissis fax sit; in qua si meum licet interponere Judicium cum puncto juris veriorum primam partem utique reor esse grano salis tamen temperandam, quod eam non semper & praxis admittat; quoties in loco in quo pupilli plebei tutor nobilis designatur, sed penuria tutorum; hoc enim in casu loquuntur Guilielmus Bened. in cap. Raynutius verbo & uxorem Adelasiam num. 405. qui mendosè allegatur, numer. 666. de testamentis, Bobadill. lib. 2. part. 1. cap. 15. n. 42. Nam Jacobus de Arenis, Nicolaus de Neapolis & Bald. quos ipse refert, & quorum auctoritate nititur sua opinio in hoc casu loquuntur, & non indistinctè, ut patet ex Bald. dicto loco n. 2. ibi: Nota hic quod propter penuriam personarum interdum nobilium ad ignobilium obsequia convertantur. Baeza dicto cap. 2. n. 39. & Doctor semper est intelligendus + secundum jura quæ allegat, & in lite mota, & in ista curia sic decisum fuit in 79 favo.

favorem nobilis qui excusationem pupilli plebei intendebat, & uti credo ea ratione moti fuerunt sapientissimi Auditores, cum pupillis, & bona in hac florentissima & vicinorum numerosa incluta urbe essent, ubi non potuit considerari penuria tutorum, sed ex simulatione, & nota malitia, Nobili verò Joachin de Izcarei tutelam delatam fuisse.

Nec absque prædicta omni casu disparitate conditionis tutoris nominati, & pupilli excusationem præstare intelligas te quidquam moveat + 80 textus in dicta leg. 1. §. libertinis, & in dicta leg. cum ex oratione 47. ff. de excusatione tutorum, & in dicta leg. 3. eodem tit. loquuntur enim in libertino qui respectu cujuslibet ingenui infimæ admodum conditionis est, & ex levi causa poterant inter virtutem reduci, leg. 2. Cod. de libertinis & eorum liberis, nec ad convivia invitabantur, Suetonius, in Augusto Prætor. pract. disput. lib. 1. cap. 16. Et sic induces reputatum, & estimatum fuit ingenuum libertini bona & personam administrare, tamen data penuria, & inopia tutorum nulla erat excusatio, Anton. August. ad eund. lib. singular. ad Modestinum in rationibus ad legem libertini, ff. de statu hominum fol. 23.

81 Nec etiam textus + in leg. 21. tit. 14. lib. 6. quasi attentè perpendatur in verbis supra ponderatis non supponit nobiles esse exemptos a tutelis & officiis personalibus, sed loquitur indistinctè de eis qui excusationes habent à jure; nempe ob plures causas, & rationes de quibus in isto capite mentionem specialem facimus. Nec Otalora est intelligendus absolute ut liberum faciat, & immunem nobilem ab omnibus muneribus realibus, & personalibus, sed ab eis tantum quæ nobilitati prorsus repugnent. In realibus veluti in tributis vulgo Pechos, & aliis super indictionibus ad quas tantum tenetur plebs in personalibus veluti in officiis prorsus vilibus, & abjectis, & pro talibus à jure, vel communi loci existimatione usurpatis, & susceptis: nec enim Otaloræ intentio potuit alia, & diversa esse, siquidem quoad specialiter agit de excusatione tutelæ in nobili, non dixit absolute nobilitatem excusationem præstare, sed his verbis peritictis usus fuit, imo propter nobilitatem solet quandoque à Principe tribui immunitas etiam à tutela ut est textus quem omnes dicunt singularem, in leg. non tantum §. 1. in princ. ibi & propter inchoyram nobilitatem, ff. de excusat. tutorum.

Et ad alia fundamenta ex supra dictis à nobis animadversis facilis est tibi responsio, & sic ad alias excusationes officiorum reddes. 82 Minores + etiam viginti annis excusantur ab officiis & muneribus publicis personalibus, leg. 2. §. de minor. ff. de vacat. munerum, §. item si major, Instituta de excusatione, Gratian. disceptat. Jur. cap. 805. num. 14. D. Perez de Lara ubi supra, latè Mastrillus lib. 2. de Magistratibus cap. 5. & facit totus titulus, Cod. qui atate, & professione se excusant, ubi de professoribus aliquarum artium. Item excusantur aliqui artifices, & qui sint videbis, in tit. de excusat. artificis lib. 2. Cavedo dist. decis. 84. n. 40.

83 Et si electus ad aliquod officium moritur + non transit onus subeundi munera ad heredem ut in tit. Cod. si post. creationem quis decessit, eodem lib. 6. Cavedo ubi proxime n. 41.

84 Excusantur denique Advocati + ab istis officiis onerosis & muneribus personalibus, ut in leg. medicos Cod. de professoribus, & medicis, lib. 10. Nata cons. 65. numero 1. Ripa in tractatu de peste Otero de Officialibus.

tit. de rem. præservativis n. 216. Francus Marcus decis. 636. n. 4. & pluribus comprobatur Jacob. Reu. in tract. de privil. jurisconsultorum, part. 3. privil. 69. n. 1. Cavedo ubi supra n. 43. Fontanella dist. clausula 4. glossa 10. n. 227. & nos jam alibi latius diximus.

Postquam autem de excusationibus verba diximus, nunc solum superest pro istius capitis complemento quomodo, & quo tempore + allegari, 85 & proponi debeant breviter subjicere, & primum eis utendi exponere: & sanè licet in tutore, & curatore se excusante coram ipso iudice ordinario qui eum nominavit, debeant causæ excusationis proponi & allegari intra quinquaginta dies à die sententiæ dationis, seu non nominationis tutelæ numerandos, dummodo is sit in loco in quo datur tutor vel curator, vel alibi, intra tamen centum miliaria; si verò abiens fuerit intra centum miliaria assignatur pro singulis viginti miliaribus unus dies, & insuper triginta in quibus suam excusationem manifestet; & iudex debet ferre sententiam approbando, vel reprobando excusationem, namque antea licet appellare, non verò pro aliis vicibus, & officio illi, si postea alio tempore fuit nominatus in eo, vel in ceteris officiis quibus conveniet excusatio, leg. voluntarie Cod. de excusat. tutor. ibi: voluntarie munera privilegii non denegant, leg. 2. Cod. de his qui sponte publica munera lib. 10. Bartol. in leg. 1. ff. de constitutionibus Principum in fine. Alexand. cons. 33. n. 8. vol. 5. notat Greg. Lopez in leg. 42. tit. 18. part. 3. verbo sessa trienta annos, ubi ait quod si quis haberet vi immunitatis complementum respectu muneris, & tamen solvat nocet sibi in solutis non in solvendis, Andrea. Gail. practicarum observat. lib. 2. observat. 60. n. 12. qui pulchre rem prosequitur per varios casus procedens, ut in eo qui licet immunitatem habeat passus tamen fuit se describi in libro solutionum, de quo per Felin. in cap. cum accessissem n. 29. de constitutionibus, Jacob. Menoch. qui materiam rectè explicat de præsumptio. 6. præsumpt. 41. n. 7. Pateus decis. 188. n. 3. lib. 2.

Cui resolutioni plura utique resistunt + jura ex 86 dianetro, ut ex textu in leg. 16. de his qui sponte munera public. subeunt ibi: redire ad excusationem quam reliquerunt non possunt, & in leg. 3. §. in ff. de jure immunitatis ibi: si honorem decurionatus agnovissent compellendos publica munera accipere. & in leg. ultima in fin. ff. de privilegii veter. ibi: Muneribus fungi coguntur, & in leg. Prætores, §. si post causam, ff. de vacat. munerum; ibi: semel enim agnoscendo judicium renuntiat excusationi. & in leg. Campanus, ff. de operis libertorum ibi: sed si cum posset ea excusare obligari se passus sit, non invidendam operum præstationem, quia donasse videtur, & in leg. si quis delegat. var. 12. ff. de donat. ibi: similis videtur ei qui donat; quoniam remittere exceptionem videtur. Ex quo textu colligitur interpretes cum quis fert excusationem sibi compere, & non opponi renuntiare videri & in leg. 2. Cod. de tabulariis lib. 10. ibi: conditionem habeat quam ipse elegerit depositurus sui ordinis dignitatem, & in leg. 2. §. fin. ff. de decurionibus ibi: majores annis quinquaginta ad decurionatus honorem invitati vocari constitutionibus prohibentur, sed si ei rei consenserint, & si majores annis 70. sint, munera quidem civilia subire non coguntur, honores autem gerere debent, & in leg. 3. Cod. de decurionibus lib. 10. ibi: cum decurionatus honorem sponte susceperis, ex albo eximi, licet annosum te esse dicas, non potes, & in leg. 2. Cod. de jure dominii impet. ibi: si

si creditor pignus jure domini à nostra serenitate possidere petiit, & per formam rescripti alio anno usuras à vobis accepit an beneficio impetrato rescriptis videatur, & in cap. cum accessissent de constitutionibus, ibi: nisi postea dicti Canonici contraxerint aliqua videlicet in primicerium eligendo, & in cap. pro illorum de prebendis ibi: sponte sua Canonici ultra numerum Canonicorum receperunt.

Prædicta tamen omnia jura singulariter, & eruditissime + expendit, & intelligit, & cum resolutione nostræ sententiæ conciliat Joannes Garcia glossa 6. num. 29. vers. ut autem rem comprehendit. Carolus Tapia in leg. de constitutionibus Principum, 2. part. cap. ex num. 1. usque ad 12. Gregorius Acatius de privil. lib. 3. cap. 15. ex n. 1. usque ad 12. Camillus de Medicis conf. 63. ex num. usque ad 8. August. Barbosa ad dicta cap. cum accessissent, num. 6. cum seqq. ubi latè agit de unico actu contraventionis Fontanella qui Joannem Garciam nec vidit, nec retulit ubi supra num. 132. cum seqq. qui num. 136. disputat breviter, & resolvit dubium illud, quid è converso erit dicendum in eo, qui cum posset ad aliquod officium, seu munus publicum concurrere, & de facto in eum fors cecidisset pro eo gerendo renuntiavit eidem propter aliquod forsan impedimentum naturale quod haberet, vel alias censens se illud non posse exercere, an per hujusmodi renuntiationem censetur renuntiasse muneri; addes ut quodcumque in eum postea contingat fors non debeat nec possit admitti, nec resolvens ita ait huic dubitationi facilem esse judici responsonem ex eisdem, quæ in præcedenti latè deduximus, aut enim iste renuntians renuntiavit simpliciter forti, quæ super eum cecidit, & tunc hæc contraventio non potest privare nisi pro illa vice tantum, aut verò renuntiavit solemniter foribus etiam futuris & tunc clarus est casus quod sibi præjudicaverit. Item casus fuit disputatus in Senatu de anno 1605. in causa in eo vertenti ad relationem egregii feneratoris Jacobi Pineda inter Bernardum Pennam Pharmacopolam civem, & Consules ibi juratos dictæ civitatis: & tandem in favorem dicti Pennæ resolutum cum declaratione facta 5. septembris dicti anni 1605. declarando scilicet non potuisse dictum Pennam inhabilitari pro officio consulis pro quo sorte extractus fuerat; & ex eo quod tam in Consilio generali dictæ civitatis quam publicè dixisset & declarasset se nolle esse consulem dictæ civitatis, nec præesse muneri nec officio consulis & Jurati, quia erat surditate impeditus.

CAPUT XIII.

Officia Reipublicæ durante tempore pro quo nominatio seu electio facta est, an revocari possint, & quid si ad beneplacitum vel nutum fuerint concessa.

SUMMARIUM.

1 Revocari regulariter non possunt officiales ab officiis Reipublicæ durante tempore per quod nominati sunt, nisi adfit causa & admonitio præcedens facta fuerit, & num. 2.

- 3 Revocationis officialis causa quænam justa dicatur.
- 4 Revocari an possint officiales creati ad beneplacitum à Rege vel à Domino seu Barone quibus est facultas creandi.
- 5 Beneplacitum nulli subiacet legi.
- 6 Usus communis loquendi multum operatur in creatione officialium.
- 7 Intellectus extraneus quisnam dicatur.
- 8 Revocare concessionem in officiis quibuscumque perpetuis ex causa & cum illius cognitione licitum est.
- 9 Beneplacitum morte concedentis expirat.
- 10 Precarius velut possessor est ille qui officium ad beneplacitum habet.
- 11 Capellanus ad nutum, non juratur Regulis de annali & triennali possessore.
- 12 Patronus successor non tenetur stare nominationi seu concessioni à prædecessore factæ.
- 13 Capellanus ad nutum poterit revocari per nominantem vel successorem aut heredem in patronatu, etiam malitia cessante.
- 14 Tabellionatus officium serviendi per substitutum facultatem habens potest eum semel positum, revocare ad libitum aliumque nominare, etiamsi prius præsentatus fuerit in Consilio Regio, ibique approbatus possessionem cepertit. Ex Azevedo in leg. 4. tit. 25. lib. 4. Recopil. num. 6. & 7.
- 15 Mandatum cum pacto de non revocando revocari potest & precarium cum detrimento Adversarii, etiamsi causa non adesset, dum tamen electus absit, maximumque incommodum ex revocatione non proveniat.
- 16 Concessa à Principe officia sine temporis præfinitione censentur perpetua.
- 17 Concedens officium quamdiu sua voluntati placet, ex quo semel placuit amplius sine causa ei displicere non poterit.
- 18 Concessum Beneficium à principe debet esse mansura.
- 19 Mutatio officialium frequenter vergit in detrimentum publicum.
- 20 Mutatio rara Officialium boni Principis specimen præbet.
- 21 Concessa officia à Principe summa cum difficultate auferenda esse pluribus Regni legibus cavetur.
- 22 Tabellionis officium debet esse perpetuum.
- 23 Beneplacitum tacitè non revocatur.
- 24 Beneplacitum non expirat morte Principis concedentis jurisdictionem, quando versatur publicus favor & utilitas.
- 25 Penitentiarium officium non expirat mortuo Papa.
- 26 Inquisitorum minorum durant officia defuncto generali Inquisitore.
- 27 Expenditur in proposito textus in leg. 2. tit. 1. part. 2.
- 28 Tabellio semel ad aliquod officium electus non potest sine causa removeri.
- 29 Notarius electus per Archiepiscopum pro vita ipsius Notarii, non potest per successorem in Archiepiscopatu removeri.
- 30 Vicarius Episcopi non potest sine causa removeri.
- 31 Beneplacitum seu voluntas, etsi omnem libertatem contineat, non eam tamen habere vel accipere debet quæ honestati publicæ & decentiæ opponitur, & quæ absque alicujus injuria vel detrimento exerceri non potest.
- 32 Vox liberè quomodo sit intelligenda & ita non ampliatur ut aliquid fiat alterius detrimento, & n. 33.

- 34 Vox placeat qua ratione intelligi debeat.
- 35 Usus communis loquendi debet semper reduci ad dispositionem juris.
- 36 Voces illæ, durante mera & libera voluntate seu beneplacito, quid operentur in creatione officialium ad beneplacitum.
- 37 Revocationem voluntatis inter & cessationem ejusdem ponitur discrimen.
- 38 Concedens jurisdictionem donec eam revocaverit, morte ejusdem non censetur revocata.
- 39 Intelligitur textus in leg. cum precario, §. fin. & in leg. quæsitum, §. quod à filio, ff. de precario.
- 40 Concessionem & gratia facta ad Beneplacitum sedis Apostolicæ vel Romani Pontificis, an per mortem ipsius concedentis extinguantur & revocentur tradiuntur, remissivè.
- 41 Capellaniarum seu Beneficiorum ad nutum & officiorum secularium ad beneplacitum differentia traditur, remissivè.
- 42 Azevedo doctrina, in leg. 4. tit. 25. lib. 4. Recopil. num. 6. & 7. intelligitur.
- 43 Precarii mandati ex natura procedit, quod illud ad libitum revocari possit.

1 **R**eipublicæ Officiales durante + tempore per quod fuerunt nominati non possunt regulariter removeri ab officiis, ut in authent. de defensoribus Civitatum, §. jusjurandum, ubi glossa verbo removendus, docet Avendam, in capite pratorum 1. parte cap. 3. vers. undecimo deducitur, Bobadill. lib. 1. politic. cap. 16. num. 195. & facit textus in leg. Magistratus de injuria; Bartol. in leg. si finita §. cum furiosè, ff. de tutelis, Afflicis in consuet. statuimus num. 45. in princip. & num. 48. Baiardi ad Clarum quæst. 73. num. 48. & idem Clarus quæst. 16. n. 5. Parisius de Puteo de Syndicatu verb. accusatus, num. 10. & pro quo tempore regulariter concedi solent officia jam suo loco diximus.

2 Quod tamen intellige nisi adfit + causa & præcedente monitione; Avend. dicta part. 1. cap. 5. num. 3. & cap. vers. negligentia autem, Gramm. voto 28. n. 28. Parisius de Puteo tract. de Syndicatu tit. de excessibus Baronum, Covar. præf. cap. 9. n. 4. Azevedo in leg. 45. num. 4. tit. 4. lib. 3. Recopil. Andreas Gail. lib. præf. resolut. observat. 17. per totum, ubi testatur de præfata Camera Imperialis; Menoch. lib. de arbitrar. q. 55. Minsinger. singul. observat. centuria 5. observat. 8. Ludovic. Peguera decis. crimin. vest. Catalan. Consilii cap. 36. Cancer. var. resolut. 2. part. cap. 2. n. 167. Mastrillus de Magistrat. cap. 23. n. 59.

3 Justa autem remotionis causa erit + veluti si officialis negligens in suo officio fuerit, ut in leg. carcer. ff. de custod. reorum leg. ult. ff. ubi pupillus educari debeat, leg. si quos Cod. de offic. præfati pratorio, Romanus consil. 467. in fine; vel si est insufficientis in exercitio illius officii, leg. ut gradatim, §. reprobari, ff. de muneribus & honoribus, latè Alciatus de præsum. reg. 3. præsum. 19. n. 4. & 5. ubi plura refert exempla; nam tunc justissime quis privatur officio in quo deliquit, ut in cap. 2. & in cap. cum ad monasterium de stat. monach. vel si officiales amoverentur ex causa publicæ utilitatis quæ privatis temper anteferri debet; Roman. dict. consil. 467. ex leg. quod semel, ff. de decretis ab ordine faciend. Menoch. ubi supra n. 7. & 8. Mastrill. ubi supra num. 60. & decis. 188. num. 14. part. 2. Capicius de Baronibus Otero De Officialibus.

pag. 5. num. 37. Fontan. de pact. nupt. claus. 4. glossa 10. n. 144. p. 1.

Controverti tamen frequenter solet utrum quod supra diximus procedat in officialibus + creatis seu nominatis à Rege nostro sive Domino aut Barone (cui facultas est creandi) ad beneplacitum suum sive pro tempore suæ voluntatis, aut ad nutum. Et sanè quod talis nominatio ad beneplacitum facta vel pro tempore voluntatis possit cum causa & sine ea revocari sequentibus adstruitur fundamentis.

Primò quia + beneplacitum nulli subiacet legi, ut in leg. fideicommissa, §. si fideicommissam, vers. quamquam, juncta glossa verb. volueris, ff. de legat. Menoch. lib. 1. de arbitrar. quæst. 7. num. 2. & conf. 133. num. 10. lib. 2. ubi de verbo placuerit, & liberam quandam significare voluntatem necessitatis; & lib. 10. de arbit. quæst. 8. n. 7. & conf. 87. n. 17. lib. 1. & conf. 134. num. 8. lib. 2.

Secundò quia communis + usus loquendi multum profecto operatur & attendendum est leg. labeo ff. de supelletil. legat. leg. librorum, §. quod tamen, ff. de leg. 3. nam omnis intellectus extraneus + dicitur qui auribus vulgi non convenit; Alexand. conf. 284. num. 4. lib. 6. Dec. conf. 285. n. 2. 6. & 7. Felin. in cap. cum M. num. 7. de constit. Everard. in locis legalibus loco ab opinione vulgi, Mantica de conjectur. ultim. volunt. lib. 8. 3. tom. & de tacitis & ambiguis lib. 2. tit. 8. Micres de Majorat. 1. part. q. 65. num. 10. in quo plura cumulat D. Joannes de Castillo lib. 5. controver. jur. 2. part. tom. 6. cap. 154. per totum, ubi quod præfertur etiam proprietati verborum. Sed concedere aliquid alicui ad beneplacitum quis in communi usu loquendi & opinione vulgi non fatebitur & intelliget idem esse ac si concessisset tantum pro tempore quo voluerit, & sic posse revocare profecto nullus. Quod si aliquis id opinetur indicet nobis per quæ verba concessio limitata & pro libito voluntatis & quando quis veli revocanda vel sustinenda significetur; quo argumento peracutissime in proposito utitur Fontanella dicta glossa 10. num. 152.

Tertiò quia si in officiis quibuscumque + perpetuis licitum est ex causa & cum illius cognitione revocare concessionem, ut supra diximus, nihil viderentur operari illa verba durante beneplacito vel tempore voluntatis, nec ullum producere effectum ac superflue viderentur apposita contra regulam textus in leg. 1. §. hæc verba, ff. quod quisque juris & in cap. si Papa de privilegiis lib. 6. quod utique admittere non debemus præsertim cum verba illa non ita præsumendum quempiam dicere quod non prius mente cogitaverit, §. idem tu vero ff. de supell. legat. Menoch. lib. 1. præsumptione 22.

Quartò quia beneplacitum + morte concedentis expirat, leg. 4. ff. locati cap. si gratiosè de rescrip. in 6. cap. si delegatus, de officio delegati eodem lib. Bald. in leg. 1. Cod. de postulando & in leg. post dotem num. 8. ff. solvatur, Philippus Cornius conf. 62. & conf. 235. lib. 2. Gofadinus conf. 22. n. 10. Socin. Junior conf. 63. num. 10. lib. 2. Ant. Gabriel. lib. commun. concl. tit. de præbendis conclus. 1. num. 10. Jacob. Menoch. de arbit. lib. 1. quæst. 69. num. 5. Capicius decis. 136. ubi addit Prosper. Pet. Covar. lib. 3. var. cap. 15. num. 1. & 3. Carolus Tapia qui latissime & per varios casus distinctè rem prolequitur, in lege fin. 1. part. cap. 3. ff. de constit. princip. ex num. 6. Quod utique non ex alia ratione procedit, nisi quia per mortem præsumitur inducta tacita revocatio

voluntatis cum per eam finiatur, ut in dicta leg. locatio & facit textus in leg. 45. tit. 5. part. 5. ibi: Por que despues que lhome es muerto no le finca querer ni non querer: si ergo per mortem censetur beneplacitum revocatum ex eo quod per eam inducitur licita & præsumpta concedentis revocatio, multo magis dici debet illud revocari posse per contrariam voluntatem concedentis.

Quintò quia iste qui habet officium ad beneplacitum + est tanquam precarius possessor, leg. 2. §. deciditur & leg. fin. Felin. ibi: numero 4. & Capellanus ad nutum + non juvabitur regulis de annali & triennali possessore; Mohedan. decis. 169. alias 310. Flamin. de resignatione beneficior. lib. 11. quest. 3. num. 84. cum sequenti, & n. 96. Mieres de majorat. 4. part. quest. 10. numero 30.

12 Et patronus successor non tenetur stare + nominationi seu concessioni factæ à prædecessore juxta glossam, in c. ultim. nec prælati vices suas, per quam ita tradit dec. Rota Romana 177. n. 2. part. 3. & poterit revocari dum à fundatore non fuerit nominatus, nisi malè versatus fuerit,

13 Velascus consult. 105. n. 19. Et malitia + cessante potest talis Capellanus ad nutum removeri per nominantem vel successorem aut heredem in patronatu, ut cum Cosma Guhier. in pragmat. sanction. tit. de Collat. verbo perpetuus n. 3. ad finem, & Navarro conf. 6. incipit: de Capellania n. 1. de præbendis sine culpa Capellani, & causa cognitione, contendit D. Perez de Lara de Capellaniis cap. 6. num. 22. ubi mirabiliter tradit quod adfuit præsumptio malitiæ in hoc casu, & ex quibus inducatur vel non, & quod Capellanus ad nutum remotus non potest ex remotione facta à patrono vel successore conqueri cum non videatur injuriam irrogare, qui utitur jure suo, ut in cap. cum Ecclesia vulturana 31. de elect. & in glossa verb. injuriam, & in leg. injuriam 13. §. 1. ff. de munere, leg. nullus, ff. de regul. jur. Et hoc evenire posse prospicere debuit Capellanus, argumento legis.... §. huic subjungit, ff. locati. Et iudex debet ex officio suo providere ne vis fiat Patrono utenti jure ad tradita per Marcum Antonium Peregrinum, conf. 48. n. 4. vol. 3. ad finem.

Quibus adde Lambertinum, de jure patronatus lib. 1. quest. 1. art. 2. per totum novæ questionis principalis, quem ad hoc refert Gutier. lib. 3. pract. quest. 11 n. 4. qui ait Capellanus ad nutum abique legitima causa pro libito voluntatis posse amoveri ubi plura.

14 Sextò firmatur hæc pars ex his quæ tradit + Azevedo in leg. 4. tit. 25. lib. 4. Recopil. num. 6. & 7. quæ in proposito adducit & sequitur Gutier. ubi proximè numero 22. ait enim Azeved. quod habens facultatem serviendi officium tabellionatus per substitutum potest eum semel positum revocare ad libitum, aliumque nominare, etiam si prius fuerit præsentatus in Consilio Regio ibique approbatus, & possessionem ceperit; nam mandatum concessum alicui quocumque tempore revocari potest ad voluntatem mandantis, leg. si verò remunerandi, §. si mandavero; & ibi Bartol. ff. mandati, leg. 24. tit. 3. part. 5. ubi ampliatur quod etiam lite contestata revocari potest cum clausula, Salvo honore procuratoris revocati.

15 Et mandatum cum pacto + de non revocando revocari potest & precarium cum detrimento adversarii etiam si cautè non adesset, dum tamen delegatus absit, maximumque incommodum ex revocatione non proveniat; in leg. 4. ff. de precario, cap. fin. de precario; Gregor. verbo fecho in leg. 2.

tit. 2. part. 5. Covar. dist. 1. b. 3. var. cap. 15. Menoch. de arbitrar. cenur. 1. casu 23. ex num. 10. notat Bartol. in leg. cum precario, ff. de precario, Covar. 2. tom. var. cap. 7. Decius in leg. 2. ff. si verum petatur 2. lectura, num. 13. Ripa & Sylvester. verbo precarium num. 5. Capicius decil. 116 n. 5. Richard. in prin. ip. institut. de donationibus n. 9. & in §. mortuo, n. 10. Instit. de locat. & vendit.

Contraria tamen sententia nempe officia concessa ad beneplacitum & ad nutum non posse auferri absque justa causa & ejus cognitione sequentibus fulcitur fundamentis.

Prinò quia omnia officia à principe + concessa sine temporis præfinitione censentur perpetua; leg. jurisperitis, ff. de excusat. tutor. ibi: & honor deletus finem certi temporis ac loci non haberet; leg. præfides, ff. si certum petatur ibi: Præsides Provincia officiales quia perpetui sunt, Bartol. in leg. de pupillo, §. si quis ipsi pratori, ff. de novi oper. nunt. col. 1. vers. 3. quæro, Petrus de Bella Pertica in leg. quisquis, & ibi etiam Cino & Bald. col. 1. Cod. si certum petatur, Alexand. qui plures refert in leg. in principalibus propè finem, ff. eodem, ubi communiter habetur validum esse argumentum de officiali perpetuo ad officialem ad beneplacitum creatum; Jaso in leg. cum quis, n. 20. Cod. de jur. & fact. ignorantia, Gregor. Lopez in leg. 6. tit. 4. part. 3. verbo acaveren en su tiempo, ad finem; ubi ait quod in dubio officiales creati intelliguntur perpetui quando simpliciter conceditur eis officium sine temporis præfinitione, sive ad beneplacitum concedentis.

Secundò quia concedens + officium quandiu voluntati suæ placeret ex quo semel ei placuit amplius ei sine causa displicere non poterit, ut in leg. Thais §. sorore ff. de fideicommiss. libert. leg. sufficit ff. de condit. indebit. glossa verb. electionem in Clement. & si principalis de rescript. glossa, verb. perpetuus in leg. final. de rescript. in 6. & licet quis in re sua liberum habeat arbitrium eodem quidem uti nequit si actus ab eo gestus æquitati adversetur, ut in leg. si fidei. ommissa, §. quamquam, ff. de leg. 3. quæ ad hoc citat Bald. in leg. si quis major Cod. de transact. collat. 1. verbo nota, & maxima injuria videtur fieri officiali qui sine causa removeatur.

18 Tertio quia beneficium + concessum à Principe debet esse manuum, ut in leg. de et de regul. jur. in 6. cap. si cui nulla 36. ibi: hujusmodi concessio quam cum speciale gratiam contineat debet esse mansuram non expirat et in re integra per obitum concedentis de præbendis in 6. mutatio officiorum + frequenter vergit in publicum detrimentum, solent ergo officiales discurrere bona, & res subditorum, ubi sunt recessuri ab officiis: præterea novi non sunt adeo instructi, nec mores & tempus subditorum agnoscent ad textum in cap. cum monasteriis, 19. quest. 3. & ut plurimum sunt subditis onerosi, unde Aristoteles, 2. polit. cap. 1. ait: satius esse, si fieri possit, ut semper idem gererent magistratus, & cap. 6. ut in corpore victus ratio mutata parum prodest, ita quoque magistratum in Republica mutatio nequaquam idem commodat. unde glossa in cap. hinc est 16. quest. 1. verbo detrimenti, solent enim Abbates electi in Episcopos dispergere res Ecclesiæ suæ cum se recessuros sperant, quia non parcat populis regimem brevi argumento & melius est ut omnium officium sub umbra magistratus veteris guttetur, quam si alteri novi incognitaque per-

personæ gubernandum in discrimine committatur, leg. prator. §. fin. ff. de vacat. & excus. numer. cap. 1. ibi quam alteri novo de re nupt. ita Lucas de Penna in leg. neminem Cod. de suscept. præp. & arcar. lib. 1. num. 11. quo loco refert exemplum Tiber. Cæsar. cui displicebat officialium mutatio ad instar leprosi & ulcerosi qui minus odit muscas jam plenas & subsistentes quam futuras & de novo accidentes, upote magis famelicis: additio ad Rebuff. in dicta leg. neminem in fin. Simancas de Republica lib. 8. cap. 36. Gregor. Tholof. lib. 4. ex Josepho lib. 8. antiquit. Judaicar. Nicephoro lib. 1. Alex. ab Alex. lib. 4. suosque procuratores Imperator idem vix aut nunquam mutabat; in hoc enim se dicebat parcere plebi, nam Procuratores scientes admodum se habere potestatem quidquid possunt rapiunt, & idem refert Suetonius lib. 2. de 12. Cæsaris, & Julius Capitolinus de Antonino Pio, successorem viventi bono iudici nulli dedit nisi optato præfetto urbis & petenti. Unde inter conditiones &

20 mores + boni Principis esse suos officiales frequenter non mutare Guillelms Benedict. in cap. Raynuitius ubi duas habens filias numero 41. de rit. & sub numero 43. ubi quod ita alliciuntur veteres officiales videntes se in suo statu confirmatos ad melius serviendum & fidelitatem servandam Principi cujus beneficio potiuntur, & ipsum plus diligendum, & ad duriora pro ipso patiendum & odia fortè concepta deponendum, & commutandum in ardorem ferventis amoris, & dilectionis; & quod ex his rationibus per Ludovicum secundum Franciæ Regem fuit facta pragmatica sanctio, quod officia omnia in Regno illo perpetua forent, de qua per Aufredum, tit. de excessibus officialium cap. 9. y. præterea, refert hæc, & plura alia scriptu digna Mastrill. de magistrat. dist. lib. 1. cap. 23. ex n. 27. cum seqq. ubi per maxima contendit fundamenta officia perpetua esse debere, licet annalia, & temporalia regulariter in Regno esse agnoscat & nos diximus in cap. ut & maximas rationes quare temporalia & annalia sint, & debeant esse, & gestimus, quæ licet dictis in hoc fundamento opponantur, tamen facta officiorum distinctione poterit controversiam ad concordiam reducere. In aliquibus enim officiis pro sua qualitate, & aliqua speciali ratione expedit esse annalia veluti jurisdictionalia ut si omnes bene meritis Republicæ tangant, & semper jubendo, & imperando officiales non superbiant, & injuriosè procedant contra subditos, & in aliquibus veluti superioribus ad quæ semper spectatissimi viri evehuntur experimento cognoscitur utilius esse fore perpetua, nec sine magna causa amoveri debere, uti hanc distinctionem agnoscit Melchior Jun. Politic. quest. part. 1. quest. 26. in fin. Simancas dicto lib. 8. de Republ. cap. 35. & cap. 36.

21 Quartò quia plures + sunt leges Regni quibus summa cum difficultate officia à Rege concessa auferenda esse cavetur, ut in leg. 7. tit. 13. lib. 4. Reop. ibi: si acavere & in leg. 11. cum diabus seqq. tit. 2. lib. 7. ordinam. & in leg. 24. eodem tit. & lib. & in leg. 10. in fine tit. 3. lib. 7. ordinam. quibus probatur ante obitum officialium eorum officia eis non esse auferenda, nec literas expectativas officiorum alicui esse concedendas. lib. 13. tit. 10. lib. 5. Recopil. ibi: es nuestra merced, utique ad officio vaque.

Procedit etiam si literæ expectativæ generaliter concedantur, nullo viventis expresso officio, per leg. 3. tit. 3. lib. 7. recopil. & in officio tabellionis +

quod debeat esse perpetuum est text. singular. in leg. 1. tit. 20. lib. 2. Recopil. ibi: por que no se usque ad per toda su vida, quas omnes leges in proposito refert & ponderat singulariter præter omnes Burgos de Paz conf. 21. in principio, & de jure commun. est text. in authent. de referendariis, §. 1. ibi: non ut quæ sunt auferamus eis concessa, nec enim hoc est Imperialis majestatis proprium; Boerius decis. 159. num. 18.

Quintò quia beneplacitum + nec tacite revocatur, nec morte concedentis extinguitur; Bartol. in leg. more majorum n. 8. ff. de jur. omn. judic. latè Menoch. lib. 1. de arbitrar. quest. 69. num. 13. Mascard. de probat. con. l. ul. 88. n. 9. Caroccius decis. seu casu 18. n. 6. qui securè observavit quod quamvis voluntas morte finiatur, per eam tamen non inducitur revocatio, leg. mandatum Cod. mandati §. item si adhuc Instituit. eodem: aliud est enim voluntatem cessare, & aliud voluntatem revocare, & rectè expendit Covarr. lib. 3. var. cap. 15. n. 5. Mascard. dicta conclus. 188. n. 10. Alex. Raudenl. respons. 34. n. 72. lib. 6. & de analog. cap. 40. n. 61. quod utique colligunt, ex cap. si delegatus de officio delegat. in 6. quatenus habet quod si quis causam alicui delegaverit & non eam duxerit revocandam, non censetur revocata commissis per mortem delegantis, de quo textu, & ejus intellectu vero videndi sunt Menoch. & Covarr. ubi supra.

Præterea quando versatur + publicus favor, 24 & utilitas nunquam expirat beneplacitum morte Principis concedentis suam jurisdictionem; Bald. in leg. meminisse propè finem de officio proconsulis & legat. Franch. in dist. cap. si delegatus, Vanitius in tractatu de nobilitate, tit. de nullitate ex defectu jurisdictionis de leg. n. 104. Menoch. dist. q. 69. num. 8. Mascard. ubi supra num. 6. Barboi. in leg. qui tale num. 84. ff. solut. matrim. Brunor Alois quest. leg. 28. per totam, ubi disputat an bannum ad beneplacitum Bannientis morte expiret, & censetur revocatum, latè Carol. Tapia in dicta leg. fin. cap. 3. Capicius decis. 136. per totam, Fontanel. ubi supra dicta glossa 10. a num. 148. Cavedo decis. 20. n. 4. part. 2. Fabius de Anna conf. 14. & facit text. in leg. 2. tit. 3. lib. 2. novæ Recopil. quam ad hoc refert & allegat Gregor. in leg. 20. tit. 13. part. 2. verbo de los officios, Gutierrez dicta quest. 11. lib. 3. pract. ex n. 9.

Unde officium Pœnitentiarii non expirare + mortuo Papa, tradit glossa in Clementina Roman. §. eo tamen de elect. Aug. ff. Beronius decis. 1. Avend. dist. 1. part. de exequend. part. 3. n. 3. Franc. Marc. dec. 1278. n. 4.

26 Et quod Inquisitore generali mortuo + duret officium Inquisitorum minorum tradit Simancas de Catholic. instit. cap. 34. num. 15. nec institutores deputati à Rege ad negotiationes suas vel ad actus universales morte Regis cessant, ex Gregor. Lopez. ubi proximè qui allegat textum in leg. si quis mancipis §. si impubes secundum communem intellectum, ff. de instit. act. & in Proregibus Regno, & Provinciis, Cavedo, & Fontanel. in locis jam citatis. Utrum verò officia concessa à possessore majoratus morte ipsius expirent, & possint auferri à successore, disputat, & per conclusiones resolvit Molin. lib. 1. de Hispan. primog. cap. 25. per totum.

27 Sextò, & ultimo pro hac opinione + est textus expressus, in leg. 2. tit. 1. part. 2. ibi: La primera poniendo a cada uno en su lugar qual le conviene por su linaje, o por su vovdad, o por su servicio è otroji mantener le en el, no haciendo por que le debiese perder, ubi Gregor. in verbo mantenerle ait, & facit ita lex quod

officarii Regis licet gratis, & ad beneplacitum creantur a Rege non debent destitui sine causa: unde tabellio + semel electus ad aliquod officium non potest absque causa removeri, Bald. in leg. 2. Cod. quomodo, & quando iudex, Decius in cap. quoniam contra n. 9. de probatione. Et notarius + electus per Archiepiscopum pro vita ipsius notarii non potest per successorem in Archiepiscopatu removeri; Matthæus de Afflictis decisione 101. & Francisc. Marcus decis. 780. & 785. quest. 1. Rebuff. in tractat. 30 de nominat. quest. fin. n. 23. Nec Vicarius + Episcopi sine causa removeri potest, Gutier. de juram. Confirmatorio, 1. part. cap. 59. n. 19. & plura in proposito tradit Mieres de majorat. 4. part. quest. 10. ex n. 30. cum pluribus sequent. Cancer. l. b. 3. var. cap. 1. de actionibus, & obligat. n. 99. & seq. & cap. 12. de officio iudicis Tabellionat. n. 190. cum seqq. Cevallos pract. qu. comm. contra commun. q. 425. tota, diffusè & per varios numeros à nemine ex supra citatis allegatis; Hieron. Gonzalez in regul. 8. Cancel. glossa 1. per tot. ubi plura de concessionibus + ad beneplacitum Pontificis concedentis seu Sedis Apostolicæ congerit, quæ pro exacta nostræ quæstionis dispositione sunt notanda, Molina de iustitia, & jure, tom. 2. disp. 289. & lib. 6. disp. 20.

Qua sententia & opinione prout æquiori, & receptiori retenta non obstant adversaria fundamenta pro prima opinione adducta.

Non primum; quia etsi beneplacitum, & voluntas + omnem libertatem contineant, non tamen eam habere, vel accipere debet quæ honestati publicæ & decentiæ opponitur, & quæ absque alicujus injuria vel aliquo detrimento exerceri non potest, veluti dicimus de libero arbitrio alicui commisso; non enim ejus prætextu quid iniquum aut injuriosum posse facere eum cui conceditur, notissimi juris est, sed debet se cum æquitate naturali conformare, nec ab ea recedere, Bald. in leg. si pater Cod. de testam. militis. Decius in cap. dilecti n. 5. de iudiciis Menoch. de arbitrar. lib. 1. quest. 13. n. 56. & facit text. in leg. 30. tit. 1. part. 6. ibi: *antes tenemos por vien que aian libre poder para facer lo e como quier que ellos mandaren e estableciere facer de sus cosas con razon y con derecho: leg. si libertus ita juraverit, ff. de oper. lib. ert. leg. unde, ff. pro socio ibi: Unde si Nervæ tributum ita pravum est, ut manifeste ejus iniquitas appareat, corrigi potest per iudicium bonæ fidei.* Cum ergo auferre officium etiam ad beneplacitum concessum sine causa aliqua habenti, dedecori & ignominie quodammodo sit, ut in leg. Magistratus, ff. de injuriis leg. litigatoribus, cum ibi notatis, ff. de receptis arbitris, cum turpius ejiciatur quam non admittatur hospes cap. & si Christus de jurejurando, & diximus supra in 2. fundamento nostræ (quam amplectimur) opinionis, nihil mirum quod hæc beneplaciti voluntas non adeo libera sit, quin ad certas rationes & æqualitatis metas reducatur.

32 Quemadmodum dicimus de verbo liberè + quod quamvis sit amplum, & absolutum, Menoch. lib. 1. de arbitrar. quest. 7. num. 34. & de adipiscend. poss. num. 53. quod tribus modis dicatur, quod liberum tradit, resolvit post alios Zanabus, in leg. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. numero 55.

Tamen hæc dictio liberè non est ita amplianda + quod aliquid fiat cum alterius detrimento, & jure non servato, cap. à nobis in principio de sententia excommunicat. Decius in leg. unic. numero 3. Cod. de sentent. que pro eo quod interest, Socin. consil. 62. visis, conventionione 164. & ubi libe-

rè non excludit exceptionem quæ venit ex natura actus, ut per Alex. conf. 80. numero 12. lib. 1. & conf. 14. numero 3. lib. 2. & restringi debet secundum subjectam materiam, ut notat idem Alex. conf. 58. prima facie, numero 22.

Et de verbo placeat + quod debeat intelligi de arbitrio boni viri tradit Abb. in cap. ceterum notabili 2. de foro competent. & conf. 110. num. 1. lib. 2. Parisius conf. 71. num. 17. lib. 3. Ripa in leg. ex facto §. si quis rogatus, ff. ad Trebell. Mieres de majorat. 1. part. quest. 1. ex numero 129. & quest. 10. numero 158. & conducunt, quæ tradit latè Anton. Peregrin. de fideicommiss. art. 40. num. 47. quod operari soleant verba illa quod quis possit alienare ad suum beneplacitum bona fideicommissi, ubi plura huic responsioni satis convenientia invenies.

Nec obstat secundum quod ex communi intelligentia & usu loquendi formabamus; quia respondetur quod talis communis + usus loquendi debet semper reduci ad dispositionem juris communis; nec attenditur quando verba vulgi, etsi communis loquendi usus, repugnant verbis leg. quia §. utuntur homines, in loco communi usus loquendi, ut scripsit Mandolus de Alva conf. 8. num. 57. De Castillo dicto lib. 5. cap. 153. tom. 6. num. 10. Cum ergo ex dispositione juris officia ad beneplacitum seu nutum concessa auferri non debeant sine causa & sub illa tacita qualitate & conditione legali videantur concedi, ut supra diximus; consequens est nihil in contrarium posse communem loquendi usum operari, nec significare.

Nec obstat tertium; quia licet talia officia ad beneplacitum seu voluntatem sine causa moveri non possint, adhuc verba illa, durantæ mera & libera voluntate seu beneplacito, non extant + superflua, quia ut docent Guillelmus Benedict. ubi supra numero 87. Fontanel. dicta glossa 10. n. 148. operantur quandam in nominato & proviso perpetuam monitionem & stimulum ad bene & fideliter se habendum in exercitio officii. Et ut ego existimo quod non erit necessaria ita gravis & fortis causa ad auferenda hæc officia concessa ad beneplacitum, sicut in aliis, ut doctè sentit D. Perez de Lara dict. lib. 2. cap. 6. & n. 22.

Nec etiam resistit quidquam fundamentum quartum, nempe beneplacitum morte extingui ex iuribus, & DD. ibi adductis probat elegans text. in cap. unic. §. fin. ibi sublato Episcopo de medio cum consilium nequeat tunc peti ab eo, nec sede vacante aliquid novetur lib. 6. & sic tacitè videri revocari.

Quia primam argumenti hujus partem libenter fatemur, secundam verò (in qua tota ejus vis consistit) negamus, & aliud est voluntatem + cessare, aliud revocare eam ut diximus, in 5. fundamento supra num. Ruin. conf. 115. num. 7. vol. 1. Castracanus de societate officiorum Curie, cap. 55. num. 14. revocatio voluntatis seu beneplaciti est actus contrarius, cessatio verò voluntatis non est actus contrarius, sed extinctio primi actus, & ille cujus voluntas cessat, dicitur non velle, & nolle dicitur ille qui revocationem facit; Decius in leg. 3. n. fin. ff. de regul. jur. Hieron. Gonzal. ubi supr. num. 60. cum seqq. ubi n. 62. affirmat quod si Judex sua sententia ita jacuit, pone te ad confinia donec te revocavero; hoc casu per mortem non finitur delegatio cum per mortem non fiat revocatio, & sit necessaria revocatio: Alex. in leg. centesimis, §. si ita stipulatus, n. 11. Jafon. n. 14. Soci-

Socinus Senior conf. 78. super prædicta col. 1. vers. 5. & ultim. num. 3. Decius in cap. ex literis in fine de constitut. & con. 108. num. 4. Felinus in dict. cap. ex literis num. 10. vers. & majus dubium, licet contrarium tenuerit hoc casu Bartol. in dict. §. si ita stipulatus num. 10. quem sequi videtur contra Bartol. firmat Covar. d. cap. 15. sub n. 3. vers. hinc etiam constat.

38 Et pari ratione qui concedit + jurisdictionem donec eam revocaverit, morte ejus non censetur revocata d. cap. si delegatus de officio delegati in 6. Bartol. in dicta leg. more num. 7. Alex. num. 12. Jafon. n. 15. Decius num. 19. ff. de jurisd. omnium judic. Menoch. dict. q. 69. n. 29.

39 Et ex hoc inferitur intellectus + ad textum in leg. cum precario §. fin. & in leg. quæsitum, §. quod à filio, ff. de precario, ideoque precarius morte non finitur; quia firmum, & validum fuit donec fuerit revocatum, & mutata voluntas, ut in leg. 2. §. estque, ibi: ut revocare cum mutaverit voluntatem, ff. eodem, Covar. ubi prox. num. 3. in fine, Menoch. q. 69. num. 21. Malcard. concl. 188. n. 22. & n. 31.

Cum igitur beneplacitum necessariò debeat revocari, & cum causa, ut diximus, & ista revocatio non inducatur per mortem nihil ad rem facit: quod per eam cesset voluntas, & sic argumentum non procedit, nam & hæc dissimilia sunt, ut alias ait textus.

40 Et quid in concessionibus & gratis + factis ad beneplacitum Sedis Apostolicæ vel Romani Pontificis concedentis, & de discrimine utriusque casus, an beneplacitum extingatur vel duret, & de revocatione plurium officiorum per mortem Pontificis, Archiepiscopi, Episcopi vel Prælati concedentis disputat per varios numeros Gonzalez dict. gloss. 12. fere per totum, quæ pro complemento materiæ videre poteris, tædetque ab eo tradita transcribere, cum ibi videri satis doctè collocata poterunt.

Nec obstat quintum; quia in officiis ad beneplacitum concessis verius existimavit cum Bald. in leg. ab ea parte, ff. de probationibus, Nicolaus Boerius decis. 150. num. 5. Mieres de majorat. sup. dict. 4. part. quest. 10. num. 30. non procedere argumentum, nam tales officiales usquequo revocantur, verè possident.

41 In beneficiis verò aut capellanis + ad nutum diversa ratio in proposito consideratur, quam in officiis de quibus agimus ut agnoscat Gutier. dict. q. 11. num. 25. vers. obstant modo, ibi: in quibus officiis usque ad num. 26. ibi: ut per Sylvanum conf. 66. num. 21. in 2. part. ad pedem literæ, & hanc diversitatem, & differentiam inter officia secularia ad beneplacitum concessa, & beneficia ad nutum amplectitur Boerius dict. decis. 149. nu. 11.

42 Nec etiam obstat ultimum de doctrina + Azeved. in leg. 4. tit. 25. lib. 4. Recopil. num. 6. & 7. nam loquitur in diverso casu nempe substituti nominati ab eo cui facultas erat inserviendi officium per substitutum, in quo substitutus nomina proprietarii utique exercet, & possidet, ex sua verò persona nihil juris habet, ut in leg. male agitur; Cod. de præscript. 30. & sic ab eo argui non potest ad verum officialem (licet ad beneplacitum nominantis) constitutum.

Et quod in eo argumento adducitur de mandato & precario, procedit + ex natura ipsius mandati, & precarii quod ad libitum revocari potest præsertim in mandatore integro, ut in §. recte cum ibi notatis insituit. mandati. Beneplacitum

verò in officiis non nisi ex causa, ut satis supra firmatum manet.

CAPUT XIV.

De Præcedentiis officialium Reipublicæ.

SUMMARIUM.

- 1 Ordinum ac graduum distinctio in omnibus servanda est.
- 2 Ordo in Calorum & Syderum compagine ac structura præter influxus & aspectus varios mirabilis enitet.
- 3 Sedes propria & naturalis cuique elementorum gradatim distributa est.
- 4 Excellentia & quadam superioritas in certis animalibus brutis terrestribus observatur.
- 5 Dignitas & excellentia Phœnici & Aquilæ inter aves tribuitur.
- 6 Homo tanquam omnium creaturarum nobilissima dicitur microcosmus.
- 7 Caput in membrorum ordine & distinctione cæteris omnibus dominatur.
- 8 Ordinem & graduum separationem inter homines haberi legibus & constitutionibus politis cautum extat.
- 9 Præcedere & præire Magistratus & officiales Republicæ debent ceteros omnes in processionibus & aliis cœtibus.
- 10 Sedes honorabiliores quænam censeantur.
- 11 Dignitatis majoris differentia à minori unde petatur.
- 12 Præcedere debent officiales status nobilium officialibus plebeiorum.
- 13 Nobiliores officiales adversus locum ipsi debent usurpantes, vel in possessione turbantes actione injuriarum agere possunt.
- 14 Dexterum laus Altaris in quo Evangelium cantatur in Ecclesiis oppidorum Hispaniæ, solet o cupari per officiales status nobilis, sinistro relicto plebeiis.
- 15 Lætera manus nobilior semper & præstantior sedes reputatur quam altera.
- 16 Sedes ad patris dexteram pro majori honore & estimatione Primogenito constituenda est.
- 17 Consuetudini circa præcedentias & iudicium dignitates præcipue deferendum est.
- 18 Ad Consuetudinem inducendam in materia præcedentiarum sufficit tempus decem annorum ex doctrina Aretini.
- 19 Consuetudinis introductioni in præcedentiis quoti actus sint necessarij traditur, remissivè.
- 20 Præcedentia ad possessionem acquirendam sufficit quidem unicus actus, non verò ad consuetudinem formandam, contra doctrinam Salgado.
- 21 Præcedentia omnes vel in sessionibus aut in aliis rebus non poterunt dici actus meræ facultatis.
- 22 Prætor quilibet & ejus locum tenens, vel Judex ordinarius qui in oppido quantumvis parvo nomine Regis utramque jurisdictionem habet, cura consuetudinem debet priorem locum occupare, & cuilibet Judici delegato de commissione in actibus publicis anteferri.
- 23 Judex majorem jurisdictionem habens præferendus est minore & limitatam seu temporaria

- lem habenti, ex doctrina Bobadillæ.
- 24 *Judex* quilibet ordinarius habet universalem causarum cognitionem, & delegatus, illius tantum causæ expeditionem quæ sibi commissa fuit.
- 25 *Præcedentia non semper ex majori jurisdictione causatur, sed ex representatione alicujus magni & supremi superioris, veluti Pontificis, & Regis.*
- 26 *Judices vulgo de la Hermandad, debent post Prætores immediatum locum occupare & incedere deinde Decuriones, postea Procuratores, Syndici universitatis & ceteri officiales prout consuetudo in quolibet loco usurpaverit.*
- 27 *Judex appellationis vulgo Alcalde Mayor nominatus à Dominis oppidorum debet precedere ceteros Judices ordinarios.*
- 28 *Præcedentiam major dignitas jurisdictionis tribuit.*
- 29 *Præcedere quis duorum Judicum debeat, quorum alter in oppido cognitionem causarum criminalium privativè habet, alter verò civilium tantum.*
- 30 *Præcedentia oritur inter Judices ex magnitudine causarum in occupatione & exercitio officii.*
- 31 *Præcedere debet ille ex duobus officialibus ejusdem muneris & status, qui est antiquior in officio (cum scilicet duplicia inveniantur officia.)*
- 32 *Epif opus vel Canonicus qui prius creatus fuit, is etiam prius inter Episcopos vel Canonicos sedere debet.*
- 33 *Præferuntur ceteris Monachis, illi qui prius instituti fuerint.*
- 34 *Præfertur juniori Doctor antiquior.*
- 35 *Præfertur ceteros ex pluribus officialibus qui simul ad dignitatem admittuntur, ille debet qui antea Advocati officium exercebat.*
- 36 *Præcedere debet senior ex duobus officialibus uno tempore & unica electione creati in eodem munere, nisi interveniat aliqua specialis causa prærogativæ & præcedentiæ.*
- 37 *Etate major præsumitur maturitate senis præstantior.*
- 38 *Præcedentiam habere & possessionem prius capere debet ille ex auditoribus Regis & majoribus Magistratibus à Rege simul nominatis, non qui etate major est, sed qui aliàs officium nominatione Regis exercuerit.*
- 39 *Pintianam Regiam Curiam vulgo, Corte y Chancilleria, exactè describit Autor, recensendo scilicet, ordinem, distributionem, præcedentias, honores, &c. officialium, ministro rum & omnium denique membrorum ex quibus totum hoc celeberrimum corpus constituitur.*
- 40 *Pintiane ejusdem Curie Hispano sermone asferitur initium & origo.*
- 41 *Præcedentia inter officiales Reipublicæ in sessionibus & aliis in Ecclesiis & processibus Ecclesiasticis quoties lites excitat, quis Judex earum sit competens, an secularis vel Ecclesiasticus.*
- 42 *Spiritualis res ubi cum profana miscetur dignior & potior est Ecclesiastica.*
- 43 *Sedem vel honorem ratione loci nemo in Ecclesia potest sibi acquirere sine licentia Episcopi.*
- 44 *Sepultura de jure dum in Ecclesia contenditur inter Laicos, cognitio ad Judicem Eccle-*

siasticum spectat.

- 45 *Ordo servandus in Ecclesia quoad audiendas res spirituales & assistentiam sacrorum, actus est spiritualis.*
- 46 *Dissidia ob præcedentias circa res spirituales orta, etiam inter seculares componere ad Ecclesiasticos privativè pertinet.*
- 47 *Præcedentiarum in Ecclesiis lites quoad jus proprietatis sentit Autor ad Ecclesiasticum judicem privativè spectare, non autem cum de possessorio & factio agitur.*
- 48 *Præcedentiarum in processibus controversæ extrajudicialiter & absque strepitu per ordinarium Ecclesiasticum, appellatione remota, sedandæ sunt.*
- 49 *Præferri qui debeant inter Clericos & Religiosos ordines, & quomodo in processibus & Rogativis incedant traditur remissivè.*
- 50 *Præcedentia eadem in alloquendo, & scribendo prius, ac in sessionibus servatur.*
- 51 *Assurgere officialibus quilibet tenetur privatus & reverentiam & urbanitatem præstare.*
- 52 *Præferri quis poterit alteri & postponi ratione diversorum officiorum.*
- 53 *Prærogativas suas magnificare eaque jure naturali tueri concessum est, absque tamen aliquo ambitionis seu superbia vitio, sed servandi ordinis causa.*

IN omnibus ordinum, ac graduum + distinctionem servari debere, & divinus opifex rerum Creator noster in operibus suis nobis notum fecit ad contemplandum reliquit, & post hominum sanctiones quasi divino imperante numine in quolibet re politica suadent, si enim Cælestium creaturarum, aut spirituum Hierarchias contempleremur, quis in eis mirum ordinem, locum, sedem, virtutes, & potestates decretas, qualitates distinctas non intueretur, ut ex Divo Dionysio in sua Hierarchia, & Divo Thoma, & aliis tradit Chaffaneus in Catalog. gloriæ mundi 3. part. consider. 6. ibi: sexta consideratio Seraphim tanquam excellentes sint in primo loco, y desde estas palabras trasladada asta estas, & sic Lucas de Penna in leg. ordinem Cod. de consulibus, & non sparg. lib. 12. & primus ordo Ecclesiæ triumphans est Seraphim.

Sin autem Cælorum, & Planetarum + compagem, & visibilem attendimus structuram in eis præter constellationes, & varios influxus & aspectus, talis enitet ordo, ut musica, & sonantis harmoniæ accordatissimam vocem habere videantur; qua de re consule Joannem Laziardum, in epitome univers. cap. 4. Aristot. lib. de celo & mundo, Cælum lib. 1. antiquarum lectionum cap. 13. Chaffaneum in gloria mundi cap. 12. part. 5. & consider. 8. ubi sigillatim de quolibet cælo, & ejus mensura & gradibus agit Joannes de Sacrobosco, in sua Sphæra, & P. Ludovic. de Miranda suum expositorem, cap. 5. & 6. Lineisum de Recamara, in suis mathemat. cap. 10. & 11.

Quod si elementorum distributionem + inspicias nobiliori & præstantiori gradum esse insitam sedem, & natalem collocationem invenies, ut docet Divus Damascenus, lib. 2. cap. 6. & ejus auctoritate Chaffaneus ubi supra part. 12. consid. 12. ver. Joannes Damascenus: In hæc verba, hæc cognoscitur, & cognosci potest, y trasladada asta reliquaque natura dignitate excellens est.

Si ad animalia irrationabilia + terrestria aspicias quam peculiaris excellentia, & superioritas in aliis quibus respectu aliorum inveniantur omnes agnoscunt,

cunt, ut tradit Plinius lib. 28. naturalis historia cap. 11. variis in locis Bartol. in leg. 1. Cod. de dignitat. lib. 12. col. 7. ubi ait in eis generositatem & nobilitatem inveniri, Bonus de Cartuli in tract. nobilit. 2. part. Chaffaneus ubi supra 7. part. consider. 3. & dict. 12. part. consider. 12. ibi: & reperiuntur animalia, qua utuntur ordine, & inter terrestria Elephantes, inter aves Ciconia, Grues, & Apes, ut de singulis infra dicam; quod plurimum servit ad propositum de ordine servando.

Et in avibus + dignitas, & excellentia cernitur, ut in phœnice de quo Plinius, lib. 10. naturalis historia cap. 2. Ubicuius, Additionator, Hieronymus de Guerta, Divus Isidorus lib. 2. Etymologiarum, & in Aquila quæ omnium avium Regna ceteras abique dubio antecedit teste eodem Plinio dicto lib. 10. cap. 3. ibi: ex his avibus novimus aquila maximus honos, maxima & vis, & hæc sola ut aliqui sentiunt fulmine non tangitur, & ideo Jovi fuit dicata qui prius eam nigro depictam colore excusso deauratam in signum majestatis, & victoria tulit, ut tradit Ferdinand. Mexia, in suo nobilitario lib. 3. cap. 1. respect. 2. & cap. 10. & 11. Alex. ab Alex. lib. 4. dierum genialium cap. 2. à quo Imperatores Romani post accepterunt, ut latè per Chaffaneum ubi supra part. 1. conf. 38. in 17. concl. vers. sic erit dicendum, & quia Imperium divinum fuit in duas partes, & Orientis, & Occidentis, duplici aquila in armis, aut insignibus, aut Clypeis utebantur, sicut nunc utuntur Imperatores, notat Guardiola de nobilitate, cap. 13. Bargas de nobilitate discursu 16. num. 4.

Et in homine qui cum sit dignissima + omnium creaturæ, ut in leg. justiniane. ff. de adlit. edito glossa in §. partes Institut. de rerum divis. & Mundus inferior & Microcosmos dicitur in quolibet subjecto & individuo pleniori, & perfectiori methodo.

Hunc membrorum ordinem ac admirabilem + distinctionem experimur & miramur cum caput omnibus dominari membris, & cetera tanquam inferiora ei subministrare & intervire videamus: Paulus, in leg. cum diversis 44. ff. de Religios. & sumpt. fun. ubi quod ille locus dicitur Religiosus ubi caput humatur, & ideo Lucas de Penna in leg. nemini Cod. de consulibus & non spargendis lib. 12. ait quod Princeps Reipublicæ quæ pro quodam corpore ponitur obtinet vicem & officium capitis; & indecens est membra perfectiora esse capite, cap. miramur. 60. distinct. Felip. in cap. cum non liceat de præscrip. in princ. Bald. in c. 1. §. ad hoc in 4. collat. de pace jurament. firmand. ubi quod excellentia hominis tribuitur capiti in quo est fons rationis, & intellectus Aristotel. lib. 3. de anima. Lactantius Firmianus de opificio Dei cap. 12. ubi ait caput esse principium corporis humani, & ideo dicitur, in cap. libri scriptum est de me, ut est in principio libri, & Marius Varro, Robertus Stephanus in Thesaur. caput dicitur quod inde initium capiunt sensus; prosequuntur omnes politici tam antiqui, quam moderni, ut refert, & optimè expendit Andreas de sancta Maria, in sua politica Christiana cap. 4. qua de re ut tam mirabilis Creatorem laudare, ac ore & mente ejus infinitam sapientiam prædicare, ac sine intermissione benedicere non cesses, perlegere poteris quæ perexcellentissimè tradit Coelius Rhodiginus, l. 1. antiq. lectionum c. 12. ubi sigillatim de omnibus quæ sunt in homine tam in mente, intellectu, memoria,

quàm in corpore agit Chaffaneus 2. par. ubi supra consid. 2. & 12. part. consider. 46. Venabilis pater Ludovicus de Granada in Catechismo ex cap. 23. usque ad 32.

Quare legibus & politicis + constitutionibus merito in omnibus casibus hunc ordinem & graduum separationem haberi providè cautum extat; & sic in horum delatione in præcedentiis, & aliis prærogativis, & in cap. illud 8. cap. 5. quest. 1. & in cap. percipimus 39. distinctione toto tit. Cod. ut dignitatum ordo servetur, lib. 12. plura tradit Gerardus, singular. 33. Boërius de Autoritate magistr. consilii, & in ministrorum, & Magistratum seu officialium distinctione respectu aliorum quam inter se respectu dignitatum, & officiorum ex n. 33. ibi: & pro illius evidenti demonstratione premio, y desde estas palabras, usque ultra spiritum. Menoch. conf. 126. lib. 2. num. 1. ubi ita prorumpit. Jam enim eos legisse existimo, usque ad verbum conantur. Cevall. de ordine per viam violent. 2. part. q. 124. in princ.

Ex quo ordine & graduum distinctione illud oritur quod cum Magistratum, & aliorum + officialium Reipublicæ autoritas magna sit & dignitas, & jurisdictionem à Rege & nomine ejus habeant & exercent, ut in leg. 2. ff. de albo scribendo, cap. per tuas, & majorit. & obediens. ubi glossa, debent in Ecclesiis & processibus & aliis cœtibus ceteros omnes præire, & præcedere, ut in leg. 1. & in dicta leg. 2. ff. de albo scrip. & in §. aliam Institut. de honor. possessor. ubi qui ampliorem majoremque dignitatem obtinet præfertur, leg. 1. Cod. de Consulibus lib. 12. Menoch. conf. 257. num. 3. & num. 9. latè Chaffaneus ubi supra 3. part. consider. 24. Grammaticus decis. 64. num. 20. Quinus Currius de Alexand. ait & Chaffaneus 11. part. consider. 6. ad expectanda certamina priores in Theatro sedes assignari, Coronatorque federe iussit; & Ovidius de judicio supra armis Achillis.

Concedere duces & vulgi flante corona,

Et lib. 1. ibi:

Marmoreo superi federe recessu,
Celsior ipse loco.

Itaque priores sedes occupare debent, & semper honorabiliores + sunt quæ magis alteri conjunctæ, vel circa parietem, & ubi fuerit caput sessionis aut cubiculi; Chaffaneus ubi supra part. 1. consid. 14. & 15. & major dignitas consideratur + vel ob prærogativam ordinis, seu eam concedentis, vel ratione temporis, vel quod unus jure proprio eam obtineat, alter jure alieno quod ad longum prosequitur, & sigillatim explicat exemplis quæ illustrat Menoch. ubi proximè ex num. 10 usque ad num. 11.

Et hinc provenit officialis status + nobilium præcedere debere officialibus plebeiorum in sessionibus, in locis, in suscipienda Pace in alloquendo, in scribendo, in suffragio præstando, & aliis ut tradit Tiraquel. de nobilit. cap. 20. n. 53. Chaffaneus in dict. Catalog. 3. part. consider. 6. Parisius conf. 149. num. 1. & 2. lib. 4. Garcia de nobilitate glossa 18. num. 44. & glossa 35. nu. 59. Bargas de nobilitat. discord. 10. num. 6. docet glossa in summa 97. distinct. & in dict. §. aliam, & in leg. ex agentibus verbo consensibus, Cod. de Princip. agent. in rebus, lib. 12. & glossa verbo sedendi, in leg. quoties, Cod. ubi senatores præclarissimi, & facit text. in leg. 23. tit. 21. part. 2. ibi: anxi debent ser honrados en muchas maneras de gloria, &c. y enlebar las varas del Palio del santissimo Sacramento el Jueves sancto, y el del Corpus.

pus Christi, ut tradit Boërius de Franch. *decif.* 153. n. 4. part. 2. Cevallos tom. 4. *pract.* q. 897. n. 236.

- 13 Et possunt adversus locum sibi debitum † usurpantes vel in possessione turbantes actione injuriarum agere, quod adeò mirabiliter comprobatur, & exornatur Lara Cordubensis in *leg. si quis à liberis*, ex num. 23. quod ejus dicta oculis tuis subjicere non pigebit, ita ergo ait hinc scripsit Faber id est *de este*, num. 23. *translada à la letra asta el.* 33. ibi Boërius in *add. ad Gerardi singulari*, 43. & videndi sunt de hac re ultra *sup. relatos*, Stephan. Gratian. *discept.* cap. 11. ex n. 22. D. Salgado de *Reg. protecl.* 2. part. cap. 9. num. 48. & 49. ubi refert Tiberii Deciani *consil.* 21. *tot. volum.* 1. D. Perez de Lara de *anniversariis* 166. cap. 24. n. 18. & *infra in fine hujus capituli*, alios referam.

Regulariter verò in oppidis nostræ Hispaniæ in † Ecclesiis manus dextera respectu altaris sacerdotis ad populum respicientis, & latus ubi Evangelia dicuntur, & cantantur occupari per officiales status nobilis, & possunt qui primam sedem secundum officii dignitatem occupant cæteri nobiles qui non sunt officiales, & in eodem latere sedere debent. Sinistra manu, aut latere altero relicto officialibus & cæteris plebejis, & plures ita (semota consuetudine aut præscriptione) in hoc Regio conventu dicitur.

- 15 Et semper manus dextera † nobilior, & præstantior sedes est altera ex Bald. in *leg. decernimus in 3. notabili*, *Cod. de sacrosanct. Eccles.* *Glossa in cap. quam periculosi* 7. q. 1. & facit text. in *cap. solita de majorit.* & *obediens. vers. hæc ac si prudenter*, ibi: non faceret, aut permitteret Patriarcham Neapolitanum magnum quidem & honorabile membrum Ecclesiæ juxta scabellum pedum suorum in sinistra parte sedere, & facit illud Evangelii unum à dexteris, & alterum à sinistris, & illud Psalm. 109. quod reperitur *Matth.* 22. *Marci* 12. *ad Hebræos* 10. & *Matth.* 26. ibi: à modo videbitis filium hominis sedentem ad dexteram virtutis Dei, & à sinistris, ibi: Ecce video cælos apertos & filium hominis à dextris virtutis Dei, & *Genesis* 48. quemadmodum Joseph conatus manum dexteram Patris Israël quam super caput Ephraim Junioris posuerat transferre super caput Manasse, & illud Sapientis: *Læva ejus sub capite meo*, &c. *dextra ejus*, &c. Unde Bart. in *tract. de insigniis & armis in 4. col.* ait quod dextera pars est principium motus; quod latius persequitur Jacobus de Bonaidi in *Glossis suis ad Joannem de terra Rubea in leg. sua de vinea Ecclesiæ*, art. 2. *primi tract.* in 4. *conclus.* verbo à dextris, Chaffaneus in *Gloria mundi* 1. parte *consider.* 11. & *consider.* 38. *conclus.* 88. Conrad. in *templo judic.* som. 2. cap. 5. §. 4. in *princ.* num. 11. Cacheranus *decif.* *Pedemontan.* 30. n. 1. & 16. Azevedo in *adit.* *ad Cur. pisan.* lib. 2. cap. 2. num. 7. Bobadill. lib. 2. *pol.* cap. 17. nu. 12.

- 16 Unde pro majori onere & exstimatione † Primogenito cuiuslibet sedes ad dexteram Patris sui est constituenda, ut ait Joannes in *scholia primatus*, Abbas in *cap. luit de voto*, extollit Barb. *conf.* 18. nu. 6. lib. 2. Bald. in *leg. liberti quest.* num. 18. *de oper. libert.* Tiraq. *de primog. in præfatione*, n. 13. qui plures ibi refert. *Sessè decif.* *Regni Aragon.* n. 1. & 2.

Sed circa præcedentias, & judicum dignitatem præcipuè deferendum est † consuetudini, quæ utique normam in his casibus præstat, & omnem tollit ambiguitatem, ut in *cap. statuimus de ma-*

jur. & obediens. Innocent. in *cap. 1. vers. item in his eodem tit. cap. cum olim de consuetud.* ubi notat Bald. & in *cap. causam num. 6. de probat.* Menoch. *diel. conf.* 126. num. 3. lib. 2. & *conf.* 51. num. 49. *eis sequentib.* Decius in *cap. cum accessissent*, col. 1. *ante fin. vers. & hæc comprobatur. de consuet.* Rota *decif.* 4. *de ditione in nobis*, Seraphin. *decif.* 4. 335. & *decif.* 663. Alfonso Ruyus in *collect.* p. 4. col. 1069. Franchis *decif.* 258. num. 2. & *decif.* 388. num. 4. Tiraquel. *de nobilit.* cap. 20. num. 55. *vers. sed in hoc*, Garcia de nobilit. allegatus à Perez de Lara *diel. lib. 1. de annivers.* cap. 24. num. 19. Gratian. *discept.* 298. à n. 8. Mastrill. lib. 4. *de magistrat.* cap. 14. numero 1. Salgad. *ubi sup. diel. cap. 9. num. 18.* Valenz. Velazq. *conf.* 34. *numer.* 132. utque ad 183. & latè ac copiosè D. Castillo, quæ post hæc scripta vidi tom. 2. *de tertiis*, cap. 41. num. 64.

Ad hanc verò consuetudinem † in materia præcedentiarum inducendam sufficit tempus 10. annorum ex Aretino *conf.* 22. num. 11. *Grammat.* *decif.* 64. num. 34. Masfar. *diel. conf.* 26. num. 34. Fabio de Anna *conf.* 40. vol. 1. num. 5. Riccio in *prax. in titulo præcedent.* *disput.* 678. num. 3. & si resistit jus sufficit tempus 40. annorum ex Felino in *cap. auditis*, *numer.* 22. *de præscriptione.* & Andrea Siculo *conf.* 3. num. 2. *Purpurato in leg. 2. num. 200. ff. de officio ejus*, Masfil. *conf.* 26. num. 14. Fabio de Anna *conf.* 10. ex num. 3. Gratian. *discept.* 492. ex numero 9. Mastrill. *decif.* 130. nu. 17.

Quot verò actus necessarii sunt pro hujus † consuetudinis introductione disputare contendens Salgado ubi *supr.* ex num. 20. demum num. 21. *cum seqq.* unico actu talem consuetudinem perfici resolvit his verbis, quod verum est y *desde este*, num. 21. *translada hasta el* 26. ibi, loco citato.

Sed Doctissimi viri salva pace, licet quoad acquirendam possessionem † præcedentiæ vel constitutuendam, unicum actum sufficere fatear ex doctrina Bartol. in *leg. 1. §. hoc interdicto*, ff. *de itinere actuque privato*, cap. *querelam de electione*, cap. *consultationibus de jure patronatus*, & ibi communiter notatur ex his quæ eruditè & satis utiliter (prout moris est) tradit ipse Salgado n. 19. & 20. tamen consuetudinem nisi ex bino actu formali nequaquam fatebor, cum id apertè comprobet Justinian. in *leg. 3. versic. his ergo*, C. *de Episc. cap. aud.* ibi, *ut remissionem venia crimina nisi semel commissa non habeant* junctis verbis sequentibus, ibi: *qui impunitatem veteris admittit non emendationem potius quam consuetudinem*, & facit textus in *cap. ex parte de consuet.* & in *leg. 5. iit. 2. part. 1.* ibi: *si en este tiempo fueren dados*, & ultra relatos ab eo Burf. *conf.* 343. Fabio de Anna *conf.* 40. num. 8. lib. 1. Menoch. *conf.* 126. num. 6. Gonzalez in *regul. Cancelar.* *glossa* 45. §. 2. ex num. 29. procedit inter personas inter quas fuit cautatus actus possessionis *versic. inter diversas*, Franch. *decif.* 17. num. 12. & *decif.* 253. num. 10. Mastrill. *de magistrat.* lib. 4. & 5. num. 36.

Sed & ante dictis illud obiter, & non inutiliter annexas velim, quod præcedentiæ † omnes vel in sessionibus, aut aliis rebus (cum in eis possit introduci consuetudo, & causari præscriptio, & ex jure magistratibus, officialibus, aut nobilibus debito eis competant, & proveniant) non potuerunt dici actus meræ facultatis, quia isti semper consistunt in facto illius contra quem præscriptio intenditur, ut in exemplis, traditis per

Bart.

vulgo, *ayuntamientos de villa* cæteros omnes præcedere.

Ex quo illud certissimum est quod Judex † appellacionis vulgo, *Alcalde mayor*, qui nominatus est à Dominis oppidorum præcedere debet cæteros judices ordinarios, an major illius sit & plenior causarum cognitionem ac dignitatem superiore obtineat ut in simili arguit Menoch. *diel. conf.* 126. n. 15.

Quia major dignitas † jurisdictionis tribuit præcedentiam; Abb. *conf.* 21. lib. 1. Bald. in *leg. quilibet*, *Cod. de decur. Menchac. contror. illustr.* in *præfat.* num. 127. Chaffaneus ubi *suprà dicta consider.* 12. n. 56. Gratian. *diel. cap. 111. nu.* 76. Boërius *decif.* 286. n. 8. Ricc. *collect.* 1446. Mastrill. *decif.* 120. Seraphin. *decif.* 964.

Et inter duos judices † alterum habentem in oppido privatè causarum criminalium cognitionem, alterum civilium tantum, quis præferri, & præcedere debeat, disputat Chaffaneus ubi *suprà* 2. part. *consider.* 26. *per totam*: & sanè ex magnitudine † causarum oritur præcedentia, & ex occupatione & exercitio officii, Felin. in *rubrica de mal.* & *obediens. num. 4.* *glossa in cap. statuimus verbo consuetudinem eodem tit.* Decius *conf.* 161. Rota *decif.* 4. *de elect.* Fufcus tom. *conclus.* 430. num. 6.

Verùm inter officiales † ejusdem officii & muneri, & ejusdem status (ubi duplicia officia inveniunt) semper antiquior, si quis fuerit in officio, alterum præcedere debet ex Bald. in *cap. cum olim per textum*, ibi: *de consuet.* Alexand. & Jaso in *leg. cum quid*, ff. *si certum petatur*, & facit text. in *leg. 1. Cod. de officio præfecti Prætorio*, leg. 1. *Cod. de præfect. sacri cubic.* & in *dieta leg. 1. Cod. de consulibus*, lib. 10. quibus cavetur quod consul vel Præfectus primus creatus præferatur secundo creato; & facit text. in *leg. 2. Cod. de veter. enucleando*, & qui prius † Episcopus vel canonicus fuit creatus, is etiam prius inter Canonicos, aut Episcopos sedeat, cap. 1. *de majorit. obediens. cap. Episcopus*, 17. *distinctione*, Jaso omnino videndus in *conf.* 192. vol. 2. Rebuff. in *tractat. nonum*, *quest.* 21. in *princ.* Azevedo *conf.* 12. Sicut inter Monachos † illi præferuntur qui prius fuerint instituti, ut in *cap. quandam de electione in 6.* Ancharranus *conf.* 210. & Doctor Antiquior † Juniori præferatur; Chaffaneus, in *Catalogo gloria mundi*, part. 10. *consider.* 26. Menoch. *diel. conf.* 127. num. 30. & inter officiales plures qui simul ad dignitatem admittuntur præferre & præcedere debet qui antea † advocati officium exercebat ex notatis per Albericum, in *leg. laudabile Cod. de advocat. divers. Judicior.* latè Chaffaneus ubi *suprà* part. 7. *consider.* 28. *cum seqq.* & part. 4. *consider.* 43. quos in proposito refert Mastrill. *de magistrat.* lib. 4. cap. 4. num. 37. sunt enim aptissimi advocati Magistratibus exercendis ut jam alio loco dixi.

Si verò non interveniat aliqua specialis causa prærogativæ, & præcedentiæ ex officialibus uno tempore, & unica electione creatis in eodem munere, tunc officialis † senior præcedere debet, alterum, ut in *leg. semper*, ff. *de jure immunitat.* ibi: *semper in urbe natura senectus ipsa venerabilis fuit*; namque majores nostri pene eundem honorem senibus, & magistratibus, tribuebant; & Philosophus, *politicorum* 79. *natura quidem humano generi dedit hos seniores*; hos Juniores; quorum quidem primos principari secundos subjici decet, nec indignari debet junior subiectus futurus; honestum enim est juvenibus ministrare; & obedi-

Bartol. in *leg. 1. num. 40. Cod. de constit.* & ex pluribus relat. à Gabriel. *tit. de præscript. conclus.* 1. Covar. lib. 1. *var. cap. 9. ex num. 2.* Fontanel. qui plures refert tom. 1. *de pact. nupt. claus.* 4. *gloss.* 19.

Unde ad hanc consuetudinem, vel præscriptionem causandam cessat quæstio illa, an debeat esse prohibitio, aut negatio, ut in actibus meræ facultatis de qua latè per glossam & communiter DD. in *leg. qui luminibus*, ff. *de servit. urban.* Balbum *de præscript.* 4. cap. 5. part. *quest.* 5. & 6. Aimon. *vers.* 111. num. 22. Covar. in *regul. possessor*, 2. part. §. 4. num. 6. Roland. à Valle *conf.* 22. *volum.* 2. num. 32. Joan. Garcia *de nobil. gloss.* 35. n. 57.

- 22 Citra consuetudinem verò quilibet prætor, † & suum locum tenens, vel judex ordinarius qui in oppido quantumvis parvo nomine regis jurisdictionem utramque habet, priorem locum occupare debet, & cuiuslibet judici delegato de commissione debet in actibus publicis anteferri, notat Bobadil. lib. 2. *politicor.* c. 21. n. 61. ubi tamen sentit judicem ordinarium alicujus oppidi non debere præcedere judicem delegatum Consilii magni, & inde legationem ejus rem maximi esse momenti præsertim si judex ordinarius sit alicujus parvi oppidi ex Carolo Ruino *conf.* 155. *numer.* 3. lib. 4. Cefalo *conf.* 615. numero 17. lib. 5.

Quibus ultra animadversa à Bobadilla adde 23 quod & sic is qui majorem jurisdictionem habet sit præferendus minore limitatam, seu temporalem habenti, ut tradit Joan. Andr. in *cap. penult. de offic. & potest. judic. deleg.* lib. 6. Boërius in *tractat. de ordine graduum utriusque fori*, numero 21. Gandisvalvus in *tractat. de legato*, part.

24 1. *quest.* 9. & quilibet ordinarius Judex † habet universalem causarum cognitionem, ut in *leg. 1. ff. de jurisd. omn. jud.* & delegatus illius tantum causæ expeditionem, quæ sibi commissa fuit.

Non tamen semper ex majori jurisdictione causatur † præcedentia, sed ex representatione alicujus magni, & supremi Superioris, vel Pontificis, & Regis, utpotè in legato ipsorum, tradit Steph. Grat. tom. 1. cap. 111. num. 70. quod ita sentit, & singulariter respondit Menoch. *diel. conf.* 152. *numer.* 59. his verbis: *huic argumentationi respondit, in dicto conf.* 55. lib. 2. & 1. dixit, *translada todo el numer.* 59. y *todo el libro.*

Post Prætozem judicem ordinarium, seu locum tenentem insequuntur incedere, immediatum 26 locum occupare debent † judices de la Hermanidad, quilibet respectivè in suo statu, latere, aut manu; deinde Decuriones, post Procuratores Syndici universitatis, & cæteri officiales prout consuetudo & mos in quolibet loco usurpaverit, vel officiorum concessiones perpetuè, aut ad tempus cuiuslibet à principe cum certis præminentis, & prærogativis fuerint factæ; ipse enim ut fons jurisdictionis, & mundi Dominus, poterit prohibito in hac sicut in aliis ejusdem generis rebus disponere, in suo loco dicemus, & in pluribus officiis his temporibus venditis, vidimus & experti sumus, & in illa Carrionensi ubi ego natus fui Petro Cierro, & in Montanis unde ego originem duco, ortum habenti Alguaceli officium ipsius villæ, & ejus districtus, & territorii fuit certo pretio venditum, ea prærogativa, & qualitate concessa ut post Prætores, & Signiferum vulgo, *Alferez mayor*, cæteros omnes in sessionibus & in publicis universitatibus cœtibus

re senioribus, & Juvenalis, satyr. 13.

Credabant hoc grande nefas, & morte piam-
dum,

Si Juvenis vetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicumque puer, licet ipse videret
Plura domi fraga, & majoris glandis acervos,
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis.

Quoniam qui est ætate major præsumitur ma-
37 *gnitate* † senius præstantior, textus in cap. nisi
cum pridem, §. alia vers. causa de renuntiatione,
& senes primam vo. em in Consilio habere de-
bent, ut habetur *Ecclesiastici cap. 32. ibi: Lo-*
quere major natu de et enim te, & plura tradit
Chaffaneus in consuet. Burg. in proæmio supra illis
verbis ordine, & in Catalog. 11. part. consider.
17 tota, & novissimè, & copiosè de Lara in
compend. vitæ homin. cap. de senè toto.

38 Quod tamen non procedit in auditoribus † Re-
gis, & aliis majoribus Magistratibus à Rege una
electione, vel simul electis, & nominatis; quia
eorum præcedere debet, & prius capere posses-
sionem qui in aliis officium non inatione Regis
intervierit, ut latè per Vincent. de Franch. *de-*
cif. 144. ubi hujus quæstionis vide ea quæ ad-
ducit D. Castill. tom. 7. de tertiis c. 41. nu-
mero 49.

Sed licet ab inferioribus ad celsiora ascendam,
faciamus pro aliquali memoria, & commenda-
39 *tione, hujus magnæ Pintianæ † Curia & Rega-*
lis Cancellariæ, in qua minor, & imperitor ex
omnibus tot sapientissimis advocatis decem &
septem ab hinc annis causas perago, filiali in-
vehor affectu, & quasi naturali rapior amore, ut
ejus licet brevi laconismo depingam majestatem,
ordinem & officiorum five ministrorum distri-
butionem, & inter ipsos præcedentias, & ho-
nores.

Regia ergo hæc Curia quæ vulgo *Corte y Chan-*
cilleria dicitur ut in *leg. 4. quæ incipit. Chan-*
celler. tit. part. 2. leg. 22. tit. 18. lib. 9. Recopill.
Simancas lib. 7. de resp. cap. 9. Renatus Copinas,
de donat. Francia lib. 2. tit. 15. num. 5.

Ex his quæ tradit Covarr. in *pract. cap. 4. n.*
fin. est membrum, & pars magni Consilii Regis,
ut testatur Matienzo, in *dialogo Relatorum, 1.*
part. cap. 5. num. & quæ temporibus Henrici
secundi (ut infra dicam) inventa reperitur, sex-
decim Senatoribus & uno Præfide constat. Rur-
sus habet quatuor criminalium causarum Judi-
ces qui cognominantur Alcaldes de Corte & Vir-
gam in manibus erectam in signum meri Imperii
portant: quatuor nobilitatis judices coram qui-
bus tantum causæ ejus pertractantur, & ab eis
ad Auditores Regios appellatur, apud quos per
sententiam duplicem & visionis, & revisionis fin-
em accipiunt, & lites conquiescunt, qui qua-
tuor nobilitatis judices, Alcaldes de hijos de al-
go, appellantur, & simul de vectigalium causis
privativè cognoscunt. Deinde duos Regios Fifi-
cos, alterum causis criminalibus pro vindicta pu-
blicæ intervientem, qui ex eo in Aula judicium
criminalium causarum cum eis sub folio ad ma-
num dexteram, posterior tamen in ordine assidet.
Alterum causas civiles præcipuè contra nobiles se
esse intendentes vel vectigalibus cæterisque tri-
butis exemptionem intentantes, aut quoquo mo-
do patrimonialia Regiæ Coronæ usurpantes per-
agentem, qui tamen sub Solio in qualibet Au-
la ubi lis vertitur ad sinistram tamen latus cum
judicibus nobilitatis, vel cum Senatoribus etiam
sedet. Rursum, & curia nostra habet unicum, &
privativum, causarum omnium tam civilium quam

criminalium Cantabrorum, seu *Bizcainorum,* Ju-
dicem majorem, de *Bizcaya,* vulgo cognomina-
tum. Hi omnes Magistratus togati, & eadem ve-
ste talari induti præter eos qui in habitu ordina-
rio Ecclesiastico, vel quia Clerici sunt vel redi-
tus Ecclesiasticos percipiunt, ita incedere malunt
quibus id tacitè permittitur.

Magistratibus verò ante signati distinctas in cu-
ria, & Domo Cancellariæ habent & fortiantur
aulas & recessus ad audiendas lites, sexdecim
enim Senatores dividuntur in 4. aulas quas *hif-*
piano sermone vocamus *Salas, 4. in unaquaque:*
Reverendissimus autem Curia præses in qualibet
earum pro libito assistere potest quod vel id facit
quando in ista aut illa examinandæ accipiendæ
sunt lites casuum qui dicuntur curia, in quarum
visu, & examine necessario ex ordinatione spe-
ciali hujus Cancellariæ in instantia remissionis in-
teresse debet vel extra hos casus quando gravitas
litium id exposcit, & à partibus importunis præ-
cibus ab eo exposcitur.

Et quis senatorum præferri debeat, an qui
prius possessionem accepit, an verò qui prius li-
teras non inationis impetravit, & de aliis in pro-
posito vide *Cavedo, decis. 3. Lusit. part. 1. per*
tot.

Ordo autem sessionum ita procedit: quando
Illustrissimus Præses inter quatuor manet in me-
dio binos senatores ad utrumque habens latus, &
merito ex his quæ tradit *Chaffaneus in dicto Cata-*
log. gloria mundi, 1. part. consider. 13. quia lo-
cus melior honorabilior semper reputatur, ut no-
tat Lucas de Penna in leg. quisquis, Cod. de Præ-
fect. prætor. lib. 12. non ut ait Calliodorus lib. 3.
epistolarum, qui est in medio cunctorum ad se
traheret aspectum, & facit illud Luca 2. ibi: qui
sedens in medio Doctorum, & vide Boërium de-
cif. 23. num. 6. Azeved. in Cur. Pisan. lib. 2.
cap. 1. num. 10. & ad latus dextrum insequun-
tur, & se sent Senatores antiquiores, ad sinistram
moderniores, servata inter eos antiquitatis, &
temporis ratione, ut is præfidi proximior respec-
tù alterius invenitur, & sedeat qui antiquior
fuert, sin autem contingit, quod in aula inveni-
niantur tres Senatores & Præses, tunc antiquior
Senator immediatus est præfidi, & Præfidem ad
manum dexteram habet, quod si Illustrissimus Præ-
ses in aula non est, tunc inter tres Senatores an-
tiquior præfidi, & in medio collocatur, sin au-
tem sunt quatuor, etiam antiquior in medio ad
manum dexteram sedet.

Qui utique ordo in cæteris aulis observatur,
nam judices causarum criminalium suam de per
se aulam habent distinctam & separatam, & judi-
ces nobilitatis. Judex verò Cantabriæ solus in sua
aula lites concludit.

In omnibus autem aulis sunt lignei gradus tres
qui stratum, & locum eminentem, & altiore
solo residuo aulæ constitutum, per tres altitu-
dinis pedes in isto strati loco constituta sunt in
utroque latere lignea sedilia, in quibus Advocati
per ordinem antiquitatis suæ respectu temporis in
quò à Præfide, & Senatoribus in numerum, &
collegium advocatorum fuerunt admissi, & recepti,
sedent, & antiquior magis adhæret & propinquior
est sedi Senatorum qui in frontispicio, & vertice,
seu capite aulæ in hoc Senatu Eminentis ha-
bent, & gradum unum altiore, & sub folio ru-
beo & gospino serico, quod vulgo vocamus *do-*
sel ubi Regia insignia, & arma sunt sculpta au-
dituri, & judicaturi lites super pugilibus gospio
in Bullis sedent: & Reverendissimus Præses in
signum

signum majestatis ante se duo pugiles nigri colo-
ris circa pedes suos habet.

Advocati autem dum factum litis refertur coo-
pertum caput habent, cum tamen, & alloquun-
tur sedentes nudo capite Pileum in manu sinistra
habentes dextera actus, & animi vo. es, & ver-
borum vim, vel alris, vel submissis motibus signi-
ficant, & orationem comitantur, & adjuvant, &
qui actor est, vel qui sententiam contrariam in lite
fuit sortitus à qua vel appellatum, vel supplicatum
fletit, prius loquitur servata etiam inter plures ad-
vocatos unius partis in hoc etiam (sicut in sessio-
nibus) antiquitatis prærogativa.

Relatores secus stratum, & extra gradus ligneos
in planitie soli ante ligneam mensam (ibi acta li-
tium, per legem defenduntur) in ligneo sedili
etiam facta merita manifestantes sedent cooperto
capite dum alloquuntur.

Procuratores verò partim ad utrumque latus
in eadem planitie soli, & arce in sedili ligneo adex-
tant, aliquid tamen eloquenti nudo capite afflu-
gunt.

Sollicitatores verò litium penes procuratores om-
ni tempore dum lis refertur, & controvertitur nu-
do capite extant, & dum se offert occasio, & ne-
cessitas urget quæ sunt in facto videnda pungunt,
& perlegi per Relatorem exposcunt.

Sed majestosa ista Curia habet insuper ultra
magistratus, & advocatos proximè relatos, tam
pro ornatu, & decore tanti Senatus, quam neces-
saria, & faciliiori litium expeditione plures alios
officiales: habet enim 17. relatores unum *aliqua-*
cilem majorem qui ensè accincto cum judicibus
criminalium causarum sub folio quando causæ per-
aguntur sedet, & iste nunc est Comes de *Ozomo*
Dux de Galistro qui per substitutum servit hoc offi-
cium, & emprum à Rege nostro suo majoratui, &
hæreditibus, & successoribus in eo, & pro sua domo
cum pluribus prærogativis habet cum facultate Re-
gia nominandi carceris commentariensem, & alios
Alguaciles inferiores.

Habet etiam 18. Camera Referendarios quos
vulgo vocamus *scribanos de Camara* duodecim ci-
vilium causarum qui interviant terni Senatorum
quatuor aulis: tres qui judicium criminalium cau-
sarum curia assistunt: duos aulæ judicium nobili-
tatis causarum, & alios duos judici majori Can-
tabriæ vel *Bizcainorum* intervientes.

Habet autem 35. procuratores sollicitatores 20.
Tabelliones Regios qui ex eo quoad recipiendas
probationes ad omnia instituti Cancellariæ mittun-
tur, receptores vocantur, tam primi quam secun-
di numeri qui sunt 52.

Item & alios qui diligentiores in causis nobili-
tatis pro defensione Patrimonii Regis interviant,
quarentes testes, & instrumenta contra intenden-
tes nobilitatem, & vulgo *diligenciores* appellantur.

Denique & ostiarios, qui in Aula cum pallio, &
ensè cincto cooperto capite ad sedandas litantium
exissent, & tacere jubent, & quando lis incipit
recitari, procuratores seu ipsos litigantes publica &
alta voce in ostio Aulæ convocant, & vulgo,
Porteros de Camara vocantur.

Sed postquam ministros tam superiores quam in-
feriores caput nempè, & membra quibus formatur
corpus Cancellariæ nostræ retulimus, non erit abs-
re nec cuiquam molestum, vel injucundam vide-
tur si istius magni Senatus initium, & originem
qua possumus brevitate exponamus; quod ut jucun-
dus, & apertius significetur vernaculo, & Hispano
sermone referre libuit.

Orer. de Officialibus.

Costa savida es, † que en la España ulterior que
era la mas à portada de Roma, passieron los Roma-
nos en el tiempo que la poseyeron y predominaron
quatro conventos Juridicos, o como nos otros de-
vimos, audiencias y Chancillerias, donde se trata-
van los pleitos y causas de las Ciudades, y toda
la comarca: estos estaban en Sevilla, en Efiga, en
Cordoba, y en Cadiz, yzieron assi mismo ocho colo-
niias, y avia otros lugares que se llamavan munici-
pios de Ciudadanos Romanos, los quales fueron por-
tados 22. y competian con las ocho Colonias, a las
quales se los concedia el derecho y ventaja entre
los demas, teniendo despues de Roma el primer Lu-
gar, vota en la eleccion de Magistrados, parte en los
cargos, officios y honrras, porque eran como hijos
de Roma, usando de su mismo derecho, y leyes, y se
goviernaban por la misma forma que Roma: siendo
ymagines y retratos de la grandezay y majestad de
aquella gran Ciudad. El Emperador Augusto honrra-
ro con mas ventajas estos municipios, mandando que
toaos tubiesen mejor assiento que las colonias en las
audiencias o concejos Juridicos, y esta ventaja se
conoze, pues los Prenestinos desirosos de honrrar
su tierra, pidieron al Emperador Tiberio que su Co-
lonia la hiciesse municipio para que gozase del pri-
villegio y exemptions de los otros 22. municipios,
el Emperador se lo concedio agradedido de que en
aquella Ciudad se avia levantado sano de una muy
perigrosa enfermedad; y la causa porque era mas
ventaja ser municipio que colonia, es porque el mu-
nicipio se conserva en sus mismas leyes, y govierna
sin obligacion de guardar otros mandatos, y assi dijo
Ulpiano, & propriè, municipes appellantur tru-
neris participes recepti in civitatem, ut nobiscum
munera faciant.

De la misma manera nuestros Reyes omitiendo el
gobierno, y Juzgado: que tubieron los Godos luego
que fueron conquistados estos Reinos, y liberandolos
del poderio de los Moros, mantubieron en Justicia a
sus vasallos, y es llano que tenia para ello audien-
cias, y tribunales, y que son antiquissimo en Espa-
ña, como largamente refiere Greg. Lopez Madera,
pero hacer candonos a nuestro proposito es cosa cer-
tissima que el concejo Real tubo origen y su suma-
cion, por el señor Rey D. Fernando el tercero, que
dignissimamente llaman el santo, señalando en este
concejo Real de Castilla 12. oydores Letrados, come
consta de su coronica, para que le ayudasen a go-
vernar sus Reynos, y estos fueron tan grandes varo-
nes que de sus manos tenemos las leyes de las par-
tidas en las quales ay leyes que hacen mencion de
los concejeros del Rey y ordenan que los tengan, y
despues los renovo el señor Rey Don Alonso el XI.
en cuyo tiempo se acabaron las leyes de las partidas
y salieron a luz en su nombre.

Despues el señor Rey Don Enrique el II. esta-
blecio un nuevo Juzgado, llamandole Chancilleria,
non obstante que las audiencias que los señores Re-
yes sus antecessores tenian se llamavan Chancille-
rias, y eran de dos Alcaldes, y juzgaban pleytos
civiles y criminales.

Esta institucion de la Chancilleria se hego por el
señor Rey Don Enrique el II. en unas cortes que
tubo en la Ciudad de Tiro en 6. de Noviembre
en la era de 1409. que es año del señor de 1371.
y puso siete oydores, y manda que la audiencia sea
en su palacio, o en casa del Chanciller mayor (que
era como aora el señor Presidente) y que tengan
y hagan tres dias de la semana audiencia, que
son lunes, martes, y viernes, y destos siete oydo-
res los tres fueron prelados Ecclesiasticos quatro se-
glares, y señala su salario, y nombra ocho Alcaldes,

dos de Castilla, dos de Leon, uno del Reyno de Toledo, y dos de las Estramaduras, y uno de la Andalucia; y dos Alcaldes del rastro, y un Alcalde de hijodalgo, y otro de las Alcaldas, señalando asimismo el salario que ardeleban, y despoque ninguno de los dichos Juezes no sea abogado ni de parecer en pleyto alguno lo pena de la su merced y del oficio.

El señor Rey Don Juan el segundo en unas cortes que tubo en la villa de Tribisfcazel año de 1387. mando que la Chancilleria no estubiese en la corte sino que residiese, 6. meses de los puertos azia vallad y nombralos lugares donde ha de star, y de los puertos alla otros 6. y en un ordenamiento que hecho en Segobia, estando alli la Chancilleria, nombro dos Alcaldes de los hijos de algo, ya en este tiempo seballa aver Juez mayor de Bizcaya que se llamava Alonó Garcia Chivino, tambien se ballava haver Presidente con este nombre y título; porque en el año 28. del Reyno del señor Don Juan el II. como se ve en el capit. 58. de su coronica, mando que Don Gutierrez Gomez de Toledo Obispo de Palencia viniese a la Chancilleria a ser Presidente, no por 6. meses como lo eran los Prelados antes del, sino por un año, y que llevase de salario 100. maravedis, y esto de no durar mas que por un año las plaças, se observo y guardo oydia, y asi al principio de cada uno se envia nueva zedula al acuzerdo en que se proroga el servicio de la plaza.

El señor Rey Don Enrique el IV. puso de asiento la chancilleria en esta Ciudad de Valladolid, y acordo que de aque no se mudasse por un Privilegio que dio esta Ciudad en que dice estas palabras: Otra si me suplicasteis, y me pedistes por merced, pues io avia aora nueve años ordenado que la Chancilleria estubiese perpetuamente en Valladolid, os hiziese merced de confirmar el privilegio &c. asi lo hizo y confirmo en 6. dias del mes de Agosto de 1462.

Aunque por una cedula que esta en el Cavildo de esta Ciudad de Granada, como consta de su historia, la señora Reyna Dona Juana embio a los V. y quatro de aquella Ciudad, parece que los señores Reyes Catolicos Don Fernando y Doña Ysabel ordenaron estubiese en Valladolid por estas palabras, bien sabeis como el Rey mi padre y la Reyna mi Madre por algunas cosas cumplideras a su servicio, y especialmente porque en los pleytos hubiese mejor y mas buen expedicion, huvieron ordenado hubiese dos Audiencias, y quella una residiese en Valladolid, y la otra mandaron que por entonces residiese en ciudad Real, basta en tanto que por ellos fuese prohibido otra cosa.

Pero no obstante esta Cedula tengo por mas cierto que el que puso de asiento la Chancilleria en Valladolid fue el señor Rey Don Enrique el IV. como que da dicho y todos los señores Reyes desde Don Enrique el II. que la instituyo, la fueron ampliando de mas Juezes hasta que la acabaron de poner en su perfeccion y forma como aora esta, los señores Reyes Catolicos Don Fernando y Doña Ysabel en las cortes que tubieron en Toledo y en Medina del Campo en el año de 1489.

El señor Rey Don Fernando fue tan zeloso de la autoridad y poderio de este gran senado, que siendo Presidente Don Alonso de Valdivieso Obispo que fue de Leon el año de 1490. por undes cuido que tubieron de aver otorgado la appellacion para Roma sobre un negozio que se avia traido hasta Real Chancilleria les privo a el y a los oydores de las Plazas, siendo el Dotor Martin de Avila, el Licenciado de Chancilleria, el Dotor Cano, y el Dotor Olmedilla, en cuyos lugares sucedieron por presidente el Dotor Juan Arias de Villa Obispo de Obiedo, que despues fue de Segobia, y por oydores el Licen-

ciado Villena, el D tor de Palacios, y el Licenciado Villa Mariel, el Licenciado Palacios Rubios, el Don de Villo Vela, el Licenciado Astudillo.

La casa donde esta la Chancilleria fue de Alonso Perez de Vivero Contador del señor Rey Don Juan el segundo, vendiolas su nieto Don Alonso Perez de Vivero, como parece por una cedula de la señora Reyna Doña Juana, en que por ella da licencia se venda, y que lo que dieren por ella se subrogue en el M. iorazgo que fueron dos quentos de maravedis, esta la Cedula inserta en la venta.

Sobre la puerta principal de esta cassa y Real Chancilleria estan tres piedras, en la que esta puesta en medio estan las armas Reales, y en las de los lados dos letreros en latin, el uno tiene estas palabras, Potentissimi, ac Catholici Principes Ferdinandus, & Elisabeth, Hispaniarum & uniusque Siciliae, Reges, Regina, hanc sacram Aedem ministerio Justitiae dedicarunt; el otro letrero.

Jura, fidem ac pacem redditi sua munera cunctis, Hoc legi templum paceque sacra domus.

Los mismos señores Reyes Catolicos yendo en Romania a Santiago de Galicia por el año de 1486. instituyeron la Audiencia de Galicia, siendo suprimero asiento en la Ciudad de Santiago, que despues se passo a la Coruña donde al presente esta, y tambien el año de 505. pusieron en la Ciudad de Granada Chancilleria, trasladando la que estava en Ciudad Real donde avia estado onze años, y el primer Presidente que fue de la dicha Chancilleria de Granada fue el señor Don Alonso Carrillo Obispo de Cartaria, que despues lo fue de Avilas.

Sed ut ad propositum (a quo intuitu praecedentiarum, & ordinis Magistratum tam superiorum quam caterorum officialium nostrae Pintaenae curiae digressi fuimus) reditum faciamus, frequenter controversi solet, & dubitare vidi quoties in casibus praecedentiarum inter officiales Reipublicae in sessionibus & aliis in Ecclesiis, & processibus Ecclesiasticis lis excitatur quis iudex sit competens, an saecularis, an Ecclesiasticus: & sane hujus rei cognitionem ad Judicem Ecclesiasticum pertinere suadetur ex eo quod Iudex saecularis non solum est incapax cognitionum rerum spiritualium, cap. decernimus de judiciis cum similibus, Verum etiam, & an ex horum quae cum rebus spiritualibus immixtionem, & individualitatem continent, ut in cap. sacris de sepulturis, ubi notat glossa cum Religiosis adhaerent Religiosa sunt in leg. qua religiosis, cum ibi notatis, ff. de rei vindic. & quod aliqua res ex duabus mixtis componitur semper dignior mixta unione praevalet, & attenditur cap. 3. de consecrat. Eccles. vel altaris, cap. per tuas de arbitriis, late Lambertin. de jure patron. quest. 1. art. 7. & 10. Covar. in practicis 36. n. 5. Farinac. de Inquisitione q. 8. n. 151. & fragmentor. criminal. punto 2. n. 260. fol. 261. & 262. ubi per conclusiones, & regulas procedit, & latissime exornat & adducit text. in leg. generaliter, ff. de fidejussor. D. Castillo lib. 8. controv. cap. 134. n. 18. cum seqq. tom. 6.

Et semper ubi res spirituales cum profanis miscentur dignior, & potior est Ecclesiastica, ut in cap. quod in dubiis de consecrat. Ecclesiast. vel altar. & ex his quae notat Anton. de Butrio, & Dominicus in cap. si iudex laicus de sententia excommunic. in 6. & DD. supra relati.

Deinde, quia ex his provenit quod in Ecclesia ratione loci nullus potest acquirere sibi sedem vel honorem sine Episcopi licentia, aut Ordinarii tolerantia, seu permissione ex Abbat. post Hostiens. & Joann. Andreas in cap. penult. n. 5. de sepulturis, Lambertinus de jure patron. lib. 1. part. 1. quest. 11. art.

art. 15. Molina l. 1. de Hisp. prim. cap. 24. n. 34. Gratian. disc. 100. n. 19. & facit textus in cap. illud, cap. cum saeculum de jure patronat. & in cap. bene quidem 96. dist.

44 Et sic dum de jure sepulturae in Ecclesia tenditur inter laicos cognitio ad Judicem Ecclesiasticum privatim spectat, notat Cardinal. & Abbas in cap. 4. de judiciis, n. penult. Felinus n. fin. Decius n. 6. quest. 9. art. 10. Medicis de sepult. 1. part. quest. 16. nu. 44. & facit textus in leg. 36. tit. 6. part. 1. ibi, es entierro de sepulturas.

45 Praeterea quilibet ordo servandus in Ecclesia quoad audiendas res spirituales, & adfidentiam sacrorum, actus spiritualis est, ut testatur Navar. conf.

46 3. de foro compe. & componere difficulta ob praecedentiam circa res spirituales orta etiam inter saeculares ad Ecclesiasticos privatim pertinet ex Concil. Trident. sess. 25. de regular. cap. 3. ibi: Controversias omnes de praecedentia qua per sepe cum scandalo oriuntur inter Ecclesiasticas personas, tam saeculares, quam Regulares, tum in processibus publicis, tum in his quae fuerint in tumultandis dysfunctionum corporibus, & in deferenda umbella, & aliis similibus Episcopus remota appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat; cujus textus decisio inter saeculares etiam personas de praecedentia concertantes procedit ex Garcia decis. 232. n. 3. Cevallos de cognit. per viam violentiae, quest. 124. n. 2. & 4. Lara lib. 1. de anniversariis cap. 24. n. 29. Cancer. tom. 3. var. cap. 10. n. 115. qui refert licet decisum fuisse in Senatu Cataloniae, Repol. var. resolut. §. 1. n. 158. Salgad. 2. part. de protecl. reg. cap. 9. n. 3.

Quae utique sententia in hoc regio conventu obtinuit in causa Domini Petri de Velasco cum consilio ex vicinis de Vola in valle, seu districtu de Transmieria inter quos cum lis agitaretur super sessionibus, & aliis praecedentiis in Collegiis, post longam disceptationem in foro saeculari tandem fuit a senatoribus causa remissa ad Ecclesiasticum.

Verum supra dictam assertionem quotiescumque 47 de jure proprietatis litigatur amplectar, non utique cum de mero possessorio & facto harum praecedentiarum ac sessionum in Ecclesiis, vel processibus agatur, tunc enim Judicem saecularem competentem esse, & causam praeveneri posse reor, cum judex saecularis rei spiritualis possessoria incapax non sit ex doctrina Bartol. in leg. Titia, n. 6. ff. solut. matrim. ubi Barbof. n. 29. Capitius, decis. 7. n. 2. Cravet. conf. 253. n. 2. vers. 157. n. 1. Afflictis decis. 219. Roland. a Valle conf. 22. nu. 24. vol. 2. Covar. in pract. cap. 35. n. 1. Grammat. decis. 78. Mieres de majorat. 3. part. quest. 11. n. 11. quest. 15. n. 19. & 20. Garcia de nobilit. gloss. 1. n. 27. & gloss. 9. n. 46. Gutier. in canonicis, quest. 34. n. 16. Thesaur. decis. 82. & 117. & 131. Pallado 3. part. dist. 9. §. 2. n. 2. late Ceval. ubi supr. gloss. 6. n. 133. & quest. 4. & quest. 65. per tot. & in terminis praecedentiarum, ita distinguit Don Perez de Lara dicto lib. 1. de annivers. & caper. cap. 24. n. 29. in fin. & ita pluries in hac Regia Curia obtinui, & quoties inter status super praecedentiis in Ecclesiis, & aliis locis tenditur, simul cum aliis juribus, nempe officiis, bonorum universitatis frutione, & aliis nunquam vidi quoad praecedentiam in Ecclesia quocumque modo agatur, five petitorio, five possessorio judicio, causam Judici Ecclesiastico remitti. Sed unusquisque eam quam, & justitiae rei, & conscientiae propriae securiorem viderit sententiam amplectatur. Verum controversia 48 praecedentiarum in processibus extrajudicialiter absque strepitu & foro per Judicem, &

ordinarium Ecclesiasticum, appellatione remota, sedenda sunt ex dist. cap. 13. session. 25. Concil. Trident. & ex Bulla Gregor. Papae XIII. quest. 82. & habetur in bullario fol. 1323. & inter clericos & ordines religiosos qui praferri debeant, & quomodo in processibus & rogativis incedant, disputa ut docet latissimè Salgado, & ita eruditè & in pluribus hanc rem tangentibus calamum interponere merito abstineam, eo tantum relato contentus ad quem quando casus occurret & ad certos quos ibi refert praetertim n. 53. securè recurrere poteris.

Veruntamen pro complemento adverte quod ea omnia quae circa praecedentiam in sessionibus locum habent, procedent ut in alloquendo & subscribendo prius, leg. 2. Cod. de praefect. prat. l. 12. ibi: Sed igitur prior sedes atate proveclis locus conspectior decernendi loquendique facultas antiquior cui est splendidior adepti magistratus vestustior, c. concilia, §. huic in fin. 17. dist. ibi: ante Ravenatensem Episcopum Mediolanensem subscripsisse, c. bene quidem, 96. distinct. Gama dist. 1. Lusitana. Et quilibet privatus officialibus affurgere debet reverentiam, ac urbanitatem praefare, ex Cassan. & Doctoribus, supra relatis.

Et quod unus ratione diversorum officiorum poterit quandoque alteri praferri, & postponi ex Menoch. conf. 92. num. 2. & num. 26. & 46. usque ad 76. lib. 10. Stephan. Gratian. dist. cap. 111. num. 13. & cap. 298. num. 102. Valenz. Velaz. in discursu praecedentiae ex num. 28. & conf. 9. & facit text. in leg. tutorem, ff. de his quibus ut indig. ibi: discreta sunt jura quamvis plura in eandem personam concurrant aliud tutoris, aliud legatarii, D. Solorz. de Jur. Indiar. lib. 2. c. 20. ex num. 7.

Et tandem quod suas magnificare praerogativas eaque Jure naturali tueri omnibus concessum est ad textum, in leg. observare, ff. de officio consul. & supra diximus. Id tamen abique aliquo ambitionis seu superbiae vitio, sed observandi ordinis causa, ut in cap. fin. 89. distinctione, Menoch. conf. 126. num. 1. Tiraquel. de primogen. in praefat. num. 13. Bobadill. lib. 3. politicorum, cap. 2. n. 2. Mastrillus dicto lib. 4. de Magistris, cap. 4. in principio.

CAPUT XV.

Officia Reipublicae an procurari, & ambiri possint.

SUMMARIUM.

- 1 Petere & ambire officia solebant Romani.
2 Peti possunt officia a Rege etiam intercedente pretio. ex Doctrina Bald.
3 Ambitio officiorum tandem Romae perniciofa via sa fuit.
4 Ambitio quid sit.
5 Ambitio officiorum mala & damnabilis quanam dicatur.
6 Ambitio bona & laudabilis quanam reputetur.
7 Electio omnis quae sordibus aut precibus improbis facta fuerit jure Regio Hispaniae damnatur.

Officia, & Magistratus Romae peti solebant, ut in leg. Barbarius Philippus, ff. de Officio Prae-

Prætor, ibi: *Demum Prætoriam petunt*, & qui à summo Principe ea petebat, non lege Julia de ambitu reus fuit unquam exilium, ut in *leg. unica, ff. ad leg. Jul. de ambitu*, quinimò etiam prætor intercedente, à Principe peti posse, Margueritus & officia Jurisdictionalia dixit Bald. in *dicta leg. Barbarius, num. 6. vers. ventanus*, Cujus intentione acquiescit Benedic. in *resp. cap. Rainunt. verbo duas habens filias, num. 52.* & laicè Cassaneus in *Catalog. glor. 1. part. conf. 60.* Licet id congruum videatur, ut pungit Salicetus, in *leg. 1. num. 1. Cod. ad leg. Jul. de ambit.* ne quodam modo dicatur iustitiam venditionem tollerare, ut innuit Justinianus, ut *judices sint à quoque, §. 1.* & eos autem docet Soto, de *iustitia, & jure, lib. 3. quest. 6. art. 3. in responsione 2. argumenti*, latissimè Navarr. in *manuali, cap. 25. num. 7.*

Verum officiorum ambitio + etiam Romæ perniciosa postea visa fuit, *leg. Calpurnia damnata*, ut tradit Dionys. *lib. 37.* Cicero in *oratione pro Murena*, Decian. 2. *tom. crim. lib. 8. cap. 21. nu. 8.* refert Bobadill. 2. *politic. cap. 3. numer. 68.* & meritò, nam Alexand. Severus dicere solebat teste Lampridio in ejus vita: *inuitum non ambitionem esse ad Rempublicam assumendum*, & ut habetur in *leg. contra publicam, Cod. de re milit. lib. 12. juncta glossa, honoris augmentum non ambitionem*, sed labor ad unumquemque convenit de venire, glossa *verbo petere in leg. eos, ff. de decurion. & verbo precibus in leg. sic quemquam ad gerendum Imperium idoneum non esse*, nisi qui victus, & coactus hoc munus suscepit Doct. Joan. Licerens. de *primogeniis, lib. 2. q. 14.* Joan. Lupus de *Reg. gubern. lib. 1. c. 12. §. 13.* Guil. Benedic. ubi *supr. n. 61.* Decian. *dict. lib. 8. cap. 21. per totum*, Bonifac. in *peregrinat. verbo honores vers. 3. n. 8.* Gregor. Lopez in *leg. 3. verbo obispo tit. 17. p. 1.* & facit text. in *leg. 13. tit. 2. lib. 7. ordin. ibi: deben ser buscados y llamados para ello*, Bobadil. ubi *supr. n. 67.* latissimè Martin. in *dialogo Relat. 4. p. cap. 9.* Nam ex ambitione plurima mala oriuntur, quæ + est immoderatus appetitus honoris, ut autor est D. Thom. 2. 2. q. 131. *art. 1.* facit textus in *cap. miramur in fin. 61. dist. unde Luc. de Peña in dict. leg. contra publicam in verb. ambitione*, ait quod ambitio est *subtile malum, virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, uber patrens vitiorum, &c.* Plat. *lib. 31. de Republica ambitione: nihil reipublicæ perniciosius quippè quæ seditiones pariat*, & Cicero in *Orat. contra Rubrum n. 89.* Unde ambitiosus depingitur ab Innocen. in *lib. de miser. hum. condit. quæ refert Peña in leg. omnes omnino in fin. Cod. de decur. lib. 10. in hunc modum, honores (inquit) ambitiosus affectat estque semper providus semper attentus, ne quid dicat, vel faciat quod hominibus valeat displicere, &c.* quæ persequitur Budeus in *part. dict. tit. propositio, lib. 3. pag. 292.*

Quod quidem intelligas velim in his qui honores Magistratus & officia + ambiunt, & immediate, vel malis mediis appetunt, licet se esse dignos existiment, eleganter Menoch. de *arbitrar. lib. 2. cent. 5. cap. 401. ibi: ambitio, &c.* utque ad *vers. necem sibi.*

Quod si quis magistratus, vel officium non hoc modo, sed decenter + appetat; quia se dignum reputat inspectis bonis naturæ, & gratis sibi à Domino collatis scientiæ videlicet prudentiæ, iustitiæ, patientiæ, & similibus quamvis eis indignum reputet, humiliter suos considerans defectus, sed divino semper nixus suffragio æqui, & juxta

viri dispositionem administratorem proponat, ut sic ad virtutum perfectionem pervenire possit, istius ambitionis species nequaquam improbat, quinimò quodammodo virtutem esse affirmat D. Thomas 2. 2. q. 129. *art. 1. & 2. Olttrad. in dict. leg. Barbarius, ff. de officio prætor. Salicet. in leg. unica, Cod. ad leg. Jul. de ambit. Calaneus in dict. Catal. consil. 60.* dum dicunt permissum esse magistratum appetere solum moribus, & virtutibus, & facit illud *Ecclesiast. cap. 7. ibi: noli querere fieri iudex, nisi virtute valeas irrumperere iniquitates*, eleganter Matienzo ubi *supr. cap. 13.* qui tali casu, & prædictis circumstantiis non appetere magistratus & honores, & officia pusillanimitati tribuit, & *num. 6.* ita inquit *non tanquam, &c.* usque ad *urum contendit.* Docet Mastrill. de *Magistrat. lib. 1. cap. 30.*

Unde jure nostro Regio + omnis electio, quæ pretio accedente, fordibus, aut precibus improbis facta fuerit, meritò damnatur in *leg. 22. tit. 2. lib. 7. ordin.* ubi Didacus Perez adducit, *Reg. Cathol. q. 65. in ord. ibi: Como dichos, utque ad verbum, en reelegimiento, &c.* & in *leg. 8. eodem tit. & libro, ibi: por manera que no intervenga, ni respecto de precio, ni soborno, ni ruego de otras personas, &c.* ubi Azevedo omninò videndus, *per omnia scholia*, quæ in proposito maximè conducunt.

CAPUT XV.

De Officialium Reipublicæ Saliariis.

SUMMARIUM.

- 1 Præmium ut correspondeat labori justum est, & rationi consonum.
- 2 Salaria officialibus Reipublicæ assignari debent quæ correspondeant labori.
- 3 Salaria quis primum publicis officialibus, & magistratibus expensis sibi persolvenda constituerit.
- 4 Salaria prætoribus & iudicibus ordinariis persolvi debent ex bonis populorum.
- 5 Avendani opinio improbat, quæ dicit nobiles & exemptos debere contribuere collectæ, quæ imponitur ad solutionem salariorum officialium.
- 6 Salaria competentia debent iudicibus delegatis persolvi ab ipsis partibus ad quarum petitionem missi sunt.
- 7 Salaria competentia quemam dicantur.
- 8 Salaria ad quantitatem, si non fuerit certa consuetudo quid agendum sit.
- 9 Salaria debent assignari secundum personarum, temporis & officiorum qualitatem.
- 10 Salaria solvenda sunt initio anni.
- 11 Et an hoc procedat in iudicibus & officialibus qui à Dominis & Baronibus nominati sunt, traditur remissivè.
- 12 Salaria constituere quando possit universitas.
- 13 Salaria debentur officialibus pro tempore quo serviunt, at non ultra.
- 14 Salarium an debeatur quando ob infirmitatem vel absentiam ex justa causa, licentia obtenta vel non obtenta, quis officio personaliter non inseruit, remissivè.
- 15 Salarium debetur mortuo officiali ante annum completum & ad heredes suos transmittitur.

16 Sala-

Caput XVI.

- 16 Salarium duplex poterit lucrari officialis qui habet duo officia compatible.
- 17 Salarium debetur officiali finito anno vel tempore officii quousque veniat successor.

Iustum, & æquum est, & omni rationi consonum, quod labori correspondeat + præmium, ut ait Gregor. in *cap. charitatem in fine 12. q. 20. ibi: Justum nam est, ut ille consequatur stipendium qui pro tempore suum commodare reperitur obsequium, & facit illud sapiens. 10. mercedem suam quisque accipere secundum suum laborem; abhorret enim lex sine præmio homines laboriosis officiis præfici, & teste Catone cum labor est in damna mortalis exercet egestas, nec in officium suum ejusque damnum, suum esse debet, cap. cum non deceat de electione, lib. 6.* quapropter salaria + officialibus Reipublicæ assignari debent, quæ correspondeant labori, ut docet glossa in *leg. argentarium, ff. de edendo, Felician. in cap. 1. de simonia, Avend. de exeq. cap. 2. num. 13. vers. & contra, latè Ludovic. Gom. in regul. Cancellar. in utriusque signature compendio, pag. 318.* Perez qui loquitur in *doct. Cathedrali regente in leg. 1. tit. 1. lib. 1. ordin. gloss. ult. vers. est etiam subillis quæstio, Matienzo in dialogo relat. 3. part. cap. 32. n. 9.* Mastrill. de *Magistrat. lib. 1. cap. 21. in princ.* præsertim cum iudices esculenta, & poculenta, aliaque id genus à litigatoribus aut aliis accipere non possint sub maximis, & variis pœnis, ut notat Penna in *leg. in sacris col. fin. vers. quarto quarto Cod. de prox. sac. scrip. lib. 12. glossa in §. leg. Julia Instit. de publ. judic. Angel. in authent. jurandum quod præstatur ab his: Matth. de Afflic. cap. 42. quest. de officio capitanei, Imola in cap. cum ab omnibus de vita, & bon. de Alex. conf. 206. vol. 2. & de jure Reg. hoc sine dubium procedit, ut in *cap. 2. prætor. ibi: Y no recibira la diva, ni acetara promesa, ni donacion ellos, ni su muger, ni hijos de ninguna persona por su ni otro directamente, ni indirectamente, durante el tiempo de su officio de cuya mano a su mano aya de venir a el, y a su provecho, ni ricivan mas de su salarto, y derechos que justamente devieren de haber segun la tabla de su auditorio ubi Avil. Avend. supra dict. c. 2. n. 30. & 40. latè Simanc. de Institutione, cap. 34. n. 21. & facit lex 1. & 8. tit. 1. lib. 2. ordin. Matienzo supra & c. 83. ubi non solum agit de pœnis iudicum accipientium munera, verum & de his qui iudices aut officiales pecunia & donis corrumpere tentant.**

Sed qui primum salaria + officialibus publicis & magistratibus constituit expensis sibi persolvendis, fuit Imperator Augustus Octavianus ex Mœcenatis consilio, ut ex Dion. Cassiodor. *lib. 52. & Petr. Greg. syntagm. 2. part. lib. 27. cap. 2. num. 7.* tradit Bobad. *lib. 5. politic. cap. 4. num. 9. littera F.*

Itaque prætoribus, & iudicibus ordinariis + Salaria solent persolvi ex bonis populorum, ita in hoc Regno obtinuit, ut in *leg. 7. tit. 16. lib. 2. ordin. & in leg. 5. tit. 5. lib. 3. Recop. ibi: Se paguen de los propios, Avend. 2. part. prætor. cap. 1. nu. 3.* Covarr. *pract. cap. 4. nu. 5. post medium*, Flores de Mener. 1. *quest. 8. num. 13.* Azeved. in *dict. leg. 5. num. 1.* Bobad. ubi *prax. latè Mastrill. ubi supra ex num. 17.* ubi aiunt quod si bona Concilii aut populi deficient debet Collecta imponi inter vicinos pro quantitate justa Salarii persolvenda, quod etiam affirmavit Orosc. in *leg. 6. in fin. ff. de officio Assessoris, nu. 9. & 10. Menoch. conf. 147. n. 8. vol. 2.*

Oter. De Officialibus.

+ Et licet Avend. in ea sit opinione quod in hac collecta etiam debent contribuere nobiles & exempti, tamen ejus opinio meritò improbat per Greg. Lopez in *leg. 2. tit. 4. part. 3. gloss. 2. in fin. Aviles in cap. 34. Prætorum glossa fin. num. 2. & in cap. 3. glossa Jurisdictione, 36. vers. quia jurisdic. Bobad. supra dict. n. 9. Flores num. 14. Azeved. in dicta leg. 5. num. 1. pro quibus facit text. in dicta leg. 5. ibi que paguen esto los que suelen pagar en todas las cosas que son para empleo del concejo.*

Sed in iudicibus delegatis ad partium petitionem missis vel constitutis, contrarium procedit, nam partes quæ eos petierunt, tenentur eis competentia Salaria + ministrare, ut cum Segur. Angel. Silvan. Garcia, Avend. & aliis tradit Flores ubi *suprà n. 12.*

Salaria autem + hæc debent esse competentia, & dicuntur competentia, quæ à Principe, lege, vel statuto, aut consuetudine sunt assignata juxta notata, in *leg. 1. Cod. de præbend. salar. lib. 10. & in authent. ut iudex singul. quoque suffragia, observat Bobad. dict. cap. 21. n. 9. ubi n. 11. adverte, quod si officialis plus accipit, mortaliter peccat, & ad restitutionem tenetur ex D. Thom. 2. 2. cap. 53. art. 1. Navarr. de restitutione, lib. 3. cap. 20. B. Molina de iustitia, & jur. disput. 3. Menoch. de arbitrariis casu 714. n. 80. Greg. Lopez in *leg. 7. tit. 9. part. 2. glossa 4. & leg. penult. tit. 19. part. 3. glossa 1.**

Et ad quantitatem salarii si consuetudo + certa non fuerit, debent considerari tres ultimæ, & continuæ præstationes, aut solutiones ultimæ, & immediatæ quæ per multum tempus continuatæ steterint, ut probat Aviles in *cap. 1. prætorum, verbo salario à num. 7.* Flores ubi *suprà num. 16.* circa quod consule Mastrill. ubi *suprà ex numero 59.*

Sed hæc Salaria debent assignari + secundum personarum, temporis, & officiorum qualitatem ex Menoch. ubi *suprà casu 223. à nu. 9.* Pimio *casu 103. vol. 2.* ubi quod Salaria, aucto labore, augere non debent; Franc. Marc. *decis. 449.* & solvi debent + in principio anni; glossa & Bart. in *leg. Divus, ff. de var. & extraordin. cognit. Castrenf. & Alex. in leg. diem functo, ff. de officio Assessoris, ubi Cagnol. num. 133.* Carroc. de locat. *quest. 3. quest. 13. principalis, n. 10.* Tuscus *littera S. conf. 10. n. 1.* Cum tamen omnes in hoc consuetudine standum affirmant.

Et an hoc procedat + in iudicibus, & officialibus à Dominis populorum, & Baronibus nominatis disputat Flores omninò videndus, *n. 38. & Mastrillus n. 30.*

Et quando possit universitas constituere + Salaria vide latissimè Joan. Paul. Mont. de *administratione rerum universitatis, in pragmat. 1. de salariis, ubi multa notat Salic. de fisc. dubit. 8. sub numer. 18. Mexia in pract. tax. concl. 1. numer. 54.*

Quæ quidem Salaria officialibus debentur pro tempore + quo serviunt & non ultra juxta notata, in *dict. leg. diem, ubi Bart. & in leg. scio, ff. de annu. legat. Add. ad Capic. decis. 125. vers. sed adverte*, quod limitat variis modis Mastrill. ubi *suprà ex n. 36.* & quando ob infirmitatem + vel absentiam ex justa causa licentia obtenta, vel non obtenta, qui officio personaliter non inseruit vel ob aliquod impedimentum, an debeatur Salarium disputat ibi, Mastrill. *ex n. 42. Flores n. 28. vers. 7. conclusio.*

Sed & officiali mortuo + ante annum completum

tum debetur Salarium, & ad hæredes suos transmittitur, ut notat Bart. in dict. leg. diem functo & in leg. supra Divus, ff. de officio Assessoris, latè Jaso in dict. leg. diem, ubi planè examinat materiam, Capic. dict. decisione 125. nu. 2. Cefal. conf. 7. & 71. Surd. conf. 42. num. 3. Carr. ubi supra num. 194. ubi ampliatur, & limitatur Gregor. Lopez in leg. 1. tit. 8. part. 5. Aviles dicto cap. 1. nu. 18. Flores ubi supra à nu. 22. Morla in empor. part. 2. tit. 2. quest. 28. n. 229. Azeved. in leg. 9. tit. 16. lib. 2. Recop.

16 Quod si officialis habuerit duo officia compatibilia duplex salarium utique poterit lucrari, ut tradit glossa, in dict. leg. matriculam, Cod. de agentibus in rebus, lib. 12. Menoch. de arbit. dicto casu, 223. Covar. var. cap. 13. num. 6. Sesse decis. 194. num. 5. cap. 2. ubi etiam notat an si officialis delinqueret pro tempore præterito ei debeatur Salarium, quod latè Mastrill. supra à numero. 72.

17 Et finito anno, vel tempore officii quousque veniat successor, debetur officiali Salarium; nam semper officialis antiquus debet inservire, ut in leg. unic. ff. de officio Prefati August. leg. meminisse, ff. de officio Proconsul. ibi: oportebit usque ad adventum successoris omnia debere Proconsulem agere, cum sit unicus Proconsulatus, & utilitas Provincia exigat esse aliquem per quem negotia sua provincialia explicent. Authentica administrat. §. fin. ibi: Non tamen possibile, nec porrabile est sine iudice relinquere Provinciam, Lopez in leg. 3. tit. 18. part. 2. gloss. 3. Avend. de exequend. part. 1. cap. 3. num. 3. Flores supra n. 37. Mastrill. supra ex num. 84. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 25. ex numer. 7. Bobad. lib. 1. pol. cap. 1. ex num. 23. & Mastrill. supra usque ad fin. Et alias resolutiones huic argumento factis eruditè adducit & in cap. 22. latè agitur de sportulis officialium, quæ quoties casus occurrerit videbis.

CAPUT XVII.

Officia Reipublicæ quomodo extinguantur & amittantur.

SUMMARIUM.

- 1 Consumptione vel renuntiatione omnia Reipublicæ officia amittuntur.
- 2 Consumptio officiorum Regno Hispania utilissima semper visa fuit.
- 3 Consumptio officiorum sæpe solet exposci in Curia à Procuratoribus Regni, & per Regem concedi.
- 4 Renuntiatione officiorum quid sit.
- 5 Renuntiatione officiorum non debet fieri nisi in manibus Regis vel superioris concedentis.
- 6 Defensori civitatis non licet illam deserere sine licentia, & sub certa forma.
- 7 Imperator non potest abdicare Imperium nisi in manibus ejus à quo habuit.
- 8 Renuntiatione officii nondum accepta in manibus Regis vel Superioris, potest officialis continuare administrationem officii tanquam non vacantis.
- 9 Renuntiationes officiorum quomodo debeant fieri traditur remissivè.
- 10 Renuntiatione facta officiorum sine jurisdictione

quæ locari solent, an resolvatur locatio. II Renuntiatione officii non solum personaliter potest fieri, sed etiam per Procuratorem.

Officia omnia amittuntur vel consumptione vel renuntiatione. Consumptio autem officiorum fit quotiescumque Principi videtur; nam cum Princeps Dominus sit officiorum, & qui habet potestatem & creandi, & jure Regaliæ id sibi competit, ut in c. 1. quæ sint Reg. feud. in usus feudorum in verbo potestas: ubi scribit Caved. decis. 44. n. 2. part. 2. Mastrill. de magistrat. lib. 1. c. 1. n. 9. ita poterit ea consumere, augere, vel minuire, ut notat supra relat. & novissimè D. Castill. de tert. cap. 41. num. 15. & textus expressus, in leg. 14. & 15. tit. 3. lib. 7. novæ recop. ubi agitur de consumptione officiorum Doct. erudit. Valenzuel. conf. 93. qui loquitur in consumptione ejusdem officii tabellionis Consilii vulgo ayuntamiento cujusdam magni civitatis, quod allegavi in quadam lite civitatis Toletanæ, cujus sum Advocatus in hac Curia Regia, quæ vertebatur inter Consilium civitatis, & Tabellionum numerarios, & in ea sententiam obtinui, licet adhuc in gradu revisionis indecisa pendet.

Quæ idem officiorum consumptio res prorsus utilissima huic Regno semper potius visa fuit; quia officiorum pluralitas & officialium numerus excessivus maximè perniciosum agnoscitur, & plurima damna secum affert; nam præter quam quod multitudo personarum circa idem munus exercitium confusionem parit, ex glossa verbo in paucis in auth. de referendar. pluribus excessibus hostium via aperitur, ut rectè agnovit Petr. Greg. lib. 4. syntag. 15. num. 36. ibi: Pluralitas magistratuum nihil boni affert Reipublicæ: sed potius detrimentum & sæpe turbatur ordo judicandi, & iterum ibi: qui rerum administrationi præsumunt, sunt ex natura pecunie cupidi, & lib. 22. cap. 5. ibi: quid non quæso necessarii sunt tot anlici primarii officarii, inutiles vel utiles titularii, cur tot secretarii, cum duo, aut quatuor sufficere negotiis expedientis, quare tantus numerus administratorum, & alii subministri, & istorum famuli, & famulorum famuli, cur tot qui nutriuntur sanguine populi; super quod exclamabat Simanc. de Republ. lib. 2. cap. 12. refert Bobad. 2. pol. cap. 1. num. 11. Licet suo tempore non aderat tantus officiorum numerus, & sic tam malæ strages sicut his temporibus non irreperant & tandem sic ait: ubi, inquam, fuerunt tot tribunalia ibi minor justitia, ubi, inquam, tot Senatores & magistratus, ibi minor cura Reipublicæ, ubi plures fuerunt leges, ibi causa deterius terminantur, ubi tot iudices, tot advocati, & notarii, & minus accepta causa pauperis, pupilli & viduæ, quando tot lites damnosæ & immortales & plures Reipublicæ fures: quod satis prudenter animadvertit Verdan. in veriloqu. cap. 16. Ceval. in art. Reg. cap. 26. & aliquid Azevedo in dicta leg. 15. quam legit sub glossa leg. 14. tit. 3. lib. 7. recop. Mastrill. supra lib. 4. cap. 16. à num. 2. & est elegans textus in dicta leg. 15. ibi: Los daños, e inconvenientes que se seguran, & ibi: el daño y confusion que trae tal multitud de los officios.

Quapropter sæpe sæpius hæc officiorum consumptio solet exposci in curiis à Procuratoribus Regni, & concedi per Regem nostrum, ut concessa fuit proximis præteritis annis, anno 1609. die 21. Augusti, ut in leg. 28. tit. 3. lib. 4. novæ Recop. ibi: en el servicio, &c.

Sed, & renuntiatione etiam officiales officia amittuntur, cum renuntiatione fit propriè vel juris spontanea cessio, seu dimissio, ut in cap. super hoc de renuntiatione, quæ ad hoc allegat Rebuff. in leg. 191. ff. de us. & in cap. quam periculorum 7. quest. 1. quem in hoc confiderat Angel. de Clavasio in sum. verbo renuntiatione, ibidem Rebuff. in prax. benefic. tit. de resig. in princ. pag. 314.

Officiorum autem renuntiatione non nisi in manibus Regis concedentis fieri debet, ut in leg. penult. & ibi glossa, ff. de officio Præsidis, notat Carocius in regula concessa ampliatione 4. de regul. jur. in 6. Menoch. de recuper. possessione remed. 1. num. 277. & ratio est quia interest Superiori ne dimittatur beneficium sine ejus licentia, ad notata in cap. significasti de foro compet. & in cap. Clerico, & in cap. liceat 3. quest. 6. & ut scribit Columel. lib. 9. cap. 10. adeo muniam nec deferere Rempublicam debet, sicut non licet defensori civitatis illam deserere sine licentia sub certa forma, leg. ult. Cod. de defensor. civitatum, ibi: nulli defensori licere decernimus, si de publica sollicitudine se liberare voluerit, nisi divino afflictus intimaverit suæ sublimitatis iudicio Greg. Lopez in leg. 1. tit. 2. part. 7. glossa 18. Afflict. in dict. part. 1. verbo potestas quæ sint Regal. Cancer. 3. var. cap. 14. num. 20. Caved. decis. 23. part. 3. Mastrill. supra lib. 1. cap. 24. ex n. 11. Ubi ait Romanum Pontificem posse in suis manibus renuntiare Pontificatum, sed ex honestate saltem in consistorio coram Cardinalibus illud faceret, ut tradit Flaminus Paris, lib. 2. de resig. quest. 5. per totam. Imperatorem autem non posse à se abdicare Imperium, nisi in manibus ejus à quo habuit, ut observat Signorol. conf. 26. Castal. de Imper. q. 103. num. 11. & quest. 110. casu 279. Sed pauci sunt Imperatores qui tali animi generositate usi fuerunt, licet aliquos refert Mastrill. supra ex num. 1. cum seqq. Sed reticere non possum, nec silentio præterire insigni timore Dei, virtute animi, maxima pietate & clementia prædium, nostræ fidei summum cultorem, hæreticorum & hostium nostræ religionis unicum flagellum & exitium Potentissimum nostrum Imperatorem Carolum V. invictissimi Philippi IV. nostri Regis, atavum, qui sponte, & summa liberalitate Imperium renuntiavit, & Regna ista prudentissimo filio suo Philippo II. gubernanda & præsidenda dimisit, & in monasterium sancti Justini ordinis Divi Hieronymi feliciter Deo in solitudine vivere recessit, ubi monialis vitæ in exercitio, non tamen sumpto habitu, quousque ab hac vita migravit exemplo sanctissimo peregit.

Unde officialem nondum accepta renuntiatione in manibus Regis, vel Superioris posse continuare administrationem officii tanquam non vacantis tradit Rebuff. in prax. 3. part. de simon. in resignatione, num. 29. per textum in leg. meminisse, ff. de officio Præsidis, Imol. in clement. unic. de renuntiatione, Franc. Caldeira conf. 8. à num. 7. ubi addit quod etiam acquirit emolumenta officii, ad textum, §. fin. auth. de administratione, ibi: deponit autem, Cavedo decis. 23. n. 5. ubi etiam id constituit quando renuntiatione à Rege non fuerit admittitur, prosequitur Mastrill. disp. 24. num. 23. ubi num. 28. ait quod data renuntiatione in manu Superioris, & per eum accepta, non poterit amplius officialis administrare, licet in eo remaneant privilegia primæ dignitatis ad hoc ut honoretur, Platea, & Rebuff. in leg. 1. Cod. de præposit. Caved. decis. 212. num. 6. part. 1.

amittunt, cum renuntiatione fit propriè vel juris spontanea cessio, seu dimissio, ut in cap. super hoc de renuntiatione, quæ ad hoc allegat Rebuff. in leg. 191. ff. de us. & in cap. quam periculorum 7. quest. 1. quem in hoc confiderat Angel. de Clavasio in sum. verbo renuntiatione, ibidem Rebuff. in prax. benefic. tit. de resig. in princ. pag. 314.

Officiorum autem renuntiatione non nisi in manibus Regis concedentis fieri debet, ut in leg. penult. & ibi glossa, ff. de officio Præsidis, notat Carocius in regula concessa ampliatione 4. de regul. jur. in 6. Menoch. de recuper. possessione remed. 1. num. 277. & ratio est quia interest Superiori ne dimittatur beneficium sine ejus licentia, ad notata in cap. significasti de foro compet. & in cap. Clerico, & in cap. liceat 3. quest. 6. & ut scribit Columel. lib. 9. cap. 10. adeo muniam nec deferere Rempublicam debet, sicut non licet defensori civitatis illam deserere sine licentia sub certa forma, leg. ult. Cod. de defensor. civitatum, ibi: nulli defensori licere decernimus, si de publica sollicitudine se liberare voluerit, nisi divino afflictus intimaverit suæ sublimitatis iudicio Greg. Lopez in leg. 1. tit. 2. part. 7. glossa 18. Afflict. in dict. part. 1. verbo potestas quæ sint Regal. Cancer. 3. var. cap. 14. num. 20. Caved. decis. 23. part. 3. Mastrill. supra lib. 1. cap. 24. ex n. 11. Ubi ait Romanum Pontificem posse in suis manibus renuntiare Pontificatum, sed ex honestate saltem in consistorio coram Cardinalibus illud faceret, ut tradit Flaminus Paris, lib. 2. de resig. quest. 5. per totam. Imperatorem autem non posse à se abdicare Imperium, nisi in manibus ejus à quo habuit, ut observat Signorol. conf. 26. Castal. de Imper. q. 103. num. 11. & quest. 110. casu 279. Sed pauci sunt Imperatores qui tali animi generositate usi fuerunt, licet aliquos refert Mastrill. supra ex num. 1. cum seqq. Sed reticere non possum, nec silentio præterire insigni timore Dei, virtute animi, maxima pietate & clementia prædium, nostræ fidei summum cultorem, hæreticorum & hostium nostræ religionis unicum flagellum & exitium Potentissimum nostrum Imperatorem Carolum V. invictissimi Philippi IV. nostri Regis, atavum, qui sponte, & summa liberalitate Imperium renuntiavit, & Regna ista prudentissimo filio suo Philippo II. gubernanda & præsidenda dimisit, & in monasterium sancti Justini ordinis Divi Hieronymi feliciter Deo in solitudine vivere recessit, ubi monialis vitæ in exercitio, non tamen sumpto habitu, quousque ab hac vita migravit exemplo sanctissimo peregit.

Unde officialem nondum accepta renuntiatione in manibus Regis, vel Superioris posse continuare administrationem officii tanquam non vacantis tradit Rebuff. in prax. 3. part. de simon. in resignatione, num. 29. per textum in leg. meminisse, ff. de officio Præsidis, Imol. in clement. unic. de renuntiatione, Franc. Caldeira conf. 8. à num. 7. ubi addit quod etiam acquirit emolumenta officii, ad textum, §. fin. auth. de administratione, ibi: deponit autem, Cavedo decis. 23. n. 5. ubi etiam id constituit quando renuntiatione à Rege non fuerit admittitur, prosequitur Mastrill. disp. 24. num. 23. ubi num. 28. ait quod data renuntiatione in manu Superioris, & per eum accepta, non poterit amplius officialis administrare, licet in eo remaneant privilegia primæ dignitatis ad hoc ut honoretur, Platea, & Rebuff. in leg. 1. Cod. de præposit. Caved. decis. 212. num. 6. part. 1.

Sed & renuntiationes officiorum quomodo debeant fieri extat integer titulus, 4. lib. novæ Recopil. cujus leges, quoties casus occurrat, sunt inspiciendæ, & ibi Azeved. per textum in leg. 4. ibi deciditur quod renuntians debet vivere 20. dies post renuntiationem, ubi n. 3. & 4. cum seqq. disputat quomodo computatio horum dierum debeat fieri, & in cur. Pisan. lib. 4. cap. 2. num. 2. Gom. Leocent. dec. 27. nu. 5. & 13. Quod renuntiatione ista etiam si facta alicui idoneo, potest respici per Principem, de quo latè Matienço in dial. 4. part. cap. 12. per totum.

An autem renuntiatione facta officiorum sine jurisdictione quæ locari solent, ut per Pont. decis. 28. & Cavalcan. dec. 25. part. 2. & locata erit, an resolvatur locatio, ita ut admittatur renuntiatione, disputat Castrenf. conf. 4. num. 4. vol. 1. Covar. 2. var. cap. 15. in fine. Vincent. de Anna allegation. 92. vol. 2.

Tandem renuntiatione ista non solum fieri poterit personaliter, verum per procuratorem speciale mandatum ad hoc habentem, ut notat Didac. Perez in leg. 22. n. 2. lib. 7. ordinament. pag. 412. versurum autem, Azeved. in dict. leg. 4. n. 4.

CAPUT XVIII.

De obligationibus interesse, aut pœnis, quibus subjacent eligentes seu nominantes officiales Reipublicæ, & de officialium fidejussoribus.

SUMMARIUM.

- 1 Electores seu nominatores officialium Reipublicæ pro culpa eorum officialium tenentur sicut ipsi de damni satisfactione seu condemnatione contra eos facta.
- 2 Substitutus officialis gerit periculo substituents.
- 3 Eligens officialem, an eum exhibendo, finito officio libereatur ab obligatione damni resarcienti.
- 4 Notarius vel Tabellio cui mittitur recipere fidejussorem tenetur ad interesse parti.
- 5 Notarius quibus in casibus non teneatur ad interesse etiam si fidejussor per illum recepta apparuerit & etiam extiterit minus idonea, traditur, & num. seqq.
- 10 Electores si plures fuerint alicujus officialis non omnes tenentur in solidum ad damnum per ipsum præstitum.
- 11 Electorum aliqui si fuerint quos ex actis electionis constet non præstitisse suffragia, ii non tenebuntur ad interesse.
- 12 Electores pro damnis ab officialibus per eos nominatis, præstitis, via ordinaria non verò executiva sunt conveniendi & condemnandi.
- 13 Fidejussores tenentur prestare quilibet Magistratus pro administratione officii syndicati, sive illud sponte, sive necessario susceperit.
- 14 Quod procedit etiam si idoneus sit facultatibus, & bona sua obliget.
- 15 Fidejussores tenentur ad interesse non ad pœnam quam Magistratus delinquendo incurrit.
- 16 Magistratus nominans famulum vel officialem non tenetur pro delictis privatis extra officium commissis.
- 17 Fidejussores non tenentur ad interesse ex malis nomi-

De Officialibus.

80

- nominatione facta per Magistratum de successore suo.
- 18 Fideiussores ad damnum non tenentur pro gestis ab officiali extra tempus ordinarium & consuetum vacationi officii, etiamsi prorogatio termini per quem fuit electus officialis, ipsi concessa fuisset.
- 19 Expenditur in proposito textus, in leg. Labeonem fin. cum leg. seq. ff. de ambitu, & in leg. Lucius, §. Paulus, de administr. tutor.
- 20 Fideiussio qualibet per prorogationem regulariter evanescit.
- 21 Prorogatio tantum operatur inter contrahentes.
- 22 Fideiussio est stricti juris.
- 23 Prorogatio non fit in his quæ sunt stricti juris, de tempore ad tempus.
- 24 Prorogatio cujuslibet termini censetur facta cum iisdem pignoribus, cautionibus, pœnis, cautelis, renuntiationibus & clausulis prout erat in primo termino.
- 25 Prorogatio novum contractum non facit, sed tantum profert, nec per prorogationem unquam inducitur novatio.
- 26 Creditori licitum est sine licentia fideiussoris, debitori terminum destinatum solutioni prorogare.
- 27 Prorogatus terminus idem est cum termino destinato.
- 28 Conciliantur opiniones contrariae super obligatione vel liberatione fideiussoria ob Prorogationem, per distinctionem à Mauro depromptam.
- 29 Afferuntur Doctores affirmantes absolute fideiussores ad limitatum tempus obligatos, per prorogationem à creditore debitori factam à fideiussione obligatione nullatenus eximi.
- 30 Fideiussores officialium & ipsi officiales & nominatores eorum quomodo & quo ordine conveniri debeant ob malè gesta, & num. 31. & 32.

Lectores, seu nominatores officialium & Reipublicæ, pro culpa, seu malè eorum gestis, sicut ipsi tenentur de satisfactione damni, seu condemnationis contra eos factæ obnoxii sunt, leg. 1. Cod. de pericul. nominatorum, lib. 11. leg. Imperator. 11. ff. ad municipal. ibi: quod si forte is qui periculo se nominavit: leg. quod glossa 13. ff. eodem, ibi: mox peractis omnibus periculum agnoscit, qui non idoneum nominavit, leg. 2. Cod. de susceptione, & arcar. lib. 10. ibi: juxta inveteratas leges nominatores susceptorum, & eorum qui ad præposturam horreorum, & pagorum creantur, obnoxii teneantur si minus idonei sint, leg. executores, 8. Cod. eodem tit. & lib. ibi: & animadvertant quemque nominaverint ad discrimen suum universa quæ gererent illi redundare, ubi notat Bart. & Plat. quod potestas civitatis quæ mittit officiales suos, & executores per comitatum; quod si committunt aliquid illicitum ut furtum, Barateriam vel concussionem, tenetur potestas pro eis Doct. Penna in leg. agentes, C. de agentibus in rebus, lib. 11. per totum ibi: ubi asserit quod ille qui nominat aliquem ad munus publicum, suo periculo nominat; Innocentius in cap. ex ratione de arate & qualitate; qui tamen alium elegit, videtur testimonium, & approbationem facere pro eo, ut in cap. si servus, §. 4. distinctione, Paris de Puteo de sindicat. verbo fideiussor. officialium, num. 8. & 9. ubi quod

pater nominans filium ad officium tenetur, Bobad. lib. 3. cap. 8. n. 51. cum seqq. & lib. 3. cap. 1. n. 78. Matienzo in dialog. 3. part. cap. 55. n. 3. Azeved. in leg. 1. n. 15. & in leg. 4. nu. 8. cum duobus seqq. tit. 6. lib. 5. recopil.

Unde officialis & substitutus gerit periculo substituentis, ut in leg. nullus qui nexu 6. Cod. de decurion. lib. 10. glossa in leg. si quis ex corpore, Cod. de mur. leg. lib. 11. ubi Platea n. 16. & hinc provenit quod Magistratus, vel Prætor, qui officiales, seu ministros, sive Coadjutores nominavit tenetur pro delictis eorum in suis officiis patris ad interesse parti persolvendum, ut in leg. 1. §. si servi, & in leg. 21. §. familie, ff. de public. & vectigal.

Et licet controversi soleat an eligens & officialem eum exhibendo finito officio liberetur, & aliqui teneant quod sic, ut communiter notatur, in dict. §. familie Ludovic. Roman. conf. 11. in fin. Puteus de sindic. verbo rectores terrarum nu. 16. tamen contrarium verius in aliquibus casibus iudico, quos acutè perpendit Aviles cap. 4. glossa verbo entregar circa quod vide Greg. Lopez in leg. 2. tit. 16. part. 6. glossa 5. Paz in prax. 1. tom. 8. part. cap. unic. nu. 18. Azeved. in leg. 1. tit. 6. lib. 3. recop. num. 15. & in dicta leg. 4. glossa verbo satisfacere dicto tit. & lib. Bobad. dicto lib. 5. cap. 1. num. 79. & hinc etiam provenit quod Notarius & vel Tabellio cui mittitur recipere fideiussorem tenetur ad interesse parti, leg. 1. ff. de Magistrat. conveniend. quod prosequitur ut per Vincent. de Franch. decis. 48. num. 3. part. 3. Seraphin. decis. 576. num. 6. Farinac. tit. de delictis, & pœnis quest. 24. nu. 83. & tit. de Carcer. quest. 23. num. 83. Joseph. Ludovic. decis. 33. tota Pirro Maur. de fideiussoribus scilicet. 3. cap. 4. Gratian. decis. 69. num. 5.

Aliquibus tamen casibus etiamsi & fideiussio apparuerit, & extiterit minus idonea Tabellio, & Notarius non tenebitur: primo si recipit Laudatorem, & approbatorem fideiussoris: Amadeus, de sindicatu n. 21. vers. & ideo cautela est, Joseph. Ludovic. decis. Lucens. 33. à n. 8.

Secundò quando Notarius, vel Tabellio & de mandato iudicis id facit, nam tali casu mandatum iudicis excusat Notarium, vel Tabellionem ut non teneatur; Joseph. Ludovic. dicta decis. 33. n. 17. Farinac. in prax. dicto tit. de carcer. q. 33. n. 9.

Tertiò quando principalis debitor est & solvendo, & multum dives, & sufficit in proposito quod ejus patrimonium tantum valeat quantum est quantitas promissa; Joseph. Ludovic. dicta decis. 33. n. 14. & 15. Farin. dicta q. 33. n. 91.

Quartò quando Notarius, vel Tabellio recepisset fideiussorem minus idoneum & in præsentia partis non reclamantis; Joseph. Ludovic. dict. decis. 33. n. 16. Farinac. dicta quest. 33. nu. 92. qui asserit satis esse non tantum expressum, verum etiam tacitum consensum partium.

Quintò quando erat solvendo & fideiussor tempore fideiussionis præstitæ, licet ex post facto fuerit effectus non solvendo, Farin. dicta quest. 33. num. 93. & idem in nominantibus officialem tunc idoneum, si postea non idoneus efficiatur observat Azeved. in pragmat. de los Postos, cap. 3. numer. 7. & in leg. 13. numer. 14. lib. 3. recop. & adverte ad prædicta quia sunt contingibilia.

Illud autem advertimus, ut ad curiam à qua occasione Notarii aliquantulum divertimus, redeamus, quod si plures & fuerint electores alicujus officialis, non omnes in solidum tenentur, ut in leg. fin. ubi communiter DD. ff. de const. pecun. & in leg.

leg. si plures, ubi Bart. & Alberic. nisi aliquis non sit solvendo Pirrus Maurus, dict. cap. 4. num. 23.

- 11 At si consliterit ex actis & electionis aliquos ex electoribus non præstitisse suffragia pro tali officiali profecto non tenebuntur, argument. text. in leg. cum plures, §. servum ff. locat. docet Puteus relatus ab Aviles dicto cap. 4. Prætor. n. 22.
- Electores autem pro interesse, aut damnis ab officialibus per eos nominatis, præstitis via & ordinaria, non autem executiva sunt conveniendi, & condemnandi, cum nullum contra eos adit obligationis, seu fideiussionis instrumentum, cum tamen ex electione seu nominatione relulset contra eos quædam ad instar approbatorum obligatio, quod quidem singulare est, & omni animadversione dignum, & ita in testibus approbationibus tenet expressè Joan. Gutier. lib. 1. quest. 2131. pract. n. 10. ibi: viaque ordinaria opus erit ad eos conveniendos, Azeved. dum specialiter, & singulari jure in approbantibus bona eorum, qui pro redditibus Regis se obligant, contrarium observat, in leg. 6. tit. 1. lib. 9. Recopil. à num. 1. & in Notario, qui accepit fideiussionem, quæ postea apparuit inutilis, & insufficientis; Farinac. decis.
- Cum tamen pro administratione sui officii qui libet Magistratus sive voluntariè illud susceperit, sive necessariò, teneatur & fideiussores pro Syndicatu præstare, ut in leg. 2. in fine ff. ad Municip. ibi: Imperator Severus & Antoninus rescri. serunt non minus eos qui compulsi magistratu fungantur cavere debere, quàm qui sponte officium agnoverunt, notat Penna in leg. si quis decurio Cod. de decurion. lib. 10. & facit textus in leg. 2. tit. 16. lib. 2. ordinam. quod procedit etiam si idoneus & fit facultatibus, & bona sua obliget; quia adhuc non relevatur à præstanta cautione, ut in leg. 1. ff. ut legat. suæ fidei nominatione, Cavedo observat. Alex. in leg. 1. n. 12. & 13. ff. qui satisfar. cogant. idem jus (quod in electoribus, & nominatoribus supra animadversum remanet) in fideiussoribus procedit, & observandum erit, ut in toto tit. de magistrat. Conven. observat Pirrus Maurus tract. de fideiussor. cap. 36. aliàs in præludiis secheonis, 3. fol. 1139.
- 15 Tenentur tamen & ad interesse, non ad pœnam, quam Magistratus seu officialis delinquendo incurrit, ex text. formali in leg. 1. Cod. de peric. eorum qui pro magistrat. intr. lib. 11. ubi Bart. & Plat. ubi quod illi fideiussores non tenentur ad id quod Magistratus seu officialis extra officium contraxit, vel deliquit; Bald. in leg. 2. ff. de magistrat. conven. & in authent. hoc licet porrectum con. fin. Cod. de sacros. Eccles. Hypolitus de Marfil. in repetit. rubricæ de fideiussor. numer. 181. Nata conf. 202. nu. 5. Mantic. de tacitis & ambig. l. 16. tit. 4. nu. 22. Raudens. decis. Pis. 4. n. 20. Hering. de fideiussor. part. 2. nu. 35. & 189. Aviles in cap. 4. glossa verbo obligado, & judicio Syndicatus, cap. 3. nu. 19. Giurba decis. 88. nu. 8.
- 16 Sicut nec tenetur magistratus & nominans famulum, vel officialem pro delictis privatis extra officium commissis, ex pluribus quos refert Mastrill. de Magistrat. lib. 6. cap. 10. n. 40. tom. 2.
- 17 Non tamen fideiussores isti tenentur & ex mala nominatione facta per Magistratum vel officialem de successore suo, quæ utique nominatio frequentissimè ab eis speciali oppidi consuetudine, vel ordinatione, quæ solet fieri, immediatè officiali antiqui solent novos creare, ita Doct. Platea in dicta leg. unic. Cod. de his qui pro Magi-

strat. fideiuss. Aviles ubi supra numer. 19.

Nec etiam tenebuntur ad interesse & vel quid præstare pro gestis ab officiali extra tempus ordinarium, & consuetum vacationi officii, etiam si prorogatio officialis ex nova concessione vel aliquo accidenti termini per quem fuit electus, concessa fuerit, ut docet Bart. vel alias ejus nomine Nicolaus de Neapoliis autor illius lecturæ, in leg. Titius, ff. de executione tutorum.

Pro cujus opinione Primò facit & textus in leg. Labionem fin. cum leg. seqq. ff. de ambitu, & in leg. Lucius, §. Paulus, ff. de administrat. tutor. ubi fideiussor tæteris non tenetur pro eis quæ tutor extra pubertatem sponte gerit.

Secundò quod regulariter qualibet & fideiussio per prorogationem evanescit, & resolvitur, ut in leg. item queritur, §. qui impleto, ff. eodem glossa, in leg. 2. Cod. de procurat. Jaso in leg. lecta. n. 9. versic. circa istud notabile, ff. si certum petatur, qui ampliat hoc verum esse etiam si fideiussor sit absens, & ignorans, ut in leg. si unus, §. 1. num. 1. vers. nota ex isto textu, ff. de pact. & in leg. 1. §. & post operis, ff. de operat. nov. nuntiat. ubi in terminis prorogationis loquitur Decius, in cap. de causis n. 4. & 5. & ibi Beronius n. 34. de officio delegat. Grarus respon. 126. n. 7. vol. 1. Gabriel. in titulo de fideiussor. conclusio 3. num. 70. vers. quarto limita, Thesaurus decis. Pedem. 125. tota, Mascard. conclus. 124. num. 15. Rota Roman. deci. 5. 6. & 7. num. 1. Mantic. de tacit. & ambig. part. 2. lib. 16. num. 21.

Tertiò quod prorogatio tantum & operatur inter contrahentes, cæteris verò non intervenientibus præjudicium nullo tempore, seu casu irrogabit ut Doctor. Immol. conf. 12. vers. quodam in fine. Barbacia conf. 31. vol. 1. & conf. 15. vol. 7. Alexand. in leg. 3. in fin. ff. de damno infecto.

Quartò quia fideiussio & est stricti juris, ut in 22 leg. si pignore, & in leg. si fideiussor. ff. de fideiuss. Decius conf. 107. nu. 2. Buriat. conf. 193. num. 4. Stortia conf. 41. n. 45. Menoch. conf. 119. num. 6. & conf. 213. num. 13. Mantic. ubi supra dicto lib. 16. tit. 14. num. 1. & 2. & prorogatio non fit in his quæ sunt stricti juris & de tempore ad tempus, 23 ad notata, in cap. Petrus & Gregor. de officio delegati.

Contraria tamen sententia sequentibus fulcitur fundamentis; & primo, quia prorogatio & cujuslibet censetur facta cum ejusdem pignoribus, cautionibus, pœnis, cautelis, renuntiationibus, & clausulis, prout erat in primo termino, docet Negulantus, de pignor. 3. part. membr. 6. part. princ. num. 13. vers. adverte tamen. Anton. Gabriel. tit. de delation. conclus. 2. num. 4. & vulgo jactatur quod prorogatio novum & contractum non facit, sed tantum profert: Ruinus conf. 101. num. 3. & per prorogationem nunquam inducitur novatio, ut in §. præterea Institut. quibus mod. solvit. obligatio.

Secundò facit quod licitum est creditori & absque licentia vel permissione fideiussoris debitori terminum destinatum solutioni prorogate, nec ex hoc fideiussio liberatur, uti confirmant Hostiens. & Anchar. Imol. & Abb. in cap. constitutus de fideiuss. Bart. in leg. Lucius, §. Paulus, ff. de administratione Tutorum, Alex. in leg. lecta ubi Jaso. 2. ff. si cert. petat, Vivius lib. 2. commun. opin. opinione 110. Cefal. conf. 331. n. 26. vol. 3. Bertrand. conf. 188. vol. 1. in princ. Anton. Gabriel. de fideiuss. conclusione 3. n. 1. Marfil. dicta rubrica de fideiussor. num. 9. Strach. de decoloribus, part. 5. num. 1.

Tertiò

27 Tertio quia terminus prorogatus † dicitur, & est idem cum termino destinato; Felinus, & Cagnol. in cap. de causis de officio delegati, & in terminis quod per simplicem prorogationem termini factam principali non liberentur fidejussores, ex leg. item queritur, §. qui impleta, ff. de locat. Dinus conf. 11. quæ talis est, Jaf. in leg. 2. n. 28. alias, 25. Cod. de judic. Alex. conf. 72. habita opportuna lib. 6. Socinus conf. 21. lib. 1. Rota decis. 1. de posit. in antiquis.

28 Pro quarum opinionum oppositarum discordia † sedanda videndus est Parisius de Puteo, verbo fidejussor. officialium, cap. 1. numero 11. Antonius Heringius de fidejussor. cap. 2. §. 12. à num. 4. ubi latissime procedit Pirrus Maurus eodem tractat. cap. 33. sectione 1. num. 16. Cujus verba (quia verè scopum attingit) ad litteram pro vera resolutione referre decrevi ibi: *pro concordia sic distinguas ut etiam supra tetigimus, quod prima opinio quod facta prorogatione, liberentur fidejussores procedat, quando fidejussores sunt obligati ad certum præfinitum tempus & limitatum, & dictum tempus esset elapsum, nam tunc facta prorogatione, & termini dilatione fidejussores non tenentur amplius, & sic quando ex prorogatione termini augetur obligatio fidejussoris, puta, quia esset obligatus per duos annos, & prorogaretur ad duos alios annos; nam tali casu fidejussores efficiuntur liberarii, Abb. in dicto cap. 6. constitutus, 10. Jaf. in dicta leg. 1. Cod. de judic. Decius & Felinus, in dicto cap. de causis, & in cap. præterea de appel. Alexand. conf. 72. libro 6. & conf. 66. numero 6. lib. 7. Gratian. respons. 126. numero 12. vol. 1. & diximus supra in hac eadem 2. part. sect. 3. cap. 2. illat. 2. 3. & 4. & per totam. Secunda opinio quod per prorogationem & dilationem termini fidejussores non liberentur, procedit quando fidejussores sunt simpliciter obligati, & sic quando per prorogationem non augetur obligatio; quia tunc facta prorogatione fidejussores non liberantur; quia per talem prorogationem in aliquo non gravantur, & ratio est, quia tunc prorogatio est facta ad differendam solutionem, non autem ad finiendam, & tollendam obligationem, quo casu per prorogationem nunquam fidejussores liberantur, & ista distinctio est communis quam passim firmant DD. Specul. de fidejussor. §. 1. numero 19. Alexand. dicto conf. 72. num. 6. & conf. 66. libro 7. Socinus conf. 21. vifis colum. 4. in fin. lib. 1. Capel. Tholos. decis. 181. ubi addit. Decius conf. 95. in fin. & conf. 400. Marfil. rubr. Cod. num. 89. Franc. in cap. 1. de jurejurando in 6. Guid. Papa, singular. 977. numeri 1. Abbas in dicto capite, constitutus, num. 11. eodem, Gratian. dicto respons. 126. num. 12. lib. 1. Tiraquellus de retract. §. 1. glossa 7. num. 26. vol. 3. Felinus in capite, de causis num. 3. versiculo*

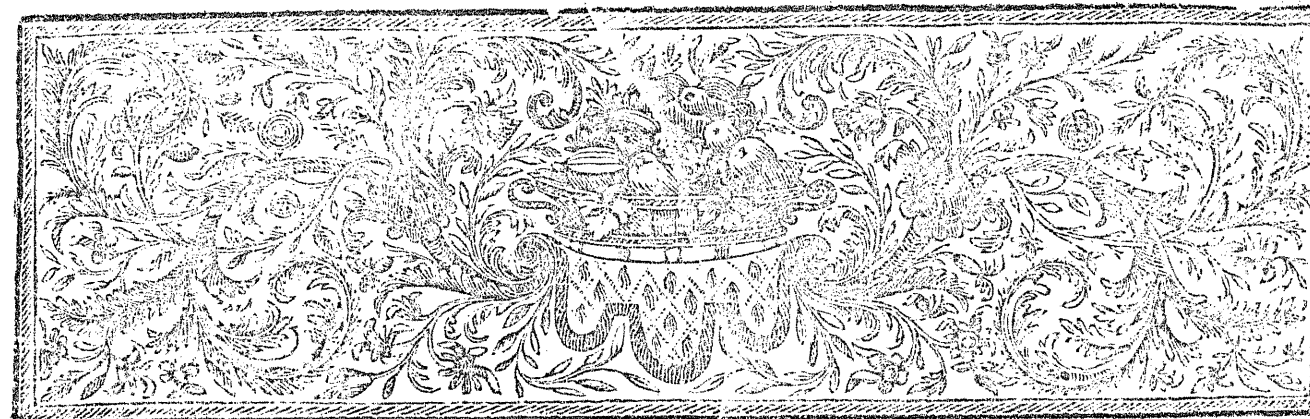
contrarium tamen, ibi: *secus si simpliciter fidejussoris*, ubi Decius num. 7. Barr. de clausul. 41. glossa 7. ad notata, quibus etiam adde Stracha de deceptoribus, part. 5. nu. 1. Franc. Marc. decis. 539. Bertrand. conf. 188. vol. 2. Garrocius de locatione & condemnatione, part. 3. tit. de fidejussor. num. 2. Mascard. concl. 4. nu. 12. qui hanc distinctionem communem vocat, ut etiam eam communem appellat Ant. Hering. de fidejussor. cap. 20. §. 12. n. 3. Et quando prorogatio dicatur augere obligationem ponit Dec. in dicto cap. de causis num. 7. ut etiam quando prorogatio obligationis fit, tertii prærogativæ præjudicat; advertit Gallofius, de obligat. camerali. n. 19. 22. 23. & 24.

Non tamen me fugit aliquos tamen maximæ autoritatis viros ausos fuisse hanc communem distinctionem impugnare, absolute affirmantes fidejussos † ad certum, vel limitatum tempus obligatos per prorogationem per creditorem debitori factam à fidejussoria obligatione nullatenus eximi & liberari; inter quos fuerunt Jaf. in leg. l. e. num. 9. Panor. in dict. cap. de causis ubi Berroius num. 37. de officio delegati, quod ipse hanc opinionem communem esse testatur Gabriel de fidejussor. col. 3. Emmanuel Suarez in Theaur. commun. opin. littera F. num. 160. Thesaurus decis. 125. & hanc æquiorum, veriorum, communiorum, & in via disputativa sustentabiliorem esse inquit Ant. Hering. in dicto tract. de fidejussor. cap. 70. §. 12. n. 4. usque ad fin. qui ad ipsa respondens contrariis opinionibus, & validis fundamentis, comprobare nititur.

Quid quod tamen non recedas à distinctione supra firmata quæ & numero & pondere DD. eam præcedit, & præponderat; quo tamen ordine † debeant conveniri officiorum eorum nominatores, & fidejussores, docet Papinianus, licet difficili verborum sensu, in leg. Imperator. 11. cum duobus seqq. ff. ad municip. & de incol. quarum verba sic se habent, *Imperator Titius Antoninus, & leg. 12. ita ait: & ei qui &c.*

Ex quarum legum contextura id in summo deducitur: primo loco conveniendos esse † Magistratus, vel officiales quando malè gesserunt; secundò his excussis, eorum fidejussores; tertio & ultimo nominatores seu electores, qua de re utiliter fatis Joann. Gutierrez de juramento confirmando, 1. part. cap. 23. ibi ex ea limitat. &c.

Quando verò Magistratus † seu officialis cui † jus dandi tutorem pupillo competeat, vel non dedit, vel non idoneum; tunc primo loco convenitur tutor seu curator; secundo ejus fidejussor, tertio subsidiaria actione Magistratus & ejus heres, ut posteriori gradu nominator, seu elector, ut §. sciendum institut. de satisfact. tutor. ubi notabiliter D. Richard. videndus.

TRACTATUS DE OFFICIALIBUS IN PARTICULARI. PARS SECUNDA.

CAPUT PRIMUM,

De Prætoribus civitatum eorumque Locum Tenentibus, & Judicibus Ordinariis cujuslibet loci, tam Regiæ Coronæ, quam privatorum Dominorum, seu Baronum.

SUMMARIUM.

- 1 Prætorum muneris variae quas sortitur, afferuntur nomenclaturæ.
- 2 Prætoris Etymologia traditur, remissivè.
- 3 Correctoris, Prætoris aut Præsidis provincie nomen in Regno Castellæ frequentius adaptatur eis qui in civitatibus & villis Regiæ Coronæ præponuntur & constituuntur à Rege.
- 4 Correctoris nomen satis novum in Hispania.
- 5 Correctoris nomen à quo tempore & à quo Rege regnante usitatum fuerit.
- 6 Correctorum nominatio absque dubio ad Regem spectat.
- 7 Creatio Magistratum vel Judicum inter Regalia constituitur.
- 8 Rex Hispania nullum cognoscit Superiorem temporalem, nec Imperatori subjacet, & major reputatur in regno suo quam Imperator in Imperio & n. 9.
- 10 Expenditur in proposito textus, in leg. 1. tit. 4. part. 3. & leg. 2. tit. 18. eadem part. 3. & leg. tit. 9. lib. 3. recopil. & in leg. 1. & 7. tit. 1.
- 11 Rex potest omnes Magistratus seu judices vel officiales in civitatibus vel villis suæ Regiæ Coronæ ad libitum præponere contra oppidorum voluntatem & civibus eorum resistentibus.
- 12 Correctorem seu Prætozem Concilium civitatis

- 13 poterit nominare in aliquibus casibus, Prætores in urbilibus magnis solent esse equites qui quia legum notitiam vel scientiam non professi sunt suos Assessores habere debent, seu potius locum Tenentes.
- 14 Assessores seu locum Tenentes Prætorum qui solebant nominari ab ipsis Prætoribus, jam à Regiæ Coronæ Consiliariis nominantur.
- 15 Assessores Prætorum non dicuntur judices delegati, sed ordinarii.
- 16 Assessores Prætorum quomodo uti debeant officio suo, & quæ in eis qualitates concurrere debeant ut ad tale munus eligantur, traditur remissivè.
- 17 Judices tantum ordinarii qui vocantur Alcaldes in parvis villis Regiæ Coronæ nominantur ab ipsarum Conciliis.
- 18 Alcaldes verbum arabicum censetur.
- 19 Judices ordinarii & ceteri officiales in oppidis Dominorum, an ab ipsis Dominis, an vero à Conciliis nominari debeant.
- 20 Judicum creatio ex radice seu fonte jurisdictionis provenit.
- 21 Vendita seu concessa villa, attentio jure communi, videtur concessa jurisdictioni ipsius.
- 22 Vendita seu concessa villa, attentis legibus Regni Hispaniæ, non censetur concessa jurisdictioni, nisi expresse caveatur.
- 23 Concessa jurisdictione simpliciter, an videatur commissum merum & mistum imperium, vel simplex tantum jurisdictioni.
- 24 Concessa jurisdictione territorii, an videatur concessa in mari adjacenti territorio, remissivè.
- 25 Concessa per Regem jurisdictioni, videtur tantum concessa quoad primam instantiam.
- 26 Concessio jurisdictionis, quantumvis sit ampla & exuberans, simul cum territorio & Dominio totius oppidi aut villæ, Suprema jurisdictioni nunquam censetur tributa.
- 27 Jurisdictioni Suprema à Rege non potest separari &

- ri & impossibile est quod à Rege abdicetur.
- 28 Rex dum concedit alicui Dominium seu jurisdictionem omnimodam in aliquo oppido, seu jus quod communiter in Hispania vocatur Vassalaje adhuc, vicini illius oppidi, etsi Demissalaje subiaceant omnimodè, tamen Regis Vassalli dicuntur.
- 29 Vassalli Baronum semper dicuntur subditi Dominio Regis, & tenentur eum defendere contra Barones.
- 30 Potestatis Supremæ excepto effectu, in aliis omnibus vicini oppidi condonati alicui quoad Dominium & jurisdictionem, dicuntur Vassalli dicti Domini.
- 31 Venditionis aut concessionis verba inspicienda sunt, ut dignosci possit quid concessum aut venditum fuerit.
- 32 Jurisdictio an in perpetuum vel ad vitam concessa videatur, ad dignoscendum traditur remissivè.
- 33 Jurisdictio an persona vel territorio concessa fuerit, remissivè.
- 34 Jurisdictionem præscribi posse tam de jure communi, quam Regio certum est.
- 35 Jurisdictio contra Regem immemoriali præscriptibilis est.
- 36 Jurisdictionis præscriptionem vel immemoriam ad perficiendam, an requiratur scientia Regis vel ejus officialium.
- 37 Potestas seu jurisdictio Suprema Regis omnino impræscriptibilis est.
- 38 Præscriptio jurisdictionis contra Regem fit immemorialis, vel tempore 40. annorum cum titulo: at contra Dominos particulares tempore ordinario 10. vel 20. annorum cum scientia illius contra quem præscribitur.
- 39 Signum jurisdictionis est creatio officialium.
- 40 Erectio furcæ vel patibuli per mandatum Domini vel ejus officialium, signum est jurisdictionis concessa vel obtenta.
- 41 Quod procedit etiam si per centum annos non fuerit aliquis suspensus in illa furca.
- 42 Jurisdictio in secunda instantia, probatur ex eo quod ad aliquem deferantur appellationes.
- 43 Jurisdictionis usus & exercitium probatur per impositionem & exactionem Collectarum seu Gabellarum, solutionem census factam Domino vel oppido, receptionem decimæ, & Custodiam Civitatis.
- 44 Jurisdictio nunquam probatur ex actibus qui Dominio conveniunt, cum unum ab altero prorsus separatum sit.
- 45 Jurisdictionis licet sint plures actus & per unum probatum, videatur probata tota jurisdictio in universum; hoc intelligi tamen debet si ille actus sit universalis.
- 46 Jurisdictionis concessio quando non est aperta & non adest titulus, cum agitur de ea interpretanda, extendenda est vel coarctanda per usum & exercitium possidentis.
- 47 Baro vel Dominus oppidi in quo sibi concessa fuerit jurisdictio, poterit suum judicem qui vulgo Alcalde mayor nominatur, constituere cujus jurisdictio concessa tantum censeatur in prima instantia, non autem in secunda, nec in gradu appellationis.
- 48 Jurisdictio in secunda instantia si expressè concessa fuerit iudicibus à Baronibus creatis, quamvis ad eos appellari possit, tamen ab sententia ab eis lata in gradu appellationis, appellatur ad Regiam Curiam.

- 49 Judex, vulgo Alcalde mayor appellatus in nihilo major reputatur cæteris iudicibus ordinariis, etsi hoc nomine contrarium significare videatur.
- 50 Judices per Dominos seu Barones creati in suis villis, non possunt nominari Correctores, sicut iudices Regis in ejus oppidis.
- 51 Judices à Baronibus nominati non possunt multam indicare extrajudicalem in contumaces seu rebelles suis jussionibus nisi ob defensionem suæ jurisdictionis & in quantitate trium Solidorum auri.
- 52 Iudicibus per Barones constitutis non debent persolvi salaria ex bursa communi, sed ex bonis ipsius Domini.
- 53 Judices vulgo Alcaldes mayores nominati à Dominis oppidi non possunt ob infirmitatem constituere suos substitutos, qui in Hispania vocantur, Tenientes.
- 54 Barones seu Domini in oppidis in quibus jurisdictionem habent, reputantur ad summum ut Prætores seu Correctores Regis.
- 55 Baronibus seu Dominis oppidorum dum jus ex privilegio ita competit, poterunt iudices ab ipsis nominati nominare sibi substitutos.
- 56 Prætorum seu iudicum officia vulgo, Alcaldes ordinarios, quia sunt necessaria, nullus potest ab eis nisi ob infirmitatem vel aliam rationabilem causam excusationem habere.
- 57 Prætorum seu iudicum ordinariorum ad officia acceptanda quomodo compellendi sunt ad ea electi.

Prætorum munus diversum in Jure nomenclaturam † fortitur, nam & Præses, vel Præfectus, Prætor, seu Corrector, vel Reipublicæ Administrator, ut in author. de Iudicibus in princip. ubi gloss. verbo administratoribus qui tali muneri, designantur, & solent nuncupari; & hæc nomina ad significandum prædictum munus, synonyma sunt, ut colligitur ex l. 4. & eod. tit. Cod. de officio Recltoris, leg. Jul. Cod. ut omnes Iudices tam civiles quam crimin. leg. de aliment. Cod. de translat. ibi: de futuris autem sine prætore, aut presidente l. 2. Cod. quibus non obijcitur longum tempus præscriptio, ibi: præfectus noster, leg. de omnibus, & leg. legatus Cæsaris 20. ff. dict. penultima, ff. de offic. Præsidis auct. ut Iudices sine quo suffragio. Hæc autem omnia gloss. & ibi Platea in l. 2. Cod. de decurion. Bart. Angel. & Alex. in l. 1. ff. de officio Præsidis, Montalt. in repertorio legum Regni verbo Correctores, & in l. 1. tit. 4. part. 3. Avendaño in cap. 1. Prætorum, docet Conradus in templo Iudicum lib. 1. cap. 7. & in Curiali brevi, lib. 1. cap. 9. Cassan. in catalog. gloria mundi, 7. part. considerat. 18. Petr. Gregor. 3. part. syntagmatum juris, lib. 4. cap. 32. n. 3. & sequenti, Feness. de Magistratibus, cap. 19. & cum barone, Didacus Perez in Rubric. tit. 16. lib. 2. ordinament. verbo de los Corregidores, Etymologiam † cujuscumque nominis, & in quibus officium Prætoris seu correctoris cum aliis Magistratibus, docet & latè profequitur Bobad. lib. 1. politicor. cap. 2. & n. 3. cum seqq.

Non enim autem Correctoris † Prætoris, aut Præsidis Provinciae, in Regno Castellæ frequentius adaptatur eis qui in civitatibus & villis Regiæ Coronæ præponuntur, & constituuntur à Rege nostro, ut in l. 1. & 3. & 5. art. 5. lib. 3. Recopil. docet Conradus in pract. cap. 4. Bobadill. ubi supra num. 9. & 11. & in Hispania novum & satis moder-

- moderatum † est, si quidem tempore Regis Alphonfi IX. cognomento sapientis legum patrii juris conditoris, qui hodie communiter vocantur, Corregidores Judices, & vulgo Alcaldes cognominabantur, ut in l. 1. Otro si Judices, tit. 4. & l. 1. tit. 16. part. 3. & l. 4. tit. 24. eadem part. ibi: Pro iudicio de Alcalde de alguna Ciudad, o villa & in l. 6. & 7. tit. 18. part. 3. ubi Gregor. Lopez gloss. fin. & multo post, ita fuit observatum, ut in l. 1. & 2. tit. 22. l. 8. novæ recopil. & à tempore tantum Alphonfi XI. hoc nomen Correctoris usitatum invenio in curiis Legionens. civitatis, Era 1387. petit. 8. & in curiis celebratis ab Henrico II. Burgis, Era 1411. petit. 4. & à Joanne Rege I. hujus nominis Viruice, Era 1487. petit. 24. & à Domino Joanne II. in civitate Camorens. l. 4. 32. ex quibus proditæ fuerunt, l. 1. ordinament. 1. & 2. tit. 16. lib. 2. hodie l. 1. & 3. tit. 9. lib. 3. recopil. lib. 4. tit. 9. eodem lib. Et plures de officio & cura Prætorum egerunt, ut videre licet per Castill. de Bobadill. ipse autem & accuratius & latius ornibus, ita ut Hispaniæ tanto viro, & hujus rei autore gloriari possimus.
- 6 Nominatio autem istorum † Correctorum absque dubio ad Regem nostrum spectat; licet enim antiquitus in populo Romano resideret, ut constat, ex Cicerone in Rufum ibi: Omnes potestates, imperia, curationes ab universo populo Romano proficisci convenit, tamen ad sedandas ambitiones, quæ in gubernatione mundi, & dignitatibus distribuendis, (vel ut aptius dicam) usurpandis jam vigeant, populus in Augustum Cæsarem Imperatorem secundum, omne imperium, & potestatem transtulit, leg. regia, quæ ita nuncupatur, vel quod à Romulo expressa leg. talis potestas fuit concessa, vel quod ex tali translatione, seu lege lata Regis majestas fuerit concessa, ut patet ex l. 1. ff. de constit. Principe. exornat latissimè Tapia in dict. l. 1. qui integrum super ejus interpretatione confecit librum præfertim. cap. 1. novissimè, ff. de origine juris, lib. 1. de offic. præfecti prætoris, leg. 1. sed hoc statu Cod. de veteri jure; sed & quod Principis instantia, de jure naturali gent. & civil. ibi: Cum lege Regiæ, quæ de ejus Imperio lata est populis eis, & cum in omni imperium suum, & potestatem transtulerit, 1. ubi Gregor. Lopez verb. las gentes, & 2. 7. tit. part. observat Contrarius lib. 7. miscellaneorum, cap. 8. Philip. Corneus conf. 1. vol. 3. & conf. 177. vol. 1. Añar. Ribaldus in historia juris civil. lib. 4. circa principium, Conrad. in templ. Judic. l. 1. cap. 1. tit. de Imperator. num. 1. & sequent. Menchac. lib. 2. contror. Fufar. Illustr. cap. 82. num. 2. Corr. in prædictis cap. 1. num. 3. Chassaneus in catalog. gloria mundi, part. considerat. 24. vers. 15. Petrus Gregor. syntagm. juris, 3. part. lib. 47. cap. 20. num. 5. Parlador. lib. 2. vers. quotid. cap. 1. num. 5. Mier. de majorat. 4. part. quest. 1. num. 46. & in nova impression. num. . . Castill. de Bobadill. lib. 1. politicorum, cap. 2. num. 15. & lib. 3. cap. 8. num. 103. & num. 152. Mastrill. de magistratibus, quæ utique translatio Imperii videtur divino testimonio approbata ut habetur Matthæi cap. 22. ibi: Reddite quæ sunt Cæsaris, notat Oldrad. conf.
- 7 Itaque inter regalia constituitur † Magistratum vel Iudicum Creatio, l. 2. ff. ad l. Juliam de ambitu, ibi: Quid ad curiam Principis Magistratum creatio pertinet, non ad populi favorem, & in cap. 1. quæ sint regalia veluti in usibus feudorum ibi potestas constituendorum Magistratum, ad Justitiam explemdam, & in ea fundatam habet invictissimus Rex noster suam intentionem, & docet Afflicis, in cap. 1. quæ sunt regalia in usibus feudorum versic. potestas, ex num. 1. Bald. in cap. 1. in princip. ex num. 2. de alodiis, Alex. in l. 1. n. 35. versic. Unde dicit Bald. ff. de jur. omn. Judic. Albertus Brunus conf. 120. collat. 2. vers. & si Jurisdictio, & Rex noster non cognoscit Superiorem † temporalem nec subjacet Imperatori de quo vide quos refert Azeved. l. 1. tit. 1. l. 4. num. 16. Et quod major reputetur Rex noster in Regno quàm Imperator in Imperio est textus expressus, in l. 8. tit. 1. part. 2.

Et hinc inferere poteris omnia ea quæ adducunt Chronistæ Hispaniæ in hoc articulo, quod Rex invictissimus † noster non cognoscit Superiorem, nec Imperatori subjacet.

Et de jure Regni expressè ita cavetur † in l. 10. 2. tit. 4. part. 3. & l. 2. tit. 18. eadem part. 3. & l. 1. tit. 9. lib. 3. recopil. & in l. 1. & 7. tit. 1. l. 4. docet Martinez in l. tit. 10. gloss. 2. n. 1. lib. 5. Bobadill. ubi supra n. 19. & lib. 2. cap. 16. num. 73. & num. 74. Ramirez de leg. Regiæ 23. num. 60. Valalc. de jur. emphyt. quest. 8. num. 21. Corr. in Regiæ possession. 2. part. 9. usque ad finem, Joannes Garcia de expensis, cap. 968. Burg. de Paz in pragmat. legum Taur. n. 32. Mastrill. ubi supra.

Unde Rex ad libitum potest omnes † Magistratus seu Judices, vel officiales in civitatibus vel villis suæ Regiæ Coronæ ad libitum præponere contra voluntatem oppidorum, & eorum vicinis resistentibus; quia omnis Jurisdictio in regno isto ab eo provenit & dimanat tanquam à fonte Justitiæ, & in auct. constitutivo, quæ de dignitatibus in 1. Bald. in cap. 1. quis dicatur Dux, Marchio, seu Comes, in verb. à Principe, in usibus feudorum, & facit text. in cap. Dominus, distincte cap. fundament. in 1. de elect. in 6. Andeisen in tit. quæ sint regalia, verb. potestas constituendorum, Lucas de Peña in leg. contra vers. 77. de re milit. lib. 12. Chassaneus in consuetud. Burg. rubric. 8. in 3. versic. Nunquid in addit. num. 24. & in Catalog. gloria mundi, 5. part. considerat. 24. versic. 15. & 71. & considerat. 30. Petrus Gregor. dist. 3. part. syntagm. lib. 47. cap. 2. num. 60. versic. Proinde & num. 9. Montalbus in l. 50. tit. 6. part. 1. verb. frequentas versic. pro contraria parte, Avendanus in cap. 1. Prætorum, Covarruv. in pract. cap. num. 9. Matienz. leg. 1. gloss. 21. num. 3. tit. 10. ibi: recopil. Girond. de gabellis, 1. part. num. 33. verb. lare alleg. 80. tom. 2. à num. 3. & 4.

Sed in aliquibus casibus poterit Concilium † civitatis seu villæ nominare Correctorem, seu Prætozem veluti si decesserit antequam nominaretur cujus locum Tenens, seu Substitutus, vel si esset in loco tam distanti seu remoto, quod in longo tempore non posset facile adiri aut rogari, aut propter suas ingentes & magnas curas & occupationes negligens esset in nominando Correctore, ut videre licet per Castill. de Bobad. dist. l. 1. politicor. cap. ex rationibus & juribus per eum perpenfis ex num. 24. cum seqq. Istorum autem Prætorum seu Correctorum, conditiones & qualitates tanti muneris, seu dignitatis capaces sint existuntur, ac meritò eligantur & nominentur tradit copiosè & satis eruditè Bobadill. dist. lib. 1. cap. 3. & quomodo sic nominati uti debent tali munere, tradit, per totum suum tractat. & omnes alii relati qui de prætura scripserunt.

Hi autem Prætores quandoque (utpote in urbibus magnis) solent esse equites, qui nec legum scientiam nec notitiam profecti sunt vel fuerunt, nec habent; & ideo frequenter debent habere suos †

Otero De Officialibus.

Assessores, vel ut aptius dicam eorum locum in Justitiæ administratione, & litium expeditione tenentes quos hic pono sermone vulgari, eodem appellamus nomine nempe *Tenientes* quod jure communi etiam prævisum existit, ut in *ambent. de mandatis Principum festinatis*, ibi: *etiam Consiliarium, & quicumque fuerit circa te assumere virum optimum & purum undique & contentum bis quæ à fisco damur, & si quis Prætor spem auerit, & non inveneris eum custodientem tibi fidem justam illum quidem expelles & in aut. conf. tit. 82. ibi: in nostris Magistratibus omnino ad manus sint, & assessores, qui legum placita explicent, & illi illorum suppleant occupationes, & de jure nostro regio, est textus in l. 22. tit. 9. part. 2. ibi: E para facer bien, esto bien asi como conviene debe aver consigo omnes Savidores, de fuero, e de derecho, que se ayuden a librar los pleytos, e con quien aya consejo sobre las cosas dudosas & in l. 10. tit. 5. l. 3. re. opil. ibi: mandamos que quando se les fuere prohibidos de los tales officios se les mandare, y encargue de nuestra parte que tomen y tengan consigo tenientes letrados de ciencia y experiencia, & in l. 1. 11. & 22. eod. tit. 5. & lib. 3. ibi: Que sirvan los officios por si mismos y por sus oficiales siendo ellos presentes, & in l. 4. tit. 6. l. 3. tit. 6. docet Avendanno de execut. c. 3. n. 1.*

Horum autem Assessorum seu locum tenentium Correctorum nominatio + solebat esse curæ, & potestati eorum, ut in l. 4. ibi: *excoja tit. 6. l. 3. recopil. Aviles in cap. 4. Prator. in princip. Bobad. l. 1. politicor. cap. 12. n. 3.* Jam verò à Consiliariis Regiæ Coronæ creatur, sicut ipsi qui Prætorum assessores, seu locum tenentes Jurisdictionem Ordinariam merum & mixtum Imperium habent, & utique de omnibus causis cognoscere valeant; quia eorum autoritas à lege pendet, ex Chassaneo in *Catalog. gloriæ mundi, 7. part. considerat. post principium, Aviles in cap. 4. Pratorum gloss. juxta n. 2.*

Nec Judices nec legati dici possunt +, sed Ordinarii dicuntur ut observat ex veriori resolutione Hypolitus Rimin. & in *Rubr. ff. de offic. ejus cui mandata est Jurisdic. Maranta de ordine Judiciorum, 4. part. distinct. 5. num. 18. Covarr. lib. 3. Variar. cap. 5. tit. num. 4. Aviles in cap. cum Pratorum, cap. 4. & in glossa verb. Justitia, n. 5. Avend. eodem tractat. 1. part. c. 3. num. 2. Azeved. in l. 10. tit. 5. num. 1. & in l. 1. tit. 9. lib. 3. recopil. Cæsar Costa lib. 2. variar. ambiguitatum, cap. 7. & latius, atque elegantius Petrus Augustus Morla, in *Emperio Jur. tit. de jurisdiction. omn. Judic. in præludiis num. 85.* qui refert & respicit contrariæ opinionis sequaces.*

Et quomodo uti debeant officio suo, & quæ + qualitates in eis concurrere debeant ut ad tale munus eligantur, & de plurimis ad eos spectantibus videndus est Castillo Bobad. dicto lib. 1. cap. 12. per tot.

Sed in oppidis & villis parvis Regiæ Coronæ, nominantur vulgo Judices + Ordinarii ab ipsis Conciliis, qui vocantur, *Alcaldes* ut in l. 1. versic. Otro & lib. 4. & l. 1. tit. 16. part. 3. & lib. 4. tit. 24. eadem part. ibi: *Por Judicio cap. 4. nu. 5. in fin. Bobad. lib. 1. cap. 2. num. 11. & lib. 2. cap. 16. n. 71.* & in eis crimin. inest quædam permittio & tolerantia Regis ut nomine suo Judices eligant & constituent, D. Lat. alleg. 80. n. 1. videndus.

Et verbum hoc *Alcaldes* arabicum + arbitror de quo vide Orosium, Covar. in *thesaur. lingua Latine in dict. verb. Alcaldes.*

In oppidis verò + Dominorum major difficultas 19 est & frequenter solet controversari, an ab eis an vero à Conciliis nominari debeant Judices hi & cæteri Justitiæ officiales.

Et sanè clarioris intelligentiæ gratia, in hac re, in qua tot lites quotidie oriuntur, aliqua prædeterminanda duxi.

Et primò, quod Judicum + creatio utique pro-20 venit ex radice seu fonte Jurisdictionis, ut notat Albert. Brunus *conf. feudal. 171. versic. & qui ponere officiales*, Boërius *decif. 152. Avend. de exequend. mandat. cap. 13. versic. Ex quo solet Nar. de Jurisdiction. part. 1. cap. 41. num. 4.* qui ait Barones in terris habere potestatem creandi Magistratus si habent Jurisdictionem à Rege; Mastrill. l. 4. de Magistratib. c. 17. num. 1. ubi num. 2. probat quod creare officiales fructus esse Jurisdictionis, & num. 4. quod immo officialium creatio est ipsa Jurisdictio, quia consistit in eis creandis ex Bald. in *tit. de pace Juramento firmanda*, usque ad num. 4. Gregor. Lopez in l. 2. tit. 4. part. 3. gloss. *Estos tales*. Molin. de *Hispan. primogen. l. 1. cap. 25. numer. 1. Matienz. in l. 1. tit. 10. lib. 5. nova recopil. gloss. 21. num. 1. Bobadill. l. 1. politicor. cap. 2. & n. 19. littera O. Chassaneus conf. 43. n. 5. Molde Medrane in allegatione de vic. Regis Aragonis, 1. part. n. 9. Petrus Ludovicus Martinez in *allegat. contraria n. 224.**

Secundò præmitto, quod vendita, seu concessa + villa, seu oppido, in dubio, attento Jure 21 communi, videbatur concessa Jurisdictione ex Bart. in l. 1. cum urbem per text. ibi: *ff. de offic. præf. urbi & ff. in l. inter, ff. de acquirendo rer. Dominio Angel. in l. 1. §. qui mandatam, ff. de offic. ejus cui mandata est Jurisdictione*, Bald. in l. ff. de rer. divisione, numer. 43. & in cap. 1. de capitaneis, qui vend. in usibus feud. & l. 5. ff. de Judic. Jas. ibi: & conf. 42. col. in volum. 1. Boërius dec. 227. n. 8. & 9. Avend. in cap. 5. Prator. num. 10. Duar. allegat. 6. num. 9. & nu. 15. Gregor. Lopez in nu. 68. verb. *Tal Villa. tit. 18. part. 3. Covarr. in pract. cap. 1. num. 10. Martinez in l. 1. tit. 10. l. 5. recopil. gloss. 21. n. 24. Conrad. in templ. judicum l. 1. c. 14. verb. jurisdictionis concedit, n. 5. Mieres de majorat. 4. p. q. 20. num. 19.*

Verum ex legibus Regni concessa + villa seu 22 oppido, non videtur concessa Jurisdictione, nisi expressè caveatur, quod deduxi, ex l. 9. tit. 4. part. 5. & l. 5. tit. 15. part. 2. & l. 12. part. eadem, tit. 1. & expressius in l. 1. tit. 10. lib. 5. recopil. ibi: *Pero si en los privilegios y mercedes que asi se hubieren echo à nuestros subditos y naturales de villas y lugares no se dixere expresamente, que se lesda en ellos la Justicia sino que les dona, da, y enagena la Villa y Lugar con que reserva para si, en ella el Rey la Justicia, si el sennor en la Tal Villa, o Lugar la menguare, o dixere que la da, o dona, con que no entre en ella, o Lugar, Merino, ni Alcalde ni sayon, ni official por que de las tales palabras, y de cada una de ellas pareze que resuka la intencion del Rey aver sido de donar, dar, e enagenar la Justicia, tenemos por bien que aquel a quien fuese dada, o donada la Tal Villa, o Lugar con las dichas palabras o cada una dellas, aya la di. ha Justicia si uso della. Y si por el dicho privilegio, o merced no se dixerer las dichas palabras, o alguna dellas, pero dixere otras, conviene a saver que le da, dona, o enagena la Villa o Lugar enteramente no retinendo para si alguna cosa, o que lo da en todo poderio de Sennorio real;*

come

como al Sennorio real pertenezca; queremos y mandamos que aya por ella Justicia, si despues de tal privilegio, o merced uso de ella continuadamente por tiempo de quarenta annos no siendo en el dicho tiempo echa interrupcion civil o natural por nos o por otro en nuestro nombre, y si en los tales privilegios, Cartas, o mercedes no fueren puestas las dichas palabras, sino otras, que le da, y dona la Tal Villa, o Lugar con todos sus derechos, que en el, y en sus terminos el Rey ha, y debe aver en qualquier manera entienda se que no le da la Justicia por las dichas palabras salvo solamente las rentas y derechos de la heredad, y calumnias, y las heredades que el Rey tubiere en la Villa, o Lugar. Quod ita observavit Matienz. in dict. l. 1. gloss. 21. num. 26. cum seqq. Villalob. in *antinom. lib. 1. num. 161. Oland. in concord. antinom. lib. 1. num. 86. Greg. Lopez in l. 12. verb. singulos privilegios tit. 1. part. 2. Gutierrez in lib. 2. pract. quest. 131. Azeved. in dict. l. 1. tit. 10. lib. 5. recopil. numero 34. in verb. Salvo solamente, & quibus verbis videatur concessa Jurisdictione, vide, dicta in leg. Imperium, ff. de jurisdiction. omnium Judic. & Azeved. in dict. l. 1. recopil. per text. ibi: *concedi de la Jurisdiction civil y criminal, n. 28. & ibi: Aya la dicha Justicia; Matienz. ibi: in dict. l. gloss. 7.**

23 & an concessa + Jurisdictione simpliciter videatur con. m. flum merum, & mistum Imperium, vel simplex tantum Jurisdictione consule Felinum, in cap. quoad sedem, n. 4. de offic. Ordin. Matth. de Afflictis, in *prælad. constitut. Sicilia, quest. 6. n. 4. & lib. 1. rubric. 47. num. 13. Didacum Perez in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordinament. col. 4. fol. 756.* Et quidem 24 si concedatur Jurisdictione + territorii utrum videatur concessa in mari adjacenti territorio disputat Ruin. conf. 28. n. fin. vol. 1. Marian. Frecia in *translat. de subfeudis baron. tit. quis dicatur Marchio, n. 3. & sequenti, Castill. de Bobadill. lib. 2. cap. 6. num. 217.*

25 Et in dubio concessa per Regem + Jurisdictione alibi videtur concessa tantum quoad primam instantiam, ut simul cum Judicibus ordinariis à populo nominatis, possit constituere suum Judicem, qui cum eis possit, ut vulgo dicimus, cognoscere de causis, a preventionem, non verò in gradu appellationis, quod latius prosequendum est; ut per Bobadill. dict. lib. 2. cap. 16. ex num. 77.

Illud tamen advertere non omitam, quod 26 quantumvis Jurisdictionis concessio + sit ampla & exuberans simul cum territorio, & dominio totius oppidi aut villæ suprema Jurisdictione nunquam censetur tributa, est textus expressus in dict. l. 1. tit. 4. recopil. ibi: *Que ninguno sea osado de estorvar ni impedir en los lugares de Sennorio la Jurisdiction suprema que tenemos, tradit Covarr. in pract. cap. 4. in princip. & in repetit. cap. 1. quamvis postum. 2. part. ex n. 4. de pactis in 60.* Non enim potest hæc Jurisdictione + à Rege separari, ut radius solis ab ipso sole, ita enim magnitudini, & autoritati ejus inheret, ut l. 9. tit. 13. part. 2. docet Gregor. & in l. 8. verbo *aquien tit. 13. part. 2.* & impossibile est quod à Rege abdicetur, ut affirmat Bald. relatus per Afflictum dict. rubric. 47. n. 6. Roland. à Valle conf. 1. n. 134. vol. 24. Grammatic. conf. 28. & Avendan. in cap. 5. Prator. n. 2. l. 1. Covarr. ubi supra n. 1. Alvarus Valasc. in *tract. de jure emphyt. quest. 8. n. 31.* Aviles in cap. 1. Prator gloss. 1. nu. 3. Unde superflua & frustranea sunt aliquid concessionum verba in quibus suprema Jurisdictione reservatur; nec

Otero De Officialibus,

enim hac observatione opus erat, ut in l. 5. ad finem, tit. 5. part. 1. ubi Gregor. verb. *dixesse* Avend. in cap. 5. *Reclor. n. 2. l. 1.* Ex quo & illud provenit, quod quando Rex noster concedit + alicui Dominium, & jurisdictionem omnimodam, in aliquo oppido, seu villa, seu jus quod communiter in Hispania vocamus *Vasallaje* adhuc vicini illius oppidi etfi Dominio omnimodè subjaceant, tamen dicuntur Regis vassalli, ut notat Ludovic. Molin. l. 11. de *Hispaniar. primog. c. 13. n. 47. & 48. Parlad. different. 19. n. 4. tit. 3. Covarr. in pract. c. 4. n. 3. Caved. decif. 106. n. 1. 2. part. præter superioritatem, quæ semper residet, & manet in Rege, ex Bald. conf. 333. l. 1. & in rubr. cap. de rer. division. n. 1. & in l. 2. n. 39. Cod. de servitut. Afflict. dec. 165. n. 10. Caved. dec. 40. n. 2. part. 2. Menoch. de recuperand. possession. remed. 1. n. 3. adeoque vassalli Baronum + semper dicuntur subditi Dominio Regis, & tenentur eum defendere contra ipsum Baronem.*

Sed præter effectus supremæ potestatis + in 30 omnibus aliis, vicini Oppidi condonati alicui quoad Dominium & Jurisdictionem vassalli dicuntur prædicti Domini, & in quibus consistat hoc munus vassallagii, decidit text. in l. 2. & in l. 4. & 5. tit. 15. part. 4. & de origine ejus, videndus est Andreas de Sern. in *præludiis feudilib. collat. 9. q. 4. Caccialup. in cap. 1. de feudor. cognition. Marin. Frecia in tract. de subfeud. Baronum, l. 1. in princip. n. 1. & sequent. part. 3. Uldaric. Zatus cap. 51. tom. feudal. in princip. & in l. 2. versic. Curias. Pirrus in consuetudinibus Aurelia, tit. de feudis in princip. Claudius in tract. de re militari. l. 9. c. 20. Uvalfan. l. 1. commentarior. historia Romana, Franciscus Conanus l. 1. commentar. tit. de bon. libertor. fol. 172. Castil. de Bobad. l. 1. c. 166. ex n. 14.*

Tertiò præmitto quod principaliter & primo loco privilegii + seu venditionis aut concessionis 31 verba, ut dignosci possit quid fuerit concessum aut venditum, inspicienda sunt, ut in cap. porro & in cap. recipimus & in cap. ex tenore, de privilegiis, Baldus in *præludiis feudilibus, n. 47. & in l. quoties, Cod. de suis & legitimis hæredibus.*

Et in dubio an videatur concessa + Jurisdictione in 32 perpetuum vel ad vitam differit Bonifacius in *pergrina legum practicar. verb. Jurisdictione quest. 1.* ubi reperit opinionem Bartholi, in l. pater. ff. de ferit: Et an videatur concessa territorio, seu personæ disputat Boërius *decif. 227. numer. 17.* Si autem obscura fuerit vel dubia ex usu & observantia utique extendi vel coarctari debet privilegium, venditio seu concessio, ut in proposito decidit mirabilis, & singularis text. in dict. l. 1. tit. 10. lib. 5. *novæ recopil. ibi: Pero si en los privilegios y mercedes, que asi se hubieren echo, e hicieren a nuestros subditos de Villas, y Lugares naticiales no se les dixere expresamente que se les da en ella la Justicia, si no que les da, dona, y enagena la villa y Lugar en que reserva, para si en ella el Rey la Justicia, si el sennor en la tal villa o lugar, lo menguare, o dixere que la da con que no entren en el Lugar Merino, ni Alcalde, ni sayon, ni official por que de las tales palabras y de cada una de ellas resulta y la intencion del Rey aver sido de dar, donar o enagenar la Justicia; tenemos por bien, que aquel a quien fue dada, o demandada la tal villa o lugar con las dichas palabras a cada uno dellos y a la dicha Justicia, si uso della: ibi Matienz. in verb. uso della, differit quod tempus sufficiat, + & sanè ex alia & diversa ratione 33 quam ipse denotat, existimo indistinctè sufficere*

dicendum, quandoquidem hic de interpretatione privilegii agatur ut in *cap. cum dilectus de consuetudine*, ubi Antonius de Butrio & Abb. num. 7. singulariter Paulus de Castro *conf. 47. num. 44. lib. 1. text. in l. 4. quæ incipit expaludinar. tit. 33. part. 7.* & plures refert Molin. *lib. 2. de Hispaniar. primogen. cap. 6. num. 57.* & conducunt quæ in jure nostro passim de observantia sub secretas inveniuntur, secundum DD. quos retuli & congesti, in *tractatu de pascuis & jure pascendi, cap. 1. num. 28.* & vide Gratian. *disput. 655. num. 62. 675. n. 32. & 716. num. 20. & 756. num. 25.* ubi talis observantia non indiget præscriptione.

34 Nam Jurisdictionem præscribi potest tam de jure communi quam Regio nullus ambigere potest, ut docet Bart. in *lib. 1. Denique, ff. de aqua quotidiana & astiva*, ubi Immoles & Romanus, Oldradus, *conf. 254.* Bart. Alberic. & Jas. in *l. Imperium, ff. de Jurisdic. omnium Judic. Bald. de præscript. 5. vers. partis principalis quæst. 3.* Covarr. *reg. possess. 2. part. in principio, Matienz. in dict. l. 10. gloss. 10. à num. 2.* Et possunt in propositum expendi textus in *l. veros Cod. de diversis officiis lib. 1. & in cap. irrefragabili vers. excessus de offic. ordinarii & in auth. de defensorib. civitatum in jusjurand. & est text. formalis, in l. 1. tit. 15. lib. 1. novæ recopil. ibi: Por que algunos en nuestros Reynos tienen y poseen algunas Ciudades, y lugares, y villas, y Jurisdicciones civiles y criminales sin tener para ello titulo nuestro ni de los Reyes nuestros Antecesores, y sea duda si lo dicho se puede adquirir contra nos y contra nuestra Corona, por algun tiempo, ordonamos y mandamos que la posesion immemorial probando se segun y como, y con las calidades que la ley de toro requiere, que es la ley primera, tit. 7. lib. 5. de este lib. basta para adquirir contra nos y nuestros sucesores qualesquier Ciudades, Villas y lugares, y Jurisdicciones civiles, y criminales y qualesquier cosa y parte de ella con las cosas a el señorio y Jurisdiccion annexas y pertenecientes; &c.*

35 Itaque Jurisdictio contra Regem nostrum immemoriali præscriptibilis est absque titulo, cum in ea supponitur ut latè dixi, in *tract. de pascuis, cap. 17. num. 7.* & ita intelligit Covarr. in *regula possess. 2. p. vers. 3. numero 5. de rer. Jurisdiccion. in 6. Didacus Perez in lib. 6. tit. 13. lib. 3. ordinament. gloss. 1. Avend. in cap. 1. prætor. n. 19. in princip. 1. part. & idem procedit si cum titulo adesset quadragenaria possessio, ut advertit Palac. Rub. in *repetit. cap. 1. per veras cap. 3. vers. sed est pulchra dubitatio, n. 43.* Covarr. ubi proxime, n. 3. & conducunt, quæ tradit Ludov. Molin. *dict. lib. 2. de Hispan. primog. cap. 6.* ubi ait quadragenariam possessionem cum titulo immemoriali præscriptionem æqualem esse, & eandem vim obtinere; & allegat textum in *cap. cum persona, vers. quid si tales de privileg. lib. 6.* ubi ait probandam exemptionem ab ordinario, in qua jus commune resistit præscribenti; & per consequens requirebatur tempus immemorabile, sufficit quadraginta annorum possessio cum titulo, per quem textus ita observant Archidiaconus, Joannes Andreas D. Dominicus Franciscus, & consequenter scribentes: & aridè videtur text. in *cap. 1. juncta glossa verb. legitime de præscription. in 6. ubi communiter notatur, & in l. fin. Cod. de fund. patrimonialib. 10.* & in terminis expressis Joannes Gutierrez *lib. 1. pract. q. 85. & 86.* ubi an ad*

36 hanc præscriptionem vel immemorabilem præ-

ficiendam requiratur scientia Regis vel ejus officialium, & quomodo præscriptio hæc interrumpatur? vide quæ dixi, in *tractatu de pascuis ad cap. 17. & cap. 20. & cap. 21.*

Hoc autem debet intelligi de Jurisdictione ordinaria tam civili quam criminali mero & mixto imperio, non verò de Suprema potestate, quæ prorsus contra invictissimum Regem nostrum impræscriptibilis est, ut expressè cavetur, in *l. 1. tit. 15. lib. 4. recopil. pero la Jurisdiccion civil o criminal suprema que los Reyes an per mayoria o poderio real, que es de la facer y cumplir, donde los otros señores y Jueces la amenguaeren; declaramos que esta no se pueda ganar ni præscribir par el dicho tiempo, ni por otro alguno: ubi Azeved. n. 36. & 37. & docet Iacobi Joannes Gutierrez. l. 1. practicar. q. 88. per tot. Bobad. lib. 2. politicor. c. 10. n. 43. ubi respondet & satisfacit.*

Illud tamen quod supra firmavimus nempe Jurisdictionem ordinariam immemorabili tempore vel 40 annis cum titulo præscribi, intellige id procedere contra Regem; contra Dominos verò particulares, tempore ordinario, 10. vel 20. annorum cum scientia illius contra quem præscribitur, procedit, ut observat Avendan. in *cap. 1. Prætor. lib. 1. num. 21. vers. 6. deducitur, Antonius de Padill. in l. 1. nu. 53. Cod. de servitutib. & aqua, Salced. in reg. 397. Covarr. in dict. regul. possess. 1. part. vers. 3. num. 5. Matienz. in dict. l. tit. 10. gloss. 19. n. 5. in fin. Palacios Rub. ubi supra n. 48. Azeved. in dict. l. 1. tit. 15. lib. 4. n. 4. Gutierrez. dict. lib. 1. quæst. 87. ubi adducit in propositum decisionem Nicolai Boërii 246. ubi concludit, illud omne quod contra regem non præscribitur minori tempore quam 40. annis, contra inferiores minore tempore, hoc est ordinario acquiri, Bobad. *dict. lib. 2. cap. 16. n. 204. & lib. 5. cap. 10. n. 15.**

Quartò præmitto quod plura sunt Jurisdictionis signa ex quibus cognosci possunt vel donatam, vel præscriptam esse, ut vel titulus interpretetur, vel quid præscriptum fuerit percipiatur.

Et primum Jurisdictionis signum erit Judicium creatio & nominatio, & officialium constitutio ut supra diximus numero, ex Juribus, & rationibus ibi perpensis.

Sed hæc jam illud in proposito dignum disputatione se offert & in praxi crebrò occurrit, utrum Domini oppidorum, ex eo quod constet per instrumenta vel testium depositiones confirmasse nominationes seu electiones officialium ab oppido factas, videantur Jurisdictionem in populo habere eam sibi donatam, vel quoquo modo ab eis acquisitam, cujus quæstionis resolutionem, & utriusque partis fundamenta videbis in capite.

Rursum Jurisdictionis concessæ, tam condonatæ vel obtentæ signum erit quod mandato Domini seu suorum officialium furca vel aliud patibulum fuerit erectum, *l. capitalium, §. famosos, ff. de penis, ut ait Bald. in l. de arboribus, §. de illo, ubi gloss. & Flori. ff. de usufruct. idem, Bald. in c. 1. collat. 5. quid sit investitura in usibus feudorum, Decius conf. 249. in princip. Oldrad. conf. 161. incipit thema tale est, Albert. Brun. conf. 34. num. 16. inter concessa feudalia. Chassaneus in consuetud. Burg. tit. de Justitiis, & Process. §. 8. versic. segnes, num. 2. Covarr. lib. 4. variar. cap. 5. n. fin. Bobad. *dict. lib. 2. cap. 16. n. 205.* quod procedit etiam si per centum annos non fuerit aliquis suspensus in illa furca vel patibulo cum casus*

casus non se obtulerit, ut observant Bald. & Florian. in *dict. §. de illo. Mascard. concl. 946. de probat. vol. 2.* & facit in propositum doctrina Bartoli, in *illis, Cod. de decurionibus, lib. nempè quod habens eligendi jus illud non amittit si steterit per centum annos quod non elegerit, quia non expediebat. Et quod officiales alicujus oppidi attulerunt in territorio vel termino super quo contendunt virgam justitiæ erectam licet de aliquo casu, quia non contingit, non cognoverint, signum etiam erit jurisdictionis, cujus rei originem tradit Chassaneus in *catalog. glorie mundi, 1. part. considerat. 39. concl. 6.* Guillelmus Rub. *de Just. cap. 3. in princip. Petr. Greg. 2. part. syntagmat. Juris. lib. 47. cap. 25. num. 5.* Bobad. *lib. 3. politic. c. p. 2. n. 11. & 12.* cum tamen introire cum virga erecta per territorium alienum sit prohibitum, ut in *l. si cohortales, & in l. nullus & in l. fin. Cod. de cohortal. lib. 12. l. 1. Cod. de apparatib. Præfetti Annona eodem lib. 1. Cod. de divers. offic. Bobad. lib. 1. politicor. cap. 13. num. fin.**

42 Præterea tam Jurisdictio in secunda instantia secus superioritas, probatur ex eo quod ad aliquem deferantur appellationes, ut in *cap. si duobus, §. denique de appellat. Albanus conf. 62. n. 8. & conf. 64. nu. 8. Cravet. conf. 209. n. 9. cum seqq. & facit text. l. à proconsulibus & in l. percipimus, Cod. de appellat. in 6.*

Deinde & per impositionem & exactionem collectarum sive gabellarum, & solutionem census factam Domino vel oppido contentis de Jurisdictione & autoritate text. in *authenico quibus modis naturales efficiantur, si ut tradit Bald. in l. 3. in text. ibi: censetur, Cod. de naturalibus liberis & in l. data opera col. 19. circa medium versic. item bona ratio est quia videt, Cod. qui accusare non possunt, Marfilus in Rubr. Cod. de probat. num. 276. Socin. Senior conf. 187. col. 4. n. 15. vol. 2. Ruin. conf. 2. n. 4. vol. 4. & idem per receptionem decimarum & Jaon. conf. 166. n. 2. vol. 4. Albanus conf. 62. cum duobus sequentibus. Albericus Brunus conf. 34. n. 16. inter concessa feudalia & per custodiam civitatis probatur Jurisdictionis usus, & exercitium ex Natta conf. 672. nu. 1. cum seqq. vol. 4. & per alia signa de quibus per Mascard. *dict. conf. 446.* Bobad. ubi supra *Tuschum F.**

44 Illud tamen adverte quod ex actibus tam qui Dominio conveniunt nunquam Jurisdictio probatur, cum unum ab altero prorsus separatum sit, ut dixi, & pluribus comprobavi, in *tract. de pascuis, cap. 9. num. 15.*

Quintò præmitto quod, licet plures sint actus Jurisdictionis, & per unum probatum videatur probata tota Jurisdictio in univerium, ut tradit Pa-normitan. *conf. 71. n. 3. lib. 1. Fel. in cap. auditis num. 19. de præscript. Alban. conf. 34. num. 2. & conf. 64. num. 19. & 79.* Capell. Tolotanus *quæst. 322.* Item fuit quæsitum an præscribens, Vantius, *de militar. titulo qualiter sententia & processus*, tamen hoc intelligi debet si ille actus sit universalis, & denotat animum possidentis fuisse universaliter possidere; ut advertit Abbas & Albanus ubi supra.

Nam aliàs regulariter cum non adest titulus, & concessio tam aperta, & agatur de ea interpretanda, extendenda vel coarctanda in dubio per utrum & exercitium possidentis, & præsumptio, ac Juris dispositio astitit pro Rege, quod Dominus Baro aut villa ostenderit se possedisse, illud tantum utile habebit non amplius, quia tantum

Otero De Officialibus.

præscriptum quantum possessum, ut in *l. 1. §. fin. ff. dict. item actuque privato.* Unde in aliis quibus Domini seu Barones habent tantum Jurisdictionem criminalem, in aliis civilem, in aliis per vicos, in aliis Jus tantum constituendi unum officialem, prout vel illis fuit condonatum à Rege vel ab eis præscriptum.

Ex quibus præcludis seu observationibus facile conjicere potes quando Judicium ordinarium aut aliorum officialium creatio, in oppidis seu villis Dominorum & Baronum ad eos spectet vel ad concilia ipsorum oppidorum, nec ullo casu poterunt cognoscere de sententiis latis, à judicibus ordinariis in casibus mensæ, vel restitutionem hæreditatum ruptarum, quæ pastui pecorum debeant servire, ut contendit Bobad. *dict. cap. 16. num. 94. l. A, & lit. P.*

Dominus oppidi & Baro in oppido in quo sibi fuerit concessa Jurisdictio quæ semper sibi videtur concessa in prima instantia, poterit suum Judicem, quem vulgo, *Alcalde mayor* vocamus, constituere & nominare, cujus Jurisdictio censetur accumulativè & ad præventionem, ei cum cæteris Judicibus à populo nominatis concessa, non autem in gradu appellationis, nec in secunda instantia ex Angeio, *lib. 1. §. qui mandatum, ff. de offic. ejus cui mand. est Jurisdiccion. Alberic. Brun. conf. 202. Roland. conf. 4. & 6. & 41. & melius & accuratius conf. 75. n. 15. vol. 3. Oldrad. conf. 161. incipit thema tale est, Martin. Tertia in tractatu de subfeudis Baron. l. 2. versic. Decima tertia, n. 5. & 6. Capit. dec. 27. Bobadill. *dict. l. 2. c. 16. n. 76.* Nisi expressè eis fuerit indulta & per privilegium acquisita, ut supra diximus.*

Quinimo si eis expressè fuerit concessa Jurisdictio in secunda instantia, quamvis ad eos possit appellari, tamen ab sententia ab eis lata in gradu appellationis utique appellatur ad Regiam Curiam, in qua etiam si sit iusta revocatur ex defectu Jurisdictionis, & percipitur illud quod in ea fuerat decisum, & concipitur in hæc verba *fallamus.*

Unde talis Judex vulgo tam *Alcalde mayor* est hoc nomine contrarium significari videatur, in nihilo major reputatur cæteris Judicibus ordinariis ex Franc. Marc. *dec. 72. n. 3. cum seqq. volum. 1. Camillo Plavio in l. 1. verb. delegatum n. 20. ff. de offic. ejus cui mandata est Jurisdiccion, Corraio lib. 3. miscellan. cap. 19. Roland. conf. 12. leg. etenim num. 10. vol. 2. nec poterit procedere contra aliquem Judicem ordinarium ex nominatis à populo vel eum capere ex lege nam & magistratus, ff. de arbitris n. 157.*

Nec possunt nominari Correctores tam sicut Judices Regis suarum Villarum & civitatum ex Bald. in *2. Cod. de ducat. in fin. lib. 10. etenim l. non dubium n. 10. versic. Sed Petrus, & Petrus Cod. de legib. & in l. & hoc Tiberius Cesar. de heredib. instit. Agid. Pape divis. 43. Chassaneus in Catalog. glorie mundi, 7. part. considerat. 9. & 5. part. considerat. 24. casu 17. Avil. in cap. 2. Prætor. gloss. verb. heredit. n. 9. Unde privilegio speciali Comes de Lemus suum Judicem, qui residet in villa de Monforte potest nominare Correctorem, ut ita intellexisse, & ab aliquibus præcepisse testatur Castill. de Bobadill. *dict. cap. 16. num. 48.**

Nec possunt indicere tam multam extrajudicialem in contumaces, aut rebellis suis præceptis & Jurisdictionibus aut justionibus, nisi ob defensionem suæ Jurisdictionis, & in quantitate trium Solidorum Auri, *l. eos Cod. de mod. multarum l. 2. Cod. de sportulis* notat Angel. in *l. 1. ff. si quis sit in Jus vocatus non terret, Abb. in cap. de causi*

- num. 12. qui dicit communem de officio legati, DD. in l. 1. ff. si quis ius dicenti non obtemperat. & isti tres Solidi auri idem important, quod tres Castellani ex Covarr. lib. 1. variar. cap. 11. num. 3. in princip. & de veteris nummi potestate, cap. 3. in princip. num. 3. in fin. Et Salaria t̄ eis debita non debent persolvi ex bursa communi, & ex bonis populi, sed ex bonis ipsius Domini seu Baronis, ut notat Avend. in cap. 10. Prætorum, conf. 5. quod diversum est in salariis Judicum Regis quæ ex bonis propriis ipsius oppidi aut villæ persolvitur, quæ si desint fit collecta inter vicinos status plebeiorum, Bobad. dict. cap. 16. n. 150. & tit. 4. lib. 6. n. 9.
- 53 Isti autem Judices t̄ vulgo, *Alcaldes mayores* nominati à Domino oppidi seu Barone non possunt constituere suos Substitutos (quos in Hispania vocamus *Tenientes*) ob infirmitatem, l. ob sententiam, ut in lib. 6. tit. 5. lib. 3. ad l. 4. tit. 9. lib. 3. recopil. Cevallos quæst. 42. commun. contra comm. ibi: y que no se puedan servir sin substitutos sin nuestra licencia, docet Gregor. Lopez in l. 2. tit. 4. part. 3. Aviles in cap. 5. Prætor. gloss. *Justitia*, num. 7. Avend. in cap. 1. Prætor. num. 24. versic. & in quarta causa, & in cap. 3. n. 5.
- 54 Nam Domini seu t̄ Barones in oppidis in quibus Jurisdictionem habent reputantur ad summum ut Prætores seu Correctores Regis, ut in l. 3. tit. 10. part. 3. & in l. 12. tit. 1. part. 2. gloss. in autent. de quæstor. habendam in cap. 7. prætor. num. 1. & n. 10. part. 2. Innocent. in cap. penult. de fidejuss. instrumentor. Montalv. in l. 1. verb. E no. tit. 8. lib. 1. fori, Azeved. in rubric. tit. 7. lib. 3. recopil. num. 6. & in rubric. tit. 25. num. 4. & 5. Soates allegat. 6. Gregor. Lopez in l. 4. tit. 7. part. 5. gloss. 8. Avendan. in cap. prætor. num. 5. versic. item quæst. 2. Bobadill. dict. cap. 16. num. 19. Prætores autem nisi ex Regia permissione, utique de jure possunt nominare suos substitutos seu locum tenentes, non possunt nominare alios ex l. 22. tit. 9. part. 2. & l. 2. tit. 21. part. 3. l. 4. tit. 6. lib. 3. novæ recopil. Avendan. in cap. 3. prætor. n. 5. Bobadill. lib. 1. cap. 12. n. 36. & dict. cap. 16. l. 2. n. 202.
- 55 Quod tamen limitatur t̄ nisi Dominis seu Baronibus hoc Jus competat, ex privilegio; tunc enim poterunt tales Substitutos nominare ex text. unic. secundum Angel. in l. cum Prætor. ff. de Judiciis, & facit textus in l. 1. & 4. tit. 9. l. 3. & l. 1. tit. 15. l. 4. recopil. & l. 6. tit. 5. l. 3. eod. lib. notat Palac. Rub. in repetition. capitul. per verbas, §. 1. post nota 62. incipit, *Sed est pulchra dubitatio*, n. 28. Azeved. in l. 4. tit. 6. gloss. 1. l. 3. recopil. Bobad. dict. cap. 16. dict. n. 202. in fin. Sed & illud non omitam quod officia hæc
- 56 t̄ Prætorum & Judicum quos vulgo vocamus *Alcaldes ordinarios*, necessaria sunt, & ideo nullus ab eis nisi ob infirmitatem vel aliam rationabilem causam possunt nec debent excusationem habere, nec nobilitas eam præbet l. si cui numeris publici vel si quis Magistratus & l. existimationem, ff. de muneribus & honoribus, l. 1. & ibi gloss. Cod. qui pro sua Jurisdictione, Cod. si pro debilitate, & cap. pastoralis in princip. & ibi gloss. verb. *Renitentem de offic. delegat. l. Prætor. inquit autem ibi: etiam invitatus judicare cogitur, ff. de excusat. mun. Autentic. ut in Judicibus non expet. sacra Jurisdic. in princip. gloss. 1. excusabitur junct. tit. in leg. spadonem, §. qui accepit & l. non tantum, §. non omnia, ff. de excusat. Jur. l. 6. tit. 17. part. 3. & l. 11. tit. 13. part. 2. & ibi Gregor. Lopez & in l.*

16. gloss. 5. tit. 1. part. 2. gloss. in l. vacuatis, Cod. de decurion. l. 10. gloss. nolente: in l. fin. Cod. si licentiaris l. 12. & ibi: Platea n. 3. Puteus de sindicatu. verb. *officiales* cap. 9. n. 6. fol. 105. & verb. *officium*, n. 6. & 8. fol. 254. Lucas de Penna in l. neminem col. 2. in fin. Cod. de subscriptione & Arcar. l. 11. Platea in l. si ad Magistratum, Cod. de decurion. l. 10. & in l. cum Procuratores, n. 1. Cod. de Metallariis l. 11. & in l. 2. fin. Cod. de administr. Reipublicæ eodem l. 1. Avend. in c. 19. Cod. de sacrosanct. Ecclesia, Oroscus in l. Barbarius. n. 10. collat. 3. 93. ff. de offic. Prætor. Didacus Perez l. 4. tit. 1. l. 4. ordinament. pag. 6. collat. 2. vers. *istud enim*, ibi: Quod istud munus judicandi est publicum autoritate, & utilitate, in quo five utilitas publica sit secundario, five principaliter, nullus etiam exemptus t̄ muneribus excusatur; ubi etiam de Judice delegato hoc probat, tradit Petrus Gregor. de syntagmat. jurisd. 2. p. lib. 18. cap. 18. cap. 13. n. 6. Bobadill. lib. 1. politicor. cap. 1. num. 38.

Quibus autem remediis t̄ cogantur electi & nominati subire & acceptare præfata officia tradunt DD. in l. si ad Magistratum per tit. ibi: cum que vero aguntur, Cod. de decurionib. Novel. de defensoribus civitatum Roman. notabil. 288. & nos diximus latè supra cap. ubi etiam proposuimus causas ex quibus nominati poterunt excusari ab istis officiis publicis.

CAPUT II.

De Alguacelis seu Birorariis.

SUMMARIUM.

- 1 Alguacelorum varia afferuntur nomina.
- 2 Alguaceli inferiores servile ministerium exercere à paucis temporibus censentur.
- 3 Alguacelorum creatio ad quem pertineat, deciditur, leg. 23. tit. 5. & leg. 4. tit. 6. lib. 3. recopil. & leg. 5. tit. eodem lib. & leg. 7. tit. 4. part. 3.
- 4 Alguacelorum ministerium circa que versetur.
- 5 Alguaceli non possunt captos apud se, seu in domibus suis, retinere.
- 6 Alguaceli tenentur noctu calles perlustrare & visitare hospitia vulgo Las Mesones, & Lupanaria, & perquirere delinquentes.
- 7 Alguaceli mandata judicium exequi, pignora pro executionibus sequestrare & debitores ex domo detrahere tenentur, in quo debent servare formam.
- 8 Mandata Regia, vulgo prohibitiones de remisso, solent expediri in Regia Curia Pintiana contra Alguacelos qui negligentes attenduntur in solutione parti faciendâ.
- 9 Capturam nec executionem facere possunt Alguaceli absque mandato judicis in scriptis redactis.

DIVERSA utique hujus officii nomina t̄ passim invenio & de jure communi, qui munus hoc peragunt, *Birorarii*, quo nomine regulariter utuntur interpretes, ut per Bart. in l. 4. in fin. Cod. de Principibus, agent. in rebus lib. 12. Et plures quos allegat Barthol. verb. *Birorarii*. Farinac. de testib. quæst. 56. frequenter nuncupantur apparitores, l. 1. minacio, ff. de operis novi nunciacione, cap. cum parati de appellat. Bajuli mararii, ut in authent. defensoribus civitatum. §. deinde eo Satellites, Ruatores, executores *Justitiæ*, ut prosequitur Chaffaneus in consuetudin. Burg. rubric.

I. §.

1. §. 6. gloss. Petrus Gregor. 3. part. syntagmat. 16. 57. cap. 40. Avend. de exequend. mandat. cap. 17. Prætor. num. 3. In Regno verò nostro Castellæ vulgo dicuntur Alguaciles cujus explanationem, seu significationem aperit text. in l. 20. num. 9. part. 8. ibi: *Alguacil llaman en arabigo aquel que de prender, e justiciar los homes en la Corte del Rey por su mandado, e de los Jueces, que tengan los pleytos, l. tit. 142. ordinament. quæst. 7. tit. 23. lib. 4. recopil. ibi: Mandamos que ninguno de los Alguaciles de la nuestra Casa y Corte chancillerias en de las otras Justicias prenda, &c.* Et hoc nomine utuntur passim leges Regiæ quas refert Azeved. in compend. seu recopil. legum quaterni de Alcabalas, in verb. *Alguacil*. & sanè Alguacelus Regis lege Curie semper maximo in honore fuit habitus, ut in l. 8. tit. 26. part. ibi: *E quando fecieren Alguacil de su casa, que de treinta annos la muger por que hangan trabajo e su renta es poca &c.*

Alguacelis verò inferiores paucis à temporibus non honorificè t̄ sed servile ministerium exercere censentur, Greg. 3. part. syntagmat. l. 47. cap. 40. num. 16. quin imo ipsi solebant in nostro Regno reos torquere, secundum Bobadill. lib. 2. politicor. cap. 13. num. 38. Bald. in l. fin. §. 8. Cod. de edicto Divi Adriani post num. 47. August. Berog. quæst. 84. Farinac. ubi supra num. 370. part. 2. ibi: *Otro si el a de prender aquellos que fueren de recabdar, e meter a tormento a los que ficieren por que, & l. 3. titul. 30. part. 7. sed Judicio meo decipitur Bobad. cum nulsquam in Hispanicis chronicis legamus, est id accuratè perquisivi, quod talis executio ab Alguacelo facta fuerit, sed ab officiali speciali er ad id deputato; vel in ejus defectu vilissima persona, vel aliquo servo poenæ, ut diximus in cap. neque leges ab eo adductæ, quibus nititur, suam opinionem suadent; nam illa verb. dict. 20. ibi: *E meter a tormento a los que ficieren por que*, non inducunt executionem personalem in Alguacelo, sed assistentiam & præsentiam in ipsa, ut executio à manu tortoris, qui vulgo dicitur, *verdugo* fiat, & ipse ibi nomine *Justitiæ* adsit, & quasi autoriserit executioni, & videat quomodo executio implementum habeat, quemadmodum intelligenda veniunt verba illa, dict. l. 20. princip. *aquel que ha de prender a de justiciar los homes en la Corte del Rey*.*

Quæ utique nequaquam significant verbera eorum, seu decapitationem ab Alguacelis personaliter faciendam, sed debere assistere executioni verberum seu decapitationis, uti videmus nunc post flagellatos, aut decapitandos, seu ad veterandiam proscriptos per Calles publicos & usque ad locum supplicii virgis erectis, in suis eisque incedere tanquam autorizantes, & *Justitiam* repræsentantes.

Sed hæc lex 3. dict. 30. part. 7. nihil probat, nec ullum verbum in ea invenitur ex quo quid tale extrahi possit. Unde tale contra Alguacelos deinceps concipitur, & pateat notitia.

3 Quis verò Alguacelos t̄ creare possit decidit lex 23. tit. 5. & lex 4. tit. 6. lib. 3. recopil. & lex 5. tit. 6. eodem lib. & lex 7. tit. 4. part. 3. Avendan. in cap. 1. Prætor. num. 11. col. 2. Bobad. lib. 1. cap. 1. cap. 13. num. 6. & quid debeant jurare, & facere antequam admittantur ad officium decidit etiam, lex 2. tit. 13. (que es de los Alguaciles) lib. 4. novæ recopilationis.

4 Horum ministerium t̄ versatur in capiendis delinquentibus summa fidelitate & cura, ut in l. 20.

tit. 9. part. 2. ubi Gregor. in verb. *Prender & in l. fin. per tit. ibi: tit. 13. lib. 4. novæ recopil.* Cui quidem Alguaceli non possunt captos apud se retinere t̄ nec in suis domibus, ut in tot. tit. Cod. de privatis carceribus, l. fin. tit. 29. part. 7. lib. 12. tit. 4. lib. 4. fori. At quis sit carcer privatus, colligitur ex dictis Juribus, & ex tribus quæ notat Azeved. in l. 5. tit. 13. lib. 4. novæ recopil. postquam autem reos habuerint incarceratos tenentur Alguaceli id notum facere Judicibus, ut in l. 7. dict. tit. 23. lib. 4. novæ recopil. ibi: *Y mandamos sola dicha pena, que los que asi fueren por los nuestros Alguaciles allando los delinquendo, antes que los metan en la carcel, los traygan ante los dichos Alcaldes y Justicias, y les digan las raxon de la presson para que hagan Justicia, y si los prendieren de noche los pongan en la carcel, y luego por la manana lo hagan saver a los dichos Alcaldes y Justicias*, notat Parisius de Puteo de sindicatu verbo *captura* cap. 8. incipit *officiales destinati* fol. 92.

Tenentur Alguaceli noctu t̄ Calles perlustrare & visitare hospitia, vulgo *los mesones*, & Lupanaria, & perquirere delinquentes, ut in l. 4. & 20. dict. tit. 23. lib. 4. novæ recopil. ubi Azeved. eleganter Platea in l. omnes num. 2. Cod. de aquæ ductu, ibi: *Ad officium Judicis & officialis pertinet circuire & inquirere domos, tabernas & balnea privatorum, ut videant, si qua fraus, deceptio vel delictum committatur, vel aliquid aliud contra publicam utilitatem*, Bobad. lib. 1. cap. 13. n. 20. & lib. 2. cap. 15. num. 3. cum seqq.

Tenentur insuper exequi mandata t̄ Judicum, 7 pignora pro executionibus, ex domo debitores detrahere, vel sequestrare; in quo debent servare formam, l. 25. tit. 23. lib. 4. recopil. quod si negligentes fuerint in captura, executione vel solutione faciendâ, obnoxii manent ad æstimationem litis parti persolvendam, ut in l. 4. tit. fin. lib. 3. recopil. lib. 2. tit. 3. lib. 2. fori, Suarez in tit. de los implacamentos, §. 7. num. 52. Aviles in cap. 10. Prætor. gloss. in verb. *derechos* num. 2. Azeved. in l. 10. dict. tit. 23. n. 24. lib. 4. recopil.

Quin imo in hac Regia curia solent t̄ mandata Regia expediri, quæ vulgò dicimus prohibitiones de remisso, contra Alguacelos qui negligentes attenduntur in solutione parti faciendâ, quod si in negligentia perseverant, & mandata Regia non implent, vel justam, & legitimam non implendi excusationem non referant, eorum expensis mittitur Judex, qui solutionem faciat: & quomodo in executione faciendâ Alguaceli procedere debeant, dicit lex 19. tit. 21. lib. 4. novæ recopil. & quod si debitor, contra quem executionem habet, non dederit fidejussionem de *janemiento*: & qui reditus aut salaria, eis competant, lex 5. tit. 21. lib. 4. novæ recopil. Parlador. lib. 2. rer. quotidian. cap. fin. 6. part. §. unic. Gutierrez lib. 1. practic. quæst. 128. 129. in cap. 10. Prætor. in verb. *Derechos*, & glossa verb. *por contento*, & in gloss. verb. *sentenc.* & in cap. 4. Prætorum verbo *Donde se hiciera*, n. 3. & in gloss. *nolleve Salario & in gloss. No consientan*, Azeved. in dict. l. 27. titul. 21.

Capturam, nec executionem t̄ absque mandato Judicis in scriptis redactis facere non possunt, ut in l. neminem, 6. de exhibendis reis, l. 20. tit. 9. part. 2. & l. 1. tit. 29. part. 7. tit. 23. l. 4. recopil. & plures referens ita observat Bobadill. l. 1. cap. 13. num. 26. nisi in certis casibus, ab eo ibi relatis, ubi ad longum plura, quæ observare debent Alguaceli, refert & prosequitur, quæ quia satis eruditè, per totum illud caput sunt discussa, li-

H 4

benter

libenter ea hic omittimus; eo tantum contenti, quod originem, & qualitatem officii, seu ministerii Alguacelorum breviter retulerimus, cum tamen aliqua etiam Alguacelos tangentia, in cap. de Commentariensi & Custode carceris trademus.

CAPUT III.

De officio Custodis Carceris.

SUMMARIUM.

- 1 Carceris Custos communiter in jure Commentariensis appellatur.
- 2 Commentariensis unde sic dicitur.
- 3 Carceris custos hispano idiomate Alcaide seu Carcelero nuncupatur.
- 4 Commentariensis nominatio & delatio pertinet ad Regem & ejus Ministros.
- 5 Fideiussiones ac securitates expetuntur à commentariensi pro exercitio officii.
- 6 Commentariensis Salaria Regis expensis & fisco persolvi solent.
- 7 Commentariensis captos benigne & sine injuria verbo aut facto tractare debet.
- 8 Carcer dicitur locus custodiae designatus, sive publicus sit sive privatus, aut tota ipsa civitas.
- 9 Ludos vetitos in carcere, nec non juramenta & blasphemias debet prohibere Custos carceris.
- 10 Immistio carnalis cum incarcerata muliere sub pena capitali vetita est commentariensi, quam etiam penam incurrunt ipsi incarcerati si talem copulam habeant, etiam si cum muliere quae cognita erat meretrix. & n. 11. & 12.
- 13 Commentariensis cavere debet sub privatione officii, aut aliqua arbitraria poena, ne detenti seu capti in secretis carceribus, arma aut alia instrumenta habeant, quibus carceris fractio aut mors causari possit.
- 14 Commentariensis excusabitur à fractione carceris vel morte incarcerati, si solitam fecerit suis horis captorum visitationem, nec arma aut instrumenta inter eos invenit.
- 15 Incarceratos ob graviora delicta laxioribus vinculis retinere non debet Custos Carceris.
- 16 Incarceratum torquendum, ne quis alloquatur, aut nuncium ad illum mittat, curam debet adhibere Commentariensis.
- 17 Commentariensis tenetur esse admodum diligens & invigilare custodiae Carceris.
- 18 Commentariensis culpa praesumitur si incarcerati fugerint.
- 19 Commentariensis quibus poenis subjaceat ob fugam captorum, tum pro culpa criminalem tum civilem.
- 20 Affertur in proposito, lex 12. tit. 23. lib. 4. recopil.
- 21 Substitutum apponere solet Commentariensis in magnis carceribus, qui substitutus eum comitatur & adjuvat in ministerio carceris.

CUSTOS Carceris † communiter in Jure nostro vocatur Commentariensis, ut l. *Judices Cod. de Episcop. audientia*, l. *ad Commentariens. l. fin. Cod. de custod. reorum*, sic dicitur ex eo quia commentatur carcerem, & captos ac detentos in eo, ut notat gloss. in dict. l. *ad Commentariens. D. Ambrosius in suo dictionario verb. Commentariensis*, vel ut Budeus opinatur, in l. *fin. Cod. de custodia reor.* quia Commentaria † eorum qui in custodia detentur conficit: Menoch. lib.

2. *de arbitr. Cod. 302. num. 11.* quae denominatio satis adhæret & consonat ejus ministerio, siquidem tenetur singulis triginta diebus, memoriam scriptis conficere omnium carceratorum, facta etiam animadversione nominum, ætatis & causæ suæ capturæ, atque diversitatis, & qualitatis delictorum, quorum intuitu in vinculis detinentur, ut in dict. l. *fin. & in l. 8. tit. 29. part. 7. & infra dicemus.*

Sed in nostro hispano idiomate communiter vocatur, *Alcaide* o † *carcelero*, ut in dict. l. 8. *part. & in l. 9. tit. 23. lib. 4. novæ recopil.* quem etiam aliqui Depositarium nominant & appellant, ut Palaus de Castro *conf. 42. vol. 1. Parisius de Puteo de sindicat. in parte*: & pluries in sacra pagina vocatur Princeps carceris, ut habetur *Genesis cap. 39. ibi: fuitque Dominus cum Joseph & miserus illius, dedit ei gratiam in conspectu Principis carceris*, gloss. in dict. l. *ad Commentariens. & ibi Baldus num. 2.* Cujus denominatio † & delatio pertinet ad Regem, & ejus ministros, ut notat Avendan. in cap. 20. *Prætorum*, n. 4. & 5. licet ad Alguacelum majorem solebat pertinere, ut in l. 2. tit. 9. *part. 2.* & ibi Gregor. Lopez, gloss. & in l. 11. tit. 23. lib. 4. *recopil.* Avend. in cap. 1. *prætor. num. 11. versic. si vero creantur*, & in Curia nostra Commentariensis appositionem in Regio carcere ad committendos, *Osorno*, utpote ad Alguacelum majorem, titulo speciali spectare fuit institutum.

A quo solent expeti fideiussiones, † & securitates, pro exercitio officii, quia alias fugæ incarceratorum periculo eligentis, & nominantis Commentariensem erunt; ut in lib. 1. *ferè per totam, Cod. de periculo nominatorum*, Bald. in l. *observare, §. Profusi, ff. de offic. Proconsulis*, num. 1. Montal. in l. 2. tit. 2. lib. 2. *foro gloss.* Por que no lo entiendo, *Aviles in cap. 16 Prætor. gloss. verb. carcer. num. 8.* Et antequam admittatur ad officia carceris Custos debet solemnia facere de quibus, *lex undecima, tit. 23. lib. 4. recopil.* quæ sic se habet: *Por que los presos mas diligentemente sean guardados, mandamos, que antes que los Carceleros, o guardas de la carcel usen de su officio, sean presentados ante los nuestros Alcaldes, y Justicias ante los quales Juren sobre la Cruz, y sobre los Santos Evangelios en devida forma, que bien y diligentemente guardaran los presos, y guardaran las leyes, que con ellos hablan, so las penas en ellas contenidas, por que los officios de los carceleros deben ser de gran diligencia, y conviene que lo tengan hombres fiables; mandamos que cada y quando que los Alguaciles hubieren de poner carcelero asi en la nuestra Casa y Corte como en la nuestra Chancilleria, o en otras partes que lo pongan, lo traygan a presentar y presenten ante los nuestros Alcaldes, o ante las Justicias que a la sacon residieren, y se ballare, que es avil y persona fiable para tener el cargo de la carceleria, que lo aprueben y den licencia para que este carcelero, y dende adelante use del officio; de otra manera los Alguaciles no puedan poner Carcelero alguno ni los nuestros Alcaldes y Justicias no lo consentan, y si los Alguaciles tentaren de poner Carcelero, sin que preceda consentimiento y aprobacion de los dichos Alcaldes y Justicias como dicho es, que en tal caso pierdan el derecho de nombrar y poner Carcelero; y se debuelto a los nuestros Alcaldes y Justicias por un an, por que los dichos Alcaldes y Justicias nombren y pongan Carcelero, y no lo pongan ni tengan los dichos Alguaciles.*

Cu.

- 6 Cujus Salarium expensis † Regis & fisco solent persolvi ex Bart. in l. *lex Cornelia, ff. ad Silianum*, ubi custodia reorum, ex fisci patrimonio, est persolvenda notat Bald. in cap. *nonnulli de rescript.* Capella Tolosana, quæ est Avend. *de exequend. mandat. cap. 10. nu. 7. vers. Cum igitur*, Thomas Zerdan. in tract. *de visitat. Carceris*, c. 6. n. 15.
- 7 Qui Carceris Custos benignè, & sine † molestia, & injuria, verbo aut facto tractare captos debet, ut dict. l. *Judices cap. de Episcopali audientia*, l. 11. tit. 29. *part. 7.* quæ poenam capitalem Commentariensibus, injuriosè in captos sævitibus imposuit, notat Bald. in l. *fin. ff. de justitia, & Jur. Puteo de sindicat. verb. crudelitas*, n. 6. Bonifac. in *peregrin. verb. captio fol. 63. col. 1. versic. Nec ob aliquam*, & facit text. in l. 9. tit. 24. lib. 4. *recopil.* ibi *Ni apremien los tales en las prisiones, mas de lo que deben, ni les de malas prisiones, ni tormento ni otro danno por malquerencia, y los despachar*: & ratio est quia afflictis non est danda afflictio, ut in l. 1. *ff. de poenis cap. penultim. de cleric. egrotante dict. l. 11. tit. 29. part. 7. gloss. in l. penult. ff. de dote prælegata*, Jason. in l. *qui Romæ, §. calumnias num. 2. prope finem, ff. de verbor. obligat.* & qui incarcerati sub protectione curiæ sunt, & legis securitate jvantur; ita ut eos offendentes crimen læsæ Majestatis patrare dicantur, notat Bart. in l. *ejusdem, §. transfugas, ff. ad legem Cornelianam de sicariis*, Puteus de *sindicat. verb. Adulterium*, cap. 1. Tibertius Decian. 2. *tom. crimin. l. 6. cap. 11.*
- 8 Et Carcer dicitur locus custodiae † designatus, sive sit publicus & communis sive privatus, aut tota civitas: Angel. in l. *qui carcerem, ff. de eo quod metus causa*, Palacios Rub. in *repetition. Rubricæ de donat. inter virum & uxorem, §. 9. n. 13. cum sequenti*, Bobadill. l. 2. *Politicor. cap. 4. n. 13.* Insuper tenetur iste Custos carceris prohibere ludos † vetitos in carcere, ut in l. 6. tit. 24. lib. 4. *novæ recopil.* notat Paz in *praxi 1. tom. cap. univ. artic. 25. fol. 136.* Cerdan. ubi *suprà cap. 7. n. 3.* Nec potest ipse vinum vel victualia vendere captis, ut notat *suprà citati*, quin imo perjuria, blasphemias, & alia vitia, ac scandala, quæ capti aliqui solent ibi committere debet custos carceris evitare, ad longum prosequitur Bobad. *dict. cap. 15. num. 127. cum sequentibus & lib. 5. cap. 1. in verb. Alcaldes de la carcel. n. 1. usque ad n. 5.*
- 9 Sed & illud summopere advertam ne cum alia muliere capta † carnaliter se immisceat; tale enim facinus capitali poena plectitur ex doctrina Fabr. §. *item l. Julia in 1. num. 6. institut. de publicis Judiciis*, Hypolit. in *singular. 115.* Parisius de Puteo in tract. *de sindicat. in verb. Adulterium, cap. 1. incipit, officialis quidem Magnus, num. 12.* Guido Papæ *singular. 689.* incipit: *Commentariensis, & decis. 448.* Petrus Plaza *de delictis, cap. 10. ad finem*, ubi hoc ostendit & ampliatur, etiam si mulier incarcerata sit meretrix.
- 10 Cujus rei ratio est juxta Iodocum quem allegat Plaza, quod licet aliàs posset meretrix impunè cognosci, etsi uxor, & Bart. ad l. *Juliam de adulteriis*, Non tamen hoc procedit si meretrix est carcerata, quia tunc consideratur & attenditur injuria castitatis carceratorum ratione loci, ut notat Felerius in *praxi verb. vel carcerentur, num. 25.* Carrerius in *praxi 3. tractatu de homicidio, §. 10. excusat lascivia, numer. 2.* Circa quod varia fuerunt inveniunturque Doctorum Judicia inter se circa poenam istam magnopere pugnancia,

ut constat ex his, quæ latè Farinac. in tract. *de carcerib. & carceratis, quest. 31. ex numer. 112.* qui numer. 123. veram resolutionem, & adversantium D. D. dilidium mirè sedavit his verbis, *Quid dicendum veritas est quod si Custos vel carceratus habet rem cum carcerata non honeste, tunc punitur ea poena, quæ puniendus esset si cum ea extra carceres rem habuisset.* Et est gravius arbitrio Judicis propter carceris violationem, juxta ea quæ scripsit Menoch. *dict. casu 2. quest. 2. numer. 3. & numer. 6.* Cum ista parte libenter assentio, & idem juris esse crediderim † in carcerato cognoscente uxorem vel ancillam Custodis: igitur si cognita esset virgo vel vidua, cognoscens, sive Custos, sive carceratus sit, tenebitur de stupro, si uxorata tenebitur de adulterio, non aliter, ut dixi, ac si extra carcerem eam cognovisset, & utroque casu semper poena erit aggravanda aliquid amplius, propter qualitatem violationis carcerum, & multo magis aggravanda si interverit vis, prout considerat Boërius, *dict. decis. 327. n. 9. versic. quid dicendum in isto puncto.*

Si verò cognita erat † meretrix, & tunc licet cesset poena stupro, & adulterio, non tamen cessabit poena arbitraria, propter carceris violationem juxta sententiam Menoch. in *loc. citat.* & juxta tradita per Parid. Marfil. Folerium & Larrierum, *suprà allegatos numer. 113.* & in hoc dissentio à Boërio qui nullam poenam in isto casu Custodi, seu carcerato infligi posse affirmavit. Caveat etiam Custos & diligenter provideat, ut carcerati in secretis carceribus arma, † cultellos, funiculos & alia instrumenta, ex quibus, vel fractio carceris, & ligaminum possit caulari, vel aliquod exitium, aut mors inter carceratos patretur, ut notat Farinac. *dict. quest. 31. n. 48.* Parisius de Puteo *suprà verb. carcer & carceratus, cap. 3. num. 10. versic. licet solet provideri*, Cyrillus in *summa crimin. part. 1. rubricæ 12. de custod. rer. §. 3. num. 6.* Nam aliàs tenebitur de tali exitio, ut privetur saltem officio, vel aliqua poena arbitraria mulsetur, ut in l. *carceri prepositus*, ibi: *vel ferrum venenumve in carcerem inferre passus est, officio Judicis puniendus est, si nescit ob negligentiam removendus est ab officio, ff. de reor. custod. Angelus, Ar. conf. 73. num. 2. l. 1. inter consilia criminum divers. Boërius decis. 226. num. 3. ad finem, Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 15. sub num. 5. versic. Nec præsumitur*, Bertaz. *conf. crimin. 69. num. 3. lib. 1. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 267. n. 11. & 13. & concl. 469. num. 8.*

Excusabitur etiam à tali exercitio, vel crimine † patrato, si Custos carceris fecit solitam & assuetam visitationem Captorum suis horis, & non invenit inter eos arma seu talia instrumenta ex Bertaz. *dict. conf. 69. num. 3. & 4. l. 1.* Unde notanter ait Farinac. ubi *suprà nu. 101.* quod cum hodie apud nos soleant Custodes hanc perquisitionem facere, quando carcerati sunt in secretis carceribus, non autem quando stant in publicis; idcirco si in publicis carceribus reperiantur immixtum ferrum, venenum, funes, aut quid simile, non dicerem id esse adscribendum culpæ Custodis, qui, ut notum est, non solet nec tenetur perquirere amicos, qui veniunt ad visitandos carceratos, in publicis carceribus, & possunt tunc talia afferre, & ibi etiam aliam excusationem constituit, n. 96. *cum duobus seqq.*

Nec incarceratos pro gravioribus † delictis laxioribus vinculis retinere debet, lib. 1. *de Custod.*

Custod. reor. ibi: Si criminis qualitas etiam catenarum acerbiter postulataverit, is qui est in casu criminis, & condemnationis debet diligentius custodiri, l. si quis filio, §. ejus in verb. diligentioris Custoditæ, ff. de injusto rupto, quin imo ejus manicas, seu ceptos, & ligamina ferrea, & compedes ponere tenentur, in quo etiam ultra delictorum gravitatem, ætas, robustitas, sanitas vel infirmitas carceratorum attendatur: Parisius de Puteo ubi supra dict. c. num. 5. Grammatic. vot. 29. post n. 5. & 7. Boërius decis. 116. post num. 3. Jodocus in praxi, cap. 17. de carceribus, & Commentariensibus, nu. 6. Federic. in praxi verb. carcerentur, num. 4. Farinac. ubi supra num. 36. & qu. 1. in dict. tract. de carceribus, num. 99. cum sequentibus. Unde eum qui est torquendus † vel in recessu per Judices collocari justum est, non potest permittere aliquem alloqui, nec quod litteræ aut Epistolæ alicujus ei tradantur, in quo magna debet esse perquisitio Custodis, ut habetur, in Bulla Pii V. quæ est 65. in ordine, & habetur, in Bullario 2. part. fol. 1022. qua inter alia cavetur, quod executores & carcerum Custodes cæterique quibus, tam vigore sui officii, quam alias quomodocumque data est facultas alloquendi reos, dum in secretis carceribus detinentur, nomine aliquarum personarum extra carceres existentium, vel etiam eorumdem reorum ac testium, nuntium, Epistolam, literas vel ut vulgo dicitur, *ambasciatas* abique Judicis, & procuratoris Fiscalis licentia afferre ausi fuerint, ultra alias pœnas à jure vel statuto inflictas pœnam relaxationis in perpetuum vel ad tempus ad triemes, & si qualitas facti id exigeret, & Judici videbitur ultimi supplicii incurrant.

17 Et tandem tenetur esse admodum † diligens & continuo invigilare super Custodia incarceratorum, ut in l. 1. §. fin. juncta gloss. & doctrina Bald. ff. ad Sillanum, Cerdan. ubi supra num. 2. & ideo ob solam negligentiam, licet carcerati non aufugerint, poterit privari officio; Grammatic. tot. dict. 29. n. 3. & 16. à fin. Farinac. ubi supra n. 60.

Quod si carcerati fugerint in dubio præsumitur culpa † Commentariensis, l. negligentia auferuntur, ut in dict. l. fin. versic. sed si custodia, & versic. Ergo si casu, ff. de custodia reorum. Angel. de malefic. verb. Quod fama publica præcedente, post num. 91. in addition. littera B. Boërius decis. 116. num. 1. & 2. Aretin. conf. 88. incipit consultissimè, Jason. conf. 27. lib. 3. Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 15. num. 5. Anton. Gomez variar. resolut. tom. 3. cap. 10. de captura reor. num. 11. post medium, Franc. Becius conf. 44. num. 13. & num. 23. & conf. 46. num. 1. lib. 1. Mascard. de probat. lib. 1. dict. concl. 267. num. 10. & concl. 469. num. 7. Farinac. qui hoc limitat & sublimitat ubi supra num. 2. cum seqq.

Et breviter, quia omnes casus specialiter recensere effret nimis prolixum, per DD. infra relatos inspicere poterunt. In summa adverte, quod ut scias quando ex fuga Carceratorum † tenentur Commentarienses, & ad quid, distinguendum est. Nam aut carceratus, qui aufugit captus fuit ob delictum, & causam criminalem ob quam erat imposita, vel imponenda poena Capitalis, & tunc eadem erit infligenda Commentariensis, ut habetur, Regum l. 3. cap. 20. ibi: *custodi virum istum; si qui lapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus, aut talentum argenti appendes, & ibi. Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua*

pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus. Et cap. definiunt, 17. quæst. 4. lib. 13. tit. 23. lib. 4. l. 7. tit. 26. lib. 8. Recopil. Boërius decis. 215. num. 25. & decis. 217. num. 16. Menoch. de arbit. dict. casu 302. quod intelligi quando dolus, collusio, fraus aut magna negligentia quæ æquiparetur lætæ culpæ, detegitur in Commentariensi, alias enim vel privatione officii, vel poena arbitraria punitur, quomodo intelliguntur Jura & conciliantur, in dicta leg. carceri præpositus, ibi: *Si pretio corruptus sine vinculis agere custodiam, vel ferrum venenumve inferri passus est, officio Judicis puniendus est. Si nescit ob negligentiam removendus est officio, & in l. milites, ff. eodem ibi: ita demum afficiendos supplicio milites, quorum custodia evaserint, si culpa eorum omnia deprehendantur, alioquin pro modo culpæ in eos statuendum est, & paulo inferius, ibi: Si tamen per vitium, aut desidiam Custodis idem evaserit, castigandum eum, & in deteriore militiam dari, & in l. fin. ff. eodem ibi. Qui si negligentiam commiserint, pro modo culpæ, vel castigantur, vel militiam mutant, & ibi: fraudulenter autem si fuerit versatus in dimitte custodia, vel capite puniatur, vel in extraneum gradum militia detur. Quod latè profequitur Farinac. omnino videndus, & ampliatur 21. modis limitans, & sublimitans ampliationes & postea limitat regulam, 11. modis; & tradit meo Judicio ac discutit omnes quæstiones quæ in proposito occurrere possunt. Si verò incarceratus, qui aufugit captus fuerit pro debito civili, etiam tenetur parti ad damna & interesse; & sic ad solutionem debiti, ut in l. fin. in fin. ff. de Justitia, reor. ibi: *Quoniam si fugitivum Domino reddendum perdidit, si facultates habeat, Domino pretium reddere jubere Saturin. probat; ubi Angel. num. 7. Parisius de Puteo, ubi supra verb. carcer & carceratus, cap. 55. incipit licet detur, numero 2. in fin. versic. Ideo si aufugiat. Alciat. leg. 7. præsumpt. 15. num. 5. versic. & Propterea illis casibus, Bald. conf. 167. numero 1. lib. 3. Menoch. lib. 2. de causa 302. num. 2. Farinac. ubi supra ex nu. 74. quod etiam ibi ampliatur & limitat.**

Et utroque distinctionis casu ita † decidit, lex 12. tit. 23. lib. 4. recopil. ibi: *Si los monteros, y los hombres de los Alguaciles de la nuestra Corte, y Carceleros, y de las otras Justicias que guardan los presos, los sortaren, o no guardaren como deben, si el preso merecia muerte, que aquel que los solto, y no los guardo como debia bien muera por ello; y si el preso no merecia muerte, y merecia otra pena corporal, si el que lo guardare, se fuere, o lo soltore, que aya aquella misma pena, que el mismo preso devia aver; y si por mengua de guarda se fuere, que este un anno en la Cadena; y si el preso no merecia pena corporal, y era tenido de pagar pena, o deuda de dineros, y si fuere con el, o lo soltare a saviendas sea tenido el que lo guardare, a pagar lo, que el preso era tenido, y este medio anno en la Cadena, y si por mengua de guarda se fuere, sea tenido a pagar lo que el preso debia, y este tres meses en la Cadena. Ubi notat Abb. sed & illud omittit non libuit, quod Commentariensis frequenter in magnis carceribus apponere solet, & nominare quendam † substitutum, & adiutorem, qui eum comitetur, & adjuvet in ministerio carceris; ut notat Cerdan. Bob. Menoc. & Farin. ubi supra qui n. 49. & sequenti, probat in hoc casu Commentariensem teneri de culpa substituti; quia ab eo fuit electus, & nominatus, quia mala electus est in culpa, ut in l. qui tam non idoneum, ff. commodat. l. 1.*

1. si quis igitur, ff. nauta cap. §. poena instituta obligat. quæ ex quasi delicto. Boërius 217. post numerum 8. Menoch. supra num. 5. & in seqq. numeris, ampliatur & limitatur, quem quoties casus occurrerit poteris videre, ea enim quæ tam lato, & miro ordine ibi congesta sunt hic repetere injucundum censetur, & sufficit pro instituto nostro ea tangere & referre.

CAPUT IV.

De officio Judicis in Hispania vulgo vocati, *Alcalde de la Hermandad*. Et aliorum ministrorum vulgo, *Quadrilleros*.

SUMMARIUM.

- 1 *Judicium Fraternalitatis vulgo, Alcaldes de la Hermandad, origo, tempus, & causa eorum institutionis traditur, ex Antonio Nebri-genfi.*
- 2 *Fraternalitatis Judicium nominatio & electio ad quem pertinet?*
- 3 *Jurisdictionis ad universitatum causas concessa dicitur ordinaria.*
- 4 *Proventio locus est inter ipsos Judices fraternalitatis.*
- 5 *Fraternalitatis judices uniuscujusque status tum Nobilium, tum plebeiorum creari debent ex honorabilioribus & negotio aptioribus.*
- 6 *Dignitatis & officia justitiae vilibus & infamibus personis non debent condonari.*
- 7 *Fraternalitatis judices officium personaliter debent exercere, nec substitutum apponere possunt.*
- 8 *Fraternalitatis judices transacto anno, absque eo quod transeat intervallum duorum aut trium annorum vulgo, hueco, poterunt iterum eligi antequam sindicentur, quod alias in cæteris justitiæ officiis non procedit.*
- 9 *Major congregandorum & vicinorum pars sufficit ad relectionem Judicium fraternalitatis, si-cut sufficiebat ad primam electionem.*
- 10 *Casus de quibus judices Fraternalitatis cognoscere possunt colliguntur, ex leg. 2. tit. 13. lib. 28. novæ recopil. qui ibi afferuntur.*
- 11 *Dictio Solamente, in lege expressa taxativa est.*
- 12 *Jurisdictionis Judicibus fraternalitatis concessa extra casus ad quos reducta est, non potest prorogari, etiam de consensu partium.*
- 13 *Limitata causa, limitatus procedere debet effectus.*
- 14 *Jurisdictionis prorogatio ad hoc ut valeat, necesse est ut ille cujus jurisdictionis prorogatur, illam habeat.*
- 15 *Limitata jurisdictionis nunquam est prorogabilis.*
- 16 *Testes in causa coram judicibus fraternalitatis agitata, si de perjurio convicti fuerint, hi judices non poterunt, etiam ratione incidentie, contra eos procedere.*
- 17 *Ignatii del Villar sensus cum Autore simili in casu, consulto, convenit.*
- 18 *Jura stabilitæ opinioni adversantia afferuntur, quibus probatur judicem prohibitum de causa vel negotio principaliter cognoscere, de ea incidenter cognoscere posse.*

- 19 *Nobilium præfectis licet reservata sit causa nobilitatis, de ea tamen judices inferiores incidenter possunt cognoscere.*
- 20 *Ordinarius Judex, an de Nobilis causa criminali possit cognoscere, dum subest quæstio an nobilis torquendus sit.*
- 21 *Solvitur distinctione difficultas objecta; & intelliguntur & concordantur omnia jura primæ opinionis adversantia, & num. sequentibus.*
- 22 *Qualitas requisita à lege si non verificetur, non potest militare ejus disputatio.*
- 23 *Jurisdictionis exercitium ut tribuatur, sufficit quod in libello aut querelæ partis vel causa processus, deducatur qualitas jurisdictionem tribuens.*
- 24 *Qualitas tribuens jurisdictionem, si ex adverso negetur ad impediendam jurisdictionem, plene probari & de ea constare debet.*
- 25 *Judex quilibet sive delegatus sive ordinarius cognoscere potest, an sibi competat jurisdictionis.*
- 26 *Expenditur in proposito decisio in leg. 6. tit. 23. lib. 8. recopil. quæ ibi afferuntur.*
- 27 *Judex ordinarius & judex de la Hermandad, dum concurrunt in aliquo negotio & super actum uterque perficit processum, quid tum factio opus est.*
- 28 *Judicium de la Hermandad, sententia, licet non obstante appellatione, poterat exequi, quinimo ab ea non poterat appellari, id postea sublatum fuit.*
- 29 *Ministri quidam inferiores vulgo Quadrilleros vocati, præter judices de la Hermandad, creati sunt, qui quidem ministri tribunali dictorum judicium inservientes jurisdictionem coadjuvant, & in honore & cura officii participes sunt.*
- 30 *Ministri vulgo Quadrilleros in omnibus officium suum tangentibus, judicibus de la Hermandad, tanquam Superioribus tenentur obsecundare.*

Originem Magistratus hujus, vel istius muneris † aut officii Reipublicæ de quo isto in cap. nostro erit sermo & causam suæ inventionis tradunt omnes rerum, & factorum nostræ Hispaniæ historiographi: sed ut plenius & radicitus percipiatur in proposito, elegantissimè (prout semper ei moris fuit) tradit Antonius Nebri-genfi omnium litterarum apprime ornatissimus, vix oculis vestris subijcere libuit, nec enim scriptorum suorum omnibus præ manibus facilis habetur copia. Est enim in corona Regum Catholicorum Ferdinandi & Elisabethæ, decada 2. lib. 6. cap. 1. ita ait: *Cum hæc Madrii geruntur, curia nomen est, Regina senatusque Regni Matricæ intra montes, conventionibus oppido celebri, ibique pan hispancon, id est, omnium civitatum municipiorumque Hispaniæ conventus agebatur, curia innumera multitudine insignis appellatur, cum alie res complures dictæ sunt, tum vel maxime, quod Elisabeth junior, uno omnium consensu declarata est Hispaniarum Princeps atque hæres, Regnorumque Turix, quod & jurejurando sanxerunt Civitatum municipiorumque Procuratores, si modo proles virilis Regine non contigisset.*

Cæptum est etiam agere de fraternalitatibus. Ita Hispani vocant populorum inter se Societates, ad hoc potissimum institutas, ut latrocinia cædesque in viis publicis, & agris perpetratæ vindicarentur, quot mala in orbe quæ & municipia, vicisque tyrannis subiectos adeo obsepiebant ut domi, forisque

forisque nihil esset tutum; sed ubique terror à sceleratis hominibus: nemo jam esset vir bonus, & piè jusseque vivendi cupidus, qui pro recuperanda libertate, libentissimè dimidium fortunarum suarum non pacisceretur, idque cum omnes volent omnes recuperent, deque nulla re alia frequentius alter ad alterum loqueretur, quàm de finiendis tantis malis aliquo remedio, nemo tamen erat qui negotium assumeret, ac cum tam desperata egritudine & morbo tam pernicioso, medicamentum aliquod non inveniretur; primus omnium quasi signum aliquod ad bonè de Hispania Republica sperandum sustulit Alphonsus Quintanilla equestris ordinis, vir nobilis, ingeniosus, acer & vehemens idemque sibi rationumque regiarum questor maximus; hic ortus in Asturibus montanis facile ostendit summos viros in obscura quoque patria illustres: & quo major tantæ rei peragenda accederet autoritas, assumit sibi socium Joannem Ortegam, ambo Regem Reginamque conveniunt; quo statu res Hispana sit commemorant, quid in tanta rerum omnium perturbatione debeat & possit fieri demonstrant, exposcere nihil aliud de se quàm Regiam facultatem, ut bonè juvante Deo negotium perageretur. Placuit illustrissimis Principibus opportunus sermo, ad rem exequendam autoritatem suam omnibus in rebus decernendis pollicentur. At illi oppidorum procuratores adeunt; mala quæ sustinent, in presentiarum, quæque in futurum expectent, ante illorum oculos ponunt, ex negligentia quot pericula impendeant, atque è diverso ex providentia quot bona sequantur, identidem repetunt. Sed quia de tanta re erant consulendi hi quorum procuratorio nomine res agebant, placuit constitui diem & locum in quibus hæc disputanda essent, locum in quem undique confluerent placuit esse Donias quo postea quam ad constitutum tempus convenerint, captumque esset de re cuius causa venerant disceptaturi, alii aliud sentiebant, altercationibusque tempus consumebant frustra, altercatio illa eo tandem est ducta ut omnes in eo jam essent articulo, ut quisque ad suos re infecta rediret, quorum disensionem cum Alphonsus Quintanilla sensisset, videns omnes suos conatus cessisse frustra, ne quid inexpertum relinqueret, hac vel haud multum dissimili ratione, illos in concionem vocatos, aggressus est, quam utique perorationem, in cap. 2. subdit, Et nos ne prolixius videamur procedere, eam omittimus, ut in cap. 3. sequenti, hujus Societatis, vel fraternitatis inventum, Antonius Nebrigenis in his verbis profequitur. Posteaquam Quintanilla finem dicendi fecit visi sunt omnes propè modum illius orationi, atque sententiæ acquiescere, postulatumque est una omnium voce conderentur leges quibus sacra Societas illa sanciretur, atque stipis conferenda statueretur modus, & numerus militum, qui decreta exequantur, sed ne in jus Regium contributio illa cederet, cautum æternum est ut esset temporalia, duraretque in æternum, summa Concilii ad Principes devoluta, ut & ab illis ad se curius illud augustumque sancitum quo res Hispania gubernantur principio, quod ad condendas leges pertinebat, data est facultas optimis quibusdam viris ex ordine equestri atque utriusque juris agendarumque rerum peritis: Numerus militum decretus, bis mille equites: per classes verò stipibus distribuendis Praefecti sunt viri boni, suarum rerum frugales, alienarum abstinentissimi: constitutum est præterea collegium, ex bonis prudentibusque viris, quos hispani consueverunt deputatos appellare; His præsidere voluerunt Lupum Ripa-

rum Carthaginensem Episcopum; Nemo unquam à principio putavit Societatem illam tamdiu perniciosam sive quod in primo illo triennio à viarum latrocinii, grassationibusque posset Hispaniam purgare, sive quod populi gravati forent tam crebras fieri exactiones, sive quod antiquarum Societatum exemplo, aliqua ex levi causa hæc quoque posset dissolvi. Constituta itaque sunt tumultuaria quadam leges, quippe quas putabant non longo tempore duraturas, sed qualescumque illæ fuerint, nihilominus confirmatae sunt additumque robur & Regia autoritas cum esset curia Matricali anno salutis sexto & septuagesimo supra millesimum quadringentesimum. Cùmque postea ex triennio in triennium, & deinceps Societas illa propagaretur, & ex negotiorum novitate, quotidie novi quidam casus emergerent, opus quoque fuit novo remedio.

Itaque cum ex prædictis, & tempore jam dicto Fraternitas hæc inventa fuerit, in quo cum Nebrigenis conveniunt Hillestas, in sua historia Pontificali, sub Ferdinando V. & Elisabetha fol. 99. Zamadoa, Garibay, in suo compendio historiali, tom. 2. lib. 18. cap. 8. fol. 595. col. 2. num. 50. Duo Judices ex illo tempore in unoque oppido fuerunt creati, qui de casibus Fraternitatis cognoscerent, & ad instar ordinariorum Judicum eo deciderent, & contra delinquentes Justitiam exercerent, ut expressè cautum extat, in l. 1. tit. 13. lib. 8. novæ recopil. quorum ² electio & nominatio, utique ad Concilium cuiusque Villæ vel populi pertinet, ut patet, in dict. l. 1. ibi: Que en cada, Villa, Ciudad, o Lugar, que fuere de treinta vecinos dende arriba reeligan, y nombren dos Alcaldes de la Hermandad, el uno del Estado de los Cavalleros y escuderos, y el otro de los Ciudadanos, y pecheros. Ubi igitur, statuum distinctio fuerit duplex horum officialium munus erit, & eorum officium à nemine in suo statu recusari potest, ut in dict. l. 1. & licet aliud agens & comprobans, ita observat Bobad. lib. 1. cap. 1. num. 21. citatio debet fieri, quorum ³ iurisdicção ordinaria utique dicitur cum à lege & ad universitatum causas fuerit concessa, ut docet Bart. in l. mone ff. de jure omnium Judicum, & ibi: Alex. & in l. solet num. 7. & 8. eodem tit. Chaffaneus in consuetud. Burg. tit. de Justitiis num. 1. num. 102. & probatur in l. 1. tit. 9. part. 3. observat in proposito Avendan. in dict. l. 1. tit. 13. lib. 8. recopil. n. 2. & locus preventionis in casibus fraternitatis inter hos officiales vulgo Alcaldes de la Hermandad, & Judices ordinaris, ut in l. 1. dict. tit. 13. ibi: Otro si mandamos que cada y quando los Alcaldes y Juezes ordinaris que previnieren, y comenzaren a conocer de qualesquier crimines y delitos que fueren casos de Hermandad, y a peticion de la parte, danificada, o de su officio, y prendieren el malechor, que cometio el delito, o le profiguieren, asta le cercar, o encarcarar, en algun lugar, que los Alcaldes de la hermandad no conozean, ni puedan mas conocer de tal caso, Pero si los dichos Alcaldes ordinaris a pedimiento de parte no prendieren al malechor y le cercaren, que en tonzes les Alcaldes de la dicha Hermandad, a pedimiento de parte, o de su officio, puedan proceder contra el tal malechor, y en tal caso los Alcaldes, que primero le prendieren sean Juezes del delito, asta la sentencia definitiva, y execucion della, y los otros no lo puedan pedir ni demandar y embargar, diciendo que primeramente procedieren de su officio, o por acusacion que y a ni esto pueda allegar, ni oponer la parte. Quin-

Quinimo inter eosdem Judices Fraternitatis erit locus ⁴ preventionis, & univertique in solidum, postquam prævenierit, poterit cognoscere, & poenam condemnationis illi applicabit, ut docet Covarr. in pract. tit. 4. Azeved. in dict. l. 1. n. 5. & 6. Hi autem Judices ⁵ Fraternitatis univertique status tam nobilium, quam plebeiorum debent creati ex honorabilibus & negotio aptioribus, ut patet ex dict. l. 1. dict. tit. 12. ibi: Tales que sean pertenecientes para usar de los dichos officios, que no sean hombres vagos, inabiles, mas de los mejores y mas honrrados, que hubiere y se hallaren en los pueblos del Estado que han de ser nombrados, merito quia dignitates, & officia Justitiæ, & confidentie vilibus & infamibus ⁶ personis non debent condonari, ut in l. honores, ff. de Canonibus, & in defensoribus civitatum in principio, juncta gloss. verb. observari, & in l. ne quis ex ultimis negotiatoribus, & dignitatibus, lib. 12. l. 15. tit. 6. part. 1. docet Gutierr. 31. ex numero 3. quia non sunt digni esse in Societate personarum benefactum illi, quos infamia aut morum pravitas ab honestarum cœtu segregat, ut in l. 2. cap. de dignitatibus, lib. 12. & de jure nostro singulariter comprobatur text. 9. in l. 4. tit. 4. part. 3. ibi: Otro si el que fuere de mala fama, o hubiessa hecho cosa por que valiesse menos segun fuero de España, por que no seria derecho, que el que fuesse à tal juzgasse a los otros, l. 7. tit. 6. part. 3. ibi: Y de mas dezimos que ninguno de los infamados no pueda ser juzgador ni consejero del Rey ni comun de algun consejo, & in l. 2. tit. 51. lib. ordinament. Reg. dignitates enim & honores bene meritorum præmia & fructus sunt, ut in l. ut virtutum merita, Cod. de statutis & in magn. & alibi forsitan latius dicemus.

⁷ Qui utique Judices personaliter debent exercere officium ut patet ex dict. l. 1. ibi: usen por si mismos los dichos officios, nec enim substitutum ponere possunt expressè affirmat Avend. in cap. 3. Prætorum, num. 5. conf. multi tamen. Et conducit text. in cap. 1. de offic. ordinaris, lib. 66. Capitius decis. 27. numero 34. & ratio est quia cum talium personarum industria, & morum seu sanguinis probitas fuerit, & debeat esse electa, ut patet ibi: Tales que sean pertenecientes para usar de los dichos officios, & ibi: Mas de los mejores, y mas honrrados, que hubiere y se hallaren, non potest in hoc casu fieri substitutio, seu delegatio ad notata in l. inter artifices, 31. ff. de solutionibus, & in cap. si pro debilitate, esset tam gravis de officio, & potestate Jud. deleg. maxime cum causæ Fraternitatis, de quibus Judex creatus cognoscere debet ita graves sunt, ut inferius dicemus, & quælibet causa criminalis gravis dicitur. Et transacto anno poterunt Judices ⁸ hi, abique eo quod transeat intervallum duorum aut trium annorum, vulgo bucco, iterum eligi & antequam findicentur, quod alias in cæteris Justitiæ officis contra procedit, ut in l. 12. tit. 5. lib. 3. recopil. & si necessarium fuit quod expressè per legem cavetur ibi: Puedan otra vez ser nombrados por otro tanto tiempo como tubieron servido, quæ utique electio ea solemnitate, qua facta est vel fieri debuit electio, erit facienda; itaque quemadmodum ut jure substituta sufficit in electione prima, major Congregatorum, & vicinorum pars; ut suo loco latissimè dictum manet, ita ad hanc relectionem ⁹ sufficit major pars, quia lex Regia, quæ hanc relectionem concessit jus & formam eligendi non mutavit, sed solum impe-

dimentum & obstaculum quod ex continuatione muneris, in eisdem personis immineret & considerari poterat, ut in l. 1. & ferè per totam. Cod. de muneribus & honoribus non continuandis & in l. 4. tit. 5. lib. 3. sustulit, & prohibitionem insuper, nempe quod ante Sindicationem illius anni, iterum ad idem eligerentur ministerium; alias enim potestas hæc reeligendi videretur populo damnosa, præjudiciosa aliis, & quodam modo litium nutritiva, neque passim omnes convenirent, neque reelectio ista fieret & videretur eluforia, supervacanea, & inutilis reeligendi facultas; quicquid contrarium affirmavit Azeved. in dict. l. 1. numer. 8. Nec pro ejus opinione quidquam facit, quod quotiescumque de re firma seu de relectione alicujus officialis agitur, tunc non procedit, regula legis quod major, ad municipal. sed necessarium est quod omnes interessentes, relectioni suis assentiant suffragiis, ut in auth. de defensoribus civitatum, s. final. quæ in proposito singularem tradit Consuetus, singulari 386. verb. universitas, Romanus singulari. incipit electio & in alio singulari, incipit Judex fuit interrogatus, & conf. 342. col. 2. Bart. in l. omnes populi, numer. 16. in fin. de Justitia, & Jure, & ibi Oortius, qui communem testatur, Jai. in l. & summa, s. hodie, numer. 8. ff. de pactis, Felin. in cap. cum omnes de constitutione, n. 18. versic. 7. fallit & in cap. fin. n. 5. de Judiciis.

Nam hoc non procedit quando translatio anno, vel ordinario tempore fit ex legis permissione, in una persona hæc relectio, quæ utique nova est electio, & potius jure ordinario, quàm ex gratia: unde in regul. dict. leg. quod majorem locum habet.

Casus autem de quibus hi Judices ¹⁰ cognoscere possunt & qui nuncupantur, de la Hermandad, expressè manet, in l. 2. dict. tit. 13. lib. 18. novæ recopil. quæ ita se habet. Otro ordenamos que aora, y de aqui adelante la Junta general a los del nuestro Consejo de las casas de la Hermandad, y los Juezes comisarios en nuestros nombres por ellos dados, y otro si los nuestros Alcaldes de la Hermandad, de todas las Ciudades, Villas, y Lugares, valles y Yermos, y miriadas de los nuestros Reynos, y Señorios, ayen de conocer, conozcan, por caso, y como en casos de Hermandad solamente en estos crimines y delitos que aqui sean declarados, y no en otros algunos conviene a saver en los Robos, hurtos, y fuerças de bienes muebles, y semovientes, o en Robos, o en fuerças de qualesquier Mugerres, que no sean mundanas publicas haciendose lo suso dicho en yermos, o en despoblados, o en qualesquier Lugares poblados, si los malechores salieren al campo con los bienes tales, que hubieren rovado, o hurtado, con las tales mugeres, que asi hubieren sacado por fuerça. Otro si sean sacados de Hermandad, Saliamiento de caminos, muertes, heridas de hombres en yermo o despoblado, siendo la tal muerte o herida hecha por aleve o traycion sobre ase chancas o seguramente, o haciendose por causa de robar o forçar, aunque el Robo ni fuerça no hubiere effecto. Otro si sea caso de Hermandad, privada opression, de qualquier hombre, o muger, que fuere buena por su propria autoridad, en yermo o en qualquier poblado, si con el presso saliere al campo, o se prendiere, al arrendador o recaudador, por coger e recaudar, e pedir nuestras rentas en yermo, o en poblado, gusto, que no lo saque fuera y atienda se ser carcel privada, salvo si el arrendador prendiere a su dendor que se vaya buyendo, y hubiere poder y facultad que su deudor le

le aya dado por escritura, para que le pueda prender, no le pagando si deuda entregando le toda via en efros dos casos a la persona, que asi prendire dentro de veinte y quatro horas, e los Alcaldes ordinarios del lugar mas cercano, que no sean sujetos a dicho acreedor. Otrou sea caso de Hermandad, que a demas de casas, y viñas, y mieses, y colmenares, haciendose a haciendas en Yermo, o despoblado, y entienda ser Yermo, o despoblado para en los casos de Hermandad, el lugar del mercado de treinta, vecinos a vna, entienda ser roba o hurto, aunque el dueño de los tales bienes no este presente, y aunque aya resistencia o no la oca. Otrou sea caso de Hermandad, qualquiera que matare, o hiriere, o prendiere a los nuestros jueres ejecutores de las Provincias, y Alcaldes quadrilleros de la Hermandad, y a nuestros condueños, y a otros qualquier oficiales de la Hermandad, o a otros que fueren en los dichos officios, y defueros que la dexaren, o no cumplieren el daño por aver remado, y fuyendo dichos officios: O qualquier que matare o hiriere, o prendiere, o a otro en monte enjuetare a qualquier procurador mensajero, o negociador, que huiere a las Juntas generales o Provinciales que de aqui adelante se hicieren por nuestro mandado. Otrou sean casos de Hermandad qualquier robo y hurto, y otros qualquier crímines, y delitos que se comubieren dentro de las Villas donde la Junta general se hiciere y celebrare en los quinze dias que aquella durare entre las personas de la dicha Junta contra ellos, y sus familias continuas, y Junta general y a los jueres por ella nombrados: entienda ser cometido y cometido caso de Hermandad, así el que hiciere los casos suso dichos o qualquier de ellos como el que los mandare hacer y cometer, o lo hubiere por rato o fuma, y lo probare despues de ser cometido y comuquiera, que no es ni ha sido caso de Hermandad, lo que se hace por prendas o penas de terminos, y pafos, y heredamientos sobre que era alguna contienda, o debate entre partes; pero despues el que asi fuere pensado, o vrendado, se entregare por su propia autoridad, o hiriere, o matare, o hiciere otra, si prenda a su adversario, o a sus suyas en lugar donde no tiene reuerta ni de hato alguno, que es lo que sea caso de Hermandad, y se proceda en ello como en caso de Hermandad siendo echo en yermo, despoblado, o saliendo con ellos al campo, guardando las disposiciones de nuestros leyes.

Entre predictos casos, quos sigillatim expedit de casibus Azeved. per plura Scholia, in dicit. l. 2. in alius ceteris nulla est horum Judicium cognitio, ut patet ex illis verbis: Solamente en estos crímines y delitos que aqui seran declarados: Nam illa dictio solamente taxativa est & aliorum casuum manifestam exclusionem importat, ut in l. de hinc, ff. de condition. indeb. et l. 1. his solis, Cod. de revocand. donat. l. adversus, Cod. si adversus rem judicatam. Per quae jura ita observat Decian. respons. 55. num. 18. vol. 3. Andreas Siculus conf. 1. col. fin. dicit. lib. 4. Angelus in l. 1. Cod. ubi & apud quem Felin. in cap. Pastoralis in principio, col. 3. versicul. limita 3. de offic. ordinarii, Afflic. lib. 3. const. rubric. 5. numero 6. Crotus in l. si constante, 1. lectura numero 66. ff. de libuo matrimo. Ripa in tract. de peste; tit. de remediis preservatis, numero 62. Hippolitus, Riminali. in l. 1. numero 159. ff. de offic. ejus cui mand. est jurisdictione, Menoch. de praesumpt. lib. 2. praesumpt. 18. numero 13. Prosequitur Barbof. in l. 1. art. 4. ff. de judiciis & numer. 98. & illa verba, Qui aqz etiam denotant restitutionem,

ut in l. si. hum qui meus erit, ff. de legat. & in v. Cunctos populos, Cod. de summa Trinitate & fide Catholica.

Nec obstat, si dicas distinctionem taxati, non adeo strictam, rigidam esse naturam quod saltem similes casus non excludant, ut l. 1. §. 1. Juncta gloss. in l. obeft & ibi gloss. 1. ubi notat Bart. Cod. de praediis minorum, l. argumentarius in princ. ff. de addendo eum qui, §. si peterii. cum gloss. in verb. duntaxat, ff. de public. in rem, ut & leg. servi nomine cum gloss. in verb. possidere, & ubi Bart. ff. de usucapion. cap. Episcopus cum gloss. 24. distict. sancto cap. ultimo 15. quest. 7. & Clement. exivi versic. cum anem, & de verborum significatione, & gloss. in l. cum Prator, ff. de Judic. & in l. illud & in verbo, aliam causam, Cod. de sacrosanctis Ecclesiis & in l. ultim. de revocatione donat. que loquitur in poenalibus, & ibi eam Salicetus dicit fing. & in l. contractus in princ. ff. de reg. Bar. in l. si constante in expl. 1. parit princip. ff. solut. Matrimon. Bald. in l. nullus, Cod. ad l. Julianam majestatis, Paul. de Cast. Imola in l. Gallus, §. instituens col. 1. ff. de liberis, & posthum. Franc. laté in l. si mora, ff. matrimo. Romus conf. 456. in propositio, col. 2. verso, 3. deducitur, & Panormitan. in cap. cum dilecta extrax. de conformat. mili. vel instut. quorum iurium ac Doctorum autoritate nixo ita observat, juraque de retract. conventional. §. gloss. 6. n. 6.

Respondetur enim hoc non procedere quando dictiones taxativae dispositioni affirmativa addicuntur; tunc enim habent implicitam negativam exclusionem omnimodam aliorum casuum, ut in cap. cum Ecclesia, sub doctrina de causa possunt ea propr. & ubi post Gothofred. in verb. cautum observat Joannes Andreas Aretin. in l. 1. §. ex pluribus, ff. de acquirend. possession. Decius conf. 479. numer. 2. nec in proposito quid dubii potest remanere, art. nris verbis ejusdem legis ubi. Y no en otros algunos, dictio enim illa, y no, posita juxta verbum, en otros, quod est repugnans similitud, ut in leg. fugitur, Cod. de servis fugiuris, ubi notat gloss. & communiter DD. & in cap. At si clerici, §. de adulteriis de Judiciis, negat aperte similes casus; alias enim de nihilo serviret, ut in cap. si Papa de privilegiis, libro 6.

Unde cum jurisdictione his iudicibus concessa, 12 quavis ordinario limitata sit, & ad certos casus specialiter reducta, prorogari non poterit, etiam de consensu partium, qui approbatorum consensus non tribuit Jurisdictionem non habenti, ut in l. probatorum, Cod. de Jurisdictione omnium iudicium. Et limitata causa limitatum debet produgere effectum, ut in l. in agris, ff. de acquir. rer. domin. l. cum pater, §. cum dulcissimis ff. de leg. 2. l. 2. ff. de servitut. & post l. cum servus, 67. ff. de contrahend. emptione, notat gloss. & ibi latissimé Felin. in cap. cum ordinam. cum duobus sequentib. rescriptis Jas. in age. l. cum geminiano, Cod. de transact. Hieronymus Gonzalez per reg. Cancellaria gloss. 24. n. 8.

Non enim potest quis etsi velit supra Jurisdictionem suam exercere, ut in l. fin. ff. de jurisdictione omnium Judic. l. prima per tot. Cod. si a non competet. Judic. l. 2. cum duabus sequentibus. moro mul. l. 12. de penis; l. 2. Cod. si adversus fiscum.

Et facit elegans, & summé notanda doctrina, Bald. in l. ita forma num. & quando provocare non est necessarium, ubi ista vox, penes statum, dicit quod Judices villarum non habent Jurisdictionem nisi

nisi usque ad 20. solidos & ab inde supra 6. cognitio potestatis, quia talis Jurisdictione prorogari non potest, & est ratio denegati & concessi, quod enim uni assignatur, alteri denegatur, ff. de legat. 1. ut in l. quod in rem, §. quis, ex quo enim lex ad plura procedit statuendo, & distinguendo potentias & per consequens actum. Et quidquid ultra sit, fieri videtur lege prohibente argumento legis, qui aliena, §. si libertas, ff. de negotiis gestis, & hoc ex natura & virtute limitationis, & ff. de usufructu, l. Dominus, §. 1. & l. 1. ex facto, §. itemque 3. ff. de vulg. & pup. & Bald. (eo non relato), sequitur Paul. de Cast. conf. 194. numer. 2. vol. 2. vers. tum quia statutum. Gregor. Lopez in l. 47. tit. 18. part. 3. verb. duos homines.

14 Deinde illud expendi potest quod ut valeat prorogatio Jurisdictionis, necesse est quod ille cuius prorogatio Jurisdictione illam habeat, alias impossibilis est prorogatio, cum id quod nullum est extensionem non recipiat, l. sed si manente, ff. de precario. l. 4. in princip. ff. de damno iniusto, Menchac. quaest. usu frequent. cap. 4. n. 1. & 2. & facit text. in l. 1. Cod. de Jurisdictione omnium Judic. & in cap. significasti de for. competent. ubi notat Panormitan. ubi Marian. Socin. notat ibi n. 21. quod Jurisdictionis competentis sub conditione, vel qualitate, nulla admittitur prorogatio pendente conditione, vel die, ex gloss. fin. ad medium in cap. aut plures de offic. delegati in 6. Bann. locis de nullitate ex defectu Jurisdictionis delegata, n. 92. & Morla in cap. Pet. de offic. delegati, & ibi Andreas Siculus n. 112. Ruin. conf. 165. num. 112. lib. 5. Anton. Mathæus Rom. tract. de prorogatio Jurisdictione. dicit. n. Socin. conf. 99. lib. 3. n. 1.

15 Præterea quia Jurisdictione limitata nunquam est prorogabilis, ut notat Felin. in cap. Pet. Greg. de offic. & potestat. Judic. delegat. n. 2. & 22. Cujus verba maximé conducunt, ibi: Quia in dictum Joannem nullam Jurisdictionem habebas: & ibi: Cum hujusmodi delegata Jurisdictione ad alias personas nequeat praestari, dico prorogari, Bart. numero 6. Curtius Junior. 30. Carolus, numero 24. in l. 1. ff. de Judiciis, & ibi: novissimé, Barbol. Socin. in cap. significat. n. 66. de for. competent. quod latissimé profequitur per omnia Jura ad propositum conducentia, accuratissimé intelligens August. Morla, in Emp. juris tit. 2. de Jurisdictione omnium Judic. part. 1. q. 21. per tot.

Et hanc opinionem verissimam in proposito tradit Azeved. in dicit. l. 2. tit. 7. & in additionibus ad Curiam Pisanam lib. 4. cap. 56. n. 21. & 22. Alvarus Balafius, consultatione 57. n. 5. & non dissimili casu Ignatius del Villar in sua silva responsorum, lib. 1. responsion. 11. quaest. 8. nu. 2. cum sequentibus, & quaest. 9. num. 2. & 11. qui alios referunt. Quod utique ampliabis, adeo, extra praedictos casus de la Hermandad, his Judicibus notionem seu Jurisdictionem prohibitam, quod est in causa coram eis agitata aliqui testes convicti essent tot de perjurio adhuc ratione incidentie contra eos procedere non poterunt, ex doctrina Decii, in cap. præterea de officio delegati, & facit text. in l. fin. tit. 16. part. 3. ibi: Mas si por ventura ante otro Jurgador, que no ha poder de hacer Justicia, si hubiere hallado alguna que testiguale falso testimonio, este tal de volo embiar mayoral, que ha Justicia, del qual entenderie que merece. Illud enim quod non licet principaliter nec etiam licet incidenter; ut in regula cum quid, una via de regul. juris in 6. l. ad th. l. etas, §. 1. ff. de his, qui notantur infamia: ibi: Otat. De Officialibus.

sive autem principaliter hoc negotium gerat, sive alterius negotiationis accessione utatur, & ita in consimili lege aut statuto ex Divo Lino concludit Paulus Castrensis. in l. quoties, n. 9. Cod. de Judiciis.

Et in casu eodem ita consulus respondet 17 Ignatius del Villar, ubi supra dicit. quaest. 9. num. his verbis ex quibus ego in facti contingentia respondi, & ita fuit judicatum quod si Petrus fecit contra Titium ad decem aureos actione merè civili, & pecuniaria, & forte in delatione Juramenti calumnie circa articulum & positionem, declarationem Titius adjuravit, propter quod ultra quantitatem in libello causae principalis deductam cum una & eadem sententia, idem Titius fuerit condemnatus in poena sexcentorum terentiorum Camerae fiscali, ratione perjurii, juxta l. 2. tit. 107. lib. 4. recop. juncta l. 2. tit. 7. lib. 4. ejusdem recop. & ab hujusmodi sententia, praefatus Titius appellavit, talis appellatio respectu condemnationis talis perjurii & sic causae incidentis criminalis non ad Consilium, sed ad supremam Regia tribunalia, referenda est, adeo quod si de facto Judex deputatus super perjurio sententiam proferat ea dubio procul nulla erit, & defectu jurisdictionis, quia factum a Judice quantumvis ordinario, si ad ejus officium non pertinet ratum non erit, ut in l. factum a Judice, ff. de Regulis juris, l. 1. Cod. si Jud. non competent. l. 2. cum duab. sequentibus, Cod. de mod. mut. l. 2. & si adversus fiscum, l. 2. Cod. de penis, quibus Juribus potestas Procuratoris Caesaris ratione causarum limitata deprehenditur, & tandem quid ultra limites suae potestatis gerebat nullius erat momenti.

Cui resolutioni maximé adversantur plura jura quae probant Judicem prohibitum de causa vel negotio, principaliter cognoscere, de ea incidenter cognoscere posse, & legis ministerio, propter causae connexitatem & dependentiam ejus Jurisdictionem prorogari, ut est text. in cap. de prudentia 3. de donat. inter vir. ubi Judex Ecclesiasticus qui de dote tanquam de re merè temporali & inter laicos cognoscere non potest principaliter, si in causa matrimonii ante eum pendenti, incidat quaestio, de ea cognoscit & in l. nullum juncta gloss. Cod. de tribus, quae probat Clericum coram laico, in lite apud eum mota testificantem ab eodem puniri posse, & Cinus & Salicetus ita affirmant ut communem secundum Guilielm. Benedict. in cap. rei nuntius verbo & uxorem, n. 434. Cassaneus in consuetudine Burgund rubric. 2. §. 57. n. 7. & in l. quoties, Cod. de Judiciis ibi: Quoties quaest. de statu bonorum disceptioni concurrat, nihil prohibet quominus apud eum quoque qui alioquin super causa status cognoscere non potest, disceptatio terminatur, ut in l. nullus Cap. eodem tit. l. 1. Cod. de ordine Judiciorum, l. 2. in fin. Cod. de pedanis Judicibus, l. non distinguimus, §. de liberali, ff. de recept. arbitris l. fin. Cod. ubi & apud quem l. cum proponas, Cod. de reb. preal. 2. Cod. ad exhibendum; ex quo provenit, quod licet per leges Regias causa notabilitatis, sit referenda praefectis nobilium, ut per tot. tit. 11. lib. 2. recopil. docet Otalor. de nobilit. 3. part. principal. cap. 2. à num. 1. Joann. Garcia de nobilit. gloss. 1. num. 6. tamen inferiores Judices incidenter posse cognoscere de causis nobilitatis, ut docet idem Otalor. 3. part. cap. 3. n. 8. & Joann. Garcia ubi supra num. 8. maximé quia tunc magis agitur de quaestione facti quam de quaestione juris ex his quae supra resoluta sunt in praecedenti praemissio; docet idem Joan. Garc. ubi supra num. 33. &

34. quo fit ut si Judex ordinarius cognoscat de delicto alicujus nobilis, & incidat illa quaestio an debeat torqueri, quia nobiles torqueri non possunt &c. ut in l. milites, 6. Cod. de quaestio- nib. l. 2. tit. 3. part. 7. & ibi Gregor. Lopez & l. 4. tit. 6. recopil. Anton. Gomez 3. tom. cap. 13. numer. 3. possit de ea cognoscere idem Ordinarium incidenter; & similiter si pro debito civili velit Judex nobilem in carcerem mittere; quod facere non debet, ut in dict. leg. ordinament. & recopil. facta in anno 1585. vel si petitur contra nobilem, executio compellatur praestare fidejussorem satisfationis vulgo de saneamento, quem non tenetur nobilis dare ex l. fin. tit. 21. lib. 4. recopil.

21 Sed haec difficultas & Jurium adversantium oppositio facili distinctione sedari, intelligi, & concordari poterit, aut enim incidens causa talis est & adeo principali negotio connexa & conjuncta, ut absque incidenti non possit definiri, aut ejus est conditionis incidens causa, quod sine ejus definitione negotium principale terminari possit; primo enim casu Judex alias incompetentis, ratione incidentiae competens efficietur; In secundo vero casu minimè cognoscere poterit.

22 Qua distinctione lucem accipit difficultas opposita text. in cap. 3. de donat. inter. Ideo enim ibi Judex Ecclesiasticus de dote incidenter occurrente cognoscit propter magnam cum matrimonio connexionem, propter quam ad Judicem pertinet Ecclesiae, ut in cap. per veras de donat. inter. & sentit gloss. magna, in dict. in cap. 3. & gloss. magna, in cap. licet ex suscepto de for. competent. & gloss. juve. in cap. fin. de Judiciis in 6. quibus locis docent DD. & in l. 1. ff. de solut. matrimo. ubi Ripa à num. 4. & DD. in cap. Ecclesiae Sanctae Mariae de constitut. ubi Felinus à n. 58. resolvit eleganter Lanfranc. de arbitriis, 2. part. numero 28. Steph. Auzel. de potest. Ecclesiastic. numer. 22. Joan. Campeg. de dote, quest. 80. Bald. nobil. de dot. 2. part. privil. 16. Paul. Rup. in repetitio. cap. per veras, 2. notab. per tot. nec obtavit gloss. & communis DD. de qua in dict. l. nullum, Cod. de testib. quia magis communiter damnatur, verius est & praxi receptum, Clerici falsum deponentes coram iudice saeculari punitionem ad Ecclesiasticum Judicem esse remittendam, ut resolvit Covarr. in praxi & quest. cap. num. 8. Socin. regul. 520. Gregor. Lopez in l. fin. tit. 16. par. 3. Avend. de exequend. mandat. cap. 21. numero 5. & relati à Julio Crasso, l. 5. repetit. sententiae, quest. 3. n. 14. Aoti in praxi tit. de falsis, tit. 110.

23 Nec etiam oberit text. in dict. leg. quoties, Cod. de Judiciis, quia illius intellectus sub membro nostrae distinctionis clauditur, procedit enim in incidenti necessario, puta quando causa incidens est adeo principali connexa & conjuncta, ut absque incidenti decidi non posset, ut apertissime colligitur ex dict. l. quoties, ubi Titius agebat contra te, ad hereditatis restitutionem coram Iudice civilium caularum, tu autem ex adverso excipiebas de statu Titii contendens illum esse servilis conditionis; certe causa haec status incidens adeo necessaria ad decisionem causae civilis, principalis & pecuniariae ac diversae speciei jurisdictionis est ut absque examine causae incidentis causa principalis decidi nequeat: & ita illum textum declarat magistraliter Paul. Cofl. in dict. l. quoties, numero 9. verb. etiam Jas. numero 10. Bart. in l. 1. numero 1. ff. de autorit. titul. & ut receptissimum ita conclusit Marant. in dict. 4. part. 6. distinctione, nu-

mero 55. in novissime & istum intellectum ad dict. l. 1. quoties, tanquam germanum agnovit Menoch. de arbitr. Judic. lib. 1. q. 91. n. 9.

Et eodem modo intelligenda sunt Jura & similia superius adducta, ut prosequitur latissime omnino videndus Augustin. Morla in perjuris dict. tit. de Jurisd. omn. Judic. ex numero 145. cum pluribus sequentibus, & in casu ferè simili de quo est nostra disputatio Ignatius Diaz del Villar dict. quest. 8. & 9. & quod quando procedunt in aliquo negotio, & causa hi Judices de la Hermandad, cum eorum Jurisdictio non sit absoluta, sed in certis casibus est qualificata in primis debet constare, & verificari quod sit casus ex contentis, in l. prout: in jurisdictionibus, qualitas tribuens jurisdictionem prius est verificanda, ut in l. 2. §. sed si dubitatur, ff. de Judiciis, l. si quis aliena eodem tit. §. ait Praetor. ff. nequit. in lumen. public. l. Praetor §. docere, ff. de vi bonor. raptorum, Bald. in l. multum, ff. de condit. & demonstrat. & in l. si fuit. §. Julian. ff. de damn. infecto. Paris. de iudicat. §. iudices puras, col. 3. ver. Iudices tempor. n. 13. cum aliis relatis ab Andr. Gaill. in tract. de pact. public. cap. 13. numer. 12. & sequentibus lib. 1. plurima notanda in proposito congerit Prosper Farinac. in tract. crimin. tit. de inquisit. q. 8. n. 89. & seqq. & q. 1. numero 87. & numero 10. à numero 26.

Quia si qualitas requisita à lege non verificatur non potest militare ejus disputatio ex doctrin. Bart. in l. 1. §. ait Praetor. ff. nequit. in lumen. public. Angel. in l. 2. §. diema versic. & notandum diligenter, col. fin. §. quemadmod. testam. aperiantur, & Alex. conf. 81. col. 1. vol. 2. Cardin. Tuscus pract. concl. tom. 6. littera E, conclus. 18. à n. 11. observat Salgad. de Regia protecl. 1. part. cap. 2. §. 5. numer. 58. & licet ad tribuendum Jurisdictionis exercitium sufficiat, quod in libello aut querela partis, vel in causae processu, quod fit ex officio, deducatur qualitas Jurisdictionem tribuens, licet de ejus veritate dubitare possit, ut in l. cum quadam querela, ff. de Jurisdiction. omnium Judic. sunt ibi notata, docet Innocent. in cap. cum sit generale, de foro compet. Butrius in cap. Frederic. laico de foro competent. n. 3. Et ibi Abb. n. 12. versic. redeo ad dicta. Millius in repertor. verb. Judex qui vult procedere. Lopus allegat. 59. in Dei nomine, versic. queritur & allegat. 65. Angel. consilium est, incipit, dictum statuit in 2. Roman. conf. 208. hac interpretatio, in fin. Farinac. dict. quest. 8. sub n. 86. Tuscus dict. quest. concl. 18. n. 10. tamen si à principio ex adverso, ipsa qualitas negetur ad impediendum Jurisdictionem saltem summarie, plenè tamen probare, & de ea constare debet secundum communem Doctorem opinionem, de qua testantur communiter Alex. conf. 1. n. 8. lib. 5. Felin. in cap. si Clericus laicum, col. 2. versic. 1. concl. de foro competent. Aymon. conf. 196. si abunde, Afflictis decis. 197. incipit plures Anon. de Butrio, Farinac. & Cardinalis Tuscus cum proximè citatis, sed cognitio hujus articuli, utrum sit, vel non sit casu de quo contenditur, de la Hermandad, pertinet ad illum Judicem qui in causa procedit, quia Praetoris est existimare, an sua sit Jurisdictio, vel aliena, ut in l. si quis ex alien. ff. de Judiciis, & generale est quemlibet Judicem si sive delegatum sive ordinarium cognoscere posse an sibi competat Jurisdictio? l. 2. ff. si quis vocatus in jus non ierit, cap. super literis de rescriptis, & ibi gloss. Andreas Gaill. pract. observationum, lib. 1. observat. 34. à num. 1. Decian. tract. criminal. lib. 4. tit. 18. numero 9. limitando,

ut per Corsetum, in singulari verb. Jurisdictio, ut delegata, probat text. in l. praescriptione, Cod. si contra jus veluti sstat. publ. in dict. cap. super literis, etiam si opponatur nullam habere jurisdictionem, cap. ex part. dicam. de rescriptis, ubi Panormitan. num. 5. & Imola n. 2. Felin. in dict. cap. super literis, etiam si opponatur nullam habere Jurisdictionem; & facit text. in Clement. 1. de rescriptis, prosequitur Bald. in dict. l. si quis ex alien. num. 111. ut pluribus adjectis comprobatur Marta, in tract. de Jurisd. 2. p. cap. 4. à principio, & n. 7. Salgad. de Regia protecl. 4. part. cap. 6. num. 27. Quamvis contrarium observaverit Azeved. in dict. l. 2. num. 3. Matus ex glossa verb. manifestè & cap. casus. §. sane haereticis in 6. quae profecto non obstat, quia non negat pronuntiationem pertinere ad Judicem, cujus Jurisdictio declinatur, sed non debere procedere in negotio ubi Judex affirmat quod casus sit manifestus & Jurisdictionis sibi commissae, & quando contrarium supponit adversus expressa Jura & Doctorem communem opinionem loqueretur, & sic explodenda.

Præterea quod singularem esse & summè attendendam decisionem l. 6. dicto tit. 13. lib. 8. recopil. ibi; Con qualquier informacion que ayvan tomado prendan, verbis sequentibus ibi: Y despues procedan en el negocio esta dar sentencia definitiva avienda primeramente su informacion cumplido del delicto, ex quibus colligitur quod si querela coram Iudice fraternitatis producta, concludit causam alioquin de Hermandad, licet per summariam informationem non appareat tunc concludens probatio ejus ut in eo procedere possit, nihilominus non tenetur causam remittere Iudici ordinario, ut per l. 13. infra eodem. disponitur, sed in causa procedere debeat, & habita sufficienter informatione condemnare, si minus debet eum absolvere, ad hoc sunt sufficientia iudicia, & sic inquit, dict. l. 13. infra eodem, quod per informationem & probationem factam debet constare, ei casum de Hermandad, ut renitti debeat Iudici ordinario, ita ut non sufficiat constare per informationem summariam, sed per plenariam, hoc enim denotant verba illa, Por la informacion havienda por la probanza: Nam copulativa Et semper penitus est inter divertia, & sic diversificat summariam informationem à plenaria, & utriusque requirit concursum, ut remissio fiat loco ordinario, licet Judices ordinarii haec non advertentes, plerumque usque ad plenariam, non expectent.

Sed in proposito, pro uno negotio, solent procedere tam Judex ordinarius, quam Judex de la Hermandad, & quilibet intendit privativè cognoscere, & super actum perficit processum, & alter alterum impedire conatur; vel quia ab ordinario, negatur casus, de la Hermandad, quia se praevnisse fatagit, ab uno ex his solet appellari ad Regiam Curiam, & uterque processus tam istius, quam illius Iudicis originaliter adducitur, in qua visio negotio, & attempta ejus quantitate declaratur ad quem Judicem spectet cognitio & ei privativè remittitur. Quod si Judex de la Hermandad, in casu non comprehenso, in dict. l. 2. se Judicem competentem declaraverit, acta coram ipso, & sententia expressam nullitatis vitium patiantur, etiam si ab eis non appellentur ex defectu Jurisdiction. ut notat Felinus in cap. super literis n. 5. in fin. de rescriptis, Angel. in l. 1. si à non competenti Judice, & post sententiam opponi poterit, & in quacumque parte Iudicis ex Oter. De Officialibus.

additione, Bart. in l. expressum num. 12. ff. de appellat. littera G. Covarr. in pract. cap. 33. num. 2. & in cap. quamvis pactum in iro rom par. 1. num. 9. Didac. Perez & cum eo Azeved. in l. 1. tit. 5. lib. 4. novae recopil. numer. 21. Sigismund. Eicacia, de appell. quest. 19. remed. 1. concl. 7. sub n. 3. Vantiis de nullitat. sententiae tit. quoties & inter quod tempus suis num. 8. Salgad. ubi supra dicta 4. part. cap. 3. n. 123.

Illud tamen adverte quod licet sententia horum Iudicum de la Hermandad, appellatione non obstante, poterat exequi, quinimo ab ea appellari non poterat ex l. 9. dict. tit. 13. lib. 8. novae recopil. id jam postea sublatum fuit, ut in l. 48. & 49. ejusd. tit. & lib. unde cessant quae advertit Avend. cap. 6. Praetor. numero 4. versic. Item in casibus primo.

Sed praeter hos Judices, de la Hermandad, sunt etiam creati quidam inferiores Ministri, qui eorum potestati & tribunali intervenientes Jurisdictionem hanc coadjuvant, & in onere, & cura officii participes sunt, qui vulgo Quadrilleros vocantur, & cum in aliquibus eorum oppidorum debeat esse unum officium, & sui ministerii debitum proponere necessarium, quod tanquam in nostro Regno Castellae noviter inventum, ex l. 4. dict. tit. 13. lib. 68. novae recopil. percipere potes, quae sic se habet. Otrosi ordenamos y mandamos que para seguir los malechores y delinquentes, que hubieron cometido qualquier caso de Hermandad, sean nombrados, y esten puestos Quadrilleros segun la grandezza de la Ciudad, villa, o lugar, avesta de nuestro Juez executor de aquella Provincia y de los Alcaldes de la Hermandad, de tal lugar y los Quadrilleros luego que el tal delicto, les fuere demandado, o lo supieren en qualquier manera de su officio, sean tenidos de seguir y mandar que sigan los malechores, esta cinco leguas donde haciendo toda bradar apellido y repicando las Campanas en todo lugar donde llegaren, porque asi mismo wayan y salgan de los tales lugares en prosecucion de los malechores, y que cada y quando los unos llegaren en cavo de las cinco leguas, donde salieren, deren el rastro a los otros, toda via se multipliquen los quadrilleros y otras personas que fueren appellandando contra los dichos malechores repartiendose los unos por una parte, y los otros por otra, esta los prender, o cercar asta que hayan salido huyendo fuera del Reyno, y mandamos que los malechores que asi o en otra qualquier manera fueren presos, sean traydos al lugar o termino donde bries en el delito, y si alli hubiere Jurisdiction, alli sea executada la Justicia, y si no la hubiere seales luego notificado a los Alcaldes de la Hermandad del lugar cuya jurisdiccion fueren sujetos, para que aquellos el uno con el Alcalde, y Alcaldes de la Hermandad del lugar donde el delito fue cometido, lo jueguen y executen la Justicia, pero entre tanto los Juezes Alcaldes dichos de lugar donde se cometio.

Qui quidem ministri tenentur in omnibus officium suum tangentibus, Judicibus, vulgo Alcaldes de la Hermandad, tanquam Superioribus obsecundare, ut in l. 5. illo tit. & lib. ibi: Sean tenidos de cumplir y obedecer los mandamientos del Alcalde, o Alcaldes de la Hermandad, de lo que toca a sus officios, a los negocios de la dicha Hermandad, silas penas que fueren puestas por ellas, las quales ellos mismos puedan executar en las personas y bienes de los desobedientes. Quod quidem officium etiam est necessarium,

nec recusari potest à vicinis dum tamen unicuique in suo statu assignetur ubi statum dictum fuerit, suo loco diximus.

CAPUT V.

De Tabellione seu Notario.

SUMMARIUM.

- 1 Tabellionis officii varia nomina quibus in jure solet significari, afferuntur, & numero 2. & 3.
- 4 Tabellionis seu Notarii munus, utrum attentio jure communi, honorabile habeatur & habitum fuerit?
- 5 Personis abjectis & vilibus nunquam committi solent res magni momenti & auctoritas Reipublice.
- 6 Notarii munus est publicum, atque Regia & publica auctoritate constitutum.
- 7 Infamibus non patet ad scribendum aditus vel ad aliquod munus publicum exercendum, praesertim in Regiis praetoriis & tribunalibus.
- 8 Graeci magni habebant Tabellionis munus sicut & scribae; nec ad ejus exercitium quonquam nisi honestis natalibus fideque & industria clarum admittebant.
- 9 Notarii officium continere dignitatem jure probatur.
- 10 Tabellionibus isto tempore merces, non tam ob operam quam ob industriam & publicum auctoramentum, constituta est.
- 11 Textus in leg. 7. ff. rem pupilli salvam fore in leg. 7. Cod. de adoptionibus, qua ratione non officiat tabellionis dignitati.
- 12 Expenditur & intelligitur circa Notarii dignitatem textus, in leg. universos Cod. de decurionibus lib. 10.
- 13 Tabellionibus ab officio cur Decuriones abstinere debeant.
- 14 Notarii Regis seu magni Consilii vel Regalium Curiarum, vulgo Secretarios & Escribanos de Camera, cur in primis magni habeantur & eorum exercitium laudabile aestimatur?
- 15 Scribae inferiores numerati sive non numerati, attentio jure Regio, vile officium non censentur exercere, dummodo alicui Civitatis, villa vel Curiae vel Tribunali deputati sint.
- 16 Tabellionum creatio seu nominatio ad Regem pertinet.
- 17 Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, Episcopi & similes Domini oppidorum in suis territoriis creare possunt Tabelliones ad hoc solum ut testificentur de his quae fiunt in judicio.
- 18 Tabellionum creatio, consuetudine introduci potest, ut spectet ad Dominos oppidorum.
- 19 Tabellio, ut omni casu judicialiter sive extrajudicialiter publicam fidem faciat, debet prius examinari & insigniri à Rege.
- 20 Tabellionum proviso & denuntiatio quae consuetudine fuit introducta, & facta à Ducibus, Marchionibus, &c. utrum morte concedentis expiret, non solum quoties officia vacant per mortem, sed etiam per renuntiationem vel privationem.
- 21 Qualitates variae & conditiones in Tabellionibus requisitae recensentur, & n. 23. & 24.

- 22 Tabellionum in examine & probatione quibus servandus; remissive.
- 25 Tabellionum officia debent exerceri per nominatum, non autem per Substitutum.
- 27 Tabelliones quomodo debeant uti suis officiis, & quanta sit eorum fides & auctoritas, & in quibus casibus magis credatur eorum instrumentis quam testibus, traditur remissive.
- 28 Damna quam plurima, & notabilia mala quae à Notariis possunt & solent patrari, remissive.
- 29 Sindicatio Tabellionum ad eum spectat qui eos creavit.
- 30 Sindicacionem vel punitionem Tabellionum dum negligunt qui eos creaverunt, solet & potest committi & expediri iudex qui talem sindicacionem faciat.
- 31 Tabelliones à Dominis oppidorum & aliis inferioribus nominati non possunt per eos sine justa & rationabili causa ab officio removeri.
- 32 Tabelliones Consiliorum duos libros facere tenentur juxta formam legis 75. & 79. lib. 5. titul. 25. quae ibi afferuntur.

Tabellionis officium pluribus nominibus in jure solet significari, qui etiam scriptores sunt Scribae nuncupantur, ut apud Suetonium, in Claudio Caeser. in cap. 48. & in Domitian. cap. 9. & hac voce utitur Cicero, lib. 5. epist. 2. ad Rufin. epist. 20. incipit. Quoque & in 7. action. in Verrem. notat Tiraquel. de nobilitate, cap. 34. num. 38. qui Scribae apud Hebraeos inter praecipuos Regis comites, & hi apud eosdem de rebus ambiguis solebant consuli, & ex oraculis sacrarum Literarum respondebant, ut habetur Matt. cap. 7. & cap. 13. 73. Marc. cap. 12. & Paul. 1. ad Corint. cap. 1.

Quandoque Tabularii, quia rationes conficiebant, & data & accepta in tabulas referebant ut Logographi, in l. 1. & tot. tit. 6. de Tabulariis, & scribis & Logographis. lib. 10. aliquando verò Notarii, à notis quibus solent voluntates privatorum excipere, ut postea ad formam debitam reducant; & sic vulgo vocantur in Gallia; in Hispania verò Notarii nomine utimur ad significandum Tabellionem, qui à Judice Ecclesiastico nominatur, & titulum habet, & apud eum acta fuit vita, observat Petrus Gregor. 3. part. sintagmat. lib. 47. cap. 42. n. 4.

Præterea, Amanuenses nuncupantur, & ita ait Cicero, in lib. de oratione & Grafarii; ac pungit Tiraquel. in cap. 34. num. 38. librarii, ut in l. si librarius, ff. de regul. juris & serinarii, ut in l. serinarios, C. l. de testam. militis, prosequitur Paz in praxi in ult. annotatione per tot. & quanta sit officii Tabellionis antiquitas, & Notarii tradunt Alciat. ff. 8. parergom. cap. 19. & heros ejus in leg. non aliter, n. 2. ff. de adoptionibus.

Sed controversum attentio jure communi invenio utrum officium hoc Notarii honorabile fuerit habitum, & negativa opinio ea tantum infidet ratione, quòd Tabellio sive Notarius, servus publicus à lege notatur, quo nomine utitur Ulpian. in l. 2. ff. rem pupil. salvam fore, ibi: Profecto adoptionibus, ibi: Servo publico cantatur. Verbum enim servus omni ingenuitati opponitur, ut in §. fin. institut. de jure personarum, & in dict. §. 1. institut. de his, qui sunt sui vel alieni juris, quare officium hoc vile & obiectum reputant gloss. in leg. universos. Cod. de Decurionibus. lib. 10. ubi Bald. & Platea gloss. similis in leg. generali verb.

serv-

servituti, C. de Tabulariis lib. 10. Sylvestre in summ. verb. Tabellio, quest. 3. Montalv. in l. 7. tit. 8. lib. 1. fori regalis, gloss. in verb. Por que los prados, Palac. Rub. in repetition. Casit. per vestras notabilis. 7. §. 10. num. 7. Gregor. Lopez in unica, tit. 19. part. 3. verb. escribanos, Paz in praxi ubi supra n. 4. Castill. de Bobad. in suo eleganti politicorum nec satis laudato tractatu lib. 3. cap. 14. num. 43. qui etiam & illud pro hac opinione perpendunt, Scribam seu Tabellionem non posse esse Decurionem, ut advertit gloss. in dict. l. general. quinimo nec ejus filios aut nepotes, posse investiri & condecorari Cruce, seu habitu trium militarium Ordinum Sancti Jacobi decifum stat, tit. in constitutionem cap. 6. his verbis: Nuestras Ordenes tan honradas y principales, que no es justo que se de el habito, y insignia de ellas al que no hubiere vivido, y tratado-se, el y sus padres como hombres hijosdalgo. Por tanto establecemos, y mandamos que de aqui adelante, no se pueda dar el dicho habito a ninguno que aya sido mercader, o Cambiador, o aya tenido el officio vil, mecanico, o sea hijo de los que han tenido el uno o el otro, aunque pruebe ser hijodalgo, declaramos, que mercader se entienda de qualquier genero de mercancia, que sea residendo en ella, por sus personas, y ministros, y Cambiadores, los que tienen banco publico, y tienen por tracto dos dineros a Cambio por si o por sus factores, y officios viles o mecanicos se entienden, Platero pintor, que lo tenga por officio, Bordador, Mesoneros, Taberneros, Escribanos, que no sean Secretarios del Rey o de qualquier persona Real, Procuradores publicos y qualesquier otros officios semejantes a estos, inferiores de ellos, como son saltes, y otros semejantes que viven por el trabajo de sus manos.

Contraria tamen opinio nempè quod etiam jure communi attentio, Tabellionatus seu Notarii officium infimae conditionis non fuerit habitum pluribus potest ac talibus fundamentis declarari. Primo quod res magni momenti & maxima Reipublicae auctoritas nunquam personis abjectis & vilibus confidi solet, ut in l. 1. Cod. de conditis in publicis horreis, lib. 10. ibi: Nobilis, prudens fidelis o timè sive conficius pro integritate mentis opponatur Custos, ac mensor. Cum igitur tanta sit Tabellionum publica auctoritas, ac rerum & causae fidentia, Cinus per text. mihi, l. si quis decurio, Cod. de falsis, & facit textus, ubi communiter notatur in cap. ad Audientiam de praescriptionibus. Bald. in l. 1. Cod. de testam. numero 15. Covarr. in pract. cap. 19. Castill. de Bobadill. ubi supra dict. cap. 14. num. 45. cum sequentibus. & tale officium personae ignobili non convenire.

Secundò ipsa ratio infamis, seu vilis, Tabellio seu notarius non potest notari, quia Tabellionatus officium publicum munus est auctoritate publica, & Regia constitutum, ut notat Bart. in l. eadem, §. hac leg. ff. ad leg. Juliam, repetundar. quem sequitur Abbas in cap. Cum dilectus num. 7. de fide instrumentor. Felin. in cap. fraternitas de testib. collat. 1. & facit gloss. in l. 7. §. miles ff. de his qui notantur infamia, cujus in proposito meminit, Alexand. conf. 80. lib. 7. numero 2.

Sed infamibus non licet aditus ad scribendum, vel aliquod munus publicum exercendum praesertim in Praetoriis Regiis & Tribunalibus, ex Bald. in rubric. de offic. Judicis ante finem, & in

l. reum criminis in fin. Cod. de procuratoribus, & in l. sed & milites (ubi textus optimus) §. sed indignitiam, ff. de excusat. notat in terminis Joannes Lupus in cap. per vestras de donationibus inter virum & uxorem, §. 9. numero 8. Covarr. dict. cap. 19. n. 5.

Tertiò, quia si antiquitatis monumenta repetamus, olim apud Graecos, testis Emilio Probo, in vita Eumenis, honorificum & magni fuit habitum Tabellionis, sicut Scribae officium, nec ad ejus usum nullum nisi honestis natalibus fideque & industria clarum admittebant: & apud Xenophontem, lib. 9. de reb. Gregor. Philides; Theotunus Archietebani militiae principis Scriba fuit, idque munus honori sibi tribuit, apud 1. Socratem Aegetic. & conducunt verba Horatii, lib. 1. satir. 5. & lib. 7. & satira 4. & 5.

Quartò quia Notarii officium dignitatem continere jure probatur, ut in l. 16. de mandat. Principis ibi: sive Notarii sive Comitibus praeserat dignitatem, & in l. laudabile, 4. Cod. de advocatis diversorum Judiciorum, ibi: Eos clarissimorum Notariorum inseri consortio, verbum enim clarus dignitatis, & Nobilitatis est significativum, ut in l. curator. 6. ff. de curatore furioso, & prodigo, vel aliis extra numerando ibi: Cum clara persona veluti Senatoris vel uxoris ejus &c. l. Cod. de dignitat. lib. 2. extravag. execrabilis, nos itaque de praesent. prosequitur latè, & plura ex bonis litteris congerit Tiraquel. de nobilit. cap. 7. ex num. 8. cum seq. novissimè Barg. eodem tract. discurs. 13. ubi Cicero 3. in Verrem Tabellionis officium honestum dicit, quod eorum hominum fidei tabulae publicae periculaque Magistratum committantur.

Quintò quia Tabellionibus isto tempore merces non tam pro opera quam industria, & publico auctoramento constituta est; unde pro ignobilibus haberi non debent, ut colligitur ex his quae tradit Cicer. lib. 1. de offic. Alciat. in l. merces appellation. ff. de verbor. significat.

Qua opinione, ut veriori retenta, in nihilo oberit text. in l. 7. ff. rem pupilli salvam fore in l. 7. Cod. de adoptionibus, in quibus Tabellio servus publicus nuncupatur, illud enim non ex se provenit quod tale officium servitutis alicujus, seu infamiae vitio laboret: nec enim servus unquam in Tabellionem seu Notarium admitti potest, ut in dict. l. generali. Cod. de Tabulariis lib. 10. gloss. in l. 7. ff. de adoption. ut in l. 7. Cod. eodem: Didacus Perez in l. 7. tit. 5. lib. 7. ordinament. Baëz de inope debitore, cap. 13. num. 14. & Tiraquel. de jur. constitut. p. limit. 30. numer. 34. Sed quia Reipublicae in omnibus casibus eam spectantibus, tenetur fervire, nec pro scriptis aliquam ferre mercedem, ut in lib. 30. tit. 6. lib. 3. recopil. ubi expressè notat, Azeved. Aviles cap. 1. Praetorum gloss. ni llevaran n. 5.

Nec ita oberit text. in dict. l. universos Cod. de decurionibus. lib. 10. quia debet legi, ut Cod. Theodosiano lib. 17. tit. 1. l. 3. inventur scripta in hunc modum. Universos decuriones volumus ad Tabellionem, officii tempore, nemo autem ad Decurionatum vocatus excusare se poterit eo quod fuerit Tabellio, cum hujusmodi homines sint idonei vocari ad Decurionatum oporteat: Lex enim quae Decuriones à Tabellionum officiis voluit submovere ad decurionatum, Tabelliones vocare non prohibet. Quia verborum conceptione ac scriptura nequaquam conjici poterit Tabelliones viles esse vel reputari, alioquin non permetteret lex hujusmodi homines in Decuriones eligi & assumi: eligitur er-

go Tabellio in Decurionem, nec poterit utroque munere uti, nec Decurionis officio fungens Tabellionis munus simul exercere, quæ est vera hujus legis intentio.

13 Quinimo si expresse cautum est Decuriones à Tabellionis officio abstinere, ex ea causa quod Tabellionis officium viris Decurionibus non sit dignum nec conveniat, non ex ea necessarîo inferitur Tabellionis officium simpliciter vile & infimum esse; sed respectu & comparatione facta ad dignitatem Decurionatus, quamvis ex *dist. l. univ. versos*, contrarium deduxerint, Bald. in *c. post cessionem col. 7. de probationibus*, Oldrad. *conf. 75. Angel. conf. 784. Tiraquel. dist. cap. 30. numero 6.* & ita sentit, & accuratissime perpendit Covarr. in *dist. cap. 19. numero 5. versic. his tandem.*

14 Verum in notariis Principum est & potentissimi nostri Regis, seu magni Consilii vel Regalium Curiarum (quos vulgo *Secretarios & Escribanos de Camara*, vocamus) nullo jure & tempore dubitabile fuit & magni eos habendos, eorumque exercitium laudabile & non vile esse, ut advertunt DD. *suprà* relati, quod procedit etiam quando Tabellionatus, *l. Notarius* transit in speciale nomen majoris officii, ut in *l. 1. & 2. Cod. de offic. primario & secundario, lib. 17.* Cujus qualitas est propter maximam eorum confidentiam, & quia peculiaria Principis, & consiliorum secreta sciunt, & observant, & de eo vocantur in jure proximi scriniorum, *l. proximos, Cod. de proximis sacrorum Scriniorum, lib. 17. & l. fin. Cod. de decurionibus lib. 10. ibi: Et viri spectabiles l. 4. tit. 18. part. 4. & l. 7. tit. 9. part. 7. l. 9. & 14. tit. 18. part. 4. notat.* Lucas de Penna in *rubric. de silentiariis, lib. 10. Boërius in tract. de ordine grad. par. 1. numer. 5. Cassaneus in Catalog. gloria mundi 7. part. considerat. 16. in princip. Bobad. dist. lib. 2. cap. 14. num. 43.* & ideo in iuribus *suprà* adjectis dicuntur hujusmodi Secretarii, habere dignitatem.

15 Quinimo, & cæteri inferiores Scribæ est numerati five non numerati, attento jure Regio, dummodo alicui civitati, villæ, aut oppido vel Curie vel tribunali deputati sint, vile officium, non dicuntur exercere, ut in *l. 14. tit. 19. part. 3. ubi Montalvus & Gregor. Lopez in princip. tit. 19. part. 3. & facit text. in l. 3. tit. 8. lib. 1. fort. Covarr. ubi *suprà* dist. n. 5. Petrus Roque in sua praxi causarum civilium, cap. 5. n. 70. Bobad. lib. 3. cap. 14. n. 43.*

16 Creatio verò five nominatio est Tabellionum cum spectet ad Dominium Jurisdictionis, ut notat Abb. in *cap. cum p. Tabellio de fide instrumentorum, authen. de defensoribus civitatum, §. ex Provinciali, & in l. 3. tit. 19. part. 3.* notat Valasc. *de jur. emphit. quest. 8. num. 38.* consequens est quod pertineat ad Regem nostrum, ut in *dist. leg. 3. part. ibi: Poner Escribanos es cosa que pertenece al Emperador, o al Rey; tradit Montalvus in l. 1. tit. 8. lib. 1. for. verbo y a otro no, Oldrad. conf. 75. Alex. in l. nec ei 61. ff. de adoptionibus. Avend. de exequend. mandatis lib. 1. cap. 1. de jur. emphit. quest. 8. numer. 38. Paz in praxi ultim. annotation. n. 13. qui semper in Jurisdictionem & Domin. habet fundatam intentionem, ut in *l. prohibere, §. aut planè, ff. quod vi aut clam. cap. 2. de præscript. in 6. l. 7. & 3. tit. 1. lib. 1. recop. Palaz Rubios in repetit. capituli per vestras post notab. 7. §. id est pulchra dubitatio 43. Covar. in præf. cap. 4. Bobadill. lib. 7. politic. cap. 19. fallentia 5.**

Rursus Duces, Comites, Marchiones, Vicecomites, Episcopi & similes Domini oppidorum in suis territoriis creare possunt est Tabelliones ad hoc solum, ut testificentur de his quæ fiunt in Judicio, ut sentit Montalv. in *dist. l. 1. tit. 8. lib. 1. fori. verb. y no por otro Gregor. in dist. l. 3. part. verb. Juzgadores*, quod etiam generaliter & absolute quoad omnes judiciales, & extrajudiciales actus existimo æquè procedere, attenda, *dist. l. part. 2. dummodo à Regibus nostris Jurisdictione plena & Dominium loci eis fuerit concessum, ut in l. 12. tit. 1. part. 2. cujus autoritate, ita observant *suprà* relati.*

In quo illud summe notandum est consuetudine est introduci posse Tabellionum creationem ad Dominos oppidorum spectare, ut in *l. actuarios, Cod. de merariis & actuariis lib. 17.* ubi Joannes de Platea, & hæc consuetudo seu præscriptio, tam in proprietate, quam in possessione, certos habet in legibus Regni annos designatos, ut in *l. 4. tit. 7. lib. 2. recop. ibi: Tenemos por bien que las Ciudades, Villas y lugares de nuestros Reynos y señorios, que han privilegio, uso, o costumbre de elegir, y nombrar Notarios, Escribanos publicos, siguiendo el uso de 40. años, que les sea guardado & in l. 5. sequenti ibi: Mandamos que las nuestras Ciudades, Villas y lugares de la nuestra Corona Real, que tienen por privilegio de dar, proveer los officios de concejo de cada una Ciudad, Villa, o lugar; así como Regimientos, Escribanias, y majordomias, y fielddades, y otros officios que son de los dichos concejos, que los puedan libre y desembaradamente dar y proveer, y persona alguna no se meta en ello, y si algunas ciertas contra ello quiescermos dar aunque tengan qualesquier clausulas derogatorias que no valgan, y declaramos que la ley del Rey de Alfonso, que dispone que bastan 40. años, y en las Ciudades, Villas y lugares, donde non estubiere el dicho uso y privilegio y costumbre, y la manera suso dicha, que de en nos libertar para poder proveer de los tales officios que vacaran por muerte, o renunciacion, o por otra manera a quien nuestra merced fuere tanto que las personas a quien procuramos sean vecinos de las Ciudades, Villas y lugares donde fueren prohibidos de los tales officios, y naturales dellas, o que ayan sido vecinos dellas diez, antes que aya sido provehido de tal officio. Et civitates, Villæ seu oppida solent habere privilegia nominandi suos Tabelliones, qui in locis magnis dicuntur, *Escribanos de Ayuntamiento*, in parvis verò del concejo & hæc privilegia sunt eis observanda, ut in *l. 7. tit. 7. novæ recopil.**

Illud tamen nosse oportet, quod in omni casu, ut Tabellio five est judicialiter five extrajudicialiter publicam fidem faciat debet à Rege nostro prius examinari & insigniri Tabellio, *l. 2. tit. 25. lib. 4. recopil. ibi: Ordenamos y mandamos, que en estos Reynos ningun Escribano pueda dar fee de ningun contrato y testamento, ni de otro tanto alguno judicial, ni extrajudicial, si no fuere Escribano Real en la forma que se contiene en la ley precedente; o si fuere examinado y aprobado en el nuestro concejo para ser Escribano del numero, o para el officio en que fuere nombrado so pena de ser avido por falsario, y que el contrato y escritura no haga fee, lo qual se guarde en los lugares realengos, como en las de ordenes, y señorio, y de Abadengo, sin embargo de qualquier possession, o costumbre, aunque sea immemorial, que aya en contrario.*

Utrum verò proviso, & denominatio Tabellionum,

20 bellionum, quæ consuetudine est introducta est, ut *suprà* diximus, non solum, quoties officia vacant per mortem, verum etiam per renunciacionem vel privationem expiret, differit Avend. *lib. 1. Prætorum, cap. 10. numer. 3. & 7. Gregor. in dist. l. 3. gloss. 7. tit. 19. part. 3. Azeved. in Curia Pisana cap. 3. numer. 7. Recopil. num. 3.* Sed hæc Tabellionum nominatio facta à Ducibus, Marchionibus, Comitibus vel aliis oppidorum Dominis, morte concedentis expiret (ut de aliis officii generaliter suo loco diximus) & individuo in Tabellionibus seu Notariis ab Episcopo electis, tradit Matthæus de Afflicis *dec. Neapol. 101. Gratian. discept. fori cap.* Cum tamen Tabellionatus qualitatem notam licet breviter fecerimus, nunc suo ordine succedit prænotare, quæ in nominato concurrere debent ut sit capax hujus officii.

Itaque in primis debent esse optimæ ac integre existimationis, & quod infamie est vitio non laborent, ut magistraliter defendit Covarr. *dist. cap. 19. pract. qui per varias in proposito conclusiones divagatur, & contra Barth. & Aymon. Cravet. Plateam, Palac. Rub. & alios hoc tuetur, & id ipsum amplectitur Greg. Lopez in dist. l. 7. dist. tit. 19. part. verb. buena fama, & facit text. expressus in lib. 1. tit. 25. lib. 4. recopil. nove, & quis ordo servetur est in eorum examine constituit lex 47. tit. 4. lib. 4. recopil. quia examinatio & approbatio Tabellionum est de regalibus, ut notat Lucas de la Penna in *l. contra publicam col. 8. Cod. de reb. militarib. lib. 12. Bobad. dist. cap. 16. n. 96.**

Præterea debent esse est Orthodoxi & fidei cultores, & ab his parentibus & posteris originem ducere, quos vulgo *Christianos viejos* vocamus, ut Judæismi, seu agarenæ gentis notam, aut maculam nequaquam habeant, & debent esse liberi non servi; ita ut jure Regni protius sit inutilis disputatio, in principio capitis proposita, an Scribæ, seu Tabelliones servi & viles dici possint, & alias qualitates refert & proponit text. in *dist. l. 7. part. ibi: Leales y buenos entendidos deben ser los Escribanos de la Corte del Rey y que sepan bien escribir; de manera que las causas que ellos hicieren, que bien semeje que de la Corte del Rey saben, y que las hacen hombres de entendimiento, y deben tener en si todas las otras bondades que diximos en la segunda partida; en las leyes que hablan de los Escribanos, en el titulo de los oficiales de la Corte casa del Rey nuestro Señor, decimos que los Escribanos publicos que son puestos en las Ciudades, o en las Villas, o en otros lugares, que deben ser hombres libres y Christianos de buena fama, ovisi deben ser Savidores de escribir bien, y entendidos del arte de la Escribania; de manera que sepan bien tomar las razones, o las posturas que los hombres pusieren para si ante ellas, y deben ser hombres de puridad, de guisa que los testamentos, y las otras cosas que les fueren mandadas escribir en puridad que ellos non descubran en ninguna manera fueras ende si fueren a daño del Rey, o del Reyno y de otras cosas que deven ser vecinos de aquellos lugares.*

Et alia requisita videlicet, quod debeant esse est laici, & non in sacris ordinibus constituti, nec Monachi referuntur, in *l. 1. & 7. tit. 10. tit. in lib. 1. recopil. & quod debeant habere, (ut ad usum officii admittantur) 25. annos completos firmavit text. in l. 30. tit. 25. lib. 4. novæ recopil. & vicinos ac simul habitatores loci illius in*

quo officium habent, ut in *l. 5. tit. 7. recopil. & in l. 1. tit. in eod. tit. uti notat Azeved. quod tale officium potest exerceri per receptum vicinum, licet non fuerit naturalis, & quod qualitas vicinitatis debet adesse tempore admissionis ad officium, & ibi allegat Barth. in *l. impuberem, ff. ad l. Corneliam de falsis, Suarez allegat. 17. in antiquis, nec sufficere hanc æquahatem supervenire durante officio, ex Bart. in l. excusantur in princip. ff. de excusation. tutoris, Gutierrez conf. 10.**

Officia autem ista Tabellionum debent exerceri per nominatum est non autem per substitutum, ut in *l. 13. tit. 6. lib. 3. recopil. nec Dominus oppidorum, ea in locutione cedere, ut in l. 13. tit. 6. lib. 3. Recopil. ibi: Otro si mandamos, que el Asistente, o el Governador no arriende ni consiente arrendar los officios de Alguacilazgo, ni de las Entregas, ni la Carcel, ni Amotaxen nargos, ni los Plazos, ni Alcaidias, ni mayordomias, ni Escribanias, ni otros officios que tubieren por respecto de su Corregimiento, ni directe, ni indirecte, so pena que paguen los que llevaran así con para la nuestra Camara y que lo mismo se guarde en todos los lugares de señorio: Cujus legis decisionem extendi debere ad Dominos oppidorum defendit Bobad. dist. l. cap. 16. numero 47. 26 non tamen procedere & intelligi debere in concilio habenti hæc officia, ad hoc enim ut eis utilia quomodocumque sint licitum est ea locare, non autem vendere, ut tradit Menchac. *lib. 1. controvers. illius trium cap. 43. numero 10. & 11. Sot. de Just. & Jur. lib. 3. quest. 6. art. 4. Azeved. in addit. ad curiam Pisan. lib. 4. cap. 7. in princip. Bobad. ubi proxime n. 109.**

Quomodo autem isti Tabelliones seu Notarii debeant est uti suis officii, & quanta sit eorum est fides & autoritas, & in quibus casibus, magis credatur eorum instrumentis, quam testibus disputant DD. primo relati, & quæ in eorum confessione debeant observari, observant ultra eos Joannes Gutierrez & inspicendæ sunt omnes leges *tit. 18. part. 3. præcipue ex l. 45. lib. 4. novæ recopil. & satis prolixum ac longum esset recensere, cum tamen ea sola quæ in nostro argumento necessaria conveniunt, satis judicemus vel tangere vel referre.*

Illud tamen omittere nefas duxi plura notabilia est damna, ac perniciofa mala à Tabellionibus est parata, omni reformatione, & à Judicibus, & Magistratibus animadversione, & summa attentione notanda, quæ recenset & curare commendat Lucas de la Penna in *l. 1. Cod. de litorum, & itinerum custodia, Jason. in l. 1. col. penul. Cod. de edend. Philip. Comius conf. 199. circa primum lib. 1. Nevizan. in silva nuptiali, lib. 5. numero 99. ampliat. 8. & specialiter Anton. Thelara, in lib. de erroribus Notarior. & plurib. quos refert Bobad. lib. 3. cap. 14. n. 44. littera K.*

Sindicatio verò Tabellionum est utique spectabit ad eum qui eos creavit, ut habetur Lucæ *cap. 18. ibi: redde rationem villicationis tue, facit text. in l. 17. tit. 1. part. 7. l. 9. tit. 5. lib. 7. recopil. Avend. in cap. 13. Prætorum, & 7. part. cap. 10. n. 33. Burg. de Paz in 3. taur. numero 4. 51. Guid. Papa decif. 684. Petrus Antbol. de munerib. & honorib. 3. part. propè fin. Bobad. lib. 5. cap. 4. numer. 7. in gloss. littera B. quinimo si negligentes est fuerint in findicatione, vel in Tabellionum punitione Judex creari solet, & potest expediri, qui talem faciat findicationem, ut advertit Bobad. *dist. lib. 7. cap. 16. num. 50. & 51.**

Non tamen possunt Domini, Barones, & alii inferiores qui Tabellionem semel elegerunt, & nominaverunt, eum absque iusta & rationabili causa + removere, & eruditè contendit Pinel. *relatus à Bobad. lib. 1. politicor. cap. 16. numero 78. & lib. 7. cap. 16. Cavedo decif. 7. part. 7. Caldas Pereira conf. 8. Fontanel. de Ponte, Carolus de Tapia, Franciscus Marcus, Joannes Gutierrez, & alii plures quos refert & sequitur Matrillus lib. 1. de Magistr. cap. 27. & n. 16. Burg. de Paz concl. 11. Navarr. consil. 7. numer. 15. de regul. Menoch. conf. 1033. ex num. 7. D. Lara lib. 7. de Capellanis, c. 7. Nicolaus Garcia de beneficiis 1. part. cap. 7. ex numer. 85. Stephan. Gratian. tom. 1. discept. forens. cap. 167. & tom. 3. cap. 190. Cevallos commun. contra commun. questione 476. & 71. & questione 767. & numer. 71. qui id ampliant, etiam si ad nutum, seu beneplacitum fuerit facta nominatio.*

32 Sed & Tabelliones Consiliorum duos + libros conficere tenentur juxta formam, l. 75. & 79. lib. 5. tit. 25. quia vis legum & decisio magnopere & summa cura est observanda, & ideo eorum litteram vobis inferere libuit, & lex 45. sic habet: *Mandamos a los Escribanos de Consejo de todas las Ciudades y Villas de nuestros Reynos, o a sus Lugares Tenientes, que cada uno dellos en su lugar haga un libro de papel de marca mayor en que se escriban todas las cartas, y ordenanzas, que despues que reynamos aca hubieremos embiado a cada una de las dichas nuestras Ciudades, y Villas sobre qualquiera causa y razon que sea, y adelante hagan escrivir en el todas y qualquier nuestras alcabales y cedulas, que en los dichos Cabildos fueren presentadas, y en el comienzo del dicho libro este una tabla en que se haga mencion de las cartas, que alli estan, o sobre que es cada una, por manera, que se pueda haber razon, y sciencias de las dichas cartas, y ordenanças cada vez que fuere mandado. Y assi mismo que hagan hacer otro libro de pergamino enquadernado en que se escriban todos los privilegios que las dichas Ciudades, Villas y sus tierras tienen, y todas las sentencias, que en su favor sean dadas, assi sobre razon de los terminos como de otras qualquier cosas tocantes al bien propio y comun de las dichas Ciudades, y Villas, en el qual assi mismo se escrivan todos los privilegios que de aqui adelante les fueren dados y otorgados, y las sentencias que en su favor fueren dadas y otorgadas, y mandamos a los concejos de las dichas Ciudades, y Villas, que den o libren a los dichos Escribanos los maravedis que fueren menester para hacer los dichos libros, de manera que aya efecto de lo suso contenido, lo qual cumplan los dichos Escribanos so pena de cinco mil maravedis para la nuestra camara cada vez que dexaren de cumplir lo suso dicho. Y mandamos a los dichos Corregidores y Juezes de Residencia de las dichas Ciudades y Villas que hallando no se aver cumplido lo suso dicho, que executen en cada uno de los Escribanos la dicha pena la vez que incurrieren en ella, & lex 76. in hunc modum. *Otrofi mandamos, que los Escribanos de los concejos de las nuestras Ciudades, Villas y lugares cada uno con su Jurisdiccion asienten en el libro del concejo los padrones de lo cierto de las moradas, que vos mandaremos repartir, por que por alli se puedan sacar los pecheros, que en las Ciudades, y Villas, y sus tierras ay por que desto puedan dar copia allos nuestros Recaudadores, y que no ayant poder de recibir los dichos padrones otros Escriba-**

nos sino del concejo, y otros que de nos tengan provision y poder especial para ello, y mandamos a nuestros Escribanos publicos, y a otros qualesquier Notarios Apostolicos y Episcopales que no seant osados de tomar los dichos so pena de perder los officios y de incurrir en otras penas.

CAPUT VI.

De officio Decurionis.

SUMMARIUM.

Decurionis ad Officium quiddam spectat traditur remissivè.

Latissimum profecto ratiocinandi campum materia hujus Capituli nobis exhibebat: sed vella navigationis merito contrahimus, cum omnes ferè quæstiones tam in Theorica occurrentes, quam in Praxi utiles & scitu dignæ mirificè, & suo ordine ab infra referendis fuerint discussæ; adeo ut nihil penitus jam, etsi mediocriter in jure versatus ignorare possit; unde tantum eos, qui de hac re, non multifariam tantum locuti sunt, sed integrum & absolutum tractatum facere recentebimus. Itaque ultra Doctores & ordinarios interpretes, in tit. 11. ff. de Decurionibus, & instit. 10. de senatoribus, videndus est Titus Livius lib. 1. ab urbe condita, Pomponius Laetus lib. de Magistr. in principio, Sabellicus Ennead. lib. 6. Patricius de Repub. lib. 6. tit. 1. Dionysius Halicarnassæus lib. 7. antiquitatum Romanarum, Petrus Greg. lib. 3. sintagmatum juris, cap. 18. tom. 1. & tom. 7. lib. 8. cap. 13. Valentinus Forterius in for. juris civilis Romani 1. per tot. Cagnolus in l. in princ. ff. de origin. jur. Lancellot. Conrad. in templo omnium Judicum lib. 7. cap. 7. Joannes de Platea in rubric. Cod. de Decurion. Romanus conf. 436. Didac. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 7. ordinament. curia Pisana, & ibi: Azeved. per integrum tractatum satis luculenter, & in lib. 4. dispositum: Sed ultra omnes Castill. de Bobadill. qui adeo copiosè, politicè, & distinctè materiam hanc pertractavit, ut merito veritus sim quidquam de ea agere, nisi eum tantum reverenter referre: l. 3. cap. 8. agit de qualitate, potestate & Jurisdictione, prorogatione & honore Decurionum: & de qualitate, ex num. 1. usque ad num. 17. & iterum de qualitate prorogationis, ex num. 18. usque ad num. 37. de potestate circa electionem officiorum, ex num. 38. usque ad numer. 68. & de potestate quam habet circa administrationem bonorum concilii civitatis, quæ vulgo dicuntur Propios de las Ciudades o lugares, ex num. 69. usque ad n. 91. Et quando concilium Decurionum videatur delinquere, ex n. 92. usque ad n. 95. quandoque Decuriones testificati sunt, ex n. 96. usque ad num. 103. & de Jurisdictione quam habent Decuriones, ex num. 107. usque ad nu. 116. & de ea quæ eis obvenit ob recusatatione Judicis ordinarii, ex n. 117. usque ad nu. 139. & de Jurisdictione quæ eis competit mortuo Prætoris, aut Judice ordinario, ex num. 140. usque ad num. 151. & de Jurisdictione & potestate circa stabiliendas ordinationes, & condenda municipalia statuta, ex numer. 157. usque ad numer. 167. & de Jurisdictione Decurionum, quando faciunt majorem partem, ex num. 168. usque ad n. 187. & de Jurisdictione in causis appellationis nempè,

nempè. *quando sea pela de la Juntamiento & nu. 188. usque ad n. 204. & de venditione officii Decurionatus, ex num. 285. usque ad num. 795. quibus in locis & numeris quiddam in proposito excogitare poteris facilè invenies, cap. 5. de Tabellione seu Notario, & c. 6. de offic. Decurion.*

CAPUT VII.

De officio Disquisitorum, seu Censorum Victualium, qui vulgo dicuntur, Fieles Executores de Bastimmos.

SUMMARIUM.

- 1 *Victus & utensilia ut moderatis & justis pretiis vendantur ad curam Prætoris cujuslibet Civitatis, regulariter spectat.*
- 2 *Disquisitoris victualium vulgo Fiel Executor de novo præter Prætozem à Rege Philippo institutum fuit officium.*
- 3 *Disquisitoris victualium qualitas & exercitium declaratur per tenorem tituli qui in concessione talis officii solet expediri; qui quidem titulus vulgari idiomate ibi asseritur.*
- 4 *Censorem seu Disquisitorem victualium jurisdictionem accumulativam esse cum Prætoze aperte indicant verba tituli.*
- 5 *Jurisdictionis omnis regulariter accumulativa esse præsumitur.*
- 6 *Merces cujuscumque generis & victualia corrupta vendentes extraordinariè & arbitrariè puniuntur; & judex poterit merces corruptas proicere & perdere.*
- 7 *Causa & denuntiationes quæ sunt super utensilibus & fraudibus commissis à venditoribus debent breviter & summarè expediri.*

ET si regulariter ad Prætozem, vel Judicem seu Præfectum + cujuslibet civitatis, Villæ seu oppidi spectet summa cura providere, ut victus & utensilia, moderatis & justis pretiis vendantur & in mensuris, seu ponderibus ne quid sit fraudis, ut in l. 1. §. de cura carnis, ibi: *Cura carnis ut justo pretio præbeatur ad curam præfecturæ pertinet, ff. de officio præfecti urbis cap. 1. §. post natalium, ibi: Comes provideat quanto pretio sit annonæ vendenda; leg. de pace tenenda, & ejus violatoribus, in verb. fraud. lib. 14. tit. 16. lib. 3. recopil. ibi: Y así mismo las que conciernen al bien comun assi en que los menestrales, y otros oficiales usen de sus officios bien, y fielmente sin fraude alguna, o en que la tierra sea bien abastecida de carnes, y pescados, y otros mantenimientos: a rasonables precios: observant ultra ordinarios in dictis locis Guido Papa decif. 304. & 406. Roland. à Valle conf. 80. num. 1. & sequenti vol. 2. Covarr. lib. 2. var. cap. 33. numer. 5. & lib. 3. cap. 14. num. 3. Aviles in cap. 17. Prætor. gloss. a rasonables precios, num. 22. Megia in pragmatica panis concl. 4. numer. 11. Matienz. in l. 1. gloss. 2. n. §. 25. l. 3. recop. Bobad. lib. 3. politicorum cap. 4. n. 69. tamen talis provisio seu cura ita fuit Reipubl. utilis quod officium + de novo fuerit creatum à sapientissimo Rege nostro Philippo in eundem finem & scopum inventum, quod dicitur de Fiel Executor, circa quod est nostri capituli thema.*

C jus qualitas & exercitatio cum juribus ad eam spectantibus, non aliàs percipi poterit nec in

praxi cognosci & judicari, nisi ex tenore + tituli, qui in concessione talis officii solet expediri; & qui ad manus ireas pervenit, utique si qui fuit concessus, & expeditus in favorem cujusdam Didaci de Hervola, cujus tenor sic se habet.

D. Phelipe por la gracia de Dios &c. Concejo, Justicia, Regidores, Cavalleros y Esuñeros, officiales y hombres de la Villa de Valladolid, salud y gracia, sepales, que entendiendonos que asi se conviene al gobierno y policia, y bien y beneficio publico de su Villa, que en lo que toca a los mantenimientos, y provision, vonda y precios de los pesos, y medidas, y en la visitation de las tiendas, mercancias, officiales, mensuales, y en lo del ornato y limpieza, para la guarda, y cumplimiento de las leyes y pragmaticas, y de las ordenanças de esta dicha Villa, aya personas de calidad, y con el poder y autoridad, que se requiere y tenga desto cuidado particular, y que los nuestros Corregidores a cuyo cargo esta lo su o dicho, que por estar muy ocupados en la administracion de la Justicia, y otras cosas, no pueden a ello assistir ni atender, se han por las dichas personas ayudados, y relevados, no satisfaciendo a esto, ni siendo suficiente remedio el de los Fieles, que asta aqui ha avido, y ay en esta dicha Villa; avemos acordado de elegir y nombrar dos officios de Fieles Executores, y nombrar para ello, dos personas, que por nuestra merced y titulo usen, y exercan, el dicho officio, los quales dichos Fieles Executores tengan cargo y cuidado de ver y visitar los mantenimientos que se truxeren, y vendieren en esta dicha Villa de Valladolid; para que sean de vonda y calidad que conviene; que no se permita vender, ni vendan los malos ni corrompidos, o danados, y que assi mismo los dichos mantenimientos se vendan a justos y moderados precios, haciendo ellos las posturas de las frutas verdes, y secas, pescados, y carra, y de las otras cosas en que la ha de haver y que la dicha postura esguarde, y que no se exceda de ella; y que otrosi tengan cargo y cuidado de que las medidas y pesos sean puestos y regulados y conforme al padron que dellas se han de hazer; y que en el peso y medida no se haga fraude ni engaño; y que otrosi los dichos Fieles Executores vean y visiten las carnicerías y plazas, y las tiendas de los especieros y confiteros, y los que venden cera, pez, y sevo y otras cosas para que en ellos no aya ni se vendan mercancias que sean falsas o mezcladas, y que otrosi tengan cargo y cuidado, de que los taberneros, bodegoneros, mesoneros, vinateros guarden las leyes y ordenes de las aranzales, y orden que les esta dada. Y otrosi visiten los officiales, y menestrales, por que las obras que hicieren sean buenas, y no aya en ellas falsedad, fraude ni engaño: Y que otrosi tengan cargo y cuidado de que las plazas, y Calles publicas, puertas, entradas, y salidas desta dicha Villa esten limpias y reparadas, y los edificios y obras, que los particulares hicieren sean conforme alas ordenanzas, y pragmaticas: y otrosi assistan y intervengan en las de ramos, y repartimientos justamente, con las otras personas que para esto son diputadas, para que aquellas se hagan justamente y sin agravio: Y que otrosi quando la Justicia de su dicha Villa de Valladolid, saliere a visitar los lugares de su tierra y Jurisdiccion, uno de los dichos Fieles vaya con ella, y se halle; e interbenga en todo lo tocante a las dichas cosas, cerca de lo qual que de suso dicho es, que ha de ser a su cargo y de cada cosa, y parte dello puedan proveer y ordenar lo que pareciere convenir, no entendiendo, como no entendemos, puesto

puesto que nuestro Corregidor o sus Tenientes, que como Justicia han de ser superiores a ellos y a todos no puedan proveer, y provean asia apedimiento de parte como de oficio lo que entendieren que combiene, y no entendiendo así mismo como no entendemos, que el oficio de Fieles, que esta agora ha avido, y ay en esa dicha Villa, no aya de cesar ni cesse antes se puedan usar y usen y ayan de llevar y lleven el salario, que por razon de sus officios, les compete y la mitad de los derechos, que asta aqui han llevado guardando la orden, que por los dichos Fieles y Executores, por nos nombrados les fuere dada, y guardando y cumpliendo lo que por ellos les fuere ordenado. Lo otro si los dichos Fieles Executores puedan conoxer, punir, y castigar a los que excedieren, contrabiniere, o fueren culpados, en las dichas cosas que como esta dicho han de ser, o son a su cargo prendiendo en los casos, que combiene, y se requiere, y condenando en las penas así pecuniarias como corporales, en que conforme a las leyes pragmaticas, y ordenanzas, de su dicha Villa hubieren incurrido. Juntandose como se han de juntar, para el conocimiento, y determinacion de las tales causas con uno de los Tenientes, o Alcalde del dicho Corregidor, y uno de los Regidores della, segun que por su turno y orden por la Justicia y Regimiento sera nombrado, el qual dicho Teniente, o Alcalde juntamente con el dicho Regidor, y los dichos los Fieles Executores sentencien y determinen todas las denunciaciones, y cosas que sobre lo suso dicho hubiere, y ocurriere, con que si alguno de los dichos Fieles Executores, y Regidor no pudieren hallarse presentes a ellos por ausencia, o enfermedad, o otro justo impedimento ayan de sentenciar, y sentencien las dichas causas, el dicho Teniente, o Alcalde del Corregidor con los que se hallaren presentes. En lo que toca a las penas corporales, tan solamente puedan extender y poner pena de azotes, y dende abajo, y siendo la culpa, o delito de mayor pena se ande remitir a las Justicias. Y con que así mismo en lo que toca a las apelaciones ante quien ande yr, y los casos y cosas, en que sin embargo dellas podran executar y a los dias y horas, en que han de hazer la Audiencia, y las personas que en ellas han de intervenir, y de la forma y manera que dichos Fieles han de exercer, y hazer su officio junto a cada uno, guarden la orden, que de esto les mandaremos dar y conforme a ella usen, y exerçan sus officios, y procedan en ellos. Lo otro si los dichos Fieles Executores puedan entrar y entren, assistir y assistan en los Regimientos juntamente con la Justicia Regidores, para que puedan hacer y hagan relacion de lo que a sus officios toca, y que así en esto como en todo de lo demas, que en el dicho regimiento se tratare tenga voz, y voto activo, y passivo, y assiento, y lugar bien así como los demas Regidores, por que nuestra voluntad es que en lo que suso dicho es, y en todo lo demas sean avidos por tales, en todo y por todo, y que se les aya de dar; y de otro tanto salario, como a cada uno de los Regidores, y que a demas de aquel por razon de sus officios se les ayan de dar y den seis mil maravedis en cada un año librados en las penas de Camara de la dicha Villa de Valladolid: Y que otro si la tercera parte que conforme a las leyes y ordenanzas se aplica al juez la ayan de aver y ayan los dichos Fieles Executores juntamente con el Teniente, o Alcalde por iguales partes. Y que otro si demas de lo suso dicho ayan y lleven la mitad de los derechos que llevan los dichos Fieles, que al presente sirven y

adelante servieren, de las peñuras, medidas y otras cosas, guardando las ordenanzas, que cerca desto estan dadas, y confirmadas por nos. Porende acatando la suficiencia y habilidad de vos Diego Hermosa, y los servicios, que vos aveys echo y esperamos que vos aveys, es nuestra merced, y voluntad, y agora, y de aqui adelante, que en toda vuestra vida, seays uno de los dichos Fieles que agora nuevamente avemos mandado criar en la dicha Villa de Valladolid, y por esta nuestra carta mandamos al Concejo, Justicia, y Regidores, Cavalleros, Escuderos, y hombres buenos de la dicha Villa de Valladolid, que luego que con ella fuerdes requeridos estando junto en publico Cabildo y ayuntamiento, segun que lo han uso, y costumbre, tomen y recivan de vos el dicho Diego de Hermosa el juramento, y solemnidad, que en tal caso se acostumbra debeys hazer, el qual así fecho os ayan, y recivan, y tengan por tal nuestro Fiel, y usen con vos el dicho oficio en todos los casos y cosas a el anexas, y concernientes, y os guarden y hagan guardar todas las honras, gracias, mercedes, franqueas, y libertades, y excepciones, y prebeminencias, prerogativas, y inmunidades, y todas las otras cosas, y cada una dellas; que por rason del dicho officio debays hacer, y gozar, y os deben ser guardadas, y os recudan y hagan recudir, con todos los derechos y salarios a el dicho officio anexos y pertenecientes todo bien y cumplidamente, en guiso que no vos mengue en cosa alguna, ni que en ello enporete embargo alguno, ni vos pongan ni consientan poner, que nos por la presente os recibimos, y avemos por recibido al dicho officio, y al uso y exercicio del caso, que por los suso dichos, o por alguno dellos a el no ayais recibido, y os damos licencia, y facultad para lo poder renunciar segun y por la forma que se renuncian los dichos officios de Regidores de su dicha Villa, en tanto que no tengan otro officio, ni curaduria, o pena, que si lo tubierdes agora o en algun tiempo ayais por perdidos, y perdais el dicho officio, y que de bago, para quien hagamos merced del, a quien nuestra voluntad fuere, lo qual todo queremos, y mandamos que así se haga y cumpla embargante que el dicho officio sea nuevamente criado, y quales privilegios y cartas, de los Reyes nuestros predecesores, y nuestras leyes y pragmaticas destes, nuestros Reynos que ayan en con etc. en todo lo qual nos en quanto a esto toca dispensamos, que dando en su fuerza, y vigor para en adelante, y mandamos que tome la rason desta nuestra Carta, Antonio de Arriola nuestro criado, dada en Madrid a 20. dias del mes de Diciembre de 1570. años. Quod officium postea fuit incorporatum in Consilio, velut, in el Ayuntamiento desta Ciudad, & specialij Regia Schedula & provisione sancitum & concessum, quod per duos ex omnibus Decurionibus singulis duobus mensibus per turnum inferviretur, & ita civitas in presentii utitur, quæ provio regio sic se habet.

El Rey. Nuestro Corregidor de la Villa de Valladolid, o vuestro lugar Teniente en el dicho officio, o otras qualesquier Justicias a quien lo de y uso toca que agora soys o fueredes de aqui adelante, y a saveis como nos entendiendo que así conviene al bien y beneficio publico destes nuestros Reynos, que en lo que toca a los bastimentos, provision, y vonda, y precios, de pesos y medidas y en lo delernato, limpieza, y guarda de nuestras leyes, y pragmaticas hubiese personas de la calidad con el poder, y calidad, y autoridad, que

subiesen

tubiesen desto particular cuidado, acordamos de criados Fieles Executores, en cada una de las ciudades, y Villas principales destes Reynos nuestros y entre otros publicos a suplicacion de su Villa, avemos mandado dar titulo de los dichos officios de Fieles en crevados personas nombradas por el ayuntamiento de su dicha Villa, Y por que no embargante que los dichos officios se ponen en cabeza de dos personas, y que conforme a los titulos que dellos les mandamos dar, ellos solos y no otra persona alguna, los ayan de servir, nuestra voluntad assido y es, y así sea tratado de concierar con la dicha Villa, que los dichos officios Executores, y Fieles se ayan de servir, y an de su turno, y elecion entre las personas del Cabildo de ese Ayuntamiento de su dicha Villa, por meses, por la forma orden y manera, que al presente se haze, y a hora por parte de su dicha Villa se nos a suplicado, que para que lo suso dicho aya efecto, que no se les ponga en ningun tiempo empedimento, ni dificultad, en ello mandamos dar nuestra cedula de de laracion de lo suso dicho, lo qual dicho vislo en el nuestro Consejo de hacienda, y attento que se trato, y concerto, ay lo avemos tenido, y tenemos por bien. Porende os mando que dejais y consultais libremente usar y exercer por su turno, y elecion, por meses a las personas del Ayuntamiento, de su dicha Villa, los officios de Fieles Executores, segun, y en la forma, y manera, y en aquellas cosas, y calos que por los dichos titulos se manda que lo hagan, usen, y exerçan las dichas personas en cuya cabeza se ponen, por nombramiento de esa di ha Villa, y que se acuda a la persona que turno, y elecion por meses los tubieren con todos los derechos, y otras cosas a los dichos officios anexos, y pertenecientes, bien así y de la manera, como si los dichos officios estubiesen puestos en cabeza de las dichas personas que por el dicho turno de elecion por meses lo tubieren, con que se aya de entender y entienda, que los dichos officios de Fieles Executores ayan de vaguen, y se consuman aviendo las personas en cuya cabeza se ponen y se sustieren adelante por renunciacion los 20. dias que las leyes destes nuestros Reynos disponen, y en el dicho caso que vaguen y se consuman para nos los dichos officios no la an de exercer ni servir mas de alli adelante, las personas de se dicho ayuntamiento, por su turno o elecion, por que aquello a de celar y nos proveamos los dichos officios, por las personas en cuya cabeza a hora ponen las dichas renunciaciones segun y como son obligados a hazer los Regidores y Escribanos publicos de la dicha Villa, y aunque las personas que sirven los dichos officios de Fieles Executores, por su turno, o elecion a quien agora sea dado, y adelante tubieren titulos nuestros para ello; por su renunciacion no an de tener voz ni voto en el Ayuntamiento de su dicha Villa, por rason de los dichos officios de Fieles Executores, si no fuere proveyendolo nos por rason que en este caso an de tener el voto como Regidores, y usar el dicho officio de Fieles Executores, las personas a quien hiciere mos la merced de ellos en todos los casos a ellos anexos y pertenecientes conforme a los titulos que se les dieren, y aunque para este efecto se ayan de presentar, y presenten con los dichos titulos, que así abemos dado, y dicemos en cabeza de las personas nombradas por el dicho Ayuntamiento, en quien por su renunciacion se pusiere adelante en cada un año ante vos con fee de vida, y las personas en

Otero De Officialibus.

cuya cabeza se dieren, y no lo hacienda, no a de nombrar la dicha Villa persona para servir los dichos officios de Fieles Executores, esta tanto que presenten los titulos nuestros segun dicho es, para cuyo efecto mandamos que se assiente así el traslado desta nuestra cedula en los libros de Cabildo de la dicha Villa: y mandamos que el original se ponga en el archivo della, para que se cumpla y guarde fecha en el Pardo a 23. de benero de 1574. años.

Prætere civitas hæc ab antiquo, acostumbra nombrar dichos Fieles los qua se nombran en el primer dia del anno nuevo, los quatro por la casa y linage, que se llaman de Royes, que esta en el monasterio de san Pablo, donde se juntan en sus Congregaciones las personas della, y esta casa, y linage se dividen en cinco universidades, y Congregaciones que todos se llaman del mismo apellido, y los otros quatro, por la casa y linage de Tovar, que tambien es congregacion, y esta fundada en la Yglesia mayor, y tiene otras cinco divisiones y casas con el mismo nombre.

Estos Fieles así nombrados se llaman Fieles ordinarios, sirven todo el anno sus officios los quatro seis meses, y los quatro otros seis meses y on el nombramiento que tienen de las casas se presentan en el Ayuntamiento desta Ciudad donde se les recibe el Juramento de que hazan bien y fielmente su officio, y dan informacion de que son mayores de 25. años. que tienen cien mil maravedis de hacienda, con lo qual son amittidos a los officios, y se les da licentia que puedan servirles.

Y el exercicio, y ocupacion que tienen es visitar las carnicerias, tabernas, panaderias, y todo genero de bastimentos, pesos, y medida de lo qual tienen sus ordenanzas esta Ciudad, confirmadas por el fennor Emperador Carlos Quinto, por donde se gobiernan y reconocen o fraude, o enganno, el pesos y medida de los mantenimientos, o contraviniendose en algo a la ordenanza hacen la pena, y la llevan a la audiencia que hace el Corregidor, y los dichos dos Fieles Executores, los mates de cada semana en presencia de los Reos, a quien denuncian, y estos Fieles son creidos cada uno, por su juramento, y las condonaciones, que se hazen se executan sin embargo de appellacion como consta del titulo de los Fieles Executores, arriva referido.

Cujus littera attenta jam cessat controversia, quam refert & reolvit Bobadill. nempe utrum Jurisdiction horum officialium esset privata, an verò accumulativa cum ipso Prætoro, nam accumulativam esse aperte indicant verba illa posita in prædicto ibi: Que los nuestros Corregidores a cuyo cargo es lo suso dicho, y que or estar muy ocupados en lo de la administracion de la Justicia, y otras cosas no pueden a ello assistir ni atender, Sean por las dichas personas ayudados y revelados ibi: Y otro si quam dola Justicia desta dicha Villa de Valladolid saliere a visitar los lugares de su tierra y Jurisdiction, uno de los dichos Fieles vaya con ella, e intervenga, y se alle en todo, lo tocante a las dichas casas. & ibi No entendiendo como no entendemos, por esto que nuestro Corregidor, o sus Tenientes, que como justicia an de ser superiores a ellos y a todos, no puedan proveer ni provean así a pedimiento de parte, como de officio, lo que entenaieren que conviene, & ibi: Juntandose como se an de juntar, para el conocimiento de las tales causas con uno de los Tenientes Alcaldes del dicho Corregidor, y no uno de los Regidores della, & regulariter in dubio

K

omnis

5 omnis † Jurisdictio præsumitur accumulativa, ut in l. 1. Cod. de offic. Præfecti urbis, docet Azeved. in l. 14. & Curia Pisan. cap. 18. n. 8. Avendan. in cap. 19. Prætorum, num. 37. Roland. à Valle conf. 80. nu. 1. & sequentibus, quia nunquam censetur delegata Jurisdictio ordinaria, Bald. in l. sepe, ff. de offic. Præsidis, in aliis vero oppidis circa usum & ministerium hujus officii diversæ sunt consuetudines, & diversa statuta, quia quælibet provisio in suo sensu abundat.

6 Sed & illud generale est, quod vendens merces corruptas † punitur poena extraordinaria arbitraria, l. 3. §. si quis merces, ff. de crimine stellationis, l. 8. & fin. tit. 16. part. 7. quoniam Judex merces corruptas projicere & perdere, l. cætera §. mala, ff. familia hæresd. l. item queritur, si quis mensuras, ff. locati, l. lectos, ff. de periculo & commodo rei vendite, Parisius de Puteo de syndicato, verbo, Judicis suprema potestas, num. 20. & sequenti. Avendan. de exequend. mand. part. 1. cap. 19. num. 18. versic. Primum infero, & merces Apothecarum, quas invenerit corruptas, poterit concremare, & carnes verminosas projicere, earumque venditores punire, l. 151. ff. eliciend. edict. Avil. in cap. 17. Prætorum, num. 77. & pondera ac menturas falsas frangere eoque qui eis utuntur graviter punire, dict. l. item queritur, §. si quis mensuras, lib. 1. §. vet. ff. de extraordinariis criminibus, Avend. dict. cap. 19. num. 18. vel si vinum fuerit acre, vel musto mixtum, l. iit. 18. lib. 2. fori legum, vel alias concinnatum, dict. l. 8. tit. 16. p. 7. Avend. ubi supra num. 18. versic. 5. infertur, ubi ait quod ad obviandum ne fiat vinum acerbum, posse fieri statutum seu ordinationem ne colligatur vindemia nisi certo tempore, quod ita solet fieri in pluribus locis & oppidis Hispaniæ, & in hac urbe quotannis contingit quod certus dies assignatur ad vindemiam, & antea nullus eam potest facere, & probat Cæpola de servitutibus rusticor. prædior. in cap. de messe & vindemia, vel si vinum cujusdam loci minoris æstimationis vendant pro vino alterius loci majoris opinionis, & pretii, vel si pistorum cum aceto lavant manus, ut panis exaltetur & major appareat, & laniones qui inflant arietes mortuos, ut grassiores videantur, ut fieri testatur Valentia Avend. dict. cap. 19. num. 18. versic. 10. infertur. quorum poena debet esse verberum, vel si propolæ & mercatores in saccis portant desuper legumina, seu grana bona, & inferius vilioris pretii, ut in l. seculari, ubi cosa notatur, ff. de extraordinariis criminibus, l. 3. §. sed & si quis merces, ff. de crimin. stellationis, & ad vitandas fraudes poterit Judex vel isti qui dicuntur Fieles Executores statuere & ordinare, quod in certo loco merces & utensilia vendantur, sub poena amissionis eorum, ut probat Lucas de Penna, in l. 1. Cod. ne rusticorum unum opus, lib. 11. quod ut in singulari tradit Avendan. dict. cap. 19. n. 19. & de pluribus fraudibus, quæ solent committi à Cauponibus & utensilium venditoribus, videndus est Dominicus de Sot. lib. 6. de just. jur. quæst. 2. & vel si venditores pretium ultra taxationem, quam dicimus Postura auxerint, Grégor. Lopez in l. penult. tit. 26. part. 2. Anton. Gomez de delictis cap. 1. Benvenut. tract. de decolatoribus ult. part. n. 20.

7 Sed & causæ & denunciations † quæ fiunt super his utensilibus & fraudibus commissis à venditoribus breviter & summarie debent expediri

& diebus feriatis, ut in l. 1. ubi Joannes de Platea Cod. de prat. lib. 11. Avend. dict. cap. 19. n. 19. prima parte, de hac re vide Bobad. qui latissime eam explicat & prosequitur per varios numeros, lib. 3. politicorum cap. 4. per tot.

CAPUT VIII.

De officio Syndici seu Procuratoris generalis cujuscumque oppidi, & Juratis.

SUMMARIUM.

- 1 Syndici seu Procuratoris cujuslibet oppidi officium, maximam cum Magistratu Defensorum Civitatis in multis habet paritatem, & utilitatem sortitur.
- 2 Syndici seu Procuratoris generalis civitatis creatio pertinet ad universitatem, Concilium seu ad ejusdem urbis Decuriones, aut etiam ad personas specialiter ab universitate deputatas.
- 3 Syndicum seu Procuratorem certa pars universitatis facere potest, qui quidem Syndicus erit tantum Procurator ejus partis quæ ipsum nominaverit.
- 4 Syndici creatio ut sit valida, quanam requirantur.
- 5 Syndici electio à solo Decurionum decreto roboratur accipit, nec ad hoc indiget Superioris decreto.
- 6 Pauli Doctrina in leg. item eorum 6. §. 1. juncto 3. quid si actor, arripit in protosio.
- 7 Syndici constitutio non recipit jurisdictionem, sed tantum administrationem rerum civitatis.
- 8 Syndici constitutio ut sit legitima, requiritur ut ejus instrumentum fiat publicum & authenticum, & in eo scribantur omnia nomina Decurionum vel vicinorum qui nominationi adfuerunt.
- 9 Descriptio personarum cum nominibus eorum qui electioni syndici interfuerunt, tantum faciendâ est in parvis urbibus, non verò magnis & valde numerosis.
- 10 Absentia majoris partis vicinorum qui interfuisse electioni Syndici supponuntur, quomodo possit probari.
- 11 Syndici nominatio debet fieri præcedente convocatione per sonum tubæ vel campanæ, vel alio modo, prout in quolibet loco mos fuerit.
- 12 Syndicus nominatus non potest officium tanquam onerosum recusare.
- 13 Syndicus non legitime & cum solemnitatibus requisitus constituitur, quando ab eo gesta videantur ratificata nomine universitatis, remissivè.
- 14 Procurator seu Syndicus legitime nominatus est persona idonea ad movendas lites & actiones universitati competentes.
- 15 Tutor & Curator potest facere ea omnia quæ speciale mandatum exigunt.
- 16 Procurator seu Syndicus poterit deferre cum Adversario cum quo agit, juramentum liti decisivum.
- 17 Procurator sive Syndicus poterit respondere oppositionibus adversarii, & absolvere juramentum calumniæ, nec ad hoc indiget speciali mandato.

Caput VIII.

- 18 Syndici confessio in judicio facta, utrum præjudicet universitati, remissivè.
- 19 Syndicus, finito officio, potest causam captam de tempore officii prosequi.
- 20 Syndicus cujus ætatis esse debeat cum promoveatur ad tale officium, remissivè?
- 21 Syndicus universitatis, utrum possit tacite vel expressè uti remedio appellationis interpositæ vel interponendæ à sententia lata contra universitatem?
- 22 Restitutio in integrum, an competat universitati adversus renuntiationem à Syndico factam, remissivè.
- 23 Ex citatione facta Syndico vel Procuratori universitatis, ipsa universitas non constituitur in contumacia.
- 24 Libellus cujuscumque actionis contra universitatem in Curia intentata, debet intimari Concilio vel ejus Decurionibus.
- 25 Syndicum constituere universitas officio judicis potest compelli, ad petitionem partis contra ipsum agentis.
- 26 Syndicus universitatis non solum potest nominari à Concilio ad lites pertractandas, verum etiam ad obligandum ipsam universitatem & singulares personas & res & bona singularium vicinorum.
- 27 Syndicus universitatis transgredere potest in causa dubia.
- 28 Syndici creatio regulariter per annum durationem habet.
- 29 Athenis fuit sancitum ne cui liceret iterum fieri creariæ à populo Syndicum.
- 30 Syndico debet assignari salarium de propriis bonis civitatis.
- 31 Jurati nomine ad instar Procuratoris generalis universitatis, plerisque in locis, officiales Reipublicæ creantur.
- 32 Tribunal Romanorum potestas qua in re consisteret?
- 33 Juratorum munus cum antiquorum Tribunalium Romanorum plebis officio, quomodo conveniat, & n. 34.
- 35 Expenditur & observatur in proposito decisio textus, in leg. 10. titulo 1. libro 7. novæ recopilat. quæ ibi adducitur.
- 36 Jurati duodecim qui publicam causam tuebantur ab antiquo, in Regno Aragonis fuerunt constituti, qui postea jurati ad numerum quinarium, temporibus Regis Ferdinandi reducti fuerunt.
- 37 Jurati in Regno Aragonis quanto honore habiti fuerint, remissivè.

18 Syndici, actores † seu Procuratoris, cujuslibet oppidi officium maximam cum Magistratu Defensorum civitatis in multis paritatem habet & unitatem sortitur, ut colligi potest ex his quæ circa civitatis Defensores decim fiat, in tit. Cod. de defensor. civitatum, & in authent. ejusdem tit. quorum inventum, curam & Jurisdictionem diligenter examinant Chaffaneus, in catalogo gloria mundi, part. 11. considerat. 5. per totam, Petrus Gregor. 2. part. Syntagmat. juris lib. 18. cap. 18. & 3. part. lib. 31. cap. 10. num. 1. Unde nomina hæc tam apud jurisconsultos, quam cæteros interpretes promiscuè confusa invenies, tradit Simanc. de repub. lib. 6. cap. 7. n. 34. Bart. Philippus in tractat. de conciliis discurs. 7. privileg. 21. nu. 4. Castill. de Bobadill. in suo elegantissimo & omnium literarum locupletissimo politic. tract. his verbis: Syndicus seu Otero De Officialibus.

procurator generalis concilii, ille dicitur qui ut ejus nomine lites & causas ad universitates spectantes, agat, & incipit 1. de Syndico & perquirat, proponitur & eligitur, ut in l. 1. §. quibus glossa verb. Syndicum, ff. quod cujusque universitatis nomine, & incipit 1. de syndico docet Nicolaus Losæus in tract. de jure universitatis, 1. part. cap. 1. n. 4. Ubi ait quod Syndici nomen græcum est, quasi qui singulorum causas dicat & quod in aliquibus, attentata recti sermonis voce & proprietate differunt (in multis tamen Synonyma Procurator, Actor, Syndicus, œconomus) quod semper est attendenda qualitas constituentis & nominantis, & subjecta materia, & qualitas rei mandatae cujus intuitu & respectu creatur & eligitur ex Bald. in dict. §. quibus n. 2. & 3. ff. quod cujusque universitatis nomine, & ibi Paul. Castrenf. num. fin. & uterque in l. Insulam 6. n. 5. ff. de conscriptis verb. Innocent. in cap. 3. & in cap. 3. cum causam 6. de juramento calumnia, Nicolaus Losæus ubi supra n. 42.

2 Creatio autem illius † Syndici seu Procuratoris generalis ad universitatem, Concilium, seu ejus Decuriones aut personas specialiter ab universitate deputatas, quæ Concilium repræsentant, utique spectat, ut in l. nulli, ubi glossa Bart. & communiter DD. Bald. in l. item Magistris, ff. de pactis, Angel. & cæteri, in l. ita tamen, ff. ad Trebell. Franciscus Marcus dec. delph. 782. Alexand. conf. 17. n. 3. vol. 6. Alexand. conf. 17. num. 3. vol. 6. Azeved. in addition. ad Curiam Pisanam lib. 3. cap. 18. in gloss. verb. Syndicum n. 35. Nicolaus Losæus ubi supra 7. part. cap. 1. num. 12. quoniam in eo & certa † pars universitatis, potest facere Syndicum: & notat Jaso in repetit. text. in l. omnes populi, 9. ff. de justitia & jure n. 41. & in l. si quis, 32. §. si parti n. 2. & 7. ff. de legat. 1. ubi Castrenf. n. 3. qui tamen non erit Syndicus seu Procurator generalis Concilii, sed ejus tantum Congregationis, seu partis universitatis quæ eum nominavit.

4 Hæc autem Syndici creatio multa requirit ad ejus † validitatem: & primò quod universitas, seu concilium convocetur mandato Superioris, ut in l. observare, Cod. de decurionibus, lib. 10. & ubi non fuerit Superior, Decurioni antiquiori in officio competit hoc jus convocandi concilium glossa in l. 3. ibi DD. ff. quod cujuscumque universitatis nomine, Boërius in tract. de seditiosis cap. ultim. numero 8. Secundò requiritur ut ipsum concilium congregetur in loco publico, solito & consueto, vel per campanam, vel per tubam, vel per præconis vocem juxta consuetudinem cujusque loci, dict. observare & ibi etiam glossa in l. aliud, §. fertur, ff. de leg. jur. Boërius loco allegat. n. 8. Tertiò quod sint præsentibus & interfint ipsi Concilio saltem duæ partes ex tribus ipsorum Decurionum, l. 3. & 4. ff. cujusque universitatis nomine, glossa in l. 17. ff. ad senatusconsultum Trebell. Roland. conf. 53. num. 31. vol. 4. Quartò quod major pars omnium congregatorum simul consentiat, si simul omnes de concilio interfuerint, sive duntaxat duæ partes dict. l. 3. & 4. & ibi glossa ff. quod cujusque universitatis nomine. glossa in dict. cap. refertur, l. quod major, ff. ad municip. glossa in l. 3. in versic. Cod. de decurionibus lib. 10. & hæc requisita sunt generalia ad omnes alios actus quæ fiunt ab universitatibus. Quintò specialiter ad hoc ut Syndicatus teneat, requiritur quod interveniat decretum five autoritas Judicis, potestatis, sive alterius majestatis, ex glossa in lib. 3. ff. quod cujuscumque universitatis nomine. ubi

Barth. n. 7. & in l. Cod. de servis Reipubl. manutend. & ibi Bald. n. 6. Jaso in leg. si quis mihi bona 25. §. visum, num. 35. & 40. de acquir. heredit. ubi ait quod ad universitatem spectat creatio Syndici, qui tamen per Superiorem confirmandus erit.

Contrariam tamen sententiam nempe quod solo Decurionum decreto, hæc Syndici electio, seu nominatio robor accipiat, Superiorisque decreto non indigeat, verior, & receptor est cui maxime ad stipulatur text. in dict. l. 3. ff. quod cujusque universitatis nomine, ubi expresse firmatur, quod is potest nomine universitatis expediri, cui lex permittit aut leg. cessante ordo Decurionum dedit.

Præterea ei arridere videtur Paulus in l. item eorum, 6. §. 1. juncto, §. quid si actor, ubi cum loquatur de Syndici constitutione, de decreto Decurionum tantum mentionem facit, non verò de Superioris, seu Magistratus approbatione five confirmatione meminit.

Deinde & illud concinnè perpendi poterit quod Syndici constitutio non recipit jurisdictionem; sed tantum administrationem rerum civitatis, ad quam five ejus Decurionis, five interventu Magistratus utique spectat bonorum dispositio five gubernatio: & sicuti in constitutione Procuratoris facta à Domino, necesse non est, quod interveniat Judicis, seu Superioris auctoritas, quia rei suæ quilibet est moderator & arbiter, ut in leg. in re mandata, Cod. mandati, ita pari modo dicendum videtur sufficere in constitutione Syndici, & Procuratoris Generalis facta, per Concilium five universitatis decretum Decurionum eam repræsentantium, quam sententiam receptissimam tradunt Bald. in l. 3. ff. quod cujusque universitatis nomine, Philip. Corneus conf. 243. in princip. vol. 1. Rip. in l. 1. §. si autem Collegium, num. 6. ff. ad senatus consult. Trebell. Franciscus Marcus decis. 787. per tot. vol. 1. Roland. à Valle conf. 90. num. 5. vol. 1. Nicolaus Losæus ubi supra num. 21. qui hanc opinionem cum contraria & opposita conciliat, & eo distinctione fœdere ad concordiam redeat (idque auctoritate Pauli Castrensis in dict. l. 3. num. 6. & in l. 6. §. sed si ita, num. fin.) scilicet quod in Syndico, seu Procuratore Generali constituto ab aliqua universitate, seu concilio non recognoscente Superiorem, decretum & auctoritas Superioris excusari possit. In constitutione verò Syndici facta ab universitate Superiorem cognoscente, necessarium sit tale decretum: sed parum aut nihil, ut à superiore resolutione discedam, hæc distinctio me movet, cum nec jure nec ratione tantum, si quidem potissimè & solide creandi hunc Syndicum, facultas ex administratione bonorum & dispositione Decurionibus commissa, penitus oriatur & pendeat.

Sextò ad veram formalem & legitimam constitutionem Syndici & Procuratoris Generalis requiritur ut instrumentum ejus sit publicum & Authenticum, ut docet Petrus de Vela Perez, Fulgofius, & Paul. Castrensis in l. 1. Cod. de procuratoribus, Joannes Andreas in Additionibus ad Speculatorem, §. 3. versic. videtur autem, & tradunt plures relati per Mascard. de approbationib. concl. 1008. & conclus. 1002. & in eo scribi debent omnia nomina Decurionum, vel vicinorum, qui congregati fuerunt, & nominationi Syndici interfuerunt; ut docet Bart. in l. 1. ff. de alb. scribendo, & quod dicitur per Notarium in in-

strumento, omnes de concilio, seu duas ex tribus partibus interfuisse, quæ faciunt majorem partem populi vel universitatis, ut notat Bald. in dict. l. 3. num. 3. ff. quod cujusque universitatis nomine, Bart. in l. ult. n. fin. Cod. de vidend. reb. civitatis, & in dict. §. actor. num. ultim. Franciscus Marcus decis. 780. num. 9. vol. 1. quæ quidem annotatio, & descriptio personarum cum nominibus facienda est in rebus ponderosis & maximi momenti, & in parvis universitatibus, non verò in magnis & multo numerosis, & docet Jaso in l. placet, nu. 15. de sacrosanct. Eccles. Imola in cap. de Syndico, Abbas in cap. fin. de procuratoribus, Alex. conf. 1. num. 3. lib. 4. Cardinal. in dict. cap. 1. de Syndico, quest. 11. ubi ait quod de jure non probatur hæc descriptio nominum. Natta in additione Alexand. dict. conf. 1. addition. 3. Chassaneus conf. 75. Rebuff. in compend. alienat. rerum Eccles. num. 16. Franciscus Marcus dict. decis. 782. nu. 9. Roderic. Suarez allegat. 14. versic. secundo quia. Avend. in cap. 19. Prator. num. 12. versic. secundo debet in specie part. 1. Roland. à Valle conf. 9. numero 16. quest. 55. Mentinger. controversiar. observat. 18. Mascard. de probationibus concl. 1308. numero 7. Nicolaus Losæus ubi supra numero 23. Azeved. in curia Pisan. dict. cap. 18. numero 35. in gloss. verb. Syndicum.

Qualiter verò probari poterit absentia majoris partis, vel vicinorum qui abfuerunt & in instrumento interfuisse supponitur, vel affirmatur; nam in dubio præsumptio fiat interfuisse, ut tradit Cravet. conf. 88. num. 18. vol. 1. consul. Bald. conf. 33. part. 3. incipit licet ille, qui ita inquit: Licet ille qui scribit vel scribere facit aliquos fuisset presentes qui erant absentes falsum committat, ut Cod. de falsis, l. quid veluti & Cod. de committere & committi stipulationibus, l. optimam in fin. & extra de testib. cap. tam literis, tamen debent hanc absentiam probare per testes non singulares extra de his que sunt à Prælat. cap. 5. & notatur per gloss. ordinar. in dict. cap. tam literis, & cap. expresse de electione bone memorie.

Quæ quidam nominatio Syndici debet fieri præcedenti convocazione & sono tubæ vel Campanæ, vel alio nuntio, prout in quolibet loco mos fuerit, ut probat gloss. in l. si ex dolo, §. 1. ff. de dolo, Bart. in l. 2. in verb. solemniter, & ibi: Joannes de Platea Cod. de Decurionibus, lib. 1. Paul. de Castro in l. nullus, ff. quod cujusque universitatis nomine, Socinus conf. 95. col. 3. in princip. vol. 3. Brun. in tract. de forma in rubric. ex quibus consilii forma collectan. 2. n. 26. Roland. à Valle dict. conf. n. 3.

Syndicus autem vel Procurator nominatus officium recusare non poterit, tum quia tale officium honorosum non verò onerosum, semper & ubique reputatur, ut in principio hujus cap. diximus; tum etiam quia Reipublicæ admodum necessarium est, & conducit text. in l. 7. tit. 17. versic. Otrosi decimos part. 3. ubi gloss. vers. Escogidos de los consejos, Bobad. dict. lib. 1. cap. 5. n. 42. Itaque in quolibet oppido duplex est istius ministri seu officialis distinctio statuum, alter ex nobilibus, alter verò ex plebeiorum numero.

Si verò Syndicus non sit legitimè constitutus & solemnitatibus supra relatis, quando ab eo gesta videantur ratificata nomine universitatis, disputat Decius omnino videndus, conf. 297. nu. 3. & in conf. 486. num. penult. & conf. 262. n. 6. & conf. 287. nu. 3. & conf. 449. n. 35. Alexand. conf. 127. num. 2.

Syn-

Syndicus verò legitimè nominatus est persona legitima ad movendas actiones universitati five Concilio competentes, ut in Procuratores, 90. ubi Bald. Cod. de Decurionibus, lib. 10. Bald. de Castro in l. fin. ff. quod cujusque universitatis nomine, habet enim mandatum generale cum libera administratione, ut docet gloss. in l. mandato generali, ff. de Procuratoribus, Alexand. in l. treses 12. numero 3. cum sequenti, Cod. de transaction. & ego, aliis relatis, prænotavi in tractatu de pascuis & jure pascendi cap. 29. num. 15. & sicut tutor & curator potest facere ea omnia quæ speciale mandatum exigunt, ut tradit Alexand. conf. 22. n. 9. vol. 1. & in l. 1. §. qui us. ff. quod cujusque universitatis nomine, & in l. Procuratore, in l. ff. de Procuratoribus, Innocent. ep. eis citata in integrum de restitutione, Bald. in l. 1. Cod. etiam per procuratorem in integrum restitutio potest, Antonius Capicis decis. 5. n. 10. ut docet Nicolaus Losæus ubi supra n. 28.

Et ideo poterit deferre adversario cum quo agit juramentum litis decisivum, ut in l. jusjurandum, §. defensor. municipii, ff. de jurejurand. ubi Bart. num. 2. & talis Syndici seu Procuratoris constitutio in Judicio facta nocebit universitati seu Concilio, ut in l. non solum in princ. & ibi: gloss. ff. de Procuratoribus, Alexand. conf. 68. n. 10. lib. 2. quem refert & sequitur Decius conf. 121. num. 2. & in conf. 14. n. 2. Abbas & Antonius de Butrio in cap. fin. per text. ubi: de confessis, Felin in cap. 1. 14. & 26. ut lite non contestata. Mantua. conf. 192. num. 3. Olafcus decis. pedemontana 39. n. 36. ubi agit n. 6. an idem procedat in confessione quæ resultat ex instrumentorum productione juxta text. in l. Cod. de liberali causa.

Et respondere poterit oppositionibus adversarii, & absolvere juramentum calumniæ, ut in cap. presentium de testibus, in 6. gloss. in l. 2. §. hoc etiam. ubi Franciscus Curtius, num. fin. Cod. de jurejurando. propter calumniam dando, Bald. in dict. l. 2. §. quod observare versic. Nunc veniamus ad questiones, Marcus decis. 477. per totum vol. 2. quos retuli in dict. tract. de pascuis, dict. cap. 29. num. 16. Nec ad hoc indigent speciali mandato ad tale Juramentum præstandum, ut docet Menesius, in l. n. 4. Cod. de transaction. & Azeved. in l. 2. tit. 7. lib. 7. recopilat. n. 20. & n. 40.

Utrum autem concessio in Judicio facta ab isto Syndico universitati præjudicet, disputat Alexand. conf. 22. num. 2. & dict. conf. 227. numero 7. post Bart. Abbat. & Bratium allegatos per eum, idque per text. in cap. fin. de confessis, & in cap. presentium de testibus, in 6. Felin. dict. cap. 1. n. 14. & 16. ut lite non contestata, ubi hoc esse regulare scribit Natta, conf. 142. numero 21. Olafcus decis. pedemontana 39. numero 36. & ego dixi, in dict. tractatu de pascuis, cap. 32. num. 16.

Et Syndicus universitatis etiam post finitum officium potest causam ceptam de eo tempore prosecui, ut notant DD. in l. in viis Cod. de Procuratoribus, & in l. si actor. Cod. de appellation. & in cap. 1. de Syndico, Alexand. conf. 135. incipit ponderatis, n. 2. vol. 2.

Et cujus ætatis debeat esse Syndicus iste, quando ad tale officium promovetur, advertit Socinus conf. 135. num. 8. vol. 1. Et an juri singulorum confessio Syndici universitatis in alicujus litæ facta possit præjudicare disputat Alex. omnino videndus, conf. 44. in cap. visio tomate lib. 1. n. 5. Otero De Officialibus.

Sed frequenter solet inquiri & dubitari, utrum Syndicus universitatis possit tacite vel expresse uti remedio appellationis interponentis vel interponendæ à sententia lata contra universitatem, qua in re mirabiliter loquitur Alexand. conf. 105. n. 165. qui ita ait: Nam ex narratis in Themate senio dictam Ecclesiam & conventum audiendum, super persecutione appellationis interposita à sententia restitutionis in integrum lata in favorem dicti Peraleonis, & consequenter revocanda est sententia contra istam Ecclesiam pendente appellatione per Ecclesiam interposita, juxta ea quæ habentur, in cap. non solum de appellationibus & in l. 1. ff. ne appel. pend. cum finam; ex narratis in themate colligitur quod fundamentum partis adversæ, & in hoc videlicet, quod sit renunciatum appellationi dicti Syndici per confessionem ecclesie; sed hoc non videtur de jure verum, quia Syndicus, & procurator non potest, nam ut inquit Bald. in l. fin. §. fin. Cod. de tempore appellationis in conf. sed nunquid Procurator, non potest Procurator causa appellationis renunciare, l. si quis delegaverit, & ibi notat. ff. de donation. & notatur in l. si quis obligatio. ff. de regul. juris & donare non potest Procurator nisi hoc specialiter habeat in mandatis, l. filius familias, ff. de donat. l. contra juris §. fin. ff. de pactis. & idem dicit Bald. in l. fin. §. fin. Cod. de tempore appel. esse prælati Ecclesie idem; etiam tenuit Angelus, & Joannes de Imola in l. ab executore, §. fin. ff. de appellation. nisi secundum eos permittendo ibi tempus datum ad persequendum appellationem, per id quod notat & Joannes Andreas, in cap. cum olim Abbas de officio delegati, per hoc quod notatur, in regula delictum lib. 6. & per DD. in l. nullum, Cod. de sacrosanctis Ecclesiis, ubi habetur, quod culpa Prælati commissa in negligendo, nocet Ecclesie, sed non in faciendo bene facit ad prædicta, ad quod notat Angel. in l. honorum, ff. rem rat. habere, ubi concludit quod Procurator non potest renunciare instantie causæ propter utile jus quod est acquisitum Domino juxta legem, in causa, §. fin. cum seqq. ff. de Procuratoribus. Ad hoc etiam quod notat. Bart. in l. fin. in princip. ff. quæ in fraudem creditorum, ubi voluit quod Procurator non possit renunciare exceptioni peremptoriæ vel dilatorie temporis & notat etiam Innocent. in cap. 1. de deposit. & Joannes Andreas, & alii post eum, in cap. 2. de donation. ubi concludunt idem etiam esse in prælato.

Ubi etiam disputat an adversus renuntiationem istius à Syndico factam competat universitati in integrum restitutio, & resolvit absque dubio competere, & adducit pro hac sententia text. quem dicit expressum, in cap. 2. de in integrum restitutio in 6. & doctrinam Angel. in l. certum §. in populo, ff. de confessio. Illud tamen advertens velim quod ex citatione facta Syndico vel Procuratori universitatis, ipsa universitas non constituitur in contumacia, debet enim congregari Concilium, prout moris est, & ita firmat Bald. decis. 60. Villalobos in suis communibus opinionibus verb. universitatis nu. 44. & in nostro regali Conventa, ita praxi receptum invenimus si quidem libellus cujuscumque actionis contra universitatem & oppidum in curia intentatæ, debet intimari concilio vel ejus Decurionibus, alias non procedit & occurrit lis & sustentari præcipitur & si intimatione facta, Syndicus constitutus non fuerit, quilibet ex Decurionibus poterit nomine universitatis agere, & expediri ex Bart. in l.

Procuratores, Cod. de Decurionibus lib. 10. Si autem nullus pro universitate vel Populo responderit, in contumacia universitatis lis sequitur & continuabitur usque ad sententiam diffinitivam, quæ etiam ipsi concilio legitime congregato erit intimanda, alias verò poterit lis in secunda instantia agitari.

Quin imo officio Judicis compelli posse universitatem + Syndicum constituere, Franciscus Curt. in l. 2. §. hoc etiam num. ult. *Cod. de jur. jurando*, & ibi etiam Bald. num. 2. & in l. cum constituit. 15. *Cod. de testamento man. & in l. civitates*, 8. ff. quod cujusque universitatis nomine, & ratio ea assignari valet, quod Respublica, & universitas æquiparantur pupillo, l. 3. *Cod. de jur. Reipubl. lib. 11. lib. 10. tit. 19. part. 16.* & quemadmodum, quando agitur contra pupillum actor potest petere, & debet quod constituitur eidem pupillo tutor seu curator, sive defensor, l. 3. §. fin. ff. qui petunt tutores, ita quando agitur contra universitatem potest, & debet petere actor ut constituitur Syndicus, & imputabitur actori si non petierit, l. 1. ubi Bart. *Cod. de jur. Reip. lib. 10.* Nicolaus Lofius ubi *suprà* 2. p. cap. 1. n. 5. Syndicum verò lege constitutum poterit revocare universitas; ut notat Angel. §. fin. in *constituta de Procuratoribus*. Francisc. Marc. 602. in fin.

Syndicus verò universitatis non solum potest nominari + à concilio ad lites movendas & pertractandas, verum ad obligandum universitatem, & singulares personas & Reip. bona singularium vicinorum, ut latissime tradit Jaso in l. civitas, n. 9. cum seqq. ff. si certum petatur. Rip. in l. si is qui bona, num. 6. ff. de pignoris. additio ad Abbatem in cap. cum omnes num. 6. lit. G. de constitution. Bald. conf. 117. alias, 165. vol. 2. Bart. in l. donationes, num. fin. *Cod. de donat. inter vir. & uxorem*. Jaf. in l. si se non obulit, num. 23. cum seqq. ff. de jur. jurand. Angel. in §. fin. institut. de curatoribus.

27 Et Syndicus universitatis transigere + potest in causa dubia, observat Decius conf. 257. col. fin. in 1. dab. Socin. in conf. 95. col. 2. post medium, lib. 3. qui loquitur in compromisso, quos refert & sequitur Cravet. conf. 238. num. 9. vol. 1. & est textus elegans in proposito, in l. 24. num. 4. part. 3. & ibi gloss. verb. in personero & ita ego observavi, in dict. tract. de pascuis cap. 11. nu. 35. ubi per argumenta & rationes aperte demonstravi, in quibus causis talis transactio in lite super rebus universitatis facta & in alienatione bonorum cujuscumque oppidi absque Regia facultate subsistere possit & quando ea indigeat.

Cum tamen Syndicus tam in tractandis juri- bus populi habeat manum & frequenter in congregationibus conciliaribus vulgo *Ayuntamiento* adesse debeat, & aditum sibi præbere Decuriones non possunt, ejus enim præsentia ibi desideratur, ut ambitiosus ac Decurionum petulantibus decretis bonoque publico adversis viriliter resistat, contradictionem faciat, & si oportuerit ad superiorem appellationem emittat; quia ob hoc defensoribus Reipublicæ æquiparatur, ut in l. penult. *Cod. de defensoribus civitatum*, notat Bobad. lib. 3. politicor. cap. 4. num. 41. lit. B. utique non poterit locator esse, sed ut aptius loquar conductor provisionis carniarum Reipublicæ, ut cavetur in l. 3. tit. 5. lib. 7. novæ recopill. nam licet ejus decisio expressam in persona Syndici, vel Procuratoris Generalis prohibitionem non faciat, tamen ob identitatem rationis, & quia eadem damnata circa personam Syndici, quæ circa Decuriones

& alios officiales expressè prohibitos perpendi, & considerari possunt; eadem debet prohibitio intelligi, præsertim in Republica ubi tota fraus est excludenda, & alias mirabiliter prænotavit Martianus in l. si quis adulterium, 33. ff. ad l. Juliam de adulteriis, ibi: *verbis non tenetur*, sed tamen dicendum est ut teneatur ne fraus fiat, l. hoc modo, ff. de conditionib. & demonstrationib. ibi: *Legem enim utilem Reipubl. adjuvandam esse interpretatione legis benignius ff. de legitimis*, ibi: *benignius leges interpretande sunt quo voluntas conservetur*, Bart. in l. quemadmodum, num. 4. *Cod. de agricolis & censit. lib. 11.* Decius conf. 64. num. 1. & conf. 372. num. 9. Jaf. in l. si filius familias, num. 7. ff. si certum petatur, Alciat. in l. 4. §. cari num. 146. ff. de verb. obligation. Didacus Perez in additione ad securam. in l. Imperator. num. 140. versic. & legem, fol. 126. ff. ad Trebell. Sarmient. in l. 1. selectarum cap. 22. num. 6. in fin. Menoch. lib. 2. in fin. usu frequent. cap. 39. num. 13. & 14. fol. 132. quam reolutionem & extensionem dictæ legis amplectitur Casfill. de Bobadill. ubi proxime, num. 45. licet Azeved. in dict. l. 3. num. 2. contrarium defendere conatus fuerit, & in fin. cogitandum reliquerit.

Syndici autem creatio + regulariter per unum 28 tantum annum durationem habet, ut in authentico de defensoribus civitatum in fin. ibi: *Sed usque ad hoc totum extet tempus*. quæ verba licet in illo textu loquantur, in Regno de biennio Hispania (ubi annalia sunt officia electionis) de uno poterunt expendi & intelligi anno, & reelectio hujus officialis non poterit fieri, etiam si major assistat iustitiorum pars, nisi omnes conveniant, ut in dict. authentico de defensoribus civitatum in fin. ibi: *sed usque ad hoc solum stet tempus, nisi cumta civitas, reluctante nullo elegerit eum*, qui textus adhuc singularis est secundum Bart. in l. omnes populi num. 16. in fin. ff. de justit. & jur. Roman. singul. 662. incipit ad eligendum, & singul. 96. haberi fuit consultus & conf. 352. & Athenis + 29 sancitum stetit, ne cui iterum Syndicum fieri liceret creari à populo, ne Syndici munera ad publicam utilitatem inventa verterentur in quæstum compendiumque privatorem, ut tradit Petrus Gregor. in *synagmat. jur. 3. part. lib. 49. cap. 5. num. 3.* & in reelectioe aliorum officialium ita observavit gloss. in l. neminem, *Cod. de successore & arcaris*, lib. 10. Felin. in l. cum omnes de constitut. num. 18. Jaf. in l. & suum hæredem, à num. 8. cum sequenti, & in l. juris gentium; §. fin. limitat. 5. ubi Angel. in fin. ff. de patris, Tiraquel. in l. si unquam in princip. numer. 24. *Cod. de revocat. donat.* Conrad. in *curialbrevia*, lib. 1. cap. 10. in tract. de Decurionibus, n. 50. Rip. de peste tit. de remediis ad conservandam ubert. num. 21. Socin. in regular. 143. ff. ad legem secundam, Boërius decis. 149. an res, numero 5. Joan. Andreas in cap. cum olim. & ibi: Bart. & specialiter in reelectioe Syndici universitatis, Vincent. de Franq. decis. 210. & decis. 264. part. 2. Paschalius de viribus patriæ potestatis, 4. part. cap. 10. numero 8. Masfrill. decis. Sicilia 188. numero 6. Riccio collect. 316. & à nobis jam latius dictum manet.

Et huic Syndico seu Procuratori Generali Concilii debet assignari + Salarium de propriis 30 bonis civitatum & oppidorum, ut in cap. unico de Syndico, docet Joan. Garcia de expens. cap. 20. num. 13. Bobad. lib. 5. politic. cap. 4. num. 62.

Sed

31 Sed ad instar Syndici universitatis seu Procuratoris Generalis Concilii, plerisque in locis inveniuntur & creantur alii officiales Reipublicæ, qui Jurati dicuntur, & in multis, Tribunis populi Romani assimilantur, & in aliis differunt. Et Tribunorum munus prius erexit Romulus; (tanta enim est veritas) ut docet Valentinus Forasterius, in *histor. jur. civilis Romani cap. de Romul. lib. 1. cap. 11. verb. Roman. de verb. juris in discrepatione Magistratus Romanor. pag. 445 cum seqq.* de quorum officio, & munere plurima tradit Diodorus Siculus lib. 6. Livius in 2. dec. D. August. l. 2. de civitate Dei cap. 18. & videndus est text. in l. 2. §. eisdem temporibus de orig. jur. Petrus Gregor. omnino videndus 3. part. *synagmat. lib. 47. cap. 34. per totum.*

32 Et præcipua tribunorum + vis & potestas in contradictione decretorum quando Reipublicæ actum habet, consistebat, ut tradit Gellius lib. 13. cap. 12. ibi: *non dicendo, nec causisque re in quendis de absentibus noscendis, sed intercessionibus faciendis quibus presentes fuissent, ut injuria quæ coram fieri arceretur, ac propterea jus ad se vocandi adeptum, quoniam ut vim fieri, vetarent assiduitate eorum, & presentium oculis opus erat.* Unde l. duodecim tabularum cavebatur plebs quod contra se auxilii ergo decem crearet tribunos ejus sumptu, quodque his prohiberent quodque plebem rogassent, ratum esse; & Plutarchus problemate 79. ibi: *Nam potestatem Magistratus, & nimiam licentiam comprimere tribunitia potestati ac licentia fas erat hæc & similia ab his discantur qui rebus invenientibus studeant Tribunatus: Cum autem ex populo originem ducat, populare in primis videatur, reliquis civibus parem se gerere, & omni cultu & victu infirmis civium comparare; magnitudo enim ac moles consulem decet, & Imperatorem, Tribunalium verò, quemadmodum Curtius dicere solebat, abjectum esse, nec aspectu gravem, nec auditu difficilem, sed facilem ac multitudini commodum, & tractabilem.* Unde nec Dominus Tribunitia januam claudi mos erat, sed semper tanquam portus quidam & perfugium quibus optulandum esset, verum quo humiliori corporis habitu deprimeretur, eo magis vi ac potestate augetur communem tribuni usum ac nomine secundum unum postulant, honorem autem sacrosanctum, elegantem Petrus Gregor. ubi *suprà* num. 22. ibi: *plebs autem Tribuni erant illi quibus plebs commissa nominatim erat, ejusque defensio contra Patrum consilium Patriorum, & aliorum Magistratum, injurias & oppressiones.*

33 Unde Juratorum munus cum antiquis + Tribunis plebis convenit, quia illi pro defensione plebis, ut nuper ostendimus, constituebantur, & ne gravarentur à Patribus seu Consulibus, eodem modo Jurati isti & quilibet eorum in parochia sua habet curam plebis & sollicitus debet esse ut non fiat alicui plebeo gravamen. Deinde quemadmodum si Senatusconsulta non placebant + tribuni plebis interdicebant, ut reformarentur, ita similiter Jurati nostri temporis si decreta Concilii sui Decurionum nociva perpexerint, possunt & debent instare ut revocentur, quod si adeo eorum contradictio ad hanc revocationem seu reformationem faciendam non sufficeret, protinus debent ad Superiorem appellare, & ibi causam sequi: & ita fit quotidie in hac Pinciana urbe à Procuratoribus Generalibus qui vocantur *del comun*; loco Juratorum habentur, & quia à talibus decretis appellationem ad Curiam Regiam interponunt,

ubi quoties expedit, revocantur, fin autem iusta sint, approbantur, & ad executionem perducuntur jubentur, unde quemadmodum Tribunas nec unum diem ab urbe abesse licebat, & domus eorum die ac nocte apertis foribus patebat ut auxilio plebis semper locus foret, ita nec Jurati abesse debent, ut hæc & alia profequitur Azeved. in *additionibus ad curiam Pisanam, lib. 1. cap. 26. & n. 4.* & aliqua de officio Juratorum expendit & congerit Didacus Perez lib. 7. *ordinamenti regalis, pag. 412. colon. 1. in fin. cum seqq.*

Et pro horum officialium Reipub. munere est attendenda & observanda + decisio text. in l. 10. 35 tit. 1. lib. 7. *novæ recopillationis*, quæ ita ait: *Por que los Jurados que son de las parrochias en algunas Ciudades, Villas y lugares de nuestros Reynos puedan mejor administrar sus officios y dar buena y ventura dellos sean tenidos de morar y morar en las parrochias y colacione do son Jurados, o a lo menos bien cerca de las dichas Parrochias, y sino lo ficieren siendo requeridos por sus parrochianos puedan elegir los tales parrochianos otros Jurados en lugar de los que ansi lo hicieren & idem cavetur in l. 14. tit. 2. lib. 8. novæ recopill. cap. 8. verb. ansi mismo.* Et in aliquibus Civitatibus nostri Regni eriguntur & creantur isti Jurati, & ad instar Decurionatus eorum officium quandoque perpetuum, est cessibile & renunciabile, & in civitate Imperiali (cujus lites in hac Regali Cancellaria usum advocatus perago) est Concilium Juratorum distinctum à concilio Decurionum, ut prænotavit Doctor Francus de Pila lib. *Historiarum Toleti, cap. 35. ibi: de mas desta congregacion de Regidores ay otro que llaman Cavildo de Jurados en que a de aber por lo menos cinco Jurados, fin que asista la Justicia, ni Regidor alguno, y se junta por los menos el javado de cada semana per ordenacion de la Reyna Catholica Donna Ysavel, para tratar las cosas que combienen al bien comun, como Procuradores Generales que son de la Republica: y el postero javado del mes de febrero, cada anno eligeren entre si por votos dos mayor domos que tienen aquel anno primer voto, y pueden llamar, y acer ajuntar el Cavildo cada vez que combienen, presidiendo el mas antiguo dellos en los nombrados, un Regidor y un Jurado; son 54. Jurados del numero que solean ser quarenta y dos por las Parrochias latinas y mucarades, acomodando a cada una un Jurado, dos o mas en esta forma, &c. & ibi: que son por todos 54. los quales veran en provecho y vien de la Parrochia de que se toma el nombre del Jurado, y de ayudar al remedio de los pecados publicos, y al bien de los pobres, estos Jurados se presentan ante el Corregidor en ayuntamiento donde azen el juramento acostumbrado pue- de se este officio renunciar sin demandar licencia al Rey, viviendo los veinte dias del derecho &c. & ibi: los officios de Jurado se solean antes de agora proveer por votes de los Parrochianos en la Parrochia a donde vacavan con autoridad del dicho Cavildo que nombra para ello. 12. Jurados y los mayor domos que se hallaran presentes, en la tal election, y tenia voto en ella juntamente con los Parrochianos.*

Et in Regno Aragonis ab antiquo + duodecim fuerunt Jurati, qui causam publicam tuebantur, quousque ad fandas crebras plebis alterationes temporibus Regis Ferdinandi ad numerum quinarium fuerunt reducti, ut testatur Zurita, lib. 12. *Annal. Arag. cap. 40. part. 3. & de*

K 4

pluri-

pluribus rebus maximi momenti ab eis in Regno celebratis, & pro communi bono viriliter patratibus perlegi poterit, tom. 2. lib. 7. fol. 102. & 4. tom. 37 lib. 1. cap. 10. fol. 14. Et quanto honore † in illo Regno Jurati isti semper habitū fuerint, pluribus in locis repetit Zurita, ex magnificentissimo ingressu & aditu quem temporibus Ferdinandi V. Regis Catholici, ut nomine Regni Aragonis deoscularetur manum & genua flecteret, fecit quidam Juratus in hac Pinciana urbe, apertè colligi potest, uti refert idem Zurita, 6. tom. lib. 7. cap. 1. fol. 54. ibi: *Y notaron por causa mui nueba aver entrado en Valladolid Jurado primero de Saragoza con gran acompanamiento de los Cavalleros Cortesanos y Aragoneses que iba con un ropa de rases carmesi, y con sus maças delante, y con los otros oficiales que suelen acompañar aquel magistrado en Ciudad, y fueron el y Pedro Torilles y Juan Thomas Sanchez en nombre de esta Ciudad con la ceremonia que se acostumbra a besar la mano a la Reyna su hermana.*

CAPUT IX.

De Procuratoribus Curiarum, quos dicimus Procuradores de Cortes.

SUMMARIUM.

- 1 Rex Hispania vel ejus Prorex & locum Tenens, quoties ita expedire putaverit, potest Regnum congregare, & civitates Regni Capita ad Curias & conventus convocare.
- 2 Princeps in arduis rebus, ut feliciter peragantur, Concilium rogare debet.
- 3 Convocantur per Procuratores omnes Regni civitates in locum à Rege designatum, quotiescumque ratione alicujus magnæ rei, aliquid est decernendum & subsidii aliquid à Regno impendendum.
- 4 Curia antiquiores quo tempore, & quo in loco habitæ fuerint?
- 5 Curia, uti usu & more receptum fuit, convocantur ad quamlibet Regis Coronationem ut præstetur juramentum fidelitatis & vassallagii.
- 6 Curia non semper in uno eodemque loco, sed ubi Rex convocationem facit, solent celebrari, & semper Curia Regni caput vocatur.
- 7 Procuratores suas Civitates & Villa Regni solent mittere ad Curias celebrandas.
- 8 Civitates que Procuratores ad Curias mittere solent, recensentur, ordoque sedium & vocum adducitur.
- 9 Litigium & competentia in sede & voce in Curis inter cives Burgenfes & Toletanos, ibi inseruntur hispano sermone.
- 10 Procuratores ad Curias mittendi, & nominandi sunt per Civitates & alias communitates, vel domus aut familias ad quas talis nominatio consuetudine vel immemorabili aut aliquo speciali privilegio spectaverit.
- 11 Procuratores Curiarum nominandi quibus animi dotibus exornati esse debeant?
- 12 Equites sancti Joannis de Malthe, an possint esse Procuratores Curiarum, remissivè.
- 13 Procuratores Curiarum non sunt nominandi qui aliquo Reipublicæ debito astricti sunt.

- 14 Procuratores Curiarum non debent esse pauperes, sed potius divites.
- 15 Procuratorem Curiarum nullum ex plebeis eligendum esse, nec quemquam ad tale officium consequendum, literas Regias impetrare posse, summa cura stabilitum fuit.
- 16 Procuratoris procurari officium prohibitum est.
- 17 Litteris motu proprio à Rege vel principe missis, ut civitas eligat quem nominaverit, parandum est.
- 18 Rex potest tollere Civitatibus facultatem eligendi Procuratorem Curiarum, & ipse motu proprio eligere quem maluerit.
- 19 Administratio bonorum Reipublicæ regulariter ad Decuriones in sua quaque Civitate pertinet; sed verus gubernator eorum & Dominus Rex est.
- 20 Litteras Regias ad personam officio Procuratoris aptissimam, Regem missurum credendum est.
- 21 Procuraciones Curiarum ne emantur, meritò sancitum fuit.
- 22 Fidelitatem officii prosterntum Procuratores qui Procuraciones suas emunt.
- 23 Procuratoris in electione facta, si aliqua iniquitas fuerit discordia, quid agendum sit provisum extat, in leg. 6. tit. 7. lib. 6. novæ recopil.
- 24 Procuratores Curiarum mitti debent cum sufficienti mandato & instructione Civitatis, nec in quovis casu fas illis erit Cancellis egredi.
- 25 Procuratores Curiarum nihil præter mandatum facere possunt, etiam in rebus notoriè utilibus Civitati sive Regno.
- 26 Tributorum in concessione, an Procuratores Curiarum necessariò debeant intervenire & consentire, an autem illorum præsentia & communicatio in vim consilii & deferentia tantum exquirenda sit.
- 27 Expenditur pro assensu necessario Procuratorum, textus, in leg. 1. tit. 7. lib. 6. novæ recopil. qui ibi adducitur.
- 28 Rex quoties necessitas publica postulerit, ex sua autoritate & juris dispositione, sine alio interventu, non solum de personis, sed de bonis Vassallorum jure hereditario adjutorium & subsidium exposcere poterit.
- 29 Regia Majestas in corporalibus nullum recognoscit Superiorem.
- 30 Donatio non est quod à Vassallis tempore necessitatis publica tribuitur, & solutio debiti Regalis à Procuratoribus facta, & num. 31.
- 32 Militare expensis Regni communibus Princeps poterit, si reditus Regni & exactiones consuetæ non sufficiant.
- 33 Imperii destructio sequitur si minuantur fructus quibus Respublica sustentatur.
- 34 Intelligitur decisio textus in leg. 1. tit. 7. lib. 6. recopil. qua in re procedat.
- 35 Petri Fernandez Navarret. discursus politicorum respondetur & satisfi.
- 36 Major vir publicus in bona jurisprudentia prævalet & præponderat minori.
- 37 Hospitia condigna præstanda sunt Procuratoribus dum in Curis assistunt.
- 38 Procuratores dum assistunt Curis, non possunt per illud tempus capi nec detineri pro debitis.

Cum autem de Syndico seu Procuratore universitatis, & Juratis cujusque oppidi in superiore cap. à nobis actum sit, quorum officium & mi-

& ministerium institutum est, bono semper Republicæ providere, lites utiliter agere, commoda perficere, decretis Superiorum iniquis seu præjudicialibus libenter obistere (ut dictum manet) ex ante dictis consentaneum, & à fine est, ut consequenter in hoc cap. circa Procuratores Regni & civitatum, qui cum mandato, ad Curias Regis solent vocari & nostro hispano sermone *Procuradores de Cortes*, nuncupantur, verba faciamus. Pro cujus rei dilucidatione, illud nosse oportet quod invictissimus † Rex noster quotiescumque id expedire putaverit, vel ejus Prorex & locum Tenens speciali potestate, potest Regnum congregare, & civitates Regni Capita ad Curias & Conventus convocare ex Angel. in l. *apertissime*, in 1. notabil. *Cod. de Judiciis*, Calvus de *sifio dubit.* 8. num. 28. & in *extravag. curia*, cap. 4. & Olivian. de *jure sifci* cap. 6. num. 18. Caved. *decis.* 3. p. 2. Fontanel. de *paletis nuptialibus*, claus. 3. gloss. 3. num. 36. & ibi Boërius.

Cum itaque in arduis Princeps debeat, ut feliciter omnia peragantur, † consilium semper rogare & expolcere, ut per exempla tradita; Esther. cap. 1. ibi: *interrogavit sapientes qui ex more Regio ei aderant, & illorum faciebant cuncta consilio; scientium leges ac jura majorum, & ita Theodorici. apud Cassiodorum*, lib. 6. epist. 6. ibi: *Declarationis nostræ consilium virorum prudentium, requirit obsequium, ut utilitatis publicæ ratio sapientia ministerio repleatur, & habetur Proverbior. cap. 15. ibi: dissipantur cogitationes, ubi non est consilium: ubi vero plures sunt consiliiarii confirmantur: unde Alphonsus II. Rex Hispaniæ in Curis Matrii celebratis, ita ait: Cosa digna es a la Real magnificencia, segun su loable costumbre tener tales Barones de Consejo cerca de si; y hacer y ordenar todas las cosas por Consejo de los tales, & plura in proposito tradit Ferdinand. Loaces, in *allegatione pro Marchione de los Vellez*, 1. dubit. p. 7.*

Quotiescumque ratione vel eminentis periculi aut † incendii vel alterius magnæ rei, est quid decernendum pro certo, aut cum est aliquid muneris, servitii, aut subsidii impendendum à Regno, & Vassallis, convocantur omnes Civitates, ut per Procuratores ejus in loco à Rege designato in unum conveniant, ut ibi in præsentia Regis conferatur, & agatur, quod in contingenti causa faciendum & exequendum sit: & congregationes istæ seu conventus in nostra Hispania Curia, vulgo dicuntur *Cortes* & a tempore Romanorum originem habent, ut in *cap. de prohib. feudi alienatione*, per Federicum tradit De-lug. ubi Sa *Rubric. in princip.* & ibi Borellus addit. *nihil de Banitat. part. 1. secundi temporis, quest. 56. circa med. Cagnol. in l. 2. num. 306. ff. de origine juris*, Afflict. in *constitutione statuumus*, Calcan. in *extravagan. Curiarum*, cap. 2. *versic. tertium probatur*, Caved. de *sess. in part. 2. Gutierrez de tutelis*, part. 1. cap. 18. Surg. de Neapol. *capit. 11. numero 24.* & Romani conventus hos comitia appellabant, Galli verò, & Germani Dietam communiter appellant, *Mastrill. lib. 2. de Magistratibus; cap. 5. nu. 2. cum seqq.* Et quid sit Dieta, & quæ personæ in ea congregentur in Germania, refert Pater Prudentius de Sandobal Episcop. Salpionenf. in *Chronica Caroli V. Imperatoris*, lib. 26. §. 7.

Et antiquiores Curia post Roderic. ultim. Gothorum Regem in Regno Legionensi factæ † fue-

re, tempore Sancii cognomento, *el Gordo*, ad quas ejus jussu & convocatione in urbem Legionens. inter alios præstantissimos Heroes & Primates, venit fortissimus, & non satis unquam laudatus Religione & pietate præstantissimus vir, Christiani nominis defensor strenuus, Saracenorum flagellum & fatale exitum Comes Fernandus Gonzalez, qui tunc temporis Regno Legionensi, cum comitatu Castellæ subditus erat, ut tradunt pater Marian. Zavalloa Garibay, & alii Chronica nostræ Hispaniæ, & novissimè Carrill. in *suis annalibus*, lib. 63. fol. 226.

Post verò & alias Curias celebratas Toleti ab Alphonsio VI. qui civitatem hanc è manu & faucibus Maurorum liberavit, consecras invenio anno Domini 1095. in quibus vulgo traditur factum fuisse Roderico de Vivar, pro injuria & contumelia filiabus suis, per Comites seu Infantes Carrionenses facta, quorum meminit Doct. Pila lib. 3. *hist. Tolet.* c. 35. Historiam, in generali Hispan. referens.

Ob quod in eis agitatum, & conclusum, an à veritate prorsus alienum sit, non ego dicam qui Carrione natus testis suspectus aliquibus videri poterit ut pro amore patriæ naturaliter omnibus infesto ostendit Rex Rodericus apud Cassiodorum, lib. 1. epist. 21. ibi: *unicuique patria sua carior est, dum supra omnia saluum fore queritur, ubi ab ipsis cunabulis commoratur; aves per aëra vagantes proprios nidos amant; & erratiles ad cubilia dumosa festinant; voluptuosi pisces per campos liquidos transeuntes tabernas suas indagantione perquirunt, & dist. lib. 1. epist. 4. ibi: Quando dicuntur augmenta patriæ reddunt qui aulica potestate creverunt, & lib. 3. epist. 10. quia nobilissimi civis est patria sua augmenta cogitare, & pugnare pro patria optimum est, ut ait Aristotel. in 6. ibi Rheior. Plura Chaffaneus, in *Catalog. gloria mundi 1. part. considerat.* 6. Fonseca in *lib. de amore, cap. fin.* & verius antiquorum testimonii, & illustribus historiarum & monumentorum instrumentis, evidenti & omnino concludenti discursu pro nobilitate ac fidelitate Comitum, ac Infantum Carrionis, & falso ac mentito mendacium expellendo respondeant & pereleganter viri gravissimi Pater Antonius de Yepes in *Chronica sancti Benedicti*, tom. 6. cap. 3. *per tot. Abbas sancti Joannis de la Penna lib. 4. cap. 13. Carillo super annalium libro 4. sub anno 1099. fol. 261. Didaus in comitibus Barconia, lib. 2. cap. 85.* & per ipsum sentire & assentire videntur, D. Pifa ubi *suprà* & Mariana in *Chronica Hispaniæ* ius Alphonsi VI. lib. cap. quod in *libris de antiquitate Carrionis* Patriæ meæ, quam Deo annuente Hispano sermone additurus sum, apertè demonstrabo.*

Sed & plures aliæ Curia (ut arbitror temporibus Pelagii) Alphonsi Catholici & Alphonsi Ramiri primi & secundi, absque dubio fuerunt, quis enim hæsitare poterit; quæ ad tot bella, incendia & apparatus firmandos, omnes nobiles Regni & ceteri civitatum, & oppidorum Procuratores, Regis jussu prius veniebant & congregabantur; itaque semper usu receptum fuit & more usurpatum quod ad quamlibet Regis Coronationem & juramentum fidelitatis & Vassallagii præstandum convocantur † hæ curia, ut successione Regni Alphonsi VI. Imperatoris Toleti, traditum reliquere omnes Chronici, & Historiographi *suprà* relati, & ab illo tempore usque ad præsens, ita per dictum tempus & an-

& annum 1632. ad iuramentum præstandum curiæ fuerunt Matrili convocata, ubi Dominus Balthasar Carolus huius nominus primus, magni Philippi quarti, invictissimi Monarchæ, & Catholicæ meæ Augustæ D. Elisabethæ de Borbon, Christianæ Religionis & Catholicæ fidei protectorum, Regum Hispaniarum, & novi orbis Primogenitus fuit Princeps solemniter juratus.

Et ad negotia pleraque Regni præstanda hoc anno 1632. fuerunt ibi Curia factæ, in quibus quod noviter fuerit statutum sive sancitum, ex eis quæ ipsi mandata sunt perspicui poterit. Hæc autem Curia non semper in uno loco, sed ubi Rex convocationem facit, solent celebrari; & semper Curia caput Regni vocatur, ut l. 1. in princip. tit. 4. part. 3. & locus quilibet ubi Rex assidet, ut in l. 27. tit. 9. part. 2. & tit. 7. lib. 6. novæ Recopill. & ad Curias celebrandas civitates, & villas huius Regni mittere non solent suos Procuratores, ut in l. 1. tit. 7. lib. 6. novæ Recopill. & quamvis ille textus loquatur de omnibus oppidis, ut patet ibi: *Procuradores de todas las Ciudades, Villas y lugares de los Reynos*, tamen civitates quæ habent suffragium & vocem ac sedem in Curia Regalibus sunt sexdecim & duæ Villæ, & earum nomine conveniunt 36. Procuratores, ut refert Didacus Perez, in l. 1. tit. 11. lib. 2. ordinament. Reg.

Civitates autem quæ mittunt hos Procuratores sunt hæc: Civitas Burgensis, quæ habet primam vocem, & sedem in Curia habere intendit & tentat; & lis adhuc indecisa manet inter ipsam Civitatem Burgensem & Toletanam, observato tamen quodam medio, per Alphonsum Regem II. invento, & usque ad hæc tempora pro fœdere harum urbium perducto, & custodito, ut infra latius dicemus: Et civitas hæc solet mittere duos Procuratores, qui nominantur forte & eliguntur ex Decurionibus hi qui aptiores reputantur, & ferè semper rectissime procedunt. Item Civitas Legionensis quæ secundam vocem, & sedem habet, & mittit & nominat in Procuratores duos Decuriones forte electos.

Item civitas Granatensis, quæ tertiam vocem, & sedem habet in Curia, & mittit in Procuratores duos Decuriones forte electos, qui vulgo dicuntur *Veinte y quarto*. Item civitas Hispalensis, quæ quartam sedem, & vocem habet, quæ mittit Decurionem unum vulgo *Veinte y quarto*, & unum juratum & utrumque forte electum.

Item civitas Cordubensis, quæ quintam sedem & vocem sortitur, & mittit duos Decuriones vulgo *Veinte y quarto*. Item Civitas Murcia quæ sextam voce & sede potitur, mittit duos Decuriones forte electos.

Item Civitas Jaen quæ septimam sedem & vocem habet, quæ mittit duos Decuriones vulgo *Veinte y quarto*, forte electos. Deinde subequitur civitas, & Villa..., quæ mittit duos Decuriones secutos per turnum, provenit electio & tangit Procuratio: Villa Matrili quæ nominat forte unum Decurionem, & alterum nobilem Equitem, ex una ex Parochiis, cui pro illa vice per turnum competit: Civitas Zamorensis quæ mittit unum Decurionem forte electum, & unum Equitem ex nominatione & creatione communi Civitatis. Civitas Segovienfis, quæ mittit duos Decuriones forte electos, qui etiam oppidorum extremorum loquuntur, & vocem habent: Civitas Salmantica, duos forte electos: Civitas Soris, quæ mittit duos Equites, & duodecim

domus quæ vocantur *de los linaje*. Civitas Valisoletana, quæ mittit duos Procuratores, qui nominari debent ex domibus quæ vocantur *de los linajes de Tovar, y de Royo*, prout eis per turnum, attenta antiquitate ingressus, & receptionibus in illis domibus, obtingit. Civitas de Guadalajara, quæ mittit unum Decurionem forte electum, & alterum Equitem etiam forte electum inter duodecim, qui ad hoc nominantur, Civitas de Quenca, quæ mittit Decurionem unum & alterum Equitem, utrumque forte electum: Et Civitas Taurina, quæ mittit duos Decuriones, unum forte electum, & alterum nobilem forteque electum.

Et ut sciat litigium, & competentiam in sede, & voce in his Curia, cuius supra meminimus, inter cives Burgenfes & Toletanam Civitatem, hic inferere volui ad literam, quæ in proposito nostro, hispano sermone tradit D. Pita diss. lib. 2. histor. Toletan. cap. 30. quæ ita ait: *Algunas personas curiosas han platicado en la razon que pudo aver, de donde navessen estas diferencias entre estas dos insignes Ciudades, que parecen ser proposito, y presupuesto, que mi intencion no es quitar a ninguno su preeminencia, y dignidad, solo direlo que hallo escrito en las historias cerca desto.*

Primeramente si la antigüedad annale noblexa, Toledo es uno de los mas antiguos lugares de Espanna segun avemos probado, y se saca de historias antiguas, es otrofi muy fuerte, y muy noble en tiempo de los Gogdos enalcada con nombre, y dignidad de Cabeza de las Espannas, de Ciudad Real, silla y asiento de los Reyes, y su Prelado fue entonces, y es agora el mayor del mundo despues del Romano, y summo Pontifice, y tiene la preeminencia de las Espannas, y Francia Goticca, y aun el tiempo que estubo en poder de Moros, fue por ellos en jalcada con titulo real, y de Cabeza del Reyno, y el Rey della se tenia por el segundo Rey de Espanna, contando el de Cordoua por primero a donde por aver venido en persona su Propheta Makoma, hicieron los Reyes Moros desde principio su asiento, y oubieron su silla Real. Y despues que esta Ciudad volvio a poder de Christianos Reyes, queriendole restituir su titulo antiguo le dieron titulo Imperial como queda probado por armas, un Emperador sentado en tribunal. Pues si queremos contar por nobleza las grandes mercedes, gracias, exempciones, que los Reyes Christianos le an dado por mas la honrrar, y emboblerar, y en quanto tubierenla en su poder, y quanto asseguro, y acrecento sus Reales Estados seria nunca acabar contarlos en particular, y pues estas, y otras cosas, que a este proposito se podrian dezir, son notorias y magnificas, y no es de creer, que el Rey Don Alonso el Onzeno las ignorasse, ni los otros que pusieron esto en competencia, y opinion; veamos que causas y razones pudo aver de donde estas diferencias naciesen entre estas dos Ciudades, fue pues el caso que el excelente y magnifico Rey Don Alonso el Onzeno deste nombre bizo cortes entre otras en la Villa de Alcala, en las quales hubo grandes devates, y diferencias entre los Procuradores desta Ciudad de Toledo, y los de Burgos, sobre quales avian de hablar primero en ellas, y el Rey desseando poner en ello remedio, y satisfacer ambas partes, y excusar los danos que sobre estas alteraciones podian crecer, a avido sobre ello diligente consejo, dio saviamente la sententia, que hasta

oy en

oy en estas dos Ciudades se guarda, conviene a saber que el Rey, y los otros Reyes successores hablassen primero, por que Toledo como sus patrones, y defensores diciendo estas palabras: Los de Toledo haran todo lo que yo les mandare, y asi lo digo, yo por ellos, hablo Burgos. Con la qual sententia todos fueren contentos, y como quiera que esta determinacion del Rey, verdaderamente fue en aumento y autoridad desta Ciudad, por querer el mismo tener su voz como su señnor, toda via queriendo embestigar la causa que le movio a dar esta sententia con estos limites: Y tan vien, que causa pudo aver de donde naciesen estas diferencias entre las dos Ciudades, se ofrecen dos principales. La una es que al tiempo que el Rey Don Alonso el VI. gano esta Ciudad de Toledo, los Moros conforme a los concieros con que la entregaron, se quedaron con el Regimiento, y governacion de ella, y los Christianos con una pequenya parte; como avemos dicho donde tenian de por si su gobierno, y Regimiento particular con nombre de Alcaldes Alguaciles, hombres buenos de Toledo, sin tener nombre de Concejo ni Regimiento y las tartas que emblavan al Rey, se llavanlas con el sello de sus oficiales, y no tenian pendon ni armas publicas de la Ciudad, sino que cada Rico Home saca el pendon de sus armas, ni lo tubieron asta, que el Rey Don Pedro les dio el suyo, como en su historia se escribe.

La segunda causa dije que fue lo que parece por las historias de los Reyes de Espanna, conviene a saber que todas los mas Cortes que hacian despues, que esta Ciudad se gano, y no antes las celebravan en Castilla la vieja, y en las otras Ciudades, de allende los puertos ansi por la costumbre, que dello tenian como por estar en medio de las otras Ciudades, y lugares que entonces poseian, y por otra causa mas principal, por que casi todas las cortes, que en aquel tiempo se juntavan, eran para mostrar los Reyes a los Procuradores de las Ciudades las necessidades que tenian, y la falta de dineros, para proseguir las guerras, que hacian a los Moros, o a los otros Reyes comarcanos, y para pedirles, que repartiessen entre los pechos, y servicios, para la prosecucion de ellas, y como los moradores desta Ciudad de Toledo fuesen libres de semejante pecho y servicio, no los llamavan ni ellos embiavan a ellas sus Procuradores, de manera que no se juntavan en corte, sine lo que tenian consejo, y contribucion en los pechos, y servicio Real, y como durante esta costumbre la Ciudad de Burgos fuesse mucho mas en alcada y magnificada por el señnor Rey Don Alonso el IX. y le fuesen por el dados titulos de Ciudad Real, y Camara de Castilla, parece que por esta causa despues de su engrandecimiento tubo el primer voto en las cortes donde no se ajuntavan sino las Ciudades de Castilla la vieja, y tierra de Campos la qual parece, que duro sin contradicion de ninguno hasta esta Cortes de Alcada, que hizo ajuntar este Rey Don Alonso el Onzeno; en las quales, por que se ajuntaron allende los puertos, y se tratava de negocio general de todo el Reyno, fue necessario que se ajuntasen todos los Procuradores de las Ciudades de el como a causa tan importante, y por esto fueron a ella los Procuradores de Toledo, por que la Ciudad de Burgos quiso gozar de su possession, y hablar primero, como lo hacian antes; los Procuradores desta Ciudad lo contradijeron, alegando su antigüedad, dignidad, y preeminencia. Y como la Corte sobre esto se partiese en dos van dos y pareceres, el Rey

desseando no pasasse adelante, y por satisfacer a ambas partes dio como se vio, la sententia que avemos dicho; por la qual cada uno penso que le davan la mayor honrra, y ventaja; Burgos creyendo que hablava primero, y Toledo que era la primera, pues el mismo Rey hablava por ella. Mas a la verdad esto no se puede atribuir a otra causa, salvo a la grandeza, nobleza, y favor que los Reyes an querido hazer, y dar a Toledo; como consta claramente por las palabras del privilegio de el Rey Don Pedro en el capitulo pasado que el Rey que succedio inmediatamente despues de Don Alonso el Onzeno, y de estas alteraciones, y no por las razones, y o asiones, que curiosos imaginan por ser Toledo y aver sido Cabeza, del Imperio de Hespanna, lo mismo que en estas Cortes se hizo en lo que toca al voto, y voz succedio bien de los asientos, y por que Burgos por las mismas causas, y razones dichas tenia el asiento de la mano derecha del Rey; y si le demandaron los Procuradores de Toledo, el Rey ordeno, no quitando a los de Burgos su lugar, que a los de Toledo se les hiciesse un nuevo asiento en frente del mismo Rey, donde se asientasen los dos Procuradores desta Ciudad apartados de todos los otros, como oy se haze. Quod eodem modo scribit & testatur Zamalloa Garibay in compend. histor. Hispan. lib. 14. cap. 23. Procuratores vero Curiarum debent numerari per civitates, & alias communitates, vel domus aut familias ad quas talis nominatio consuetudine immemoriali vel aliquo speciali privilegio spectavit; ut supra diximus: & tales nominati debent esse viri cordatissimi, & summa integritate conspicui, qui attentis bono publico provideant, ut sint undequaque honorifici, & suæ patriæ illustri Regni acerrimi & circumspècti defensores, & pauperum patres, constantes animi, & timorata conscientia; qui animosè injustis Conciliis aut Decretis resistent, & opponantur, ut in l. 4. lib. 6. novæ Recopill. ubi: *Eos Procuradores que nos emblaremos a llamar para las nuestras Cortes, ordenamos que sean embiados tales quales las Ciudades y Villas, que libremente los puedan elegir en sus concejos, tanto que sean personas honrradas, y no sean labradores, ni sesmeros y sean dos Procuradores, y no mas de cada Ciudad y Villa.* Et an Equites Divi Joannis de Malta possint esse Procuratores Curiarum, vide Vellugan, in speculo Principum Rubric. 4. liter. D. Bobadill. lib. 2. cap. 18. n. 232. & lib. 3. cap. 8. nu. 13.

Nec nominari debent qui aliquo Reipub. debito adstricti sunt, & ære ejus pergravati manent, ut in facto respondisse tradit Oroscius in l. 1. nu. 26. col. 487. ff. de offic. Procuratoris Cæjaris.

Quin imò Procuratores hoc addiderint, pauperes esse non debere sed divites, ne intuitu alicujus lucri seu præmii consequendi, moveri possint & à veritatis & justitiæ via declinent & publicis dispendiis privata compendia comparent, nam, ut habetur Ecclesiastic. cap. 7. propter inopiam multi deliquerunt, & in l. 2. tit. 9. part. 2. ibi: *Por que por verdad trae a los hombres a gran codicia que es raex de todo mal.* Et paulo inferius ibi: *Y siendo ricos, no lo hazan carrera de hazer mal por razon de codicia,* & altera l. part. 1. ibi: *Y sobre todo deve el rescatar que los que pusiere en tal officio, como este sean homes que ayan algo, por que por men-*

gua

qua no ayun de fazer cosa que les este mal: tradit Aristot. lib. 3. politicor. cap. 9. Dionysius Halicarnassens floreat illo tempore ubi Patricios appellabant ex illis tribus familiis & pollentes opibus, penes quos fuit civitatis regimen, & Ecclesiast. cap. 40. ibi: Nam vita pauperis non est in cogitatione victus, & facit text. in l. 3. in princip. ff. de testibus ibi: An locuples, an egenus sit, lucri quod causa facile admittat, & illud Horatii lib. 3. ode 24.

Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis facere & pati,
Virtutisque viam deserit ardua.

Unde ab officiis publicis pauperes rejiciendos testatur Plutarch. ex sententia Solonis in ejus vita pag. 225. & Theodoricus Rex apud Cassiodorum, lib. 1. variar. ibi: Indigentiam juste fugimus quæ suadet excessus dum perniciofa res est imperante tenuitas, quapropter ad officia quatuor Decurionum, vel Decurionum apud Romanos nequaquam eligi poterant, nisi qui bonorum certam quantitatem vel præscriptam habebant, ut tradit Plinius, lib. 33. cap. 2. & Plin. secund. lib. 1. epistolarum, & Gellius lib. 16. cap. 10. Petrus Gregor. Syntagmat. jur. 2. p. lib. 18. cap. 13. num. 8. & 3. part. lib. 47. cap. 10. num. 15. & in jure quod Magistratus exosi pauperes habitus sunt, ut in l. cura, §. inopes, & l. honor. vers. facultates quoque vel rescriptio ff. de muneribus & honoribus, ibi: Caterum, si ita tenues exhausti sunt, ut non modo publicis honoribus pares non sint, sed & vix de suo victu sustinere possint, l. ad subeunda, Cod. de Decurionibus, lib. 10. Authent. de defensoribus civitatum, (quæ magis proposito nostro arridere videntur) §. interim, & §. jusjurandum, & §. final. & tamen à nobis supra in capite primi libri hoc exornatum manet, vide Navarret. in discursu politico, 28. fol. 192. cum seqq. Et merito in dict. l. 4. statuitur quod Procuratores isti Curiarum debeant esse honorifici non plebei, ibi: Y sean no laboradores, ni sesmeros, quasi aperte dicat, debere esse nobiles, quadam necessitate constringuntur ne ab antiquorum probitate degenerent, & Theodoric. Rex apud Cassiodor. lib. 2. epist. 15. dum origo nequit deficere quæ consuevit radicibus pullulare. Unde ex parte Dei & pro cælo hujus Regni abjuro & protestor Decuriones, & cæteros electores horum Procuratorum quod in re tam magna, & tanti præjudicii videant, & diligentissimè, ac tota mente pervideant, & autumentur, eorum merita & animi dotes, & virtutes, ut electio justa ac laudabilis sit; & cum Cassiodor. lib. 5. epist. 22. audaciter dicere valeant: & judicium nostrum non per casuale votum, sed per electionem studium doceamus esse ceoptum.

Unde cum tanta integritas & personarum industria ac virtus in his Procuratoribus desideratur, summa curatione stabilitum fuit quod nullus præcibus ad tale officium eligatur, nec ad id consequendum literas Regias seu principales impetrare tentet, ut in lib. 5. tit. dict. 7. libro 6. ibi: Mandamos que ninguno sea osado a ganar carta de ruego ni mandamiento ni del Principe nuestro charo, y amado hijo ni de otro señor, ni persona alguna; pare que personas señaladas vengan por Procuradores a las nuestras Cortes, y si algunos llevaren las tales cartas por el mismo efecto pierdan los officios que tubieren en las dichas Ciudades Villas y que sean privados para siempre de ser Procurador; por que

Las dichas Ciudades libremente elijan, y en bien los Procuradores dichos segun se contiene en la ley antes desta, y que las tales cartas sean obedidas, y no cumplidas, y esto se entienda salvo quando nos con peticion de persona alguna, mas de nuestro propio motu, entendiendo ser asi cumplido a nuestro servicio, o otra cosa nos pluguiere disponer e mandar.

Itaque Procuratori præcurari officium prohibeatur, ut aliàs dixit Justinian. in l. si quemquam, Cod. de Episcop. & Cleric. ibi. Tantum ab ambitu debet esse depositus, ut queratur cogendus, rogatus decedat, invitatus effugiat, ut D. Bernard. lib. 4. de consideratione, ibi: sane huic negotio non se ingerat rogans, consilio, non prece agendum est, & iterum Justinian. in dict. l. si quemquam ibi: non pretio sed precibus ordinetur Antistes. Plinius in panegyrico: horum memorie literisque mandandum: præfectum prætoris non ex ingentibus se, sed ex subtrahentibus legere, & facit text. in l. contra publicam Cod. de re militari, ibi: Honoris augmentum non ambitione, sed labore ad unumquemque convenit evenire, & in l. fin. Cod. de primicerio, ibi: Ne per ambitionem & gratiam aut cujuslibet occasio obtentu publicorum liceat gradum seriem cuiquam conturbare. Unde exclamat Sot. de just. & jur. lib. 1. q. 1. art. 1. Porro ergo pudendum est quod tamen licentia tanquam perfricata fronte præfectura hujusmodi petantur, procurentur & ambiantur: plura tradit Azeved. in l. 1. tit. 5. lib. 6. Recopil. & per nos, alibi jam dictum manet.

Regi vel Principi utique obedire debent, literæ autem motu proprio à Rege vel Principe missæ, aut civitas eligat Procuratorem, quem nominaverint, ut patet in dict. l. 5. ibi: Salvo quando nos no a peticion de persona alguna, mas de nuestro propio motu entendiendo ser asi cumplido a nuestro servicio, otra cosa nos pluguiere mandar y disponer: & merito, nam qui imperio dignus est, hic velit aut nolit imperio perfruatur oportet, ut tradit Aristot. lib. 2. politicor. cap. 7. quadam enim tametsi honestè despiciantur, inhonestè tamen petuntur, ut in l. 1. ff. de variis extraordinariis cognitionibus.

Et in hoc casu limitatur decisio text. in l. 4. dict. tit. 7. lib. 6. quæ liberam eligendi talem Procuratorem facultatem concedit civitatibus & villis.

Rex enim poterit hanc electionem tollere civitatibus, & motu proprio eligere quem maluerit; & credendum est eligere velle Procuratorem aptum & ministerio habilem. Et maxima ac vehemens pro electione à Principe facta assistit & urget præsumptio in donatariis, ut in Authentico, ut iudicis sine quo suffragio, §. eos authent. ut, versic. Quis enim, ibi: quis enim non diligat eum, & honestate compleri magna putet, qui nostro decreto iudicioque in culmine ad singulum veniat, testimoniumque habens quod sit optimus, & Theodoric. apud Cassiod. lib. 1. epist. 3. Iudicii nostri culmen excelsum est, cumque à nobis probatur præcipuus & plenus meritis estimatur: nam si æquabilis credendus est quem justus elegerit, sit temperantia præditus, quem moderatus ascrivit, omnium profecto capax merito debet esse. cum enim invictissimus Rex noster supra jus positivum sit, ut in cap. propositus decisio præbendæ; & in l. principes, ff. de legibus, & nedum jus ambiguum potest interpretari, ut in cap. inter alia de sententia excommunicacionis,

nis, ubi gloss. verb. interpretatio, l. fin. Cod. de legib. cap. clericum, §. ex his omnibus, 11. quaest. 114. tit. 1. part. 1. & ibid. gloss. in l. 3. tit. 1. lib. 2. novæ recopil. Didac. Perez in 2. 2. proœmialium ad leges ordinamenti, & latissimè Burg. de Paz in proœmio Legum Taur. numero 37. Sermo etiam fit quando ob causam publicam possit motu proprio, & plenitudine potestatis ex certa scientia tollere tertio jus quæsitum, præsertim si parvum sit, Alex. conf. 126. num. 24. lib. 2. Decius conf. 309. num. 52. & conf. 271. num. 8. Alphon. de præsumpt. reg. præsumpt. 11. num. 12. Fretin. in cap. nulli in princip. versic. fallit. 4. sub num. de rescriptis, Parisius conf. 3. num. 77. lib. 4. & alias refert Ludovic. Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 7. num. 16. & num. 24. Azeved. in l. 2. & 3. tit. 14. lib. novæ Recopil. quemadmodum per Regem sancitum extitit, quod nominatio horum Procuratorum regulariter pertineat ad civitates & oppida hujus Regni; ita & eodem modo potuit concedere quod id non procederet quantum proprio motu vel specialiter Procuratorem nominavit, præsertim quia l. 3. regulariter administratio præcuratorum Reipub. ad Decuriones pertineat respectivè in sua quoque civitate; sed verus gubernator eorum & Dominus Rex est, ut in l. 9. tit. 19. part. 3. ubi Gregor. Lopez gloss. fin. Bobad. lib. 5. politicor. cap. 4. numero 2. quapropter præstantiori titulo quam ipsæ civitates poterunt Procuratorem Curiarum nominare.

Et utique credendum est Regem nostrum ad personam officio artissimum missurum Regias super hoc literas expeditas justissimas ei, ex traditis à Chassaneo in Catalog. gloria mundi, 5. part. considerat. 24. vers. 2177. pro Principe, ut nuper diximus, & ex ratione superius tradita merito etiam fuit sancitum ne Procuraciones istæ emanent, ut in l. 7. dict. tit. 7. lib. 6. recopil. ibi: Por que nos a sido fecha relacion que alguno compro de otros las Procuraciones de Corte, y lo qual es cosa de mal exemplo: mandamos, y ordenamos que ninguno sea osado de comprar por si, ni por otro la tal Procuracion, y el que la compare por el mismo efecto, la pierda, y otra ne aya a qual anno dende adelante, y sea inhabil para la aver, y el que la vendiere por el mismo efecto pierda el que tubiere.

Si enim Procuratores isti Procuraciones emunt utique ex fructu & lucro earum & pro redimendo pretio factito, & pro suis commodis facillimè officii fidelitatem prosterunt, ut considerat Arist. lib. 2. politicor. cap. 9. ubi namque qui magistratus emit, his quæstibus affuiscere probabile est, facit text. authent. iudicis sine quo suffragio; ubi in officiis vendibilibus timorem magnum venditæ Justitiæ affirmat Justinian. ibi: Quod non aliter fiet nisi & ipsi singula sine mercede accipiant, aut aurum dant ut accipiant in administrationem, & in constitut. 25. ibi: Propter factas Provinciarum venditiones: quare D. Thomas in epitome ad Ducissam Brabantie, consulit quod nullo casu assentiret officia Jurisdictionalia vendi: Et idem inconveniens judicatur in cæteris officiis præsertim tanti ponderis, sicut sunt Procuraciones istæ de quibus loquimur, ut dicunt singularia verba text. in dict. authent. ut iudicis sine quo suffragio, ibi: Computavit autem & emendum impensas largiores, & quadam sibi mittere ponere quæstum in tempore præsentis in quo forsitan non administravit, quod Otero De Officialibus.

& in vita Seneca lib. 1. de benefic. cap. 9. ibi: nam provincias expoliari & nummorum tribunalibus audita utrumque limitatione & alteri iudici nimirum quandoque teneris vendere gentium jus &c. prosequitur latè Mastrillus de magistratib. lib. 1. cap. 20. & à nobis suo in loco dictum manet.

Si autem in electione Procuratoris facta, aliqua fuerit inita contrarietas, & discordia quod in hoc casu faciendum provisum extat in l. 6. dict. tit. 7. lib. 6. novæ recopil. ibi: Mandamos que quando.

Procuratores verò Curiarum, mitti debent cum sufficienti mandato, & instructione civitatis in quovis casu, suos cancellos egredi nefas eis erit, ut in l. diligenter, ff. de mandatis, lib. 3. §. in bello, ff. de re militari, cap. cum olim de offic. delegati, cap. cui denom. de Præbend. Decius conf. 77. attenditur enim sola mandati qualitas; Rota decis. 79. in novissim. Decius in l. transactiones n. 1. Cod. de transaction. & forma mandati non servata corrumpit actus. Alex. conf. 22. numero 4. vol. 2. Socin. conf. 77. 75. vol. 3. five præter, five contra formam actum sit; Socin. junior conf. 12. num. 22. vol. 3. Gabriel. conf. 155. num. 30. vol. 1. latissimè Burlat. qui ad plures quæstiones infert, conf. præter mandatum 395. num. 13. nisi mandans sciverit factum præter mandatum, & tacuerit. Surd. decis. 209. numero 8. Barbat. prudentia collat. 6. Cod. de delatore, 69. num. 1. lib. 10. Aviles in cap. 54. Prætorum, gloss. ha de hazer n. 1. & in cap. 1. gloss. verb. mandando.

Quod adeo procedit, quod etiam in rebus notoriè utilibus civitati, sive Regno præter mandatum quidquam facere non possunt, ex Barbata, Platea, & Aviles ubi proxime, licet in hoc casu contrarium observaverit Bald. in l. 3. immo Alexand. in l. si quis mihi bona, §. sed si mandavit per text. ibi, & in §. si coram, ff. de acquir. hered. & in l. sicut, §. sed si permiserit, vers. in contrarium, ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solvitur. Idem Alexand. in l. si quis puberem collat. 2. versic. sed ad illud Cod. de jur. dict. lib. ubi ait per illud textus satis esse mandatum in pinguiore fortuna adimpleatur, Tiraquel. de utroque retract. §. 36. gloss. 4. num. 59. text. in dict. l. diligen. §. fin. ibi: melior suum sibi mandassent, ut stertium cum emeris, tu eum minoris vendideris, vel tantidem, ut tamen aliud quidquam servo accederet, utroque enim casu aut non ultra pretium aut intra pretium fecisti, nec inepte potest in simili expendi decis. text. in cap. 3. de jurejurand. ibi: non enim propositum aut promissum infringit, qui in melius illud commutat, & simul arridere videtur Regul. text. in l. non eo minus cum ibi notatis, Cod. de Procuratoribus, & in istis Procuratoribus Curiarum ita advertit Bobadill. dict. lib. 3. cap. 8. n. 85.

Postquam autem in Curis Procuratores isti, cum aliis convenerint, & nota (sicut debent) sua mandata Regi & cæteris Procuratoribus fecerunt, ut in l. 6. dict. tit. 7. lib. 6. Recopil. tenentur Regno & ejus civitatibus, prout expedierit conferre & inter se communicare, ut suas in conspectu Regis in Curis preces emittant, & remedio ac provisione digna proponant: sed illud disputatione dignum circa ea, quæ in Curis solent tractari, quoad Procuratorum potestatem spectat, sese mihi offert; utrum Procuratorem isti necessariò in tributorum concessione interveniente & assentire debeat, an verò eorum præsentia,

aut communicatio in vi consilii & deferentiae tantum exquirenda fit.

Et pro his Curiarum Procuratoribus , nedum eorum consilium , sed assensus fit necessarius , & nova concessio tributorum sui impositio , in Regno fiat & civitates ei obnoxiae , & districtae maneant , pro loco expendi possunt verba + text. in l. 1. tit. 7. lib. 6. novae recopil. quae ita ait : Los Reyes nuestros Progenitores establecieron per leyes y ordenanzas fechas en Cortes , que no se echassen ningunos pechos servitios pedidos , ni otros ningunos tributos nuebos especial , y generalmente en todos nuestros Reynos , sin que primeramente sean llamados a Cortes los Procuradores de todas las Ciudades , y Villas de nuestros Reynos , y sean otorgados por los dichos Procuradores que a las Cortes binieren : ponderatis illis verbis : Sin que primeramente sean llamados &c. & ibi : Sean otorgados por los dichos nuestros Procuradores. Nam illa dictio copulativa , est , & tam casum vocacionis & assistentiae quam consensus requirit , & ita horum verborum autoritate firmat Azeved. in dict. l. 1. numero 6. ibi : Nam cum praedicta re possit civitatibus , villis & populis pro quibus mittuntur , necessario requiritur approbatio , vel improbatio talium Procuratorum , etenim hoc licet in aliis arduis Rex Concilium Procuratorum horum requirere vel saltem sequi non teneretur ; in his tamen tributis & collectis noviter in Regno imponendis , assensus etiam dictorum Procuratorum requiritur ex textu nostro pro forma & substantia actus , & ideo Procuratores hi plurimum debent in praestando assensu esse censati , & maturo consilio sese deliberare , & non aliter sese praerumpere , nam ubi majus periculum vertitur , ibi cautius est agendum.

Verum contraria sententia , & opinio , nempe quod invictissimus Rex noster absque assensu horum Procuratorum possit nova imponere tributa , necessitate publica suadente , sequentibus adfruitur , & suadetur fundamentis.

28 Primò quia Rex noster quoties necessitas + publica postulaverit , ex sua autoritate , & juris dispositione absque alio interventu , non solum de personis , sed de rebus & bonis Vassallorum jure haereditario poterit adiutorium , & subsidium exposcere , ut l. 8. tit. 1. part. 2. ibi : Mas el Rey puede demandar , y tomar del Reyno , lo que usaron los otros Reyes , que fueren antes que el. Y aun mas a las razones que lo hubiere mas menester para pro communal de la tierra , que no lo pueda escusar , bien asi como los otros nombres que se accorren al tiempo de la quita de lo que es suyo por heredamiento : & conducunt notata in cap. omnis anima de censib. & in cap. 10. quae sunt regalia feudi in usibus feudorum ; late Chaffan. in Catalog. gloriae mundi , part. 1. considerat. 24. quia hanc publicam necessitatem indicare , & manifestam facere Regno aut Procuratoribus praesertim belli , incendiis , haud opportunum est , & nec ratio status id admittere potest ; ne inimici , (hoc constituto) contrarient horum tributorum impositioni , ex ore imperantis & jubentis Regis nostri absque aliorum deliberatione profilire debet.

29 Tertio quia alias quodammodo Regia majestas coangustaretur , & ex Vassallorum penderet arbitrio , cum tamen in corporalibus + nullum recognoscat Superiorem , nec ei possit quifquam dicere , cur ita facis , ut habetur , in cap. in memoriam , 29. distinction. est enim ei pro ratione

voluntas , l. 1. ff. de constitutionibus Princip. Lucas de Penna in l. contra ; Cod. de re militar. lib. 10. & temerarium est majestatem Regiam vel le terminis limitare , & cor Regium incurtabile est , ut ex Proverbior. cap. 25. Hac & alia plura tradit Chaffaneus , in Catal. gloriae mundi , 5. part. considerat. 24. versic. sexagesimo secundo , Nemo , & vers. 18. necne.

30 Quarto , quia in tempore necessitatis publicae non est + donatio quod fit a Vassallis seu eorum nomine ; sed debiti a Procuratoribus Regalis solutio , ut tradit Diodor. Sicul. lib. 1. de liberalit. Ecclesiastica , cap. 9. considerat. 7. Burg. controv. 11. decij. 156. Marquez de gubernator. Christiano , lib. 1. cap. 16. Camill. Borrell. de regal. catalog. Prat. cap. 42. Nam bona Regs & populorum , semper sunt necessitati publicae expofita , ut in l. 11. tit. 28. part. 3. ibi : Los haveres del Rey se mantengan honrradamente , y con que pueda amparar sus tierras y Reynos , y guerrear contra los enemigos de la fe. Et ideo tempore Romanorum tot erant tributa imposita , ut fuit Canon , oblatio , & indictio , de quibus per Buxeam , lib. 4. de asse , Petrus Gregor. lib. 3. syntagm. cap. 4. numero 7. & in fin. numero 20. & 23. nostris ferè temporibus , vel propriis quae in his vel aliis Regnis fuerint pronunciatione publica imposita tributa recenset Peguer. decif. 57. Boër. decif. 136. Petrus Gregor. dict. lib. 3. cap. 6. n. 37. & 38. & 42. Carolus de Tapia in Rubric. de institution. Principum , n. 78. Suret. 1. part. Chronica de Aragon. lib. cap. 52.

31 Quintò huic sententiae arridere videtur illud Deuteronom. cap. 13. ibi : Non erit vestigal dependens ex filiis Israel , & indictio , de quibus videntur tributorum + concessionem non in Vassallis & eorum consensu consistere , quin imò expressè in proposito firmat hoc Petr. Gregor. de Republ. lib. 24. his verbis : Tertia pars convocationis Regni est necessitas imponendi tributa & subsidia nova populo ; convocatis enim statibus Princeps vel alius ejus nomine delegatus a populo qui ejus vices sustineat , aperit urgentia Regis & Regni negotia , quae auxilium & opem ab subditis necessario , & justè exigunt , & hortatur & rogat , ut sponte in tantis negotiis Regi vel Regno deesse nolit , sed subveniat modis & expeditionibus , quibus consultaverit minus popululum gravari posse ; quae proponuntur a Rege , non ut ideo populus arbitretur ejus nutu Monarchiam , Regiamque potestatem pendere , nam & sine consensu populi potest jure suo Princeps tributa exigere , itaque vocatio Procuratorum necessaria est , non pro assensu , sed ut quomodo tributa persolvi debeant , eligantur & excogitentur ; quod ita observavit Gregor. Lopez in l. 8. tit. 1. part. 2. in gloss. verb. venga , ibi : vel dic quando differentia fiat , non in imponendo quando necessitas exigit , sed in modo imponendi , nam Imperator debet hoc facere de voluntate subditorum , Rex verò communi terra utilitati , etiam non vocatis subditis possit , lucidè etiam de jure videatur , quòd Imperator tali casu possit cogere subditos quando ipsi nolunt , ut in dict. l. unica , & ibi DD. ibi Lucas de Penna dicit , quod honestum & necessarium esset , eos quos hoc negotium tangit ad rei examinationem evocari , ut ex consensu omnium fiat ; & sic videmus etiam in Regibus , de consuetudine fieri &c. Avendanno , in cap. Prator. 14. ibi : Si enim Princeps eguerit tributis , vel Collectis , pro subvenienda necessitate , ipsemet poterit ea percipere sua propria autoritate , & tempore Henric. III.

facta

facta est ad bellum contra Mauros Granatenses contributio , in Regno per Procuratores in Curis Toleti celebratis , decies centum millia ducatorum , ea conditione , quod si illa quantitas pro bello faciendi non sufficeret , alia adderetur etiam non vocatis nec consentientibus Curiarum Procuratoribus , ut tradit Mariana , lib. 19. histor. Hispan. cap. 14.

32 Sextò cum Princeps militet pro nostri Regni utilitate , pro honesto statu Regali conservando , si reditus Regii non sufficiant + nec exactio- nes consuetae , poterit expensis communibus Regni militare , ut in primo Pauli ad Corinth. cap. 9. quod habetur , in cap. cum ex officiis de praesumption. Eleganter Archidiaz. in cap. quia , 10. quest. 3. vers. Et inde ibi : Princeps qui militat pro utilitate communi , debet etiam de communibus vivere , & communitatis negotia procurare , vel per reditus deputatos , vel si hujusmodi desint , aut si sufficientes non fuerint , per ea quae a singulis colliguntur , & si illis ratio esse videtur , si aliquis casus de novo emergat , in quo oportet multa expendere pro utilitate communi , vel pro honesto statu Principis conservando , ad quem non sufficiunt reditus proprii vel exactioes consuetae , puta si hostes terram invadunt , vel aliquis similis casus emergat , tunc etiam praeter solitas exactioes , possit licitè terram Princeps a suis subditis aliquam exigere cum utilitate communi , ut concludit hoc cum quadam morali ratione Caffiodor. lib. 1. variar. Epist. 19. periculosa enim res est in imperio tenuitas cujus meminit Afflic. in rubric. quae sint Regalia collat. penult. in fin. vers. 4. Roland. à Valle conf. 1. n. 64. & sequitur , lib. 2. nam destructio + Imperii sequitur si fructus quibus Respublica sustinetur minuantur , ut ex Tacito , lib. 13. Annal. tradit Justus Lipsius lib. 4. cap. 11.

33 Septimò hanc partem ultra supra relatos , defendunt D. Thomas lib. 3. de regimine Princip. cap. 11. Egid. Thom. in tract. de collectis , versic. nesciente , n. 8. Petrus Arabol. de munerib. quest. 54. n. 2. gloss. in l. neminem verb. Ferrangaric. Cod. de sacrosanct. Eccles. Oldrad. conf. 48. Joan. Gerson. de remed. contra adulatorios , part. 4. considerat. 6. & 10. Joann. Drudon. lib. 2. de libert. cap. 5. Christiana , eleganter Lucas de Penna , in l. originarius in fin. numero 3. Cod. de agricol. & constitutis , lib. 11. ibi : Bona Provinciarum Principis sunt ad necessitatem , & usum Principis , omnia quae Provincialium sunt , de jure exponuntur , Provincia tota quasi arca Principis , & ibi : Nam Provinciales quasi quiddam superficiale sunt ; & quoties necessitas exigit , rerum suarum non tam Domini sunt quam custodes. Molin. Theol. tom. 3. de just. & jur. disp. 667. num. 1. Cevall. commun. contra commun. quest. 708. & quest. 96. n. 72. Marquez per plura fundamenta , ubi supra de cap. 56. quem omninò perlegas obsecro , & in arte Regis document. 20. & 21. Lessius de Justit. & jur. lib. 20. cap. 13. dubit. 6. num. 48. Ubi ostendit etiam Rex culpa sua Aerarium exhaust , vel in Ludis , conviviis , profundis largitionibus , bellis inconsultis ; adhuc etiam urgente necessitate , nova tributa imponere poterit si alia ratione non poterit publicum damnnum avertere , Simanc. lib. 7. de Republic. cap. 24. numero 3. & 15. & plures alios refert , & solidissima pro hac opinione fundamenta adducens Joann. Baptist. Velazq. conf. 99. & numero 1. usque ad numer. 28. qui loquitur late de hac re & Julio Otero De Officialibus.

flificatione donativi & subsidiarii servitii , quod quandoque necessitate publica exigente , fit à Regno : & conducunt tradita per Afflic. decif. 165. numero 5. Surd. conf. 464. numero 17. Marc. Giurb. decif. Siciliae 118. numero 5. & non minus Joann. del Castill. tom. 7. pract. cap. 9. & cap. 41. & numero 47. usque ad numer. 75. & cap. 41. & numero 44. usque ad numer. 82. quem per multum temporis post scripta vide.

34 Quibus non obstat + text. in dict. l. 1. dist. 34 tit. 7. lib. 6. Recopill. quia illius textus decisio juris positivi est , & de honestate hac regulariter procedit , non tamen liberam potestatem Regi ex jure Regali competentem imponendi tributa potest limitare & coarctare.

Nec etiam obstat , quod etiam Reipub. interest , & maxima utilitas intervenit in eo quod tributa nova non imponantur , & nobis vigilantibus non graventur Regna , ut diligentissime pendit Licentiat. Petrus Fernandez Navarret. vir apprimè omnium literarum ornatissimus , & totius Hispaniae politicae , & rationis status Magister , in suo peculiari tract. de conservatione Monarchiar. discurs. politic. 28. & 29. quia praeter habeo adnotata , quae huic + difficultati modum 35 & facilem exitum praestant , etiam eleganter ei satisfactum reliquit Joann. Baptist. Valenzuel. dict. conf. 29. & 24. ibi : Et hujusmodi considerationes , & fundamenta non cessant , etsi dicatur etiam publicam utilitatem intervenire in eo quod pro Reipublic. part. 1. cap. 12. Simanc. dict. lib. 9. cap. 24. Theaur. politic. dict. cap. 10. quia solum debet attendi major utilitas Reipublicae quae in eo concurrat , quae satisfaciatur necessitati Regis , & sui patrimonii , & in bona juris prudentia major vir + publicus praevalet & praeponderat 36 minori , lege caetera , §. sed si quis ubi Paul. de Castr. ff. de leg. 2. Sforc. tract. de integritate restitu. 18. art. 8. n. 52. cum ex eo resultare debeat bonum , securitas , & unicum remedium evidentis periculi quod imminet populis istius Regni , considerato statu in quo reperitur sua majestas , exhausto , & quasi consumpto ejus Regio patrimonio pro defensione & conservatione illius in pace & tranquillitate qua fruatur , cum privatorum , & Reipublic. beneficio.

37 Tandem & ad Procuratores Curiarum redeamus , & finem capitulo huic ponamus , l. 3. dist. tit. 7. lib. 6. Recopill. sancitum existit , quod dum in Curis sunt condignè + hospitentur ibi , sean 37 bien trodo y aposentados , super quibus verbis Azevedo ibi rationem reddens ita ait , ut hi enim quibus cura Regni incumbit , & pro Regno curam adducunt , benigne tractandi sunt & hospitia eis praestanda , nam qui in uno oneratur in alio debet reonerari , licet olim Procuratores Curiarum non onerari in aliquo , sed honorari & premiari asseritur , & communitè sic ab omnibus concipitur qui quidem honorentur , revera in maximo honore constituantur permaximum onus suscipiunt , si attente considerassent , cum ex eorum votis plerumque universa Regni salus , & quies pendet ; & avario maxima inquietudo & maximum incommodum a suis malis consiliis , si quae mala praebuerint , oriuntur : ideo attente ac sensitim & mature sese in illis gerendum est , nec nascantur injuria , unde , ut tritum est Brocardium , jura nasci debent.

38 Et pro illo tempore quo in Curis assistunt , non possunt capi , + nec detineri pro debitis , ut in 38 l. 10. & 11. dist. tit. 7. lib. 6. quas leges ad concordiam reddunt , cum modo unaquaque

earum intelligi debet, ut ibi exponit Azeved. n. 4. & melius Greg. Lopez in l. 4. tit. 3. p. 3. in gloss. verbo *Sobre pleyto*, & regulare est, ut missus causa legationis, vel ex publica, & necessaria causa, prout in convocatione ad Curias consideratur, quis habeat jus revocandi domum; in l. 2. §. *legatis*, ubi Doctores & novissime Barbof. Abbat. in cap. fin. de foro competenti, Jas. in l. qui Roma in princip. n. 12. ff. de verbor. obligat. Azeved. in Curia Pisan. cap. 11. n. 7.

CAPUT X.

De officio Oeconomi Civitatis, Villæ seu cujuscumque Concilii, qui vulgo dicitur *Mayor Domo de propios*.

SUMMARIUM.

- 1 Bonorum cujuslibet oppidi in duplicem speciem divisio, & n. 2.
- 3 Bona in corpore Civili & Mystico cujuslibet oppidi cur necessaria?
- 4 Oeconomi vulgo Mayor Domo de propios inter vicinos oppidi solet nominari ab universitate seu Concilio, qui quidem oeconomus bona universitatis fideliter administret.
- 5 Oeconomi officium à nullo vicinorum urbis potest recusari, & ad illud acceptandum quilibet potest compelli, nisi adsit justa excusatio.
- 6 Oeconomi officium, utrum honorabile, an verò humile reputetur?
- 7 Provinciarum divisio quo tempore fuerit facta, & bona cuilibet oppido applicata?
- 8 Bonorum destinatio ad Regem pertinet.
- 9 Bona oppidorum ex destinatione facta à Rege vel immemoriali tempore, à Dominio Regis separata fuerunt.
- 10 Intelligitur in proposito nullatenus contrarius textus in leg. de precario, ff. ad leg. Rhodiam de jactu.
- 11 Bonorum oppidi administratio ejus concilio & universitati incumbit.
- 12 Bonorum oppidi administratores veri sunt Decuriones cujuslibet urbis, qui totum concilium representant.
- 13 Oeconomus bonorum oppidi non solum tenetur exigere redditus bonorum Reipublice tempore administrationis creatos, verum etiam eos quibus antecessor suus in officio rationibus suis redditus, debitor extitit.
- 14 Oeconomus si exactam diligentiam in exigendis Reipublice debitis se fecisse Concilio actu ostenderit, liber & securus manebit.
- 15 Oeconomus qui Chirographa seu Schedules, aut alia instrumenta, quorum virtute aliquam exactionem ratione officii facere tenebatur, Concilio vel Decurionibus reddiderit, dum rationes suas retulit, summis & quantitativibus in eis contentis non erit onerandus.
- 16 Administratoris seu oeconomi diligentia in officii exercitio, qua ratione probetur.
- 17 Requisitio urbana ab administratore facta debitori, an ab ipso Administratore negligentia suspicionem excludat, & non sit imputandum ipsi damnum decoctionis postea à debitore facte.

- 18 Culpa vacare videtur qui de jure procedit in sua administratione.
- 19 Affertur in proposito textus in lege si bene de uluris.
- 20 Requisitio urbana ad debitum etiam fiscale exigendum, pluribus commendatur juribus.
- 21 Quæstio proposita solvitur distinctione ab Escobar desumpta.
- 22 Oeconomi seu Administratoris oppidi officium in quo consistat.
- 23 Oeconomus oppidi nihil poterit solvere, nisi de mandato judicis & Decurionum vel aliorum qui populum representant.
- 24 Lex Regia 22. tit. 6. lib. 3. novæ recopil. quæ ad solutionem per oeconomum faciendam, interventum judicis requirit, jus novum inducit.
- 25 Schedules vulgo Carta de pago de qua lex 22. tit. 6. lib. 3. novæ recopil. loquitur, est simplex sufficit ad solutionem faciendam, hoc tamen debet intelligi respectu Prætoris vel Decurionum, quorum jussu & decreto solutio fuit ordinata & commissa.
- 26 Oeconomus solvere poterit in exiguis & parvis quantitativibus, & sufficit ad ipsius exonerationem, quod sibi verbo tenus præcipiatur, & stabitur ipsius assertioni & libri sui scriptura.
- 27 Quantitas parva in solutione per oeconomum facta, quando dicatur, judicantis arbitrio relinquendum est.
- 28 Oeconomus pro solutione facienda sibi commissa aliquod munus accipiens, prævi administratoris notam incurrit & pluribus panis & noxis fit reus.
- 29 Domus, census constitutus aut qualibet alia res si emptæ fuerit ab oeconomo civitatis, ipsius quidem oeconomi pecunia, non verò civitatis, emptor in dubio censetur oeconomus, & n. 30.
- 31 Respublica seu civitas contendens rem aliquam ab oeconomo suo emptam fuisse sua pecunia, id probare tenetur tanquam fundamentum sue intentionis.
- 32 Respublica pecunia aliquam rem ab oeconomo comparatam fuisse, si probeatur, cui res cum lucro applicanda sit, distinctione deciditur, & n. 33.
- 34 Administrationis ratio ab oeconomo civitatis in unoquoque anno per successorem in officio, exquirenda est.
- 35 Administrationis ratio exigi poterit ab oeconomo etiam ante annum & finitum officium, si de fuga aut decoctione suspectus fuerit.
- 36 Administrationis rationem reddere nullo modo poterit recusare oeconomus.
- 37 Expenditur in proposito textus decisionis. in authent. de sanctissim. Episcopis, §. oeconomus coll. 9.
- 38 Administrationis rationem reddendi præceptum omni juri consonum est, & administrator qui talem fugit rationem, juri resistit.
- 39 Administrator quilibet, sive voluntarius sive necessarius, ab homine sive iudice aut lege constitutus, etiam sine mandato administravit, rationem referre tenetur.
- 40 Administrationis in reddenda ratione, utrum oeconomi libris iam pro se quam contra se standum sit.
- 41 Administrationis ratio postquam ab Administratore fuerit reddita, an reliquatum quod vulgo Alcanze final vocatur, possit, non obstante

Caput X.

obstante appellatione interposita, exequi absque metu & periculo attentati.

- 1 Bonorum cujuslibet oppidi duplicem & speciem omnia jura agnoscunt: nam alia sunt publica, & communia omnibus vicinis & incolis, quia in usu publico, & communi utilitate sunt constituta, ut in l. 9. tit. 28. part. 3. ibi: *E los montes de las debesas, e todos los otros lugares semejantes de estos, que son establecidos, otorgados para pro comunal de cada Ciudad, o Villa, o Castillo o otro lugar. l. 7. tit. 19. ead. part. fol. 13. tit. 9. part. 5. ibi: O lugar publico asi como la plaza, e las carreras de los excidos, e los rios, e las fuentes que son del Rey o del comun de algun Concejo, l. 1. & l. 11. tit. 7. lib. novæ recopil. & de jure communi expendi solent jura in l. sed celsus, ff. de contrahend. emptio. l. inter publica ff. de verb. signific. ubi Rebuff.*
- 2 Alia verò sunt bona & propria ipsius oppidi quæ usui publico non sunt destinata, nec vicinorum aut incolarum commodo particulari inserviunt, sed in peculio, reditu, vel pecunia ipsius oppidi, vel ut patrimonium vel ut bona seu pecunia servorum civitatum, procul dubio, publica habentur, l. 10. tit. 28. part. 3. ibi: *Mas los frutos, y las rentas que salieron dellas deben ser metidas en comunal de toda la Ciudad y Villa cuyos fueron: Quamvis partitam bonorum cujuslibet oppidi sectionem constituunt, & prosequuntur Gregor. Lopez in l. 26. tit. 37. part. 3. gloss. 4. & in dict. l. 15. gloss. 2. Avend. de exeq. mand. 2. part. cap. 10. Bartholom. Cepola in tract. de servit. tit. de servit. rusticor. cap. 3. de servit. num. 22. Hamad. in l. 5. tit. 26. part. 2. gloss. 6. num. 16. Azeved. in l. 1. tit. 5. lib. 7. novæ Recopil. num. 1. Bobadill. lib. 5. politic. cap. 4. num. 3. & num. 5. vers. Presopongo & in gloss. littera D. Felician. quest. 9. de censibus, lib. 12. cap. 3. Galpar. Roderic. lib. 2. de annuis redditibus, quest. 14. à num. 67. Velazquez de Avendano tract. de censib. cap. 68. ferè per tot. Anguian. in tract. de legibus, lib. 3. controvers. 3. Nicolaus Losæus in tract. de jure universitatis, part. 3. part. 1. & ipsum observavimus, in nostro tract. & lib. de Pascuis & jure pascendi, cap. 2. per tot. de quibus bonis intelligendus est tot. titulus, ff. de administration. rerum ad civitatem pertinent. & Cod. de administration. Reipublic. lib. 11. §. quibus autem, & §. ult. ff. quod cujuscumque univers. nomine, l. bona civitas, ff. de verb. significat. l. 1. & 2. Cod. de divers. prædiis urbanis, lib. 11. & text. in dict. l. 10. tit. 18. part. 3. & totus titulus §. qui inscribitur, de los propios y rentas de los Concejos, lib. 7. novæ recopil.*
- 3 Quæ utique bona in corpore civili, & mystico & cujuslibet oppidi, seu universitatis, sunt necessaria & præstantissima ligamina, & vincula in quibus vires securæ consistunt, & splendor enitet, & duratio securæ redditur, ut tradit Aristot. lib. 1. Politic. cap. 7. & l. 7. cap. 8. eleganter Cicer. in oratione pro lege Manilia: omnia enim obediunt pecuniæ, ut habetur Ecclesiast. cap. 10. unde Petronius Arbitr. in satyra. Quidvis, nummis presentibus, opta, Et venient: clausum possidet arca Jovem. Et Horat. lib. 2. sermonum satyra 3. Omnis enim res, Virtus, fama, decus, divina, humanaque, pulchris Divitiis parent: quas quis construxerit, ille Otero de Officialibus.

X.

Clavus erit, fortis, justus, sapiens, etiam & rex. Unde Evodius, lib. 2. de operibus, pecuniam animam mortalium appellavit, & facit illud Ecclesiast. cap. 29. gratiam fidejussoris non obliviscaris; dedit enim pro te animam suam, & Tertullian. in cap. 14. Zachariae, aurum & argentum vocat omnem valentiam, in illis verbis: & congregavit omnem valentiam populorum, per circuitum, aurum, argentum; ex translatione 70. interpretum, ubi Vulgata habet, omnes divitias, ipsi legunt, omne robur. Tertullian. autem, omnem valentiam; maxime in bellis, ex Cornel. Tacit. lib. 18. annalium. Unde Philip. Rex Macedoniae cum arcem munitissimam capere, & in sui potestatem redigere intenderet; id impossibile fore sibi nuntiantibus ita respondit. Num usque adeo difficilis est aditus ad illam, ut nec asinus auro onustus possit accedere, ut refert Plutarch. in ejus vita, quod & Alchumeni & Theopomp. Sparta Regibus etiam fuit responsum, tum demum vincendos Lacedæmonios, cum aurum, & argentum in pretium cœperint habere: & facit Danaes fabula, cujus meminit Marc. Tullius lib. 2. officior. & Plutarch. in Laonic. Moia, lib. 4. Philosoph. Secret. cap. 37. quæ in id fuit inventa, ut suaderet nulla custodia, auri & argenti insultum arceri posse: & Marc. Tullius, in Verrem, nihil est tam altum, quod non expugnari pecunia possit, conducit textus in l. que tutoris, Cod. de administratione, tit. ibi: Ipsius pecuniæ in qua robur omne patrimoniorum consistit, & plura in confirmationem adducunt ultra Hofst. & Joann. Andreas in cap. significantibus post princ. de offic. delegat. Salicet. in l. receptitia, col. 3. vers. item nota, Cod. de constit. pecun. Tiraquel. in tract. de nobilit. cap. ex numero 5. Chaffaneus in Catal. gloria mundi, 8. part. considerat. 21. & cap. 71. considerat. 21. & cap. 71. considerat. 27. & copiose, 12. part. considerat. 54. Castill. de Bobadill. lib. 5. politicor. cap. 5. Gregor. Lopez Madera in suo eleganti lib. de excellentiis & magnitud. Regni Hispan. cap. 70. Augustin. Mori. in empur. juris, tit. de jur. omn. Judic. quest. 10. ex num. 3. Pater Joann. de Salazar. in sua politic. Hispan. proposition. 14. §. 1. fin. 250. facunde & utiliter Hieronym. Ceval. in art. Regia document. 3. qui per solidissima argumenta non solum suadet, sed & convincit, nedum Regnum sed quamlibet Reipublic. arario indigere.

Cum ergo tota cujuslibet oppidi magnitudo, & duratio in his bonis & pecunia reiduali, & patrimonio consistat, ut ait Ulpian. in l. bonor. 1. ff. de verbor. signific. bona enim ex eo sic refert dici quod beant omnes & beatos faciant, eorum maxima cura est habenda: Et ideo solet à Concilio vel universitate & nominari aliquis ex vicinis qui bona hæc fideliter administret, redditus vel pecuniam publicam exposcat & recipiat, & eam jussu Superiorum distribuat, vel in sumptus publicos convertat, qui vulgo dicitur, *Mayor Domo de propios*, o del Concejo, de quo isto in cap. verba faciemus.

Quod utique officium & necessarium est & ad ejus exercitium & usum, quilibet compelli poterit ex doctrin. Alberic. per tot. ibi in l. munerum in princip. ff. de muner. & honorib. Bart. in l. 1. numero 18. Cod. de mulierib. Bart. in l. 1. numero 18. Cod. de mulieribus & in quo loc. lib. 10. & ita praxi receptum tradit Avendan. 1. part. per tot. cap. 19. numero 24. vers. quod maxime procedit, Bobadill. lib. 1. politicor. cap. 15. num. 46.

quod tamen intelligas velim, nisi adfit iusta excusatio, ut eo loco dicemus: & an huiusmodi officium nobile + vel onerosum & humile reputetur, alibi etiam a nobis differendum veniet; interim tamen vide quod notat Burgas, de nobilit. cap. 10. num. 3. in fin. ubi ait quod in Villa de Montejo, nobiles liberati fuerunt ab isto officio, quia vile & onerosum reputabatur, sed in hoc semper est attendenda communis opinio, ut a me dictum est.

Verum ut indistinctè percipias circa quod officium istius œconomi, seu publici administratoris rerum ac bonorum cujlibet oppidi versetur, & quid ejus curæ sit & commendetur, prius nosse oportet, & præmittendum duxi quod temporibus Augusti Imperatoris divisæ + fuerunt Provinciae, ut colligitur ex Strabon. lib. fin. Geographiæ, in fin. Zonara in August. quod refert Petrus Gregor. 1. §. syntagmat. lib. 3. cap. 2. num. 9. Bobadill. lib. 5. politic. cap. 4. nu. 3. & bona fuerunt ab eis cuilibet oppido applicata, nam ad Regem spectat hæc + destinatio bonorum, ut in lib. 2. tit. 1. part. 38. Y solo orosi es poderoso de partir los terminos de las Provincias, y de las Villas, tradit Mexia ad l. Toleti, 2. part. fundament. 9. n. 53.

Et ex prædicta destinatione vel facta + à Rege vel immemoriali tempore & usu qui vicem cessionis, vel principalis privilegii ut destinationis obtinet, ut in l. 2. §. Ductus aquæ, ff. de aqua quod vidian. & æstiva & cap. super quibusdam, de verb. significat. bona oppidorum, à Dominio Regis fuerunt distincta & separata.

Cui utique animadversioni non obstat decisio textus + in l. de precario, ff. ad l. Rhodiam de jact. Ego quidem mundi Dominus, & in l. bene à Zenone, Cod. de quadriennio, presumption. ibi: Cum omnia Principis esse intelligantur.

Prædicta enim jura non negant præfatam Domini separationem, licet ea supposita omnium rerum Dominium universale, quoad protectionem sub Regis manu infidere; ut auctoritate vulgari docet, gloss. verb. omnia in dict. l. bene à Zenone, similis gloss. verb. sanctionem in progm. ff. & ita est intelligenda gloss. in cap. cum venio, 23. quest. 8. & in cap. cum per venerabilem qui filii sui legitimi, & gloss. per nulli, in l. Barbar. Philip. ff. de offic. prætoris, & firmat Bart. in l. 1. col. fin. ff. de jur. omnium judic. & in l. 2. §. per hanc actionem, ff. de rei vindicat. & ibi Curtius num. fin. Covarr. lib. 3. variar. cap. 9. numero 8. & in regul. peccatum, 2. part. §. 9. numer. 7. vers. his tandem, cum seqq. ubi latè & Avendan. in cap. diligenter, 20. notabil. de præscript. Joann. Andreas in cap. fin. de offic. Archid. Chassaneus in consuetud. Burg. dict. rubric. 3. §. 4. gloss. apres versic. num. quid, latè Camill. Borrell. addit. ad Bellug. Petrus Antibol. in tract. de munerib. 3. part. §. 4. numero 195. vol. 1. Alciat. lib. 2. disput. cap. 5. restaur. Castall. de Imperator. quest. 2. Baona lib. declarationum, declarat. 16. latè Bernard. Alfian. in collectanea juris 4. Imperator. Oroscius in l. quidam, col. 328. num. 9. ff. de rer. division. contrarium tamen conatur fundare Humada, in dictis Scholiis, ad l. 5. tit. 26. gloss. 6. n. 18. & talia bona à Regibus oppidis esse assignata affirmat Avendan. dict. cap. 10. Prætorum, num. 4. & vicinis oppidorum; Gregor. Lopez in dict. l. 9. tit. 28. part. 3. in gloss. verb. constituídos, de qua bonorum & termini destinatione, & quomodo eorum Dominium ad concilia cujusque oppidi seu universitatis pertineat

animadvertunt Avendan. in 1. part. Prætor. cap. 12. num. 3. & cap. 4. n. 4. vers. confitio & num. 5. Azeved. in l. 3. numer. 10. lib. 7. Recopil. Bobad. lib. 2. Politic. cap. 16. num. 52. & lib. 5. cap. 4. num. 3. & latissimè egi, ac plura ad propositum, satis conducibilia retuli, in lib. & tract. de pasc. & jure pascendi, cap. 9. per tot. ubi videre poteris.

Unde cum à Regis Dominio mediante illa separatione disceserint, & oppidorum propria effecta fuerint, eorum administratio + ipsi populo & Concilio incumbit, cujus nomine Decuriones, & deputati ministri de his bonis, & rebus disponunt, & quid faciendum decernunt, unumque vicinum, in œconomum & specialem Administratorem creant & erigunt ut supra dixi, quem non ita generale mandatum, & amplam facultatem in oppidis nostræ Hispaniæ intelligas habere, ut de rebus & bonis istis, pro libito disponere valeat; & de actore & de administratore publico sentit Alexand. lib. 11. §. Plerumque num. 22. ff. de pactis, & in l. civitas 27. n. 17. ff. si certum petatur, Paul. de Castro in dict. §. plerumque, num. fin. & in l. Procurat. 58. ff. de Procuratoribus, Bald. in l. unic. numer. fin. Cod. etiam per Procuratores causa rest. in integr. & de Syndico universitatis, tradit Decius cons. 297. num. 1. & 2. & de utroque latè Nicolaus Losæus, de jur. universitatis, part. 1. cap. fin. ex num. 108. Isti enim habent mandatum speciale cum libera, ut notat Bart. Jaso, & Curt. in l. præses, 12. Cod. de transaction. Franciscus Marcus decis. 780. num. 8. vol. 1. & decis. 701. per tot. vol. 2. & veri administratores, ut de his rebus & bonis disponant & circa earum administrationem, ut quidquid velint (servata tamen juris forma, & præscriptis cancellis) agant, sunt Decuriones + cujlibet oppidi, qui totum concilium repræsentant, ut in speciali officialium istorum cap. diximus: Administrator verò noster, de quo loquimur qui vulgo dicitur, Mayor Domo de propios, exposcendi & recipiendi redditus bonorum Reipublicæ, curam habet, bursam retinet, & quasi Thesaurarius & Susceptor publicus est; qui jussu Decurionum, vel totius Concilii perfolvere ex his debet, quidquid sibi ordinatum fuerit, & ad hoc ministerium hujus officii fuit facta creatio, ut supra dixi.

Itaque Oeconomus iste non solum tenetur + exigere redditus bonorum Reipublicæ tempore suæ administrationis causatos, verum eos quibus antecessor suus officio, & rationibus suis excussus debitor extitit ut in l. periculum, ff. si certum petatur & in l. si tutor constitutus, & ibi Bart. ff. de administrat. tutor. docet Plac. per text. ibi in l. susceptorem, Cod. de susceptoribus, lib. 10. Castill. in l. 27. Taur. §. nona particula est, vers. ita tenentur si non exigunt debita, Montalvus in l. 3. tit. 17. gloss. Por arrendar, in fin. lib. 3. fori, Aviles in cap. 45. Prætor. gloss. Poner. nu. 3. Bobadill. dict. lib. 5. politic. cap. 5. n. 79. & dicemus in cap. de officio Thesaurarii.

Si tamen œconomus vel Administrator exactam + diligentiam, in recuperandis seu exigendis Reipublicæ debitis fecerit & actu ostenderit, Concilioque nuntiaverit, liber & securus remanebit, ut in dict. l. si tutor constitutus & in dict. l. 2. Cod. arbitrium tutelæ, observat Socin. cons. 2. col. 2. lib. 7. Damaceder. in tract. de tutore, cap. 7. num. 38. & licet jura superius adducta loquantur in tutoribus, tamen id ipsum intelligendum est

est in quolibet alio administratore, ex textu singulari, in l. 1. ff. de contr. & utili actione tutelæ, Bernard. Diaz in reg. 219. verb. Ecclesia, ubi ait quod si Prælati Ecclesiæ debita passus fuit præscribi, ipsi & ejus hæredes tenebuntur ad refartionem damni, quem sequitur Cavalcan. ubi supra num. 118. Gregor. Lopez in l. 15. tit. 8. part. 5. verb. Pechar. Ayora de partition. cap. 4. num. 37. part. 1. Et immeritò qui negligens fuit in recuperandis creditis uxoris, est text. celebris, in l. 15. tit. 71. part. 4. & generaliter in quolibet Administratore, ita tradit Cuman. cons. 24. col. 3. Plat. in l. si quando, n. 277. Cod. unde vi, Bæza de decima tutoris part. cap. 2. num. 720. cum seqq. Joann. Garcia, de expensis, cap. 20. n. 16. Et in isto officio alias (de quo loquitur) expressè id ipsum firmat Escobar, de rationibus, cap. 19. n. 21.

Circa quod illud animadversione dignum est, quod œconomus qui + Chirographa seu Schedulas, aut alia instrumenta, quorum virtute aliquam exactiorem ratione officii tenebatur facere, Concilio vel Decurionibus tempore depositæ rationis, reddiderit, & præsentaverit, de summis & quantitativis in eis contentis non erit onerandus, & habet de jure pro se præsumptionem & fundatam intentionem, quod in eorum exactiōne diligentiam quam potuit, adhibuit, ut docet Bart. in l. tutor qui repertorium, §. si post depositionem & in l. complures, §. fin. ff. de administratione tutor. Bæz. ubi supra n. 148. Ayora de loco decis. Genuens. 76. num. 8. & 9. Munoz de Escobar. dict. cap. 19. numer. 13. Mascard. de probat. concl. 192. qui expressè notant quod alleganti negligentiam incumbit onus probandi, negligentia autem ista informatur quod sensu corporis percipi possit, ut ex doctrin. Bartol. cons. 102. charissime Domine, tradit Menoch. de recuperand. possession. remed. 7. numer. 19. quest. 5. per testes directè probari non potest; ut notat Angel. in l. testium, Cod. de testibus & in auth. Cod. de hæredit. & falcidia, §. si vero obfint: imo testes afferentes simpliciter, & directè aliquem negligenter se gessisse, viderentur potius judicare per intellectum, quam deponere, seu testificari de facto ad quod sunt adhibiti, & ideo eorum dictum vitaretur secundum Innoc. in cap. cum causam de testibus, Bart. in l. qui in testament. §. fin. ff. de testamentis & dict. cons. 102.

Probabitur autem negligentia + administratoris, si hæc duo concurrerent simul, nempe quod exactiorem seu debitorum recuperationem potuerit facere, cum ad id ratione & intuitu officii esset obstrictus, & non fecit; ex Bart. ubi proximè & in l. si ab hostibus, §. fin. ff. soluto matrimon. & in l. idemque persona, & in l. tutor qui repertorium, §. penult. ff. de administrat. tutor. Joann. Andreas in cap. statutum de rescript. in 6. Bald. in l. 3. §. si ad diem, ff. de re militar. & in l. qui committatis, ff. cod. & in l. juss. ignoran. Cod. qui admittit, Felin. in cap. si autem, num. 3. de rescriptis. Aymon. Cravet. cons. 132. num. 4. & facit text. in l. chirographis, 58. ff. de administrat. tutor. cujus verba ante signatam resolutionem mirificè comprobant ibi: Chirographis debitorum incendio est testes cum ex inventario tutores convenire eos possent ad solvendam pecuniam aut ad novationem faciendam cogere, cum idem circa proprios debitores propter eundem casum fecissent, & id omisissent circa debitores pupillorum, an si quis propter hanc eorum cessationem pupilli

damni contraxerunt judicio tutelæ consequantur. Respondi si probatum fuerit, eos tutores per dolum vel culpam, prætermisisse, præstari ab eis hoc debere: & ibi advertit Bartol. tunc Administratorem in dolo vel culpa fuisse, quando cum possit debitores convenire, illud facere neglexerit. Damacer. de tutore, cap. 7. num. 38. Bæza ubi supra num. 111. Munoz de Escobar. nu. 27.

Sed cum frequenter contingat, quod transacto aliquo tempore in quo Administrator + judicialiter exactiōnem intentare omisit; urbana contentione, seu requisitione contentus, debitores efficiuntur non solvendo vel decoquunt, difficile in hoc casu solet reputari, an ista urbana requisitio ab Administratore facta, excludat in eo negligentiam suspicionem, vel an ob moram in exigendo debita in Judicio, damnnum decoctionis Administratori sit imputandum & adscribendum.

Et sanè movet difficultatem, quod non videtur + in culpa esse qui de jure procedit, sed ex juris dispositione, prius quàm quis judicialiter conveniatur, debet urbanè requiri extrajudicialiter & blandis verbis suaderi, ut solvat, ut in l. quidam Iberius 17. ff. de servitut. urbanor. prædior. ibi: Qua de re volo cum Ibero loquaris, & in l. debitores, 1. Cod. de pignoribus, ibi: Debitores presentes, prius denuntiationibus conveniendi sunt, probat text. in cap. si quis erga, 2. quest. 7. ibi: Nam prius Primates adeat Judices quàm ipsos à quibus se lasum existimat familiariter conveniat, non semel, sed sæpius; ut ab eis aut sua judicia accipiant aut excusationem, & in l. debitoribus, 18. Cod. de administr. tutelæ, ibi: Parare solutionem denuntiant. exornat Didac. Perez tom. ordinament. col. 728. Rebuff. ad l. gallicas tract. de sponsis art. 1. nu. 17. Paz in praxi tom. 1. part. princip. 2. temp. ex n. 1. Pichard. in §. appellamus Instit. de actionibus, n. 5.

Præterea est + text. in l. si bene de usuris, ibi: 19 Dummodo non acerbum se exactorem, nec contumeliosum præbeat, sed moderatum & cum efficacia benignum, & cum instantia humanum. Si ergo quilibet in acerba, & nimis rigorosa exactiōne exosus in jure reputetur, quid est quod culpa Administratori seu œconomio urbana expectatiōne uti tribuatur?

Deinde & talem + modum exigendi & debitorum recuperandi etiam fiscale plura jura commendant, ut in l. 2. Cod. de commerciis, & mercatoribus, ibi: ut honestas postulat. & iterum ibi: tolerabilis fiat agnoscenda devotionis effectus, quem text. summat ibi Bart. Benigne & salva congrua honestate sunt compellendi homines ad solutiones fiscalium, & Bald. in hunc modum, Negotiatores Principis & etiam mercatores debent benigne moneri, ut vectigalia & debitas pensiones solvant, & in l. 1. Cod. de naviculariis: vel nec concessionem perpeti nec aliquid genus incommodi, & in lib. 8. tit. 7. part. 2. ibi: Eporende mandamos que los que hubieren demandar, e recaudar este derecho por nos que los demande de buena manera, conducit text. in l. doli, ff. de novationibus, ibi: Nam etiam si sciat, dissimulare debet ne curiosus videatur, l. Div. ff. de bonis damnat. ibi: Quod per quam nimie diligentie est, Erasim. proverb. 385. & in 2. proverb. 130. Bobadill. licet aliud agens lib. 2. politic. cap. 3. n. 19.

Ad cujus hæsitationis, & dubii nodum solvendum, verissima semper mihi, & in praxi amplectenda visa fuit celebris & bipartita ca-

21 suum sectio seu † distinctio, quam in proposito tradit Escobar, *dict. tract. de ratiociniis, cap. 19. numer. 29. propè finem*, qui ita ait, *Ego tamen in proposita specie distinguendum esse arbitror inter administratorem, qui Chirographa guarentigia vel Schedulam privatam habebat, & cum qui tantum actione personali ordinaria testibus probandi agere intendebat; primus enim duobus casibus ad executionem & recognitionem secundum Domini mandatum celeriter præcurrere debuit, ut quanto tutius posset, debita solutio à se curaretur, & Damaud. loco supra citato, cum enim mandatum ad recuperandum sit stricti juris, ut in l. si Procurator Cod. de Procuratoribus, fines mandati minime excedere debet, l. diligenter, ff. mandati, tenetur namque administrator prævenire quod accidere posset, argument. text. in l. si illicitas, §. cæcutio, ff. de offic. Præfidis, l. 2. verſ. esse Patricio, & nobili viro causas exorantibus, in quo versatur ignorare, & in proposito Valerius Maxim. lib. 7. cap. 2. exemplo 2. dixit; turpe est in re militari dicere non putaram, quæ omnia loquendo in administrationibus refert Bobadill. in lib. 3. politic. cap. 3. num. 42. in fin. quod maxime procedit ubi præsumi posset quod erat periculum in mora; hoc enim quilibet diligens pater familias fecisset ne debitor fugeret. Secundo verò casu licitum est administratori urbane rem gerere, ut in dict. l. quidem Iberus, & in dict. l. debitores, Nec intelligas esse præcise necessarium, ubi adest instrumentum guarentigium, ut prius cum debitore creditor vel administrator creditoris loquatur, prout aliqui dicere voluerunt ex verbis, dict. leg. quidam Iberus ibi: Qua de re volo cum Ibero loquaris: quia hoc non fuit de mente jurisconsulti Proculi, sed magis de consilio fuit loquutus, ut voluit Accursus, in dict. l. Debitoribus & in §. appellamus verbo denuntiare Institut. de actionibus, Alberic. in l. creditor de distractio. pig. Lara de alimentis, §. si quis ex his num. 16. vel potest responderi ad textum, in dict. l. quidam Iberus, quod ibi non Proculus jurisconsultus, sed qui Proculum per Epistolam consuluit, prædicta verba protulit, ut eleganter animadvertit Duaren. lib. 2. disp. cap. 8. dicens perquam ridiculum esse dicere quod prædicta verba fuerint à jurisconsulto responsa. Unde cum Procurator ad recuperandum debitum diligenter, & sine cunctatione debeat procedere, ut in dict. l. diligenter, ff. mandati, nec tacite vel expresse possit solutionem prorogare in Domini præjudicium, ut in l. à Divo Pio, §. sed si emptor, ff. de re iudicata, & in l. si Procurator, §. 1. ff. de iure fisci: decis. Genues. 202. num. 3. Dicit non poterit quin administrator in culpa non fuerit, non conveniendo debitorem statim ac potuit, maxime ubi aliqua suspicio fugæ vel fractura timeretur; alias autem etsi expectasset per spatium decem dierum, non diceretur male administrasse, si interim de his esset, quia non debuit venire debitor cum sacco paratus, ex gloss. in verb. confestim in §. omnis Instituta de verbor.*

22 Sed & officium istius œonomi & Administratoris † publici, consistit, in eo quod ex pecuniis & redditibus publicis à se perceptis & exactis solvat debita oppidi, quæ utique persolvere tenetur, servata forma sibi præscripta, in l. 22. tit. 6. lib. 3. novæ Recopill. ibi: *Cato-men, y acaben de tomar no passando en quenta, talbo de lo que se mostrare libramiento librado*

de la justicia y Regidores con carta de pago. Itaque nihil poterit † solvere nisi de mandato iudicis & Decurionum, vel aliorum qui populum repræsentant, alias tenetur refarcire de novo, ut notatur in l. 1. Cod. de contr. iudic. Bald. in rubric. Cod. de constituta pecunia, numer. 11. verſ. unum enim, & in l. etiam numer. 2. Cod. de fideicommiss. Castill. in l. 27. Taur. in tract. de rationibus, 8. part. verſ. ideo bene faciunt. Aviles in cap. 30. per tot. gloss. verb. Libramiento. Avendan. in cap. 10. per tot. 1. part. cap. 9. numer. 3. & 1. part. cap. 10. numero 29. Bobadill. dict. lib. 5. politic. cap. 4. numero 65.

24 Et quatenus prædicta lex Regia † requirit iudicis interventum, utique jus novum inducit; si quidem iure communi attento, Decurionibus tantum horum bonorum administratio, & distributio commissa erat, ut advertit Lucas de la Penna, in l. 3. Cod. de quibus numeribus, lib. 10. q. 8. Avendan. in dict. cap. 10. in fin. ut suo loco dicemus.

25 Scheda autem † ista vulgo Carta de pago, de qua loquitur dicta lex regia, etsi simplex sufficiat, ut colligere poteris ex Jason. nihil admonendi, numer. 133. ff. de jurejurand. Avend. ubi proxime numer. 32. & Bobadill. dict. loco, qui numer. 6. utiliter advertit quod licet prædicta lex Regia non aliter approbet solutionem factam ab œonomo nisi commissio, seu delegatio solutionis vulgo Libramiento iuri sit consona; ut patet ibi: *Siendo la tal libranza justa*, quæ verba inducunt formale impedimentum; hoc tamen debet intelligi respectu Prætoris, vel Decurionum, quorum Jussu & decreto solutio fuit ordinata, & commissa.

26 Sed in parvulis, † exiguis & parvi momenti, & quantitibus minutis, veluti usque ad sex drachmas, non ad unguem, ut aiunt, observanda diligens & rigida dictæ legis Regiæ regula, sufficere namque ad exonerationem œonomi, quod verbo tenus sibi præcipiatur, ut expendat vel solvat, & ejus stabitur assertioni & sui libri scripturæ, & notis, ut tradit Castill. in dict. l. 37. Taur. verſ. Aut data vel sumptus, numer. 19. Puteus de syndic. in verſ. reductio, cap. 2. num. 4. Aviles in dict. cap. 30. per tot. gloss. libramiento. Avendan. dict. cap. 10. num. 33. & plura tradit Mascard. de probat. concl. 119. n. 2. cum seqq. & concl. 776. num. 58. Petrus Vega de specul. Princip. rubr. 17. verſ. videamus, num. 14. & ibi Camill. Borrell. Joann. Garcia de expens. cap. 20. n. 23. Menoch. lib. 1. de arbitrar. centur. 6. casu 503. nu. 7. Bobadill. ubi supra nu. 73. & id ipsum innuit dict. l. 22. ibi: *Y lo que se gastare por menudo informense si se gasto verdaderamente, y si fue bien gastado, y si huvio algun fraude*. Unde in proposito ad exonerationem œonomi multum proficiet quod hi sumptus minutatim persoluti, secundum consuetudinem oppidi vel communitatis verisimiliter sunt facti & persoluti, & ex redditibus publicis persolvi communiter solebant ut advertunt supra relati.

27 Quando autem parva † quantitas in proposito & similibus casibus dicatur iudicantis arbitrio necesse est ut relinquatur, ut tradit Philip. Cornueus, in l. fin. §. in computatione, num. 5. Cod. de jur. deliber. Bald. in l. id quod pauperibus, in fin. Cod. de Episcop. & cleric. Menoch. ubi supra & lib. 2. de arbit. centur. 1. casu 52. num. 11. Castill. ubi supra num. 19. & Avendan. numero 3.

28. Si

28 Si autem œonomus iste pro solutione † faciendi sibi commissa, aliquod munus vel in pecunia seu re æquivalenti perceperit, perperam utique se gerit, & pravi Administratoris nomen, & notam incurrit, pluribus poenis & noxis reus fiet ex Bart. in l. omnes populi, num. 40. in fin. ff. de iust. & jur. & in l. missi opinatores, & ibi Platea num. 7. verſic. Quinto nota, Cod. de exactoribus tributor. lib. 10. Jaso in §. trip. inst. de actionibus, pro quo videndus text. in l. 25. tit. 8. part. 2. & l. 14. part. 7. & in l. 15. & 17. & 19. & 20. tit. 16. lib. 9. Recopill.

Sed & nunc disputandum se offerebat utrum œonomo isti cum pecunia Reipublicæ negotiare fas esset, & lucrum vel damnum ex tali negotiatione proveniens ei esset adscribendum, nisi quaestioni hanc cum pluribus in proposito occurrentibus ad longum dissertam haberem in cap. de Theſaurario & Depositatio publico.

29 Illud tamen animadversione dignum cenſeo, quod in dubio Domus, cænsus † constitutus aut alia qualibet res empta ab œonomo civitatis, ipsius quidem œonomi pecunia, non verò civitatis aut oppidi, emptor censetur, arguit textus in l. si venire, §. fin. ff. de privil. creditor. ibi: *in dubio semper quis præsumitur emere propria pecunia*, ut docet Roman. in conf. 224. & in conf. 3. in fin. verſic. Item quia & in conf. 346. num. 10. Alexand. conf. 134. in fin. vol. 5. Corn. in conf. 122. col. 3. verſic. Nec ergo volunt in conf. 98. col. 4. verſ. censetur vol. 14. Joann. de Aym. conf. 124. n. 7. Decius conf. 21. num. 10. in conf. 628. num. 2. Curt. Jun. dict. l. 1. n. 10. Cravet. conf. 129. n. 2. & in conf. 131. n. 12.

30 Et idem deductur † ex l. 2. ubi Bart. Bald. Angel. Fulgosius & Paulus de Castro advertunt, quod si focus rem emit, præsumitur emere de propria pecunia, non de communi, Bart. in l. si patris, Cod. communiter, vide Bald. & Salicet. in l. penult. Cod. si quis alteri vel sibi: Roman. in conf. 3. & in conf. 134. Abbas in conf. 46. in 3. dub. vol. 1. Card. in conf. 149. col. fin. Alexand. in conf. 78. in fin. vol. 2. Bard. in conf. 22. col. 1. vol. 1. Decius conf. 21. penult. in fin. & in conf. 99. num. 2. Curt. Junior in l. 1. Cod. de furtis, Rip. conf. 112. num. 9. Prosequitur Petrus Surd. decis. 15. ex num. 1. Mascard. qui plura in proposito congerit, concl. 611. tom. 2. de probationibus. Itaque si Respublica vel civitas ex † sua pecunia rem comparatam esse contendit, id probare tenetur tanquam fundamentum suæ intentionis, ut in l. ei qui dicit, ff. de probation. Petrus Surd. ubi proxime, numero 3.

31 Si autem pecunia Reipublicæ res empta probetur, † administratori vel Reipublicæ cum distinctione sequenti, res ista applicabitur, ut cum lucro ex ea proveniente acquirat: aut enim talis pecunia alicui usui & utilitati Reipublicæ erat destinata, aut non.

32 In primo casu Respublica rem sua pecunia emptam cum fructibus, petere poterit; secundo verò casu minime, sed tantum suam pecuniam cum interesse, legitime exigere poterit, ut in l. si curator, Cod. arbitrarium tutela, ibi: *Si curator post decretum Præsidis pecunia quæ ad operationem possessionis fuerat deposita sibi prædium comparavit, eligendis malis in emptione negotium sibi eum gessisse, an quia in usus suos pecunie converse sunt, legitimas usuras ab eo accipere*. Ex quibus verbis aperte ostenditur, quod ad hoc ut electio minori detur, opus est ut ipsius pecunia in usum curatoris converta, ad emptionem fu-

dorum vel annuorum reddituum fundata fuerit seu destinata per Judicem; alias enim quantumcumque quis fundum ex pecunia nomine tamen proprio emerit, procul dubio res efficitur ejus qui emerit, & Imperator solum ad pecuniam tradendam cum interesse compellitur, ex text. in l. si ea pecunia, Cod. de rei vindic. & in l. 1. Cod. si quis alteri vel sibi & in l. si Patriciis, Cod. communia utriusque iudicis.

33 Quin imo & talis electio non solum † Reipublicæ & minoribus, verum & majoribus quandoque in casu proposito conceditur, ut probat elegans & singularis decisio text. in l. 49. tit. 5. part. 5. ibi: *E decimos que debe de ser de aquel que fizo la compra en su nombre, fueras ende, si tales dineros fuesen de Cavallero que estubiese en la corte del Rey, o en otro lugar, o en su servicio, o si fuesse major de veinte y cinco años, el que ficere la compra, le tubiese en guarda, o si fuesen los dineros de alguna Yglesia, e el Prelado e el que fuesse guardador a la saçon faciesen la compra, o si diesen los dineros de la dote de alguna muger, e su marido con voluntad della hiciese la compra, ca en tales cosas magruer el comprador compre la cosa, en su nome gana el señorio della, aquel cuyos eran, los dineros que fueren pagados por el precio della, pero en su escogencia es de cada uno della tomar la casa comprada, o los dineros qual mas quisere*. Ubi notat Gregor. Lopez in gloss. verb. en guarda, prosequitur Escobar. de ratiociniis, cap. 54. num. 31. verſic. sed opportune cum pluribus seqq. ubi talia scitu digna, & in praxi frequenter occurrentia in proposito minime annectit.

34 Ab hoc autem œonomo in unoquoque † antano, per Succesorem in suo officio, ratio Administrationis exquirenda est, ut Authentica de collat. & §. sed nec, verſic. singulis, & in Clement. quia contingit, §. illud etiam de Religiosis, Castill. in dict. l. 27. Taur. n. 18. verſic. quoad quintum, Aviles in cap. per totam, cap. 3. in gloss. verbo y accaven, in princ.

35 Verum ante annum, & finitum † officium talis ratio ab eo poterit exigi, si suspectus fuerit de fuga vel decoctione, ex gloss. 1. in fin. in l. neminem, Cod. de susceptoribus, lib. 10. & in dict. Authentica de Collatoribus, §. jubemus, docet Castillo ubi supra verſic. rema. de ministratore. Bobadill. omnino videndus qui de praxi & communi stylo testatur, dict. lib. 5. cap. 4. n. 4.

36 Istam autem rationem Administrationis recusare nullo modo poterit œonomus, seu Administrator oppidi ex dictis iuribus, nec à præcepto de reddenda ratione, appellatio interposita habebit suspensivum, ut in authentica de Sanctissimis Episcopis, œonomus Collat. 9. Cujus textus decisio, licet loquatur in Administratore † loci pii, ut tradit Marant. de ordin. 6. part. tit. de appellat. num. 186. Petrus Dueñas reg. 42. limit. 21. Lancellot. in tract. de attentatis, 2. part. cap. 12. limit. 19. Scova de appellat. quæst. 17. limit. 29. num. 1. Ruginclus eod. tract. §. 2. cap. 3. sub num. 56. Barb. in remissionibus, ad Concilium Trident. sessione 22. de reformatione, cap. 8. num. 12. tamen ad cæteros Administratores etiam rerum profanarum extendenda est, & sic in œonomo rerum civitatis (de quo loquimur) intelligenda & practicanda est.

37 Pro qua extensione illud primò facit quod licet textus † in dict. §. œonomus, principaliter disponat causam rationis suscipiendæ, ad Episcopum & ordinarium Ecclesiasticum pertinere, & coram

eo omnino debere tractari, ultra tamen procedit ad realem, & effectivam exactionem œconomum adstringentem, ut patet ibi: *Apud proprium Episcopum cui subjacent conveniri, & rationem sue gubernationis facere, & exigi quod ex ipsis debentes ostenduntur* &c. & ibi: *ita ut ad Metropolitanam Superiorem causa non trabatur ante exactionem, & rationis redditionem, ibi: Si verò putaverint se gravari, post repetitionem, Metropolitanam causam examinet, & clarius etiam apparet versic. non enim, ibi: Non enim ante examinationem debiti proprios Episcopos declinare, & ad alia venire judicia.* Sicque inter cætera hoc simul disponit. Et licet textus mentionem tantum faciat de Administratoribus loci pii, tamen ejus ratio fundamentalis realis est, & aliorum Administratorum comprehensiva, quæ in otio Administratorum, debito tempore rationem non reddentium, nititur, ut probat Escobar *diçt. tract. de ratiociniis cap. 4. num. 5.* Unde cum ratio decisionis realis sit, debet ad cæteros casus Administrationis extendi, ut voluerunt Petrus & Sinus, ut *in l. jura non in singulas, ff. de legibus, & in l. quod vera contra rationem, ff. eod. Bald. in l. de quibus, eod. tit. & in Authent. post fructus, l. 2. Cod. de legibus hered. & in cap. quia vero ante finem, de judiciis, quod quidem contingit non per extensionem, sed per tacitam dispositionem ejusdem; ut ipse Bald. dicit verbo, notari in l. his solis, Cod. de revoc. donat. Petrus Anchar. *conf. 46. supra dicta col. 1.* Paul. Castrenf. *casu 83. præfens casus col. 2.* Hieronym. Alaudent. *in acceptione legis si emancipati, quæst. 5. num. 54. Cod. de collat. Surd. conf. 302. num. 22. vol. 3.* adeo ut etiam si sit constitutio odiosa, non dicatur extendi quando ex rationis identitate & mente ejus extenditur, ut notat Bald. in re omnino huic simili, *in dict. l. de quibus col. 11. versic. item nota quod non dicitur.* Joann. Andreas *in cap. si postquam de electione, lib. 6.* Ipsumque dictum Baldi non solum procedit in dispositione odiosa, sed etiam pœnali, ut per Alex. *in l. uxorem, col. ult. Cod. de his quibus, ut indignis.**

38 Deinde, quia præceptum de reddenda ratione, omni juri consonum est; sed Administrator, qui talem rationem fugit, & vitare intendit, juri resistit, & adversatur juxta illud, *Luce cap. 16. ibi: redde rationem villicationis tuæ, quæ verba scripta habentur, in cap. qualiter & quando, de accusationibus; & facit textus in cap. 1. de obligatis ad ratiocinia, & in l. 23. tit. 6. part. 1. ubi Gregor. Bæza de decima tutor. cap. n. 154. Roland. à Valle *conf. 49. n. 1. Menoch. l. 2. de arbit. centur. 2. n. 1. ad quam obligationem tenetur omnino quilibet Administrator, five voluntarius five necessarius ab homine vel judice, vel lege constitutus, etiam si sine mandato administravit, Damacer. in tract. de tutore, & curatore. n. 17. Escobar de ratiociniis, cap. 3. nu. fin. quod adeo verum est, quod etiam si Summus Pontifex fuerit Administrator eodem jure tenetur, ut observat Boërius *quæst. familiari 15. Josephus Ludovicus decis. 4. n. 4. Roman. conf. 414. in princip. Dec. conf. 90. versic. cura sedum, appellatio autem non datur, nec licita est ab observantia, & dispositione juris; in cap. consilii, & 3. de appellat. ab observatione decreti debet obtinere, ex quo textus singularem quandam conclusionem deduxere DD. præcipue Marantæ, de ordine judiciorum, 6. part. tit. de appellat.***

num. 345. quam referens sequitur Gutierrez *vers. 10. num. 11.* videlicet ab actu gærio secundum legis seu juris dispositionem, & Canonicas sanctiones à judice exequire, non esse licitam appellationem, nec enim appellandum est ne fiat quod de jure filii decet fieri aut post *l. ex consensu §. fin. ff. de appellat. cum nobis olim de electione, cap. 10. ex ore in fine, in his quæ sunt à majore parte Capituli Archid. in cap. decernimus in vers. Offerantur, ibi quæst. 7.* prosequuntur eruditè, & per hæc & per alia fundamenta Salgado, de Regia protectione, *part. 2. cap. 11. per tot. ex num. 6. usque ad num. 33. qui in numer. 341. limitat, ut hæc resolutio non procedat quando negatur, vel non constat conventum vel requisitum ad ratiocinia Administratorem fuisse, quia text. in dict. §. œconomus, procedit super certo, & cognito Administratore recusante rationem. Escobar *diçt. num. 5.* & quando refundatur super tali qualitate, non procedit ut ejus dispositiones prius de qualitate appareant ex gloss. *in l. mancipia verb. advocandum, Cod. de servis fugitivis, docet Joann. Garcia de conjugal. quæst. num. 133. & num. 120. Gutierrez *conf. 1. n. 16. Roland. à Valle *conf. 10. num. 14. lib. 4.* Et secundò limitat quando quis ad ratiocinia de jure excusatus est, vel si ante tempus compellitur, & exemplificat Escobar *diçt. tract. de ratiociniis, cap. 5. & 6.* Nam si quis excusationem non reddendæ rationis proposuerit, & appellaverit, appellatio hæc legitima erit quoad utrumque effectum, ut *in l. 1. §. si quis tutor. ff. quando appellandum sit, ibi: Sed inter tempora præstituta excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsatus, demum appellare debet, cæterum ante frustra appellatur.****

In hac autem ratione, utrum paratis libris 40. ipsius œconomi, tam pro se, quam contra se sit standum, unde text. *in l. quedam §. numerarios, juncta gloss. ff. de edendo, & in dem. unica, verbo ratiocinum de usur. Castillo ubi supra & quos refert & allegat Boërius *decis. 105. num. 2. Mascard. de approbat. concl. 976. per tot. 2. tom. Petrum Veluda in speculo Principis rubric. 17. vers. videamus n. 14. & ibi Camil. Borrell. Bobadill. *diçt. lib. 5. cap. 4. num. 72.* qui ibi advertit hanc rationem non esse nimis scrupulosè inquirendam ex juribus & Doctõribus ab eo adductis.**

Postquam autem hæc ratio ab Administratore fuerit exacta, an reliquatum quod vulgo vocamus, *Alcanze final* possit, non obstante appellatione interposita, exequi absque metu & periculo attentati, disputant Aviles *in capitibus Prætorum, cap. 30. in gloss. verb. faga pagar. Parlad. lib. 2. rerum quot. cap. fin. 1. p. §. 6. numer. 1. Girond. de gabellis, 2. part. §. 1. numer. 10. Gutierrez in tract. lib. 1. cap. 37. num. 2. Azeved. in dict. l. 22. tit. lib. 3. Recopill. Bobadill. cap. 4. num. 84. Salgad. ubi proxime ex numer. 37. qui plura in proposito se offerentia & admodum conducibilia adducit, & mirabiliter disponit. Tandem illud meminisse juvabit, quod exactio & requisitio hujus rationis non solum poterit fieri singulis annis per successorem in officio œconomi, & in Syndicatu; verum etiam quandocumque liberit Principi, & miserit, necessitate cogente, vel ut malitius provideat, judicem rationum qui videat & reveat quomodo civitatis, vel oppidi bona fuerint consumpta, distincta & separata à patrimonio Principis, ut supra diximus, tamen exactio hujus rationis ad eum*

ad eum spectat, ut *in l. 9. tit. 19. part. 3. ibi: For que si el Rey quisiere de mandar eventa de como fueron dispendidos. que lo pueda hazer por alli. Averdand. 1. part. per tot. cap. 1. Gregor. in dict. l. 9. gloss. fin. Azeved. in dict. l. 22. Et idem est in Baronibus & Dominis oppidorum, qui in jure negotio, mediante concessione Regia, quoad hoc successerunt, l. 12. tit. 1. part. 2. lib. 9. tit. 5. lib. 7. Recopill. Bobadill. *diçt. cap. 4. lit. B.**

CAPUT XI.

De Officio Theaurarii publici, Regalis, & cujuslibet Depositarii publici seu privati per Judicem constituti.

SUMMARIUM.

- 1 Theaurarii publici varia nomina antiqua.
- 2 Quæstoris officium à quo tempore fuerit institutum.
- 3 Pensionum seu solutionum tria genera tempore Romanorum fuerunt, quæ in Ærasio publico constituebantur.
- 4 Quæstores hodie quo nomine appellemur.
- 5 Quæstorum officium maximo semper honore fuit habitum, licet antiquitus etiam ex plebeis & ignobilibus eligerentur.
- 6 Theaurarii tantum à Rege nominati in unaquaque Provincia, & judices rationum patrimonii Regii, nobile officium gerere reputantur; non verò Susceptores seu Exactores vestigialium in unoquoque oppido à Concilio nominati.
- 8 Receptor quidam seu Depositarius Cameralium pœnarum à Prætoribus seu judice loci creatur in quolibet oppido ubi jurisdictio exercetur.
- 9 Depositarius pœnarum Cameralium in magnis & populosis urbibus, provincia Capitibus & Curis magnis, debet & solet nominari à Rege, & n. 10.
- 11 Depositarius fiscalium pœnarum quibus rationem reddere debeat, & n. 12.
- 12 Condemnationes Camera vel sumptuum justitia integra & intacta servandæ sunt.
- 14 Condemnationes Camera, utrum deficientibus justitiæ sumptibus pro ministerio ejus possent expendi?
- 15 Theaurario Regio Gabellarum, vulgo Alcaualas Reales, in Pinciana civitate constituto, quid curæ incumbat.
- 16 Theaurarius Regius Gabellarum qua ratione compellendus à creditoribus Regis, ut solvat ipsis census vulgo juras super Gabellis constitutos.
- 17 Theaurarii Gabellarum officium à Regia concessione solet procedere, & perpetuum venditionis titulo conceditur alicui & ejus hereditibus.
- 18 Theaurarii Gabellarum officium nobile censetur.
- 19 Theaurarii & Decurionis officia quare sint incomputabilia.
- 20 Theaurarius creatus non solum debet exigere que debentur ratione præsentis anni, sed etiam que ab aliis in præteritis annis insoluta extant, & antiqui Susceptores non receperunt.
- 21 Administrator quando possit ab alio exigere de-

bita quæ percipere vel recuperare omisit, remissive.

- 22 Theaurarius confessus recepisse debitum Regium, debitorem liberat, etiam si realiter non receperit, modo tamen Theaurarius sit solvendo.
- 23 Receptorum seu Theaurariorum bona ex juris dispositione, obligata & obnoxia manent solutioni pœnalarum condemnationum sicut aliorum debitorum bona.
- 24 Theaurariorum in bonis, an præferatur fisco cæteris creditoribus, vel mulieri pro dote expressam hypothecam habentibus, remissive.
- 25 Hypothecæ privilegium, utrum pro tributis aequè competat Dominis sive Baronibus ac Regi, quando tributa vel condemnationes fiscales ad eos Regia concessione pertinent?
- 26 Receptores seu Theaurarii Regis, utrum pecunia à fisci debitoribus exacta, & à se jam recepta, possit uti & cum ea negociare, & an tale lucrum ex tali pecunia resultans debeat esse Theaurarii an verò Regis?
- 27 Adducuntur in proposito multa jura quæ contra Theaurarium pro patrimonio Regali faciunt.
- 28 Theaurarii officium nihil aliud est quàm Arca & Domus deputata ad custodiam & conservationem pecunie Principis.
- 29 Depositarius non potest uti re deposita; & ita faciendo dicitur esse in dolo, & furti tenetur.
- 30 Expenditur lex desiderium & lex fin. Cod. depositi.
- 31 Theaurarius vel Exactor pecunie non potest aurum receptum convertere in massam, vel monetam in aliam speciem.
- 32 Theaurarius non dicitur simplex Depositarius.
- 33 Theaurarius videtur effici Dominus pecunia sibi numerata, ex doctrina Barlati.
- 34 Pecunia qua datur numerata & non in sacculo transfertur in Dominium Theaurarii qui de ea potest disponere, ex Doctrina Alciati.
- 35 Alciati & Barlati rationibus respondetur quod sola numeratio pecunie non efficit ut transeat in Dominium Receptoris, nec ut tantundem reddatur, sed ut sciatur quantum fuerit solutum & receptum.
- 36 Theaurario qui solvit, non ea agit intentione ut Dominium transeat, sed ut Principi solvat, & obligatione nexu liberetur.
- 37 Tutor efficitur Dominus pecunie quam pro pupillo recipit.
- 38 Tutoris administrationem inter & Theaurarii quam differantia?
- 39 Tutor si sit obligatus in genere tamen pecunia non censuit esse pupilli, nec dicitur esse Tutoris.
- 40 Theaurarii officium moderni hujus temporis, diversum est ab officio antiquorum Susceptorum, Exactorum seu Arcariorum.
- 41 Theaurarius per gratiam & concessione à Principe in titulo officii acceptam potest cum pecunia fisci recepta negociare.
- 42 Moneta diminuto valore ex nova pragmatica sive lege principis, an periculum diminutionis debeat subire Theaurarius in moneta & pecunia, quam ut principi persolveret, jam receperat & custodiebat, & n. 43.
- 43 Depositarii in diminutione pretii monete, quale periculum subeant distinctione deciditur & n. 45.

De Officialibus.

132

- 44 *Depositarius pro judiciali deposito periculum diminutionis monetæ non subit, sed ipse Dominus pecunie.*
- 45 *Monetæ diminuta periculum subibit ille qui oblata à parte pecuniam pro redemptione census, renuit accipere & inde à iudice deponi iussa fuit.*
- 46 *Affertur in proposito ab Autore causa & successus litis motæ per villam de Rus contra Comitum de Villamor, super deposito sortis principalis, & recensentur omnes rationes & jura ab utraque parte allata & num. seqq.*
- 47 *Lis quando movetur contra absentem à Regno, defensor ei creari debet cum quo acta fiant.*
- 48 *Adversarium absentem cum quo litigii contentio ineunda est, nullus in jure arctatur quærare maximis sumptibus & expensis.*
- 49 *Theaurarius utrum pro pecunia Regis vel deposita, vel sibi à latronibus furto subtrahita teneatur, an verò allegans & probans casum furtivum immunis remaneat?*
- 50 *Theaurarius quomodo scribere in suo libro debeat, & qua forma & stylo pecunias quas intuitu & ratione sui officii recepit.*
- 51 *Pecunia iudicis jussu apud Depositarium constituta, si iterum ad petitionem alterius creditoris sequestrare videatur, & Depositario seu Theaurario, mandato iudicis intimetur quod eam retineat, tunc in isto casu, si quilibet ex creditoribus sententiam consequatur ut sibi solutio fiat, Theaurarius prædictæ sententiæ requisitus non tenetur statim solvere, nisi compulsus à iudice, & appellatione ab ejus mandato interposita, alias non rectè solvit.*
- 52 *Depositum quodlibet iudiciale absque jussu iudicis regulariter revocari non potest, nec bona deponenti, nec alii sunt restituenda.*
- 53 *Bartoli Doctrina circa depositi restitutionem, explodenda.*
- 54 *Theaurarii Generalis salarium speciali Schemata seu provisione Regia, solet ex bonis & redditibus oppidi seu universitatis persolvi.*
- 55 *Depositarius, si nobilitas vel agricola, vel quomodocumque privilegium habeat ut pro debito civili incarcerari non possit, utrum pro restitutione vel solutione depositi tale privilegium amittat?*
- 56 *Privilegium amittere videtur, qui eo abutitur.*
- 57 *Maritus ob dolum privatur Privilegio reverentia quod habet & ei competit adversus uxorem.*
- 58 *Depositarius nobilis vel agricola, qui depositum non restituit, furtivum committit & bonam fidem non agnoscit.*
- 59 *Referuntur Doctores asserentes quemlibet Depositarium depositum non restituentem excidere privilegio quo gaudebat ut non incarceraretur.*

Theaurarii hujus temporis antiquo + ævo Quæstores nominati sunt, post Susceptores, & Arcarii dicti fuerunt, quorum munus à populo Romano in principio nascentis Civitatis ortum, & originem habuit ut tradit Pomponius in l. 2. §. deinde cum ararium, ff. de orig. jur. Ulpian. in l. unic. ff. de officio quæstoris, qui & antiquitatem ac hujus muneris dignitatem his verbis ostendit, *Origo quæstoris creandi antiquissima est, & pene ante omnes Magistratus, Gratian. lib. 7.*

de potestatis, etiam ipsum Romulum & Numam Pompilium binos Quæstores habuisse, quos ipsi non sua voce sed populi suffragio crearent refert: sed sicuti dubium est an Romulo, & Numam Pompilio regnantibus Quæstor fuerit, ita Tul. Hostilio Rege, Quæstores + fuisse certum est, & sanè crebrior apud veteres opinio est Tullum Hostilium primum in Rempublicam induxisse Quæstores, & à genere quærendi Quæstores dictos initio, & Junius & Trebatus, & Feneffella scribunt.

Quod ut radicitus percipias advertendum censeo cum Budeo in dict. leg. unic. Romanorum tempore tria fuisse + pensitationum seu solutionum genera, quæ in Arario publico constituebantur. Primum quod communiter dicebant Canon, qui consistebat in portorii, vectigalibus & tributis hujus generis; secundum illud tributum, quod dicebatur oblatio (& auxilia nunc dicimus) ut octava vini heminatim decidentis & vicesima ejus quod cupatim, calcatimque venit, reliquarumque mercium, quæ quia à solidariis negotiatoribus venduntur, quos grossarios appellant, quæque à mutuariis & venditoribus qui & propele dicuntur, hoc est non sua vendentes, sed à negotiatoribus emptitata, pluris postea venduntur. Tertium Indictio quam talem vocamus, antiqui Collectionem vocant; Cicero etiam collectam dicit: de quibus tributorum speciebus, ex quibus patrimonium Regum formabatur, accuratissime plura congerit Petrus Gregor. 1. part. synagmat. cap. 4. cum tribus sequentibus, hodie Coactores, + Canonarios, Oblationales, Indictionales, & Fucarios & Ararios, aliisque nominibus appellare licet latinè loquendo officiales istos, qui exactione pensitationum illarum, & Ararii custodiæ, administrationi sive distributioni incumbant, qui profecto plures erant, & pro negotii, confidentiæ aut impensæ curæ qualitate, variis nominibus diversisque titulis, seu dignitatibus notabantur, ut patet ex tit. Cod. de palatinis sacrarum largitionum, & in l. unica, Cod. de officio comitis rerum privatarum, & in l. unica, Cod. de officio comitis sacrarum largitionum ex tit. Cod. de numerariis & actuariis, & Cod. de exactoribus tributorum, & Cod. de susceptoribus, & arcariis, quod latissime prosequuntur Chassaneus, in Catalog. gloria mundi, 6. part. considerat. 17. cum tribus seqq. Guillelm. Benedictus in repetitione Capituli Reinunciis in verbo & uxorem nomine Adelasiam, ex numero 114. usque ad num. 119. Petr. Gregor. lib. 3. synagm. part. 1. cap. 2. num. 12. cum duobus seqq. Guid. Pancirol. de notitia utraque dignitatis tam orientis quàm occidentis ex cap. 73. usque ad cap. 89. ubi in proposito pristina monumenta omnia ad saturitatem perspicere poteris.

Itaque secundum supra dictos, Quæstoris officium + maximo honore fuit habitum, licet antiquitus ex plebeis, & ignobilibus eligerentur, ut tradit Boër. in tract. Joannes Montaigne, de auctoritate magni consilii, relatus à Chassaneo dicta considerat. 17. idque per textum in dict. l. 2. §. deinde cum ararium, ff. de origine juris, & in l. unica, ff. de officio quæstoris, ubi gloss. in verb. plebeios. Cum tamen Quæstores regulariter spectabiles, clarissimi & illustres passim nominentur in jure, ut in l. 2. Cod. de officio Quæstoris.

Quod utique intelligendum puto de Quæstoribus, & Theaurariis, + à Rege nominatis in unaquaque Provincia, & de Judicibus computorum & ra-

& rationum patrimonii Regis, ut in dict. l. 1. ff. de officio Quæstoris, ibi: *Ex Quæstoribus quidam solebant Provincias sortiri ex Senatus consulto, quod factum est Decio, Druso, & Procenna Consulibus, sanè non omnes Provincias sortiebantur, verum excepti erant candidati Principis, hi enim solis libris principalibus in senatu legendis vacabant, hodie obviniunt indifferenter Quæstores creari tam patricios, quàm plebeios: tradit Cassan. dict. loc. & 7. part. consil. de ration. 15. Nam alii + Susceptores sive vectigalium Exactores ab eis vel à Judicio, seu Concilio in unoquoque oppido nominati, utique nobile officium gerere non reputantur, sed quod plebeiorum statui convenit, quinimo si aliquis nobilis ad tale officium à populo eligatur, illud invitatus suscipere non compellitur, ut tradit Joan. Gattierrez lib. 3. practicar. quæst. 13. numer. 106. Lalart. de decima venditionis, part. cap. 18. numer. 65. Azeved. in l. 14. & 15. tit. 8. lib. 9. Recopil. n. 10. & 11. & facit lex 10. tit. 14. lib. 9. Recopil. ibi: *Seviendo pechero.**

Sed in unoquoque oppido ubi jurisdictio exercetur, solet esse quidam + Receptor, seu Cameralium pœnarum Depositarius qui ex Regio titulo, & principali concessionione non fuerit creatus, specialiter debet esse Tabellio Concilii, ut l. 11. tit. 14. lib. 2. vel à Prætoris seu Judicis loci vel illius territorii creari potest, ut observat Bald. in l. præcipit, Cod. de canon. largition. lib. 10. & ibi Joan. de Platea num. 6. Et in Regno nostro expressè ita, cap. 45. Prætorum cavetur ibi: *Ante ni Escribano publico del numero que para ello fagais escoger y poner, ubi Aviles in gloss. verbo Poner Bobadill. lib. 5. politic. cap. 6. n. 17.*

Frequenter tamen in locis, & Curis + magnis, urbibus populosis, Provinciæ Capitibus, sive plurium vicinorum, & oppidorum matricibus talis Depositarius, seu Theaurarius Regis à Rege nostro solet, & debet creari ut in l. exactores, Cod. de jure fisci, & suo periculo solet fieri, Regia curia confirmante, hoc est principali auctoritate, assensu & placito.

Et in hoc Regio Conventu, & Pintiano (inter cæteras) merito sublimi, & laudabili Hispaniæ antiquissima Cancellaria, tot ten per Senatoribus literatissimis & omni virtutum genere apprime ornatissimis justitiæ veris patribus, & cultoribus & insignibus Advocatis, & legum Magistris condecorata, est quidam + Fiscalium pœnarum Receptor, & Depositarius, & aliorum sumptuum quos vernaculo sermone appellamus *Gastos de justicias*, de quibus videndus est totus titulus 14. lib. 2. novæ Recopil. præsertim lex 13. quæ per varia capita horum officialium munus, & in quibus converti, & erogari vel distribui prædictæ pœnæ debeant, & quibus ab istis Receptoribus, & Depositariis + debeant reddi rationes, apertè decernunt, & in Receptoribus curiæ Regni Galliciæ videndæ sunt leges 2. 21. & 32. & 62. lib. 3. Recop. & in Curia judicum, quos diximus de los Adelantamientos, lex 66. tit. 4. eod. lib. 6.

In aliis verò inferioribus Tribunalibus + Prætor seu judex ordinarius rationem exposcit & exigat ab istis Receptoribus, ut in l. 42. tit. 4. lib. 2. & l. 35. tit. 6. & l. 19. tit. 7. lib. 3. & lib. 1. tit. 14. n. 18. versic. *Otrofi mandamos que los Juezes ordinarios, Azeved. in dict. l. 35.*

Et tales condemnationes Cameræ + vel sumptuum justitiæ intactæ, & integræ debent servari. *Oter. de Officialibus.*

ri, ut in l. 35. tit. 6. lib. 6. Recopil. Avendan. in cap. 10. per tot. 2. part. numer. 16. versic. *Cavetas tamen judex, Bonifac. in peregrin. verb. administratio, vers. Quæro utrum potestas, quæ secundum Bobadill. ubi supra num. 19. poterant notari illis verbis quæ Jul. Cæsaris cerva inscripta in fronte portabat nempe: nullus me tangat quia Cæsaris sum.*

Et utrum condemnationes + Cameræ possint deficientibus sumptibus Justitiæ pro ministerio ejus expendi? disputat Bobadill. ubi supra num. 20. & quandoque per viam mutuativam solet fieri, nullo verò alio modo nisi ad solvenda Salaria Tabellionis nisi à supremi Senatus Judicibus cum judice Sindicatore, ut in l. 43. tit. 41. lib. 2. Recopil. sub variis & acerrimis pœnis, à Judicibus usurpari prohibentur, nec in aliam causam quam specialiter designatam & publicam converti, ut in l. sciam judices Cod. de his quæ ex public. collatione illata sunt, lib. 10. ubi Joan. de Platea, & in l. fin. in authentic. de collation. §. jubemus nullam, collation. 9. gloss. & ubi Angel. in §. sunt præterea, Institui de public. Judicibus, ubi ait quod si quis habet Administrationem publicam, & ex ea aliquod usurpat, vel commodo proprio applicat, incidit in pœnam tertie partis, docet Bart. in l. missi opinatores, Cod. de exactoribus tributorum, lib. 10. ubi ait quod ille textus urget contra officiales, & Collectores publicarum functionum, quod si aliquid retinent de eo quod excoerint, vel aliquid muneris aut servitii receperunt ab his qui debent aliquid à communi recipere, ut eis fiat solutio, puniuntur, Olascus decis. 74. numero 9. prosequitur Aviles dict. cap. 45. Prætorum gloss. ni tomar. numero 2. & numero 3. & facit l. 4. tit. 14. part. 7. Avend. in cap. 10. Prætor. numero 24. lib. 2. latè Rip. de peste, tit. de remedi. ad conservation. ubertatis in princip. Tiracquel. in tract. de reb. exiguis versic. *Quinquagesimo secundo, Erau Medicis de Regul. jur. reg. 5. limitat. 24. n. 103. de jure nostro Regio, usurpatio seu occultatio hæc septennalem pœnam habet, ut in dict. l. 35. tit. 6. lib. 6. Recopil. licet in aliquibus causis specialiter quadruplici pœna est inflata, ut in l. 11. tit. 6. & in l. fin. tit. 9. dict. lib. 3. Recopil. Bobadill. ubi supra. n. 28.*

Est etiam in nostro Cancellaria, & alius Depositarius marapetinarum omnium qui ex agitatione & controversia litium in ea concurrentium, prout causæ status seu qualitas exposcit à judicibus sequestrari præcipiuntur, qui à Reverendissimo Præsidi, & Senatoribus creatur, etiam à Rege nostro (ut ab aliquibus percepti) creari solebat, qui etiam & reditus tam Præsidi quam Senatoribus, & criminalium causarum summis Prætoribus, judici Bicaynorum & Cantabrie, Provinciæ majori Præsuli, notabilitatibus causarum Prætoribus à Rege nostro in alicui præmio assignatos sui ministerii, solet persolvere: quod utique Depositarii officium & prædictorum redituum summa cura, & fideliter nunc exercet Ludovicus Victoria & in civitate ista est ejus specialis Depositarius ad idem ministerium constitutus; nam, ex l. Regia 13. tit. 9. lib. 3. Recopil. ita specialiter cavetur ibi: *Otrofi mandamos que nuestras Justicias, deputen en cada lugar persona llana y abonada, en quien se hagan los depositos, que por su mandado se huvieren de hazer, y que la tal persona no sea escrivano de la causa sobre que se hicieren el deposito. Itaque Judex ex debito officii*

tenetur Depositarius in unoquoque loco constituere tutum, & idoneum, & suo periculo, ex Bart. in l. si solutus, num. 1. ff. de solutionibus, & Bald. in l. acceptam. q. 10. Cod. de usuris, ut latè probat Azeved. omnino videndus in dict. l. 33. num. 5. qui contendit ex ea non posse Judicem se ipsum Depositarium nominare; quidquid contrarium affirmaverint plures ab eo relati. Et an huic Depositario assignari debeat salarium de propriis bonis populi, tradit Avendan. cap. 10. Pratorum. numer. 17. & cap. num. 8. part. 1. Didacus Perez in l. 1. tit. 10. q. 8. lib. 3. ordinam.

15 Et in hac civitate est quidam Thesaurarius Regius † cuius curæ est nominare Collectores Gabbellarum quas communiter dicimus *Alcavalas Reales*, & mittere per omnia territoria oppida, per districtum Exactores qui eas, una cum aliis Regiis tributis exposcant, & ad suam domum & arcam conferant, ut ipsi Regi nostro, vel ejus Thesaurario generali, vel rationum majoribus iudicibus fideliter exsolvat, & veram præstet rationem, cum tamen ei soleat committi ut ex tali pecunia aliqua debita Regia, & census super his vectigalibus, & gabellis constitutos, quos communiter nomine vocamus *Juros*, satisfaciatur.

16 Quod si hos Regios census vulgo *Juros* ibi consignatos reuerint persolvere, duplici remedio creditores Regii adversus eos poterunt uti: primo quod si contra eos fuerint datæ litteræ, vulgo *Libramiento de los Contadores mayores*, earum virtute poterit contra eos via executiva agi, & licet fideiussorem evictionis, quod in casu vacuum de saneamiento, poterunt in carcere detineri quousque realiter creditoribus Regiis satisfaciatur, ut in l. 14. tit. 7. lib. 9. Recopil. & in l. 10. tit. 16. eod. lib. & utrobique Azeved. *Lafarte de ultima venditionis parte* cap. 18. n. 17. Altero quod si Thesaurarii à creditoribus requisiti intra triduum debitum non persolverint, creditores ipsi Regios iudices computationum poterunt adire à quibus litteras impetrabunt ut salarii seu expensarum nomine quatuor centum marapetirum sibi in unoquoque die persolvantur, quousque debiti integri satisfactio fiat, ut in l. 23. tit. 6. lib. 9. Recopil. ibi: &c. quod specialius fuit provisum ex *Schedula Regia* lata anno 1621. ibi: *Y si aviendo se requerido.*

17 Et tale officium à Regia concessione † procedere solet, & perpetuum venditionis titulo quandoque conceditur alicui, & ejus hæreditatibus, tametsi, ex l. 6. tit. 3. lib. 9. Recopil. id prohibetur cum gravamine, quod qui ejus exercitium invenerit sufficientes præstet, & innovet fideiussiones, ut pecunia Regia in tuto sit, quia regulare est in talibus ministeriis, & casibus de iustione idoneas præstare, ut in l. 1. tit. 14. lib. 9. Recopil. tradit *Lassart. de decim. vendition. part. cap. 18. & num. 16.* & cum pluribus præeminentiis, qualitatibus & prærogativis in titulo seu concessione contentis, prout invictissimo Regi nostro placitum est.

18 Istius verò Thesaurarii officium † nobile utique est ex his quæ supra diximus. Unde infert Lucas de Penna in l. præcipimus, col. 1. Cod. de canon. larg. tit. lib. 10. quod Thesaurarii civitatis immunes sunt à collectis durantibus eorum officii, quia regulariter honorem sustinenti munus imponi non potest, ut in l. honor. ubi gloss. ff. de muner. & honor. & ita observat Aviles ubi supra in gloss. verb. poner, versic. adde n. 3. The-
19 saurarii autem † officium non potest suscipere qui

est Decurio, hæc enim duo officia, ut evitentur fraudes, iustis de causis Regni jure nostro incompatibilia fuerunt habita, in l. 23. tit. 16. lib. 9. Recopil. ibi: *Y así mismo mandamos que los dichos Theforeros no puedan ser, ni sean Regidores, ni Jurados, ni Alcaldes, ni Escribanos en los lugares donde fueren Theforeros, so pena de cinquenta mil maravedis a cada uno para nuestra Camara, y fisco, y perdimento de sus officios para que los podemos proveer en quien fueremos servidos:* Et cætera officia quorum intuitu & prætextu in civitatum seu villarum aut oppidorum Conciliis, & congregationibus suffragium quis est habiturus, ut in l. 28. tit. 10. dict. lib. 9. Recopil. nec Decurio potest esse fideiussor pro Thesaurario, ut in l. 3. tit. 5. lib. 7. ejusdem Recopil. & plura in proposito tradit Joann. Gutierrez omnino videndus, lib. 4. pract. q. 55. & q. 56. per tot.

20 Et Thesaurarius creatus, † non solum debet exigere quæ debentur ratione præsentis anni, sed etiam quæ ab aliis in præteritis annis insoluta sunt, & Susceptores seu antiqui Thesaurarii non perceperunt, ut in l. susceptorum, Cod. de susceptoribus præpos. Anchar. lib. 10. ubi expressè notat Joann. de Platea, Montalv. in l. 3. tit. 17. lib. 3. fori Regni in glossa verb. por arrendar, in fin. Aviles dict. cap. 45. Pratorum in glossa verb. poner, n. 3.

21 Quando verò unus Administrator, possit ab alio exigere, † debitaque percipere vel recuperare omisit, disputat Bald. dico Bart. in l. qui proprio, §. fin. cum l. sequent. ff. de procurator. & in l. cum plures, ff. de administration. tuel. & in l. 2. Cod. eod. tit.

22 Quod si Thesaurarius confessus † fuerit receperit debitum Regium debitorem liberat; tametsi verè & realiter non receperit, quod tamen intellige si Thesaurarius solvendo sit, sin autem non, recursus erit Regi nostro & ejus Procuratori, seu fisco contra debitorem, ut advertit Lucas de Penna in l. securitates, Cod. de susceptoribus, & Anchar. dict. l. 10. quam sequitur Aviles ubi proxime n. 5.

23 Illud tamen in proposito animadvertas velim horum Receptorum seu Thesaurariorum † bona ex juris dispositione tacite obligata & obnoxia manere solutioni, & satisfactioni pœnalium seu fiscalium condemnationum, sicut aliorum debitorum bona, ut in l. aufertur, §. fisco & l. deferre §. Papinianus, ff. de jure fisci, l. 1. & 2. Cod. in quibus caus. pignus vel hypothec. l. si quis posthac, juncta gloss. verb. habuit, Cod. de bonis præscriptorum, & ibi Salicet. l. 1. Cod. si propter publicas pensationes, docent *Negusant. de pignor. 4. membr. 2. part. princip. num. 125.* *Rebuff. ad II. Gallicas 2. tom. tit. 1. de constit. reddit. ut 1. gloss. 14. numer. 26.* *Gregor. Lopez in dict. l. 5. gloss. verbo tributo, Flores de Men. lib. 1. variar. quæst. 61. art. 3. numer. 18.* accuratissimè *Felician. 2. tom. de censibus, lib. 6. cap. 5. numero 11.* quem sequitur, & ejus verba transcribit *Amator. Rodriguez de concurs. creditorum, art. 5. par. 1. ex numer. 14.* post *Lassartem, de decima vendition. part. cap. 14. numer. 55.* & *Azeved. in l. 8. tit. 18. lib. 9. Recopil. num. 8.* & *Girond. de Gabel. 4. part. num. 3.* qui alias huic argumento quæstiones à principio necessariae annectunt, & disputant; & illam præcipuè, an in his bonis præferatur † Fisco cæteris administratoribus vel mulieri pro dote expressam habentibus hypothecam; & an Receptor pœnarum Came-

Cameralium possit petere decimam multarum, & condemnationum, vide *Eicobar. de ratiociniis, cap. 28. numer. 51. l. 25. tit. 13. part. 5.* *Boër. in praxi tit. de fisco, numero 32.* *Avend. 1. part. Pratorum; cap. 7. num. 14. & 2. part. cap. 11. n. 18.* *Aviles in cap. 2. Prator. verbo Camera, n. 5. in fin. & possunt recuperari, & exigi à quibuscumque ex possessoribus, etiamsi pro indiviso vel in communi possideat, ut in l. cum possessor. & ibi gloss. 1. in fin. ff. de censibus, Bald. in l. 1. n. 7. versicul. Item si sunt duo, Cod. de hereditat. vendenda.*

25 Privilegium autem istud † hypothecæ non æquè competit pro istis tributis, Dominis & Baronibus, sicut Regi, quando ejus tributa seu hæc condemnationes fiscales ex Regia concessione ad eos pertinent, ut in pluribus locis contigit; quod expressè advertunt *Aviles in dict. gloss. Camera, numer. 5. in fin. Avendan. in cap. 7. per tot. numero 14.* *Bobadil. dict. lib. 5. cap. 6. num. 3.* nisi à Rege cum eisdem privilegiis, & qualitatibus concedantur, tradit *Roland. conf. 62. ex numer. 5. vol. 4.* *Lucas de Penna in l. 77. publicam versic. item quia, Cod. de militibus, lib. 10.* Sed circa 26 officium Thesaurarii Regis † Receptoris, seu Depositarii, illud utique maximè convertum est in jure, utrum pecunia à fisci debitoribus exacta, & à se jam recepta, possit uti & cum ea negotiare, & an tale lucrum ex prædicta pecunia resultans debeat esse Thesaurarii, an verò Regis seu ejus fisci.

27 Et sanè negativa pars quæ contra Thesaurarium, & pro patrimonio Regali urget, pluribus † suadet fundamentis: Primò ex l. 1. & l. 3. Cod. de his que ex parte Collat. lib. 10. quas leges perpenlit Bart. ibi, contra Susceptores qui pecuniam Principis aliquibus mutant, vel ad Salaria Doctorum persolvenda destinata, in alios usus convertunt, & ex l. 1. & 2. ubi etiam Bart. Cod. de his que ex public. rationibus lib. 10. docet ibi Joann. Angel. conf. 90. numero 4. ubi quod officiales vel administratores non possunt in usus proprios vertere pecuniam publicam, nec alii mutare: *Decius conf. 473. numero 9.* ubi quod tales officiales teneantur pecuniam reddere in eadem specie qua sunt obligati ad custodiam, & dominium pecuniæ non est eorum, sed Principis, vel Reipublicæ; *Ruin. conf. 143. numero 5. & 7. vol. 5.* *Franciscus Marc. conf. 202.* *Ripa in tractat. de remediis ad conservandam libert. numero 17. in fin.* ubi ait quod Thesaurarii qui teneantur pecuniam publicam semper habere promptam, & paratam, non possunt ea uti pro se, vel alii concedere, & prædicta procedunt, etiam si agatur de modica quantitate ex Joan. de Platea in l. sciant. dict. tit. Cod. de his qui exp. rationibus, lib. 10. *Franc. Marc. dict. decif. 202. numero 3.* & conducent quæ supra diximus circa id quod Thesaurarius non possit quid de pecunia publica sibi applicare, vel in privatum commodum convertere.

28 Secundò ex eo quod Thesaurarii † officium nihil aliud est, nisi Arca & Domus deputata ad custodiam, & conservationem pecuniæ Principis, donec sive ab eodem Principe jubeatur, quomodo persolvere, aut erogare talem pecuniam debeat, vel ut jam sibi præscriptum & visum solvendi ordinem, suo tempore adimpleat, itaque Thesaurarius Depositario similis est, ut in libro primo, ff. depositi, ubi acti depositi tenetur qui rem custodiendam recipit; eleganter cum *Baconio, Conano & aliis, Pichard. in §. præterea, Oter. de Officialibus.*

instiuta quibus modis re contr. oblig. ex numero 9. usque ad n. 14. & relatis omnibus qui de hac re in proposito scripsere usque ad sua ter. pora diligentissimè *D. Joann. del Castillo lib. 3. practicar. cap. 16. numero 1. & 2.* Sed Depositarius † non potest uti re deposita, & ita faciendo dicitur in dolo, & furti tenetur, ut in l. qui furtum, ff. de conditio. furtiva, & in l. si sacculum, ubi gloss. & communiter, *DD. ff. depositi lib. 3. ubi Bald. Cod. eod. §. furtum, institut. de oblig. qui ex delicto, quod procedit etiam in pecunia, l. sponsaliorum, §. 1. l. Lucius ubi Paul. de Castro, & alii, ff. depositi.* Et urgent pro hac opinione expressa jura † in l. desiderium, & in l. fin. Cod. de depositi, ubi probatur quod depositarius, non potest depositam pecuniam aliis mutuo dare, & quod si fecerit, tenebitur de furto probat *Castrenf. conf. 141. numero 4. vol. 1.* ubi præcisè de eo qui fuit deputatus ad custodiam *Bal. in tit. decretalium Mediolanens. n. 3.*

29 Tertiò quia ex eadem ratione Thesaurarius † 31 vel Exactor pecuniæ publicæ non potest, si aurum recipit, convertere illud in massam, vel si recipit monetam, non potest in aliam speciem mutare, l. 1. Cod. de auri publici percept. lib. 10. ubi notanter subdit *Bartol.* quod omne lucrum percipiendum ex tali conversione, debet esse publicum, nec potest Exactor illud retinere cum conscientia. Sequitur ibi *Joann. de Platea*, qui infert contra eos qui aureos nummos recipiunt, & postea fusili arte id coquunt, & in aliam convertunt pecuniam & formam, ex ea regula probat quod omne lucrum quod alius facit ex re mea, restituendum est mihi, ut in l. apud leonem, ff. de præscript. verb. l. 1. & 2. Cod. de his qui ex publicis rationibus, lib. 10. *Rip. de remedi. ad servand. libertat. num. 17.* *Franciscus Marcus decif. 201. numer. 3.* ubi dicit quod non debent suscipere pecuniam redigere in massam, nec bibionare, cambiare, & in dict. decif. 202. numer. 3. ubi quod tale lucrum est reddendum fisco, quod etiam voluit *Rip. loc. præcitat.* & idem dicunt *Bartol. & Joann. de Platea in l. diu alios l. m. Cod. de susceptoribus præpos. & Anchar. lib. 10.* ubi dicunt quod cum pecunia communi non debent Exactores mercaturam exercere, & pro hac parte, quod lucrum omne spectet ad Principem, facit doctrina *Bald. in l. 1. quæst. 10. n. 12. Cod. pro socio*, ubi ait quod Depositarius qui licitè usus est pecunia deposita, tenetur restituere omne lucrum quod inde provenit, factus est enim locupletior ex re aliena, *argum. legis qui sine, ff. de negot. gestis*, & eam decisionem tenet *Alexand. in alia tamen part. in l. si non sortem in fin. princip. ff. de condit. indebit.* *Joann. de Anon. in cap. fin. num. 9. de usur.* *Decius in l. certa conditio, §. depositi, numer. 3. ff. si certum petatur.* Et in prædictis locis ponunt, an ubi Depositarius solvit lucrum, quod tamen non tenebatur illud restituere, possit illud repetere; & non mirum, quia si Depositarius utendo pecunia deposita tenetur ad usuras, etiamsi non sit in mora, nullo magis tenebitur ad lucrum quod fuit ex pecunia deposita: constat itaque ex prædictis, quod Thesaurarius possit aurum exactum conflare, nec in massam, aut aliam monetæ speciem redigere, sed si quod lucrum facit ex ejusmodi commutatione teneatur omne fisco reddere. Idem voluit *Fabian. de monte, in tract. de emotio. & vendition. quæst. 5. princip. col. 3. versic. Solutio, hæc ultima pars*, ubi quod in foro conscientiæ officiales, & in Judicio cogi possunt restituere;

Festus, in tractat. de collat. part. 8. quæst. 4. n. 30. & seqq. ubi late agit de hac re, sicut utique lucrum aliunde factum ex publica pecunia restituere tenetur Thesaurarius; itaque quod exigit retinere non potest.

Quartò & ultimò; quia Thesaurarius non dicitur simplex † Depositarius, cum enim mercedem, & Salarium habeat de publico adstrictu, oris vinculo & poena tenetur, sicut dicimus de Depositario, qui mercedem accepit, nam tenetur in plus; Depositarius enim simplex solum tenetur de dolo, & lata culpa, ut in l. quod Nervæ, ff. depositi, Depositarius verò qui mercedem accepit tenetur de levi culpa, ut in l. sicut certo, §. nunc videndum, ff. commodati, in versic. nisi forte, l. 1. §. si vestimenta, ff. depositi, l. qui mercede, ubi gloss. locat. Cod. 2. depositi, ibi: Vel si aliquid pro custodia recepisset: & in terminis loquens de Thesaurario, & officiale quod rationem mercedis tenetur in plus, ita observat Decius conf. 473. num. 2. Gratus conf. 94. vol. 2. Unde cum in Thesaurario publico ratione officii & mercedis intuitu hujus sibi assignatæ pecuniæ persolvatur, & depositum fiat gratia deponentis, id est, modum solius principis, qui deputavit Thesaurarium, non debet ille pecuniam exercere nomine proprio, nec ex ea, ejus negotiatione lucrum aliquod captare, & sibi appropriare, quod effecerit, tenetur restituere Principi & Regi qui dominus est, quibus & aliis fundamentis, ita in Thesaurario publico resolvunt Ruin. conf. 543. n. 2. volum. 5. Petrus Surd. conf. 391. volum. 3.

Cui itaque assertioni, quæ ut verissima & juri consona, in rigore disputationis est attendenda, & observanda, non oberunt aliqua juris fulcimenta, quæ ut contrariam adstrueret opinionem ingeniosè adduxit Bursat. conf. 325. & in prius quod videbatur dicendum talem Thesaurarium † effici dominum pecuniæ sibi numeratæ, ac per consequens ea uti posse; nam numeratio operatur dominii translationem, ut in l. in nave sauphela, ff. locati, Bald. in l. incendium circa finem, Cod. si certum petatur, gloss. in l. ejus qui in Provincia, ubi Bart. num. 22. dicit eam notabilem, & signandam, ff. si certum petatur DD. in dict. ejus, ubi versic. Quas vero num. 6. & 7. dicit sustineri posse per hanc rationem consilium Imolæ in l. si ubi dederint, ff. de donation. & in l. casus, ff. de solut. ubi dicebat, non commississe furtum quemdam qui in proprios usus converterat pecuniam sibi à mercatore numeratam, ut alii traderet Castrenf. in conf. 141. in 4. dub. vol. 1. ubi infert quod recipiens ab aliquo pecuniam in aliquid convertendam, non committit furtum si non convertit, quia dominium est in eum translatum, Decius in consil. 6. col. 2. versic. secundo ista conclusio. ubi dicit quod recipiens non dicitur obligatus in specie, sed in genere; ad restitutionem, & infert quod ideo Exactor Piumbini non tenetur restituere domino lucrum, quod facit cum illa pecunia, quia potuit eam tanquam propriam contrahere, & infertur quod si pecunia sic per eum exacta periret, Exactor non esset liberatus, quia genus perire non potest, l. si te bonis, Cod. de jur. deliberat. dict. l. incendium, Cod. si certum petatur, l. in ratione, §. in certis, ff. ad l. Falcid. idem voluit Bald. in l. 1. quæst. 10. cap. propositio. Capel. Tolosan. in decis. 168. dicens quod furtum non committit commutando, & vertendo in proprios usus, is cui nomine depositi vel commodati tradita fuit pecunia numerata, licet aliud

fit quando data est per modum speciei, allegat gloss. in l. 3. in versic. obnoxiam cap. depositi Rota decis. 860. incipit penes Titium Campforem, in antiquis alias est prima substitutio de deposito, Cravet. conf. 366. numer. 6. & conf. 705. numero 22.

Et id ipsum in terminis observat Alciat. conf. 100. num. 5. ubi propriè loquitur in Thesaurario, & dicit quod si pecunia detur numerata, & non in sacculo, transfertur † in dominium The-³⁴ saurarii, qui ideo potest de ea disponere pro libito, adeo quod si ex ea aliquid lucratur, suum est, nec spectat ad Principem, & ibi propriè loquitur de allagiis monetarum de quibus nos quoque verba facimus, ut novissimè hoc idem concludit Bursat. in allagiis in conf. 35. n. 13. usque ad 18. ubi sustinet dominium ad alia lucra facta per Thesaurarium cum moneta exacta, & in lucro factò extra allagia, extat Cuman. decis. in conf. 178. in 2. dub. sequitur Decius dict. conf. 6. col. 2. & Alciat. in dict. conf. 100. numero 18.

Sed respondetur, quod sola numeratio non efficit † quod transeat dominium, nec semper³⁵ numeratur pecunia, ut tantundem reddatur, sed fit sæpe numeratio, ut sciatur quantum fuit solutum, & quantum receptum, ut probatur in l. Lucius, ff. depositi. quam ponderant ad hoc Mascard. Galli in tractat. de usuris, numero 629. sic dicimus quod æstimatio non semper emptionem facit, sed donat solum valorem, Bald. in l. ex conventionem. in 3. opposit. Cod. de pactis, Socin. in conf. 262. num. 3. vol. 3. Nevican. Sylv. nuptiar. lib. 2. n. 72. & ex conjecturis cognoscimus quando æstimatio sit ad effectum perferendi dominium, vel ad sciendum naturam contractus, l. proculus de usufruct. l. in aula, ff. depr. reip. verb. Everus, l. 46. Cravet. resp. pregonero, numer. 318. Menoch. de arbitrar. Judic. casu 199. n. 2. Natta in conf. 93. num. 1. Ofat. dec. Pedemontan. 95. Eodem modo dicimus quod æstimatio non facit emptionem, quando natura contractus est quod non transferatur dominium Bart. in l. sicut cetero, §. non videndum, in fin. ff. commod. Bald. in l. 1. quæst. 3. Cod. commod. Anchar. conf. 72. in fin. Tiraq. de retract. consanguin. §. 1. gloss. 14. num. 21. in fin. Nevican. dict. lib. 2. numero 72. in 5. limitation. Thesaurarius enim nullam habet jurisdictionem, nec potest exigere ab invitis, sed recipit ab ei solventibus & ferentibus Francisc. de March. dec. 204.

Præterea, quia hi qui solvunt Thesaurario, non³⁶ hoc agunt, & citra eorum intentionem est, ut merum transferant dominium; sed ut Principi solvant & ab ejus debito, & obligationi nexu se liberent, veluti & è contrario Thesaurarii recipientis animus non est facere suam pecuniam, sed pro natura negotii, & ex injuncto onere officii, Principi suo acquirere, ut in proposito arguit Ruin. ut in conf. 143. numer. 2. vol. 5. ubi ait quod dominium pecuniæ non transit in recipientem; quando solvens non hoc agit, nec recipiens; Bursat. dict. conf. 325. num. 15. ad stipulatur Doctrina Bartol. in l. Titium, §. altero, n. 1. & 2. ff. de administrat. tutela, ubi ait quod pecunia reputabitur tutoris, quando proprio nomine vendit rem pupilli, secus verò quando illam vendit pupilli nomine, quia tunc dicitur pecunia pupillaris; quo fundamento utitur Decius conf. 473. n. 9. ubi dicit Thesaurarium esse debitorem speciei non generis, quia recipit pecuniam nomine Reipubli-

Reipublicæ, & ideo liberatur per empta speciei, & facit quod consiluit, Jas. conf. 229. num. 34. vol. 2. ubi defendit Thesaurarium Ducis Mantuæ, teneri eo quod solum superextantes pecunias, & quæ superfluere, erogavit in alia negotia: & in eodem casu de quo loquimur pecunia semper est Principis, non Thesaurarii, & ita percipit Festasius de collectis 3. part. principali, cap. 1. num. 30. cum sequenti.

Hic etiam obstant consil. Cuman. 178. Alciat. 100. Decii 6. quibus specialiter respondit Petrus Surd. dict. conf. 390. n. 27. & 28.

Deinde huic resolutioni non oberit si afferas exemplum tutoris qui efficitur † dominus pecuniæ quam exigit pro pupillo, & in tantum obligatur ei in genere quod si perierit, non erit liberatus ex Doctrin. Bart. in l. Titium, & Mevium; §. altero, n. 1. ff. de administration. tutor. Bald. in l. si Petrus, Cod. communia utriusque iudicii, Decius dict. conf. 6. Alciat. dict. conf. 100. num. 6. ubi ait valere argumentum de The-³⁷ saurario ad tutorem.

Quia objectio hæc diluitur si advertas terminos esse longè diverfos † in proposito, & discrimen consideres in Thesaurario & tutore, tutor enim generalem habet administrationem, ut toto tit. ff. de administration. tutel. & ideo potest, imo aliquando debet pecuniam convertere in species, aliquando species in pecuniam: at The-³⁸ saurarii administratio tota consistit in recipiendis, custodiendis & solvendis pecuniis, nihil autem ex se facere potest, quinimo & an sponte solventibus non recipit nisi cum bullitino seu tessera Magistratus, sicuti eam alii non solvit sine ejusdem mandato; propterea non mirum si tutor obligatur in genere, secundum Din. & Bart. in dict. §. altero The-³⁹ saurarius autem in specie.

Rursus satisfit, quod si tutor obligatus sit in genere † tamen pecunia non definit esse pupilli, nec dicitur esse tutoris, ut ipsemet Bart. dicit, loco præallegato. ubi infertur quod si negotiatur tutor cum pecunia communi, tunc dicitur compendium commune, etiam si nomine proprio gesserit negotium; quod non est quando nomine proprio & de propria pecunia negotiatur, quia tunc lucrum est proprium tutoris, etiam si pecuniam congefferit ex venditione rerum minoris, facta tamen suo proprio nomine, ut ibi, n. 2. versic. Si verò de propria, & n. 1. ubi dicit quod pecunia redacta ex re pupilli, quam tutor proprio nomine vendit, non efficitur pupilli, l. qui vas, §. fin. ff. de fructu, & paulò post dicit, quod si res proprio nomine empta de pecunia pupilli, transeat in pupilli dominium, tamen si postea tutor illam vendat nomine proprio, pecunia erit tutoris, & si ex ea emat aliam rem, illa non erit pupilli: ecce ergo quod pecunia exacta non definit esse pupilli, argumentum ergo non subsistit, tutor tenetur in genere erga pupillum, ergo pupillus non est dominus pecuniæ suo nomine per tutorem exactæ à debitoribus, quinimo ego credo quod pupillo seu adulto, finita tutela, detur rei vindicatio contra pecuniam tutori solutam à debitoribus pupilli; nam per debitorem ejusque ministerium acquiritur pupillo dominium & possessio, l. si Procurator in fin. ff. de acquirend. rer. Domm. l. 1. §. per Procurator. ff. de acquirend. possess. & utroque loco, glossa & DD. Et non valet discrimen quod Alciat. recitat dict. conf. 100. numero 6. versic. ad idem, facit inter pecuniam & alias res, quandoquidem vanum est, nec aliqua subest ratio diverfitatis, nam etiam⁴⁰ Oter. De Officialibus.

pecunia transit in dominium mandantis, quando solvit, id in animo gerit, ut mandanti quaratur; & recipiens id agit ut pro mandante gerat negotium, quemadmodum in proposito explicat Ruin. dict. conf. 143. num. 2. & sequenti volum. 5. ubi ideo infert quod pecunia efficitur domini non autem The-⁴¹ saurarii.

Nec non etiam immorari debet quod The-⁴² saurarii nostri temporis officium non conveniat † Suf-⁴³ ceptoribus antiquis, Exactoribus & Arcariis, de quibus in tit. Cod. de susceptor. dict. lib. 10. sed potius Argentariis & Nummulariis, ut probat Alciat. dict. conf. 6. & conf. 100. num. 1. Curtius Jun. conf. 19. numer. 9. Cassan. in catalog. gloria mundi 6. part. considerat. 17. cum tribus seqq. Bursat. dict. conf. 325. n. 26. quia non infittere debemus in nomine, vel sonitu officii, sed in qualitate oneris inventi, aut obligationis susceptæ, quæ ut supra probavimus, ejus est conditionis & naturæ, ut tanquam Depositarius fideliter recipiat & custodiat pecuniam Principis, & quibus placuerit persolvat, ut doctissimè respondit Petrus Surd. dict. conf. 391. n. 30. ubi & alia argumenta quæ in proposito poterant perpendi faciliori negotio.

Quæ resolutio de jure absque dubio procedit, & firmiter est amplectenda, præterquam si Princeps in concessione † tituli The-⁴⁴ saurarii ei concesserit, & gratiam faciat, quod suâ pecunia indistinctè negotiare possit, eo solo contentus quod pretium emptionis officii sibi persolverit, & Regios redditus & solvendis pecuniis, nihil autem ex se facere potest, quinimo & an sponte solventibus non recipit nisi cum bullitino seu tessera Magistratus, sicuti eam alii non solvit sine ejusdem mandato; propterea non mirum si tutor obligatur in genere, secundum Din. & Bart. in dict. §. altero The-⁴⁵ saurarius autem in specie.

Unde superiori succedanea est quæstio illa, utrum diminuto monetæ † valore & pretio ex⁴⁶ nova pragmatica seu lege Principis, periculum istius diminutionis debeat subire The-⁴⁷ saurarius in moneta, & pecunia, quam, ut Principi persolveret, jam receperat & custodiebat; qua in re plures exortæ fuerunt lites in nostro Regno Castellæ ex anno in quo Augusti mense sanctio Regia fuit edita & promulgata, qua valor pecuniæ are nempe de Vellon ex dimidia parte fuit minutus. Et in nostro Regno conventu in dirimendis harum litiarum & quæstionis propositæ controversiis, commune obtinuit placitum, & uniuscujusque aulae Judicum concursu votum, quod pecuniæ extantis periculum ad Regem pertineret, utpote ejus dominum; Nam periculum semper tangit dominum rei, ut in l. incendium, Cod. de rebus credit. & l. si certum petatur, l. ff. & Cod. de pericul. rei venditæ.

Unde simul cum ipsa pragmatica † sanctione⁴⁸ diminuti valoris monetæ, erit quoddam Regis decretum, & editum quod The-⁴⁹ saurarii omnes, & qui publicam pecuniam penes se depositam habebant, etiam intra certos dies, notam & manifestam facerent coram Præatore, & exhiberent ac numerarent in certa forma ad evitandum fraudes, ne cum fortassis eam consumptam vel mutuatam aut distributam haberent, posteaque supponerent ab aliis privatis susceptam, aut suam propriam pro Regia, & damnum diminutionis & reductionis hoc modo vitantes, lucrum in sua pecunia consequerentur. Itaque The-⁵⁰ saurarius qui præscripta forma in Regio præcepto contenta, pecuniam Regiam seu publicam manifestavit, solvens in moneta nova, aut minuta, dimidiam partem ad quam fuit reducta, liber semper evasit & ab Judicibus fuit absolutus, qui verò non manifestavit periculum diminutionis sustulit. Et idem in

omnibus administratoribus & economis Baronum seu Dominorum, quia ad bona sua concursus debitorum, vulgo *Pleyto de acreedores*, fecerant, in Curia nominatum fuit observatum.

44 Circa alios verò Depositarios ÷ diversimodè in Senatu nostro obtentum extitit; & omnibus pluribus quæ pro clientibus in his litibus multifariam expendi, & ab aliis præstantissimis Advocatis animadversa vidi & audiui, & brevitate causa omitto, distinctione rem hanc absolvam. Aut enim controversia super deposito voluntario pecuniæ fuit orta, & tunc si in sacculo signato cum in tali casu dominium ejus apud deponentes semper permanferit, ut in *l. die sponsalium*, 25. §. 1. ff. de positi, ibi: *Qui pecuniam apud se non ob-signatam, ut tantumdem redderet, depositum in usus proprios convertit post moram, in usuras quoque judicio depositi condemnandus est*, ponderata illa quæstione, non ob-signatam, per argumentum à contrario sensu, *l. 1. §. eleganter versic. Si pecunia, ff. de positi*, periculum ad dominum pertinuisse pluribus sententis fuit decretum & stabilitum, maxime si probatum fuit pecuniam semper extitisse, nam Depositarius regulariter periculo rei depositæ obnoxius non est, nisi dolo suo proveniat, *l. 1. §. si vestimenta, ff. de positi, l. sicut certo, §. nunc videndum, ff. commodati, §. præterea, Institut. quibus modis contrahit obligat.* non verò si ex casu fortuito ex dictis iuribus; Decius in *l. in contrahentibus, ff. de regul. jur.* & factum Principis minuente pecuniam, casus est solutus, ut per *legem, item si verberatum, §. item si forte, ff. de rei vendicatione.* & *l. apud Julian. §. constat, ff. de legat. 1.* ita advertit in proposito Gratian. tom. 1. disputat. forens. cap. 521. n. 25. Si verò pecunia non in sacculo signato, sed simplici numeratione voluntariè fuit deposita, & Depositarius tantumdem reddere se obstrinxerit, tunc cum in hoc casu non depositum proprium & regulare, sed irregulare contrahatur, ut in *l. Lucius 24. ff. de positi*, ibi: *Quod ita verum est si id actum esset, ut corpora nummorum eadem redderentur, nam sic ut tantumdem solveretur, convenit, egreditur ea res depositi notissimos terminos dict. l. dies sponsaliorum, §. qui pecuniam, l. Quintus, ibi: Viginti quinque nummos, quod apud me esse voluisti, & ibi: Quibus & primum prospiciant ne vacui tibi sint, id est, ut usuras eorum accipias, l. 1. §. sæpe, ff. de positi* ibi: *Sæpe evenit, ut res deposita vel nummi periculo sint ejus apud quem deponuntur, ut puta si hoc nominatum convenit, l. 2. tit. 3. part. 5. ibi: Fueras ende si fuisse de aquellas cosas que se pueden canzar, o pesar, o medir, si quando la recibisse la fuisse dada por cuenta, o por peso, o por medida.* Ca entonzes pesaria a el señorío, ubi Gregorius Lopez in Scholio super verbo, fueras ende, docet copiosissimè, & summa cum eruditione omnes qui ad sua tempora accuratè de ea re scripsere, Dominus Joannes del Castill. lib. 3. practicar. cap. 6. ferè per tot. & specialius, num. 31. utique in hoc casu pecuniæ depositæ periculum, & reductionem ad Depositarium, utpote dominum, pertinere pluries in Senatu declaratum vidi, nec mirum cum talis Depositarius debitor generis sit, & cum genus perire non possit, tenebitur de periculo & casu fortuito, ut elegantè per plures convincit rationes Joann. Vincentius Honded. conf. 43. per tot. vol. 2. Mandel de Alva conf. 3. numer. 3. Anton. Gomez 2. tom. variar. cap. 7. n. 3. in princip. D. Joann. del Castill. lib. 3. cap. 16. n. 34.

Aut depositum pecuniæ fuit ÷ necessarium, 45 quia in iussu Judicis sequestrata est, ut crebro accidit, in *l. si fidejussor. §. penult. ff. qui satisf. dar. cog. in l. si solutus, ff. de solutione.* & in *l. si creditor, & in l. acceptam, Cod. de usuris*, docet Angel. Perusinus in tract. de sequestris, num. 4. Pichardus in §. præterea Institut. quibus modis re contrah. oblig. num. 20. & tunc absque dubio periculum ad dominum etiam pertinet ex rationibus, & iuribus supra adductis, cum semper dominium in eo remanserit, non in sequestro, ut pluribus adductis tradit D. Joann. del Castill. ubi proxime num. 23. quiniom & possessio, ut in *l. interesse puo, ff. de acquirend. possessione*. Menoch. de retinend. possessione. remed. 3. ex numer. 88. usque ad numer. 100. Corraus Miscel. Juris lib. 3. cap. 2. numer. 12. cum tribus seqq. cui resolutioni non adversabitur text. in dict. l. licet, §. res deposita, ff. de positi, & in cap. 1. de sequestratione. possess. & fructuum: in quorum conciliatione immorari fas non erit, cum de ea latè egerint Charond. verosimilium, lib. 3. cap. 6. Cujac. lib. 9. observation. cap. 33. Duaren. de sacris Ecclesie ministris, lib. 3. cap. 10. Robert. lib. 4. sententiar. cap. 6. Petrus Gregor. lib. 23. syntagmat. juris cap. 3. num. 20. Pichard. in §. præterea, num. 22. Institut. quibus modis re contrah. obligat. D. Joann. del Castill. ubi supra ex n. 15.

Et in deposito Judiciali, diminutionem mone- 46 tæ non periculo Depositarii, sed domini ad quem pecunia pertinebat, addere in pluribus litibus obtinui, nisi in eis in quibus probatum fletit pecuniam in negotiatione ambulasse, nec stantem permanisse.

Et idem in pecunia quæ pro redemptione ÷ ali- 47 cujus census fuit parti oblata, & ipsa acceptionem renuente, per Judicem deponi apud aliquem fuit iussa, quia tunc deposito rectè factò, periculum ad eum qui recipere pecuniam debuit, spectabit, ut resolvit Felician. 2. tom. de censibus lib. 4. cap. unic. n. 6. ibi: *Sed si deposita fors periret cuius periculum dicendum esset perire, & distinctione difficultas absolvenda est, ut si creditor iussu recusaverit depositum recipere, debitori pereat, si minus creditori, & l. qui decem in princip. & l. creditor oblatam in principio, & utrobique Bart. & DD. communiter, ff. de solutione. l. 1. Cod. de susceptor. & Arcarius, lib. 10. plurimos in eam sententiam recenset Tiraque. de tract. conventionali §. 4. gloss. 6. n. 34. illam sequutus consensus Petrus Folenus, dict. vers. instrumentum gratia, num. 50. & ita obtinui in causa & lite Villæ de Rus, ÷ contra Comitem 48 de Villamor super deposito fortis principalis cujusdam census, decem septem millia ducatorum, quod ego totis viribus legitime esse factum contendebar ante editionem pragmaticæ diminutionis & reductionis prædictæ monetæ, ac per consequens, periculum ejus ad Comitem spectare debere, ex supra relatis legibus & doctrinis.*

Et licet aliquantulum divagari videtur, inter alia obstacula quæ illi deposito opponerentur, illud potissimum & disputatione dignum fuit valdè controversum & ventilatum, quod depositum ÷ prædictæ quantitatis non fuit Comiti per- 49 sonaliter intimatum, nec potuit, quia Comes tunc temporis, ex delegatione Regia Ducis Generalis officio inferviebat in Fortalitio de Larache, quod licet hujus Regiæ Coronæ dominio subfit, longe tamen ab Hispaniæ Regno distat, & in territorio Africa situm manet; cum tamen conditione expressa obligationis census cautum erat, quod solutio

rem perquirendum, vel citandum personaliter si extra Provinciam abfuerit; Parlador. lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. §. 9. numer. 14. Secundo & non leviter, quia nullus in jure arctatur, ut cum maxime sumptibus & expensis ÷ 53 quærat adversarium absentem, ut cum eo litigii concertationem (quam intendit) ineat, ut colligitur ex textu elegantè, in *l. Sed & hæc persone, 35. §. non solum, ff. de Pro uratoribus*, ibi: *Ceterum cogi eum etiam in Provinciam de Roma abire, vel e contrario, vel à Provincia in aliam Provinciam, & defendere durum est.* Conducit text. in *l. idemque, 16. versic. sed hoc ff. pro socio*, gloss. in *l. feminas, ff. de Procuratoribus*, docet Rodericus Suarez in *l. 2. tit. de los emplaçamientos, lib. 2. fori legalis, §. ulterius queritur, num. 4.* ubi ex ipsamet ratione contendit debitorem principalem, extra territorium vel Provinciam absentem exequendum non esse; Gregor. Lopez in *l. 9. tit. 12. part. 9. gloss. 1. & in l. 11. tit. 7. part. 3. in verb. de ymbiar su personero*, Joan. Gutierrez dict. cap. 28. de jurament. confirmat.

50 Ut autem periculum diminutionis Comes vitaret, ex parte ejus objiciebatur, quod talis ÷ intimatio, ut depositum fieret, necessario ei in persona fieri debebat, quando quidem certius constabat in prædicto Fortalitio esse, ubi copia ejus haberi poterat, & in suum dictamen licenciatus Perez del Pulgar, & Dominus Didacus Nuñez del Castill. doctissimi, & peracutissimi Advocati, qui partes Comitibus agebant, inter alia, decisionem 15. Gamæ Lusitani expendebant; junctis pluribus adductis per suum additionatorem Flores de Mena virum doctrinam, & eruditione laudabilem, Carrione natum (unde & ego ortus sum) in qua decisum manet absentem ab his Regnis, in loco quantumvis remoto, & distanti, etiam apud Indos, dummodo sedes, vicinitas aut habitatio ejus nota, & certa sit, necessario personaliter citandum esse, ex iuribus & rationibus ibi perpensis, & à me ex animo brevitate causa omittis.

Ego tamen defensorem ei creari in hoc casu 51 posse, & prædicto defensori intimationem ÷ pecuniæ oblatæ factam sufficere, ut depositum post eam factum firmiter exequentibus ministrabam: & primo ex eo quod quando lis movetur contra absentem à Regno, defensor ei ÷ creari debet cum quo acta fiant, & intimationes, quæ aliàs in persona fieri debebant, ex gloss. communiter approbata per text. ibi: *in l. ab hostibus, ff. ex quibus caus. m jores, & de jure nostro Regio est textus formalis, in l. 12. tit. 2. part. 3. ibi: Vegadas ay que cavivian, o no son en la tierra a quellos contra quien el demandador quiere fazer su demanda, o mueren sin herederos, por quien andeincar sus bienes a jamparados, o porende el que quisiere fazer tal demanda, como esta de pedir al Juez del lugar que de quien guarde en aquel pleyto, los bienes de aquel a quien quiere demandar, e el deberlo fazer, e esto es por que su señor non seria y para responder non otro por el, e quando tal guardador fuere dado, puede entrar en Juicio con el, e todo quanto razonare, o ficieren por el derechamente, e sin engaño sera valedero tambien como si estuviese delante aquel cuyos fuesen los bienes, ubi Gregor. Lopez in verbo, que captivan, tradit Bald. in l. cum proponas, Cod. de bon. Autorit. Judic. possidend. Menoch. de arbit. Judic. lib. 2. centur. 2. casu 150. Suarez de Paz in sua praxi tom. 1. part. 3. numer. 5. Joann. Gutierrez de jurament. confirmatorio, 1. part. cap. 23. numer. 5. & 6. qui firmiter tenent ad creandum hunc curatorem, seu defensorem non esse necessarium præcisè absentem extra Regnum, sed satis esse extra Provinciam vel territorium, ubi si ri debet Judicium, idem Joann. Gutierrez lib. 1. practic. quest. 133. super intellectu legis, 19. tit. 20. lib. 4. novæ Recopil. in illis verbis, Y dados los dichos pregonos, sea citado el dicho deudor, para el dicho remate en su persona, si pudiero ser avido. Ubi resolvit non esse debito-*

52 rem perquirendum, vel citandum personaliter si extra Provinciam abfuerit; Parlador. lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. §. 9. numer. 14. Secundo & non leviter, quia nullus in jure arctatur, ut cum maxime sumptibus & expensis ÷ 53 quærat adversarium absentem, ut cum eo litigii concertationem (quam intendit) ineat, ut colligitur ex textu elegantè, in *l. Sed & hæc persone, 35. §. non solum, ff. de Pro uratoribus*, ibi: *Ceterum cogi eum etiam in Provinciam de Roma abire, vel e contrario, vel à Provincia in aliam Provinciam, & defendere durum est.* Conducit text. in *l. idemque, 16. versic. sed hoc ff. pro socio*, gloss. in *l. feminas, ff. de Procuratoribus*, docet Rodericus Suarez in *l. 2. tit. de los emplaçamientos, lib. 2. fori legalis, §. ulterius queritur, num. 4.* ubi ex ipsamet ratione contendit debitorem principalem, extra territorium vel Provinciam absentem exequendum non esse; Gregor. Lopez in *l. 9. tit. 12. part. 9. gloss. 1. & in l. 11. tit. 7. part. 3. in verb. de ymbiar su personero*, Joan. Gutierrez dict. cap. 28. de jurament. confirmat. 1. part. num. 4. cum tamen certissimum fit quam ingentes sumptus necessario cautarentur, si esset mittendus nuntius ad citandum absentem extra Regnum, & quam difficilis esset aditus circa personam Comitibus in tali Fortalitio existentis & tam magno infervientis officio, ut ei quidquam intimaretur, & quod tempus in hujusmodi intimatione faciendâ delibaretur.

Cerò in casu litis de qua contendebar, fortius urgebat consideratio, quia concilium Villæ de Rus depositum pecuniæ, super cujus intimatione controversia fuit exorta, ad redemptionem census, ÷ cujus obligatione premebatur, fecit; 54 quæ utique redemptio tam ex natura actus quam ex expressa partium conditione in censu posita, remorari, ex temporis intervallo non poterat, ut est plusquam notum, ut docet Covarr. lib. 1. variar. cap. 9. num. 8. versic. postremo, & proseguitur latè Gaspar. Roderic. de annuis redditibus, lib. 1. quest. 6. n. 44. & lib. 2. quest. 10. n. 3. unde conditio intimationis faciendæ Comiti vel possessori majoratus æquitate, & forma imposita censetur, quæ conveniret naturæ actus, ut in *l. ita stipulatus, 115. §. item si quis, ibi: Et ipsius rei naturam, ff. de verbor. l. proculus, ff. de usufruct. l. insulam, ff. de præscriptis verbis*; quia quod naturaliter inest pro expressa haberi debet quasi ipsa natura loquente. Bald. conf. 130. col. 1. vol. 3. docet Cravet. respons. pregonero, num. 318. & de antiquis temporibus, 4. part. numer. 222. Tiberius Decian. respons. 57. numer. 61. vol. 1. Menoch. de arbitrar. 1. casu 199. numer. 2. Ofalc. decis. pedemontan. 95. D. Joann. del Castill. tom. 5. cap. 86. & 87. & cap. 13. tom. 6. n. 20. quod si creditor census absens extra Regnum, personaliter esset citandus, libertas redimendi differebatur, & quodammodo difficilis admodum, & pene impossibilis reddebatur contra naturam actus, ut rectè animadvertit & summe commendat Filiucius 2. tom. de censib. lib. 4. cap. unico, numero 5. ibi: *Illud judicio meo eximium pondus & momentum habet, quod antea expenderam, scilicet redimendi facultatem in eadem libera debitoris voluntate nullo modo posse amitti, auferrî, restringi aut coartari.*

Quartò in casu proposito, id est de mente ÷ 55 Roderici, lib. 2. de annuis redditibus, quest. 15. num. 55. & 56. Quibus utique fundamentis non obtare decisionem Gamæ cum ibi adductis, & per

per Flores Diaz de Mena in additione ad eam, firmiter intendebam; nam jura, & DD. ab ipsis adducti procedunt in diverso casu, nempe, quando quis de novo litem movere intendit contra absentem de cuius domicilio & habitatione non dubitatur; tunc enim nihil mirum quod personaliter citari debeat, ut jam subiecti, an verò contendere velit, ut in l. ... & ex rationibus ibi adductis.

56 Nec iterum pro parte ꝑ Comitibus illud, in quo etiam innixi Advocati sui pedem firmabant, Comitum ut pote iussu principis, & Reipublicæ causa absentem à Regno, ut præsentem judicari debere, vel saltem restitui posse adversus æstimationem factam cum defensore nominato vel cursum temporis eum constituentem in mora, ut in l. 1. ubi notant, Bald. Cod. ex quibus caus. majores & in l. 2. §. legatis, & in l. si quis in legatione, ubi notat Barb. ff. de iudic. & in l. penult. versic. ultim. ff. de legationib. prosequitur latè Bonifacius Rugerius, conf. 2. per tot.

Sed respondebam multipliciter & primò quòd restitutio ꝑ non fuit petita, secundò quòd et si petita esset absentia Reipublicæ causa vel iussu Principis, qui ejusdem regitur metis, & clauditur cancellis, ut per Cevall. conf. 4. num. 4. non præstat exculationem in casibus, in quibus potuit quis Procuratorem vel latorem relinquere, ut in l. fin. Cod. de iurisdic. Rogerius dict. conf. ex num. 5. Tiberius Decian. respons. 121. numero 24. vol. 3. ubi ait quòd quando quis potest removere impedimentum absentia & non removel mittendo vel relinquendo Procuratorem, & non facit, sibi est imputandum ex Doctrin. Bartol. per illum text. in l. sed & si per Prætozem, §. 1. versic. sed nec ad eos, ff. ex quibus caus. majores, ubi probat, quòd non dicitur impeditus, qui de facili impedimentum removere potest, & id ipsum tradit in l. quibus diebus, & plura in proposito congerit Ignatius Diaz del Villar, in sua Sylva respons. 2. lib. 1. n. 47.

58 Tertio quòd restrictio ob absentiam ꝑ causa Reipublicæ censetur, quando foret læsus, vel actus sic fieret, dicto quòd non adfuit, ut in l. his qui Reipub. causa antepenult. ff. ex quibus caus. majores, docet Socin. conf. 116. in præsentia consultatione. à n. 3. vol. 4. Tiberius Decianus respons. 69. vol. 2. n. 9.

Sed, ut intra limites nostræ materiæ includamur, & ad propositum à quo digressi fuimus, reversum faciamus, hic disputanda se offerebat quæstio illa, utrum Thesaurarius pro pecunia Regis, vel deposita, sibi à latronibus ꝑ furto subtracta teneatur, an verò allegans & probans casum furtivum, immunis sit. Qua de re latissimè agit & per argumenta & rationes subtiliter procedit Burlat. omninò videndus, dict. conf. 325. tom. 3. nec enim in hac & aliis similibus quæstionibus latissimè per eum ibi agitat immorari fas est, cum ibi, & dubia, & resolutionem accipere vales.

59 Unde cum Comes etiam si Matrini adesset necessario teneretur recipere, nec recusare ullo modo poterat, consequenter dicebam nullam inesse, nec potuisse considerari ob absentiam læsionem, ut talis restitutio concederetur, & ita obtinui, & quia articulus iste in Curia anceps fuit reputatus, & ad secundum Aulam remissus, obiter circa quæstionem periculi diminutionis monetæ quoad pecuniarum depositam, hanc litem & Regales Senatus decisiones memorare non erubui.

Verum pro Coronide hujus Capituli scias quo-

modo Thesaurarius, ꝑ scribere in suo libro debeat, & qua forma & stylo pecunias, quas intuitu sui officii recipit, attentè advertas velim quæ in proposito summaque cura, & ingenti studio retulit, & cumulavit Petrus Surdus dict. conf. 391. his verbis, *Convenire porrò non possunt cum Alciato, qui in conf. 100. num. 12. & sequenti, voluit Thesaurarium non teneri super libro suo scribere species monetarum receptas, sed sat esse si ponat earum valorem juxta tempus quo illas recipit, id quod post firmat etiam Burlat. dict. conf. 395. numero 1. usque ad 12. movetur autem eorum uterque, quia nec in legibus, nec apud DD. reperitur cautum quòd eo modo libri componantur; quandoquidem rationum liber componi ita debet, ut intelligantur omnia singulariter, non in summa aut in confuso, adeo quòd ex eo cognosci possit veritas, & falsitas descriptorum, l. antepenultim. ff. de condit. & demonstrat. Bart. in conf. 150. Cum prædicta examinauerent, in fin. vol. 1. Socin. versic. 113. numero 3. & 4. volum. eo quòd sigillatim describi debent omnia, & dicit Angelus, in conf. 277. numer. 6. quem sequitur Socin. in locis citatis ita debere esse clarum librum vel deprehendi possit an probe vel improbe rationes sint in eo relatae, Plot. in tract. de institut. Jur. §. 9. numero 31. & dicit Bart. in l. comperimus, Cod. de navicula, lib. 11. quòd liber officialis continere debet singulariter omnia, ita quòd contineantur allegat. l. neminem, Cod. de susceptoribus, Socin. Junior. in conf. 148. numero 6. & seqq. volum. 1. ubi dicit describi debere omnia aperte & distinctè, ut singula valeant decerni, & quòd descriptio fieri debet singulariter. Roland. latè alios allegans, in conf. 48. numero 20. volum. 1. & præter eos Decian. in conf. 110. num. 8. & seqq. Decian. in conf. 85. num. 25. volum. 2. & latius in conf. 49. num. 18. vol. 3. ubi addit Roman. Gail. Paris & Gratian. Menoch. de arbit. Judic. casu 209. num. 14. Sed non potest dici singularis, distincta, & aperta descriptio pecuniarum, quando ejus forma vel species non designatur, itaque cum plurimum differat auream & argenteam recipit monetam, cujus idem valor extrinsecus in Regione passim solo etiam temporis cursu mutari solet, an vero deteriori liga vel ære contaminatam exigeret, dignosci possit, an eam recipit cujus valor augetur vel aliam de cujus augmento nihil est sperandum, præterea liber rationis continere debet omnes res, ut dicunt prædicti DD. ut videmus idem esse in inventario; quia in eo debent omnia describi, & si quid omittatur pro eo in litem juratur, l. fin. Cod. de arbitrar. tutor. l. tutor. qui reparatorium, ubi Bart. col. penultim. ff. de administr. tut. Corn. in locis præcitatis, Ruin. in conf. 29. numero 11. versic. & ex alio etiam, vol. 5. Castro. in conf. 124. colum. final. vol. 1. Plot. in dict. §. 5. numero 28. Phanuc. in tract. de inventar. part. 3. numer. 30. & paria sunt admittere bona vel adscribere, sed non perfecte, nam in tali casu juratur in litem perinde ac si non fuisset aliqua facta descriptio, Bart. dict. conf. 150. Socinus & alii apud Plot. in dict. §. numero 29. in fin. & in inventario poni debet clare & distinctè pondus, numerus, mensura, qualitas & quantitas, l. si quis intra, Cod. de bon. præscript. ubi Bald. notat, & dicit Bart. in dict. l. tutor. qui reparatorium col. 2. quòd rerum signa describi debent, repetit. Papa in forma libelli quo agit ad red. ratio. colum. 3. versic. adhuc quaeritur, & talis fieri debet descriptio quòd*

creditor

creditor relevetur ab onere probandi, & possit ex ea sola convenire Administratorem, & possit ex ea sola convenire Administratorem, ut supra dixi, non dicatur omisum sed comprehensum in lege. Et tandem ut colophonem capiti huic imponamus, illud meminisse etiam juvabit, quòd si pecunia Judicis iussu, apud Thesaurarium vel Depositarium ꝑ constituta & deposita, iterum ad petitionem alterius creditoris sequestrari videatur, & Depositarium, seu Thesaurarium Judicis mandato intinetur, quòd eam retineat, nec absque ejus ordine tradat, tunc in isto casu si quilibet ex creditoribus sententiam consequatur, ut sibi solutio fiat, Thesaurarius aut Depositarium prædicta sententiâ requisitus non tenetur, statim solvere nisi compellus à iudice, & protestatione vel appellatione ab ejus mandato interposita, alias non rectè solvit, sed potius periculum suberit, ut in l. ait prætor. 7. §. permittitur versic. Quòd tamen, ff. de minoribus, ibi: *Quid tamen si Prætor decernat solvendum esse securum dubitari potest, puto autem si allegans minorem esse, compulsus sit ad solutionem, nihil ei imputandum, docet Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 5. part. §. 17. numer. 7. Joan. Gutierrez lib. 1. practice. quæst. 113. Avendan. in dictionar. verb. fuerza, quæ est verissima opinio, & amplectenda, quidquid Afflic. decis. Neapolit. 150. numer. 20. arguere tentaverit, & inde quæ in proposito adducit Didac. Perez in l. 1. tit. 10. lib. 3. ordinament. quæst. 15. col. 1144. Azeved. in l. 13. tit. 9. lib. 3. novæ Recopil. Et regulariter quodlibet ꝑ depositum Judiciale absque iussu Judicis revocari non potest, nec pecunia seu bona deponenti vel alii sunt restituenda, l. si oleum in princip. ubi gloss. Bart. Bald. & alii, ff. de dolo, docet in terminis Paul. de Castro in l. receptam, num. 3. Cod. de usur. ubi quòd si Depositarium rem restituat sine iudicis autoritate non liberatur, Romanus conf. 287. Tiraquel. de retract. conventional. §. 4. gloss. 9. numer. 2. post Bald. in l. fin. numer. 7. in fin. versic. Item nota quòd sufficit depositario, Cod. de reb. Auth. Jud. possit. Paris ad Bart. in l. acceptam, & ibi Salicet. n. 2.*

Cui resolutioni nihil oberit text. in dict. l. acceptam, huic enim in proposito non singulariter satisfacit Petrus Surd. omninò videndus, conf. 383. vol. 3. numer. 30. ibi: quia textus non dicit quòd liceat Depositarium restituere depositum, sed quòd debitor non potest factò deposito conveniri à creditore, nisi in casu quo depositum recipit, quòd esse potest de facto non de jure, ita Bald. ibi num. 4. versic. si autem eam, & idem dicit Salicet. ibi num. 2. intelligendo de recuperatione facti non juris.

62 Secundò respondetur quòd si Bartol. sensit ꝑ contrarium, ejus opinio est falsa & contra eum stant Castr. Rom. Salicet. Bald. rectè resolvitur, nisi eadem interveniente autoritate, ut per Castr. dict. l. acceptam num. 3. quòd dum textus loquitur de restitutione depositi, intelligit si facta sit iussu Judicis, quæ intelligentia admitti etiam debet, ut concilientur contrariæ doctorum sententiæ, cum non textus loquatur de restitutione intelligi debet, de ea quæ facti sit legitime secundum regulam, quòd omnia supponuntur habita cum de uno disputamus, §. in extraneis Institut. de heret. qual. & differt. l. qui in testament. in princip. ff. de testam. cap. 2. de stat. & qual. in 6. & hoc modo etiam respondetur ad illud objectum quo dicebatur DD. dicentes depositum repeti posse non aliter intelligi posse, quam

quàm de judiciali ex quo non valet depositum, nisi factum sit iussu Judicis Sal. l. 1. princ. Cod. qui post. in pign. habeantur, fol. 108. ut per Alberic. dist. l. acceptam, numero 8. Bald. dist. numero 2. Alex. cons. 75. numero 6. vol. 7. Roland. in cons. 63. numer. 3. & 32. vol. 1. Menoch. de arbitrar. Judic. casu 118. Nam etiam illi loquentes de repetitione intelligi debent, accedente Judicis autoritate, sed frustratoria est hujusmodi discretio, quia in iudiciis sequi debemus Doctorum sententias & decisiones, quæ in terminis definiunt controversias, & ideo cum clara sit Castri. & aliorum decisiones non est per argumenta ab ea discedendum.

64 Salarium ÷ Depositario Generali, etsi suapte natura gratuitum officium sit, ut in l. 1. versic. gratuitum, ff. mandat. l. 1. §. si vestimenta, ff. depositi & l. 2. §. penult. ff. vi bonor. raptorum, Didacus Perez in l. 1. tit. 10. lib. 3. ord. gloss. versic. Quæro octavo, tamen speciali Schedula seu provisione Regia solet ex bonis & redditibus Concilii oppidi seu universitatis persolvi, ex Doctri. Angeli, in l. interesse puto, ff. de acquir. possess. Authent. text. in l. fin. Cod. de bon. authent. Judic. possit, & ita testatur Avendaño 2. part. per tot. cap. 10. n. 17. versic. decimo tertio, lib. 5. politic. cap. 4. n. 32.

65 Sed dubitare sapius vidi, utrum ÷ Depositarius pro restitutione & solutione depositi, si nobilis est, vel agricola, vel quomodocumque privilegium habeat, ut pro debito civili incarcerationi non possit, tale privilegium in hoc casu amittat, & eo potiri non possit. Et sanè privilegium potiri non debere ex eo probatur, quod nobilis vel agricola, licet ob debitum civile regulariter incarcerationi non possit, ut probatur in l. miles, ubi communiter notatur, ff. de re judic. l. medicos, 6. Cod. de professorib. & medic. lib. 10. & argument. text. in l. 3. §. tutores repertorium, versic. Sed sciendum est, ff. de suspectis tutoribus, & in l. 3. cum tribus seqq. & in l. 14. tit. 2. lib. 6. Recopil. ibi: Que ningun hidalgo pueda ser preso, ni encarzelado por deuda que deha, l. 79. Taur. ibi: Omnes scribentes, Covarr. lib. 1. variar. cap. 1. numer. 14. & in cap. quamvis pactum in initio, part. 2. num. 5. Dueñas regul. 275. limit. 3. Bæsa de inope debitore cap. 16. num. 7. Oalora de nobilit. 5. part. cap. ultim. num. 2. Joann. Garc. de nobilit. gloss. 1. numer. 8. Gutierrez de juram. confirmator. part. 1. cap. 16. num. 1. Narbona in dict. l. 14. tit. 2. lib. 6. Collantes in pragmatica agriculturalum, lib. 2. cap. 16. Ignatius del Villar in loco Statii referendo, supra citati: tamen communiter agnoscunt rectè posse agricolam, vel nobilem pro debito ex delicto, vel quasi delicto descendente, incarcerationi, & expressè ita decisum extat, in dict. l. 79. Tauri: ibi: Que no ayan lugar ni se platiquen, si la tal deuda descendiere de delicto, quasi delicto, antes mas que por las dichas deudas esten presos, ne occasione talis exemptionis invitarentur, & proniores sint ad delinquendum, & ut poenæ incarcerationis metu, dolos fugiant, & delicta perhorrescant, ut consideravit Matienz. in l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopil. gloss. 1. num. 4. Unde nobilis, vel agricola, qui bonis cessit, secretè bona occultavit, privilegium exemptionis carceris amittit, ut in l. 4. tit. 15. part. 5. ubi gloss. verb. mal meterse, & idem erit si ante capturam studiosè & in fraud. creditor. notat Anton. Gomez in dict. l. 79. Taur. numer. 2. & tom. variar. cap. 11. numero 52. Gutierrez ubi supra numer. 24.

Privilegium enim videtur ÷ amittere, qui eo abutitur, in cap. privilegium, 1. quasi. 3. §. fin. fin. vero, Cod. de jur. deliber. ibi: Nec enim beneficio Principis debet perfrui, qui mandatum ejus contemnit, Tiber. Decian. l. 8. cap. 3. tom. 2. tract. crimin. num. 62. Unde maritus ob dolum ÷ privatur privilegio reverentia quod habet regulariter & ei competit advertens uxorem, ut sentit Aretin. in l. alia, §. eleganter, col. 2. in princip. ff. solut. matrimon. & facit textus in l. penult. ff. de jur. dot. ibi: Quid enim si foer specie futura dotis induxerit generum, & cum sciret se prestare dotem non posse, id egerit, ut genere insidiaretur; juncta gloss. fin. quæ ita ait: merito enim in solidum tenetur, idem & de marito, & de socio dicitur, ubi dolum comiserint, ut in solidum condemnentur, l. etiam & l. si constante, &c. Et maritus dissipans dolosè bona sua, amittit privilegium ne exequatur ultra quam facere possit; ut in l. etiam §. licet, ff. solut. matrimon. observat expressè Bald. Milet. de dote, part. privileg. 14. Barbol. in l. maritum, 13. numero 101. versic. Quinno limita, ff. solut. matrimon. & idem in nobil. vel agricol. neganti in contractu esse nobilem, & agricolam, ut argument. text. in l. 1. Cod. ad Macedon. & in l. 1. Cod. si minor se majorem dixerit: observant supra relati, qui plura alia exempla tradunt, præcipuè Guttier. & Collantes dist. loc. Azeved. in l. fin. tit. 21. lib. 4. nove Recopil. n. 17. & 58. & n. 70. & 88.

Nobilis vero seu agricola qui depositum ÷ non restituit, furtum committit, & bonam fidem non agnoscit, ut in cap. 1. de deposito, l. qui depositum, Cod. depositi, lib. 1. §. qui furti, ff. de his qui notantur infam. l. si is cui de furt. l. si sacculum, ff. depositi. §. placuit, Inst. de oblig. que ex delict. & in duplum in hac actione furti damnatur, §. qua duplici, versic. sed ad furti Inst. de action. l. 8. tit. 3. part. 5. ubi Gregor. Lopez gloss. 2. Ergo consequens est, quod pro deposito restituendo possit incarcerationi.

Quam utique sententiam & observationem ÷ amplectuntur DD. supra relati, præcipuè Narbona, & Collantes ubi supra num. 32. Montalv. in l. 7. gloss. magna, tit. 15. lib. 3. fori, Didacus Perez in l. 1. & individuo, Ignatius del Villar. in Silv. respons. lib. 2. respons. 16. cap. 2. ex num. 38. ubi limitat, ut non procedat in eo qui verè rem depositam non accepit, nec constitit, in usus suos convertisse, etiam si depositum instrumento publico confessus fuerit, ut ad legem Depositarii, prout cum nitore solet fieri, se obligaverit; nam is qui depositum non accepit sed confessus fuit accepisse, verus Depositarius non est, & depositum factum & confessum non gaudet privilegii veri depositi, ut tradunt Bald. Angel. Aretin. & Jas. in l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus, ff. de verb. obligation. Bald. cons. qui plures refert, in l. 9. gloss. 4. tit. 11. numer. 4. lib. 5. Recopil. Caroc. tract. de depositi. 1. part. cap. 2. Faquin. controvers. Juris lib. 2. cap. 92. qui tamen contrariæ opinionis plures sequaces refert D. Joannes del Castill. lib. 3. practicar. cap. 16. n. 9.

CAPUT XII.

De Officio publici Horrei Depositarii, qui vulgo dicitur Mayordomo del Posito.

SUMMARIUM.

- 1 Fames magna, victusque defectus quænam mala in populo creare soleant.
- 2 Horreum unde panis suppeditetur, potissimus modus est ad hominis sustentationem.
- 3 Horrea publica resque frumentaria ordinabantur apud antiquos.
- 4 Horreorum publicorum usus apud Romanos & à quo inventus fuerit.
- 5 Horrea publica plura habebant Romani, præter frumentaria.
- 6 Horrea publica vulgo posita seu alhondigas in Hispania non multum antiquitatis habent.
- 7 Depositarius publici Horrei à quo regulariter nominari debeat.
- 8 Depositarii publici Horrei officium nemo recusare poterit.
- 9 Depositarius Horrei publici quibus dotibus exornatus esse debeat.
- 10 Fidejussores idoneos præstare debet publici Horrei Depositarius, antequam ad officium admittatur.
- 11 Causio juratoria non sufficit publici Horrei Depositario ad hoc ut ad officium admittatur.
- 12 Depositarius Horrei publici tenetur librum suum habere.
- 13 Administrator quilibet qui rationem reddere tenetur, debet habere librum cum partitis dati & recepti, & ubi etiam describantur singuli actus sue administrationis.
- 14 Administrator si quid in libro scribere omiserit in dubium Reipublica tenebitur.
- 15 Annona descriptio debet gratis fieri à Depositario, nec à vicinis pro ea facienda, aliquid extorqueri potest.
- 16 Depositarius Horrei tenetur cuilibet annonam & pecuniam frumentariam deferenti facere apocham de summa vel quantitate recepta.
- 17 Apochæ factæ ab Administratore præstatur plena fides contra ipsum Administratorem.
- 18 Administrator horrei publici secum debet habere unam ex tribus clavibus quibus arca præcludenda est, in qua Pecunia horrei reconditur.
- 19 Frumentum privatorum non potest suscipi in Horreo publico ab ipsius Administratore.
- 20 Frumentum in Horreo publico positum, quidquid damni ex negligentia Administratoris patitur, tenebitur ipse persolvere.
- 21 Depositarius si aliquid frumenti Horrei publici, vel pecuniam in arca depositam in proprios usus converterit, vel autoritate sua alicui mutuo dederit, quali pena plectatur.
- 22 Pecunia publica nemo ad alium usum quam destinatum, uti potest.
- 23 Depositarius qui frumentum Horrei publici, vel pecuniam ad suos proprios usus convertit, præter alias poenas tenebitur in quadruplum.

24 Depositarii Horrei publici officium debet tantum esse annale, nisi speciali consuetudine vel decreto Decurionum ex justa causa facti, in biennium protrahatur.

25 Depositarius Horrei debet singulis annis rationem reddere.

26 Depositario Horrei publici debet assignari salarium moderatum.

27 Horrei publici Depositarius non debet lucrari incrementa tritici quæ vulgo dicuntur Cresces.

Cum inobedientia ÷ populi, sæpè sapius ex magna fame, & victus defectu oriri soleat, unde etiam tumultus, legum transgressiones & seditiosi conatus; ita Lucan. in Tharsalia.

Nescit plebs jejuna timere.

Senec. lib. 3. Epistolæ. adduci tum difficile quidem est, Quirites, ad carentem auribus ventrem verba facere, venter præcepta non habuit, poscit, appellat. & Cassiodor. disciplinam servare non potest jejunos exercitus, dum quod deest semper præsumit armatus. Unde Aristotel. lib. 1. politic. cap. 8. & lib. 7. etiam cap. 8. affirmat præcipuum & essentielle cujusque Reipublicæ & gubernationis ejus in abundantia victualium consistere.

Horreum autem ÷ quod panem suppeditet, Princeps & potissimus modus est ad hominis sustentationem, ut habetur in Psalmo 103. ibi: Et panis cor hominis confirmat: docet Valles in lib. de sacra Philosophia, cap. 27. quem refert Laffart. de gabell. cap. 7. num. 20. ubi ait: ob excellentiam ratione victus, panem coctum exemptionem Gabellæ potiri, & sufficiat pro ejus magna rei commendatione, quod in oratione Dominica Jesus-Christus, Magister noster docuerit nos humiliter à patre cælesti panem nostrum quotidianum exposcere, tanquam temporalium necessarium maximum, licet in altiori sensu de spiritali pane, talis petitio possit & debeat intelligi.

Quapropter semper res ÷ frumentaria, & publica Horrea ordinarentur apud prisicos fuit maxima cura, quorum antiquissimus est inventus, ut habetur, Genes. cap. 41. ibi: provideat Rex virum sapientem, & industrium, & præficiat eum terra Egypti, qui constituat præpositos per cunctas Regiones, & quintam partem fructuum congreget in horrea. Quod utique consilium ex ore Joseph filii Jacob prodit, de quo Philon lib. 3. de Joseph. prope fin. Abulens. quasi. 2. cap. 41. super Genes. Pinera in Monarchia Ecclesiastic. lib. 2. cap. 12. §. 3. Magister Villegas lib. 2. de Patriarch. & Prophet. in vita Joseph. cap. 2. & postea Romani Horreis ÷ publicis semper usi fuerunt; & primus eorum institutor fuit Alex. Severus si credimus Lamprid. in Alex. Oros. in l. si quis ex argentariis, numere 5. ff. de edendo, & ut hæc horrea crescerent & non deficerent, cogebant Vicinos, ut certam partem tritici veliiori pretio ipsis venderent; & ita intelliges textum illum, in l. si pendentes, §. si quid in fin. versic. Nam solent ff. de usufruct. ibi: Nam solent possessores certam partem fructuum municipio viliori pretio addicere.

Sed Romani plura Horrea ÷ publica præter frumentaria habebant, in quibus aurum, gemmas, & argentum aliaque pretiosissima reponerent, præsertim quæ apud se tuta non esse timebant, ut in l. 3. §. effractura, ff. de offic. præfect. Vigil. l. pignus 8. Cod. de pignoratitia action. l. fin. ubi

ubi Budeus ff. de muneribus & honor. Castillo de Bobad. lib. 3. politic. cap. 3. copiosè Azeved. in l. 9. tit. 5. lib. 7. Recopil. (quæ habetur in legibus additis ad eam) ubi agit de Horreis frumentariis & de annona militari, provinciali, municipali, quas ait esse Synonyma, & quod omnes dicuntur *annona panifica*, & de origine panis fiscalis & de tessera, & de stella tessera & stellatura, & de Præfecto annonæ & Edilibus arealibus qui dicebantur Judices panis provisionis, & de Horreis Gallianis, & quare sic dicta, & de pane gradili & dominatione, ejus in principio ex num. 1. usque ad num. 10. inclusive, quæ hic non repetit cum satis eruditè ibi scripta sint.

6 In Hispania autem † non multum antiquitatis habent Horrea ista publica quæ vulgo dicuntur *positos* seu *albondgas*, & à prudentissimo Philippo secundo Rege nostro decimo quinto die Maii, anno 1584. Matrii fuit sancita lex, quæ communiter dicitur *La pragmática de los positivos*, in qua certa forma pro eorum conservatione, & augmento fuit, summa cum providentia, præscripta, & inter alia plura, quæ in ea traduntur, specialiter sancitur quod Horreis, inter alia plura, publicis frumentariis constituantur, & assignetur quidam Depositarius seu Custos, vel œconomus qui communiter dicitur *Mayordomo del posito*, de quo erit tantum noster sermo, & hujus capituli themata.

7 Et iste Depositarius † regulariter debet nominari à Decurionibus, ut per text. in l. 2. & in l. nominationum, Cod. de Decurionibus lib. 10. tradit Azeved. ibi, n. 2. quod intellige, nisi consuetudo sit quod certæ personæ eligant officiales, ut suo loco diximus, quod si Decuriones, vel lectores noluerint Custodem vel Depositarium frumenti publicè nominare, dominus loci Prætor, vel Judex ordinarius poterunt per pœnas & multas, capituli pignoribus, compellere, eos admonendo, ut cap. pervenit de immunitate Eccles. verbo compellantur, & in l. fin. in princip. & in §. 1. ff. de muneribus & honoribus, vel assignato eis tempore ad nominandum elapso, poterit Judex facere nominationem, ut in l. si eo tempore, ff. de remissionibus pign. & in cap. 1. & per vot. de supplenda negligentia Prælatorum, tradit Ripa de peste tit. de remediis ad conservandam ubertatem, n. 202.

8 Nec quisquam poterit excusari † ab administratione hujus officii, ut tradit Bobad. dist. lib. 3. cap. 3. num. 34. quod tamen intellige, ut diximus in cap. ubi de excusationibus officiorum ubi latè egimus.

9 Et talis Custos vel Depositarius nominatus debet † esse nobilis, prudens, fidelis, bonæ conscientiæ, & magnæ integritatis, ut tradit Ripa ubi supra ex num. 1. cum seqq. & facit lex 1. Cod. de condit. in public. Horreis, ibi: *Nobilis, prudens, fidelis, optimè sive conscius pro integritate mentis apponatur custos ac mensor*, tradit Bobadilla ubi supra n. 44. ubi notat & advertit fraudes aliquas, quæ solent ab aliquibus Arcariis, & Depositariis, in administratione annonæ patrari, quæ maxima cura vitari debent. Et debet iste Depositarius, priusquam admitatur ad officium, præstare † fidejussores idoneos, ut in dist. pragmática cap. 3. ibi: *El qual dicho Depositario de fianzas abonadas, que administrara, y tendra a su cargo el trigo que se le entregare, y dara buena Cuenta con pago todas las vezes, que le fuere pedida, y si las fianzas no fueren tales, no las dieren, esten obligados por el, los que*

le nombraren; nec sufficere cautio † juratoria in tali casu, ut per Cravet. conf. 31. numer. 4. vol. 1. nam ubi fidejussio est de substantia actus vel de forma, non admittitur cautio juratoria, ita Ludovic. Roman. in l. 2. col. 3. ff. solut. matrimon. & in conf. 439. in ult. dub. ubi inquit, quod licet sit necessaria fidejussio in debitorum petente à Principe dilationem, miserationis gratia ad solvendum debitori suo tamen si ea non reperitur, non admittitur juratoria cautio, quod inquit probari ex notat. per gloss. in l. 4. Cod. de usufruct. ubi usufructuarius qui tenetur fidejuberere, versus proprietatem de utendo, & fruendo arbitrio boni viri, l. 1. Cod. eodem tit. non admittitur ad ipsam juratoriam cautionem, quia non reperit fidejussionem, cum de substantia usufructus sit, quod præstetur fidejussio, & Roman. sequitur Jas. in dist. l. 1. in 10. limitatione, ff. qui satisfacti cogantur, & additio ad Abbas in cap. ex part. limitation. 1. in 3. limitatione de verb. sign. poterat etiam allegari gloss. in cap. fin. de pignor. ubi refert ita etiam tenuisse Azor. quam etiam opinionem defendunt, Jaso Rip. Tiraquel. Riminald. Ruin. Bellon. Silvan. quos congerit Simon de Pratis, de interpretatione ultimar. volunt. lib. 4. dubit. 10. num. 81. Joan. Gutierrez in l. nemo potest, num. 299. ff. de leg. 1. Andreas Gail. lib. 1. observ. 47. num. 6. Mynsinger. centur. 6. observ. 48. Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 16. numer. 24. D. Joann. del Castillo in tractat. de usufruct. cap. 18. numer. 19. Azeved. supra distam pragmaticam, in verbo de fianzas, num. 6. quod generale utique censio, quotiescumque pro officii & eorum administratione lege cavetur, quod fidejussiones præstentur.

Tenetur insuper Depositarius iste habere † 12 suum librum, ut in dist. pragmática: *Que aya dos libros, el uno tenga el dicho Depositario, y el otro el Regidor diputado, en los cuales cada uno asiente el pan, que cada dia se saca, o por que mandado, a quien se da, y a que precios, y entrambos finen las partidas; en entrambos libros; y que el Depositario ni el diputado no puedan dar pan ninguno. ni poner precio en el sin orden ni mandado, del ayuntamiento.*

Et merito quia omnis Administrator, qui reddere rationem tenetur, necessario debet † habere 13 re librum cum partibus dati, & recepti; ubi etiam describantur singuli actus Administrationis, ut in l. 1. §. officio, ff. de iudic. & rationibus distrahend. Sorn. conf. 34. num. 38. vol. 1. Bæz. de decima tutor. cap. 2. n. 172. decisio. Genuens. 187. num. 2. in isto autem libro verè omnia sicut accidunt scribenda, & sine ulla fraude aut dolo, & in l. excellentia, Cod. de erogat. milit. annon. lib. 12. & si aliquid omiserit † scribere in dubium 14 Republicæ tenebitur ex dist. l. excellentia quam in proposito singularem dicit Roman. singul. 355. & hæc annonæ descriptio † gratis fieri debet, nec à vicinis pro ea scribenda aliquid extorque- 15 ri potest, ut in authentico de mandatis Principum deinde competens, ibi: *Pro ubertate necessariorum, juncto §. illud tamen, ibi: Sed propter quandam occasionem.*

Rursum tenetur Depositarius iste † cuilibet 16 annonam, vel pecuniam frumentariam deferenti facere apocham de summa, vel quantitate recepta, ut in l. frumenta, Cod. de susceptoribus & arcariis, lib. 10. Cui apochæ præstatur plena † fides contra ipsum Depositarium seu Ad- 17 ministratorem, ab eo quod contra ipsam apocham non potest opponi exceptio non numeratæ pecuniæ,

pecuniæ, l. in contractibus, §. quoniam, Cod. de numerata pecunia l. 1. Cod. de apochis publicis, lib. 10. & notat Azeved. ubi supra in verbo, que aya dos libros num. 1.

18 Et ex tribus clavibus † quibus arca, in qua pecunia posita & Horrei publici reconditur, præcludi debet, unam debet Depositarius iste vel Administrator secum habere, ex pragmática. in principio, ibi: *Y la otra un Depositario*, qui nunquam potest 19 in Horreo publico frumentum privatorum † succipere, l. frumenta; cap. de suscept. præp. & arcarii, lib. 10. sub pœna quod frumentum ipsum in commissum incidat, ex dist. pragmática. ibi: *El dueno, o duenos de ello lo ayan perdido*, quod prosequitur, ut per Azeved. in dictis verbis.

20 Quidquid autem † damni frumentum in publico Horreo positum ex negligentia Susceptoris patiat, aut contraxerit, tenebitur Depositarius persolvere, ut in l. 2. Cod. de conditis in publicis Horreis, lib. 10. Ripa de peste ubi supra num. 11. cum seqq. Mexia in pragmática. taxa pœnis concl. 1. n. 72. veluti si ob aliquam pluviam madefactum fuerit, putrefiat, aut vermium burraginem, aut squalorem admiserit, quod procedit etiam si Depositarius substitutum habeat, & incendium domus Horrei publici passum fuerit; ut tradit Menoch. de arbitr. casu 39. n. 6.

Quod si Depositarius iste vel Camerarius aliquid † frumenti Horrei publici, vel pecuniam in arcam depositam, & consignatam in proprios usus converterit, vel sua autoritate alicui mutaverit in re, communi bonorum publicationis pœna 21 plectitur, ut in l. fin. Cod. de conditis in publicis Horreis, lib. 10. Non enim pecunia † publica ad alium usum quàm destinatum quis uti potest, ut in l. Parphipum, ubi Platea cap. de curis publicis, lib. 12. Palaz. Rub. in repetitione Capituli per vestras notabil. 6. §. 3. in fin. Ripa ubi supra num. 18. ubi loquitur contra officiales qui de pecunia communitatis, & de frumento mercantias, & negotiationes faciunt, qui maxime sunt puniendi, ut in l. 2. cap. de his qui ex public. Collation. illa non usurpant. lib. 10.

22 Et tenebitur etiam ultra prædictas † pœnas Depositarius iste in quadruplum, ut in l. 2. §. quod frumentaria, ff. de administr. rerum ad Circuit. pertinentium, l. fin. Cod. de con. frum. urb. Roman. lib. 11. & in l. 1. & 2. ubi Bart. Cod. de his qui ex pub. rat. pec. mut. accip. lib. 10. quod aperte disponit ex Pragmatic. num. 10. ibi: *Que no sepueda prestar dinero, trigo ni Cebada del posito fuera de lo que va dicho, so pena que si el dicho mayordomo, o otra persona publica, qual quiera, que sea, lo prestare, incurra en pena de privacion del officio, que tuviere y sea obligado a volver, y vuelva lo que ansi prestare con el quatro tanto, y en la mi'ma pena cayga el que lo recibiere prestado, si fuere persona, que tenga officio alguno, o voto en el ayuntamiento de la qual pena no se pueda excusar el dicho Depositario se color de decir, que prestó de su hacienda o de otra alguna.*

23 Et officium Depositarii istius debet esse † annale, & non ultra, nisi consuetudine speciali, vel ex decreto Decurionum, ex justa vel rationabili causa facta in biennium protrahatur, ut in l. neminem, Cod. de susceptoribus, & arcariis, lib. 10. & tunc omnes debent consentire, ut suo loco diximus, & probat Azeved. in l. 4. tit. 5. lib. 3. Recopil. & sic singulis annis debet Depositarius iste 24 reddere † rationem, ut in dist. pragmática. num. 13. ibi: *Que cada anno se tome cuenta del dicho posito.* Quod prosequitur Azeved. super illis verbis, Otero De Officialibus.

quæ ratio semper revideri poterit, ex pragmática dist. ubi proxime, ibi: *Con que los lugares donde buviere Alcaldes Ordinarios, que el Corregidor, o Alcalde mayor del partido si fueren de seniorio, puedan recibir siempre que quieren estas cuentas de su officio a instancia de alguna y desagraviar al posito, en lo que estuviere agraviado.* Quod specialiter procedit in hac administratione, cum aliis rebus rationes semel depositæ reiterari non debeant, ut in l. semel cap. de locis publicis, lib. 10. ubi notat Barthol. Joan. Monachus, Archidiacon. & Joann. Andreas in cap. unic. de clerico egrotante, Socin. conf. 92. num. 1. vol. 4. Partius conf. 89. n. 1. vol. 1. decis. Genuens. 24. nu. 1. & facit lex 51. tit. 5. lib. 2. Recop. ibi: *Y mandamos, que de aqui adelante en ningun pleyno aya mas de unas cuentas, que se ayan de hazer por contadores, Avendaños de exequend. mandat. 1. part. cap. 9. num. 2. Eicobar. de ratiociniis, cap. 44.*

Depositario verò isti debet assignari salarium † moderatum, quia nemo suis stipendiis & ex- 26 pensis militare debet, ut per Rip. ubi supra n. 209. & ita sancitur in dist. pragmática. num. 3. ibi: *Al qual el ayuntamiento le señale un salario moderado.* Non tamen debet † lucrari incrementa tritici 27 quæ vulgo dicimus *creces*, ut docet Castillo de Bobad. ubi supra num. 46. qui materiam publici Horrei latè prosequitur, & ibi plura privilegia talis frumenti & panis publici congerit, num. 50. & 57. sentit ad alia privata Horrea, & à vicinis privatis relicta, posse extendi; non tamen ad dispositionem & pœnas dictæ pragmáticae, quæ tamen intelligi debet in Horreis publicis Regis. Et plures alias quæstiones, quæ circa Depositarium istum tanquam Administratorem publicum, in praxi occurrere possunt à nobis disputatas & resolutas invenies, in cap. de œconomio civitatis & in cap. de officio depositarii & in cap. de officio Thesaurarii.

CAPUT XIII.

De officio Custodis murorum, portarum Civitatis, Pontium, Itinerum seu Montium, Frugum vel Vinearum.

SUMMARIUM.

- 1 Custodis officium circa varia versatur.
- 2 Custodes Regiæ personæ qui dicuntur.
- 3 Custodes pupillarum & Carceratorum.
- 4 Custodis murorum vel portarum civitatis, villa, fortalitii seu castelli munus antiquissimum est.
- 5 Custodia murorum & portarum civitatis quando præcipue sit necessaria, & ab ea nullus possit excusari.
- 6 Lis magna edisseritur in Pintiana Curia circa cujusdam pontis vel ostii villa de Vilbao agitata inter Advocatos in ea habitantes, & Communitatem seu vicinos ejusdem urbis.
- 7 Afferuntur & perpenduntur rationes & jura pro Communitate facientia; & num. seqq.
- 11 Custodia ostii seu pontis cujuslibet civitatis munus personale est.
- 12 Advocati ab muneribus personalibus sunt immunes.
- 13 Advocati non tenentur suis expensis mittere substitutum, nec contribuere in collectis & distr.

- distributionibus que sunt ratione belli.
- 14 Quod intelligendum est de Advocatis, munere Advocati actu fungentibus; non verò de Doctoribus solum actu legentibus.
- 15 Milites armate militiae ex dispositione juris immunes sunt ab munere personali, & ab omni ministerio quod possit illos avertere quoquo modo à sua militia.
- 16 Advocati debent gaudere exemptionibus quibus fruuntur Milites armate militiae.
- 17 Advocati quasi Castrense peculium vocatur, nec usufructus spectat ad patrem.
- 18 Custodis ostii, pontis seu murorum urbis officium extra tempus obsidionis, impetus, aut invasionis hostium, inter sordida munera reputatur.
- 19 Fundamentis & juribus pro communitate Ville de Vilbao allatis respondetur, & n. seqq.
- 20 Privilegiata personæ quod non comprehendatur in statu generali, regulare est.
- 21 Privilegiis in corpore juris clausis non censetur derogatum per clausulam, non obstante quocumque privilegio.
- 27 Custodum pontis sive ostii constitutio seu assignatio in partibus & finibus Regni sive per mare sive per terram, pertinet ad Prætorum illius districti, & specialius ac certius ad Decuriones.
- 28 Annei Ruberti Doctrina circa Custodiam civitatis.
- 29 Custodes civitatis cur possint itinerantes & transeuntes perquirere, & visitare eorum bagalia, & animalium onera perscrutari.
- 30 Custodes civitatis non debent esse perscrutatores molesti.
- 31 Mercatores benignè, & salva honestate compellendi sunt ad solutionem fiscalium.
- 32 Itinerantium facta manifestatione seu presentatione, à Custodibus portarum & pontium, omnis securitas & liber transitus impetratur, & jure conceditur.
- 33 Custodes omnes, sive pontium, sive civitatum, sive montium, &c. possunt quocumque modo armati incedere, nec possunt armis spoliari.
- 34 Custodia Castri seu fortalitii Baronum, ad quem pertineat, remissivè.
- 35 Excubie quomodo faciendæ tempore belli sive pacis, & quando à subditis jura excubiarum peti possint, quando Ecclesiasticæ personæ ad excubias teneantur & circa quod versetur excubiarum ministerium, remissivè.
- 36 Custodia Castrorum vel cujuslibet fortalitii debet tantum committi nobilibus personis, & ex puro sanguine & nota stirpe progenitis.
- 37 Custodes Castrorum nominati qui vulgo dicuntur Alcaydes de la fortaleza homagium fidelitatis præstant.
- 38 Homagium præstitum Juramenti vim habet.
- 1 Custodis officium circa multa ÷ versatur, ut variis exemplis comprobatur Lucas de la Penna in rubric. cap. de delictorum, & itinerum Custod. Ex cujus dictis in summa, Custodis ministerium circa personas & circa res considerare possunt.
- 2 Circa personas, ut in Custodibus Regiæ ÷ personæ, qui attento jure communi, dicuntur protectores, & de eis loquitur & est intelligendus titulus, Cod. de prætoribus, lib. 12. ubi Joann.

de Platea, & de jure nostro Regio est textus celebris & singularis, in l. 9. tit. 9. part. 2. verb. E como quiera, que todos los de su Reyno son tenudos a guardarle con todo esso algunos, y a dellos seña'ada mente lo han de hazer tambien de dia como de noche, e estos son Amensadores, e por eso los llaman asi segun lenguaje antiguo de España, por que ellos no se deben partir del fasta que le amesmon salvemente esta guarda, que ellos le han de fazer, es que non reciva daño en el su cuerpo de fuera asi como de heridas, o de muerte, o de otra cosa que se tornase en el mal, o en deshonra, e esa misma guarda le deben fazer desde que fuere assejado, que ellos le han de velar e de guardar quando durmiere, e por que ellos siempre deben estar aparajados de poner los cuerpos a vida, o a muerte por el Rey por eso los llamaron antiguamente campañeros de su Palazio, &c. Chassaneus in catalog. gloria mundi, dict. part. 6. consider. 11. & tempore quo Julius Cæsar militum Custodia fuit usus, habuit in Custodes suæ personæ nostros Hispanos ob eorum innatam fidelitatem, ut refert Sueton. in Cæsare, cap. 86. de reddenda majestate Principis, verb. non solum armis, anno 15.

Et pupillorum ÷ in l. lex qua tutores, Cod. de administr. tutor. ibi: Tunc enim remota servorum custodia, etiam vita minorum sepius prodebat, & dominus à suis famulis & servis, ut in l. 1. ad Silvanianum, ibi: Cum aliter nulla domus tuta esse possit, nisi periculo capitis sui domini custodiam tam à domesticis quam ab extraneis præstare servi cogantur: Et carceratorum, ut in l. 1. & ferè per tot. ff. & Cod. de custod. reor. l. 1. l. 7. & l. 9. tit. 29. part. 7. de quo specialiter suo loco à nobis dictum manet; sed de his Custodibus personarum non est noster sermo.

Circa res diversimodè, ut in Custodibus murorum, vel portarum civitatis, aut alicujus villæ, fortalitii seu castelli: nam ut ait Aristotel. lib. 6. politicor. Oportet in pace, & in bello portarum, & murorum vacare custodiæ. Et antiquissima ÷ est portarum civitatis Custodia, ut habetur Nehemia cap. fin. & per vices solebat agi, ut legitur Hieremia cap. 37. ibi: Cumque pervenisset ad portam Benjamin, erat ibi Custos porta per vices nomine Jerias.

Et variis ex causis hæc Custodia solet commendari, & præcipua est ÷ quando ab hostibus obfessa civitas est, vel est ad frontem inimicorum, & invasio potest timeri, & ab ista Custodia nullus excusatur, ut in l. 52. tit. 6. part. 1. ibi: Guerras aviendo en algunas tierras, por que los moradores, de los lugares huviescen de wellar los Castellos, e los muros, & ibi: Ca derecho es que todos guarden e defendan la verdadera fee, e amparen su tierra, e sus lugares de los enemigos, etiam Clericus, & qualibet Ecclesiastica persona, ut in dict. l. 52. ibi: no se deben los Clerigos excusar, quod ita de jure nostro sancitum erat, ut in cap. 2. de immunitate Ecclesiar. ubi Hostiens. & Abb. in not. in cap. non minus eodem tit. quod indistinctè procedit, si invasio fiat ab inimicis, vel timeatur, sive sint fideles, sive infideles, rejecta opinione Joannis Andreae in dict. cap. 2. ut rectè & summa cum ratione pungit Gregor. Lopez in dict. l. 52. in gloss. verbo, Enemigos de la fee, & facit textus in l. 15. & l. 17. tit. 18. & l. 4. tit. 9. part. 2. & in l. 11. tit. 3. lib. 1. Recopil. ubi quod ad has excubias faciendas contribuere tenetur Clericus, & de hac re videndi, & consulendi sunt Lucas de la Penna in l. 2. col. 3. in fin. cap. de quibus numeribus, lib. 10. & in l. 3. col. 2. versic. quarto ex his, Cod. de fundis limitroph. lib. 11. Chassaneus in consuetudin. Burg. rub. 1. §. 4. gloss. 1.

- gloss. 1. num. 17. Gaspar. Stephan. in tractat. de defension. Ecclesiast. immunitatis, & liber. pag. 44. & 63. versic. ad primum, Ripa de peste col. de remediis ad confer. ubert. num. 131. & seq. Aviles in cap. limitatione, num. 4. versic. quinimo. Duenas in regul. 100. limitat. 12. Azeved. in l. 11. tit. 3. lib. 1. Recopil. 7. versic. Verum tamen. Petrus Gregor. de syntagmat. juris 1. part. lib. 3. cap. 81. n. 4. Joann. Gutierrez lib. 1. practic. quest. 3. num. 4. Joann. Garcia de nobilit. gloss. 9. num. 53. facit textus in l. nullus penitus, Cod. de curru public. lib. 12. & dict. cap. 2. de immunitate Ecclesiar. & gloss. in l. numerum, ibi: Nec Pontifex excusetur ff. de numeribus, & honor. Castill. de Bobadill. lib. 2. politicor. cap. 18. n. 300.
- 6 Sed in proposito lis magna ÷ in hoc Regio conventu fuit agitata circa Custodiam cujusdam pontis vel Ostii Villæ de Vilbao, quæ est ad litus maris, & portus Castellæ, inter Advocatos in ea habitantes, & vicinos ex una parte, & communitatem ipsius Villæ ex altera, super eo quod Communitas Villæ intendebat prædictos Advocatos custodia ipsius pontis seu ostii obnoxios esse, & personaliter sicut cæteros vicinos & incolas inservire debere. At è contra Advocati ipsius villæ excusationem & immunitatem ab hac Custodia intendebant, & pro parte Villæ, & communitatis primo loco perpendebatur ÷ quod in ea erat ordinatio, & statutum municipale autoritate Regia confirmatum, ut omnes vicini prædictæ Villæ tenerentur ad Custodiam prædictam, & sic nullus excusari poterat, cum illud verbum omnis nullum excludat, ut in l. Julianus, ff. de leg. 3. cap. soliti de majoritate, & obedientia, ibi: Nullum excludit qui dixit quodcumque, l. 1. ubi communiter notatur Cod. de sacrosanct. Eccles.
- 8 Secundò, quia prædicta ordinatio ÷ generaliter ab omnibus erat observata, & in facto probatum fuit, quod aliqui ex Advocatis qui in prædicta Villa habitaverant, Custodiam ipsius pontis & ostii ac excubias fecere, unde jure exemptionis & immunitatis, si fortè eis competebat, ipsi actu renuntiasse visi fuerunt, ut in l. numerum de vacat. ibi: Semel agnoscendo Judicium renuntiat excusationi, l. 2. Cod. de his qui sponte muner a subeunt lib. 10. ibi: Reddere excusationem quam reliquerunt non possunt, l. 3. in fin. ff. de jur. immunitatis, l. penult. §. fin. ff. de privileg. 6. extraneorum.
- 9 Tertiò quia ex prædicta ÷ Custodia pontis seu Ostii publica oriebatur utilitas, & universale, & commune Villæ & vicinorum ejus commodum vertebatur, & commercia conservantur, sicut ea diversis considerationibus in facto per communitatem Villæ ostensum fuit: unde publica ita suadente, immunitas cessare debeat; arg. text. in l. numerum, versic. Patri munerum: ff. de munerib. & honoribus, & participes in lucris, debent participare de adversis, dict. nota per DD. in l. si constante §. si maritus, ff. solut. matrimonio.
- 10 Quartò, quia Custodia ÷ illius pontis & Ostii per Equites, & nobiles illius Villæ exerceri solebat, ubi etiam probatum fuit: quapropter licet Advocati visu ministerii nobiles reputentur, ut in l. providendum, Cod. de postulando, l. quisquis, Cod. eod. tit. ibi: & honori suo nobilitate præfulgent, l. laudabile, Cod. de advocatis divers. Judiciorum, Tiraquel. de nobilit. cap. 29. Azeved. lib. 1. tit. de los Avogados lib. 2. Recopil. Joann. Garcia de nobilitate, gloss. 35. ex num. 11. non debent gaudere prædicta immunitate.
- Sed ex adverso Advocati suam exemptionem, & immunitatem sequentibus suadebant fundamentis. Primo quia Custodia ÷ Ostii seu pontis cu-

juslibet civitatis, munus personale est, quia solo corpore, & valore, sine detrimento patrimonii adimpleretur, ut in l. numerum, §. & inter personalia, ff. de muneribus & honoribus, ubi communiter notatur. Ex muneribus autem personalibus nullum dubium fuit, quin Advocati ÷ immunes sint, ut in l. sancimus, Cod. de Advocatis divers. Judiciorum, l. medicos, Cod. de professoribus & medicis, lib. 10. Natia consó 5. num. 1. Ripa de peste, tit. de remediis præservat. contra pestem, n. 116. Francisc. Marc. decis. 366. num. 5. Fontanel. de pactis nuptialibus, col. 4. gloss. 10. num. 127. & alibi dicemus, ne distraherentur à suis officiis, ut ibi notat Bald. quem sequitur Afflicis, ad consuet. Neapolitan. lib. 1. num. 53. Chassaneus in consuetudin. Burgund. rubric. 1. §. 6. num. 88. & facit textus in l. 8. tit. 31. part. 2. in fin. & in l. 7. tit. 4. lib. 6. Recopil. quibus juribus immunitas conceditur Advocatis omnium numerum personalium vehendi ad comitatus bellicos, & eis est indulta libertas recusandi quodlibet munus, seu officium contra eorum voluntatem, Guid. Papa quest. 88. ubi ejus additio litera F. in verbo omnibus muneribus & decis. 388. Riccius in collectan. decis. 6. part. collect. 2206. Joann. Gutierrez lib. 1. practic. quest. 23. & lib. 4. q. 17. num. 10. Jacob. Ben. in tract. de privileg. jurisconsultorum, cap. 96. Camill. Borrel. de Magistratu lib. 4. cap. 11. num. 10. ÷ Nec tenentur advocati suis expensis mittere substitutum nec contribuere in collectis & distributionibus, quæ sunt ratione belli, ut contendit Azeved. in dic. l. 7. tit. 4. Avendan. in cap. 14. prætorum, n. 12. quod quidem in Doctoribus solum, actu ÷ legitur, ut aliqui opinabantur, sed Advocatis, qui advocacionis muneri tantum inserviunt, intelligi & prædicari debet, ut in dict. l. 7. ibi: Mayordomos, Procuradores, Avogados. Advocati enim sunt viri Magistri, & qui continuo docent, ut resolvunt Bacia de inope debitore, quest. 16. n. 152. Menoch. de arbitrar. lib. 2. censur. 4. cas. 339. n. 3. qui plures referunt, nec de Advocatis tantum receptis in Curia, sed de illis Provincialibus, ut resolvunt Joann. Garcia de nobilit. dict. gloss. 35. num. 18. Humada in l. 3. tit. 10. gloss. 8. num. 7. p. 2.

Secundò quia milites ÷ armatæ militiæ, ex dispositione juris, immunes sunt ab munere personali, & ab omni ministerio, quod possit eos divertere quoquo modo à sua militia, & ut melius inservire Reipublicæ possint; quia propter hoc non possunt esse conductores, ut in leg. milites possint, Cod. de locato: nec tutores contra eorum voluntatem, ut in §. item qui Reipub. Instit. de excusationibus tutorum, quod idem procedit in militibus cælestis militiæ, Clericis nempe, vel Religiosis, non enim possunt commercia agere seu exercere, ut in cap. fin. de vita & honestat. Clericorum, nec se aliis negotiis sæcularibus immiscere, ne distraherentur ab officiis divinis, ex tot. tit. ne Clerici vel monachi & ideo nec possunt esse Judices compromissarii, ut in l. non distinguimus, §. sacerdotio, ff. de receptis arbitrio, ibi: Cujus sacris vacare sacerdotes oportet, ubi Alberic. plura notabilia in proposito refert.

Unde idem in Advocatis ÷ observari debet. ut 16 in l. juris peritus, & in §. item qui Romæ, ff. de instit. & excusationibus tut. quia Advocati veri milites sunt, ut in l. advocati, Cod. de advocatis diversor. Judicior. ibi: Nec enim solos nostro imperio militare credimus illos, qui gloss. de his clypeis, & thoracibus nituntur, sed etiam Advocatos, militant namque causarum patroni, qui gloriose vocis

consili munimine, laborantium spem, vitam & posteros defendunt, agnoscunt Bobadill. lib. 3. cap. 14. num. 61. & plura tradit Roland. à Valle conf. 33. lib. 2. Unde quod ex t. advocacione, & patrocinii præsitis lucrantur Advocati quasi Castrensē peculium vocatur, nec usufructus spectat ad patrem, ex notatis in l. cum oportet, Cod. de bonis quæ liberis, & eadem militat ratio in Advocatis circa exemptionem muneris personalis, ne scilicet distrahantur ab officiis suis in perniciem Reipublicæ, quæ in militibus caelestis vel armatæ militiæ, supra perpendenda manet.

Tertio quia Advocati, qui litigabant probarunt ex tempore immemoriali prædictam pontis seu Officii Custodiam eis nunquam esse commissam, & quod ministri & officiales ad quos pertinebat cura, & impartitio prædicti muneris, semper eos salvos & liberos reliquisse ad modum, & ad eum ordinem quo, ex l. Cordubens. exemptio tributorum solet comprobari, ut in cap. 1. de præscriptionibus, lib. 6. l. 3. §. ductus aqua, ff. de aqua quotid. & in cap. super quibusdam de V. S. eodem, lib. 6. docet Joan. Garc. de nobilit. gloss. 19. à num. 2. Covar. in reg. possessor. 2. part. §. 2. num. 7. vel 8. vers. Secunda rerum species.

Quarto officium t. Custodis extra tempus obfidionis impetus, aut invasionis inimicorum, inter fordida munera computatur, per text. junctam gloss. ubi Joann. de Platea in l. humilioribus, Cod. de susceptoribus, & Arceris, lib. 10. Avendanno in cap. 19. Prætorum, num. 24. vers. primus, ibi: Primus casus est si nobilis eligeretur ad officium villæ puta ad Custodiam portarum vel simile. Unde Rip. in tract. de peste, tit. de remediis, in §. unic. nunc, n. 216. quem sequitur Francisc. Marc. decis. 637. per tot. testatur Advocatos ad officia Custodiæ portarum civitatis tempore pestis esse immunes & exemptos; dum tamen sint alii vicini, qui huic muneri, & Custodiæ intervenire possint. Quibus utique fundamentis sententia lata fuit in hoc Regio Senatu in favorem Advocatorum, qua determinatum est immunes, & liberos prorsus à tali Custodia, & munere personali.

Et fundamenta quæ pro communitate Villæ adducta fuere, spreta & contempta manserunt, & eis Advocatis respondebant, t. ad primum quod ordinatio, & statutum municipale custodiendi prædictum pontem & Officium omnes vicinos comprehenderet, tempore tamen quo fuit factum per Villam, Advocati habebant jam perfectam præscriptionem exemptionis illius muneris & Custodiæ, Statutum autem licet universaliter loquatur, non tamen comprehendit personas exemptas, nisi specialiter talis exemptionis derogatio fiat, ut in terminis probat Paulus de Castro, in l. si mihi & tibi, §. in legatis, ff. de legatis 1. & in rescriptis & concessionibus Regiis prius rescriptum non derogatur per secundum, nisi specialis mentio fiat prioris, ut in cap. 10. cum gloss. de rescriptis, Philippus Decius n. 261. n. 6. & regulare est quod personæ t. privilegiatæ non comprehendantur in statu generali, ut notat gloss. in l. Decurionibus, Cod. de silentiar. lib. 12. quam sequuntur Ripa in l. 1. n. 13. ff. solut. matrimon. Bart. in l. omnes populi, n. 13. ff. de just. & jur. Jacob. Cancerius 3. part. variar. resolut. tit. de privilegiis, n. 118.

Nec per clausulam generalem, non obstante quocumque privilegio, censetur t. derogatum privilegiis in corpore juris clausis, ad glossam in l. 2. §. legati non compelluntur, & in l. heres absens in principio in verbo excusamur, ff. de judiciis, Bart. in extravaganti. ad reprimendum, verbo non

obstantibus sub num. 12. Matheflan. singular. 59. Farinac. tit. de carceribus, q. 27. n. 82.

Ad secundum fundamentum, t. quod testes qui 22 deposuerant duos Advocatos nempe Doctorem Zuvioldiam, & Licenciatum Vellelam sponte suscepisse certo tempore, & per vices Custodiam prædicti pontis & portæ, erant vicini ipsius Villæ, & sic tanquam in re propria & in qua commodum habebant, non esse idoneos testes, saltem esse suspectos, ut resolvit Afflictiis decis. 600. per tot. Covarr. in practicis, cap. 18. n. 4. latè Farinac. in tract. de testibus, q. 60. n. 489.

Præterea quod illo tempore t. quo ab eis Custodia pontis fuit accepta, jam præscriptio exemptionis erat legitime causata; unde per duos, & tres actus contrarios tale jus exemptionis præscriptum, non poterat amitti; licet enim jus momentaneum, & quod consumitur una vice per actum contrarium, soleat amitti, ut in l. 2. Cod. de jur. domini impetrando, cap. cum N. fererensis & cap. cum accessissent, ubi communiter notant DD. præsertim Abb. col. fin. de consil. Si tamen habeat tractum successivum, non amittitur per plures actus contrarios, nisi continenter per spatium temporis constitutum, & à lege designatum ad causandam præscriptionem contrariam, ut in l. voluntariè, Cod. de excusationibus, l. fin. Cod. de his qui sponte munera suscipiunt, 42. n. 18. part. 3. docet & prosequitur eleganter, Joann. Garcia de nobilitate gloss. 6. à n. 48. ubi ait quod in istis Juribus, præsertim negatis, veluti non faciendi, aut non exercendi ali-quod officium tot actus requiruntur ad acquirendam exemptionem, quot sunt necessarii ad eorum amissionem.

Deinde respondebant quod t. exemptio, & immunitas à munere personali Custodiæ pontis vel portæ alicujus Villæ vel civitatis à jure, toti Collegio Advocatorum est concessa, quapropter per actus contrarios singulorum non poterat amitti in præjudicium aliorum, ex his quæ specificè in proposito cumulat Farinac. ubi supra, dict. quæst. 37. num. 84. post Jacob. Æmilium versic. 17. num. 20. & alios quos ibi refert: & condu-cunt quæ circa privilegium mulieribus concessum ne incarcerationem pro debito civili, & circa nobiles advertit Escobar. de ratiociniis, cap. 35. à num. 5.

Ad tertium, quod t. licet ex Custodia illius pontis, & portæ, bonum commune, & utilitas publica resultaret, eadem & major resultat, ex eo quod Advocati non impediuntur exercere suum officium, & patrocinii ac consilii vacare.

Ad quartum, quod t. licet nobiles regulariter non excusarentur, in dicta Villa à prædicta Custodia, Advocati tamen qui utique & nobili sanguine erant, & nobiles ratione officii, excusantur; cum eis à jure hæc immunitas expresse fuit concessa, licet nobiles sanguine tantum ob municipalem statum, non gaudeant quibus utique à jure talis immunitas concessa non invenitur, & in multis hoc procedere, & praticari, quotidie videmus, siquidem nobiles sanguine à tutelis regulariter non excusantur, ut in alio capite latius diximus, nec ab aliis officiis communitatis quæ incompatibilia, vel contraria nobilitati suæ non sint, & tamen ab his omnibus Advocati jure nostro excusationem habent.

Sed ut ad propositum, unde digressi fuimus, redeamus, constitutio seu assignatio t. Custodum in 27 partibus, & finibus Regni sive per mare, sive per terram pertinet ad Prætorem illius districti, & specialius ac certius ad Decuriones, Ripa de peste tit.

tit. de remediis ad conservand. ubert. num. 281. ubi quod ad eos non ad dominium loci spectat Guid. Papa. versic. 1. n. 7. Avendan. de exequend. mandat. part. 1. cap. 21. numer. 2. Fontanel. de pactis nuptial. claus. 4. gloss. 10. part. 2. num. 17. & ad alias personas diversimodè veluti exemplis demonstrat Bobadill. lib. 4. poliic. cap. 5. num. 7. qui advertit quod licet ex l. 56. tit. 13. lib. 6. Recopil. hi Custodes nominati, ut admitterentur ad usum & exercitium sui officii prius debebant recipi, & jurare in Regio consilio, & quod debebant tales nominati esse locupletes, ut prædiis & subornationibus obviaretur, uti cautum extat, in l. 35. tit. 18. lib. 6. Recopil. & jure communi provifum erat, ut in l. verar. cap. de numulariis & actuariis, lib. 12. Platea in l. 2. Cod. de frumento, Alexand. lib. 11. in fin. tamen id non observatur, & in desuetudinem abiit.

Et circa Custodiam civitatis satis pulchra & utilia traduntur ab Anneo Rupert. lib. 2. rerum Judicatarum, cap. 1. quæst. 2. ut Custodia urbis, 28 non per t. stipendiarium vel mercenarium præstari debeat, sed personale munus esse, atque ita nulla habita dignitatis vel Magistratus excusatione compelli posse civem eam præstare: & rationem dicit esse perspicuam, quia si velis inquit, sunt & stipendiarii Custodes, non dubitandum quin civitas facillè apud mercenarios emptores inveniat, si venales animæ muris portisque præficiantur, quæ securitas quæve fidei obligatio ab eis expectanda est, qui nec pro aris nec focis dimicant, nec ullo in patriam affectu ex charitate incitantur; refert, & sequitur Fontanel. ubi supra num. 19.

Isti verò Custodes possunt t. itinerantes, & transeuntes perquirere, & visitare, ac eorum bagalia & animalium onera perferunt, ut sciant & videant utrum aliquid prohibitum transferre intendant, vel in Regnum contra legis sanctiones immittere, vel ut portagia persolvantur, ut in l. 35. cum aliis tit. 18. lib. 6. Recopil. Pro quo examinanda sunt, quæ in proposito tradit Bart. & Platea in l. præsidibus cum sequenti, & in l. si quis, Cod. de cursu publico lib. 12. & in l. 2. Cod. quando & quibus quarta pars debeatur, lib. 12. & in l. 2. Cod. de desertoribus militiae, lib. 12. & in l. unica in fin. Cod. de littorum & itiner. Custod. Puteus de syndicat. verbo familiaris, cap. 3. n. 9. fol. 181. Castill. in l. 1. Taur. gloss. En los lugares, in addition. fol. 18. col. 2. versic. Item adde, Gregor. in l. 8. gloss. 4. tit. 6. part. 6. latè Aviles in cap. 52. prætorum gloss. perquisita gloss. in l. 1. §. qui rationibus, ff. de falsis.

Non tamen debent esse perscrutatores t. molesti, ut in l. 8. tit. 7. part. 5. ibi: E des que les hubieren tomado la Jura, no les escudrinen sus cuerpos ni les abran sus arcuetas, ni les fagan otra soberania, ni otra mal alguno; ea asa abonda, que les tomaren la Jura, e den a entender la pena que deben aver, si fallar en despues en verdad, o de otra manera qualquier que encubriera alguna cosa, ibi: Gregor. in verbo no les escudrinen, & facit text. in l. 1. Cod. de littorum & itinerum Custodia, ibi: Ita tamen, ut hoc manifestato nulla contra eos postea indagatio, seu conculsus procedat, docet Platea in dict. l. 2. Cod. quando, & quibus, 4. pars debeatur.

quia benigne t. salva, & congrua honestate sunt compellendi mercatores ad solutiones fiscalium, ut in l. 1. Cod. de naviculariis, lib. 10. ibi: Nec conculsiones perpetui, nec aliquod genus incommodi, l. 1. Cod. de commerciis, & mercatoribus, ibi: Ut honestas postulat, & ibi: Tolerabilis fiat agnoscendæ devotionis affectus, l. semper, §. negotiatores, ff. Otero De Officialibus.

de jur. immunitatis, Benvenut. stracha de mercatura, part. 1. num. 62. & conducunt tradita per Bart. in l. ambitiosam, n. 23. ff. de decretis ab ordine faciendis, & quæ notat Accursius in l. unic. Cod. de mundin. in verb. locorum, dum ait, quod propter forum terra impinguatur, & populum Romanum ita sensisse indicat Cicer. in oratione pro lege Manilia, dum ait: Populum Romanum sæpè mercatoribus, ac navicatoribus injuriosius tractatis bella gessisse, ex ratione quam innuit Benvenut. stracha de mercatura, 2. part. n. 16. ibi: Rursum nulla Regio, non Provincia nedum civitas sibi sola ad omnia sufficit, sed alter alterius ope & auxilio indiget, hæc enim frugibus, illa auro, & argento cæterisque metallis aliisque rebus abundat, contra alia prædictis vel horum aliquibus vacat, unde mirè Virgil. Georgicor. lib. 1. cecinit.

India mittit ebur, molles sua thura Sabæi,
At Chalybes nudi ferrum, virosaque Pontus
Castorea, Æliadum palmas Epirus equarum.

Et Plinius victus causâ, mercaturam inventam dictabat, & summæ prudentiæ atque autoritatis apud Græcos Plat. in dialog. 2. qui inscribitur de Republic. ubi inquit constituit civitatem in eo loco in quo advectionibus non indigeat, ferè impossibile est.

Et denique manifestatione facta, vel præsentatione t. itinerantium ab Custodibus pontium omnibus securitas, & liber transitus impetratur, & jure conceditur, ut notat Bart. in dict. l. 1. Cod. de littorum, & itinerum Custodia, ubi ait quod semper viatores vadant coram officiali communi, hoc est Custode; & ei notum faciant ad quem locum pergere volunt, & quid portant, & quo modo iste salvus conductus, quod vulgo in Hispania vocamus passaporte, vel quia debet fieri, & per quod tempus duret, vel manifestatio mercium quæ vulgo dicitur Registro, quomodo conficiatur observat Platea in l. evictions, cap. de versu publico lib. 12. Aviles in cap. 52. Prætorum, gloss. en la tierra, num. 25. Bobadill. dict. lib. 4. cap. 5. num. 9. Roderic. Suarez allegat. 18. Burgos de Paz conf. 8. quæ & talia plura quæ in proposito notabilia ponderabam ego in hac Regia Curia in lite quadam cujusdam mercatoris in denuntiatione ei facta, per plura scripti in tractat. de pascuis cap. 19. per tot. ubi videre poteris, & per DD. à me ibi relatos & ultra eos Boërium, in tractatu de Custodia clavium, num. 4.

Sed generaliter circa omnes Custodes sive pontium, sive civitatum, sive montium, aut defensorum, & hæreditatum illud advertas velim quod possunt, quocumque modo t. armati incidere, nec possunt armis expoliari, ut notat Innocent. in dict. cap. olim causa, & ibi Panormitan. de restit. spoliatorum, & in cap. significasti, de officio delegati, Bald. in l. nunc salutem, §. sciendum, ff. de offic. præfecti vigilum, Patrius de syndicat. verb. tortus cap. 3. n. 2. versic. quid enim. Aviles in cap. 2. prætorum in gloss. juntaran, num. 7. qui alios refert Castill. de Bobadill. lib. 1. politicor. cap. 13. num. 83. & facit text. in l. 6. titul. 6. lib. 6. Recopil.

Castri verò seu fortalitii Baronum t. Custodia ad quem pertineat tradit Grammatic. decis. 53. num. 11. & versic. 117. inter consilia feudalia diversorum, num. 284. lib. 1. & quod Barones possunt compelli munire ea, tradit Bobadill. lib. 3. politicorum cap. 1. num. 24. & cap. 2. num. 19. Petrus Surdus versic. 83. num. 7. Mandelus versic. 403. num. 2.

- & alia in proposito notabilia tradit Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 16. à n. 176.
- 35 Et pro excubiis † faciendis tempore belli sive pacis, & quando excubiarum jura ab subditis peti possunt, vide Petrum Gregor. lib. 6. syntagmat. cap. 3. n. 16. & lib. 3. cap. 8. ubi num. 4. quando ad has excubias teneantur Ecclesiasticae personae, & lib. 18. cap. 20. num. 3. & de poenis relinquentium excubias lib. 19. cap. 11. num. 3. & circa quod consistat excubiarum ministerium vide Vegetium de re militari, lib. 3. cap. 12. Patritium de Republic. lib. 89. tit. 3. Petrum Gregor. syntagmat. juris, 2. part. lib. 19. cap. 11. n. 3. Bobadill. lib. 4. politic. cap. 25. n. 25. & de supplicio infligendo his excubiis si negligenter se habuerint, videndus est text. in l. 9. tit. 18. part. 2.
- Sed & Custodia castrorum vel cujuslibet fortalitii non debet mandari nisi † nobilibus, & personis ex puro sanguine & stirpe nota & clara progenitis, ut in l. 2. ubi gloss. 1. & in l. 7. & l. 20. tit. 18. part. 2. Azeved. in l. 1. num. 17. tit. 5. lib. 6.
- 37 Recopil. qui quidem Custodes † nominati qui vulgo dicuntur Alcaydes de la fortaleza, homagium fidelitatis praestant, quod nobilibus tantum convenit, de quo in l. 4. tit. 25. part. 6. & in l. 11. tit. 15. dict. lib. 6. Recopil. docet Avendaño lib. 2. prator. cap. 27. num. 7. qui de forma homagii deponunt, ut turris principalis cujusque castris, seu fortalitii solet nuncupari turris homagii, quia verbo hæc solemnia solent fieri, ut docet novissime Burg. in tract. de nobilit. Hispanie discurs. 12. num. 9. & quod tale homagium † habet vim Juramenti affirmati peralta, in l. unum ex familia, num. 28. ff. de leg. 2. Joann. Gutierrez in Authent. sacrament. puberum, n. 144. cum seqq. Suarez de religion. tom. 2. lib. 4. cap. 13. num. 24. quidquid contrarium fenserit Gregor. Lopez in l. 26. gloss. fin. tit. 11. part. 3. & pro complemento plura alia huic capiti conducibilia videre poteris per Boerium, in tract. de custodia clavium per totum, & qui possunt creari in Custodes fortalitii, & castrorum, & de eorum ministerio latè agit Anton. Alvarez civitatis Baecæ incola, relatus à Bobadill. lib. 1. Politic. cap. 12. n. 50. & quando talis Custos excubabitur, si etiam Regio præcepto interveniente fortalitium non tradiderit, est text. elegans, in l. 19. tit. 18. part. 2. Bobadill. lib. 2. politic. cap. 21. num. 97.

CAPUT XIV.

De officio Exactorum tributorum & vectigalium Regis, ac Eleemosynæ Bullarum.

SUMMARIUM.

- 1 Exactores tributorum seu vectigalium, græce publicani nuncupati, apud Hebræos, Græcos & Romanos odibiles & abjecti habitii fuerunt.
- 2 Expenditur in proposito textus in leg. 14. tit. 2. lib. 6. novæ Recopil. qui ibi affertur.
- 3 Tributorum exactio in Regno Castellæ semper plebeiorum statui adscribitur, nec nobilis ullus invitatus cogitur suscipere.
- 4 Existimatio & reputatio communis Provinciae sufficit, ut officia vilia vel nobilia reputentur.
- 5 Dignitas est quidquid ex consuetudine reputatur

- esse dignitas, & illa est major quam homines generaliter talem reputant.
- 6 Vile seu infame dicitur officium quod in loco tale esse reputatur.
- 7 Tributorum Exactoris munus quandoque honestum censetur.
- 8 Expenditur & affertur in proposito Papiniani lex, lib. 17. §. præscriptio, ff. ad municipal.
- 9 Tributa in Curiis & Procuratoribus Regni Regi concessa, eorum cura & personali munere sunt exigenda, ex leg. Regia 9. tit. 7. lib. 6. novæ recopil.
- 10 Exactoribus & conductoribus Regis, licet præcipua privilegia in favorem fisci & patrimonii Regalis sint indulta, tamen plura sunt quibus persona eorumdem Exactorum conceduntur.
- 11 Præmia bene merentibus tribui convenit.
- 12 Opiniorum & dogmatum dissidia circa nobilitatem vel abjectionem officii Exactoris vectigalium, distinctione conciliantur, & n. 13.
- 14 Nobilis infringit suam libertatem per voluntariam susceptionem conditionis vel exactiorum patrimonii Regalis, non tamen per aliquam renuntiationem nec tacitam nec expressam, per quam juri, ne in carcerem detradatur, videatur renuntiari.
- 15 Nobilis Conductor vectigalium Regis potest pro eorum debito incarcerari & in vinculis detineri.
- 16 Nobilis Conductor terrarum quæ ad Regem spectant, an pro earum redditibus non solutis incarcerari possit, remissivè?
- 17 Exactor Tributorum Regis non potest debitores convenire, nisi prius accipiat nomina eorum, & eis notum faciat & intimeat ut ad locum destinationis solutioni, soluturi accedant.
- 18 Tributorum exactio prius fieri non potest, quam intimatio Concilio facta fuerit.
- 19 Exactor tributorum maxima in exigendo nititur potestate, nec juris ordinem servare tenetur, sed potest simpliciter procedere & compellere debitores.
- 20 Exactor vectigalium bona à debitoribus pro solutione debiti extracta concilio præsentans liberatur.
- 21 Exactor quilibet vectigalium, ut officii debito respondeat & legitime procedat, quid facere debeat, notatum invenitur in leg. 13. tit. 14. lib. 6. recopil. quæ ibi. affertur.
- 22 Collectoris Eleemosynæ Bullarum quæ Hispaniæ Regibus à summis Pontificibus, diversis temporibus fuerunt concessæ, quam officio conveniant? remissivè.
- 23 Scheda Regia data circa modum & ordinem servandum in collectione Eleemosynæ Bullarum, ad litteram inferitur ibi.

Horum officium, & ministerium diversimode in jure existimatum invenio; nam Exactores † tributorum qui publicani græce nuncupantur, apud Hebræos, Græcos Romanosque exosi & odibiles, ac abjecti fuerunt habitii, ut de primis sunt plura istius rei testimonia, ut habetur Matthæi cap. 18. ibi: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*, & cap. 21. ibi: *Publicani & meretrices præcedent vos*, & Marci cap. 2. ibi, *Multi publicani, & peccatores simul discumbabant*. Et Lucæ cap. 5. ibi: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducatis*, & in aliis multis similibus locis testificatur: Romanis autem testimonium perhi-

Caput XIV.

perhibent, Aristot. & Tullius, dum hos nonnulli hærent inter honestos cives, ut ex his nonnulli hærent: ipse autem Tullius alicubi non adeo bene sentit de publicanis, & cum ad Q. Fratrem lib. 1. improbum ait negotiatorem paulo cupidiorum publicanum comprimere non posse; sed & Ulpianus, in l. quantæ, ff. de publicanis, quantæ inquit, audaciæ, quantæque temeritatis sint publicanorum factiones, nemo est qui nesciat: & certè hujus tantæ illorum audaciæ, & temeritatis exemplum habes apud Lucium lib. 5. secundi belli punici post principium, & hujus rei argumento, Bald. l. dissolutæ ad fin. Cod. de conditionibus ex l. voluit hujusmodi publicanos cogendos edere libros suarum rationum, uti usurarios; & de quibus clement. 1. §. ceterum de usuris.

Et de juramento Regio in hanc sententiam expendi † debent singularia verba textus in l. 14. tit. 2. lib. 6. novæ Recopil. verbo, Ordenado esla que ningun hijodalgo pueda ser preso ni encarcelado por deuda que deya, salvo si no fuere arrendador, o cojedor de pechos, y derechos, por que en tal caso el mismo quebranta su libertad, quali ex hoc textu aperte inferatur munus exigendi vel conducendi tributa Regia contrarium esse nobilitati, quo in sensu prædictum litigium & ejus rationem affirmant Ferdinand. Mencha. de successione creation. 1. part. lib. 3. §. 22. nu. 78. versic. quid dicendum, Otalora de nobilitate, 2. part. 3. princip. cap. 9. n. 9. versic. movetur ea ratione; Didac. Perez in l. tit. 2. lib. 4. ordinam. gloss. verb. fixos dalgo, versic. præterea non obstant jura, Azeved. in dict. l. 4. & 5. hoc tit. 2. & lib. 2. num. 26. Lassarte de decima venditionis parte, cap. 18. num. 64. & 65. Ignat. del Villar. respons. 6. n. 4. Joann. Gutierrez de Gabellis, Stephan. Gratian. disputationum, cap. 228. num. 25.

Et demum illud facit, quod in Regno Castellæ ubique locorum observatur, quod tale munus & exactio tributorum statui † plebeiorum semper adscribitur, nec ullus nobilis invitatus suscipere cogitur, ut tradit Lassart. de decima venditionis parte cap. 18. n. 65. Joann. Gutierrez lib. 3. prædictic. quest. 13. n. 102. & 106. Bargas de nobilit. Hisp. pan. discurs. 17. num. 20. & sufficit existimatio & reputatio † communis Provinciae, ut officia vilia vel nobilia reputentur, Alciat. de præsumptionib. reg. 1. præsumption. 48. num. 2. in fin. ubi allegat text. in l. 1. ff. de muneribus & honoribus, Tiraq. de nobilitate, cap. 34. n. 1. Cravet. conf. 163. n. 2. Gaspar. Gutierrez lib. 3. prædictic. quest. 16. num. 137. ubi quod illa dicitur dignitas Ecclesiastica, quæ pro tali existimatur aut reputatur secundum consuetudinem, & sic de aliis officiis, Innocent. in cap. de multa, num. 6. Joann. Andreas, Imola collat. 19. & col. penultim. de præbendis arch. in cap. 1. numero 2. de consuetudine, lib. 6. & quod dignitas † est quidquid ex consuetudine reputatur esse dignitas: Bertrand. conf. 2. vers. 2. Viso processu, n. 20. & conf. 32. lib. 3. illaque est major dignitas quam generaliter homines pluris existimant, §. 1. ff. de his qui notantur infam. & magis expressè idem Gutierrez num. 139. sic etiam versa vice illud dicitur esse † officium vile & infame, quod in populo reputatur esse tale, Abad. in cap. non minus col. 3. de immunit. Ecclesiar. & est textus per hoc in cap. fin. in princip. ff. de muneribus & honoribus, ibi: *Calendarii quoque curatio & quaestura in columna æqua civitatis inter honores non habentur*: per quem textum id tenet Joann. de Platea, & Lucas de Penna & eos referens id probat, conf. 31. num. 15.

Sed pro contraria sententia, tantum exactorum & Publicanorum munus † honestum quandoque reputatum, & in honore apud Romanos haberi probant antiquorum testimonia, nam & Cicero in oratione pro l. Manilia, sic ait: *Nam & publicani homines honestissimi & ornatissimi suas rationes & copiam in illam Provinciam obtulerunt*, & in oratione pro Plancio, *Flus equitum Romanorum firmamentum Reipublicæ, publicanorum ordine continetur*, & l. 3. in Verrem actione, venit ad Chelionem Emucius eques Romanus publicanus homo cum primis honestus. Ex quibus videtur Equites quoque Romanos eo tempore publicanorum munere, & exercitio non dedignari.

Deinde maximum hujus rei tutamentum subministrat † Papin. in l. libertis 17. §. præscriptio, ff. ad Municipal. ibi: *Exigendi tributis munus sortidum inter munera non habetur, & ideo Decurionibus quoque mandatur, cui adde textum in l. fin. ff. de privilegiis Veteranos*. ubi licet Veterani ab exactione tributorum immunitatem habeant; si tamen ex ordine Decurionum fiant Exactores tributorum, munus recitari non possunt.

Præterea de jure nostro Regio hanc aperte confirmat sententiam † textus in l. 9. tit. 7. lib. 6. novæ Recopil. ubi probatur tributa in Curiis à Procuratoribus Regni concessa Regi, eorum cura, & personali munere esse exigenda. Et Procuratores Curiarum, (cui ministerium hoc per legem mandatur) & nobiles esse & maximam eorum esse existimationem plusquam notum est, l. 4. dict. tit. 7. & lib. 6. expressè cautum ibi: *Que sean personas honrradas, y no sean labradores ni sexmeros*. Et diximus supra lib. hoc in speciali, cap. Procuratorum Curiarumque: fateri necessario debemus hanc tributorum exactorem non semper fordiam aut abjectam reputari.

Tamen quia tametsi præcipua, & potiora † privilegia, quæ his Exactoribus, & Conductoribus Regis sunt indulta, favorem fisci, & patrimonii regalis respiciunt, ut in l. semper versic. conductorum datum, ne compellantur ad munera municipalia, sed ne extenuentur facultates eorum, quæ subsignate sunt fisco, negari tamen non potest plura esse, quibus personæ hujusmodi Exactorum, vel Conductorum Regis reditus, & tributis conceduntur, in cap. 33. & 34. de los nuevos de contumientos de las Alcavales, relatis à Gutierrez ubi supra præsertim verb. *ni atravajos que la Ciudad, o Villa, o la Justitia acordare*: ubi plura commoda & privilegia ejus sunt indicta quæ sui tantum, non fisci favorem respiciunt; cum solum nonnullis in personis laboris excusatio non diminutionis facultatis conservatio reperiat. Nam & præmia tribui † bene merentibus convenit, ut in l. fin. Cod. de statutis & imaginibus, & de privilegiis his Exactoribus vel Conductoribus Regis concessis, vide Egidium Chomatem, in tract. de collectis versic. conductor vectigalis, fol. 215. Joann. Gutierrez in tract. de gabellis, lib. 7. q. 173. per tot.

Sed harum opinionum pugnam per distinctionem, attentam communi opinione, & æstimatione Castellæ, † autem conciliare, & intendo quod aut loquimur de Conductoribus tributorum Regis, qui pro majori contractus cum eo faciebant, quos vulgo dicimus Arrendadores por major, etiam si sint pro minori, dummodo considerabili quantitate, ut in istis non potest considerari ulla abjectio seu vilitas officii, præsertim cum videamus frequenter nobiles & ditissimos in nostro Regno Castellæ

dentro de quarenta dias despues de passado el plazo, a que las dichas Bulas se huvieren de pagar, darán cobrados los maravedises que montaven las Bulas, que se le entregaren al dicho Theforero, o a quien su poder huviere llanamente sin pleyto alguno, por que al tiempo que se le entregare el padron, y Bulas, se ha de averiguar antes la Justicia del tal lugar, en presencia del dicho Corregidor, y si algunas personas contenidas en el dicho padron de quien no se puede cobrar por pobre, o escritos dos vezes, o no poder ser avidos los quales deben, y que al plazo fuso dicho no diere cobrados los dichos maravedis al dicho Theforero, o a quien su poder huviere, que la persona que en nombre del dicho Theforero los fuere a cobrar del, le execute por todo rigor de derecho solamente por virtud de la obligacion y cedula que el tal cojedor huviere hecho de las Bulas, que huvieren recibido, que para ello, y traer bara de mi Justicia, los damos poder cumplido, llevando poder del dicho Theforero, y aprobacion del Governador, o Corregidor Justicia de la cabeza de cada Diocesis, o partido. Y así mismo damos poder y facultad al corregidor, que fuere cobrando por les dichos Concejos, para que pueda compeler y apremiar a todas las personas que debieren las dichas Bulas, a que se cobren y paguen passado el termino a que se dieren fiadas, y sobre esto hagan las execuciones, ventas, y remates de bienes necessarios, como por maravedises de mi haver, con que no quedan llevar ni sacar prendas algunas de un lugar a otro si no fuere a la Cabeza de la Jurisdiccion, no hallando comprador en el lugar donde se tomare; y mandamos que los dichos Concejos sean obligados a los sanamientos de qualquiera quiebra que huviere por falta de ser abonados los dichos Cojedores, y que el dicho Cojedor que fuere nombrado para un anno sobre las Bulas, que en aquel anno se huvieren de pagar, y no pueda ser nombrado al dicho officio de Cojedor, contra su voluntad hasta el Tercero anno, y que los que fueren nombrados por tales Cojedores el anno que tuvieren el dicho cargo, no puedan tener ni tengan contra su voluntad, ningun otro officio Real ni Concegil; y que sean Francos, y libres de huespedes, y vestias y carretas de guia de qualquier calidad, y manera que sean, y se les de el salario a rason de un maravedis por cada Bula, de tassa de a dos Reales de las que dieren cobrados.

Y otrofi mandamos, que si en estos nuestros Reynos de huvieren predicar algunos Jubileos de caja por los dichos gastos de la Guerra contra infieles, que los dichos Cojedores se encarguen de hazer apercevir cada uno en el lugar o Concejo donde fuere Cojedor, y poner los sumarios que le fueren entregados por parte del Theforero del partido, y de poner las cajas donde se ha de se echar la limosna, y de cobrar los maravedises que della se huvieren para acudir con ellos al dicho Theforero, o a quien su poder huviere, y que se les de por ello de salario a rason de a ocho maravedis de cada millar o de lo que procediere de los dichos Jubileos, guardando los dichos Cojedores cerca desto la orden, que les fuere dada por el Comissario General de la Cruzada, y que donde huvieren dos o mas lugares o parroquias, o feligresias que fueren todas un Concejo, que no se nombre en el dicho Concejo mas de un solo Cojedor, así para la cobrança de las dichas Bulas, como de los dichos Jubileos lo qual y todo lo que dicho es, complex, y ay hagais guardar y cumplir, y cada Concejo se entregue un traslado de esta nuestra carta, y lo tengan en el arca del Concejo, para que aya efecto lo en ella contenido: y mandamos que ningun Theforero ni fator cobre ni embie a cobrar a las dichas Ciudades, Villas

y lugares las dichas Bulas ni Jubileos, ni aya otros Cojedores sino los que fueren nombrados por los dichos Concejos, so pena que el que cobrare y hiziere cobrar las dichas Bulas, y Jubileos contra el tenor y forma desta nuestra carta, pague lo que allí cobrare, o hiziere cobrar, con el quátro tanto, y que vos las dichas Justicias cada una en su Jurisdiccion, los prendais los cuerpos, y presos con la informacion de sus delictos, la embieys a esta nuestra corte antes el Concejo General de la Cruzada, para que ha de mas de excutar en el la dicha pena sea castigado conforme a la calidad del delicto, y los unos ni los otros no fagades, ni fagan ende al por alguna manera so pena de la nuestra merced, y de diez mil maravedis para la nuestra camara, a cada uno que lo contrario hiziere. Dada en Valladolid a diez y siete de Diciembre de mil seis ciento y un años yo el Rey, por mandado del Rey nuestro semor, Juan de Amerquita.

CAPUT XV.

De officio Campforis feu Cambiatoris publici, qui vulgo dicitur Cambio, & Nummularii dicti Banco.

SUMMARIUM.

- 1 Campforis officium publicum est.
- 2 Campforis creatio ad quem pertineat.
- 3 Campforis creatio in Curia Regis nempè en la Corte, ad ipsum Regem pertinet.
- 4 Campforis creatio in aliis Curis Regnorum ad Coronam Hispanie pertinentium, debet fieri speciali Proregis nominatione.
- 5 Campforis officium Republica est necessarium.
- 6 Campfor qua forma creari debeat, remissivè.
- 7 Cambium vox antiquis Romanis & Jurisconsultis prorsus incognita fuit.
- 8 Cambii officium in quo consistat.
- 9 Cambium in permutatione monetarum consistens, an licitum sit vel illicitum?
- 10 Cambia quae consistunt in mutuo, an licita sint?
- 11 Lucrum ex Cambio in mutuo consistenti proveniens usuram quare sapiat.
- 12 Cambium in mutuo consistens quare permittendum?
- 13 Cambium in mutuo pecunia positum quando sit licitum, & quando illicitum, remissivè?
- 14 Cambia à Principe vel Republica approbata, tuto exerceri possunt.
- 15 Cambiorum merces seu Salarium non pro mutuo, sed pro labore recipitur.
- 16 Cambii in duplicem speciem divisio.
- 17 Cambium siccum quot modis committatur & num. 18.
- 19 Cambium siccum improbum & fœnerativum esse probant doctores.
- 20 Cambia intra Regni limites contra legem expressam permitti non possunt.
- 21 Cambia sicca damnantur per pragmaticam à Rege Sebastiano latam.
- 22 Cambium quod fit intra Regni limites, an ex eo siccum judicetur, quod in loco in quem remittitur solutio una cum literis, debitor, nec pecuniam nec factorem habeat, & num. 23. & 24.
- 25 Cambium reale quid & quoduplex sit.
- 26 Cambium reale an licitum vel illicitum sit?
- 27 Pecunia vel nummus quot modis considerari possit.

- 28 Cambium reale per litteras tripliciter fieri solet, & n. 29. & 30.
- 31 Pecunia valor solet aliquando minui, & quibus de causis, & n. 32.
- 33 Cambium per litteras, quo quis pecuniam Campfori in uno loco prabet ut eandem in alio remittat, an permissum sit?
- 34 Cambium per litteras, quo quis pecuniam à Campfore ad certum tempus recipit in uno loco, in alia deinde provincia vel Regno, cum constituto stipendio solvendam, an sit fœnerativum? & n. 35. & 36.
- 37 Cambium minuti in quo consistat, & quomodo fieri debeat, & quid pro prœmio possit persolvi tradit Textus in leg. Regia 4. tit. 18. lib. 5. Recopil. quæ ibi afferuntur?
- 38 Cambii prœmium & interesse quod lucrari Campfor potest, correctum & immutatum fuit, per leg. 5. in fine tit. 18.
- 39 Cambium quod fit per litteras, ne intra eisdem Regni oppida exerceri possit sancitum extat leg. 8. tit. 18. lib. Recopil. quæ ibi afferuntur.
- 40 Cambii litteris, cur circa oppida extra Regnum, non verò intra, ut liceat, traditur ratio differentie.
- 41 Cambium per litteras ab Hispania ad Indos exerceri potest & etiam ad alias eisdem Coronae Provincias, dummodo distantia sit considerabilis, in quo possit considerari aliquod periculum in translatione pecunie.
- 42 Cambia realia requisita non possunt probari juramento & declaratione personarum quæ nummos Campfori tradiderunt.
- 43 Cambium tam jure communi, quàm Regio exorsum & usurarium reputatur.
- 44 Referuntur Doctores qui de Cambiis egerunt.
- 45 Campforis creatio ex personis fieri debet probatissimis, divitibus & bene opinatis, quæ juramentum de officio rectè exercendo prestare debent, & sidersores usque ad certam quantitatem prabere tenentur.
- 46 Campfor exterius & alienigena à Regno non potest creari.
- 47 Campfores duo in urbe debent nominari, non verò unus solus.
- 48 Campfor exterius à Regno nominari cur non debeat, remissivè.
- 49 Campfor non potest aliis mercimonii & contractionum generibus uti, nec societatem inire cum aliis, nisi in rebus cambiorum usum tangentibus.
- 50 Campfores publicationem reddere tenentur judici, suo juramento & per libros suos veritate & fide confectos, quoties ratio ei per judicem expetita fuerit quantitatum omnium quas cambio habuerint.
- 51 Campforum electio debet esse libera, nec quidquam pro tali officialium creatione potest exigi; nec titulo conductionis possunt hujusmodi officia conduci.
- 52 Cambia suscipere, & eorum pecuniis Rex uti potest in urgenti necessitate.
- 53 Necessitatis tempore plura licent, que ordinario jure exosa videntur.
- 54 Campfori, necessitate adimpletâ, debet per Regem fieri satisfactio pecuniarum quas accepit & si possibile sit, cum interesse justo & licito Cambii.
- 55 Princeps dum ob publicam causam & necessitatem, rem aliquam à privato aufert, æquivalenter potest damno satisfacere.

Campforis officium publicum est; ut cavetur in l. 5. tit. 18. lib. 5. nova Recopil. ibi: y los que huvieren de usar del dicho officio publico; ubi Matienço in gloss. 7. lit. G. & sic tanquam officium publicum, istius officialis creatio pertinet ad Prætorem, & Decurionem civitatis, villæ aut oppidi ubi exerceri debet, ut in dict. l. 1. ibi: y los que huvieren de usar del dicho officio publico en las Ciudades, Villas y lugares de nuestros Reynos que sean puestos y nombrados por las Justicias, y Regidores de tales Ciudades, Villas y lugares.

Et curia Regis nempè en la Corte pertinet ad ipsum Regem, ut in dict. l. 1. & in pragmatica edita, 8. Septembris sub anno Domini 16.2. & sic aliis in Regnis hujus Coronæ creatio Campforis poterit & debet fieri speciali Proregis nominatione, quia Prorex in Regno sibi commisso Regis potestatem habet, nisi aliquid specialiter ei fuerit interdictum, ut in l. fin. tit. 1. part. 2. latè Mastrill. de Magistrat. lib. 5. cap. 6. per totum; specialiter verò num. 37.

Quod utique Campforis officium necessarium est Reipublicæ, dummodo honestè exerceatur, ut tradit Tavianus Genuensis in tract. de Cambiis, l. 1. part. num. 9. cum seqq. usque ad num. 12. & 2. part. cap. 1. per tot. Dominicus à Sot. tot. lib. 6. de just. & jure quest. 8. art. 1. & sequenti, Matienço in dict. l. 1. gloss. 3. formam qua debet creari Campfor cum aliquibus regulis, & prohibitionibus assignat & describit textus in l. 1. tit. 18. lib. 5. Recopil. & pro materiæ perfecta cognitione illud prætermittendum non duxi, quod hic vox Cambium antiquis Romanis, & jurisconsultis prorsus incognita fuit: etenim quantumvis in foro Romano frequentissimi erant Argentarii, Nummularii, Mesularii, vel Mesuarii fide publica deputati ad gerenda negotia, & instrumenta, ut probat l. prætor ait l. si quis ex argentariis, l. quidam l. ubi l. argentarius ff. de eand. l. hominem 7. §. quoties, l. quod privilegium, §. 8. ff. depositi, l. si ventre 8. §. in bonis, ff. de privileg. hered. cum aliis quas refert Bobadill. lib. 1. variar. cap. 15. Forner. lib. 3. selection. cap. 8. Sigon. de antiquo jure Romanorum, lib. 2. cap. 11. Petrus Gregor. lib. 23. cap. 3. Cambium tamen non agnoverunt, quamvis Argentarii & Mesularii sæpissimè nominentur à Cicerone in oratione pro Cæcina, pro Cluentio, & in Rhetor. ad Heren. numquam tamen Cambium ab eo usurpatur, nec mille annis post ipsum Ciceronem apud puri sermonis observatores aliqua hujus nominis mentio reperitur, est Anton. Nebricens. incautè dixerit hanc vocem Cambium, Latinam esse. Sed magis verisimile est Cambium à Gothis, vel Longobardis inventum fuisse: & ab Italis, atque Hispanis receptum, ut constat ex cap. 1. §. cum autem sed in restit. fecit fuer. Otrot. cap. 1. §. si quis dominus quo tempore miles, &c. ubi Cambium significat permutationem, & gloss. communem, ibidem, in eademque significatione ab Hispanis sumitur, in dict. l. 1. tit. 18. lib. 5. & totus ille titulus inscribitur, de los Cambios, y Cambiadores.

Secundò præmitto quod Cambii officium consistit in permutatione aliquarum monetarum pro aliis, ut in l. 4. tit. 18. lib. 4. Recopil. Cum enim Hispania Regum multitudine fuisset occupata, & unusquisque pro volumine sua proprios cuderet nummos, ut conservarentur commercia, & qui iter habebat ad alia Regna proprios ejus, in quo pergebat deferret nummos, Campfor autoritate Regia designabatur, qui uniuscujusque generis nummos haberet ad permutandum vel

cambiandum, statuta quadam Cambii mercede, ut in l. 2. 3. & 4. tit. 18. lib. 5. *Recopil.* de quo an licitum, vel illicitum fuerit, maxima est apud nostros Doctores controversia, si quidem constat ex Aristotel. loco supra citat. & ex cap. naviganti, & ex cap. 1. de usuris, contra naturam ceteri debere, quod pecunia suapte natura sterilis & infœcunda generet & pariat pecuniam, cum aliis multis quæ refert in aliis DD. quos infra citavimus, & nova institution. Sarmient. lib. 7. cap. 12. Sed quamvis hæc ita videantur esse, contrarium verius videri debet, & haberi quodque magis recipitur ab omnibus Theologis; ut colligitur, ex cap. per vestras, & probatur ex dict. cap. naviganti, §. ille quoque. Capin. civit. de usuris lex pontificia consulta commercia Reipublicæ utilitatem afferre probe sciens noluit exercitam negotiationem, honestaque lucra impedire, & ita propria Cambiorum in specie probat Pius Quint. in extravaganti. proprio motu circa Cambium illicita improbanda, licita probans in summa constitutionum sub Pio Quint. cap. 52. ex his omnibus & ex gloss. atque commune in cap. conquestus de usuris, & gloss. verb. honesti. & commun. in dict. cap. per vestras ex D. Thom. 225. quest. 87. art. 4. hoc Cambiorum genus licitum esse, & Rubricæ satis accommodatum docuit idem, D. Thom. opus. 73. art. 13. Cajetan. in tract. de Cambiis, cap. 1. Sylvest. verb. usura quarta, Armilla verb. emptor. Sotus de just. & jur. lib. 6. quest. 8. art. 1. Conrad. quest. 98. Palat. in praxi Theologal. lib. 3. cap. 2. instructionum negotiant. lib. 1. cap. 1. gloss. 2. & Bald. & Salicet. in l. 3. cap. de exercit. commun. contra Jasonem in l. 1. num. 36. Purpurat. 89. cap. de summa trinitat. omnes in dict. cap. naviganti, Navarrus notabil. 9. n. 11. Joann. Baptist. §. 2. in princip. Albornoz lib. 3. tit. 4. de los Mercadores y Cambios. Matien. in dict. l. 1. gloss. 3. cum aliis quos inferius percensuimus, sed tamen cum hujusmodi Cambium jam in usu non sit, & solum permaneat Cambium in mutuo consistens, de quo loquitur Jus 5. constitutio, opus erit de Cambiis in mutuo consentientibus breviter aliqua pertractare.

Tertio præmitto maxime controversum esse, an hæc Cambia quæ consistunt in mutuo licita sint, ita ut Campfor, qui publicè pecunias Cambio dat, possit ex eo aliquod lucrum ferre?

Et videtur tale lucrum ex eo proveniens licitum esse, quia consistit in cambio mutuo, tempus atque lucrum, ex quibus vera & propria usura formatur, ut in cap. 1. cum seqq. 14. quest. 3. cap. 1. & 2. cap. in civitat. cap. consuluit de usuris. Nec ex Reipublic. autoritate excusari posse constat, ex cap. super eo de usuris, ex quibus & aliis id probat Cajetan. cap. 2. & aîi supra relati plura argumenta connectentes, attamen si quæ sit hujus vel aliorum argumentorum vis diligenter animadvertamus, reperiemus procul dubio hujusmodi Cambiorum genus permittendum licitum esse, quæ inventa sunt & excogitata ad majorem Reipublicæ commoditatem & facilius totius terrarum orbis commercium. Quæ sententia communior est, & à pluribus approbatur: sed proposita obiectio facile diluitur, si dicamus lucrum non spectare in his cambiis ratione mutui, sed causa laboris, & industriæ in conquirendis pecuniis, in mutandis & recipiendis per litteras Cambii remisforias, ut in praxi quotidie videmus observari, & statim clarius & apertius exponemus; ac sufficit hujusmodi cambia non omnino condemnari à Pio V. Pontifice Maximo in dict. const. 54. sed solum quoad exercentes cambia, sic ea nam-

que iustissimus Pontifex consideravit illam industriam & laborem impensum in Cambiis conquirendis pretio esse assimilabilem, nec quemquam debere sua opera collocare abique mercede, ex Authentico de judiciis, §. nec autem ibi gloss. verb. pedaneus, & communis sicut in fideiussore, & aliis, suas operas pro pretio impendentibus, ut constat ex l. si remuneranda, §. 6. Maurus in sin. ff. mandati, l. hoc jure 19. §. labeo, ff. de notat. & ex aliis infra dicendis docent Burgos de Paz conf. 49. n. 8. Ben. conf. 11. Bursat. vers. 399. volum. 4. Hieronymus Gabriel. conf. 158. vol. 2. Guid. Panciroli. conf. 139. num. 11. Puteus decisio. Rota 124. & 126. lib. 3. Decius Genuens. 1. & 2. Cavalcan. decis. 48. num. 23. & an cambium consistens in mutuo licitum sit licitum, & quando illicitum, agunt latè Thomas de Vio de cambiis cap. 2. Fabianus Genuensis eodem tractatu 1. part. per totam & 2. part. in princip.

Quod ita est acriter tuendum, præcipue si à Principe vel Republica fuerint probata, tunc enim potest justè mercedem à privatis solvendam recipere, ut apertè docet ipsa Pii constitutio. Unde quando privatus apud privatum suam deponit pecuniam, cum hac conditione, ut illam totam vel aliquam illius partem in alium locum transmittat, pro illoque labore pretium vel stipendium assignavit, sic ergo nulla committitur usura, nec usuræ umbra apparet, ut probant Sotus, Navarrus, & aîi supra: inde etiam probantes non esse illicitam conventionem, cujus est hoc tempore frequens usus scilicet cum nobiles Mercatori, vel aliis locupletissimis hominibus stipendium decernunt, propterea quod primo cuiusque mensis die certam ipsis pecuniæ quantitatem sunt tributuri.

Nam non pro mutuo sed pro labore salarium illud recipere resolvunt Sotus lib. 6. de just. & jure quest. 1. art. 2. Navarr. in cap. naviganti, num. 17. quæ species & alia hujusmodi maxime distant à Cambiorum natura, nam in illis securè ac tutè potest pecunia pro mercede capi, de quo est totus titulus lib. 1. cum seqq. ff. de eo quod certo loco, l. continuus, 137. ff. de verborum obligat. itaque significat quod variae sunt Cambiorum divisiones.

Quarto præmitto Cambium esse in duplici differentia, alterum siccum & alterum reale, siccum Cambium dicitur in quo debita Justitiæ species non invenitur, sed fingitur & simulatur, cum sit verè mutuum sub usura factum, qua in remirabilia & aurea sunt verba Fabiani Genuensis ubi supra 1. part. num. 35. ibi: Non sine itaque ratione sacri Theologi & Canoniste loquendo, de hujusmodi fidei, & simulatis cambiis appellant ipsa non cambia, sed cambia sicca instar arboris siccae que in semetipsa non habet aliquem humorem aut viriditatem, non producit flores nec folia, nec denique fructus, sed potius damnicat arbores virides sibi adjacentes, sed tantummodo habet aliqualem arboris apparentiam sine quavis existentia, ita profecto sunt cambia ipsa sicca, quia non vero sed falso & ficto nomine cambii aliqualem cambiorum apparentiam videntur habere; nullam tamen penitus Cambii existentiam habent, similiter nullum penitus in semetipsis habent humorem aut viriditatem gratia Dei, quia non sunt fundata in radice Charitatis, immò sunt contra Charitatem & ab ipso Deo reprobata, non germinant frondes boni exempli, immò sunt scandalosa, non pullulant flores odoris virtutum: Sed undique sunt putrida ob cupiditatem, & avaritiam, à qua proficiuntur, non producunt.

ducunt fructum bonorum operum, quia ut hic superius ostensum est, animam ipsius feneratoris & corpus & honorem atque alia bona temporalia, si quæ habet benè acquisita, graviter lædunt, devastant, & denique velut quædam seva tempestas, sicut docta experientia docet in locis illis in quibus contractus ipsi feneratorum sustantur, omnes bonos mores exterminant; quapropter si ficulnea illa de qua Divus Evangelista loquitur Matth. cap. 21. quia non habebat nisi frondes, maledicta fuit à Domino, ipsa usura & usurarius in ipsa maledictus & maledicta erit, cum ipsa, ut ostensum est, non solum non pariat, nec fructus cognoscat, nec flores, sed etiam ipsa folia.

Committitur autem istud cambium siccum dupliciter, ut constat ex Divi Pii constitutione. Primum quando quis accepit pecuniam Pintæ cum Cambio, ut eam solvat Barcinoniæ, & conficiuntur ad id litteræ quæ mitti debent ad eum locum ubi moneta solvenda est, quamvis verè & realiter debitor Barcinoniæ non sit solviturus, sed in hac Pintiana civitate dumtaxat, ubi cambium dedit, & conscribuntur, & simulatur tales litteræ ad fingendum, & simulandum contractum illum qui inter dantem & accipientem fit nomine cambii, & sic appellatur.

Secundo modo, quando litteræ mittuntur in Nundinas quæ Metinæ del Campo agenda sunt, ubi debitor nec pecuniam nec factorem cum quo exercere mercaturam solet, habet, nec habere expectat, sed dumtaxat ipsius nomine Procurator à Campore constitutus, accepit ibi pecunias cum cambio, & cum Recambio illas solvendas remittit Pintæ, vel Barcinoniæ; unde sub illa simulatione, perfolvuntur usuræ & usurarum usuræ.

Quod Cambium improbum & feneratorium probant supra relati, præcipue Cajetanus de cambiis cap. 1. num. 4. Soto de just. & jure quest. 8. art. 1. latius quest. 13. art. 1. Silvester. verb. usura 4. num. 6. & 9. instructor. negotiant. cap. 2. latius cap. 12. lib. 2. Armilla verb. campfor, n. 8. Bolonguin. ubi supra Navarr. & Baptista in dict. cap. naviganti; quod etiam apertissime docuit Pius Quint. in dict. constitutione addens Cambia sicca exercentes, dignos esse & plebi debere supplicio adversus usurarios constituto, inter quos possunt numerari: cujus etiam speciei prohibitio est in Regno Castellæ, etiam tota ferè Hispania Cambia exercere de loco ad locum intra ipsius terminos Regni; censentur enim Cambia sicca, & proinde à Carolo V. Imperatore Augustissimo, & Philippo nostro Christianissimo damnata. l. 8. tit. 18. lib. 5. *Recopil.* qua de re summa cum diligentia disputant DD. supra relati & his addantur Matien. in dict. l. 8. lib. 1. Albornoz dict. l. 3. tit. 4. de los Cambios, §. del banco y banquero, qui hos punctos multum pertractant contententes inter se, illam §. niti in præsumptione, & proinde in foro animæ conscientia non obtinere, quando verè & realiter de loco ad locum labor vel periculum reperitur, etiam intra Regni limites; eademque ratione probant alii eam legem in usu non esse.

Quibus omnis verior sententia haberi debet contra legem expressè permissi non posse Cambia intra Regni limites; quia lex est justa ad declinandam usurarum fraudes ex cap. naviganti de usuris cap. consuluit cap. in civitate de usuris, & ex Pii V. constitutione. Quapropter in conscientia obligat, ut apertè probant DD. supra relati & commun. ab Innocentio usque ad Felinum Decium, & Andream & Beroium, in cap. 1. de constitutione.

Quapropter cessare videntur disputationes super. *Quer. de Officialibus.*

perius relatæ in dict. Regno Castellæ, & Regno Lusitaniæ, ubi latior est pragmatica à Rege Sebastianiano promulgata Eboræ 16. Januarii, anno 1570. ubi damnantur sicca Cambia, & quæ sunt intra Regnum, additis aliis veteris conventionibus: Sed solet dubitari, an Cambium quod ita factum fuerit, in dubio judicetur Cambium siccum, ex eo quod in loco in quem remittitur solutio unà cum litteris debitor, nec pecuniam, nec factorem habeat.

Et sanè videtur in dubio esse siccum quia sine subiectione non erit contractus ex l. 1. ff. de contrahenda emptione, l. 1. ff. de rerum permutatione. & videtur multum feneratorium ex dict. cap. naviganti, & aliis supra adductis, idque tenet Sylvest. verb. usura 4. quest. 9. una cum Schoro lib. 6. q. 12. artic. 1. & 2.

Contrarium tamen ut sentio, verius est, nimirum non judicari licitum nisi propter alias circumstantias & argumenta, quod significat Pii constitutio ibi: Talis intentio sicut vendi potest, locari & pignorari res quæ nondum existit, l. nec emptio, ff. de contrahenda emptione, l. si factum de actione emptione. l. & quæ nondum, ff. de pignori. ita & permutari, l. 1. ff. de rer. permutat. Navar. in dict. cap. naviganti, n. 14. & cap. 17. n. 18. 3. instructor. negotiant. lib. 2. cap. 1. Ex argumentis autem & conjecturis colligi poterit non ex illo dumtaxat effectu esse siccum, quia frequentissimum est, eum qui Romæ, pecuniam propter aliquam expeditionem Cambio accepit, ut eandem dependat Valentia, quamvis Romæ tempore solutionis nec pecuniam habeat, nec factorem, tamen contractus non præsumitur usurarius qui adveniente solutionis tempore dat operam, ut Cambii litteras adimpleat: at ex aliis conjecturis id contractus genus posse usurarium præsumi, nullus est qui non liberè fateatur. Ex quibus omnibus dicendum est, quod quotiescumque Cambium celebratur fictè & simulatè, cum distantia loci, longinquitas convertitur in temporis diurnitatem, & istud Cambium reputatur siccum, quod à Pio V. in dict. constitutione fuit omnino damnatum, & ab Hispaniæ & Lusitaniæ legibus præsumendum esse censetur.

Aliud est Cambium reale, sicco oppositum, quod reale subjectum & substantiam habet, & est duplex minutum, & per litteras; Cambium minutum dicitur manuale, cum permutamus nummos aureos cum nummis argenteis, æreis vel ex qualibet alia materia conflatis aut è contra pro cuiusque utilitate: sed istud Cambium, an licitum sit necne, non nulli controvertunt, propterea quod nummi dati valor non consideratur juxta materiam, sed juxta formam publicam: at ejusdem valoris est numerus æreus in sua quantitate ac est aureus vel argenteus, ut probat lex 1. ff. de contrahend. emptione. ubi Bart. & communis relata à Tiraquell. de retract. §. 1. gloss. 2. n. 14. Pinel. de rescindend. vendition. in princip. n. 25. Covarr. & alii superius adducti. Unde pro æquali valore majorem recipere, videtur improbum lucrum: contrarium tamen habetur multo verius, ut superius dictum est initio hujus argumenti: Etenim sicut Reipublicæ utile est ac prope necessarium, publicè deputari officialem, diversarum gentium numismata pro permutationibus cognoscentem, ita & numismata ejusdem Regni commercii, & politicæ Societati, admodum erit fructuosum, ut habetur apud Castellanos & probant alia jura, ut l. 1. & 4. tit. 18. lib. 5. *Recopil.* & ab omnibus recipitur, dummodo

modo absque fraude, & dolo hujusmodi pecuniarum permutationes fiant; pecunia siquidem, & nummus + dupliciter potest considerari. Primò, ut est res vel materia, ut aurum, ad aurandum maximè utile, l. *numismata* 28. ff. de usufruct. tunc propter hujusmodi utilitatem potest carius vendi vel permutari, dummodo non excedat debitum rationis modum, ut quotidie observatur in auro veteri, & publica forma excusso. Secundo modo accipitur pecunia vel nummus, ut ex publica forma excusus, cujus est duplex usus principalis: unum, & primarium, in rerum mensura & pondere proprius & necessarius ex l. 1. de contrahend. emptione, quo casu à publico valore recedere non est permittendum, alius usus est secundarius, & improprius, quo utimur ad cambiandos vel permutandos nummos aureos per argenteos, vel è contra pro uniuscujusque voluntate: ut verbi gratia, ego habeo mille nummos argenteos, & cum me in civitatem Hispanensem conferre decreverim, ne iter faciam tanto pondere impeditus, permuto illos nummos argenteos cum tot aureis, quot ad æquandum valorem nummorum argenteorum, sunt necessarii. Atque hic est secundarius Cambiorum usus, etsi improprius, tamen sæpè usitatus, quod fit ex inventione humana non ex natura, ut multis validissimisque rationibus probat Aristotel. 1. *Ethicor. cap. 6.* de quo Cambii genere præsens disputatio est, & tunc pro hujusmodi Cambio mercedem recipere licitè posse Campforem, ut verior sententia est, sic eam plures DD. sequuntur, fervire debet officium quod admodum fit Reipublicæ utile, ut sentit & defendit Angelic. D. Divus Thomas opusc. 73. artic. 13. & de regimine Principis, lib. 2. cap. 14. Silvester. in summa verb. usura quarta quest. 7. Armil. verb. Campfor, n. 4. Conrad. quest. 99. Domin. de Sot. lib. 6. quest. 9. art. unicum. Hispanorum Bartol. de Covarr. de n. collatione, cap. 7. num. 3. & 4. Navarr. n. 14. & 19. in dict. cap. naviganti, Baptista §. 2. n. 9. instructor. negotiant. lib. 2. cap. 2. & alii quam plurimi clarissimi DD. quorum nomina infinita sunt; unde deducunt prædicti DD. quod si Campfor vel aliqua occupatione, vel negligentia sua & incuria non poterit dare mercedem vel pretium muneris statutum ab eo, qui pecunias permutatas accepit, obligatur debitor in conscientia ad restitutionem pretii: quod quidem in Campfore publico, publica scilicet autoritate designato, est longè certius; sed inter privatas personas, id illicitum esse probat Albornoz dict. iii. 4. ex rationibus superius à nobis relatis & propositis, quæ publicos Campfores excusare videbantur; verius tamen est propter lucrum cessans vel damnum emergens, saltem in jactura temporis, secundum Covarruviam qui eam rem accuratissimè pertractat, posse honestè mercedem accipere; ut probant superiores rationes DD. jura & ll. & ex legibus Regni Castellæ dict. l. 4. tit. 18. lib. 5. Recop. & ex l. 1. ejusdem tit. non prohibere immò permittere videtur, ibi: *Ni los Cambiadores, ni otras personas.* Sed & Cambium reale solet fieri + tripliciter per litteras; & primò quando quis pecuniam habet Pintia qua indiget Romæ, & est alius qui habet pecuniam Romæ qua indiget Pintia, qui pro cuiusque utilitate & commodo cambiare inter se solent tantam pecuniam quantum sibi necessariam esse vident.

29 Secundo, quando quis + tantam pecuniam dat Campfori Pintia quanta eget Romæ, ut eam solvat ad nundinas Septembris, vel alio mense

Romæ, ubi eam necessariam esse sibi intelligit, quam debet remittere Campfor per litteras Cambii ad prædictam urbem Romanam, certa mercede constituta.

Tertiò, quando + scilicet aliquis egens certâ pecuniâ in civitate Romana, eam accepit Cambio in eadem urbe, cum hac conditione & pacto, ut eandem solvat Pintia ad tres vel quatuor menses inter dantem, & accipientem signatos, cum quodam lucro ipsius dantis & Cambio.

Ad clariorem verò cognitionem atque notitiam terminorum specierum Cambii realis de quibus supra, illud nosse oportet, pecuniâ + valorem in hujusmodi commerciis aliquando augeri, aliquando verò minui consuescere multis ex causis, ut latissimè probat, l. 2. §. de officio, l. quod si Ephef. ff. de eo quod cert. loc. l. pretia rerum. 63. §. fin. ad l. Falcidiam, cujus rei nimirum quomodo, quaque ratione in Cambiis pecuniæ valor augeri soleat, octo causas assignant Silvester. verb. usura quarta, Soto de Just. & jur. lib. 6. quest. 12. art. 1. Navarr. in dict. cap. naviganti, num. 43. Baptista §. 2. instr. negotiant. lib. 2. cap. 7. Quæ omnes octo causæ ad tres potissimum possunt reduci, sub quibus reliquæ quinque, ut quæ minus præcipuæ sunt & minoris considerationis continentur.

Prima est propter + diversam legis taxationem. 32 Secunda est ex eo quod pecunia sit de presenti vel non soluta. Tertia propter pecuniæ abundantiam vel penuriam, hæ enim potiores causæ & magis principales sunt, quæ pecuniæ valorem in Cambiis augent. Quibus sic constitutis facile colligitur in priori Cambii per litteras specie, Cambium contrahi solere ad utriusque partes, utilitatem, & fructum; quapropter faciendum erit tale Cambium & perpetuo permittendum; locus concedendus erit ad hoc ut exerceatur, præsertim cum fieri soleat sequendo temper Justitiæ commutativæ naturam, quæ ex Aristotel. & gravissimis DD. quos sequitur & probat Divus Thomas, & communis omnium Doctorum tam Theologorum & Legistarum sententia, consistit in omnimoda utriusque partis æqualitate. Unde hæc regula & lex sentienda erit hujusmodi Cambium per litteras licitum esse & permitti debere, quando nec damnum ullum nec lucrum alterius partis videtur intercedere, qua ratione probatur, & recipitur à Pio V. Pontifice Maxim. in prædict. constitutione §. 2. & multo ante eandem Cambii rationem sæpissimè laudaverunt & approbarunt Silvest. verb. usura quarta, Sotus dict. lib. 6. de Just. & jur. quest. 10. art. 1. Navarr. ubi supra n. 61. & 70. Baptista n. 24. in dict. cap. naviganti instructor. negotiant. lib. 1. cap. 3.

Sed & alio modo Cambium + per litteras fit, 33 videlicet quando quis Pintia Campfori præbet pecuniam, ut eandem sibi remittat Romæ vel Hispani solvendam, ubi eadem indiget, pro quo certam Campfori persolvit mercedem. Et circa istud Cambium solet dubitari, an permutationis, an verò emptionis vel cuiusvis contractus naturam fortiat, & sanè contractum innominatum esse probat textus in l. naturalis, ff. de præscriptis verbis, Bald. in l. 2. n. 2. Cod. de usuris rei judic. & in cap. unic. num. 7. de jur. petit. quem sequitur Navarr. n. 20. Baptist. §. 2. num. fin. ubi supra, Decius Genuens. 32. communis tamen sententia est, magis locationi comparari istam Cambii speciem, Campfor siquidem operas tuas, & industriam locat ex quo fit, ut possit licitum honestumque

stiumque pretium ex illa conventionem recipere, nam, ut manifestè probant quæ superius adducta sunt, licitè & securè mercedem ille exigit, qui in alterius commoditatem, & utilitatem operam suam & industriam confert, ut expressis verbis, probat. l. si remunerandi, 6. §. munus, ff. mandati, l. hoc jure 19. §. labeo, ff. de notat. l. pupillus, 24. in fin. Col. de allund. modo abfit omnis fraus & nequaquam justii lucri & mercedis modus excedatur, quia si excederetur, esset tunc injusta illa merces, & laboris impensi pretium, & ex consequenti non posset postulari, & exigi, ut meridiana luce clarius ex utroque jure constat; qua ratione Cambium istud permittitur, & exerceri potest, ut sentit & affirmat Divus Thomas, & alii: Silvester verb. usura quarta Armilla verbo Campfor, Albornoz & Navarrus num. 21. Baptista §. 2. n. 15. Palac. lib. 3. cap. 3. instrumentor. negotiant. lib. 2. cap. 4. cum sequenti, idque libentissimè admittit Sarmiento, lib. 7. se. lectar. cap. 2. dummodo pecunia actû, & reipâ transferatur, communior ut sententia est, quod quamvis pecunia actualiter non transferatur, sufficere debet quod virtualiter transferatur per litteras, ut censent superius relati DD. & sic Campfor anticipatam recipiens pecuniam, illa tunc indigeret, quia est causa accidentalis; & propterea nullius considerationis, nec aliquo modo sufficiens ad mutandam contractus naturam, quod ita secure defendi potest secundum finalem supra propositam resolutionem.

34 Fit etiam Cambium + per litteras, videlicet cum aliquis pecuniæ quantitatem quandam à Campfore recipit ad tres vel quatuor menses, verbi gratia, cum certo Cambii pretio, & stipendio constituto, in alia Provincia vel Regno solvendam, ut si qui Pintia acciperet à Campfore mille nummos aureos Hispani solvendos cum stipendio quatuor nummorum aureorum pro singulis centenis solvendorum.

35 Quod Cambium + mutuum fenerativum esse nomine Cambii simulatum, & latens asseruerunt, Laurent. de Rodolph. Hieronym. Thusc. & alii quamplurimi quorum argumenta referunt Navarr. numer. 10. loc. proxime citato instructor. negotiant. ubi supra cap. 7. & 8. cui sententiæ acquiescit Albornoz dict. lib. 3. cap. 4. contrarium tamen à Theologis & Juris Pontificii DD. receptissimum est & approbatissimum, nimirum hujusmodi Cambium suapte natura permittendum esse: cessante omni dolo, & simulatione, nam, ut satis latè & apertè dictum est in præcedentibus, Campfor pro opera sua, & industria justam mercedem accipere securè, & licitè potest, ut est ab infinitis legibus tum Cæsareis tum Pontificiis Curii permittum: quapropter si Cambium fictum fuerit, dicemus esse fictum: quod maximo jure summaque ratione Pius Quint. Pontifex maximus, omnino dammandum, & exemplo dandam esse voluit. Sin autem Cambium reale & verum fuerit, dicendum & asserendum erit Reipublicæ esse admodum necessarium tale Cambii genus, ut commercia quæ qui è mundo tollit, & exterminat, solem ipsum auferre & exterminare videtur, possint persistere, 36 & permanere & cum majore Reipublicæ + utilitate fervare.

Quod prudentissimè idem Pontifex Pius considerans & perpendens, Cambia realia, & vera exercendi rationem Christianæ Reipublicæ permittit. Ex quibus omnibus Silvester quest. 9. Armil. n. 3. ubi supra Regulam constituunt. Nimirum quod quotiescumque distantia temporis nullum

lucrum afferat & portat, sed collocat laboris ac industriæ pretium, prudentis verò judicio, sublato omni affectu, constituitur, licitum erit tale pretium, aliter verò proflus illicitum: nec ulla ratione permittendum.

Sed postquam diximus, quæ de jure communi circa Cambia notabilia videntur, nunc quid de jure Regio circa eadem stabilitum & sancitum sit breviter percurreremus. Nam Cambii minuti quod + consistit in permutatione monetæ minutæ cum præstantiori & nobiliori, vel è contra quomodo fieri debeat ista commutatio, & quid pro præmio possit persolvere, meminit & formam tradit textus in l. 4. dict. tit. 18. lib. 5. Recopil. cujus littera sic se habet. *por quanto esta por nos ordenado y mandado, que ningunos Cambiadores, ni otras personas que cambiaren monedas de oro en estos nuestros Reynos, y dieren por ella moneda de plata o de vellon, no lleven de troque, y cambio por un Castellano mas de quatro maravedis, y no mas y de los granos que saltaren en el peso de Castellano, o ducado primer grano quatro maravedis, y si saltaren mas de un grano, por cada uno de los que saltaren cinco maravedis, y del grano de la dobla, o florin, del primero tres maravedis, y si mas saltare por cada assi grano quatro maravedis y assi este a respecto, y un mismo estando mandado cerca de la moneda nueva, que qualquier Cambiador o otra persona que huviere de trocar, o cambiar moneda de oro, y dar ella moneda de plata o vellon, lleven de cada excelente tres maravedis, y de medio excelente tres blancas y no mas so ciertas penas, y hago a nos ha sido hecha relacion, que algunos Cambiadores, y otras personas de nuestra corte y de las Ciudades, Villas, y lugares de nuestros Reynos, no guardan lo que por nos está ordenado cerca de lo que pueden llevar por trocar las piezas de oro, y por los granos que en ellas faltan, sin tomar de las penas, que por ello incurren, en lo qual nuestros subditos y naturales, y las otras personas que van a trocar las dichas monedas de oro, han recibido y reciben mucho agravio, y daño; y nos fue suplicado, por el remedio dello, y por quanto en las ordenanzas que hizimos, y ordenamos en el año que passó de mil quatro cientos y noventa y siete años cerca de la moneda, que nuevamente mandamos hazer y librar en estos nuestros Reynos, y à un capitulo que cerca de lo suso dicho dispone su tenor, de qual es este que se sigue.*

Otrofi ordenamos, y mandamos que qualquier cambiador, o otra qualquier persona, que huviere de dar blancas, o Reales desta moneda, que aora nos mandamos hazer por pie cada oro, que de por cada excelente de la granada trezientos, y setenta y cinco maravedis, y no menos y por cada medio excelente mitad de esto y no mas, salvo que desto tenga para si por el cambio el cambiador tres maravedis por pieza del dicho excelente, y por el dicho medio excelente tres blancas; pero si el Cambiador, que lo diere a otro que se lo dà por el precio cabal, que nos de suso mandamos que valga, y no por mas, y que qualquier que lo contrario fiziere, pague por cada una que reusare de cambiar, por cada una que cambiare, o diere por mas, por cada vez mil maravedis, la mitad para la nuestra Camara y la otra mitad para el Juez y para el executor, que lo executare, y sentenciare. Por ende mandamos a todos, y cada uno de los Juezes de nuestros Reynos cada uno en su lugar y Jurisdiccion, que vean el dicho Capitulo que de suso va incorada, y la guarden por cumplan, y la hagan gaudar, y cumplir y executar; segun y como en el se contiene. Y ansi mismo les mandamos que

que *ayan informacion, y sepan quales Cambiadores, y otras personas han llevado de troque y Cambio de las dichas monedas mas de lo contenido en el dicho capitulo, y por las faltas de los granos mas de lo que por nos está ordenado, y en informacion avida y la verdad sabida, llamadas y oydas las partes aquien toca, y a tan breve, y sumariamente executen en las personas que ballaren culpantes. Assi en llevar el Cambio de mas cado de la moneda vieja, como de la moneda que aora nuevamente mandamos labrar, y en sus bienes las penas en el dicho Capitulo contenidas, y de aqui adelante no consentan, ni den lugar que los dichos Cambiadores, ni otras personas lleven del troque, y cambio de las dichas piezas de oro viejas, y nuevas mas de lo en el dicho Capitulo contenido, ni de la falta de granos, mas de lo que por nos está ordenado y en lo que contra ella hizieren o passaren, se executen las dichas penas.*

Et facit lib. 6. eodem tit. & lib. quæ quidem quoad præmium & interesse quod potest à Campfore lucrari, correctæ & immutatæ fuerunt per 1. 5. in fin. di. tit. 18. & per certam Epistol. ait Principale rescriptum quod vulgo vocamus Carta acordada, cujus mentio fit in margine di. l. 5. statutum est, ut rectè adnotavit Ebiavolanus, di. lib. 1. cap. 2. n. 16.

Circa Cambium verò quod fit per litteras, etiam sancitum manet, quod intra 1 oppida ejusdem Regni non possit exerceri, extra regnum verò licitum esse ejus usum, dummodo non interveniat dolus vel excessus ut in l. 8. tit. 8. & lib. 5. Recopil. ibi: Mandamos, y prohibimos, y defendimos, que de aqui adelante ninguna ni ningunas personas de qualquier estado, y condicion que sean, assi naturales destos Reynos, como estranjeros dellos, no puedan dar à Cambio maravedises algunos por ninguno interesse de un lugar destos Reynos para otro alguno dellos, ni de una feria a otra de las que se hazen en estos nuestros Reynos so pena que si contra lo suso dicho, algunos dineros se dieron a Cambio, y por ello llevaron intereses assi en dineros, como en otra qualquier cosa publica o secretamente, sean perdidos; o se pidan, o demanden como cosa dada a usura, y logro a los que las dieren, y cayen e incurran en las penas contenidas en las leyes destos nuestros Reynos, en que incurran los que dan dineros a logro, y se proceda, y castigue, y determine conforme a ellas.

Et rationem 1 differentie quare litteris Cambii possit uti circa oppida extra regnum, non verò intra, tradit Matienz. ibi gloss. 1. nota lucr. inquit Campforibus pecuniam in loco ejusdem Regni dari ut reddatur in alio loco ejusdem Regni cum interesse quantum solet in usu esse Campforibus, quoniam Cambia hæc, ut cum vulgo loquar, non fiunt causa transferendæ pecuniæ; non enim ad id necessarij sunt labores nec propter itinerum pericula, laborem aut industriam justificari possunt, cum illa nullo sint pretio digna, ut rectè consideravit Frater Dominicus à Soto de justitia & jur. quæst. 13. art. 1. Cambium autem quod fit de uno Regno ad aliud, licitum est, si non fit excessivum cessanteque omni fraude propter multa pericula quibus subijcitur, tam bellorum quam latronum, atque etiam submersionis in mari, & ventis committatur, ut latius explicat idem Dominicus à Soto di. l. 6. de just. & jur. quæst. 10. art. 1. Joann. à Medina in cap. de restitutione, titul. de rebus per usuram acquisitis, cap. de caus. ob quas solent Campfores lucrum augere, ex cap. sequent.

Benè tamen poterit exerceri Cambium per litteras ab 1 Hispania ad Indos, vel etiam ad alias Provincias ejusdem Coronæ, dummodo distantia sit considerabilis, in qua possit considerari periculum navigationis, itineris, incursum latronum aut aliud simile, ut advertit Molin. de just. & jur. 2. tom. de tractat. disputat. 507. ultra istud autem, Cambium per litteras debet exerceri tali forma, ut solutio fiat & destinetur ad primas nundinas illius oppidi in quo quantitas est perfolvenda, ut in di. extravagant. Pii V. de Cambiis quæ edita fuit anno 1571. quod profequitur Esbiavolanus ubi suprâ n. 21. usque ad n. 26.

Et circa Cambia realia aliud advertas velim, quod requisita à quibus justificantur non possunt probari 1 Juramento & declaratione personarum quæ nummos tradiderunt Campfori, sed quod necessaria est alia forma probationis, ut ad vitandas usuras suspiciones, vel fraudes ita statutum est, in Regia pragmatica die 21. Julii edita sub anno 1598.

Cambium verò tam jure communi, quam Regio exosum, & usurarium 1 reputatur, & ideo eo utentes usurarium poenis cõcentur, & obnoxii sunt, ex di. extravaganti & di. pragmatica nuper adducta, latè Narbona ubi proxime gloss. 2. per totam.

Quod si plures circa Cambiorum usum quæstiones occurrentes videre velis, perlegere poteris ultra supra relatos 1 Petrum Justinianum, in pecuniari tractatu de Cambiis, Lupum in cap. naviganti de usuris in tract. diverforum, tom. 7. Joann. Baptistæ Cavetin. tract. de Cambiis, Patrem Molinam de Justitia & jur. tract. 2. disput. 404. Romualdum col. 1. tract. de Cambio, Rodericum lib. 3. de annuis redditibus, quæst. 5. Petrum Mengala lib. 2. cap. 16. quæst. 3. Naldum in summa verbo Cambium Cambiis, Lessium de just. & jur. tom. 2. tract. de Cambiis, Thomam Bononifinum, de Cambiis, & suprâ omnes Antonium Diana, resolutionum moralium, tit. de contractibus, tract. 8. per varias resolutiones.

Sed & creatio Campforia debet fieri in personis 1 probatissimis, opulentis & divitibus, & benè opinatis, quæ juramentum præstare tenentur de officio rectè exercendo, & tenentur suos fidejussores usque ad certam quantitatem præstare, justa di. l. 1. & pragmaticam suprâ relatam & lib. 9. tit. 20. lib. 9. Recopil. & nullus qui exterus 1 & alienigena ab isto regno sit, potest esse Campfor, nec unus solus, 1 sed duo debent nominari, ut in l. 12. tit. 18. di. lib. 5. & in di. pragmatica. Et quare 1 exteri à Regno, arceantur ab isto, & filiilibus officiis diximus latè in cap. de proxeneta, nec potest Campfor aliis 1 mercimoniis & contractionum generibus uti, & sic non potest unire societatem cum aliis, nisi in rebus Cambiorum, usum & Campforis officium tangentibus, ut in di. l. 12. tit. 18. lib. 5. Recopil. nec potest esse ponderator publicus, ut in l. 1. tit. 23. di. lib. 5. & in cap. ponderatoris publici, ita dicemus.

Et isti Campfores publicationem 1 reddere tenentur judici, suo Juramento, & per libros suos veritate & fide confectos, quoties ei ratio per Judicem expetita fuerit, quantitatum omnium quas Cambio habuerit, ut sic possit inquiri, & certo sciri quas monetæ quantitates, & species ab Regno in aliena traduxerit, ut in l. Cod. tit. 17. di. l. 5.

Electio autem 1 Campforum debet esse libera, nec quidquam pro tali Officialium creatione potest exigi, nec conductionis titulo conducti possunt hujus-

hujusmodi Officia, ut in di. l. 1. tit. 18. ibi: Mandamos, que el Cambio sea libre y franco, assi en nuestra Corte, como en todas las Ciudades, Villas y lugares de nuestros Reynos y Señorios, y que todas cambien y pueden cambiar sin penas, y calumnia, algon, año embargante, qualesquier mercedes hechas por los Reyes nuestros predecesores, y despues por nos a qualquier, y qualesquier personas de qualquier estado, o condicion, preeminencia o dignidad que sea; y que ninguno se intrrometa de arrendar los dichos Cambios so pena que por el mismo hecho pierda todos sus bienes para la nuestra Camara, y de mas que el tal arrendamiento sea ninguno, y que los arrendadores, y sus fra. lres no sean tenidos a pagar cosa alguna por ragon de los dichos Cambios; y damos por ningunos las obligaciones y juramentos, y otras cosas, que sobre ello tengan hechas, y mandamos a las Justicias de la nuestra Corte y de todos los nuestros Reynos y Señorios, que lo hagan assi, y no consentan, ni permitan lo contrario so pena de la nuestra merced, y privacion de los officios y de confiscacion de sus bienes de los que lo contrario hizieren para la nuestra Camara. Et post fidejussores à Campforibus præstitos, poterunt conveniri, qui eos denominaverunt, de prava electione & de excessibus aut aliis ab eis in exercitio officii, p-rperam gestis aut malè consumptis nummis, ut in di. l. 1. ibi: Y es nuestra merced, que en defecto de los bienes de los tales Cambiadores, de sus tenedores, sean tenidos de los pagar por ellos aquellos que les pusieren. Sed de hoc vide quod circa eligentes alios officiales latè à nobis scriptum manet, in cap. primo partis.

Tandem, ut fidem huic Capiti imponamus, & plura libenter omitto. Cùm usus Cambiorum jam pene in Hispania cessaverit, aut rarissimus sit, illud est advertendum, invidiosissimum nostrum Regem aliqua urgente necessitate posse Cambia 1 suscipere, & pecuniis eorum uti; quod specialiter est provisum, in d. l. 1. ibi: Pero, todavia es nuestra merced, que cada y quando que nos entendamos ser conplidero a nuestro servicio aver alguna moneda de oro o de plata, para alguna necesidad, que ocurra que en aquel caso nos podamos tomar, y tomemos los Cambios de la nuestra Corte, y de qualesquier Ciudades, Villas y lugares de los nuestros Reynos y señorios, y passada la dicha necesidad, que se haga, guarde y cumpla lo suso dicho.

Quod justissimè invidiosissimus Rex facere poterit, cùm tempore 1 necessitatis plura liceant quæ ordinario jure exosa videntur, ut notat plura adducens Rolandus a Valle conf. 1. ex n. 62. usque ad n. 81. vol. 2. & conf. 91. n. 1. cum duobus sequentibus, & postea num. 22. usque ad num. 52. vol. eodem, ubi latè de casibus necessitatis Principi occurrentis, sed ut uno allegato omnes ferè usque ad nostra tempora scribentes in proposito, referam: Dominus Joan de Castillo tom. 7. practicar. de tertiis, cap. 9. numer. 24. qui ita ait: & quod dictum est in causa publica utilitatis, & ejus favore procedit etiam ex causa necessitatis urgentis, cui succurrere causa publica & communis, & commune omnium bonum respicit; ob necessitatem namque publicam quæ urgeat, & ut illa consulari ac succurratur. Leges etiam & Jura transgredi licet, & permittuntur quamplurima quæ alias ipso jure sunt prohibita, & in omni dispositione quantumcumque generali, semper causa necessitatis urgentis excepta videtur, sicuti latè comprobant permulti interpretes juris quos egomet in unum congesti, & ita quoque notavi in Commentariis tom. 6. cap. 113. numero 15. & 18. & 19.

Oter. de Officialibus.

& quatuor seqq. Et licitum facit necessitas, quod alias illicitum foret, l. 2. Cod. de navibus non excusandis, lib. 11. cum ad felicissimum, Cod. de quibus numeris vel præstati lib. 10. cap. quod est illicitum de R. I. & non subijcitur legi sed ipsa facit legem & derogat omnibus legibus, & dispositioni cui-cumque, Cod. remissionem 1. quæst. 1. cap. sicut. cap. quando de consecratione, distinctione 1. cap. 2. de consuetudin. Decianus in versic. 15. n. 1. & 2. lib. 3. Vivius dec. 223. per tot. lib. 2. Matienus in l. 1. tit. 10. gloss. 21. & n. 17. & illud quod fit necessitate cogente, non est culpabile, cap. ad limina Sancti Petri 30. quæst. 1. Felinus in cap. querelem, num. 11. de jurjurando & in cap. cum recessissent, n. 20. & 21. de constitutione, Jaso in l. principalibus, col. 2. & 3. ff. si certum petatur, Mulicus tom. 5. lit. N. concl. 18. & 19. & sequenti, usque ad concl. 24. & fol. 872. & propter necessitatem possunt fieri actus sine voluntate expressa & consentu ejus qui alias deberet requiri; necessariisque esset, prout ipsimet Auctores notarunt & à me relati, di. cap. 13. num. 19. & sequenti, & antea ex n. 15. Cacheranus etiam decis. 68. num. 26. & tribus sequent. notantibus, Bobadill. lib. 2. cap. 18. ex num. 326. cum seqq. scripsit Bald. in l. dicitur ff. de petit. heredit. quod ideo in casu necessitatis cessant legis præcepta, quia lex debet esse possibilis, & necessitas præsupponit impossibile quoddam, B. lib. 2. cap. 18. n. 298. & 319. & ob hanc causam scripsit Divus Thomas 2. 2. quæst. 96. artic. 6. quod necessitas semper habet secum dispensationem annexam; quod etiam notarunt à me relati suprâ; ex quo legi non subijcitur, maximè quando tractamus de necessitate absoluta, ita quod vitæ aut pacis evidens periculum detur, prout refert & probat Cevallos 4. part. commun. quæst. 906. numer. 52. & 53. & addit quod dicitur impossibile illud quod sine periculo non modò vitæ, sed etiam dignitatis aut honoris incommodo fieri non potest, ex l. nepos procul. ff. de verb. significat. l. avus, ff. de jure dot. cap. faciat. 22. quæst. 2. & probat Valenzuela Velazquez di. conf. 99. ex n. 1. cum multis seqq. ubi congerit permulta quæ Princeps supremus in casu urgentis necessitatis atque ex justa causa boni publici & implementi obligationum Regiarum facere potest; & concludit quod ex eis Vassalli conqueri non possunt, cùm tempore necessitatis omnia dicantur esse Principis, aut quod Princeps dicere potest totum esse suum, ut per D. Thomam opus. 22. & gloss. in l. neminem, Cod. de sacrosanct. Eccles. in verbo Parangariis, & latius comprobatur ibi numer. 5. & 6. & Valenzuela ipsemet; & inquit n. 2. quod absque dubio est principi supremo posse ex causa justa publici boni & Regiarum obligationum implementum, non solum vectigalia, & servitia jam imposita augere, sed alia de novo imponere, si antiqua non sufficiant, prout ibi comprobatur ex num. 19. & 22. & pro defensione Regnorum suorum, & ut illa ab inimicis defendat & in pace conservet, & pro necessitate publica accipit bona privatorum, & facit jure quæ facere potest insolite; ut conservet statum & honorem, prout etiam ibi num. 8. & 9. numer. 11. & 17. quod Princeps compellere potest Vassallos divites, ut pecuniam sibi mutuent, pro se & illis defendendis, & si in casu necessitatis ab aliquibus pecunias recipit, facere potest, quod alii contribuant illis, & num. 18. quod Princeps in causa necessitatis recipit pecuniam absque interesse à mercatoribus, & debet prius proprium ararium expendere, & deinum ad Vassallorum bona recurrere; cum

cum propriis expensis nullus debeat militare, pro-
ut ibi: num. 20. & 21. & num. 15. & 16. & à
nobis jam dictum manet & latè exornatum, cap.
de Procuratoribus Curiarum.

- 54 Necessitate verò † adimpleta debet fieri satis-
factio per Regem, Campforii pecuniarum quas ac-
cepit, & si possibile est cum interesse Cambii ju-
sto, & licito, ut in l. 9. tit. 18. lib. 5. ut tradit
Eviabolanus, ubi supra.
- 55 Et meritò, cum enim Princeps † ob publicam
causam vel necessitatem auferat à privato rem ali-
quam, damnatum æquivalenter satisfacere potest,
ut in l. Lucius, ff. de evulsionibus, l. 2. tit. 1. part.
2. ibi: Tenudo es por derecho de le dar ante buen
Cambio, tanto mas de guisa, que el fin que pagado
a bien vista de hombres buenos, l. 21. tit. 18.
part. 3. ibi: Però esto deben de fazer en una de estas
dos maneras, dandole Cambio para ello primeramente.
De quo latissimè agit Dominus Joann.
del Castillo lib. 2. controvers. cap. 28. & lib. 3.
cap. 6. ubi plures prout moris est ei in proposito,
advertit & refert.

CAPUT XVI.

De officio Ponderatoris Auri, Argenti,
& aliorum metallorum, qui vulgo
apud nos vocatur, *Contraste*, & de
mercatore publico.

SUMMARIUM.

- 1 Ponderator Auri, argenti & aliorum metallo-
rum quibus dotibus ornatus esse debeat.
- 2 Ponderatoris Auri officium personale est.
- 3 Textus in leg. Regia l. tit. 23. lib. 5. novæ
Recopil. circa Ponderatoris auri officium ad
litteram inferitur.
- 4 Metallorum quinque assignantur species; ex
quibus conscriuntur monete.
- 5 Metallorum in concretione præ cæteris elemen-
tis dominatur aqua.
- 6 Metallorum concretio quomodo fiat.
- 7 Metalli puri & absque ulla mixtione ingens
nunquam portio extrahitur ex terræ visce-
ribus.
- 8 Auri puri & misti valor in varias partes, vul-
gò quilates, dividitur, & variorum numif-
matum pondus & valor assignatur, & num.
seqq.
- 12 Argentum purum vulgò plata acendrada quo-
modo ponderetur & astimetur.
- 13 Bestis pondus vulgò marco, quot uncias con-
tineat.
- 14 Bes argenti vulgò Marco quot maravedis va-
leat, & n. 15.
- 16 Moneta ex auro, argento vel ære sæpè mutatio-
nes extrinsecas recipit.
- 17 Moneta ex auro & argento raro in Hispania
mutationes accipit intrinsecas.
- 18 Moneta varia accidit mutatio ex diversis causis
que ibi afferuntur.
- 19 Duplionum ex auro diversa nomina, pondus,
valores examinantur, & n. seqq.
- 25 Ponderatoris publici auri dicto standum est in
rebus tangentibus suum officium.

Ponderator Auri † est homo in cognitione
ejus & metallorum sapiens & expertus, qui
ponderum, & staterarum rationem optimè cal-
leat, quem Græci Zigostantem appellant, ut in l.
2. Cod. de ponderatoribus & Auri illatione, lib. 10.
ibi: Quoties de qualitate Solidorum orta fuerit
dubitatio, quem sermo Græcus Zigostantem appel-
lat, per singulas civitates constitutum, qui pro
sua fide & industria nec fallat, nec fallatur con-
veniant dirimere: qui aliàs Nicofrates, solet vo-
cari, Lucas de Penna in dist. l. 2. & ejus officium
† est personale; l. numerum, §. legati, ff. de muner.
& honor. & de eo loquitur Covarr. de veterum nu-
mism. collation. cap. 3. §. 1. num. 5. qui ex Plinio
lib. 33. cap. 9. ait olim Romæ lege lata à Mario
Crauidiano statutum esse ludum, id est Scholam
probandi numismatis, ut agrè facere possent num-
mos adulteratos Joan. Garcia de expensis, cap. 24.
ex n. 22. Eviabolanus in Curia Philippica. 2. part.
cap. 9. n. 12. lib. 1. & de jure nostro Regio est tex-
tus † expressus, in l. 1. tit. 13. lib. 5. novæ recopi-
lationis: qui de hoc officiali publico loquitur, &
qua forma nominari debet, quæ conditio quali-
tas seu industria personæ in eo requiratur, &
quomodo sit ponderaturus, & si falsum quis dixe-
rit aut fecerit, quibus sit poenæ plectendus; quia
ex dictis & sancitis in hoc nostro capite, mate-
ries est formanda, cum resolutione quæstionum
in proposito occurrentium: idè ejus litteram &
tenorem inferere licet longum & prolixum libuit.
Itaque invictissimi Reges Ferdinandus & Elia-
beth Granatæ decima die Augusti anno Domini
1494. ita stabilierunt.

Mandamos que en cada una de las Ciudades des-
tos nuefros Reynos en que ay disposicion para ello, se
baga lugar convenible donde estè el contraste, en el
lugar mas publico desta dicha Ciudad, o Villa, y
que se depute una buena persona la qual aya de tener
cargo y officio de contraste, y fiel, y tenga cargo
de pesar las monedas de oro y plata, que unas per-
sonas huvieren de dar y pagar a otras y dezir lo que
montan las dichas paga; y mandamos que la perso-
na que para lo suso dicho se huviere de nombrar, sea
bavil, y suficiente para el tal officio, y de buena
fama, qual pareciere al Concejo, Justicia y Regi-
dores de la tal Ciudad, o Villa, y quien mas cumpla
para que la tal persona assi eligida por si mismo, y
no por interposita persona, aya de tener y servir el
dicho contraste fielmente con tanto que antes que use
el dicho officio, haga juramento en forma devida de
derecho que usará bien y fielmente del dicho officio
del contraste, y no dexará passar fraude ni engaño
ni falsedad, en la moneda, la qual dicha persona
estè asentada en el lugar publico que por el Conce-
jo, Justicia y Regimiento fuere diputada, el qual
debe ser donde aya el major trato y comunicacion de
las gentes, y mercaderias, el qual assi obligado y
nombrado por el dicho Concejo, Justicia y Regido-
res, le den de los propios y rentas del Concejo caja
de peso de marco, en que aya de un marco hasta
diez, en que aza de tener, y tengo peso de oro desde
una pieza de cada moneda corriente hasta cinco
piezas, y de dos piezas hasta ciento de plata por el
semejante, por que los pagamientos que se huvieren
de hazer, se puedan despachar mas presto, y assi
mismo tenga otro peso ajustado cierto de sus balanças,
en que pueda pesar de harto bajo, y tenga otro aguin-
daleta con sus pesas, como los han de tener los cam-
biadores destes dichos nuefros Reynos cada una de
por si o dos ajustadas y ciertas y mercadas, y assi
mismo aya de tener el dicho contraste fiel que
assi

ansi nombraren las dichas Justicias y regidores, li-
bro y escrivania para que haga la cuenta de los di-
chos pagamientos, que o currieren a el por qual-
quier personas assi en oro como en plata o en vajil-
la, o en moneda amonedada, o en otra qualquier ma-
nera, viniendo conforme la persona que hubiere de
hacer el tal pagamiento con la que hubiere de recibir-
lo la qual dicha persona, que assi eligiren y nom-
braren los dichos Concejo, Justicia y Regidores para
contraste, aya de pesar y pese el dicho oro y plata en
moneda justa y fiel major y presto, y sin los detener,
dando a cada uno lo suyo, y haciendo la cuenta de
los dichos pagos y recibos buena y leal y verdaderamente,
para ambas las dichas partes a la qual dicha
persona, que assi nombraren y eligieren para con-
traste, y fiel los dichos justicia y Regidores manda-
mos, y defendemos que no pida ni demande, ni
pueda pedir ni demandar, por todo lo suso dicho ma-
ravedis ni otra cosa alguna en pequeña ni en gran
cantidad de ninguna de las partes; que hizieren, y
recivieren los dichos pagamientos por los pesar el di-
cho oro o Plata o las dichas monedas, ni por lo ha-
zer, y averiguar las dichas cuentas, so color de de-
rechos, diziendo que le pertenecen. Aunque alguno se
lo de o offrezca de su grado directe, ni indireccte, ni
pueda tener ni tenga cambio de moneda para trocar
ni cambiar en el dicho contraste ni fuera del mon-
eda alguna de oro ni de plata por precio alguno; que
le sea dado, y que la dicha persona, que assi fuere
nombrada y deputada por contraste fiel para lo suso
dicho, aya de estar y estè a la tabla que para ello se
pusiere continuamente desde el primer dia del mes
de Abril hasta el fin de setiembre, desde de las ocho
horas del dia hasta las diez, y despues del medio
dia desde las dos hasta las cinco, y desde el primero
dia de octubre hasta el fin del mes de Marzo, desde
las ocho de la mañana, hasta las onze, y despues de
medio dia desde las dos hasta las cinco; por que las
personas que huvieren de hazer ante el los pagamien-
tos, lo hallen cierto para las dichas oras; y manda-
mos que aya y lleve la persona que assi fuere eligida,
y nombrada para el dicho officio, y lo usare y exerci-
ciere aquel Salario que a cada Concejo, Justicia y
Regimiento pareciere que es justo y razonable para
el dicho en cada un año, el qual dicho Salario le
sea dado y pagado de los propios y rentas de cada
Ciudad, o Villa por del año.

Cujus legis decisio adeo difficilè & laborio-
sam materiam circa pondus verum, & legitimum
ac valorem auri, argenti & monetarum utriusque
speciei continet, quod mirandum non sit Matien-
cum & Azevedum viros utique doctissimos &
quæstionum practicarum & utilium Regni aliàs
acerrimos, & continuos indagatores glossam seu
Scholium unum ad prædictam legem non fecisse,
sed eam silentio prætermisisse.

Pro cuius rei perfecta cognitione cum de pon-
deribus & stateris metallorum auri & argenti &
similium acturi sumus, & officio ac obligatione
ponderatoris publici, ut facilius dicenda in hoc
capite percipiatur, in nostro idiomate & Hispa-
no sermone proponemus.

Y en primer lugar advierte que los metales †
de que se hazen piezas y monedas, de cuyo peso
y valor ha de testificar el contraste, son cinco.
Oro, Plata, Cobre, Plomo, y Hierro, estos no son
buenos para moneda, por que el hierro es muy
terrestre, y facilmente con el crin se convierte
en tierra, y el Plomo es blanco, facil de majar,
cortar, y deshacer, y derratir electo fusler al la-
ton, bronze, estaño, acero, no son nuebas

especies de metales fino es mezclados de los
cinco.

De los quatro elementos se hazen estos como
todas las cosas: però la mayor parte que tienen,
es de † agua, y la que en ellos predomina, engen-
drafe con el sol, y quajan se con el frio, y como
dize Platon en el dialogo de natura, Aristoteles
en el fin de los Meteoros. Metal es una agua
juntada † con el frio o engendrada juntandose to-
dos desta especie; por que tienen unas mismas
passiones, por que siendo de los contrarios, con-
trarias las causas, y lo que se deshaze con calor,
se aprieta con frio, y e por el contrario conoçese
ser todos de agua, por que el frio los densa, y el
calor los deshaze, de manera dexanle tratar des-
hechos, alarganle apretandose y accortanle, con
la qual difieren de las cosas de la tierra, como
son las piedras que aunque sean preciosas, son
terrestres, como lo dize Aristotel. a quien sigue
Valle, de sacra Philosophia, cap. 40. Aunque
Platon a las preciosas por aquel resplendor llama
celestes.

No por que dixè que el sol engendraba a los
metales, entiendo lo que algunos atribuyen a ca-
da planeta el suyo, y el Oro al sol, la Plata a la
Luna, y el Hierro a Marte, el Laton a Venus, el
Electo a Jupiter, el Plomo a Saturno, el Cobre
a Mercurio, porque es lenguaje poëtico; todos
tienen la Generacion del sol, como todas las de-
mas cosas.

Como los metales se crian debaxo de la tierra,
y entre ella nunca † gran pedazo se hallò puro
sòlo, fino es mezclado con tierra o piedras, o
unos metales con otros en poca, o en mucha canti-
dad; entre los metales el menos terrestre es el
oro, y aunque es mas pesada la tierra que el a-
gua, no le viene a el peso de ser mas terrestre,
fino es de ser mas solido, con menos vacio y ay-
re, donde en lenguaje de los Derechos se llama
el dinero de oro solido, ut gloss. in l. 1. de veter.
numif. potest. lib. 11. Por ser de menos ayre, es
mas solido, y por el contrario el de metal el
mayor, y assi se viene al oro el ser pesado de ser
denso y sin ayre, y al Plomo de terrestre. De aqui
conociò aquel ingenioso Archimides quanto avia
urtado de oro un platero al Rey Geron en una
Corona de oro que le diò a hazer, por que ocu-
pò mas lugar en el vaso de agua la Plata me-
clada con el oro, que ocupara el oro solo; como
lo refiere Vitruvio, lib. 6. cap. 3. Aunque ha-
gora se conocerà por la piedra del toque al oro
y plata la mezcla de otro metal peor, los haze
de menos valor y para ajustar esto en cada uno
de por si ay lo siguiente.

El oro puro sin mezcla † de otro metal se devi-
de cada peso Castellano, o sueldo maravedi de
oro antiguo en veinte y quatro partes, que lla-
man quilates; el oro que no tiene mezcla los tien-
ne todos; conforme a los que tiene vaja de valor;
por que el metal mezclado no tiene ninguno.
Si en un peso està mezclada la veinte y quatro
parte de otro metal, llama se oro de veinte y
tres quilates, y si la octava, es de veinte uno, y si
la dozena parte, es de otro metal, es de veinte y
dos, y la sexta, de veinte, y assi de alli abaxo, y
con la peida del toque se descubre esto sin des-
hacerle, y sino con fuego, y con mucho trabajo
se averigua como dize el curioso, e ingenioso
Juan de Anse encayador de su Magestad, en el li-
bro que hizo, quilatador de plata y oro savido de
quantos quilates es el oro para haver que tanto
vale una pieza se haze multiplicar todos los quil-
lates

lates por el precio, y despues lo producto por el numero de Castellanos, y lo que saliere, vale la pieza.

- 9 El precio de los quilates † dize Matienço, in l. 4. tit. 24. gloss. 1. n. 9. que es 20. maravedis cada uno, en lo qual se engaña, por que en el tiempo que el escrivio y un despues del año de sessenta y seis, siempre a valido y vale cada quilate veinte y quatro maravedis, y medio y cinco, veinte y dos avos: Estos avos por cuenta llana el Castellano de veinte y dos quilates conforme a la l. 3. tit. 21. lib. 5. valen quinientos, y quarenta y quatro maravedis y 544. partidos entre veinte y dos sale al dicho precio cada uno, y antes el año de sessenta y seis queriendo seguir a los que hablaron de aquel tiempo, tambien se engaña, por que valia el quilate veinte un maravedis y medio y tres veinte y dos avos, y por la l. 13. del título 21. subió a la septima el año de sessenta y seis por que valiendo el escudo a ducado, o ducado de a dos cara conforme a la ley 1. trecientos y sessenta y cinco maravedis, se subió a quatrocientos, y veinte y nueve; y la Corona que agora llamamos escudo, 350. maravedis, se subió a 409. que es el dicho septimo: Aunque contradize a esto la l. 6. tit. 18. lib. 6. echa en el año 550. que tassó el Castellano 485. maravedis, se entiende de los Castellanos que era moneda de a veinte y cinco quilates: por que el comprador mandó labrar las Coronas de a 22. quilates y por bajas no las querian; y fue necesario poner penas; para que passassen, como se prueba por la pragmática 104. del año de 28. el oro de 24. quilates se llama obrizo palabra griega, y assi llaman solidos obrizatos los de oro subido de veinte y quatro quilates, assi se entiende la l. uniuersos Cod. de veter. numisma. potest. lib. 11. & lib. 1. Cod. de vestib. odorif. & c. l. unica Cod. de oblatione votorum eod. lib. Y deste oro dize Suetonio pedia Neron a los Romanos, illum à populo exegisse argentum postulatum, & aurum obrizum; ut plerique omnes palam Collationem recusarent. Y assi se colige de lo que dixerón de V. S. verb. Obriza Juan. Pratio y Juan Calino en la misma palabra, Cartiliano Cota in memorab. Jur. en la palabra obrizati solidi, Tiraquel. en la l. 3. Connubial. nu. 17. Plinio diel. 33. cap. 3. donde dize Aurique experimento ignis est, ut simili colore subeat quo ignis, atque id obrizum vocant. Y novissimamente el Sono D. Juan Solorçano en el lib. 1. de jure Indiar. cap. 13. desde el numero. 35. hasta el 38. donde prueba que Obrizo que es oro de ofir, que fue lo mas acendrado puro, y solido que se trahia Salomon, como refiere la Escritura; y alli prueba despues de muchas opiniones, que la Provincia de Ofir donde venia este oro, es lo que solia llamar trapobane, o samatra, y aora llamamos Malaca, sed hanc Provinciam in Hispania nostra esse contendit accuratissimè Carranca, diel. 1. p. 1. §. 2. & 3.

10 Oro de veinte y quatro quilates no le † conzen los extrangeros, por que como dize Ludovico Homocio, in regul. de valore, quest. 9. versic. aurum etiam, no lo faven labrar de veinte y tres quilates.

En nuestra España se ha labrado dello: por que el oro de excelentes que fue una moneda que pesava dos Castellanos, se labró deste oro; pruebalo la l. 4. tit. 24. lib. 5. donde dize, que los Plateros labran desde veinte quilates hasta veinte y quatro que es el oro de Excellentes de granada era

de 23. quilates largos que solo le faltava una parte de 96. para ser obrizo.

Viendo el Rey el gran daño que hazia el ser tan subido el oro de la moneda, pidió a el Señor Emperador el año de 23. en la peticien §. 5. se labrasse moneda mas vajo, y se subiesse el precio de loro; a instancia del Emperador se dió el parecer que está adelante el vajo de las casaf de moneda de quilates, y el año de sessenta y seis subió el septimo Rey D. Phelipe el Segundo, la l. 13. tit. 21. de las declaraciones, y assi despues acá se ha labrado desta calidad, Carranz. diel. 2. part. cap. 1. §. unic. versic. lo qual tambien, fol. 116.

Este Castellano que se divide en veinte † y 11. quatro partes, es la sexta parte menos una parte de veinte y cinco de una onza; y hazen 150. Castellanos, y assi se engaña Covarruvias, en el cap. 3. numer. diziendo exañseis una onza quisó seguir el derecho comun conforme al qual el solido auro era la 6. parte de una onza, por que 72. hazian una libra 12. onzas, l. quoties, Cod. de susceptionibus, lib. 10. los peñados de las monedas de oro, que corrieron en Roma, se toparan todos en Ludovico Homocio regul. de valor. quest. 9. la plata que la acendrada † y pura, se llama copal, se cuenta por marcos, cada marco por doze dineros, cada dinero por 24. granos.

Marco es lo mismo † que en latin se llama marca de derecho civil: no he hallado este vocablo en el derecho Canonico, se halla en el Capitulo, Constitutus de Procuratorib. cap. 2. de arbitris, cap. cum pridie de pactis, cap. significavit; Cod. quarto de censibus, que es de ocho onzas las dos tercias partes de la libra Romana, que era de doze onzas, de la qual en otro trata, l. quoties Cod. de susceptionibus en plata: l. 1. Cod. de argent. en plata, l. 1. Cod. de argent. pacio en cobre, l. 1. Cod. de collation. aris, todos en el lib. 10.

Siendo como es cada marco † doze dineros 197. 14. maravedis, y setenta y siete avos de maravedises, de mas de ser assi la cuenta, lo dixó Maya en su aritmetica lib. 4. c. 13. art. 9. y engaña se Matienço in l. 1. tit. 22. gloss. 3. n. 3. ende no vale 208. maravedis cada dinero, y en que la plata por marco vale 33. maravedis, menos la de onze dineros y quatro granos; por que el precio justo, es el que se puso por la l. de la Recopilacion; y sale a como esta dicho; y aunque la plata cendrada de doze dineros vale un marco setenta reales menos cinco maravedis, y setenta y siete avos, aunque en las casaf de la moneda se labran sessenta y siete piezas por marco, es porque ha de pagar cinquanta maravedis de Señoriaje, y mas los derechos y dar alguna ganancia al que labra como se pidió por las peticiones del año de veinte y tres y del año de veinte y siete el Señor Emperador D. Carlos.

El Cobre ha ydo siempre † en disminucion de tal manera que en derecho civil eran veinte libras, una de oro, l. 1. Cod. de hered. collat. lib. 10. y aora en España un marco de moneda vale 110. maravedis, y aunque pesen algo menos los quartos de Segovia, es por ser moneda feble por que conforme a la l. fin. se han de labrar 220. Blancas, y no mas del marco que lo dicho, y assi vale un marco de oro de a 22. quilates, mas que 98. de cobre.

Desto se infiere que la moneda de oro y plata y cobre, ha tenido muchas vezes † mudanzas extrinsecas y que la puede tener extrinseca sin bajar, ni subir del peso, teniendo mas ó menos liga,

liga, y tambien puede tener mudanza intrinseca, quedando la misma materia disminuida del peso.

En España fino es por lo tiempo, pocas vezes ha tenido la moneda de plata y oro † mudança intrinseca, ha la tenido cada dia en Italia, como consta de lo que dize Ludovico Homocio, quest. 9. de la regla de valore, en los quales caos son las questiones de los Doctores.

Tambien los metales y monedas reciben mudanças extrinsecas, lo qual sucede, quando el mismo peso obliga, se mude el precio, esto se haze cada dia en Flandes, Italia, y Francia, y mas ordinario en las plazas adonde se reunen conforme, ay poco o mucho dinero, que cada feria ó plaza pone sus precios; Aunque estos precios de Mercancia no son de consideracion para este caso ha sucedido en España, subiendo siempre el oro y plata, y bajando el cobre. Ultimamente en el sucedió el año de 66. por la, l. 13. tit. 21. lib. 1. Recopilat.

18 Ay assi mismo otra mudanza de diferente † calidad, y por diversa causa que es faltar la moneda en que se avia de hazer la paga o por averse vedado, acavado o disminuydo de manera que dificultosamente se halla, y para saver lo que fue la moneda, que assi faltó, es necesario saver su peso, y calidad de la que confirmó con ella, abriguando los quilates de la de oro, o los dineros de la plata, y faviendo esto se hará si oy correria que valdria contando el quilate, como diximos arriba a 24. maravedis y medio y cinco y veinte y dos avos y la plata a 197. y sessenta y un setenta y siete avos.

De mas de lo dicho se advierte para inteligencia, de lo que vamos tratando, y que se conozca el valor de las monedas mas subidas y principales de que a cada pesa hazen mencion las leyes del Reyno, y en que suelen ocurrir muchos puntos dudosos y disputables; para cuya resolucion pondremos abajo obiter, algunas conclusiones que ha avido doblas de oro con diferentes † nombres, peso y valores, como son las doblas que llaman de Cabeza, doblas de la vanda, doblas morificas, doblas Zaenes, Cazenes y en tiempo del Señor Rey Don Juan el segundo, otras ordinarias.

20 Dobra de Cabeza † ó dobla de la vanda pesaron a Castellano cada una, y era de a veinte y tres quilates; lo qual se prueba por dos leyes juntas, la una l. 2. tit. 22. lib. 5. Recopil. en donde dando orden de pesar, se dize: Para Castellano y dobla de la vanda que es todo uno, y por la l. 6. tit. 16. que tengo referida, que dize valga el Castellano 435. maravedis que en aquel tiempo era como esta dicho y averiguado, de aquel valor. Las doblas Cazenes o a Zaenes, eran de mas peso que Castellano, aunque por ser nos tan buena liga: valian menos.

21 Las otras doblas † que se labraron en tiempo del Señor Rey Don Juan el segundo, y las avia por el año de 20. de que habla Covarruv. cap. 6. num. 3. in princip. eran del mismo peso, y aunque de bajos quilates, y estas son las que taxó la l. 6. tit. 18. lib. a 365. maravedis, y este precio se pagan las que se dan por los hijos de algo; por que como fueron las que eran Salarios de los Alcaldes de hijos de algo en la audiencia que comenzaron en tiempo del Señor Rey Don Juan el Segundo, como se prueba por la l. 30. tit. lib. 2. del ordinamiento. Corrian entonzes a aquel precio, y assi se pagaron despues en el año de setenta y dos, se les señaló Salario a los Alcaldes de

los hijos de algo, y quedaron las doblas para la Camara, conforme a la l. 23. tit. 11. lib. 2. que esta en quadernillo, y conforme a aquella costumbre las pagan los hijos de algo a los que tienen privilegio della. Que estas ayan sido de menos quilates se prueba por tres ll. juntas, la primera, la dicha l. 4. tit. 18. lib. 5. Recopil. en donde tassando se lo que se ha de pagar por cada grano que faltare en la moneda, el primero de Castellano de excelente tasa quatro maravedis. De manera que la tercia parte mejor por grano de oro de los Excelentes y Castellanos, que la dobla de aquel tiempo de los Reyes Don Fernando, y Dona Ysabel, y lo mismo se ordenó en la l. 15. tit. 22. y siendo el tercio mejor uno que otro, y valiendo la dobla 365. maravedis, queda llano que aquella dobla era de a diez y seis quilates y medio, y un ozabo, que viene a conformar como estava pesada y corria.

De lo qual infiere que las † doblas antiguas 22 eran de a 23. quilates, y pesavan lo mismo, que un Castellano; duraron estas hasta el anno de quatrocientos y sessenta, aunque despues se conservaron algunas, y despues se labraron las de diez y seis quilates y medio, y poco mas que por ser tan ruin moneda duró poco.

De manera que la obligacion declara que especie de † dobla es, ó que por la antigüedad se entienda que es de las doblas antiguas, se entienda ser de un poco de Castellano y de oro de 23. quilates y reducidas al precio que el oro tiene aora serian 568. maravedis y medio, y cinco veinte y dos avos.

Pero si fuesse en contra esto que fuesse desde el año de 420. hasta el de 540. que se usaron las doblas † menores, se entenderia de las de a 365. maravedis de a diez y seis quilates y medio; que reducidas al valor que oy tiene el oro, valdrian, si oy corriesen 415. maravedis cada una.

Sed cum de his rebus ita feliciter & studiosè egerit Doctissimus Alfonso Carranza & maximè de utilitate magna quæ ex augmento valoris monetæ aureæ, & argentæ his Regnis potest oriri, plura hic omitto quæ nostri Capitis Themat admodum arridebant. Denique est advertendum quod dicto hujus † Ponderatoris publici est standum in rebus tangentibus officium suum ex l. fin. Cod. de ponderatoribus & auri illatione lib. 10. ubi expresse notat Bartol. circa quod plura cumulavi, in tractat. de pascuis cap. 19. numero 12. & 13.

CAPUT XVII.

De officio Hospitatoris publici quem vulgo in Hispania vocamus Mesonero.

SUMMARIUM.

- 1 Hospitandi munus nobile, sanctum & laudabile est, dum Charitatis affectu & intuitu exercetur.
- 2 Hospitalitatis definitio, ex Clemente Alexandrino.
- 3 Hospitalitatis juri & virtuti multum deferebant Romani.
- 4 Hispanorum eximia in Hospitibus admittendis & excipiendis humanitas.
- 5 Hospitalitatis officium ad fidem introducendam

- 8 & propagandam maximè necessarium.
- 6 Xenodochiorum seu Hospitalium ad peregrinos excipiendos quis primus inventor seu institutor fuerit.
- 7 Hospitii jus publici sive privati, amicitia in eunda & conservanda etiam apud gentiles exercebatur.
- 8 Hospitalitas laudabilis & digna nobili viro.
- 9 Militia sancti Joannis ex prætectu Hospitalitatis & defensionis peregrinorum ortum habuit.
- 10 Equites sancti Joannis Hierosolymæ Hospitalarii vocabantur.
- 11 Templariorum instituta fuit militia ad peregrinos excipiendos.
- 12 Templariorum nomenclatura unde orta.
- 13 Hospitia plura redditibus dotata in Hispania & Regnis Castellæ, ad peregrinos excipiendos qui sepulchrum Divi Jacobi Apostoli adeunt, sunt constituta, quorum præcipua ibi recensentur.
- 14 Hospitia quæ in urbe Carrionensi & circa eam constructa sunt pro peregrinis Hospitandis, enarrat & describit Autor.
- 15 Hospitia privata vulgò Messones, ò Posadas in qualibet civitate seu oppido Hispania construuntur, quæ conductitia sunt pro viatorum commodo.
- 16 Hospitia conductitia qui tenent, vile & abjectum officium exercere censentur.
- 17 Hospitia conductitia quomodo sint necessaria.
- 18 Hospitandi pro lucro qui munus semel jam susceperint, ad illud exercendum compelli possunt.
- 19 Hospitii signum qui pro foribus domus appendunt, contrabere videntur cum viatoribus obligationem hospitandi.
- 20 Quod limitatur nisi plures jam Hospites admittere non possint; & hospitandi sint improbi homines & malæ famæ aut suspitionis, & numer. 21.
- 22 Hospitio conductitio excipiendum est Nobilis cum familia, excluso alio Hospite minus digno, prius etiam recepto, qui tamen non est omnino ejiciendus.
- 23 Hospitandi pro lucro, munus suscipere, an quis possit compelli, qui antea tali ministerio non se immiscuit, & n. 24.
- 25 Hospitatores qui voluntariè muneri hospitandi pro lucro se exponunt, tam vir quàm mulier, si specialiter notati sint de vita turpi, & prava, judicis officio poterunt à tali ministerio removeri.
- 26 Hospitibus gratum & propitium pro pretio suo ministerium, ab Hospitatoribus præberi debet.
- 27 Expenditur in proposito textus, in leg. Regia 6. & 7. tit. 11. lib. 7. novæ Recopil. qui ibi affertur.
- 28 Hospitatoribus seu Cauponibus facultas vendendi hordeum, ultra pragmaticam taxam, per legem concessa quomodo intelligenda.
- 29 Hospitatores seu Caupones ne pro arbitrio extorqueant à viatoribus quantum voluerint, taxari debet merces & pretium omnium rerum quæ venduntur in Hospitio, tam pro cibariis, quàm pro ministerio.
- 30 Hospitatores seu Caupones aliquid ultra taxam à viatoribus pro cibariis & aliis rebus recipientes, non solum puniendi sunt penis in taxatione indicta impositis, verum etiam in foro conscientia tenentur ad restitutionem.

- 31 Hospitatores seu Caupones tenentur personas Hospitum receptorum custodire, & à periculis quæ sibi in Hospitio accidere possunt, tutos reddere.
- 32 Hospitatores de furto rerum in suo Hospitio inclusarum tenentur, atque etiam de facto famulorum in suo Hospitio servientium & de omnibus fraudibus quæ ibi committi possunt in damnum Hospitum, & n. 33. & 34.
- 35 Hospitatores pro rebus in domum suam inductis per viatorem tenentur de dolo, latâ levi & levissimâ culpâ, nisi probaverint fortuitum casum.
- 36 Quod procedit etiam in alio hospitante non Caupone, & in domo sua ad modum Caupone accipiente.
- 37 Hospitator ad hoc ut teneatur pro furto in rebus hospitii in domo sua inclusis, utrum sit necessarium quod ei tradita fuerint mulieri suæ aut famulo, vel se liberet si hospiti concessit clavem cubiculi vel camerae & arcæ ubi reconderet res suas, remissivè.
- 38 Hospitator dum Valesiam vulgò la maleta, clausam & sigillatam non reddit, vel apertam restituit, an detur contra eum in isto casu juramentum in litem, remissivè.
- 39 Expenditur in proposito text. in leg. 26. tit. 8. part. 5. quæ ibi affertur.
- 40 Hospitia in locis desertis, nempe in itinibus & viis publicis constructa, quæ vulgò ventas appellantur, non possunt sine permissu publico & facultate Regia fundari.
- 41 Hospitatores seu Caupones licet officium auctoritate & utilitate publicum non exercent, publice tamen debent constitui & nominari à prætore vel iudice cuiuslibet civitatis & ville.

Hospitandi ÷ munus si liberaliter ex Charitatis affectu & pietatis intuitu exercetur, utique & nobile & sanctum & laudabile est, & inter Charitatis & misericordiae opera justissimè commendatur, de quo plura adducit Divus Ambrosius lib. 1. de Abraham cap. 5. & 6. & facit illud Pauli ad Hebræos, cap. 13. transcriptum in cap. offerebat 32. quæ. 7. ibi: Hospitalitatem nolite oblivisci, per hanc enim placuerunt quidam Angelis Hospitio receptis, & Petri num. 1. cap. 4. ante omnia autem mutuas in vobismet ipsis Charitatem habentes continentiam, quia Charitas operit multitudinem peccatorum, Hospitales invicem sine murmuratione, & August. contra hæreses, secutus Lotb Angelus tanquam peregrinus consuetudine Hospitalitatis liberatus à periculo civitatis & temporale evasit incommodum & æternum consequutus est præmium, & ex verbis Apostoli, ille homo dicitur esse humanus, qui se exhibet esse hominem & maximè Hospitio suscipit hominem, & ut refert Ælianus lib. 4. de varia histor. cap. 1. l. Leveanorum ita cavebatur; si sub occasum solis venerit peregrinus, volueritque sub tectum alicujus divertere, & hic hominem non susceperit, mulctetur & penas luat inhospitalitatis, & Divus Joann. in epistol. 3. relata in cap. si qui dispiciet 42. distinction. quemdam hominem Diotrophem detestatur, quod non susciperet fratres peregrinos, & eos qui susciperet perhiberet, quæ repetit Cicero in topic. ubi ait: Littora omnia publica esse vultis.

Et lib. 3. Officiorum; est enim hominum natura quam sequi debemus maximè inimica crudelitas, male etiam qui peregrinos urbibus itinere prohibent eosque exterminant ut penas apud Patres nostros Papius

Papius nuper esse pro cive qui civis non sit; re-ctum est non licere quam tollerent legem sapientissimi consules Crassus & Scævola, usu vero urbis prohibere peregrinos sanè inhumanum est, & Ovid. 7. Metamorphoseon.

Littusque rogamus

Innocuum & cunctis undamque, auramque patientem.

Et Virgil. 1. Æneid.

Quod genus hoc hominum, quæve hunc tam barbaram morem

Permittit patria? Hospitio prohibemur arena.

Paulus item Orof. lib. 5. cap. 2. sic ait: Nunc me ita Africa exceptit pace simplici sinu proprio, jure communi, de qua aliquando dictum & verè dictum, Hospitio prohibemur arena &c.

Cui arridet Cassiodorus lib. 11. Epist. 17. ubi ait quod sapientes mortale genus unum hominum esse testati sunt, quoniam omnes à cunctis casibus suis indivisos esse voluerunt, & idem solitâ eloquentia expressit Plinius in panegyric. ad Trajanum. eum eximie laudans quod ita commercia miscuerit, ut quod genitum esset unquam, id apud omnes natum videretur.

Et in sacra pagin. hoc humanitatis, Hospitalitatis & promiscui commercii jus sapientissimè commendatur. Deuteronom. 10. & 19. Isaiæ 58. Ecclesiastic. 17. 1. Paul. ad Timoth. 3. ad Roman. 12. Matth. 26. Lucæ 14. & Divus Ambrosius in lib. de patriarc. loquens de Hospitalitate Hebrææ ita ait: Præferat sanctus Loth domus suæ veterandæ Hospitalitatem gratiam etiam apud barbaras gentes irvialabilem, & Clemens Alex. lib. 2. Strom. cap. 4. Charitati Hospitalitatem adhærere tradit, eamque definit artificium ÷ amicitia circa usum Hospitii, cui addit Gentian. Hervet. Quanta autem esset virtus Hospitalitatis, ex hoc est peripicuum, quod inter cæteras virtutes quas Episcopo tribuit Divus Paulus 1. ad Timoth. 3. eum quocumque velit esse Hospitalem, & lib. 4. cap. 7. p. 538. ubi ait Saram Angelis panes subcinericios parasse; & Debuli sapientis & Lindeorum Monarchæ filiam non potuisse lavare pedes paternorum Hospitum.

Romani etiam tantum huic ÷ juri & virtuti deferebant, ut in ejus significationem, & commendationem Jovem xeneum sive Hospitalem maxima veneratione colerent, & nationes quasdam Hospitalitati deditas celebrarent, contra verò alias Hospitibus invisas crudelitatis & infamiae notâ prosequerentur, ut latissimè constare poterit his quæ eleganter de commerciorum, & Hospitalitatis jure & utilitate gesserunt Budeus in notis posterioribus ad Pandectas ad dict. l. 5. de captivis, pag. mihi 194. Alex. ab Alex. & ejus Add. Tiraquel. lib. 4. dierum genial. cap. 10. gloss. Rodigin. lib. 19. lect. antiq. dictam epistol. ad Hebræos 3. num. 3. ad 16. Thomas Ruccius de sign. Eccles. Dei, lib. 13. cap. 14. circa finem, Petrus Cenedo qui plures refert in collect. 118. ad Decretales num. 1. Rutilus Benc. de ann. Jubil. lib. 6. cap. 6. ex pag. 622. Joann. Busæus in virid. Christ. virtut. verb. Hospitalitas, cap. 17. pag. 161. & plura exempla adducunt Marillus de memorat. lib. 1. cap. 7. Antonius Sabellicus cap. 7. lib. 7. & Theatrum vitæ hominum, vol. 14. lib. 1. ex pag. 2897.

Quo in numero recensere potuissent Hispanos ÷ nostros quorum eximiam in Hospitibus admittendis & excipiendis humanitatem jam olim testatam reliquit Diodor. Sicul. lib. 6. Biblioth. cap. 3. Macrobius lib. 3. Saturn. cap. 18. & alii relati à

Bernardo Alderete lib. 1. de antiquit. hispan. cap. 7. & Fray Joan. à Ponte, de convent. utriusque Monarchiæ, lib. 3. cap. 21. §. 3. pag. 139. & cap. 24. §. 2. pag. 156.

Estque ita Commerciorum & Hospitalitatis ÷ vicissitudo tum ad alia, tum maximè ad fidem introducendam, & propagandam summopere necessaria, nam Hospites simul olim & Doctores erant, ut testatur Lucian. in Dea Syra, dicens in sacra civitate fuisse publicos Hospites, qui ab Assyriis appellabantur Doctores, quoniam ipsi omnia exponebant, & meliùs Joseph. de antiquit. Jud. lib. 1. cap. 16. & Euthebius lib. 9. de præparat. Evangelic. cap. ultim. Ubi tradunt Abraham dum fuit Hospes in Ægypto, viros, Saram verò ejus uxorem, scæminas in veri Dei cultum instituisse, qua ratione plura sunt constructa in diversis civibus vel civitatibus Hospitia, & loca pia quæ regulariter ÷ Xenodochia & Hospitalia nuncupantur, & primus recipiendi & hospitandi hujusmodi peregrinos vel advenas inventor & loci instructor traditur quidam Zoricus in l. omnia 33. Cod. de Episcopis & Clericis.

Quinimò inter Gentiles jus ÷ Hospitii, sive publici sive privati, gratis exercebatur amicitia in eundæ & conservandæ causâ. Nam & Hospitium publicum gratuitò à civitate vel Republica præbebatur interdum extraneis & aliarum civitatum, vel oppidorum incolis de Republica benemeritis, eratque pro sanctioris amicitia pignore jus Hospitii & tessera Hospitalis, ut ex lib. 5. & 6. de Macedonico, & Cicerone actione ultima in Verrem, & Pomponio in l. Postliminii, ff. de captiv. & postlimin. revers. Pungit Bud. in ejus annotationibus. Unde Herodotus in sex Milesiorum & Sibbaritarum civitatibus maximè Hospitio fuisse convictus, & inter privatos & familias jure Hospitii mutui, atque in signum amicitia antiquæ, ejus rei conservant tesseras, signa videlicet, quibus etiam post multum temporis se internoscebant, & beneficiis postea filios afficiebant, ut tradit Gellius lib. 5. cap. 13. Petrus Gregor. 2. part. sinagmat. lib. 15. cap. 18. n. 15.

Unde hospitalitas ÷ laudabilis est & digna nobili viro, ut in cap. volumus 19. distinctione & in cap. quoniam quod, quod l. 16. q. 1. & in l. 3. cap. de mun. postremo, lib. 10. & in l. si vero §. idem erit, ff. de his qui debuerunt, & facit textus in cap. 142. distinctione & illud Matthæi 25. Hospes eram & non recepistis me, & notum est quanto honore prosequerentur antiqui hospitaes, & per Alexand. ab Alexand. dierum genial. lib. 4. cap. 10. Quirinus & Jupiter apud Gentiles, etiam præcipuè nomine venerabatur quod esset hospitalis & xeneus, de quo Virgil. in 1. Jupiter hospitibus nam de jure dare loquuntur, & Ovidius 10. Metamorphoseon:

Ante fores horum optabat Jovis hospitii ara. Tiberius Decianus resp. 66. n. 36. usque ad n. 38. ubi quod hospitalitas est species liberalitatis, & Charitatis quæ quidem est nobilitatis propria, ubi allegat textum in cap. 1. de donat. nam, ut ait Seneca lib. 5. de officiis, rectè inquit: Etiam Theophrasto est laudata hospitalitas, est enim, ut mihi videtur valde decorum patere domos hominum illustrium illustribus hospitibus, idque etiam Reipublicæ est ornamento homines externos in urbe nostra hoc liberalitatis genere non egere, de quo plura Cassaneus, consideratione 46. part. 11.

Et ex prætextu istius Hospitii & defensionis peregrinorum habuit ortum ÷ militia sancti Joannis anno 114. ut videre licet per Jacobum Vossium,

in *Historia Generali hujus ordinis*, 1. p. lib. 1. Aubericum de origin. ordin. milit. lib. 1. cap. 1. Azor. instit. moral. lib. 13. tom. 1. cap. 6. quæst. 2. Genebrardum & Oroph. quos refert Carrillo in suis annalibus anno 1104. fol. 263. & alios refert Villegas in vitis Patriarcharum super vitam Aaron. cap. 3. & plura privilegia his Hospitibus sunt condonata, ad l. omnia, Cod. de Episcop. & Cleric.

10 Initio enim Equites hi, Hospitalarii ꝑ vocabantur in Jerusalem, quorum institutum fuit peregrinos Occidentis seu aliarum terræ partium qui illuc devotionis causâ commeabant, Hospitare, eosque injuriis & barbarorum Tyrannide liberare, & securus reddere, qui Hospitalarii crucis albæ effigie pectore insitâ condecorabantur; postea à Jerusalem in Rhodiam insulam tempore Clementis V. translati fuerunt, ex qua deinde à magno & insuperabili Solymanno Turcarum Imperatore pulsati anno 1522. in insulam Melitam ubi Divus Paulus viperæ morfu fuit laceratus, se collocarunt: ubi cum magna Religionis Hispaniæ gloria, & inimicorum ejus strage, sedem suam, domum & conventum firmissimum habent, & animosè tuentur.

11 Et idem etiam fuit Templariorum ꝑ Institutum, quorum militia seu Religio per Hugonem & Gothofredum nobilissimos Equites constituta anno 1118. in Pontificatu Gelasii secundi, & hanc nomenclaturam ꝑ sortita, quia domus eorum ad istud Hospitium peregrinis præstandum juxta templum Salomonis fuit instructa: In hoc ministerio permansit usque ad annum Domini 1309. in quo penitus fuit destructa sub Clemente V. ut videri latissimè poterit per Petrum Gregor. *Synagm. Jur. 2. part. 2. num. lib. 15. cap. 33. per totum*, Petrum Megiam in *Albert. 1. pag. 340. Illefcam lib. 6. histor. Pontificalis cap. 1. Curiam lib. 5. annal. Aragon. cap. 10.* & alios refert Villegas ubi supra cap. speciali de militia Templariorum; & ego dixi in tractatu meo de pacis & jure pacendi, cap. 23. n. 12. & aliæ duæ militiæ, ministerium nempe Equitum sancti Lazari in Jerusalem & Theutonicorum, ut tradit Frater Paulus Morogia, in sua Religionum historia, cap. 86. & cap. 65.

13 Sed pro hospitandis peregrinis, qui visitaturi domum Apostolicam & sanctum sepulchrum Divi Jacobi Zebedæi in civitatem Compostellanam ex diversis mundi Provinciis, præsertim ex regno Franciæ properant, plura in nostra Hispania & Regnis Castellæ sunt constituta ꝑ hospitia pia, pluribus bonis & redditibus dotata tam publica & Regia quàm privata; inter quæ memoratu digna, utique sunt & maximè splendent Xenodochium quod in illo vertice supra Navarræ Regnum Pireneos montes aspiciens, qui communiter vocantur *Ronxes valles*, constructum fuit à Sancto Rege Navarræ, qui in eo fuit sepultus, & ibi adsunt & commorantur Canonici regulares sub regula sancti Augustini cum suo Abbate mitrato, habitu Clericali induti, portantes tamen in pectore viridem crucem in forma baculi pastoralis, ubi etiam fuit Canonicus noster venerandus Azpilcueta Navarrus, & ipse testatur de oratione, cap. 19. num. 126. tom. 2. & *Commens. 3. de regularibus n. 7. tom. 1. Marian. 1. part. histor. Hispan. lib. 12. cap. 16. columna ultim.* quod quidem Xenodochium seu Regium hospitium pluribus dotatum est possessionibus, & redditibus magnis, qui in hospitandis, alendis & curandis peregrinis & transeuntibus erogantur. Et Xenodochium seu Hospitale civitatis sancti Dominici Calciatensis constructum ab eo, unâ cum strato publico,

ex petris & saxis fortissimè inter paludes & rubos formato, quod per longum itineris spatium tanquam pons mirabiliter procedit; ex qua ipsa civitas nomen fuit sortita & Ecclesia Episcopalis erecta; ubi peregrini omnes passim recipiuntur, & in signum ministerii Deo grati, plura per intercessionem Divi Dominici cujus corpus ibi sepulchrum devotè veneratur, facta sunt prodigia & miracula.

14 Sed ne in rebus ita novis immorari videar, tantum amore patriæ mihi fas sit, Xenodochia, ꝑ quæ in Villa Carrionensi ubi ortus sui, hospitium destinata sunt, referre: In hac igitur Villa quæ antiquissima & nobilissima est, cujus Comites primi & Domini ex Regia prosapia originem suam duxerunt: & ideo communiter Infantes vocabantur, & quorum nomen fabulosè & falso sinistra verberum filiarum Roderici de Vivar, relatione, inter antiquitatum, & veritatis ignaros maculatum est, (ut ego in libello peculiari demonstravi) quinque sunt Xenodochia seu peregrinorum Hospitia; unum intra Villam in platea de sancta Maria itineris sic nominati, vel quia eò pergebant vel iter faciebant Virgines Regni Leonensis, & à Mauris in tributum Mauricam ferebantur, quando miraculosè exierunt Tauri ferocissimi, qui propè Ripam fluminis Carrionensis compascui vagabantur, & occisis Mauris & Saracenis, immunes ipsæ & incolentes manserunt, ut tradit Alfonso de Morales, lib. 17. *Corone Hispaniæ cap. 27.* in cujus prodigii memoriam in fronte ostii Ecclesiæ illius sunt Tauri depicti, vel quia iter peregrinorum ad sepulchrum Divi Jacobi commeatus quando vulgo dicitur *el Camino frances*, per illum locum dirigatur; nam ita fuit constitutum, & assignatum à sancto Rege, ut testatur ipse Ambrosius de Morales lib. 17. cap. 44.

Alterum verò in subsidium ipsius Villæ ultra pontem quæ vocatur Dominæ nostræ de la O. Tertium via recta & in strato publico ad tres jactus lapidis intra unam leucæ millam, quod vocatur Dominæ nostræ de la Herrada, de cujus fundatione meminit Historia, de los Girones, ubi frequenter adest quidam Præpositus, qui nominari solet *Commendator*; nam administratio illis, nomen commendæ sortitur, quam piissimè exercuit Licentiatas Antonius Fernandez Otero laudabilis memoriæ frater, patruelis meus, Ecclesiæ Divi Jacobi prædictæ Villæ parochus solertissimus, & Episcopi Vicarius, in qua & ab omnibus dilectissimus & venerabilis admodum fuit.

Quartum, intra duas à Villa leucas quod dicitur *san Forcato*, adest quidam Prior, qui ab Abbate & Canonicis regularibus sancti Augustini antiquissimi & religiosissimi Monasterii, quod nominatur *de nuestra Señora de bene vivere*, ibi præponitur.

15 Quintum intra duas à Villa leucas quod dicitur *la Encomienda de las tiendas*. Sed ut ad propositum à quo paululum digressi sumus, redeamus, sunt & alia Hospitia ꝑ quæ licet ex autoritate publica fiant in unaquaque civitate vel villa, seu oppido; nam ad curam Regis spectat quod continguntur, ut in l. 1. tit. 11. part. 2. ibi: *E deben otrosi mandar hazer hospitales en las Villas de se cojoan los homes, que no ayau ayacer en las calles por mençua de possadas*, & suorum prætorum & judicum; ut in cap. 28. per tot. tamen sunt privatæ domus ex lectis, stabulis, hordeo & palea & servitoribus, ac ministris instructæ, quas aliqui pro suo quæstu, & lucro, viatoribus omnibus ibi se conducere volentibus, expositas habentes communiter dicimus *Mesones o posadas*.

Quorum

16 Quorum ꝑ officium & ministerium cum non ex charitate seu liberalitate, nec gratis, sed ex lucri cupiditate procedat, ut in l. nauta, ff. de naut. & Caupone & stabul. ibi: *Nauta, Caupo & stabularius mercedem accipiunt*, vile semper fuit habitum, ut affirmat Tiraquel. de nobilitat. cap. 34. n. 3. Cassaneus in catalog. gloriæ mundi, consideration. 46. versic. sed an bodie sit honorarium, ubi ait in principio, hos frequentissimè esse de genere prædonum, cum nec nunc ab hujusmodi fraudibus abstineant; & allegat texum in l. 1. ff. nauta; Caup. & stabul. Alexand. in l. 1. in princ. cap. de edend. & Franciscum Nichocium seu Nichocinum in repetitione capituli, quoniam de probat. n. 26. cum seqq. Gregorio Lopez in lib. 26. tit. 8. part. 5. gloss. in verb. descales, Azevedo in l. 7. tit. 11. lib. 7. Recopil. Gutierrez vers. 31. nu. 1. cum seqq.

17 Sed tamen supra modum ꝑ necessarium & nimis laudabile & utile, aliàs enim cessarent evectioes rerum de loco ad locum, commercia, negotiatores & viatores perirent, ut expressè animadvertum invenitur, in dict. l. 1. tit. 11. part. 2. & dict. cap. 28. per totum, ibi: *Para que los Caminantes, y extrangeros sean acogidos y aposentados*, nam interest Reipublicæ, ut forenses inveniunt mansiones, cum hujusmodi receptacula pars sint alimentorum, ut per Abbatem, in cap. 1. de emptione, & venditione.

18 Et isti Hospitales ꝑ seu Hospitatores postquam jam semel officium hoc susceperint, cogi & compelli possunt ad illud exercendum & omnes Hospites recipere, ut notat Bartol. in l. 1. ff. furti adversus nautas, ibi: *nec repellere potest iter agentes*; ubi gloss. Albericus in rubric. ff. eodem. Gregor. Lopez in l. 26. tit. 8. p. 5. Avendaño in cap. per totum, 2. part. cap. 8. n. 2. Aviles eodem tract. cap. 28. in gloss. verb. acogidos; statim enim quod signum ꝑ Hospitantium ante portam domus assignat, videntur quasi contrahere cum advenis, peregrinis & viatoribus Hospitii obligationem; ut notat Cassaneus in Catalog. gloriæ mundi, 11. part. concess. 46. versic. Et facit, Rebuffus in l. populus s. advena versic. Tertio hospes, ff. de verb. significat.

20 Quod tamen limita, nisi Hospitium ꝑ jam plures Hospitesmittere non possit, ut communiter accidere solet, quia non est locus in diversorio, ut legitur, in Evangelio, ita cum Bart. in l. 1. ff. furti, adversus notas affirmant supra citati & ultra eos Federicus de Senis cons. 113. vel si Hospes qui venit, inimicus sit Hospitatoris, vel ex alia simili causa, ex Gregorio Lopez ubi supra gloss. 4.

21 Rursus limita si hospitandi sunt homines ꝑ improbi, malæ famæ aut suspicionis de aliquo crimine, ut notat Avendaño, dict. cap. 8. per tot. n. 1. versic. Secundo, debet tales Hospites Judici dejuvniare, ut in l. 8. de recept. Quinimò si aliquis receptus est in Hospitio & post veniat aliquis ꝑ Nobilis & persona dignior, poterit Hospites exclusio, recipi cum sua familia, ex Angel. in dict. l. 1. ff. nauta, Caupones, quod tamen intellige, non ut omninò ejiciatur ab Hospitio, sed à cubiculo domus ubi erat Hospitanus; non debet enim ab Hospitio repelli, si ipse ibi aliud Hospitium non inveniret, ut in l. jubemus, Cod. de sacros. Eccles. notat Rebuffus 2. tom. constit. Franciæ tit. de Hospitib. n. 5. & 6.

22 Sed hæsitare non immeritò poterit cum supra dicta in eo qui Hospitator ultro factus est & signum hujus officii ostio affixit certa sint, an quis ab

Oter. De Officialibus.

initio compelli possit hujusmodi ministerium exercere.

24 Et puto utique posse ex Judicis officio ad id cogi, pro qua resolutione illud vehementer urget, quia licet regulariter privari non teneantur forensibus Hospitia præstare, exceptis casibus de quibus, in tot. titulo, Cod. de metatis & epidemicis, lib. 12. & l. 3. 3. munus Hospitis, ff. de munerib. & honorib. & in l. 1. ff. nauta, caupones, prædictum tamen ministerium summè necessarium & utile Reipublicæ esse, ut supra diximus; unde succedit quod tradit Lucas de Peña in l. mechanicos, Cod. de excusation. artific. lib. 10. quod approbat Gregor. Lopez in l. 5. versic. Menestralles, tit. 20. part. 2. quod Respublica non solum potest quem compellere, ut exerceat officium necessarium Reipublicæ, sed etiam quod si ejus sit ignarus, adducat; & in hac sententia Regnicolas nostros supra relatos adducit Bobadilla dict. l. 1. cap. 15. num. 47. lit. M. & facit dict. l. 1. tit. 11. part. 2. & capita per totum animadverta, & alios lib. 3. cap. 4. n. 92. in fin. de hoc quotidie contingit in oppidis parvis, & ex quo statu an plebeiorum, an verò nobilium debeat iste Hospitator inventus creari, suo loco dicemus.

25 Hospitatores tamen qui voluntariè huic officio se exponunt, tam vir quàm mulier, si specialiter notati sunt de vita turpi & prava, officio Judicis poterunt ab officio removeri & excludi, ut notat Angelus in l. 1. ff. nauta Caup. & stabul. & facit l. 7. tit. 11. lib. 7. Recopil. ibi: *Teniendo especial cuidado de mirar y proveer que los que tuviesen mesones sean personas que los convie*. Generalis tamen diffamatio, seu suspicio cum regulariter isti, ut supra diximus sint viles & rapaces, non sufficit, ut pungit Avendaño, ubi supra n. 1.

26 Et in his Hospitiis ꝑ gratum & propitium viatoribus suo pretio debet exhiberi ministerium, ut benignè sint tractandi; nam etiam apud Barbaras Gentes, Hospitalitas inviolabilis fuit, adeo quod Hospitator Hospitem defendere teneretur, ut in cap. offerebat. 32. quæst. 7. ubi gloss. 29. per tot. ibi: *Como de las otras cosas que son menester*. Quapropter alimentis necessariis debent esse provisâ, ut in dict. cap. 29. Et ideo Hospitatoribus istis permittitur, ut possint emere in grosso & revendere minutatim ex Angel. in l. annonam, ff. de var. & extraordinar. crimin. quem referens sequitur Avendaño dict. cap. 8. n. lib. 2.

27 Qua de re stant duæ legum sanctiones ꝑ in nostro Regno in l. 6. & 7. tit. 11. lib. 7. novæ Recopil. quarum tenor magnopere est attendendus, quia omnes ferè casus in proposito occurrentes complectitur, & verba l. 6. sic se habent. *Por que en la paga de los mesones y de las provisiones que en ellos se gastan ay gran desorden; Ordenamos y mandamos, que cada mesonero que quisiera vender cebada en su meson, por granado o zelemín, no pueda ganar mas del quinto, de mas de lo que valiere fanega en la plaza, e mercado de la Ciudad, Villa e lugar donde tuviere el meson, y que les Alcaldes, y Regidores y Officiales de la tal Ciudad, Villa, o lugar, de una medida a cada mesonero de la paja que buviere de vender, y le tassén el precio que han de llevar, porque aquella medida de en seis meses, y que por la tal medida y precio venda el mesonero, otra qualquier persona la paja, que buviere de vender por menudo so las penas que les fueren puestas sobre ello. Y otrosi por que llevan los mesoneros demasiadas quantias de lo que deben haver por los aposentamientos: ordenamos y mandamos que*

de nuestros Alcaldes de la nuestra casa y corte, luego que llegeren a la Ciudad, o Villa o lugar donde nos o qualquier de nos fueremos, tassen lo que han de llevar los mesoneros por cada hombre con su bestia, o sin ella, o con mozo, o sin el y a que le lleven y no mas entre tanto que alli estuviere nuestra Corte, so las penas que sobre ellos pusieren: las quales ellos executen, que en las Ciudades, Villas o lugares de nuestros Reynos donde no estuviere nuestra Corte, las Justicias y Regidores de cada una dellas, tassen lo que en ellas y en sus terminos han de llevar en los dichos mesones por las posadas, y esta tasa hagan al comienço de cada un anno, y la hagan pregonar, y esso mismo hagan pesquisa de los transgresores della del anno pasado: y las penas que pusieren las executen, y que en todo se ayan fiel y legalmente, so cargo del juramento que hizieren o hizieron; quando recibieron los dichos officios, ex l. 7. & in hunc modum procedit. Por evitar los daños e inconvenientes que a los caminantes se figuen de no llevar en los mesones donde vienen aposar, los mantenimientos necesarios, y los id a buscar fuera dellos, viniendo como vienen cansados por raxon de las ordenanzas que ay en el pueblo, para que en los dichos mesones no se vendan ni tengan. Ordenamos, mandamos y permitimos que en los mesones destes Reynos que en qualquier Ciudad, Villa o lugar de ellos estan, puedan tener y vender para la provision mantenimiento a los Caminantes que a los tales mesones llegan aposar, las cosas de comer y beber assi para sus personas, como para sus bestias, sin embargo de qualesquier ordenanzas y mandamiento y prohibiciones que en los dichos lugares la Justicia y Regimiento dellos tuvieren fechas, y hizieren; las quales en quanto a lo suso dicho revocamos, abzamos, ni queremos que balgan, ni puedan para la dicha raxon proceder a execucion de las penas ni de lo demas en las dichas ordenanzas y prohibiciones, provisiones y mandamientos contenidas, y mandamos a las nuestras Justicias que dexen y consentan vender en los dichos mesones las cosas de comer y beber, teniendo especial cuidado de mirar y prohibir, que los que tuvieren mesones sean personas quales conviene, y que tengan los aderezos de cama que es necesario con la limpieza y buena provision que convenga, y que los bastimentos y cosas que tuvieren de comer y beber, sean buenas, y que se vendan a justos moderados precios, de manera que los caminantes sean bien tratados y acogidos, y que los dichos caminantes puedan tomar, y comprar assi de los mantenimientos, que en los dichos mesones huviere, como de les de otras partes como quisieren, y que sobre lo en la raxon desta ley contenida no les sea echa ninguna vexacion por la dicha Justicia ni otras personas a los dichos mesoneros, so pena de diez maravedis a cada uno que lo contrario hiziere para la nuestra Camara.

Ex quorum ferie legum illud in summa attendi debet. Primò quod hæc facultas † vendendi hordeum ultra communem Pragmaticæ taxam, intelligi tantum debet in venditione ejus quæ fit in Hospitio viatoribus, ut patet ex illis verbis, que cada mesonero que quisiere vender cebada en su meson, quæ utique supponunt venditionem Hospitio correspondivam, non autem eam quæ aliis vicinis, vel cum aliis amicis fieret & contraheretur; quia aliter faciliter fieret fraus Pragmaticæ, ut rectè pungit Azevedo in dict. l. 6. gloss. 1.

29 Secundò quod omnium † rerum quæ in Hospitio

pro cibariis & alimentis venduntur, quimo & servitii ac ministerii impensi, lectorum & ipsius receptionis seu Hospitalitatis merces & pretium taxari debet, ne sit in arbitrio stabularii & Cauponis extorquere ab hostibus quantum voluerit, præsertim cum hujus ministerii homines frequenter soleant excedere metas rectæ & justæ rationis, ex Rebuff. Cassaneo, Avendaño, ubi supra & Aviles in cap. 18. Prætorum glossa a raxonables precios, num. 6. Mexia in pragmatica taxæ panis concl. 4. num. 14. ad finem, ubi inquit quod in præconiis quæ dantur per Judices noviter venientes vel creatos in unaquaque civitate vel Villa, jubetur per unum caput eorum quòd isti Hospitatores habeant benè Hospitia præparata, & suam scripturam taxationis rerum quàm vulgo nuncupamus aranzel renovandam intra certum tempus, & in porta domus affixam, & manifestam, ut ab omnibus perlegi possit, ut affirmat Paz in sua praxi 8. part. tom. 1. cap. unico, n. 13.

Quod si Hospitatores isti ultra taxam † aliquid ex cibariis vel aliis rebus, à viatoribus & Hospitibus receperint, non solum puniendi sunt in pœnis, in dicta taxatione impositis, verum in foro conscientiæ tenentur ad restitutionem, ut notat Cajetanus in summa, verbo venditio, Alphonsus de Castro lib. 2. de lege penali eap. 12. fol. 97. non enim possunt pluris vendere transeuntibus quam in mercato communiter venditur, deducto tamen honesto lucro, ut tradit Rebuff. dict. tit. de Hospitib. conclus. 8. n. 14. Azevedo lib. 2. Curie Pisane cap. 18. n. 27. & quæ sint consideranda, & attendenda, ut taxatio horum victualium legitime fiat exponit Mexia dict. tit. 4. dico. conf. 4. n. 10.

Tertiò quod Hospitatores isti † tenentur perfonas Hospitum receptorum custodire & à periculis quæ sibi in Hospitio accidere possunt, securus reddere, ut in l. nauta in fin. l. licet, §. in factum & l. debet, ff. nauta & Caupones & stabul.

Præterea & tenentur de furto † commissio rerum in suo Hospitio inclusarum, ut in l. 1. ff. furt. adversus nautas, & in l. 1. ff. nauta, Caupones, & in §. fin. Instit. de obligation. quæ ex quasi delicto. Qua de re videndus est Candinus in rubrica, ff. de furtis adversus nautas, Camtera quest. crimin. cap. 8. Marf. constit. 23. Riminaldus conf. 391. Benven. Stracha tract. de navigationibus & nautis, Petrus Polius tract. de Cauponibus, Pappo ad consuetud. Borbonia, tit. de justidict. §. 12. Petrus Gregor. lib. 37. sintagmat. cap. 13. Peregrin. Janinus tract. de citat. real. lib. 2. cap. 17. Sarrayna ad constitutiones Regni Sicilia verbo stabulum. Donellus lib. 15. commun. cap. 17. ad fin. Julio Pacio lib. 7. q. 57. Augerius Bosuecchius lib. 4. subtilitat. cap. 2. Dominicus Arumeus disputation. Pandect. tit. 24. thes. 8. Gilbertus Regius lib. 2. Enatiofan. cap. 7. Joann. Petrus de Avenadano de exequend. mandatis, part. 2. dict. 2. cap. 8. Antonius Gomez. 2. tom. cap. 7. num. 2. ad fin. Menoch. de arbitr. casu 390. Pichard. §. autem exercitor. Institut. de obligat. quæ ex quasi delicto. Stephanus Gratianus discept. forens. tom. 4. cap. 677. n. 29. Ludovicus Pega decision. crimin. 45. ex num. latissime Farinac. in fragmentis, 1. part. §. Caupones, nauta & stabularii, fol. mihi 47.

Ex quorum dictis aliqua brevi compendio prænotanda existimavi. Et primum quod isti Hospitatores tenentur † ex facto famularum in suo Hospitio servientium, ut in l. 1. in fin. principii, & in §. Caupo autem, ff. adversus nautas, Caupo & §. tres exercitor. Instit. de obligat. quæ ex quasi delicto naut.

trascuntur; ubi Minsinger. n. 4. Vossius in tit. de furtis adversus nautas in princip. Pegera de decis. 45. n. 6. & idem etiam si factum furtum fuerit, non solum à famulis & servientibus, verum etiam ab habitantibus in Hospitio, ex l. 1. §. fin. ff. adversus naut. l. licet §. factum, ff. nauta, Caupones, Pegera ubi supra n. 5.

Quinimò non solum tenetur de furtis commissis in Hospitio, sed etiam de aliis † fraudibus, ut puta si aliquis ex familia & domo Hospitatoris, & Cauponæ, luderet cum aliquo in Hospitio foliis & cartis pictis, vel tesseris falsis, & eum deciperet, ut notat Vossius in tit. de furtis adversus nautas n. 1. ubi allegat textum in §. fin. Instit. de obligat. quæ ex quasi delicto. Non tamen tenentur si aliquis fuerit vulneratus à famulo, ut probat Vossius ubi supra n. 2. Jaf. in l. in actionibus, n. 44. ff. de in litem jurand. Alciat. de presumpt. reg. 3. presumpt. 40. versic. Sed numquid talis vulneratus, Farinacius ubi supra n. 21.

Itaque Hospitatores pro rebus in domum suam inductis per viatorem, tenentur † de dolo, lata levi & levissima culpa, nisi probaverint casum fortuitum: Gotofredus in l. 1. §. ait prator. in 3. versic. Item in actione locati, ff. nauta, Caupo & stabularii, Albericus in l. 2. eadem gloss. in l. & ita in principio, in verbo ait enim, versic. Et in ista venit levissima culpa, ff. eodem, & est textus in dict. l. 1. & ita, §. & hoc editio, & ibi alia glossa in verbo etiam sine culpa, Gratianus conf. 94. n. 52. & conf. 100. n. 15. & 16. fol. 2. Marfil. versic. 23. n. 2. & fin. Bernazol. conf. 6. 8. n. 4. & 5. conf. 313. n. 4. & conf. 338. n. 3. & sequent. & ibi in addit. littera B. Bonifacius de furtis, §. nu. 35. & sequenti, nu. 41. ubi tamen quod culpa abesse, potest Caupo conjecturis probare, Petrus Cavalcan. resolut. crimin. casu 70. num. 10. 11. 13. 14. num. 40.

36 Quod & obtinet etiam in alio Hospitante † non caupone, & in domo sua ad modum Cauponis aliquem accipiente; ut docet Albericus, in l. §. ait Prator. nu. 1. ff. nauta & Caupon. Florianus de sancto Petro in l. si menor, §. hoc judicium in fin. n. 8. ff. si menor, fal. mod. dixerit Bald. in l. certi juris, num. 3. & 4. Cod. locati Marfil. conf. 23. num. 9. Bernazol. conf. 161. & conf. 313. quos refert Petrus Cavallos resol. crimin. casu 70. ubi concludit Cauponibus, isto casu, equiparari tenentes Cameras locandas, cum uni fermone in Hispania dictas Posadas, seu alios Hospitatores, pecunia recepta, etiam si gratis Hostes iste fuerit receptus, ex Petro Cavallo resol. crimin. cap. 70. sub num. 1. Farinacius ubi supra n. 23. Gregor. Lopez in l. 7. gloss. por hostalaje, & per precio tit. 14. p. 7.

37 Et utrum, ut ad hoc teheatu iste † Hospitator pro furto in rebus Hospitis in domo sua inclusis, sit necessarium quod ei tradita fuerint, mulieri suæ, aut famulo hospitis, vel se liberet, si hospiti concessit Clavem cubiculi vel cameræ, & arcæ ubi reconderet res suas, disputat per varios numeros Farinac. omninò videndus pro his & similibus casibus contingentibus, ubi sup.

38 Et quid si valeat quam communiter vocamus la maleta, fuerit clausa & sigillata, eamque non restituit Hospitator, aut apertam restituit, an detur contra eum in isto casu juramentum in litem, disputat copiose idem Farinacius ubi supra ex ex num. 43. usque ad num. 54. latè pluribus adductis Cavallos commun. contra commun. quest. 785. per tot.

39 Verumtamen nisi fallor, frequentiores casus Oter. de Officialibus.

in proposito occurrentes apertè decisos invenio, in l. 26. tit. 8. part. 5. quæ sic se habet, Cavallos, o mercaderes, o otros homes que van camino, acaece muchas vezes que han de passar en casa de los hostaleros o en las tabernas, de manera que han de dar sus cosas a guardar a aquellos fiandose en ellos sin testigos e sin otro recado ninguno, otrosi los que han a entrar sobre mar, meten sus cosas en las naves en ella misma manera fiandose en los marineros, y por que en cada una destas maneras de homes acaesse muchas begadas, que algunos que son muy desleales hazen muy grandes danos e maldades en aquellos que confian en ellos, por ende conviene que la su maldad sea refrenada con miedo de pena, ende mandamos que todas las cosas que los homes que van camino por tierra, o por mar metieren en las casas de los hostaleros, o de los taberneros, o en los navios que andan por mar o por rios, aquellas que fueren medidas con sabiduria de los señores de los hostales, o de las tabernas, o de las naves, o de aquellos que estuvieren, y en legos dellos que las guarden de guisa que se non perdian, ni se menoscaben, y si se perdiesen por su negligencia, o por engaño, que los hizieren, o por otra su culpa, e si las hurtassen algunos de los homes que vienen con ellos, entonzes ellos serian tenudos de le pechar todo quanto perdiese no menos cavassen, ca quisada cosa es que pues fían en ellos los cuerpos y los haberes que los guarden lealmente todo su poder de guisa, que no recivan mal ni danno, el o que diximos en esta ley, entienda se, de los hostaleros y de los taberneros, de los señores de los navios que usan publicamente recibir los homes, tomando dello hostalaje o loguero en esta misma manera, deximos que son tenudos de los guardar estos sobre dichos, si los reciben por amor, no tomando dellos alguna cosa fueras ende en casos señalados. El primero es que antes que lo reciva, dize que guarde el bien sus cosas, que no quiere ser tenudo de las pechar si se perdieren. El segundo es si lo mostrarre antes que lo recibiese arca o cosa, y le dize, quieredes estar meted en esta casa, o en esta arca vuestras cosas, e tomad la llave della, e guardad las bien, el tercero è si se perdiesen las cosas por alguna ocasion, que vinieste, como de fuego que las quemasse, o por avenida de rios o si se derribasse la casa, o peligrasse la nave, assi se perdiesen las cosas por alguna destas maneras sobre dichas que no avinieste por engaño por culpa delles, entonzes no son tenudos de los pechar, ubi Gregorius Lopez per omnes glossas & in proposito etiam mirabilis est decisio textus 9. l. 7. tit. 4. Part. 7. ibi: En su casa o en su stabilia, o en su nave recipiendo un home a otro con sus haberes, vestias, o con sus cosas, por ostalaje, o por precio que reciva o aya esperanza de haver dellos, si el ostalero mismo y otro qualquiera por su mandado, o por su concejo hurtasse alguna cosa à aquellos que assi recibiese, tenudo es de pechar la cosa hurtada aquel cuya es con la pena del hurto, e si por ventura no la hurtasse el mas algun su home, que estuvieste con ella solo adado, y de otra gisa, tenudo es otrosi el ostalero de pechar dublada aquella cosa, que le hurtaron, aunque no fuese hurtada por su mandado, ni por su concejo, por que es el en culpa, teniendo home mal hechor en su casa. Pero si este que hiziese el hurto, fuese siervo entonzes de escoger, es del Señor el desamparar siervo en lugar de la cosa hurtada, o de la pechar dublada qual mas quisiere,

mas si hurtasse otro extraño, el hostalero no fue-se en culpa del hurto, entonces no sería tenudo de la pechar fueras, ende si la hurtasse el recibido, en guarda de aquel cuya era, ca entonces tenudo sería de la tornar o la estimacion. Et utrobique Gregor. Lopez per varia Scholia quæstiones materiæ istius doctissimè prosequitur.

Prædicta autem omnia quæ circa Hospitia in Villis seu civitatibus inclusa & eorum dominos seu Hospites diximus, procedent utique, & majori cum ratione in Hospitiis, in eremo seu locis desertis constructis, in itineribus nempè & viis publicis, ibi enim major est Hospitum rapacitas fraudis & dolus; quas utique mansiones † seu domos Hispano sermone, vocamus *ventas* quæ absque permisso publico & facultate Regia constructi, & fundari non possunt, ut in l. 2. tit. 18. lib. 9. Recopil. ibi: *Por que de hazerse ventas y melones en los lugares despoblados se ha visto por experiencia, que se han seguido muchos inconvenientes, contrarios al bien publico, y es causa de que nuestras alcavalas sean muy defraudadas, mandamos, que las dichas ventas, y melones non se fagan sin nuestra licencia en los terminos Realengas sin nuestra licencia, y mandamos que entre tanto que sobre ello proveemos, se pague alcabala de todo lo que alli se vendiere a los Arrendadores de las nuestras alcabalas de los lugares, en cuyo termino estuvieren las dichas ventas y melones.*

41 Tandem isti Hospitatores licet † officium auctoritate, & utilitate publicum non exercent, publicè tamen debent constitui, & nominari à Præ-tore, vel Judice cujuslibet civitatis, & Villæ, ut ait Vossius in suo libro de repub. lib. 4. diversioris Præfecti tales sint, qui nemini injuriam fieri patiantur, viri nimirum boni auctoritate publica constituti, nam quantum id ipsum referat, exempla & experimenta multoties satis evidentè docent, & de fraudibus quæ solent excogitari, & parari ab istis Hospitatoribus, & quomodo eis obviare debeant judices. Vide Bobadillam dict. lib. 4. cap. 4. ex n. 91. num. duobus seqq.

CAPUT XVIII.

De officio alterius Apofentatoris dicto Hospitatoris; qui Castellæ sermone dicitur *Aposentador*.

SUMMARIUM.

1 Hospitatoris qui vulgo dicitur, Apofentador, ministerium à quo & quomodo sit exercendum traditur remissivè.

2 Sed ultra Hospitorem de quo in cap. præcedenti, verba fecimus, est & alius Hospitator qui nostro Hispano sermone dicitur *Aposentador*, de quo in tit. Cod. de metallis & epidem. lib. 12. & in l. 15. tit. 9. part. 2. & in tor. 21. qui inscribitur de los Apofentadores, lib. 2. ordinamenti Regalis & in tor. tit. 15. lib. 3. nova recopil. Cujus ministerium & quomodo ab eo sit exercendum, ultra ordinarios in dictis locis explicant latè Joannes de Platea in l. 2. Cod. de annon. & tribu. lib. 10. Cassaneus in consuetud. Burgens. rubric. 1. 1. §. 4. Roland. à Valle. Alciatus, Molin. Burgos de Paz. Michaël Fer-

rer. Portoles, & alios quos refert Calixrus Ramires d. leg. Regia, §. 26. n. 8. Aviles in cap. Prætorum cap. 8. in gloss. verb. dineros, ubi satis utiliter loquitur, & plurima in praxi quotidie & passim occurrentia, disputat & resolvit Maftrillus de Magistratibus lib. 3. cap. 10. ex n. 178. usque ad n. 219. Castillo de Bobadilla lib. 2. politicorum, cap. 19. n. 116. & lib. 4. cap. 1. n. 13. & in gloss. lit. C. & nos in explicanda hujus capituli thesi & materia non immoramur, qui Deo favente in alio speciali tractatu cujus labori incumbimus, plenissimè eam agemus.

CAPUT XIX.

De officio Proxenetæ venditionum, & aliorum contractuum qui vulgò dicitur *Corredor*.

SUMMARIUM.

- 1 Proxenetæ nomine quid intelligatur.
- 2 Proxenetæ officium sordidum & abjectum reputatum fuit.
- 3 Proxenetæ electio ad quem pertineat.
- 4 Proxenetæ plures quàm usu & consuetudine usurpatum est, non sunt eligendi.
- 5 Proxenetæ librum habere debent ubi venditiones & contractus inii, & nomina contrahentium inscribantur.
- 6 Insores & Sartores cur appellari non debeant Proxenetæ.
- 7 Proxenetæ in matrimoniis & sponsalibus contrahendis solent intervenire.
- 8 Proxenetæ quis verè & propriè dicatur.
- 9 Proxenetæ de quibus specialius Regiis legibus cavetur, quinam sint.
- 10 Proxenetæ ad officium non possunt nominari, nec illud exercere, exteri à Regno, ex leg. 7. tit. 18. lib. 5. quæ ibi affertur.
- 11 Exteris à Regno plura sunt prohibita munera quæ naturalibus tantum in præmium naturalitatis condonantur.
- 12 Exteris ne officia ad jurisdictionem vel gubernationem spectantia concedantur, cautum extat, in leg. 2. tit. 3. lib. 7. Recopil.
- 13 Exteros non gubernare civitates & Villas, sed ipsos Hispania Regni Naturales, cur expediat.
- 14 Exteris in Indiis negotiare, & aurum, argentum & alia ibidem contenta emere prohibetur per leg. 5. tit. 18. lib. 6. recopil.
- 15 Exteris mercatoribus merces portantibus, in Hispania Regna, ab eis aurum & argentum asportare interdicitur, leg. 10. tit. 18. lib. 6. recopil.
- 16 Exteris prohibetur ne intra duodecim leucas in Regno jumenta habeant.
- 17 Exteris & alienigenis à Regnis Hispania, nulla potest fieri per Regem donatio civitatis, villæ, castri aut Insule vel alterius rei ex contentis in reg. 2. tit. 10. lib. 5.
- 18 Alienigenis seu exterus qui per decem annos in Hispania Regnis commoratus est, potest ad aliqua officia admitti.
- 19 Proxenetæ quibus rebus sint interdicti.
- 20 Proxenetæ non admittuntur in rebus quæ continentur, in leg. 2. tit. 4. lib. 9. recopil. quæ ibi affertur.
- 21 Proxenetæ officium etsi contrahentibus possit esse

esse utile, non tamen præcisè necessarium, sed voluntarium.

- 22 Proxenetæ quando & in quo casu teneantur ad damnum & interesse erga contrahentes, & n. seqq.
- 23 Expenditur in proposito textus in lege si quis affirmaverit in fin. princip. ff. de dolo.
- 24 Dolus præsumitur in proxenetis affirmantibus de idoneitate contrahentium vel mercium, quando ex celebratione venditionis aliquod lucrum præter debitum Proxeneticum consequutus est.
- 25 Proxenetæ duo pluresve si intervenerint in negotio & dolose se gesserint, adversus singulos in solidum agi poterit, sed si altero conventio satisfecerit, in alterum actio erit deneganda.
- 26 Emptor venditori vel è contra venditor emptori, an teneatur ex dolo commissò à Proxenetæ? & n. seqq.
- 27 Proxenetæ dolus non reddit contractum ipso jure nullum.
- 28 Dolus tertii in matrimonio & sponsalibus non reddit contractum ipso jure nullum.
- 29 Mediator matrimonii vulgò Casamentero, nimis laudando & approbando alterum ex conjugibus, falsò videlicet enarrando divitias & animi dotes, an ad aliquid teneatur alteri?
- 30 Proxenetæ ut de dolo, ita & de lata culpa ad instar Mensoris tenebitur.
- 31 Proxenetæ qui scienter falsitatem & dolum commisit in venditione rerum, eas usurpando vel alteri adjudicando minori pretio quàm vendi debeant, si hoc fiat in rebus bellicis quarum venditio curæ & fidei ejus sit, in damnum militum qui participare debent de pretio, pœnam mortis incurrit.
- 32 Proxenetæ rem alteri dans minori pretio, cum tamen alius plus obtulerit, & faciens id dolose, tenetur ad restitutionem.
- 33 Proxenetæ an de imperitiis & negligentia teneatur?
- 34 Proxenetæ non potest sibi suscipere res vendendas sua interventione, nec per se nec per personas interpositas, pro ullo pretio majori aut minori.
- 35 Proxenetæ non potest esse mercator & negotiator mercium.
- 36 Proxenetæ prohibentur intervenire in cambio improborum contractuum, & in omnibus aliis illicitis & reprobatis contractibus.
- 37 Proxenetæ, an circa contractus vel negotia in quibus intervenit & fuit mediator, possit adduci ab aliquo ex contrahentibus in testem, & an ei danda sit plena fides, & numer. seqq.
- 38 Proxenetæ in libro scriptis, an sit habenda plena fides?
- 39 Proxenetæ si fuit examinatus, communiter loquendo non facit semiplenam probationem, nec ex ejus dicto poterit parti juramentum deferri in supplementum.
- 40 Proxenetæ, licet non reputetur testis integra fide & omni exceptione major, non tamen in totum ad testificandum repellitur.
- 41 Proxenetæ de consensu partium poterit in testem admitti.
- 42 Proxenetæ, ubi veritas aliter haberi non potest, in testem regulariter admittitur.
- 43 Proxenetæ non arcendus est à testimonio in instrumentis & contractibus in quibus nihil Oter. De Officialibus.

est quod ejus testimonium impediatur recipi.

57 Proxenetæ in crimine simonia & solutionis usurarum admittitur in testem, nec non etiam quando contractus & negotio jam perfectò, agitur de probanda aliqua qualitate, seu præ-ludio, aut quovis antecedente ipsius contractus.

58 Proxenetæ testimonium recipitur quando ab alio quam altero ex contrahentibus in testem adducitur.

59 Mediator seu proxenetæ favore Matrimonii & dotis in testem admittitur.

60 Proxenetæ, si ita statuto vel lege caveatur, non solum in testem admittitur, sed etiam plenam probationem facit & ejus duntaxat dicto & depositione poterit lis & controversia dirimi.

61 Expenditur in proposito textus, in lege Regia 28. tit. 29. lib. 9. recopil. quæ ibi affertur, & intelligitur ex relatis à Joanne Gutierrez.

62 Proxeneticum seu salarium, quod & alio modo dicitur *Philotrophum*, in emptionis contractibus debet solvi proxenetæ per venditorem ex leg. Regia 9. §. 10. tit. 30. lib. 9. recopil.

63 Proxenetæ salarium in contractibus qui non sunt venditionis, debet persolvi per utrumque contrahentem.

64 Proxenetæ quantum Salarium persolvi debeat & n. 65.

65 Proxeneticum seu Salarium si fuerit conventum in certa quantitate, peti potest à Proxenetæ per certi conditionem; si verò in incerta quantitate per actionem stipulatus.

66 Proxeneticum sive Salarium non debetur, si proxenetæ dolo malo versatus sit in negotio in quo intervenierit.

67 Beneficio indignus est qui in legem committit.

68 Proxenetæ si in aliquo negotio versatus sit dolo malo, nihil prohibet in eo in quo ex fide versetur proxeneticum deberi.

69 Proxeneticum non debetur si proxenetæ ministerium extrinsecum, & non intrinsecum & substantialiale præstiterit.

70 Proxenetæ si in negotio intervenierit & ministerium intrinsecum præstiterit, etiam si negotium perfectum non sit, nec effectum sortitum fuerit, dummodo culpa Proxenetæ non fuerit dissolutum, debetur adhuc ei Proxeneticum.

71 Proxeneticum datum ab emptore debet restitui per consanguineum qui post factum contractum & perfectam venditionem, vigore legis municipalis & statuti, rem venditam retrahit.

72 Gabella an debeat solvi tantum de pretio venditionis, an verò etiam de Proxenetico & Salarario præstato mediatori Proxenetæ?

Proxenetæ est medium † inter contrahentes, Conciliator seu Interventor qui eos ad contrahendum allicit, & stipulantes atque expendent hinc indeque sollicitat, ut contractus fortitatur effectum, ut cum Budæo notat Thesaurus linguæ Latinæ verbo *Proxenetæ*, Senec. lib. 2. de Beneficiis & lib. 21. Epistol. ibi: *Æs alienum facias oportet, sed nullum per intercessores mutueris, nulli proxenetæ nomen tuum jactent, qui etiam eum pararium appellat, & ita habetur apud Martialem, lib. 10. ibi:*

*Que sulfurato nolit empta ramento
Vainiorum proxenetæ factorum.*

- Tiraquel. de utroque retract. §. 29. gloss. 4. num. 8. Bertrand. conf. 225. dixeram lib. 3. Brissonius de verbis Juris, verbo proxenetæ, & ejus varias definitiones cum Accursio, Azore & aliis, Benvenutus Stracha in peculiari tract. de proxenetis & proxenetis, 1. part. in princip. à num. 1. cum tribus seqq. ubi num. fin. ab Arbitro differri contendit & allegat pro sua opinione Joann. Baptistam Perosinum pronepotem Bart. in tract. de arbitriis, lib. 1. cap. à num. 2. cum seqq. cum tamen Bart. in l. final. ff. de var. & extraordin. cog. dixerit quod arbitrator est quidem quasi proxenetæ adhibitus ad componendas partes, de quo loquitur textus in l. 2. de proxenetis, & in l. 33. tit. 26. p. 2. ibi: *Corredores son aquellos, que andan en las almonedas, y venden las cosas pregonando quanto es lo que dan por ellas, e por que andan de la una parte a la otra, mostrando las cosas que venden, por esto son llamados Corredores, son tratantes de las vendidas y compradas, y troques que se hazen en las mercaderias.* Sed præconcionare de quo, in dict. l. partitione, non pertinet ad Proxenetæ nec ad institutum eorum.
- 2 Proxenetæ verò officium † fordidum, & abjectum fuit reputatum, ut in l. ult. ff. de proxenetis, ibi: *De proxenetico quanquam est fordidum, solent Refides cognoscere; sic tamen, ut in his modis esse debeat, & quantitatis & negotii, in quo à perula ista defuncti sunt, & ministrare an quale accommodaverit, ubi notat gloss. verb. fordidum & ita pungit Matienzo in l. 8. tit. 14. gloss. 1. lib. 5. Recopil.*
- 3 Et tamen proxenetæ officium † publicum est, & ideo Proxenetæ est eligendus per civitatem, villam aut oppidum ubi officium exerceri debet, ut in l. 11. tit. 18. lib. 5. Recopil. ibi: *Item que ninguna persona en las ferias pueda usar del officio de Corredor de mercaderias o de cambios si no fueren aquellos que son ó fueren nombrados por las Ciudades, y Villas, y lugares destos Reynos que han costumbre de los elegir, y nombrar.*
- 4 Nec plures quam consuetudine † usurpatum & obtentum est, eligi debent, qui librum publicum † habituri sunt, ubi venditiones celebratæ & contractus initi cum die & nominatis contrahentibus transcribantur, ex dict. l. Regia, ibi: *Y no puedan nombrar mas numero de aquel que hasta hora han elegido y nombrado, los quales Corredores ayan de tener libros en que asienten todos los Cambios que bizieren, y para donde, y a que precio, y entre que personas con dia, mes y año.*
- 6 Ex quo nullo modo possunt appellari † Proxenetæ Tonfores, & Sartores, quia licet emptores comitentur, & eos in domos mercatorum, ut pannos emant ex quibus vestes fiant, communiter conducant, id principaliter faciunt, ut affirmant quod vestes conficiendæ mensuris, seu vulgo *Varas* indigeant, licet obiter de pretio agant; nec in istis concurrunt qualitates Proxenetarum, de quibus, in dict. l. Regia, in quo deceptus fuit Eviabolanos in cur. Philippica, 2. part. lib. 1. cap. 5. n. 2. qui etiam univerſitatum Bidelium, qui Scholasticis dies festivos & quietis annuntiat, Proxenetam intendit, & allegat pro sua opinione leg. 10. tit. 31. part. 26. *E si acaeciere que algunos quisieren vender libros, o comprar, deven se lo dexir, ensi debe el andar preguntando, e dixiendo que quiere tales libros, que vayan a tal*

estacion, ó des que supiere quien los quiere vender, e quales quieren comprar, debe traer la trajería entre ellos lealmente.

Sed in sponsalibus & matrimoniis contrahendis solent intervenire † Proxenetæ, ut notavit Accursius, in rubrica de proxenet. ubi Azor. in rubric. idem Accursius in l. final. ff. de proxenetis verb. conditiones, & Alciat. lib. 1. disputat. cap. 22. unde in codice constituitur, Rubrica de sponsalibus & arrhis sponsalibus, & quoniam id munus solet per foeminas fieri, tales foeminae Proxenetæ solent vocari progynestriæ, ut tradit Benvenutus Strach. ubi supra 1. part. n. 19. & 2. part. n. 15.

Proxenetæ autem propriè & verè dicitur † Interventor & sollicitator qui vina oppidorum vendit, & emi sollicitat, & vulgo apud nos dicitur *Mozonero*, cujus officium in plerisque locis publicum est, & per Concilium solet talis Interventor nominari, & jurare in Oppido de Tudela de Duero, cujus negotia perago, talis interventor, seu proxenetæ, nominatur, & proponitur à Duce de Lerma qui inter alios redditus illud jus sibi habet, & in locationem solet concedere pro certa pensione.

Sed Proxenetæ, de quibus specialius nostris legibus Regiis cavetur, sunt † mercium & cambiorum Initiatores seu Interventores, ut in legibus supra adductis & in tot. tit. 18. dict. lib. 5. & aliis legibus infra referendis.

Et circa Proxenetæ Cambiorum, & mercium statutum est neminem hujus Regni † exterum ad tale officium posse nominari, nec id exercere, ut in l. 7. tit. 18. lib. 5. ibi: *Otrofi que ningun extranjero pueda usar en estos Reynos el officio de Corredor de Cambios, ni mercaderias, so pena de perdimiento de todos sus bienes y que sea desterrado perpetuamente destos Reynos, & idem in Campiore publico stabilitum est, in l. 6. tit. 18. lib. 5. Recopil. ut suo loco dicemus.*

Plura enim Exteris † à Regno isto prohibita sunt, quæ naturalibus tantum in præmium, & honorem naturalitatis, & peregrinis sunt condonata & permessa, ut in l. 14. & 25. tit. 3. lib. 1. Recopil. ubi exteris à Regno non sunt litteræ naturalitatis in contrarium concessæ; & idem in Regno Franciæ sancitum, & maxima cura observari tradunt Rhenatus Chopinus de dominio Franciæ lib. 1. tit. 11. ubi plura ex usu & moribus diversarum Gentium in propositum satis notabilia refert Petrus Gregorius *Syntagm. Juris*, lib. 17. cap. 6. ex num. 40. Benedictus in cap. *Rainutius*, verbo ad uxorem *Adelastiam* numero 483. Cujus rei rationem tradit Covarr. in pract. cap. 35. numero 5. versic. Unde; Azeved. in dict. l. 14. & 25. n. 50.

Et ad instar hujus prohibitionis similiter cautum extat in l. 2. tit. 3. lib. 7. Recopil. quod officia ad † Jurisdictionem vel gubernationem spectantia, exteris non concedantur ibi: *Otrofi ordenamos y mandamos que de aqui adelante ningunas personas, que sean extranjeros destos nuestros Reynos y Señorías, y ansi mismo tengan officios ni cargos que toquen a governacion y no puedan tener, ni tengan en ellos Alcaldias, officios ni Regimienos en las Ciudades, Villas y lugares destos nuestros Reynos y Señorías, ni carnicerías, ni panaderías, ni pescaderías, ni otras cosas semejantes, ni se entrometan en ello, docet Gregor. Lopez in l. 2. tit. 24. part. 5. gloss. 13. & 14. & nos diximus in cap. Avendan. in cap. 19. Pratorum n. 17. & 19. lib. 1.*

Idem dicendum in l. 1. tit. 14. lib. 7. Recopil. ubi

ubi hæc prohibitio ad officia publica extenditur, cujus prohibitionis rationem tradit Azeved. in dict. l. 2. tit. 3. lib. 7. ibi: *Expedi enim † Regi & Regno non per exteros, sed per Regnicolas Regna, civitates, & villæ gubernari, tum ne arcana Regni publicentur per exteros tales, tum etiam ob amorem Regnicolarum Regno & suis adhibendum, & ipsorum cum eis; nam & alibi dixi: facilius quis conversatur cum cane suo quam cum homine extero: & facit illud Ecclesiastici: Cum extero non facies consilium, nescis enim quid pariet.*

Et per legem 5. tit. 18. l. 6. Recopil. exteris prohibetur etiam in Judiciis † negotiare, & emere, argentum, aurum & alia ibidem contractare, eodem etiam modo per l. 10. tit. 18. lib. 6. infra: mercatores † exteri portantes mercantias in nostro Regno prohibentur ab eis apportare argentum, aurum vel monetam; Item quod si naves Regnicolarum extiterint in portu maris non onerentur naves exterorum ibidem existentes, secundum textum, in l. 8. tit. 10. lib. 7.

Item quod intra duodecim leucas exteri jumenta † non habeant, l. 20. tit. 18. lib. 6. ubi & in legibus 15. & 19. alia duo exteris prohibentur. Item & exteris his & alienigenis à Regno nulla † donatio potest fieri per Regem Civitatis, Villæ, Castri aut Insulæ vel alterius rei ex contentis, in l. 2. tit. 10. lib. 5. infra & in Castro probat optima lex 1. tit. 18. part. 2. & ibi gloss. immò nec dominium villæ aut civitatis illius, secundum l. x. ejusdem tituli 10. lib. 5. & alia reperientur.

Quæ omnia, & naturalium hujus, Regni favore nituntur, & aliis rationibus de quibus elegantè Guillelmus Benedictus ubi supra dict. verb. & uxorem, nomine *Adelastiam*, numero 491. ibi: *Et consultissime cum qualibet patria suo sensu, & non alieno abundet, cap. Certificari de sepulturis, & melius sciunt illi de patria, si quid de juribus regis usurpetur, quàm extranei qui patriam minime noverunt: additio, hanc ordinationem habetis in l. 6. ordinationum Regiarum, Camerae Inquestarum Parliamenti Tholosa, fol. 165. Imò incolæ novi qui de novo civitatem & patriam incolere ceperunt, honoribus civitatis non participant, ut habetur 3. Politicorum: Sed antiquiores patriæ, sunt illis præferendi, moderni verò maxime penitus extranei postponendi, coram quibus non est concilium faciendum, nescitur enim quid pariet, ut habetur Ecclesiastic. 8. in fin. facit text. in Authentic. de collat. §. Sed nec Provinciarum Judices; ubi Imperator possessores exprimit eosque repetit, non autem habitatores simplices de quibus mentionem antea fecerat, cum hominibus præfectio communis alienæ nullum fas est inire certamen; 24. quæst. 3. cap. cum quibus in fin. Peregrini & incola officium est nihil præter negotium suum agere, nihil de alio inquirere, minimeque esse in aliena republica curiosum, ait Cicer. lib. 1. offic. ut amicos querat, laborare curet. ubi Terentius in Eunuch. Sola, inquit, sum; habeo neminem, hic enim nec amicum, nec cognatum, quamobrem alios cupio parare amicos beneficio meo, id amabo adjuva me; quo facilius fiat, propter quod à vero facilius deviat; que pericula in originariis & antiquis habitatoribus non præsumuntur, auspiciis enim patriis; non alienigenis Rempublicam administrare oportere Antiqui judicabant, dicit Valerius, lib. 1. tit. de auspiciis in principio, cum originarii in bonis sint jam ibi radicati & fundati; pariter olim non præsumebantur*

in exteris, ubi officia temporalia erant, cum uno brevi tempore quo officium duraturum erat, magna familiaritas contrahi non posset, imò nec appeti, ut plenè per Lucam de Penna in l. quis Cod. de omni agro deserto lib. 11. D. Cerdan in suo veriloquio de raçones y reglas de estado cap. 462.

Licet Regiis Constitutionibus ita decretum sit, tamen † alienigenæ qui per decem annos in hisce Regnis sunt commorati ad prædicta officia possunt admitti, ut à summis consiliariis decisum tradit Burgos de Paz in l. 1. Tauri concl. 8. num. 373. Salcedo in addition. ad proximum Bernard. Diaz. cap. 54. numero 34. & facit textus in l. 2. tit. 24. part. 4. ibi: *La decena por morança de diez años que fagan en la tierra, maguer sea natural de otra: & plura in proposito diximus, in tract. de passis & jure passendi, cap. 20.*

Aliquarum tamen rerum † proxenetæ sunt interditi, veluti pecorum, & animalium, ut in l. 8. tit. 14. lib. 5. novæ Recopil. ibi: *Mandamos que de aqui adelante no aya Corredores deganados en las ferias y mercados donde se vendieren, y que las Justicias no los dexen usar los dichos officios, y que ninguna persona sea osada de salir ni embiar a comprar a los caminos los ganados que vinieren a venderse a los mercados, ni parte alguna dellos so pena de haver perdido lo que assi compraren con el doble, lo qual applicamos por tercias partes para nuestra camara y sentenciador.*

Nec etiam Proxenetæ † admittuntur in rebus quæ continentur in l. 2. tit. 4. lib. 9. Recopil. videlicet de las rentas y mercedes, raxones y quitaciones que el Rey dà, ni lo pueden ser dello los Contadores y oficiales de la contaduria.

Officium verò † Proxenetarum etſi contrahentibus possit esse utile, non tamen præcisè est necessarium, sed voluntarium; cum ipsa absque Proxenetis & mediatoribus possint circa contractus conveniri, cum simul atque de pretio partes convenerint, sit emptio, ut in princip. Instit. de emptione & venditione, & ita in Proxenetis desumitur expressè, ex l. 9. §. 11. tit. 30. lib. 9. Recopil. ibi: *Y la quisiere vender por mano de Geliz, o por si mismo que lo pueda hazer, y si quisiere dar la en su lugar el mota la fe, para que la trayga a vender que sea a su exco-gimiento, y querer & in l. 2. §. Y por que nos tit. 22. dict. lib. 9. Recopil. & l. 7. tit. 4. eodem lib. 9.*

Sed & officium Proxenetarum cum tantum sit laudare & commendare contrahentes, & dicere esse idoneos vel merces utique valere pretium in quo venduntur; & sic hoc deficiat, non tenentur ad † damnum seu interesse, etiamſi Proxenetæ præmium & mercedem acceperint dummodo & dolus ex parte eorum non intervenit, in l. 2. ff. de Proxenetis: ubi Ulpianus ita ait: *Si proxenetæ intervenerint faciendi nominis causa, ut multi solent, videamus an possit quasi mandator teneri; & non puto teneri, quia monstrat magis nomen quam mandat, tametsi laudet nomen, idem dico & si aliquid Philambopia nomine accepit, nec ex locato nec ex conducto, erit actio planè si dolo & calliditate, Creditorem circumvenerit de dolo, actione, & idem deducit ex leg. elegantè, §. fin. ff. de dolo, ubi ita idem Ulpianus. Item Pomponius refert Cecilianum Pratorem non dedisse de dolo actionem*

adversus eum, qui affirmat idoneum esse eum cui mutua pecunia dabatur, quod verum est, nam nisi ex magna, & evidenti calliditate non debet de dolo actio dari: docet Felin. in leg. si verò, §. 1. ff. qui satis dare. ubi Paulus Castrenf. Alexand. & Jaso, Bald. in leg. cum ostendimus, §. fin. propè finem versic. in textu, ibi: affirmatorem, ff. de fidejussor. tutorum, ubi ait specialem casum esse ibi quod affirmator, vel laudator dicens aliquem idoneum, teneatur etiam si dolus non adsit. Et idem procedere, in leg. 2. §. Divus, ff. de Magistrat. conven. & est communis opinio secundum supra relatos; specialitas verò in eo consistit tum ob favorem minorum, & publicæ utilitatis causam quæ regulariter adfuit, ne patrimonium eorum, & pupillorum consumantur, aut deteriorentur, habeantque à quibus ipsa recuperare valeant, ut in leg. 1. cum pluribus illius tit. 1. ff. de minoribus, & ff. de integritate restit.

23 Vel etiam in eo quod dicitur leg. cum ostendimus, §. fin. & in dict. §. Divus, affirmatio idoneitatis facta in iudicio; unde nihil mirum quod colore ejus ne circumveniantur iudicantis autoritas, qui affirmat quem idoneum & locupletem, si contrarium appareat, teneatur, prout si pro eo fidejussisset, & in dictis juribus sentiunt Bald. & Alex. & communiter DD. quod profectus eleganter, & satis utiliter Azéved. in leg. 18. tit. 9. lib. 3. Recopil. Guttierrez lib. 1. pract. quest. 132. num. 8. qui etiam tradunt alium casum specialem nempe in approbante, aut laudante conductorem tributorum Regis, gabellarum, vel fisci Administratorem, quia iste talis tenetur etiam ut fidejussor, per textum in leg. juxta & in leg. exactores in fin. Cod. de suscepto, lib. 10.

24 Excluso tamen prædicto casu speciali regulariter affirmator vel laudator de idoneitate personæ (dummodo dolus, & calliditas absit) ad nihil tenetur adnotata in leg. sciendum, in princ. ff. de Edilitio, per quem textum Alciat. Peregrinus lib. 2. cap. 12. ait quod verba quæ alicujus commendandi causa proferuntur, nullam obligationem producant, nec enim qui commendat tanquam sponfor conveniri poterit, ut ibi per eum, etiam si Proxenetæ partes commoneat, & hortetur, nam mandatoris opera non fungitur, leg. idem qua, §. si quis eas, ff. mand. leg. ob hac, ff. de his qui notant. infam. leg. si verius mei, ff. de negotiis gestis. Etiam si consultat, quia nemo ex consensu absque fraude obligatur, etiam si non expediat ei cui datur; quia liberum est cuique apud se explorare an expediat sibi consilium, leg. 2. §. fin. ff. mandat. §. tua, instituit. eodem, & in regula consilii, ff. de regulis jur. & etiam si literas in negotio ad se non pertinente scripserit, ut in facto consultus Baldus ita respondit, cons. 366. visis consiliis, lib. 5. Stracha ubi supra 3. p. num. 23. & quælibet commendatio, hortatio, seu laudatio ex qualitate personæ, & officio pendenda est, ut in leg. plenum, §. equiti, ff. de usufructu, leg. si servus plurium §. fin. ff. de leg. 1. leg. item mella, ff. de alimentis, & cibus leg. & conducunt trad. per Bart. in leg. si non fortem §. libertus, n. 29. ff. de condit. Mart. in rubrica de probation. à n. 13. cum seqq. & voluntas personarum, & ex eo quod solitum est, declaratur, leg. quod si noluit. §. quia assidua, ff. de Edilitio edicto, leg. fin. Cod. de fidejussoribus, leg. si fundus, ff. de eversionibus, & conducit textum in leg. si quis affirmaverit in princ. ff. de dolo, ubi persuasor ali-

cujus ut repudiet hæreditatem, affirmans non esse solvendo, vel quod optet servum, dicens meliorem in familia non esse, de dolo tenetur, dummodo dolose id persuaserit, vel affirmaverit, etiam si oppositum affirmationi suæ fuerit verum, & revera hæres repudians, vel optans fuerit deceptus, & sic dolus necessariò requiritur quod expressè fatetur Ulpianus in leg. quod venditor, ff. eodem tit. de dolo quod venditor (inquit) ut commendat, dicit, sic habendum est quasi nec dictum, nec promissum, sic vero decipiendi emptoris causa dictum est æque sic habendum est, ut non nascatur adversus dictum, promissum ut empti actio; sed de dolo actio datur. Ubi commendatio, & laudatio si dolose facta non est, non obligat, & ex leg. Julianus, §. si venditor, ff. de actionibus empti, ut in leg. ea quæ ff. de contrahend. emptio. ubi nam hoc ipso pluris vendidit. Ubi ut commendatio venditoris obligat eum, non sufficit quod sit falsa; sed simul requiritur quod eam fecerit, ut pluris rem venderet, & sic cum de dolo, & ex leg. quod si cum scires, ff. de dolo, ubi si cum scires quempiam facultatibus labi, sui lucri gratia affirmasti mihi eum esse idoneum, meritò adversus se cum mei decipiendi gratia alium falsò laudasti, de dolo iudicium est dandum. Non omnis igitur laudatio, & affirmatio obligat, sed illa quam quis facit gratia decipiendi, & lucri faciendi Cefalus omninò videndus, consil. 487. & numer. 37. Anton. Gomez. 2. tom. var. cap. 13. numer. 5. Bæza de inope debitore, cap. 1. Julius Clarus lib. 1. pract. quest. 132. ex numer. 7. Gama decis. 380. Velazquez de Avendaño de censibus, cap. 9. 7. n. 15.

Dolus autem, etsi non præsumatur, ut in leg. 2. §. merito, ff. pro socio, tamen in Proxenetis affirmantibus de idoneitate contrahentium, vel mercium, utique præsumitur, quando ex celebratione venditionis aliquod lucrum præter debitum Proxeneticum fuit consequutus, ut in leg. si servus tuus, ff. de dolo, dict. leg. si cum scires, illo tit. Dolus autem ex modica utilitate non præsumitur, ut in cap. accedens de crimine falsi, notant Hostiens. Joann. Andreas Ancharanus, Butrius, & alii quos refert Farinac. de falsitate, quest. 151. num. 20. part. 2. Vel confiterit Proxenetam habuisse scientiam, & notitiam in contrarium esse, quod laudaverat, & sic expressè falsum affirmasse, quod satis eruditè tradit Benvenutus Stracha, ubi supra 3, part. num. 20. his verbis: Restringendum est etiam quod diximus (nisi fallor) nisi cum laude, & Proxenetico, scientia concurreret; quia scilicet Proxenetæ sciens nomen non idoneum, vel facultatibus illum labi, cui multa dabantur, vel merces vendebantur, laudaverit, eum proxenetici gratia aliquod receperit; puto enim his tribus intervenientibus Proxenetam teneri, & dolum malum præsumi, iudiciumque de dolo dandum esse, pro qua sententia, & temperamento notanda sunt jurisconsulti verba, in dict. leg. quod si cum scires, illic enim ita scriptum est: meritò adversus te, qui mei decipiendi causa, alium falso laudasti & reliqua. Comparat ergo hoc casu Jurisconsultus laudare, & affirmare; cujus rei illa ratio reddi potest; quia non fuit proposita specie nuda laus, & Jurisconsultus inquit in dicta leg. sciendum, & cum laude & lucro concurrat scientia; & hæc sententiam admittendam puto, compescendæ etiam improbitatis hoc genus hominum; solent enim sæpe mali Proxenetæ scientes prudentesque,

Proxe-

Proxenetici avidiores præter æquum, & boni lucri causâ, laudare, & non existentes solvendo, jamque fortunatas, & rationes conturbatas commendare, accedit, quod cum id genus hominum ad lucrum vel turpiter faciendum pronius sit, dolus malus facilius præsumetur, idque sentit, ut in leg. 1. in §. aiunt Ediles num. 26. de Edilitio edicto cuat legem justissime in fin. Caveant ergo Proxenetæ à mendaciis, & sit eorum commendatio honesta, & sine dolo malo, & admonuimus, in antecedenti parte sub n. 6. sequuntur aliæ declarationes ad dictas leges.

27 Verum si duo pluresve Proxenetæ interveniant in negotio, & dolose se gesserint, adversus singulos in solidum agi poterit, sed altero convento, si satisfacerint in alterum actio erit deneganda, ut in leg. si duobus in princip. ff. si mens falsi. mod. dixerit, l. 1. fin. ff. de eo per quem factum erit, leg. si plures, ff. de dolo, Bartol. in leg. eleganter in princ. n. 2. ff. eodem tit. & in leg. si Procurator. Cod. de Procurator. per quæ jura observat Stracha ubi supra 3. part. n. 15. Eviabolatus in loco supra citato n. 13.

Sed & illud notatu dignum est, an ex dolo commisso à Proxenetæ emptor venditori, vel contra debitor emptori teneatur, quam utique quæstionem plenissime disputasse Pileum refert Albericus in leg. 2. ff. de Proxenetis, & quia difficile admodum erit Pileum inveniri, ejus verba maximo labore originaliter quæstia retulit Stracha, & ego vobis propter antiquitatem tanti Doctoris ad literam transcribere curavi.

29 Pileus ergo in suis quæstionibus quæst. 38. ita in proposito ait. Quæritur utrum teneatur emptor venditori nomine doli commisso à mediatore. Proponitur actio ex vendito, quod teneatur, siquidem talis emptor ex dolo minoris, ergo ex dolo mediatoris, ut ff. si mens falsi. mod. dixerit leg. 3. §. Pone, nemo debet cum jactura venditoris, argum. leg. mater, ff. de jur. dot. Item maxime cum dolus alterius alteri non prodesse, vel obesse debeat, ut in leg. si quis inficiatus in fin. ff. depositi & ff. pro luo, si ancillam & ff. de acquirend. rer. domin. Pomponius item; quia nihil interesse debet à quo dolus commissus sit in hac venditione; sed an sit commissus, ut in leg. si cum excep. §. in hanc, ff. quod met. cau. Nam & aliàs non interest qui commiserit, nimirum licet aliàs dari non deberet, datur tamen, quia ex dolo aliquid ad eum pervenit, Ergo, ff. quoniam ex facto tutor. leg. dolus & in hæredem, ff. quod vi aut clam. Item alia ratione emptor convenitur, fortiori scilicet; quia tunc dolo videtur facere, cum sciens dolo acquisitionem mediatoris, non restituit, licet nihil ab initio fuerit conscius & doli particeps, at postea, ut ff. de tribut. leg. illud §. 1. de per hæredit. sed et si §. de ea; quapropter ex dolo suo potius committitur, quam alterius, est quoque ratio fortior, quæ ad condemnationis laqueum emptorem adducit. Item quia dolum mediatoris suo quoque nomine commissum ratum habere convincitur, quando sciens dolose factum non rescindit, imò defendit. arg. est leg. ult. de admin. tutor. leg. sine Cod. de impen. & leg. si filius, Cod. de impen. & leg. si filius, Cod. ad Macedon. quamobrem quod ab initio fieri mandasset & exigi, ut in leg. 1. §. quoties & leg. idem est, ff. de vi & vi arm. & leg. Jul. 13. §. 1. ff. quod cuiusque.

30 Quod non teneatur hoc modo, videtur pro-

30 bari, quia si quis velit aliquem propter do-

lum convenire probare debet eum quem convenit factum, ut leg. 2. ff. de dolo excep. & leg. dolus Cod. de rescindend. vendit. Ne ad emptorem conveniendum non dolus vel scientia mediatoris, sed ipsius spectatur, ut in leg. ne servo, ff. de doli caus. & leg. si sint ff. de tabel. exhib. & non Procurator minorum 3. part. allegasti dicit emptor, delicta suos debent tenere autores, nec alter pro delicto alterius debet pelli, vel inquietari, ut in leg. sancimus, Cod. de pœnis & leg. 1. Cod. ne uxor pro marito. Item cum habet quem possit convenire de dolo sine possessore, convenire non debet argumento de dolo exceptione, leg. & 49. leg. ex hoc §. 1. ff. de eo per quem fac. Nempe licet iudice captus sit, si modice me venire non pateris; licet enim contrahentibus se invicem circumvenire naturaliter, ut in leg. in causâ §. ult. & §. Papinianus, ff. de minoribus.

Solutio.

Inprimis potest distingui utrum emptoris dolus latuerit mediatorem, an certus fuerit in primo casu absolvitur, in secundo arguitur, ut leg. 2. ff. de noxal. action. Item aliter refert utrum ex dolo mediatoris aliquid pervenerit ad emptorem, an non; ut si pervenerit, in id damnatur, si non, absolvatur, argument. de tribus, leg. 3. & ff. de doli exceptione, leg. 4. & ff. quod metus causa quod eximius. Sed & aliter potest distingui, scilicet utrum mediator qui dolum adhibuit, sit solvendo an non; si solvendo, non teneatur emptor, si non, teneatur, argum. leg. si Procurator, ff. mandat. leg. 1. & 2. de instit. & argum. leg. 1. & 3. Cod. si vend. pignori. Item adducit interesse qui mediatorem adhibuerit, utrum emptor, an venditor, an uterque vel neuter, sed ex casu advenit, si emptor convenitur omninò sive ad eum pervenerit, sive non, dum tamen absit aliquid venditori, quia imprudenter elegit, argumento leg. qui natura, §. ult. ff. de neg. gestis & leg. 2. ff. si mens falsi. mod. dixerit. Si venditor, omninò non teneatur emptor, quia sibi debet imputare venditor, quod talem adhibuerit, nisi emptor dolo participatus fuerit, nisi forte in subsidium, scilicet cum mediator non est solvendo, & aliquid ad emptorem pervenerit, ut leg. hæc Pileus §. 1. vers. gratuitam, ff. de præscript.

Quem doctè quidem, & breviter more veterum Juris interpretum, scripsisse commendat Strach. ubi prox. num. 2. in fin. sed ejus resolutioni non satis acquiescit. Unde distinguendum in proposito arbitratur, quod aut dolus dedit causam contractui, intelligimus quando quis non erat contracturus, sed deceptus fuit in pretio, vel similibus dolo malo, ut tradit Albericus in dicta leg. eleganter. 7. & ibi communiter DD. Pichard. in §. actionum quest. 9. n. 2. & nu. 12. instit. de actionibus qui à legat. Covarr. in regul. possessor. 2. p. §. 6. & vide textum in leg. 57. tit. 5. part. 5.

Primo igitur casu quando dolo dedit causam contractui, si dolus fuit commissus tam ex parte Proxenetæ quam emptoris contrahentis, intervenitque in hoc ipso ut venditor venderet, id est venditioni causam dedit, emptor tenetur, priusque conveniendus est; quoniam ad eum negotium principaliter spectat, & in subsidium, si emptor solvendo non sit, contra Proxenetam agi poterit, dicta leg. eleganter, ubi Bart. sub num. 2. citat in argumentum eandem legem, §. si quædrupes in §. si dolum. Si verò dolus, qui contractui cau-

cau-

caulam dedit, tantum per Proxenetam admittitur fit, abique interventu emptoris contra Proxenetam tantum agendum erit. Certum si Proxenetam solvendo non sit, contra emptorem agi poterit, qui ex dolo lucrum ferat, nec propter dolum alienum lucrum faciat, & venditor damno afficiatur *leg. fin. §. 1. ff. de eo per quem factum erit & facit, in argumento leg. ex Procurator. ff. mandati leg. dolus, ff. qui ex fact. tutor. leg. 2. & 2. ff. de instit. Idque sensisse videtur Albericus in dicta leg. eleganter sub num. 10. & sicut ex dolo, & circumventionem propria nihil consequi quisquam debet, leg. fin. cum glossa, ff. de dolo, malitia enim sua ullis lucrosa esse non debet, & hæc sententia firmiter ex his quæ Raphaelus Fulg. scripsit, in leg. si duobus & in leg. si mensor. ff. si mens fals. mod. dix. illic enim ita scriptum est, sed mihi videtur facere hæc glossa mirabiliter ad quotidianas quæstiones ut si factum sit compromissum in arbitrum seu arbitratorem, & convenit stare sententiæ, seu laudo, sive æquo, sive iniquo non proficit, qui se dicit læsum contra secum compromittentem de redditione, etiam si dolo arbitri arguatur agere, sed debeat tamen contra arbitratorem, vel arbitrum ex dolo suo actionem instituire, hæc namque actio dolum dumtaxat mensoris coercet, leg. 2. §. hoc acti supra eodem.*

33 Nec hujus distinctionis primo + membro, quatenus regulariter ex dolo Proxenetæ emptorem non teneri, nisi in subsidium, & cum Proxenetam solvendo non sit, affirmans poterit opponi, de textu in dicta leg. si cum exceptione §. in hac sententia adducta, in illa exceptione non queri utrum is qui convenitur an alius metum fecerit, & sufficere debere metum esse illatum.

34 Quia respondetur quod + actio quod metus causa, de qua in illo textu est in rem scripta, ut in leg. metum §. fin. ff. de eo quod metus causa leg. 3. & 4. Cod. de his quæ vi, metusve causa sunt, Emilius Ferretus lib. 3. suarum opinionum cap. 20. ideo metus unius nocet omnibus ad quos commodum pervenit ex metu. Sed actio de dolo personalis est, unde merito personam committentem dolum non egreditur, & ita respondit Bartolus, in dicta leg. & eleganter in fin. 1. columna cui adde Decium vers. 41. n. 6. & Aimonem Gabet. conf. 120. confirmando opinionem, & conf. 252. responsiones ad dubia.

35 In secundo verò casu + quando dolo incidit in contractum, quia purgatur per actionem descendentem ex eo contractu, impedit origini actionem de dolo quæ datur si alia actio non sit leg. 1. leg. 2. & eleganter, ff. de dolo. Idem Proxenetam ad quem negotium principaliter non spectat, non poterit conveniri, nec ex contractu, quia non contraxit, nec ex dolo, quia alia competit, idque sensisse videtur Bartolus in eadem leg. & eleganter col. 2. qui subjicit, nisi forte in subsidium, ut supra leg. proxima & ead. §. si qua duplex, quod & memoria tenendum inquit, & quod subdubians dixit Bart. clarè meo quidem iudicio probatur, in leg. si duobus in §. 1. ff. si mens fals. mod. dix. Verba autem Jurisconsulti talia sunt. Si emptor plus dederit venditori propter renuntiationem; quia condicere potest quod plus dederit, agi cum mensore non posse, nihil enim emptoris interest cum possit condicere, nisi solvendo debitor majorem modum tradiderit fraudatus à mensore, consequenter dicit Pomponius non esse actionem adversus mensorem, quia ex venditio actio adversus emptorem, nisi & hic emp-

tor solvendo non sit, contra Proxenetam, qui fraudem commisit agendum esse, & notandum est, quia variis, & diversis modis plerumque contingit fraudulenta renuntiatione atque suasionem Proxenetæ emptorem integrum pretium non loivere, solvitur namque pretium per se, & in numerata pecunia & mercibus, valore earundem, certis modis constituto.

Quibus adde quod dolo + Proxenetæ non reddit contractum ipso jure nullum; quia alterius dolo alius obesse non debet, leg. qui Procurator, ff. de doli exceptione leg. inquisitum, ff. de jur. & facti ignor. leg. in summa, §. emptor, ff. de peculio, & in terminis ita notavit Accursius in dicta leg. & eleganter, verbo hoc ipso ibi: Et secundum hoc, dolo Proxenetæ, vel alterius tertii non vitiat contractum, ibi Bart. Bald. & Raphael Cuman. Jason. in §. actionum institut. de actionibus, num. 44. Bene tamen agi poterit de dolo contra Proxenetam, ut cogniter notatur, in dicta leg. & eleganter, Albericus in regula alterius de reg. jur. ubi Decius & in dicta probata parte, textus in dicta leg. 2. ff. de Proxenetis, ibi: planè si dolo & calliditate creditorem circumvenit de dolo actione tenebitur, Stracha ibi sup. 4. art. numero 1. cum duobus sequentibus.

Et in matrimonio, & sponsalibus loquens de dolo tertii + idem in summa, nempe quod contractum non reddat ipso jure nullum, tradit Pater Sanchez, de matrimonio lib. disput. 64. per totam. Dubitari tamen in proposito solet si aliquis mediator + Proxenetam, seu (ut mavis) Casamentero laudando, & approbando nimis alterum ex conjugibus dicat formosum egregium forma, divitem, & alias animi dotes & virtutes in eo concurrere, quæ verè non aderant in eo, sed penitus contrarium, an talis mendax, & fallax Mediator ad aliquid teneatur, cum matrimonium nullatenus dissolvendum sit ex supra dictis.

Et quemadmodum Proxenetam + de dolo teneri supra diximus, etiam tenebitur de lata culpa ad instar mensoris, in l. 1. §. hæc actio, ff. si mensor fals. mod. dixerit sensit Accursius in leg. 2. verbo actio, ff. de Proxenetis, & Bart. in leg. fin. ff. de variis & extraordin. cognit. num. 15. Arelinus in princ. Institut. de obligat. quæ ex quasi delicto, n. 2. & ratio est, quia lata culpa equiparatur dolo, ut in leg. quod Nerva; ff. depositi, & magna negligentia est culpa, & magna culpa dolo; præsumptam enim fraudem in se continet, leg. magna culpa leg. late, ff. de verbor. signific. & quælibet dispositio loquens de dolo comprehendit latam culpam ex pluribus quæ tradit Bart. in leg. si mora 10. in part. ludis, n. 24. cum seqq. ff. de solut. matrim.

Unde Proxenetam qui scienter falsitatem & dolum + commiserit in venditione rerum, ea usurpando, vel alteri adjudicando minori pretio quam vendi debent, si hoc fiat in rebus bellicis quarum venditio curæ & fidei ejus sit, in damnum militum, qui participare debent de pretio, poenam mortis incurrit, ut in leg. 33. tit. 26. p. 6. ibi: o por ende si el Corredor iomare mas de a que le huviesse puesto de dar, debe lo pechar doblado, e no ser Corredor por esse año. E si otra vegada en tal lo fallassen, deben lo matar por ello; por que lo primero podria ser por necesidad, e concussa, & lo segundo por uso malo, mas si falsedad huviesse a sabiendas ex alguna de las cosas, que huviesse de almonedar, fur-

furtandolas ò haciendolas haver algunos por menos de lo que valiesse, de manera que tornasse a daño del la Cavalgada, debe morir por ello. In rebus autem pacis poena est arbitraria, ut in leg. 8. tit. 7. quæ licet in agri mensore loquatur, communiter extenditur ad Proxenetam, ut tradit Ebiavolanus supra.

41 Et hinc etiam provenit, quod si Proxenetam + minori pretio dederit rem alteri, cum tamen alius plus obtulerit, & id fecerit dolose, tenetur ad restitutionem residui pretii, ut in dicta leg. 33. tit. 26. part. 2. & in leg. 9. §. 11. tit. 30. lib. 9. recopil. ubi Gregor. Lopez glossa 7. & vide Petrum Navarrum tract. de in integrum restit. lib. 3. cap. 2. n. 144. Quod si affirmaverit esse emptorem qui ducentos pro re præstat, & non fuerit, & intuitu istius dolosæ affirmationis venditor ducentos præstiterit, tenebitur etiam Proxenetam ad restitutionem ejus quod iniquè, & cum excessu fuit solutum, Gregor. Lopez ubi proxima glossa 2. Azeved. in leg. 14. tit. 12. lib. 5. recopil. qui ait, quod si hoc prætextu simulatus licitator offert pretium non lucratur promissum, & refert Avendañum cap. 12. per. tit. n. 8.

42 Non tamen Proxenetam tenebitur de + imperitia, vel negligentia, securus enim esse debet, & imputare sibi poterit qui eum adhibuit, vel admittit, ut in leg. 1. §. hæc actio, ff. si mens fals. mod. dixerit, & argum. text. in §. præterea, Institut. quibus modis re contrahitur obligatio, & in §. fin. Institut. pro socio, tradit Stracha ubi supra part. 3. n. 5.

43 Sed & Proxenetam non poterit suscipere sibi res alteri vendendas + sua interventione, nec per se, nec per interpositas personas pro ullo pretio majori vel minori, ut in leg. 14. tit. 12. lib. 5. recopil. ibi: Mandamos, y defendemos que ningun Corredor de estos nuestros Reinos, y Señorios, Corredor de lonjas ni de vestias, ni de otras mercaderias, y bienes ansi muebles, como raizes no sean osados de tomar para si compradas ningunas heredades, ni vestias, ni mercaderias ni otros bienes, muebles, y raizes qualesquier que les dieren a vender por poco precio, ni por mucho, por si, ni por interpositas personas so pena de que por cada vez que qualquier de ellos lo hiziere, pierda el officio y mas caya en pena de cinquenta mil maravedis, la tercia parte para el que lo acusare, la otra tercia parte para los propios de la ciudad, ò Villa, ò lugar donde acaociere, y la otra tercia parte para la nuestra Camara.

44 Nec esse mercator, & negotiator + mercium tradit late Stracha, ubi supra 4. part. §. occurrit hic alia quæstio, ubi postquam quid de jure communi posset considerari pro utraque parte adduxit, tandem in fine ita concludit: Laudandi propterea sunt omnes populi, qui in mercatura exercere solent si Proxenetam ab officio mercature abstinerent se dicere velint, prout providenter in patria sub poena non levi, Proxenetæ mercaturam facere prohibentur. Et in nostro Regno Castellæ ita sancitum est, ut in dicta leg. 1. nec facere securitatem navium, aut mercium, per mare evectarum, & talem assecurationem per se, vel per aliam firmare, ut in ordin. 31. consularis Hispanensis.

45 Prohibentur insuper Proxenetæ + intervenire in faciendo Cambio contractuum improborum, ut in leg. 11. in fin. tit. 18. lib. 5. Recopil. ibi: Y que no puedan haver cambio alguno de los prohibidos illicitos, so pena de perdimiento de la

metad de todos sus bienes, y destierro de los Reynos por diez años. Et tandem prohibitionem intelligo in cæteris contractibus illicitis, & reprobatis veluti in revenditione tritici, & usura, ut in legem 4. in principio tit. 25. lib. 5. Recopil. tradit Ebiavolanus ubi supra numer. 10. & an stipendium, vel quid aliud ex talibus contractibus illicitis teneatur restituere Proxenetam infra dicemus.

Sed disputari sæpè solet, & maxime est controversum, an Proxenetam circa contractus, vel negotia in quibus intervenit, & fuit mediator, possit adduci ab aliquo ex contrahentibus + in 46 testem, & an ei sit danda plena fides.

In qua quæstione + tam pro affirmativa, quam 47 pro negativa parte plures, & ferè innumeros tulit Farinacius, in praxi criminali tit. depositionibus contra testes q. 60. illat. 26. per totam, & utramque communem affirmat, sed negativam pro regula constituit, nempe Proxenetam in testem admitti non posse, ex glossa in §. invisum, verbo ad numeratorem in Aub. de instrum. fid. & aut ca, & in cap. si quis Episcopus in verbo mediator. 1. quest. 5. & in cap. 1. in verbo civiliter de testibus in 6. & in cap. dilectorum in glossa 1. de testibus cogend. & in cap. Romana in verbo in testem de testib. in 6.

Et propositam regulam + ampliat Farinacius 48 procedere multò magis si neutra pars consentiat Proxenetam in testem admitti, & ibi allegat Joannem Andream, Ancharranum, Stracham & alios qui apud eum videri poterunt.

Et in Proxenetam + qui mercedem consequi 49 tur, & salariam ex eo in quo fuit mediator, & in non salariato, & in gratis operante, ex Gabriele, tit. de testibus conclus. 20. numer. 3. lib. 6. 1. communium, Stracha ubi supra part. 4. §. illa etiam quæstio numer. 4. & 5. & n. 34. Malcard. de probat. lib. 3. conclus. 1036. n. 6.

Et non solum quando contractus + non est 50 perfectus, quo casu, ut perficiatur agitur de emolumento, & salario ipsius Proxenetæ, sed etiam perfecto contractu & quando Proxenetam nullum potest sperare commodum ex Alex. vers. 128. n. 1. lib. 2. & conf. 13. n. 14. lib. 1. dicit communem, Stracha ubi supra n. 4. vers. & hoc admittendum Ceph. conf. 65. n. 23. l. 1.

Et cum supra diximus Proxenetam debere conficere, & habere librum, ut in leg. Regia ibi adducta, expressè sancitur, etiam ampliat prædicta regula, ut nec tali libro Proxenetæ + 51 sit adhibenda fides ex ratione quam tradit Baldus in leg. 1. col. 4. Cod. de edendo ubi ita ait: Sed quid in his qui scribunt ea in quibus versantur, an teneantur codicem suum edere, videtur quod non; quia non admittitur eorum vox viva, nisi utraque parte volente, ut in cap. 1. de testibus, lib. 6. ergo nec mortua, nisi utraque pars consentiat, & subjicit; Sed quid si librum Procuratoris mei peto edi contra tertium, an audiar, videtur quod non; quia cuius testimonium non admittitur, ejus scripturam non respiciam leg. deferre, §. idem decreverunt, ff. de jure fisci, nam cum talis scriptura juris administratum non conferat, ideo frustra edi postulatur, docet Malcard. de probat. lib. 2. conclus. 1036. & accuratius Stracha ubi supra ex n. 2. cum seq.

Quinimò si Proxenetam + fuit examinatus, non 52 facit feniplenam probationem: unde ex ejus dicto non poterit parti juramentum deferri in supplementum, sicut post alios probat Malcard. ubi proximè n. 27.

53 Verum licet Proxenetæ + ex suprâ dictis, non reputatur testis integra fide, vel omni exceptione major, non tamen in totum ad testificandum repellitur, & quanta fides sit illi adhibenda, ex circumstantiis, & qualitate personæ iudex arbitrabitur, ex Abbat. in cap. dilectorum, num. 3. vers. ideo dicerem de testibus cogendis, Stracha Mascard. & aliis suprâ relatis, Farinac. ubi suprâ n. 414.

54 Et de consensu partium etiam poterit + admitti in testem, ut probat Bartol. in leg. omnibus num. 4. versic. cave tamen tibi, Cod. de testibus Odofred. in leg. fin. col. 2. versic. nam dicit ipse, ff. eodem, Bartol. in leg. deferre, §. item decreverunt n. 2. ad finem. Petrus Benitenis decis. Bonon. 61. sub nu. i. Stracha, Mascard. & alii ubi suprâ, quod ampliatur Farinacius ubi proximè n. 416. uti in isto casu Proxenetæ de consensu partium admittitur plenè probet.

55 Et regulariter ubi veritas + aliter haberi non potest, Proxenetæ in testem admittitur, Abbas in cap. insuper 11. versic. & maxime in defectu aliorum testium de testibus. Montecejo in suo repertorio testium, verbo Proxenetæ, fol. 60. versic. tertio, & verbo testes inhabiles, fol. 74. vers. secundo Mascard. dict. concl. 1036. numer. 16.

Et in instrumentis & contractibus in quibus nihil est quod impediatur Proxenetæ + testimonium recipi, Proxenetæ nequaquam arcebitur à testimonio sicut alius quilibet, ut docet Stracha, Gabriel, Monticelus, & Mascard. jam relati.

57 Et in crimine + simoniæ, & solutionis usurarum etiam Proxenetæ admittitur in testem, & quando contractu, & negotio jam perfecto, agitur de probanda aliqua qualitate, seu præiudicio, aut quovis antecedenti ipsius contractus, ut probat Alexand. Salicet. & alii quos allegant Stracha, Gabriel, Mascard. ubi suprâ, Rota Genueensis decis. 97. num. 4. & decis. 188. num. 9. & 10.

Et quando Proxenetæ non adducitur in testem ab aliquo + ex contrahentibus inter quos fuit mediator, sed ab alio; tunc enim rectè ejus testimonium admittitur ex Felino, in cap. cum à nobis, n. 16. versic. vel nisi producat ab extraneo, de testibus & doctoribus proximè adductis.

59 Et favore + matrimonii, ac dotis mediator, & Proxenetæ admittitur in testem, ut pluribus adductis probat Farinacius ubi suprâ ex n. 442. usque ad n. 449.

60 Et tandem Proxenetæ non solum + admittitur in testem, verum etiam plenam probationem facit, & ejus tantum dicto, & depositione poterit lis, & controversia decidi, si id statuto, vel lege caveatur, prout affirmat Stracha tract. de assuretoribus gloss. 39. & dict. de Proxenetis part. 4. dicto §. illa quaestio, num. 33. ubi loquitur de Proxenetæ jurato; Mascard. dict. concl. 1036. Rectè enim potest statuto caveri, ut unius testimonio maxime officialis publici fidem esse adhibendam, ut per Gabrielem, lib. communium, tit. de testibus concl. 1. nu. 5. & 11. Joannem Crotum de testibus à num. 208. Dueñas reg. 8. & facit textum in cap. statutum de rescriptis in 6. & in cap. cum dilectus vers. suprâ de fide instrumentorum, Farinac. quaest. 63. de oppositionibus contra testes; num. 53. & num. 227. ubi de officiali publico, & ego dixi in tractatu de pascuis, & jure pascendi, cap. Anguiano in tractatu de legibus lib. 3. controversia 19. lib. 9. per totam maxime numer. 13.

Unde + ex lege Regia 28. tit. 19. lib. 9. Recopil. 61 quæ circa Proxenetam in proposito depositum fiat ei fidem plenam in casibus in illa lege expressis, & integram dandam, & ejus dicto decidendam controversiam, ut patet ibi: Por quanto los Corredores son tratadores de las vendidas y compras, y trueques que se hazen en las mercaderias; mandamos que el Corredor por cuya mano se hizieren algunas ventas, y trueques, y los sacadores, y tundidores, que algunos pannos sacaren para algunas personas, y los mozoqueros que tratan las ventas de los bienes arrobados sean obligados a hazer le saver al arrendador, ó fiel o cojedor de la alcabala hasta segundo dia desde el dia que se hiziere la venta, ó trueque, so pena que la primera vez sea obligado a pagar el alcabala sola, y por la segunda que la pague con el dos tanto, y por la tercera con el quatro tanto; y si el arrendador, ó Cojedor los trajere en prueba contra el vendedor, ó comprador, que vala todo lo que dixere, siendo hombre de buena fama sobre el juramento que le sea tomado aunque no aya ende otro testigo; y ansi mismo sea creido el Comprador siendo hombre de buena fama sobre juramento que haga en forma debida de derecho, aunque aya otro testigo, y valga lo que dixere.

Circa quam legem, quam, ut notabilem, & singularem omnes profitentur, plura cumulat Avendaño, in capit. Prætorum 1. part. cap. 1. Lazarte Azevedo, quos refert & adducit Gutierrez in tractatu de Gabellis lib. 7. quaest. 224. ex n. 65. qui studiosè, & summa cum diligentia plura admodum notabilia & utilia in praxi circa intellectum dictæ legis adducit; & quia summa cum distinctione procedit, ejus verba vobis proponenda duxi, qui ita ait circa cujus legis intellectum, & praxim plura sunt consideranda, & observanda. Primò quod licet regulariter secundum jus commune unius testis testimonium, & responsio non audiatur, etiamsi peculiari curæ honore præfulgeat, ut in leg. jurjurandi versiculis modo Cod. de testibus leg. 32. ad medium tit. 16. part. 5. Petrus Dueñas in regula 84. latissimè cum ampliacionibus, & fallentiis Prosper Farinacius 2. tomo quaestionum criminalium, quaest. 68. cap. 1. num. 1. cum sequentibus fol. mihi 324. cum sequentibus: Ad exactionem tamen gabellæ unius mediatoris seu proxenetæ, aut solius emptoris dicto in iudicium per gabellarium adducti, standum est, ut statuitur, in dicta leg. 28. in secunda parte, quam ad hoc notabilem allegant Avendaño, 1. part. cap. 1. num. 18. versiculo in materia custodiae, cap. Prætorum, Lasarte dicto cap. 18. n. 74. & Azeved. in dicta leg. 28. num. 1. Secundo etsi maxime controversum sit in jure communi inter glossas, & DD. utrum Proxenetæ possit esse testis in negotio in quo fuit mediator, & tandem communior sententia sit negativa, quamvis affirmativa sit etiam communis, & nulla verior, & latissimè cum pluribus ampliacionibus, & limitationibus priores sententia negativè resolvit Prosper Farinacius in 2. tom. quaest. crimin. de opposit. contra testes quaest. 60. illatione 16. per totam fol. mihi 280. cum sequentibus. Attamen in proposito nostro exactionis gabellæ statuitur solo dicto emptoris, vel Proxenetæ à gabellario in iudicium in testem producti, ut in dict. leg. 28. caveatur cum requisitis de quibus in ea.

Tertiò quod similiter etiamsi maxime controversum sit in jure an testis de facto proprio reponens plenè probet; communis namque est

est sententia affirmativa cum Paulo de Castro, & aliis; negativa tamen cum Cyn. & aliis pluribus, etiam communis, ut eos referens sequitur negativam cum pluribus ampliacionibus, & limitationibus latè probat Farinacius ubi suprâ quaest. 63. cap. 4. fol. mihi 366. cum sequentibus. Quoad exactionem tamen gabellæ plenè statuit dicto solo emptoris vel Proxenetæ in testem producti à gabellario in iudicio, ut aperte videmus decisum, per dictam leg. 28. in 2. ejus parte, cum requisitis ejusdem statim dicendis, quod est satis singulare.

Quartò quod ita demum standum est in proposito dicto emptoris, & mediatoris si per gabellarium adducti sunt in testimonium, ut expresse caveatur, in dicta leg. 28. secus si contra gabellarium adductus sit in testem, mediator autem emptor à venditore; quia nullam fidem faciet juxta regulam dictæ legis jurisjurandi, cessat enim tunc favor, & ratio vitandæ fraudis, quam pro gabellario consideravimus, licet enim aequalitas alias in iudicio servanda sit inter actorem, & reum; qua sunt correlativi, juxta tradita per Felinum in proemio Gregorii num. 8. hoc procedit quando correlativa pariformiter se habent, alias secus, ut in nostro casu, ut constat ex Felino post Abbat. ubi suprâ numero 4. & Abb. in cap. 1. de collat. ita Lasarte dicto cap. 18. numero 75. & Azeved. numero 3.

Quintò quod decisio, dictæ legis 28. in 2. part. quæ dicto jurato emptoris, vel mediatoris standum esse statuit, adducti in testem per Gabellarium, procedit quando constat de ipsa venditione videlicet per confessionem partium, vel alio modo, dubitatur tamen de cætera pretii quantitate cujus gabella solvi debet, secus si de venditione quoque contentio sit, an scilicet contracta fuerit, vel non, tunc namque nullo modo standum est dicto solius emptoris affirmantis, etiamsi per gabellarium contra venditorem negantem venditionem, adducatur, aliter enim fieret quod emptor esset testis solus sufficiens in causa propria, & propterea quod ex non probata venditione, & ideo plus quam ulla gabella solveretur, quod esset absurdissimum; ita Lasarte n. 77. & Azeved. dict. n. 4. ubi suprâ, idem resolventes innumeris statim sequentibus in persona Mediatoris in hac eadem specie.

Sextò quod si neuter contrahentium contractui venditionis, aut permutationis stare velit, sed uterque contraxisse neget, nemo poterit contra eos vel contra alterutrum mediator in testem adduci per gabellarium, ex dict. leg. 28. ne forte contrahentes cum à contractu, mutuo consensu recessissent, contractum occultem Regalem decimam fraudaturi; ita rectè observavit Lasarte, dicto cap. 18. numero 79.

Septimò, & penultimo adnotandum erit ex eadem lege ad hoc, ut ipsius perfecta decisio procedat, necessario requiri, quod emptor talis, vel mediator, cujus soli dicto jurato à gabellario in iudicium producti statuitur in casibus prædictis, sit bonæ fame, ut constat ex eadem lege, ibi: De buena fama: ita ut id omnino probandum sit, etiam si non reprobetur per reum conventum, ut maxima cum ratione observavit, & probat Azeved. in dicta leg. 28. num. 7.

Verum pro complemento hujus capituli superest nunc, ut de mercede, & Salario Proxenetarum, quod Proxeneticum vocatur, verba faciamus.

62 Et sanè Proxeneticum + illud de quo loquitur titulus, ff. de Proxenetis, & Rubrica Cod. de Otero De Officialibus.

sponsalibus, & Proxenetis; & alio modo solet vocari Philotrophum, & in leg. 2. ff. illo tit. secundum expositionem Accursii ibi: ff. illo tit. de Proxenetis. & in leg. 1. in fine; ubi Albericus, ff. de variis, & extraordin. cognit. & in leg. hac actio, ff. de action. & obligat. Alciatus dicta leg. 1. disput. cap. 22. Stracha dicta parte nu. 14. debet persolvi Proxenetæ, ut in leg. 1. 2. & 3. ff. de Proxenetis, & dicta leg. 9. §. 11. tit. 30. lib. 9. Recopil. ibi: Y al Corredor su Corretagie; & in Casu illius legis solvitur per venditorem, ut ex ea patet.

In aliis verò + contractibus per utrumque ex 63 contrahentibus, argumento textus in leg. sed, & loci §. 1. ff. finium regund. & conducunt quæ tradunt Speculator, in tit. de Assessoribus, §. Salarium num. 4. & Bartol. in leg. si postulaverit in princ. Alciatus apud eum; ff. ad leg. Jul. de Adult. & in leg. 7. tit. 27. part. 3. & eorum quæ diximus in cap. de mensuris num. 1.

Quæ autem quantitas + debeat persolvi pro 64 isto Proxenetico relinquatur arbitrio iudicis, qui pro modo negotii, qualitate, & quantitate proque labore in proposito rem pensabit, & medium habebit, ut in leg. fin. ff. de Proxenetis ibi: Sic tamen, & in his modis esse debet, & quantitates, & negotii in quo operula ista defuncti sunt, & ministerium quale commodaverint, atenta etiam consuetudine terræ, leg. 1. §. in honorariis, ff. de variis, & extraord. cognit. latè Stracha ubi suprâ 2. part. ultime partis, §. de modo Proxenetorum.

Quod utique + intelligendum est, nisi Proxeneticum fuerit conventum à contrahentibus, vel fuerit etiam facta taxatio à iudicibus, vel aliis officialibus nominantibus Proxenetas, ut ait Eviabolanus suprâ num. 28. in fine.

Et si Salarium hoc, vel Proxeneticum fuerit + conventum in certa quantitate peti illud Proxenetæ per certi conditionem, si verò incerta quantitate per actionem stipulatus, ut in §. 1. Instituit. de verbis. obligat. ut in leg. si quis certum petatur, de quo per Speculatorem, in titulo de Salaris, §. sequitur versic. is quoque, Salicetus in leg. Salarium, ff. mandati, Stracha ubi suprâ, §. quo jure petatur Proxeneticum, num. 5.

Non tamen debetur Proxeneticum istud si Proxenetæ dolo + malo versatus sit in negotio 67 in quo intervenerit, argumento textus in leg. Maria, junctâ doctrina Bartol. ff. de annuis in leg. §. Divus circa finem, ff. de extraordin. cognit. Cum enim teneatur de dolo, ut in leg. 2. ff. de Proxenetis, ut suprâ diximus, absurdum videbatur ejusdem negotii nomine quidquam consequi, & ob facinus suum lucrifacere; indignus est namque + beneficio qui in legem committit, ut 68 in leg. sibi hereditaria, ff. de negotiis gestis leg. ab hostibus, ff. soluto matrimonio, leg. relegatorum §. fin. ff. de interdictis, & relegat. leg. auxilium in ff. de minoribus.

Cæterum si in aliquo negotio dolo malo versatus sit nihil prohibet in eo in quo + ex fide versetur, Proxeneticum deberi, nec enim corrumpi quod rectè factum est superveniente delicto potest, ut in leg. rescriptum, ff. de his quibus, ut indign. leg. 2. ff. de iure actiue privato.

Nec Proxeneticum istud etiam debetur, si ministerium + extrinsecum, & non intrinsecum, & substantiale præstitum sit, ex Bald. in dict. consilio 469. tria dubia vol. 2. & versic. 50. eodem vol. si verò Proxenetæ in negotio in quo interven-

71 nit ministerium intrinsecum † præstitit & in his quæ ad negotii explicationem pertinent, laboraverit, etiam si negotium perfectum non sit, nec effectum sortitum fuerit, dummodo culpa Proxenetici non fuerit dissolutum, vel distractum, adhuc debetur ei Proxeneticum, ut in leg. qui operas, §. fin. & in leg. si uno, §. item eum quidem ff. locati, ubi Bartol. tradit Stracha, ubi supra 4. part. §. de Proxenetis & eorum modo à quo jure petantur, ex num. 5. ubi ad partes articulum istum disputat, quem, si casus occurrerit, videre poteris.

Quod si facta contractu, & perfecta venditione, consanguineus vigore legis municipalis, aut statuti rem venditam retraxerit ex leg. 70. Tauri cum seqq. quod ab emptore † Proxenetæ est datum, ei erit restituendum à consanguineo retrahente; quia Proxeneticum est pars pretii, ut resolvit Tiraquel. de utroque retract. §. 29. glossa §. numero 8. & 9. Et idem procedit quando rescinditur contractus per actionem redhibitoriam, ut in leg. debet, ff. de adilitio edicto, & in leg. illud. §. condemnatio eodem tit. ibi: debet autem recipere pecuniam quam dedit, vel si quis accessionis nomine dederit: dari autem non id solum accepimus quod numeratur venditori pretium, & ulturas ejus, sed & si quid emptionis causa erogatum est; ubi Accursius verbo erogato exponendo, inquit, id est, mediatori: Stracha ubi supra 4. part. §. item quæritur cum seqq. ubi intelligit id procedere quando ex voluntate partium Proxeneticum fuit solum Proxenetæ.

73 Utrum verò Gabella † debeat solvi tantum de pretio venditionis, an verò etiam de Proxenetico, & Salario præstito mediatori, seu Proxenetæ disputat Bart. in leg. sed si hoc §. quidam, ff. de conduccionibus & demonst. ubi Paul. Castr. Tiraquel. ubi proximè, numero 9. & §. 15. numero 5. Stracha ubi supra dicta part. 4. §. quæro legē municipali per totum.

CAPUT XX.

De officio Describentium vicinos in publico Æstimo vulgo Padron, Censitorum, Peræquatorum, & Discursorum, quos Hispano sermone vocamus, Empadronadores y Desagraviadores de pechus, y tributos.

SUMMARIUM.

- 1 Descriptionem populi & subditorum suorum olim David iussit fieri.
- 2 Descriptio populi Davidis iussu facta, exosa Deo fuit, & cur & n. 3.
- 4 Augustus Cæsar fuit primus qui gentes sibi subditas incapitari & describi fecit, censum vel tributum imponendi causa.
- 5 Descriptionis Orbis Edictum quo in loco à Cæsare fuit editum.
- 6 Descriptio seu Incapitator populi quis fuerit in Judæa delegatus.
- 7 Descriptio seu incapitatio quamdiu in Judæa duraverit, & quantus fuerit numerus incapitatorum.
- 8 Tributum quod unusquisque descriptus ex Edi-

cto Cæsaris erat soluturus, in quo systeret, & n. 9.

- 10 Tributi solutio pro Edicto Cæsaris maximum creavit apud Judæos scandalum & altercationes.
- 11 Descriptionem subditorum & Vassallorum facere, an possit esse utile, vel quæ incommoda & pericula ex tali descriptione possint oriri, remissivè.
- 12 Tributa non solum imponere pro cognitione Vassallagii & supremæ potestatis, sed etiam alias Collectas & impositiones, publicæ causæ & communibus necessitatibus urgentibus, Regno & Vassallis injicere ad Reges jure Regaliæ spectat.
- 13 Tributorum quæ in Hispania imponuntur, varia causæ sunt, & eorum nomenclatura diversa.
- 14 Gregorii Lopez sententia circa tributum quod in Hispania vulgari sermone vocatur Fonsadera, non admittitur, imo refellitur ex quodam vetustissimo privilegio per Alphonsum primum Regem Legionis, Ecclesia sanctæ Mariæ de Valpuesta concessum, quod ibi asfertur.
- 15 Tributi vulgò Fonsadera, antiquitas unde deducatur.
- 16 Tributi vulgari sermone Fonsadera dicti, in quo consistat ratio & substantia.
- 17 Tributorum varia asferuntur nomina.
- 18 Tributum vulgò Sisas quo tempore fuerit impositum.
- 19 Tributum vulgò Alcaval qua ratione sit dictum, remissivè.
- 20 Tributa quæ in Hispania exiguntur, in quo censibus & impositionibus à Romanis Imperatoribus indictis, correspondeant.
- 21 Tributorum in triplicem speciem diviso.
- 22 Tributa personalia quid?
- 23 Tributa Realia quænam dicantur.
- 24 Tributa mixta quænam sint.
- 25 Tributa omnia quæ in Regno Castellæ inveniuntur ad personalia & realia seu patrimonialia reducuntur.
- 26 Tributum quod vulgò dicitur la Moneda forera, ex personalibus potissimum & antiquissimum inventum est.
- 27 Tributum vulgò la Moneda forera, ut solvatur, non habetur ratio patrimonii, sed tantum capitis.
- 28 Exemptus licet quis sit à cæteris tributis ex speciali Principis privilegio, non tamen censetur exemptus à censu monete forere.
- 29 Eximi nullus potest à præstatione Tributi monete forere, nec per ætatem aut sexum, nec etiam per præscriptionem immemoriam.
- 30 Exemptio à vecligalibus & cæteris tributis, excepta moneta forera, consuetudine & præscriptione immemoriam potest induci.
- 31 Eximi quis potest à tributo monete forere, & quolibet alio capitis censu, ex speciali Principis privilegio.
- 32 Exemptionem à tributo monete forera per viam nobilitatis, præscriptione acquiri posse, sentit Flores de Mena.
- 33 Tributi capitis vim & speciem continet tributum quod communiter vocatur de la Martiniega.
- 34 Tributorum realium vel patrimonialium quodnam potissimum sit in Regno Castellæ.
- 35 Censitores quidam antiquitus publicè nominari sole-

- solebant qui personarum & bonorum descriptionum faciebant, ut tributa personis & rebus indicenda exactè & sine fraude patrimonii Regii persolverentur ab omnibus.
- 36 Censitorum seu Censitorum varia circa Tributorum impositionem & solutionem munera.
  - 37 Peræquatorum in tributis indicendis & colligendis quale esset officium.
  - 38 Peræquatores à Censitoribus in quo differant.
  - 39 Inspectorum munus ad quid institutum.
  - 40 Censuram antiquorum ad instar sunt deputati quidam publici ministri in Hispaniæ Regno, præsertim Castellæ, qui vulgò Empadronadores vocantur.
  - 41 Censitores vulgò Empadronadores à quo & quomodo nominari debeant colligitur lege 8. tit. 33. lib. 9. recopil. quæ ibi asfertur.
  - 42 Censitores seu Empadronadores, legitime & pro debita forma nominati debent facere Æstimum, descriptionem seu matriculam vulgò Padron, ad impartienda vicinis tributa nempe El servicio Real, Moneda forera & alia jura realia quæ Principi vel Consilio solent persolvi.
  - 43 Æstimus vulgò Padron, à Censitore conficiendus debet esse solemnissimus, Authenticus & publicus.
  - 44 Æstimus seu matricula facta à Censitore, debet approbari à Judice & Decurionibus.
  - 45 Pauperes Tributum personale & capitis solvere non tenentur.
  - 46 Censitor, vel Peræquator vulgò Empadronador non debet quemquam scribere in dubio pauperis, vel habentis bona unde solvat, sed cum distinctione, ex leg. 10. tit. 33. lib. 9. recopil. quæ ibi inferitur.
  - 47 Descriptio seu impartitio faciendâ pro tributis vulgò El servicio ordinario, & extraordinario, pecho quæ se paga de los bienes, requirit, ut forma leg. 4. tit. 14. lib. 6. recopil. servetur & omnino attendatur.
  - 48 Æstimus seu descriptio, ut fiat à Censitore ad tributa realia imponenda, tenentur possessores manifestare bona sub fide juramenti, licet in aliquibus locis consuetudine obtentum est quod non fiat Æstimus, sed Censitores ad bonum oculum arbitrarii, ut dicunt, bona ad facultates æstimant.
  - 49 Partitio in Æstimo regulariter fit per Æs & librum.
  - 50 Immunes à tributis realibus quinam sint, remissivè.
  - 51 Peræquatores, seu Empadronadores si inaequalem partitionem aut descriptionem quoad tributum in bonis vel persona fecerint, quoniam remedio uti poterit gravatus.
  - 52 Bona posita in Æstimo si crescant vel decrescant ultra æstimationem in eo factam, an impartitio tributi debeat augeri vel minui, remissivè.
  - 53 Æstimus vulgò Padron licet publicus & authenticus, non probat nec dominium nec possessionem bonorum.
  - 54 Æstimus quando producitur unà cum solutione Censuum & Collectarum, tunc rectè probat locum vel villam solventem censum vel Collectas esse de dominio illius cui solutio fit.
  - 55 Censitorum officium publicum reputatur, atque adeo necessarium, ut nullus ab eo excusari possit.

Otero De Officialibus.

- 56 Descriptores per Regnum à Rege mitti solent, qui querentibus de injuria vel inæquali partitione circa tributa, Justitiam exhibeant.
- 57 Descriptiones vicinorum vulgò Padrones debent in libro Concilii cujuslibet oppidi scribi per ejus Tabellionem, non autem per alium.

Pro perfecta elucidatione hujus Capituli, & genuina seriatim materiæ (quæ & grata & utilis, ni fallor, apparebit) notitiâ, altius rempetere, & à rerum primordiis originem sumere fas mihi erit.

Et primò constituo Descriptionem † populi, vassallorum, & gentium subjectarum à Davide Rege factam fuisse, & habetur, 2. Regum cap. 24. ibi: Vade, & numera Israël, & Judam: divinque Rex ad Joab Principem exercitus sui: perambulala omnes tribus Israël à Ban usque Bersabæ & numerate populum, ut sciam numerum ejus, & paulò inferius ibi: dedit ergo Joab numerum descriptionis populi Regi, & inventa sunt de Israël octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium, & de Juda quingenta millia pugnantium, & Paralipomenon 1. cap. 21.

Quam descriptionem † non ad tributa imponenda, vel incapitandos vassallos, Davidem fecisse omnes Interpretes agnoscunt; exosam tamen Deo omnipotenti visam fuisse, & in ea graviter peccasse commune est eorum placitum, & ex ipso textu desumitur aperte ibi: Percussit autem cor David cum, postquam numeratus est populus, & dixit David ad Dominum: peccavi valde in hoc facto. Quam autem speciem peccati continuerit talis † descriptio in corde Davidis, tradunt ibi, glossa ordinaria apud Lyran. Joseph. lib. 7. antiquit. cap. 23. & Cajetanus super Exodum cap. 30. Joannes Benedictus in scholiis marginariis super lib. 1. Regum D. cap. 24. qui duplici peccato innodatum fuisse Davidem auspicantur utroque mortali & gravissimo, altero omissionis contra præceptum Dei de quo Exod. cap. 30. ubi præcepit Deus, quod dinumeretur populus (ut non esset in eo plaga) & pro uniuscujusque capite Deo certa ipsi pecunia offerretur, quam dinumerationem omiserat David, & licet tunc eam fieri decrevit, non tamen eo fine ut Deo solveretur tributum. Altero (& hæc est communior sententia) elationis, & superbiæ, ut sentit Divus Gregor. in cap. Ecclesia 1. quest. 4. versic. item David, ibi: item David populum numeravit, quo peccato gladius Domini descevit in populum, sed in laia gente gloria Regis est, in diminutione plebis contritio Principis; qui ergo de numero sic & sua gentis superbiuit, jure in ejus diminutione punitus est. Quod ita comprobatur & sequitur elegantissimè Marquez in gubernatione Christiana, lib. 1. cap. 29. quem omnino vide, & ex nostratibus Joan. Gutierrez lib. 3. pract. q. 17. & 18. n. 170.

Sed causa imponendi censum, tributum, vel collectam, primus qui gentes sibi subjectas incapitari, & describi fecit, fuit † Augustus Cæsar super quo promulgavit Edictum, ut habetur Lucæ cap. 2. ibi: factum est autem in diebus illis, exiit Edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis.

Quod utique Edictum Tarragone † Provinciæ Cataloniæ editum fuisse ab Augusto Cæsare post victos Cantabros, nempe Bizcainos tradunt Gerundienf. lib. 10. Chron. Tarrapha de Regibus Hispan.

Hispan. & Palacios Rubios, *tract. de insulis, & de retentione Regni Navarra* quos refert Pineda in *sua Monarchia part. 2. lib. 10. cap. 12. §. 3.* & in eadem civitate suscepisse octavum & nonum consulatum, addit Suetonius in *Augusto cap. 29.* & Gerundensis ubi proxime, quod ita in *Annalibus Romanis originale Edictum fuit inventum & jus data in Tarragonia, & ex eo quod datum esset in Hispania, Tabelliones ob adulationem exinde in monumentis, & scriptis publicis consuevisse sub Æra Cæsaris subscribere, quousque tempore D. Berengarii Archiepiscopi Tarragonensis hoc fuit abolitum; præcepit enim, & ordinavit expressè quod Æra Cæsaris apponeatur annus currens à Nativitate Domini: & postea Rex D. Petrus Aragonis id ipsum stabilivit in Curia Valentia celebratis sub anno 1358. & in Regno Castellæ primus omnium Rex D. Joannes primus in Curia in civitate Segovienfi factis sub anno Domini 1358. & in Regno Lusitano alter Joannes primus anno 1415.*

Et licet hoc Edictum descriptionis ab Octaviano Augusto editum cum viris loqueretur tantum, & capitibus familiarum; tamen Sanctissimus Joseph curi in Nazareth viveret, accepit secum Beatissimam & sanctissimam Virginem Mariam Dominam nostram (quæ jam Dominum nostrum Jesum Christum de Spiritu sancto conceperat, & in nono prægrationis mense erat) & in Bethlehem causa descriptionis & Edicti adimplendi se contulerunt, sanctissimus enim Joseph tanquam ortus & originarius de Domo David, debebat nomen suum ibi describi facere ac tributum impositi didrachma perferre; & obiter considerare poteris iter illud laboriosum mulieri ita gravidæ, & prægnanti fortassis fuisse & tempore hiemis præsertim cum Nazareth à Jerusalem, & Bethlehem 30. vel 32. distet Leucis, ut advertit Doctissimus Villegas, *lib. 2. de Patriarchis, & Prophetis, & vita Domine nostræ Ducæ & sacratissime Mariæ, cap. 11.* cum autem in Bethlehem ob magnum gentium concursum causâ ejusdem descriptionis sive incapitationis illuc occurrentium, diversoria essent occupata, in Spelunca sub muro, & mœnibus civitatis abscessa & facta, quæ ut stabulum cum suo præsepito inferviebat diversorio quod intra civitatem ibi pone adharebat, de quo intelligi debet illud Lucæ *cap. 2. Quia non erat locus in diversorio, noctem fecerunt, & ibi orta est salus mundi, & natus Salvator noster: Et stabulum istud jam non ita nominandum, sed sacratissimum Solium, & venerabilissimam domum depingit, & describit Brocardus in descriptione terræ sanctæ 1. par. cap. 7. §. 56.*

6 Qui autem ÷ descriptionem, seu incapitationem Judæ, jussu & Imperatoris mandato fecit, fuit quidam Cirenus, ut probatur Lucæ *dicto cap. 2.* & ut tradit Divus Hieronymus, *cap. 2. super Isaiam*, primus Incapitator, & Executor Edicti illius.

7 Et incapitationem istam ÷ per novem annos durasse in Judæa tradit Joseph *lib. 18. antiquitatum cap. 5.* Zonaras *1. tom. annalium*; Nicephorus *lib. 1. Historia Ecclesiastica cap. 17.* & cum eis Pineda *ubi supra §. 2. & 3.* ubi in proposito alia non contemnenda (si curiositatem appetis) perlegere poteris; ubi quot in ista descriptione secundum Nicephorum incapitati fuerunt *Veinte y seis mil, y treinta y siete myriadas de todas las del Imperio Romano, y como cada myria-*

das valga diez mil, suman docientos y sessente quentos, y trecientos y sessenta mil Barones, y no se contavan mas de las cabezas de las familias.

8 Tributum ÷ autem quod unusquisque descripsit, & incapitatus erat soluturus, in una didrachma consistebat, valorem duplicis Drachmæ habente. Didrachma autem 36. marapetinos Castellæ valet, ut docet Cava *de veter. numis. in collat. cap. 2. y de estos didragmos de ados reales y un quarto, dize Budeo, lib. 5. de asse, que eran los treinta dineros por que Judas el traïdor vendió al Redemptor del Mundo, y que tenían por la una cara entera, y por la otra un Ramo, y dice Pineda en el lugar referido qui en Roma se hazian muchas de aquellas monedas de cobre con las mismas figuras tamaño y peso y que el llevo muchas de ellas.*

In quo tributo imponendo non attendebatur substantia ÷ bonorum, seu rei familiaris, licet ad alios respectus etiam fiebat descriptio, sed tantum erat tributum capitis in recognitionem domini, vassallagii, & subjectionis, & sic æqualiter omnes solvebant, & tributum capitis dicebatur, ut infra dicemus.

10 Ex cujus tributi solutione ÷ maximum scandalum apud Judæos fuit ortum, & altercationes irrepserunt, ut aptissime perpendit Joannes Gutierrez *ubi supra ex num. 161.* cujus verba, quia mirè huic rei consonant, & conveniunt, vobis ad litteram referam, & sic se habent ibi: *Quo loco debemus animadvertere quod Judæi non recusabant Cæsari tributa persolvere, sed illum tantum censum qui in Hispania Moneda forera appellatur in signum Regalis subjectionis, imperatum pendebatur, sed ad superbiam potius rurorem extorquebatur, & hoc erat quod Judæi Christum seiscitabantur, quia se liberos putabant tanquam filii Abrahamæ.*

Vel verius quod Judæi recusabant solvere censum sive tributum Cæsari. *Y haviam serupulo dello, ut constat Matthæi 22. donde preguntaron à Christo (aunque con malicia) licet censum dare Cæsari, aut non? recusabant (inquam) hac sola ratione quantum ego arbitror; quoniam reputabant esse ipsi illicitum, por ser publico particularissimamente dedicado à Dios y al culto divino reconocerse por sujetos, y rendidos a ningun Principe, y infiel y Pagano como era Cesar, mayormente morando y viviendo en su propia y natural tierra donde fueron nacidos, y criados, & quoniam illa solutio census sive tributum erat specialiter ordinata in professionem subjectionis personalis, ideo recusabant solvere, sin tener atencion a mirar si el Cesar lo pedia por binchaxon, o sobervia, o por otra consideracion, ita Cajet. & Nicol. de Lyra, & multi alii, super illum locum Matthæi.*

Este censo commenzò a imponer Augusto Cesar quasi al nacimiento de Christo nuestro Redemptor, ut constat Lucæ 2. donde dize, exiit Edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis y así lo dize san Buenaventura, y el venerable Beda sobre este lugar, y annade san Buenaventura que este censo era licito, & quia facta erat jam Judæa tributaria, significabatur quod tempus advenerat Nativitatis Christi juxta illud, Genes. 49. non auferetur sceptrum de Juda, y como este censo, o tributo parecia cosa nueva, levantò se entonces (como dice Josepho lib. 18. antiquitatum) un famoso Judio cuyo nombre fue Judas Gaulonites, cujus meminit, san Lucas actuus cap. 5. este commenzò a persuadir a los Judios que no les era licito reconocer ningun señor en

la tierra mayormente infiel, ni pagar tributo ordenados a este reconocimiento, y hizo a muchos de su opinion, y así a Christo como a Maestro, y muy docto le preguntaron si era licito, si en conciencia se podia poner: itaque Judæi nefas esse reputabant unius summi, & veri Dei cultores, & ipsi specialissimè dicatos Principi infideli, & Idololatræ censum, & tributum solvere in signum subjectionis, & hac sola ratione illud recusabant. Cæterum aliis rationibus, & titulis alia tributorum genera optimè solvebant, ut insinuat D. Paul. ad Roman. 13.

11 Sed an facere descriptionem Vassallorum, & patrimoniorum possit esse ÷ utile, vel quæ incommoda vel pericula ex tali descriptione possint causari, disputat elegantissimè Marquez in *gubernat. Christiano. cap. 25. per tot. lib.*

12 Secundo constituo quod cum ad Reges ÷ jure Regaliæ spectet non solum pro cognitione Vassallagii, & supremæ potestatis, tributa imponere; sed etiam alias collectas, & impositiones publica causa instante, & communibus necessitatibus exigentibus, Regno & Vassallis injicere ut latè tradit Eubaldensis *tract. de collect. n. 3.* Nicolaus Festas *eadem tract. part. 1. cap. 2. num. 1.* Flores de *Mena lib. 2. var. apud. 2. part. 1. §. 1. num. 11.* Masrill. *de Magistr. lib. 3. cap. 10. ex num. 219. cum pluribus seqq.* D. Joann. del Castill. *tom. 7. de tertiis cap. 41. num. 79.* & nos supra diximus. Varia tributa in Hispania Regnis inveniri constituta quæ diversam ÷ nomenclaturam, vel ratione causæ, & finis suæ institutionis, vel rei persolvendæ, aut temporis in quo solutio debet fieri, accipere: & communiter nostro idiomate Castellæ usurparunt: *Como son el Pechero, servicio ordinario; de quo in toto tit. 13. lib. 6. novæ Recopil. el maico, o marcaza, quod est quoddam tributum quod solvitur in mense Martii, la Martiniega, quod die sancti Martini debet persolvi, & ideò hanc nomenclaturam communiter usurparunt; de quibus, leg. 26. tit. 28. part. 3. ubi Gregor. Lopez, La Moneda forera, de quo tributo infra latius dicemus. La fonsadera cujus meminit, dist. leg. partitæ & leg. 34. tit. 18. p. 3. assi como darles heredamientos, o quitar les pecho, o de Huuste, o fonsadero, & cum tributis istius inventum, & qualitatem non satis perceperit Greg. Lop. ibi, non parum laboris & curæ mihi fuit istius rei lancem invenire.*

Gregor. Lopez itaque ubi proxime glossa verbo *fonsadera*, ita ait: *forte sic dictum; quia imponebatur pro versatis Castellorum vel exercitus; non est hodie in usu quod ego sciam.*

14 Sed certissimum ÷ virum genuina, & vera hujus tributi qualitas latuit: ejus antiquitas desumitur ex quodam vetustissimo privilegio, quod Rex Alphonius primus istius nominis, & Tertius Rex Legionensis (qui ob eximias ejus virtutes primus cognomentum Catholici meruit, in suis successoribus usque ad hæc tempora feliciter, & summa cum ratione conservatum) Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Valpuesta concessit: cujus litteram, è latino sermone in hispanicum conversam fideliter transcripsit Garibai, *1. tom. histor. Hispan. lib. 9. cap. 7.* & pro studio antiquitatum notitiam appetentium, eam hic inferere libuit, & sic se habet.

15 *Yo Don Alonso por la Gracia de Dios Rey de Obiedo, por el amor de Dios, y por el perdón de mis pecados, y por las animas de mis padres hago privilegio por testamento con consejo y consentimiento de mis Condes, y Príncipes Otero De Officialibus.*

*cipes a la Yglesia de santa Maria de Valpuesta; y a ti al venerable Juan Obispo, y maestro mio, assi de las cosas ganadas de la misma Yglesia, como de las que tus antecessores vno adquirido; y le doy tambien esta Yglesia, conviene a saver los propios terminos de Orondia hasta la fuente de Sanabria, y desde la fuente de Sanabria hasta Morales, y desde Morales hasta Rodel, y de Rodel hasta Penila; y de la otra parte hasta la fuente de Zembrana, y desde la fuente de Zembrana hasta la fuente de Busto y desde la fuente de Busto hasta Pina Rubia, y desde Pina Rubia hasta san Christobal, y de san Christobal hasta san Emiterio y Zeledinio por la calçada que va a val de Goloia hasta Guiniela, y de Guiniela lomo a lomo hasta lo alto de Pocos, y de Pocos hasta Pena alta con todos fuentes y lagunas, y prados con salida y buelta; y si alguno por algun homicidio o culpa se acojiere dentro de estos terminos, ninguno sea osada a sacarle de alli mas antes de todo punto seu ya salvo: y los clérigos de la Yglesia en ninguna manera respondan por ello; y demas de esto, si alguno fuere muerto entre estos terminos, ni los clérigos ni los legos que ay fueren vecinos, den razon de tal homicidio, ni por ninguna manera sea prenda de ay sacada. Y a lo de arriba se amade el lugar que se llama Lofacilla formal con sus terminos, y sus derechos, y Valla lumprios con sus derechos, y Fresno con los terminos llamados de Reantia hasta santa Maria subescus carrera, hasta el Vallejo de la fuente de la Hicedo, y do ay hasta la Calzado con sus montes, y fuentes y lagunas, todo enteramente. Y tangan demas de esto licencia de passar por todo mis montes, y por aquellos lugares por los quales otros passaren. Doy tambien el lugar que llama Pontacer, las Yglesias de san Cosme y san Damian; y san Esteban y san Zibrian, y san Juan y de los santos Pedro y Paulo, y san Caprasio con sus heredades, y terminos de Penna hasta el Rio de Oroncon; los molinos y prados, y buertos, y con sus pertenencias. Y tambien mando que tengan plenaria libertad para cortar madera en mis montes para labrar Yglesias y edificar casas, y para que mar, y para otra qualquier cosa necessaria en dehesas, y en los prados, y en las fuentes, y en los arroyos y en salida, y entrada sin montazgo, ni portazgo; y doy a esta dicha Villa, o monasterio, o Yglesias, o terminos sobre dichos, y a los que tu, y tus successores pudieredes allegar, y adquirir que no tengays Castilleria, o roncada, o fonsadera, y no padexcan injuria del sayon, ni por fonsado, ni por hurto, ni por homicidio, ni por fornicio, ni por otra alguna calumnia, y ninguno sea osado de los inquietar por fonsado, o anubada, o trobajo de Castillo, o servicio fiscal, o Real. Y la data dize fecha la carta del testamento debajo del dia que era doze de las calendas de Junio era de ocho cientos, y doze, Reynando el Rey Don Alonso en Obiedo. Quod utique Privilegium verum, & authenticum etiam referunt, & profitentur Morales *lib. 13. Hispan. cap. 15. & cap. 34.* Pater Anton. Yepes in *Chronica sancti Benedicti, tom. 3. centur. 4. sub anno 802. in fundacione Ecclesie de Valpuesta fol. 349.**

Ex quo utique desumitur quanta fuerit ÷ 16 hujus tributi antiquitas, si quidem secundum computationem annorum factam à Garibai privilegium prædictum expeditum fuit 21. die Maii sub anno Nativitatis Domini 774. & tempore

Alphonſi Catholici, vel ut Ambroſius, & Morales, & Yepes ubi ſuprà malunt tempore Alphonſi Caſti ſub dicto anno 802. quibus accedit Pater Mariana, lib. 7. *Chronica cap. 6.* (Sed hoc nihil ad nos) & in ipſo ſupponitur jam tale tributum eſſe impoſitum, ſiquidem ejus exemptio per prædictum privilegium Eccleſiæ de Valpueſta condonatur.

Licet tamen ex eo antiquitas nota fiat, non tamen in quo tale tributum conſiſtebat, vel ejus ſubſtantia ꝛ aperiatur, eam tamen ſignificat Garibai, ubi ſuprà in fine capituli, per hæc verba: *Aquel nombre de Fonſadera de que el Privilegio haze arriba mencion, era en eſtos tiempos, y en los de los Reyes Godos un genero de tributo uſado en Heſpanna, que era la reparticion y derrama en que contribuian los pecheros de eſtos Reynos para la paga y ſueldo de la gente de Guerra de las hueſtes, y exercios contra enemigos: y anſi en diverſos antiguos Privilegios dados por los Reyes, ſe halla hecha mencion de los nombres de fonſadera, y ſalir a fonſado era yr en perſona a la guerra y los que iban a fonſado, eran libres de fonſadero.* Hactenus Garibai, cui diligentiffimo & perſpicaciffimo viro ac magno antiquitatum exploratori libens adhæreo, ridiculum exiſtimans quod ab aliquibus ſine Autore vulgò jaçtatur *fonſadera* dici corrupto vocabulo ablata *A.* & dempta *L.* quia tributum tale ab Alphonſo Rege fuit impoſitum, quod ex dicto privilegio non ſignificatur, ſed potius (ſicut & alia tributa, de quibus ibi fit mentio) antea poſitum fuiſſe, & cum Zamalloa ac Garibai convenit Joannes Garcia de Nobilitate gloſſa 1. §. 1. n. 22. ibi: *etenim el cargo de yr en hueſte fere idem con el cargo de fonſado ò fonſadero el qual era, dare commeatum militi qui ſuo loco ſubiret munus militare.*

17 *El manténimiento ꝛ ò por el qual ſe entiende ſalir a los alardes, velar, rondar e yr en perſona a las guerras, guardar las puertas,* ut teſtatur Bobadilla lib. 5. *Politicorum cap. 5. n. 38.*

El Almonifazgo, y portazgo, quod idem eſt de quo loquitur, *lex 25. tit. 9. quæ incipit Almo jarife part. 2. leg. tit. 28. part. 3. leg. 4. tit. 5. part. 5. & in prædictis legibus,* Gregor. Lopez per varia Scholia, & tit. 24. & 25. lib. 9. *Recopil.* & plures leges de quibus in tit. 6. lib. 3. & tit. 11. lib. 6. & tit. 27. lib. 9.

Contribucion quod puto nomen genericum, quo vocabulo utitur, *leg. 15. tit. 4. lib. 4. de las ordenanzas Reales,* quæ eſt *leg. 17. tit. 18. lib. 9. Recopil.*

Derechos etiam nomen genericum, ut in *leg. 37. tit. 18. lib. 9. & in leg. 11. tit. 9. eodem libro,* & in pluribus relatis ab Azevedo in *reperitorio ejusdem lib. 9. derechos.*

Pedidos de quibus in *leg. 27. tit. 8. lib. 9. Recopil.* & paſſim in pluribus legibus, *ſub tit. 11. lib. 6. Impoſitiones,* nomen generale tributorum de quibus in pluribus legibus, *ſub dict. tit. 11. lib. 6. Recopil.*

Montazgo quod etiam ſolet vocari, *ſervicio de quo in toto tit. 27. lib. 9. Recopil.* cujus originem tradidimus, in *libro de paſcuis.*

Puertos y portazgos, de quibus in *leg. 6. tit. 28. part. 3. & leg. 5. tit. 7. part. 5. & leg. 8. tit. 83. part. 7.*

Rentas quo nomine utuntur, *lex 6. tit. 28. part. 3. leg. 2. tit. 13. lib. 6. Recopil.* & plures leges *ſub tit. 8. lib. 9.*

Tercias de quibus in *toto tit. 21. lib. 9. re-*

copil. quarum naturam & qualitatem cum diverſis quæſtionibus, materiam tangentibus, tum difficultibus, tum etiam in praxi utilibus mirificè, & ſumma cum diligentia illuſtravit D. Joann. de Caſtillo & Soto major, tom. 7. præct. per tot.

Sifas de quibus ꝛ loquitur *leg. 16. tit. 4. no. 18. va Recopil.* quod tempore Regis Alphonſi II. vel ut alii dicunt XII. originem habuit. Cui conſeſſum fuit in civitate Bergenſi ad certum tempus, Belloque contra Mauros durante, & deinde à reliquis Caſtellæ & Legionis civitatibus, oppidis & locis libenter admiſſum eſt, conſeſſum fuit inquam, quatenus in Hiſpania Regno illa patent, quæ ſola ſub illius Regis ditione erant, idque pro expellendis Mauris, & nominatim pro expugnatione civitatis Algericæ anno Domini 1342. ut patet ex *Chronica ejusdem Regis Alphonſi Undecim. cap. 262.* & referunt, ac id profitentur Parlador. lib. 1. *rerum quotidianar. cap. 3. in princ. num. 15. cum ſeqq. & Zamalloa in compendio Historiarum Hiſpan. lib. 14. cap. 17. ibi: que ſe ſe otorga con dificultad con condicion que ſolamente gozaſſe durante el cerco de Alguira, y que despues la Ciudad de Leon, y el reſto de los pueblos de los Reynos de Caſtilla y de Leon hizieron lo miſmo que las cavezas, concediendo al Rey Don Alonſo el decimo de veinte uno de alcavala, que despues con ſus neceſſidades de guerras vin a doblarſe eſte tributo.* Cujus etiam meminit Doctör Illeſcas Hiſpan. in *Pontificali hiſtor. lib. 6. cap. 19.* quos & alios ex noſtri juris profeſſoribus citat, & ſequitur Lafarte in *praſtatione ſui tract. decima venditionis parte, nu. 19. & 20.* ejusdem ſententia eſt Humad. in *leg. 45. gloſſa 3. num. 6. part. 1.* quamvis dicat hoc contigiffiſſe anno Domini 1380.

Addit tamen Lafarte Uſip. *num. 21. cum ſeqq.* quod poſtea anno Domini 1349. cum jam expugnata captaque eſſet Algeria, congregatis Compluti ſolemniſſimis comitiis ipſiſmet Regis Alphonſi eadem neceſſitate, & non modo durantiſſimis, ſed & creſcentiſſimis bellorum malis, & ex aliis cauſis relatis à Montalvo in *leg. 50. verſ. qui Pharaon, columna 4. verſic. dictum tributum tit. 6. part. 1.* iterum ſimpliciter conſeſſum ei fuit jus iſtud Alcavale & in Regale patrimonium, ſicut & cætera jura hæctenus inſtituta, perpetuo reductum, quod & refert Zamalloa in *compend. hiſtor. Hiſpan. lib. 14. in vita Regis Alphonſi undecimi, cap. 23. adonde doze que fue para cercar la Ciudad de Gibraltar, y que todo contradijo eſto al principio; pero que despues viſtas las notarias, y grandes neceſſidades del Reyno conſintió en ello; y lo miſmo hizieron los demas Reynos viſtas las cauſas legitimas, que el Rey representava; y no declara eſte autor que eſta conceſſion fueſſe por cierto tiempo ſenſalado como la otra primera, ſmo dize ſimplemente que ſe lo concedieron los Procuradores de cortes, y anſi le alega y ſigue en eſte ſentido, quæ ſimpliciter huic bis idem conſeſſum fuit hoc tempore Lafarte ubi ſuprà *num. 21.* in hac ſecunda conceſſione quæ ſimplex, & indefinita fuit, tota iſtius vis, & juſtitia conſiſtit.*

Qua verò ratione ꝛ hoc tributum noſtro Hiſpano ſermone vocatur *Alcavala,* tradit Lafarte *decima vendit. part. nu. 28. Parlador. lib. 1. rerum quotidianar. cap. 3. in princ. nu. 20.* Molina Theologus 3. *part. de Juſtitia, & jure diſputat. 663. num. 1.* Joann. Gutierrez de Gabellis *queſt. 2. ex nu. 13.*

Los

Los Millones, quod tributum inventum fuit anno Domini 1550. tempore Philippi.

20 Quæ quidem tributa in quibus ꝛ correfpondeant cenſibus & impoſitionibus à Romanis Imperatoribus indictis, quæ diverſa etiam nomina in jure ſortiuntur; qualia ſunt munera, tributa, vectigalia, gabella, centus, annona, functio, penſitatio, indictum, ſuperindictum, talia, præſtantia, collecta, pedagia, portoria, gindaya, angaria, perangaria, canon, videre poteris apud Otaloram 1. *part. cap. 2. in princ.*

21 Tributa autem hæc ꝛ ad triplicem reducuntur ſpeciem; nam alia ſunt perſonalia, alia patrimonialia, alio verò mixta.

22 Perſonalia ꝛ quæ ſolum perſonis imponuntur abſque patrimonii conſideratione, & in labore, & miniſterio perſonæ conſiſtunt abſque ejus ſumptu pecuniæ.

23 Realia, quæ imponuntur ꝛ Patrimonio ipſi, vel perſonæ ob res tantum, & eorum intuitu, & conſideratione.

24 Mixta ꝛ quæ perſonæ vel rebus inſimul imponuntur; ita ut debeat, & miniſterium, vel ſervitium perſonæ præſtari, & ſimul ejusdem perſonæ ſumptus, & pecunia, ut exemplis illuſtrat Hermodenianus, & Archid. alter in *leg. 2. & alter in leg. munerum, ff. de muneribus, & honor. Otalora ubi ſuprà dict. cap. 2. num. 2.* Nicolaus Feſtaſius *dict. tract. de Collectis & aſtmo part. 1. in princ. Petr. Gregor. ſyntax. jur. part. 2. lib. 18. cap. 12. & cap. 20.* Flores de Mena *dict. quaſt. 21. in princ.* ubi contendit collectas impoſitas perſonis pro rebus, ſive quantitas aliquando ſit major, ſive minor, contra aliquorum ſententiam nec eſſe munera mixta, & talia mixta munera à Republica Chriſtiana penitus obſoleviſſe, & inuſitata eſſe, ut latius per eum *num. 3. & 5.*

25 Tributa ergo ꝛ quæ in Regno Caſtellæ inve-niuntur, & omnia ac pleraque alia quæ ante dictis, & relatis nominibus ſignificantur ad perſonalia, & realia ſeu patrimonii reducuntur.

26 Ex perſonalibus ꝛ tamen poſſimum, & anti-quiffimum inventum eſt illud quod communiter vocamus, *la moneda forera,* ſolvitur enim pro ſingulis capitibus, ut apud Romanos cenſus capitis fuit conſtitutus, de quo, in *leg. fin. ff. de cenſibus, & in leg. ult. Cod. de annonis.*

27 Ita & eodem modo ꝛ in ſolutione iſtius tributi, *de la moneda forera,* non habetur conſideratio patrimonii, ſed tantum capitis, præſtatur enim in recognitionem Domini, & juris Regalis, ut expreſſè colligitur, *ex leg. 10. tit. 18. part. 3. ibi, Non otroſi non es quito de la moneda por tal carta, fueras en vida de aquel Rey que le haze aquel quitamiento, ſino dize en ella que le quita por ſiempre. Ca moneda es pecho que toma el Rey en ſu tierra apardatamente en ſenſal de Sennorio conoxido, & facit textus in leg. 1. & fere per totum tit. 33. lib. 9. recopil. ibi: Por que la moneda forera ſe acostumbra pagar a nos en nueſtros Reynos de ſiete en ſiete annos en reconozimiento del Sennorio Real, ſegun que la ſiempre dieron y pagaron.* Et ita obſervant Otalora *dict. cap. 2. num. 8.* Joannes Garcia de nobilitate gloſſa 7. *num. 2. & gloſſ. 1. §. 1. num. 18.* Flores de Mena *dict. lib. 2. quaſt. 21. numer. 128.* & ita obſervat Otalora *de nobilit. 1. part. cap. 2. ibi: Y a mi parecer tambien cy ſe podria llamar, tributum capitis, la moneda forera que ſe paga a ſu Mageſtad y a los Reyes de Caſtilla de ſiete en ſiete annos medio Real de ca-*

da caveza, ò caſa. Non habita conſideratione ad patrimonii ſubſtantiam, ſicut in tributis patrimonialibus, ſed ad capita, vel perſonas; quia datur in ſignum recognitionis Regalis tempore quo in Reges recipiuntur. *Y aſi la Reina Donna Maria mujer del Rey Don Sancho hijo del Rey Don Alonſo el Sabioa, legava por principal ragon, y cauſa para defender el Reyno a el Infante Don Fernando ſu hijo, que fue el que dizen murio emplacado que el Infantes, Don Juan y los otros Infantes tios de ſu hijo, y los Procuradores de los Reynos, avian reconozido a ſu hijo por Rey, y en ſenſal de reconozimiento le avian pagado la moneda forera en las cortes de Valladolid, Lafarte de decima vendit. parte in præſtatione, n. 15. Joannes Garcia de nobilit. gloſſ. 1. §. 1. nu. 18. Azeved. in leg. 33. titulo 33. lib. 9. Recopil. Flores de Mena dict. lib. 2. var. quaſt. 21. §. 3. num. 128.*

Unde ex hoc provenit, licet quis exemptus ꝛ fit ex privilegio ſpeciali Principis à tributis, non cenſetur ab hoc monetæ foreræ cenſu exemptus, ut expreſſè cavetur, in *leg. 10. tit. 18. part. 2.* ubi Gregor. Lopez, Joannes Garcia ubi ſuprà, Azeved. in *dict. leg. 33.* & niſi expreſſè dicatur, non cenſetur perpetua, Azeved. in *leg. 2. num. 2. tit. 1. lib. 6. Recopil.* & nullus ab hujus ꝛ tributi præſtatione excuſatur, nec propter ætatem, nec ſexum, cum debeat in ſignum recognitionis, ut in *leg. ætatem, ff. de cenſibus,* nec præſcriptione acquiri poteſt ejus exemptio, etiam immemoriali, ut in *leg. competit cum ibi notatis, Cod. de præſcript. 30. vel 40. annor.* Franciſcus Baldus in *tract. de præſcript. 2. part. princip. 2. quaſt. 7.* & facit textus in *leg. 6. tit. 29. p. 3. & in leg. 2. tit. 15. lib. 4. Recopil.* ibi: *Y aſi miſmo lo que las leyes dizen, que las cosas del Reyno no ſe puedan ganar por tiempo, ſe emienda de los Pechos, y tributos a nos debidos.* ubi notat Azeved. n. 41.

Quod ſecus erit in aliis tributis, ut puta in *el ſervicio Real,* y extraordinario, & in Vectigalibus, nam talis ꝛ exemptio conſuetudine, vel præſcriptione immemoriali rectè poterit induci, ut notant ſuprà citati, præſertim Flores de Mena ubi ſuprà *num. 132. in fine.* Aviles in *capitibus pratorum cap. 12. verbo Alcavalas,* Lafarte de *decima vendit. part. cap. 19. num. 6. & 7.* & quomodo hæc præſcriptio contra Regem poſſit induci, diſputat ſatis utiliter Gutierrez *lib. 1. præct. quaſt. 84. & quaſt. 85. cum ſequentibus.*

Verum ex privilegio ꝛ Principis rectè poterit ꝛ quis eximi ab hoc tributo monetæ foreræ, & alio quovis capitis cenſu, ut expreſſè per varia jura firmat Burgos de Paz *conf. 45. & 46.*

Quin imò per viam nobilitatis ꝛ hanc exemptionem præſcriptione acquiri poſſe contendit etiam Flores de Mena ubi ſuprà *num. 134. per textum in pragmat.* Joannes Garcia *gloſ. 19. ubi ſuprà,* Otalora in *tract. de nobilit. part. 4. cap. 6.* licet contrarium poſtea obſervet Joannes Garcia *gloſſ. 21. num. 75.* quos pro reſolutione videre poteris.

Tributi etiam ꝛ Capitis vim, & ſpeciem conſtitinet tributum quod communiter vocamus *de la Martiniega,* quod etiam aliquibus in locis ſolet perſolvi pro capite uniuſcujuſque vicini, & contributio tantummodo fit duodecim marapetorum, & vocatur vulgò, *Martiniega;* quia in die ſancti Martini uniuſcujuſque anni cedit ſolutio, ut docet Otalora *dict. part. 1. cap. 2. num. 11.*

34 Ex realibus verò vel patrimonialibus tribu-
tis potissimum est in Regno Castellæ illud quod
communiter vocatur *servicio ordinario y extra-
ordinario* & aliis *pechos*, y *derechos Reales y
concejales*, y *pedidos*, ut in *leg. 5. tit. 9. lib. 6.
novæ Recopil.* quod prosequuntur Otorala, Joannes
Garcia, & Flores de Mena ubi *suprà*.

Tertio constituo quod ad hæc tributa perso-
nis, & rebus indicenda, & distribuenda, & pro
eorum exactioe facienda, & ne quid in fraudem
patrimonii Regis fiat, & integrè ab omnibus tri-
buta persolvantur, solebant publicè nominari an-
tiquitus quidam tributores, qui personarum,
& bonorum descriptionem faciebant, ut in *leg.
2. §. post deinde, ff. de origine juris, leg. omne
territorium, Cod. de censibus & censitoribus perso-
narum*. Cum singuli vicini, cives, aut municipes
in sua tribu, centuria, vel dare nomina sua, uxori-
um, liberorum, libertorum, servorumque suo-
rum, item cujusque ætatem, & quam urbis Re-
gionem habitarent, profitebantur: bonorum verò
prædia sua tam urbana quàm rustica, servori-
um pecudumque numerum, fundorum instrum-
enta, supellectilem, pecuniæ denique quanti-
tatem describentur ad hoc, ut pro cujusque fa-
cultatibus tributum imponeretur; quæ descriptio
vulgò se lama, Padron, ò encavezamiento, ò taf-
sacion de las haciendas para repartir el Pecho, &
36 qui hanc tributorum, & bonorum descriptio-
nem juratam fieri præcipiebant, Censitores, seu
Censores appellabantur, teste Aulo Gellio *lib. 4.
cap. 20.* qui quidem censibus etiam colligendis
præerant, judicabant, & disponebant super his:
adde quod prædia vendebant ob censum non
solutum, *leg. formam §. illam leg. cum possessor.
§. pro pecunia, ff. de censibus, & in leg. cense-
re in ff. de verbor. signific. ubi Glossa docet, Ac-
curfius, & Lucas de Penna in Rubrica Cod. de
censibus, & Censitoribus lib. 11. Lucius Fenes-
tella in tract. de Magistratibus cap. 17. Petrus Gre-
gor. *syntag. jur. lib. 47. cap. 16. per tot.* præci-
puè *num. 28.* qui etiam puniebant Provinciales
si in census adæquatione, & solutione fraudem
commitebant. *leg. 2. cum duobus seqq. ibi: Estos
eran como si oy se diera comission a algunos para
que fuesen Juezes del Pecho Real, ò alcavala, y
otro tributo para hacer tassar las haciendas de los
pechos que los deben, para que acada uno se repar-
ta conforme a su hacienda por sus padrones, y que
se cobre de ellos; lo qual todo junto oy no haze una
persona ni dos, sino que unos tassan y otros repar-
tan, y otros cobren; y en esto ay diversas costum-
bres en diversos pueblos, ut infra dicemus.**

37 Erant etiam olim tributores eidem ferè
ministerio & muneri interviens, qui homines, &
territoria peræquabant, bona existimando, taxan-
do, & emendando, ut relevarentur prædia, &
bona quibus onus tributii gravius impositum erat,
& ut gravarentur ea quæ levius erant existimata ut
æqua, & justa fieret census impositio, & solutio
ut notant glossa, & alii in *diçt. Rubric. Cod. de cen-
sibus, & censitoribus, & peræquatoribus*.

38 Differabant autem Peræquatores à Censitori-
bus de quibus *suprà*, in eo quod Peræquatores
jussu Censitorum suum munus exequabantur, *diçt.
leg. formam, §. illa, ff. de censibus*, ubi glossa
verbo *censitor*, qui etiam Discursores appellaban-
tur, ut in *leg. peræquatores ac discursores, diçt. tit.
Cod. de censibus, & censitoribus*, & in nostra His-
pania Peræquatores tributorum, vel eos quos com-
muniter dicimus *Repartidores*, sentit Joannes Gar-
cia de nobilitate *gloss. §. num. 10.*

Tandem & huic incumbebant alii Republicæ
officiales Inspectores tributorum, qui per Cen-
sitores nitebantur ad inspicienda Provincialium
prædia, an scilicet recte, & justè essent adæ-
quata, æstimata, & taxata à Peræquatoribus,
ut in *diçt. leg. peræquatores, leg. sancimus 6.
Cod. de advocatis diversorum judiciorum leg. qui
gravatos Cod. eodem*; de cujus textus intellectu
& praxi infra agendum est. Notat Licenciatus
Garcia Toletanus in *lucerna juris super diçtum tit.
de censibus & censitoribus*, ubi ait: que estos oy
se pueden llamar vehedores de la tassa de las ha-
ziendas, y repartimiento del pecho, alcavala, ò
encavezada, ò otro tributo Real para desagaviar
a los que en esto o estubieren. Quibus sic con-
stitutis & prælibatis ad instar prædictorum offi-
cialium etiam in Regno Hispaniæ præcipuè Cas-
tellæ sunt quidam ministri publici deputati, qui
vulgò *Empadronadores* vocantur, de qui-
bus est noster sermo, & potissimum hujus capi-
tis thema; quos in unoquoque oppido, & si-
mil Collectorem tributorum tributorumque con-
silium, aut Decuriones nominari debere, & for-
mam nominationis cum obligatione juramenti &
ministerii impertiendi constituit, *lex 8. tit. 33.
lib. 9. Recopil. ibi: Mandamos por que los
maestros arrendadores sepan quales son las per-
sonas que han de pagar la moneda. Mandamos
a los Alcaldes, y Alguaciles, Rejidores Jura-
dos de los Concejos do se ha de cojer la dicha
moneda, sean obligados de poner un Empadro-
nador en cada collacion, y un Cojedor que la
coja, y que sean vicos, y abonados, los qua-
les tomen juramento en forma, que bien y fel-
mente haran los dichos Padrones, y cojeran los
maravdes de ellos, los quales dichos Empadro-
nador y Cojedor sean obligados los dichos Con-
cejos a dar dentro de tercero dia despues que
fueren requeridos per los dichos arrendadores,
y sino los dieren en pena de su reveldia, les
paguen ducientos mar. y pierdan los officios, por
aquel anno, y que los dichos arrendadores pue-
dam tomar en cada Villa, ò lugar un Empa-
dronador, y Cojedor que sean vecinos si abona-
dos, y que juren en la manera que dicha es,
y que los dichos Concejos y Justicias compelan
los que ansi nombraren, que aceten y usen de
los dichos officios so la dicha pena, y que den-
tro de seis dias el dia que fuere puestos los Em-
padronadores hasta sei dias primeros siguientes
sean tenidos atener hechos los dichos padrones
y entregados a los dichos Cojedores so pena de
los dichos ducientos mar. para los dichos arren-
dadores, y que los dichos Cojedores cojam lue-
go los maravedis de los dichos Padrones y los
den cojidos hasta veinte y dos dias primeros si-
guientes a los dichos arrendadores, ò Recep-
tor, y sino los dieren al dicho plazo, que sea
presso el tal Cojedor en poder del recaudador,
y entre tanto le vendan sus bienes, muebles y
raices segun que por maravedis de nuestros ha-
very no solo reciva en excepcion alguna salvo pa-
ga, ò quita que muestre dentro de tercero ò nue-
be dias segun fueren los bienes muebles, ò rai-
ces que se ubieren de vender, y sean pagados los
dichos arrendadores, ò recaudadores y si el tal
Cojedor no fuere abonado, el Concejo ò colla-
cion que lo passiere paguen lo que el fuere alcanza-
do y para ello les sean vendidos sus bienes muebles
y raices los muebles al tercero dia, lo rayzes a
nuebe dias sin que aya otro plazo, ni delacion al-
guna. Y mandamos a los dichos oficiales que si al-
guno fuere revelde en pagar que ayuden al dicho
Cojedor, a que sea luego pagado, sino ellos sean
obligados a los pagar con las cosas, y el doblo,
y mandamos que ninguno de dichos Concejos deje
de dar los dichos Empadronadores y Cojedores;
por que digan que estan en uso y costumbre de los
noder ni nombrar, ea nuestra voluntad es que nin-
guna Ciudad, Villa, ò lugar, ni poblacion se ex-
cusen por Carta, ni por Privilegios que tengan en
esta razon por uso ni costumbre, ni por otra ra-
zon alguna so la dicha pena de los cientos mara-
vedis, docet Flores de Mena *diçt. q. 21. §. 3.
n. 106.**

Illi ergo Censitores, vulgò, *Empadronadores*
postquam legitime nominati sunt secundum for-
mam diçtæ legis Regiæ debent facere tribu-
tariam, seu matriculam vulgò *Pa-
dron* ad impartienda vicinis tributa nempe, el
servicio Real, moneda forera, & alia jura redi-
tualia, quæ Principi, vel Concilio solent sol-
vi, ut in *leg. 1. Cod. de ex. Honoribus, lib. 10.* ubi
notat Joannes de Platea, & in *leg. 23. tit. 88. part.
3. ubi Gregor. Lopez verbo, Tal padron, qui
Estimam* tributorum debet esse solemniter, authenticus & pub-
licus, ut contendit Joannes Garcia ubi *suprà*
*leg. gloss. 4. num. 31. versic. estimamus nunc quar-
tum*, & talis descriptio tributorum sive matricula vel parti-
tio debet postquam facta fuerit, approbari à Ju-
dice, & Decurionibus; sic Festas, in *tract. de asti-
mo, & collectis part. 2. cap. 1. per totum*, cujus
formam, & modum in partiendo tributo capitulis
monetæ nempe foreræ tradit, *lex 10. tit. 33.
lib. 9. Recopil. ibi: Tenemos por bien que los Em-
padronadores hazedores de los padrones de la
dicha moneda, empadronen por calle abita a to-
dos y qualesquier personas que hubiere en el lu-
gar y collacion do fuere, Empadronador nombra-
do por nombre al hijo dalgo por hidalgo y al cle-
rigo por Clerigo, y al Pechero por Pechero, y
al concioso por cierto, y qui en no tubiere con-
cencia que de pongar por no Concioso; y si por ven-
tura el Empadronador encubriese alguna cosa de
lo que dicho es, mandamos que las personas que
asi no fueren Empadronadas y encubiertas, que
pechen su pecho sencillo, aviendo contra y dere-
cho por las pagas, y el Empadronador que le
no empadronare que peche al nuestro arrendador
todo lo que de esta gissa encubriere con el do-
blo.*

Quod quidem tributum esse personale sit, &
capitis, & in cognitionem Domini inventum,
ut *suprà* diximus; id tamen qui pauper tributorum
est, persolvere non tenetur, ut docet Festas, *diçt.
tract. de astimo, & collectis, part. 4. cap. 2. n.
6. Aviles 19. in capitibus Prætorum cap. 33.
verbo Fobres n. 4. Avendan. in 2. p. Prætorum
cap. 33. nu. 33.* quod innunt apertè *lex tit. 33.
& leg. 10. & 11. tit. 18. lib. 9. Recop.* ubi dicitur
quod Censitor, vel Peræquator vulgò el
Empadronador, & in descriptione vel matricula
scilicet, en el padron de la moneda forera, scri-
bit debitorem cum bonis, & quod non occultet
bona, & quod habeat mobilia, & immobilia,
quod superfluum esset, & impertinens sta-
tutum pro capite, vel persona qualibet esset so-
luturus, ut concludit Flores de Mena ubi *suprà*
num. 129. ubi ait quod Pauper in proposito dicitur
ille qui ostiatim victum quaerit, vel qui die-
tim laborat & non habet bona mobilia, vel
immobilia per textum in *leg. 4. tit. 14. novæ re-
copil.* si enim aliqua bona habet etiam si sint par-
vi valoris persolvere debet ex Festario ubi *suprà* n.

60. & ex Roland. à Valle *conf. 66. lib. 1.*

Unde specialiter statutum est quod talis Cen-
sitor, Peræquator vulgò *Empadronador* nomi-
nem scribat in dubio statu pauperis vel ha-
bentis bona unde solvat, sed cum distinctione,
*leg. 10. diçt. tit. 33. lib. 9. ibi: Mandamos que
los Empadronadores sien los Padrones que die-
ren a los Cojedores para los cojer, y pusieren al-
gunas personas por dudosas, y dixeran que no sa-
ven quien son, ni les faven quantia tenemos por
bien; que si fuere probado con dos testigos de
buena fama del dicho concejo ò collacion, que la
dicha persona que assi passo por dudosa y no con-
ciosa, avia en el dicho tiempo que el dicho pa-
dron fue hecho, bienes, raices ò ganados, ò otras
bienes muebles que publicamente parecian ser su-
yos, que el tal empadronador, ò empadronado-
res que por los que assi parecieren dudosos, que pa-
guen la pena bien assi como si las encubriesen;
ca manifestamente parece el engaño, pues allego
ignorancia de las cosas publicas, y si de esta gissa
no se probare, que el dicho empadronador no cai-
ga en pena alguna, pero si el arrendador entendie-
re que no lo puede probar; y lo quisiere dejar en
juramento del empadronador, y el dicho empadro-
nador hiziere juramento en forma, debida que al
tiempo que hizo el dicho padron, no sabia ni supo
de bienes algunos de la persona que puso por no
concioso, que no sea tenido a pena alguna.*

Sed in aliis tributis, nempe in el *servicio
ordinario y extraordinario, pecho que se paga de
los bienes*, & attenda consideratione ipsorum
ad faciendam descriptionem, vel impartitionem
vulgò *Padron*, forma legis *4. tit. 14. lib. 6. Re-
copil.* servanda est, quæ omnino est videnda,
& attendenda, & ad æstimum faciendum debet ci-
tari Syndicus, vel Procurator oppidi, ut tradit
Festas ubi *suprà*, & cum eo Flores de Mena
num. 107.

Et ad talem æstimum faciendum tributores
possessores manifestare bona sub fide juramenti,
& debet fieri de omnibus bonis, ut colligitur ex
*leg. formulam §. 1. cum sequentibus, ff. de cen-
sibus, Nevicanis consil. 67. nu. 10. Menaoch. con-
sil. 75. eodem nu. 10. lib. 1. Rolandus diçto con-
silio 66. & Festas ubi supra.* Licet in aliquibus lo-
cis consuetudine obtentum est, quod non fiat
æstimum, sed Censitores vel Peræquatores ad bo-
num oculum, ut vulgò jacetur, arbitrii distri-
buunt, & facultates ac bona æstimant: quæ con-
suetudo servanda est, ut cum Bart. & Festas tra-
dit Flores de Mena ubi *suprà num. 108. in fine.*

Regulariter autem in æstimo tributorum
fieri per as, & libram, quod vulgò dicitur, *Por
millares leg. 20. tit. 32. part. 3. ibi: entonces de-
ben los moradores de aquel lugar Pechar comun-
mente cada uno por lo que huviere, ubi Gregor.
Lopez glossa verbo por lo que huviere. Aviles in
capitibus Prætorum cap. 34. verbo alivien. Avendan.
diçt. cap. 14. n. 2. Azevedus in leg. 3. diçt.
tit. 14. num. 1. & 2. Flores ubi supra numer.
109. omnino videndus, qui hoc ampliat, & li-
mitat.*

Sed præcipuè limitatio oritur, ut prædicta so-
lutio non procedat, quoties in modo collectandi
specialis sit consuetudo; vel ex impartitione per
as & libram possit resultare inæqualitas, aut quod
jus in præjudicium incolarum, ut rectè consi-
derat, *lex 3. diçt. tit. 14. lib. 6. novæ Recopil.*
quæ sanè in proposito est attendenda, & litera
ejus sic se habet: *Por quanto nos ha sido hecha
relacion que en muchas Ciudades, Villas, y lugares
de*

de estos Reynos los buenos pecheros pagan los servicios que nos son otorgados por cannamas y pecherias, y no por la hacienda que cada uno tiene, y que cada cannama está tasada en unas partes a veinte mil mar, y en otras a treinta, y quarenta, y a mas y a menos que en otras partes se pagan por cavezas; y desta manera pagan tanto los pobres como los ricos, y que en otras partes se pagan por haciendas; y assi los que tienen cantidad de hacienda pagan tanta parte de los dichos servicios que no lo pueden sufrir, y en poco tiempo podran empobrecer, y nos ha sido supplicado lo mandásemos remediar. Por ende a nos place de lo así hacer, y por remedio de ello mandamos que en cada Ciudad o Villa de estos Reynos que fuere Caveza de Jurisdiccion, o jurisdiccion por si, donde hubiere, o se pretendiere haver alguna duda, o debate cerca de lo que dicho es o de alguna cosa de ello, se junten las Justicias y Regimiento, y llamen al Procurador del comun y a sus buenas personas de los buenos hombres pecheros dos de los mas ricos, y dos de los medianos, y dos de los meneres, y si la tal Ciudad o Villa tubiere tierra, llamen los Procuradores, o seis meros de la tierra y otras seis personas de los dichos tres estados y todos juntamente vean, y averiguen de que forma y manera se han echado, y repartido y pagado hasta aqui, y se hechan y reparten y pagan al presente en la tal Villa y su tierra los maravedis que a los dichos buenos hombres Pecheros han cavido; y les han sido echados, y repartidos para la paga de los servicios que se han otorgado en estos nuestros Reynos, y para las otras cosas que se han ofrecido, y si se reparten por cannamas, o pecherias o por haciendas, o por cavezas, y de que manera, y en que cantidad está tasada cada cannama, y pecheria, y si de la manera y forma como se reparten y pasan los dichos tributos agravan algunos de los estados de los dichos pecheros, y alli todos juntamente comuniquen, y confieran, y platiquem que forma y manera es la que de aqui adelante se debe y puede tener, echar, y repartir, y pagar los dichos servicios y derramas, y si hubieren de pagar por cannamas, o pecherias, de que cantidad, o numero sera cada cannama, y pecheria, y de que manera se han de tasar las dichas haciendas para poner quantia a las dichas cannamas de forma que todo ello se haga bien; y juntamente para que cesen los dichos pleitos, y debates y siendo todos conformes de un acuerdo y parecer lo embien ante los de nuestro Concejo, para que se confirme, o emmiende, y sino se pudieren conformar, embien los votos, y pareceres de la dicha Justicia y Rejidores, y Procuradores y personas, y de cada uno de ellos por si, y particularmente con los motivos que tienen; para que todo ello visto se provea en ello como convenga, al servicio de Dios y al nuestro; y al bien, y sosiego de los dichos hombres buenos, y para que esto se haga, assi mandamos que se den y despachen nuestras cartas en forma. Et ut inspiciatur quod fieri solitum est, semper recurritur ad æstimum antiquum, ut in leg. incola, ff. ad municipal. ubi notanter Bald. in leg. 1. §. quibus, ff. quod cuiusque univers. nomine, Azeved. in dicta leg. 3. dict. tit. 14. n. 4.

50 Qui autem immunes sint † ab istis tributis, & excusentur ab aliis collectis, non est nostri instituti referre; pro quibus videnda sunt leges, dict. tit. 14. & de eis agunt Azevedo,

Flores, & alij ubi supra, Otalora & Joannes Garcia in suis tractat. de nobilitate.

Si autem Peræquatores † isti, Descriptores, vulgò Empadronadores inæqualem partitionem, aut descriptionem quoad tributum in bonis, vel persona fecerunt, poterit utique gravatus duplici remedio uti, ut in leg. qui gravatos, Cod. de censibus, & censitoribus, lib. 6. de appellatione querelæ; quod ad longum profequitur eleganter, & copiosè Joannes Garcia dicta gloss. 5. num. 11. & 17. Avendan. dict. cap. 14. Prætorum, num. 36. lib. 2. eleganter Bobadill. lib. 5. politicorum cap. 5. nu. 35. ibi: Perè si no pudiere ser tan al justo el repartimiento, y si agraviaren las partes de el, como suelen; pueden hacerlo dentro de un anno, aunque se passe el quinto dia para apelar, y si es memor o absente el que se agravia, debe ser oydo aunque sea pasado el anno, el correjidor con asistencia de los mismos repartidores, sin causar nuevo processo, ha de desagraviar y hacer justicia a los que estan muy cargados; y los repartidores no queden sin el mudar ni alterar en cosa alguna el primero repartimiento: y lo que se determinar sobre la di. ha revista, se ha de executar sin embargo reclamacion, o apelacion: ubi docent intra quòd tempus debeat uti quis utroque remedio. Egidius Thomat. in tract. de Collectis, §. renta, proxima discursione num. 36. etiam si æstimatione bonorum facta, onus imponatur, & gravamen fiat, debeat statim auferri, vel expectabitur alia descriptio, tradit Geraldus singular. 10. & utrum revisione facta, possit iterum peti, ut revideatur descriptio, nempe ei padron, tradit Lafarte decima vendit. part. cap. 18. nu. 91. & de hac æstimatione bonorum facienda plura tradit Roland. num. dict. consil. 6. num. 52. & quomodo proditur ubi non adest æqualitas, vel populi sunt sine vicinis, decidit textus in leg. 4. & 5. tit. 9. lib. 7. Recopil. ubi Azevedo. Et quid † si bona posita in æstimo crescant, 52 ultra æstimationem in ea factam, an impartitio tributi debeat augeri, vel minui, disputat Egidius ubi supra num. 7. Flores de Mena ubi supra nu. 169. ubi ait quod in hoc Regno usu receptum est quod de biennio in biennium, aut de triennio in triennium revideatur æstimum, & ob novum accidens corrigatur, & emendatur, & ibi allegat, dict. leg. 4. & 5. dict. tit. 14. lib. 6. Recopil. Azeved. in dict. leg. 3. eodem tit. num. 23.

Istud autem æstimum † vulgò Padron, licet 53 publicum, & authenticum, non probat nec dominium, nec possessionem bonorum, ut in leg. si pater ubi DD. Cod. de rei vindicat. Felinus in cap. cum causa n. 2. de probationibus, Aymon. Craventa de antiquitate temporum §. quanto limitatus nu. 71. part. 1. Parisius conf. 104. nu. 169. Philippus Corneus conf. 304. lib. 1. Geronimus de Monte in tractatu de finibus regundis, cap. 64. quod procedit contra tertium, secus verò quando in personas in illo æstimo comprehensas, ut notant supra relati.

Verum † quando æstimum producitur unà cum 54 solutione census, & collectarum, tunc rectè probat locum, vel villam solventem censum vel collectas, esse de dominio illius loci cui solutio fit, docet Alexander conf. 35. viso processu, num. 4. vol. 4. ubi allegat textum in Authentico quibus modis naturales efficiantur legitimi, §. si quis igitur ex qualibet, ubi glossa in versiculo persolvatur, & Bald. in leg. 3. Cod. de natural. liberis, Geronimus de Monte ubi supra nu. 4. Josephus Mascard. conc. 274. vol. 1. de probat. ubi ait quod licet regu-

regulariter æstimum non probet, attamen non leve, nec mediocre probationis signum & argumentum est bona in illo descripta illius esse cuius est æstimum, vel liber Catastri. Profequitur latè Mandelus Albenfis consil. 34. num. 11. & 12. præsertim si talis liber æstimi inveniatur penes egregias personas, & illustres; Barbatia conf. 6. lib. 9. nu. 2. vel in archivo publico sit collocatus: Bartol. in leg. juris Cod. de agro deserto lib. 11. quod profequitur Mascard. ubi supra & in conclusione 664. vol. 2. qui per librum æstimi qualitatem bonorum ad hoc ut censeatur tributaria vel libera, probari affirmat his verbis: illud postremo consequitur, Codicem æstimi bona in illo præscripta, oneribus obnoxia esse probare inter easdem personas ejusdem territorii, si auctoritate publica confectus sit, servatusque à publicis personis, secus si alieni territorii, ita confirmant Nicolaus, & Baldus in leg. in principio Cod. de probationibus accedit Alexander, in authentico si quis in aliquo fallentia 6. num. 6. Cod. de edendo, ut & respondit Romanus conf. 105. viso themate in fine, quod etiam observavit Joannes Andreas in additionibus spec. in tit. de instrumen. edict. §. nunc dicendum in dictione magna verficul. quintum supputatum; ad quod hoc aliaque multa cumulantur à Socino Seniore in consil. 187. col. 6. verfic. fed præmissa vol. 2. quod idem videtur sensisse consulendo Abbas in consil. 34. quamvis eruditio, num. 11. cum sequentibus, ut etiam idem Festasius comprobatur ubi supra num. 66. verfic. postremo queritur cum seqq.

Sed quod ad statum descripti & positi in æstimo publico inter plebeios, cum impartitione tributi vel census, vel cum nota marginali qua solet ibi apponi nempe P. quod idem est que Pago: vel inter nobiles aut exemptos à tributis impartendis, utrum tale æstimum, nempe Padron probet præsumptivè, & constituat quem in possessione illius status eorum inter quos descriptus reperitur, disputat omninò videndus Otalora de nobilitate 3. part. cap. 4. copiosè & summa cum distinctione Joannes Garcia qui Otaloram carpit ubi supra glossa 4. per totam, quos in proposito videre poteris.

Illud autem advertas velim quod adeo publicum 55 cum & necessarium † communiter reputatum fuit horum Censitorum, nempe Empadronadores, officium, quod nullus ab eo excusari potest; circa quod notabilis est, lex 21. tit. 14. lib. 6. Recopil. ibi: Por que las muchas cartas de franquenzas y excepciones que los Reyes nuestros progenitores y despues nos avemos dado a muchos Pecheros de nuestros Reynos para que no sean empadronados ni cojedores, ni tutores, ni guardadores de Guernanos redundan en nuestro de servicio y en danno de los otros pecheros donde los tales exemptos viven; por ende nos revocamos todas las dichas cartas de franquenzas que todos los dichos nuestros proxenitores, y nos ayamos dado a qualesquier personas sobre la dicha raxon, aunque contengan qualesquier clausulas derogatorias y otras firmezas, y queremos que no gozen de ellas salvo aquellas que los derechos y Reyes de nuestros Reynos, excusan de las tales cargas, y officios, y que de aqui adelante no daremos, ni libraremos tales cartas; y si las dieremos, que no valan asi como aquellas que son dadas en danno de muchos, y contra el bien publico de nuestros Reynos, como quiera que contengan qualesquier clausulas derogatorias, o firmezas.

Tandem etiam in Regno mittuntur † Discursores à Præstantissimo Rege nostro, ut querelantibus de injusta, vel inæquali partitione, justitiam exhibeant, de quibus loquitur lex 28. tit. 13. lib. 8. Recopil. & plures quæ inveniuntur, sub dict. tit. 14. lib. 6. sed de his nihil ad nostrum propositum spectat.

57 Descriptiones autem vicinorum † vulgò Pa-drones debent in libro Concilii cujuslibet oppidi scribi per ejus tabellionem, non verò per alium, ut in leg. 26. tit. 25. lib. 4. recopil. Cujus legis decisio in proposito notabilis est, & admodum observatione digna, ex rationibus in ea adductis, quæ sic se habet: Otrofi mandamos que los Scrivanos de los Concejos.

CAPUT XXI.

De publicis Menforibus agrorum, navium, & aliarum similitum rerum, & Architectis publicis, vulgò Alarifes.

SUMMARIUM.

- 1 Agrimenforum officium publicum & ad plura utile & necessarium est.
- 2 Mensura inventio antiquissima est.
- 3 Numam Pompilium mensura inventorem asserentes Autores refelluntur.
- 4 Mensura ministri speciales quare & quando fuerint designati.
- 5 Menfores agrorum nullam habent jurisdictionem, & sunt diversi à iudicibus & Arbitris terminorum & finium, sed eis tantum adsunt quasi testes ad questionem dirimendam.
- 6 Agrimenfor non eligitur, ut probetur per illum possessio seu dominium agri; sed quando probata jam possessione, ignoratur quantum quisque possideat, tum adhibetur ad declarandos terminos.
- 7 Agrimenfor tenetur jurare præsentibus partibus de bonè & eleganter officio exercendo & mensurando.
- 8 Agrimenfores non debent jurare quod præcisè dicturi sint veritatem, sed secundum iudicium suum.
- 9 Agrimenfor qui in principio suæ nominationis ad officium, publicè juravit, an & quomodo teneatur jurare dum de consensu partium electus est.
- 10 Mensuram, ut faciat Agrimenfor, debent citari partes & eis assignari certus dies; & si citate partes non vadent ad locum mensurandum, poterit ipse mensuram facere.
- 11 Mensura agrorum frequenter fit utriusque partis impensa, etiamsi una pars non solum non expetierit Menforem, sed etiam expressè contradixerit nominari.
- 12 Mensurarum varia genera assignantur.
- 13 Stadium quot passus contineat.
- 14 Pes genus mensura quot palmos & digitos habeat.
- 15 Palmus quot contineat digitos, & dodrans palmos.
- 16 Mensura, ut aptius significetur, & renuntiatio facta per Agrimenforem à iudice percipi & intelligi possit, quedam advertuntur

- numur circa denominationem partium fundi.
- 17 Mensura ordinata ad palmos & canas seu alias, quomodo sit facienda.
  - 18 Mensura quae sit ex dispositionibus legis, vel hominis conventionem, an debeat fieri per terram recto tramite; vel per terram secundum vias frequentatas, an per aëra recto tramite.
  - 19 Mensura altitudinis qualiter consideretur & faciendus sit.
  - 20 Jugerum seu fundorum mensura debet fieri secundum formam & modum delineationem & computationem loci ubi praedia sunt sita, etiamsi in alio loco celebrata sit venditio praediorum ad mensuram, & n. 21.
  - 22 Venditio quando ad mensuram facta est, intra quod tempus mensurae iudicio quis necessario ui debeat, & numero 23.
  - 24 Mensura quando censetur adiecta demonstrationis causa, ita ut si excedat eam praedium venditum vel legatum, adhuc debeat? Et quando videatur venditum ad corpus & non ad mensuram, remissive.
  - 25 Mensura facta, si Mensor quid falsi in renuntiatione asseruerit & in fraudem alicujus partis quidquam affirmaverit, si aliqua ex partibus se dicat gravatam, debet verum ager mensurari.
  - 26 Computationes factae aliquos errores continentes debent iterum videri.
  - 27 Agrimensoris ad declarationem, licet iudex multum respicere debeat, non tamen tenetur praecise eam sequi, & secundum eam judicare; quin potius eam potest respicere & revocare.
  - 28 Agrimensor qui falsam relationem ex dolo fecerit, tenetur ad interesse erga partem gravatam, quae quidem poterit contra illum petere.
  - 29 Relationem falsam quando dicatur dolose fieri ab Agrimensore.
  - 30 Dolus in falsa relatione Agrimensoris colligitur ex qualitate facti.
  - 31 Actio in factum competit ad interesse contra Agrimensorem, qui falsam relationem dolose fecerit.
  - 32 Actio in factum contra Agrimensorem qui dolose falso denunciavit, non datur nisi in subsidium, & Adversario cum quo litigatur non valente solvere.
  - 33 Agrimensorem quis nominare debeat.
  - 34 Architecti seu Mensores operum, vulgo Alfes, quinam sint, remissive.
  - 35 Mensores navium ad quid instituti sint.
  - 36 Mensorum vasorum vini officium ad quid utile & necessarium sit.
  - 37 Mensores frumentarii etiam jure instituti sunt.
  - 38 Mensores omnes tenentur semper uti mensuris publicis, quae in unaquaque civitate, villa aut oppido debent esse.
  - 39 Mensuris falsis & ponderibus utentes, vel eas mutant, aut quomodo defraudantes, quibus poenis sint obnoxii, remissive.
  - 40 Mensurae si inminuta aut quomodocumque defraudate inveniantur, debet eas iudex frangere.

Agrimensorum officium & publicum, & ad plura summe utile, & necessarium de-

cidit aperte, lex Regia 8. tit. 7. part. 7. ibi: Medidores han menester a las vegadas los homes para medir las donaciones que les dan los Reyes o para partir los montes, e los terminos, e las heredades que han los unos cerca de los otros para conozer cada uno su parte o aun en las compras, e en las vendidas que hacen los unos con los otros, e para saver cada uno quanto es lo que compra, o lo que vende, de quibus agit totus titulus si mensor falsum modum dixerit.

Et cum mensura quaelibet à natura originem trahere videatur ex Divo Thoma lib. 2. de regimine Principum cap. 4. omnia enim disposuit Deus optimus maximus in pondere, & mensura, ut habetur sapientia cap. 11. docet Gregorius Lopez in l. 7. dist. tit. 7. part. 7. in glossa, verbo medidas o varas o pessos, Matienço in leg. 1. tit. 13. glossa 1. numer. 4. in fin. lib. 5. recopill. non miror ita antiquam mensuram inventionem, quod secundum Josephum lib. 1. de antiquitatibus, Pineda in Monarchia lib. 1. cap. 12. Cain primo Adæ filio tribuatur; licet divus Isidorus relatus à Gregorio Lopez ubi proxime Moyse hanc inventionem applicet, qui asserit illud Levitici cap. 18. ibi: noite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere & mensura, statera iusta, & aqua sint pondera, iustus modus aquisque sextarius. Unde aperto, ut aiunt Marte errarunt Fafius in tit. de regimine juris, in versiculo latus; Dionys. Halicar. lib. 2. antiquitatum Romanarum, Simancas de Republ. lib. 8. cap. 21. Guardiola de nobilit. cap. 3. Orosc. in leg. ex hoc jure, numer. 26. ff. de iustitia & jure, qui Numam & Pompilium mensuræ, & divisionis terminorum & agrorum primum inventorem affirmante Vassio; tamen istius erroris est in promptu, & facilis excussio si intelligas ex Romanis primum non ex aëis: Numa enim Pompilius plurimum studii, & quieti fuit deditus, & ab ea in Regiam celsitudinem evedtus, & renitens adductus, qui per 43. annos regnans sapientissimas, & politicas tam sacerdotibus, quam virginibus Vestalibus, & populo tradidit leges, ut refert Pineda ubi supra lib. 4. cap. 10.

Sed & postea procedentibus temporibus non solum mensuræ utilitas nota fuit, & semper feliciter continuata, verum ad faciliorem expeditionem, & ejus executionem, quidam speciales & ministri fuerunt etiam assignati, & ultra alios qui agrorum, & confinium dirimerent quæstionem, & hujus rei causam, vel praesentes facerent agros metiri, vel ad id mitterent Mensores, quod utique non solum insinuat, sed aperte probat textus in leg. de modo 7. ff. de fin. regund. verbo de modo etiam agrorum arbitri dantur; & in leg. si irruptione 8. verbo minorque per mensorem declarari jubet; & in §. ad officium ejusdem legis, ff. illo tit. verbo ad officium iudicis de finibus cognoscentis pertinet, & mensores mittere, & per eos dirimere ipsam finium regundorum quæstionem, ut equum est, & sic ita res exigat oculis etiam suis subiectis locis, & in leg. 3. cap. fin. regund. verbo & tunc agrimensor ire praecipitur ad loca, ut patefacta veritate hujusmodi litigium terminetur, quod si altera pars ne hujusmodi quæstio terminetur, se subtraxerit, nihil minus agrimensor ipsis locis iussione Recltoris Provinciae una cum observante parte hoc ipsum faciens pervenit. Terentius, Heauton. vicini nostri hic ambigunt de finibus, me

me cepere arbitrum & Cicero lib. 1. de offic. verbo nec noster quidem probandus si verum est. Fabium Labconem, seu quem alium, nihil enim praeter auditum habeo arbitrum. Nolanus, & Neapolitanus de finibus à senatu datis, & lib. 1. de legibus, nec Manilia lege singuli sed ex 12. tres arbitri. fines regamus, & in Top. si in urbe de finibus controversia est; quia fines agrorum magis esse videntur, quam urbis finibus regendis, arbitrum adigere non possis, ubi Boët. arbitros finium esse ait qui finalia litigia discernunt, ut cum est oira de finibus contentio, eorum dirimatur arbitrio; Sueton. etiam in Orlon. cap. 4. quidam (ait) de parte finium cum vicino litigantur, adhibitus arbiter totum agrum dirimit. Unde eleganter Tertullianus in lib. de pallio, ai rem finium arbitrum (dixit) qui agros determinat, observat Petr. Gregor. lib. 5. summag. jur. p. 1. cap. 5. verbo de modo agrorum arbitri dantur à Judice, & contententibus, & mensor adhibetur. Cujacius lib. 5. observationum, cap. 21. Hieronymus de Monte in locis statim referendis.

Itaque, ut vides ex supra dictis, Mensores agrorum nullam Jurisdictionem habent, & omnino diversi sunt à iudicibus, & terminorum, seu finium arbitris, sed eis ad dirimendam quæstionem intersunt quasi testes, & docet Paulus Parisius conf. 4. n. 7. vol. 4. & conf. 104. n. 28. vol. 1. Hieronymus de Monte de finibus regund. cap. 31. n. 4.

Quinimo nec ad Agrimensoris electionem est deveniendum, ut per illum possessio, seu dominium agri probetur, sed quando jam possessio, vel dominium fiat probatum, & ignoratur quantum quilibet possideat, & cum termini declarentur, ut tradit Carolus Ruinus conf. 124. n. 3. vol. 5. ubi allegat textum in leg. 3. Cod. fin. regund. & in dicta leg. si irruptione, §. ad officium, sequitur Hieronymus de Monte, ut proxime cap. 32. n. 7. in fine.

Jurare autem debet Agrimensor partibus praesentibus, de bene, & eleganter exercendo officio, & mensurando, ut per Angelum in §. quadam actiones num. 12. & Jason. num. 77. cum duobus sequentibus, qui allegat Bald. & Salicet. leg. hereditati, §. his illud. Cod. de secund. nupt. Felinus eleganter & copiose in cap. quia indicante de presump. num. 1. & quod dicent veritatem praegnantem videri, Joann. Andreas, & Abb. in cap. fraternitatis post glossa secund. de frigid. & malefic. qui aiunt quod periti in arte solum jurant de credulitate Bart. in praemio, Bald. in dicta leg. 1. & Salicetus in leg. comparationes Cod. de fide instrument. nisi super re certa d. ponerent, quia tunc debent jurare ita esse: Felinus ubi proxime, Decius conf. 189. n. 12. & in specie juramenti praestandi ab Agrimensore Burr. conf. 65. n. 1.

Sed in Agrimensoribus de partium consensu electis non esse necessarium hujusmodi juramentum contendit Felinus, & Bartol. in leg. Theopont. propè medium, ff. de dote, part. leg. quem sequitur Batrius in cap. veniens in principio col. 2. de testibus, praestertim quando in principio nominationis ad officium Agrimensor publicè juravit; quia tunc in singulis relationibus, seu renuntiationibus jurare minime tenetur: Nicolaus de Neapolis in tit. leg. 1. ff. de ventre inspi-

Oter. de Officialibus.

ciendo. & Bartol. in dicto §. his illud, collat. 2. & communiter notatur in cap. protostituti de probationibus. Vel verius existimo quod in omni casu Agrimensores jurare debent, non tamen in praesentia partis quando ex communi voto, & assensu fuerint electi, ut tradit Hieronymus de Monte ubi supra num. 2. ubi reddi rationem latissime de quolibet aestimatore rei, aut bohorum à iudice vel a partibus nominato quod jurare debeat, & quomodo Juramentum praestet, agit Joannes Garcia de expensis 24. num. 18. & 19. & ego dixi in tractatu de fidei, & jure pascendi cap. 15. n. 24. & sequente.

Ad faciendum tamen mensuram citari debent partes, & eis assignari certus dies, & hora, ut in leg. 3. Cod. fin. regund. & leg. generaliter, §. penult. Cod. de jur. jurando, quod si partes citatae non vadant ad locum mensurandum, poterit Agrimensor mensuram facere, Abbat. in dict. cap. quia indicante num. 6. & per se vel per nuntium, vel per Epistolam Judicis renuntiare, & de citatione necessario partibus faciendae, ut de jure suo docere valeant, vel Agrimensorem (si expedierit & velint) possint recusare, videndus est Bartol. in dicta leg. Theopontus n. 11. & in leg. qui bona §. huic stipulationi, num. 2. ff. de damno infecto, quem refert, & sequitur Hieronymus de Monte ubi supra cap. 31. n. 1. Gregor. Lopez in dict. leg. 8. gloss. 1. verbo Medidores Elicobar. de ratiociniis cap. 32. n. 31. Felinus, & alii relati, & infra referendi.

Quae utique mensura agrorum frequenter fit communibus expensis utriusque partis, ut notat Felinus in dicto cap. quia indicante nu. 2. etiam si una pars non solum non petierit Mensorem, verum expresse contradixerit nominari, secundum Julium Frontinum de sepulchris in fin. in cap. Theodosiano pag. 171. ubi tradit quod si Mensor ab altero tantum conductus sit, condemnatio etiam erit faciendae ei, qui non conducit in partem suam mercedem, Salicet. in leg. si quis Cod. fin. regund. Joannes Faber in dict. §. quadam, versic. item veniunt damna, & sumptus, Cassaneus in consuet. Burgens. titulo des justices, in verbo Par leurs sermens, n. 3. Boët. rursus qui ita decisum affirmat decis. 51. num. fin. Hieronymus de Monte ubi supra cap. 26. nu. 11. Elicobar. de ratiociniis, cap. 47. n. 8. & 7. qui hoc speciale in salario seu mercede Agrimensoris dicit, nam alias regulariter qui aliter fieri efflagitat & petit, suis expensis perolvere debet, leg. quoniam liberi, Cod. de testibus Bartol. in leg. 3. §. defendi in fine, ff. ex quibus caus. major. & in leg. stipulaverit, ff. ad leg. Jul. de adulter.

Et mensura quae finitur, ut sit plurimum inter se aequalium intervallorum longitudo, finita dividitur, ut per uncias, per pedem, decempeda, & per decempeda actus, & per actum passus, & per passum stadium, & per stadium milliarium; & decempeda dicitur mensura quae mensuratur terra, & definitur à numero pedum, passus verò erit quinque pedum, id est duorum gressuum, & gressus erit unius cubiti, & unius pedis actus dicitur spatium centum viginti pedum. Et tres reperiuntur actus, minimus, quadratus, & quadratus duplicatus, minimus autem quatuor habet pedes latitudinis, & pedes centum viginti longitudinis, quadratus undique centum, & viginti pedibus praefinitur: Quadratus verò duplicatus erit longitudinis pedum ducentorum, & facit unum & denotat spatium terræ quod uno die rearari poterit ab uno pare boum.

R

Sta

- 13 Stadium † enim erit octava pars unius milliarum, & sic continet in se centum & viginti quinque passus, & minima harum mensurarum pars est digitus, si quid enim infra digitum metiam, partibus respondemus, & dimidiam, aut tertiam partem digiti in pede porrecto, semipedes duo, in constructio, semipedes quatuor, in pede quadrato semipedes octo.
- 14 Et pes est genus † mensuræ & habet palmas quatuor, uncias duodecim, & digitos sexdecim, licet Glossa in cap. sicut antiquitus, in versiculo Passus 17. quest. 1. & Alberius in leg. quinque pedum Cod. su. regundor. dicat quindecim digitos facere unum pedem, & quinque pedes facere unum passum. Palmus autem † habet digitos quatuor, uncias tres. Dodrans dicitur quasi desupto quadrante, & habet palmos tres; uncias novem, & digitos duodecim: Julius Firmianus de controversiis limitum in Cod. Theodosiano, qui admonent quod hæc mensura tanquam fidelis & punctualis ab omnibus custodiatur, quam refert, & sequitur Hieronymus de Moysa ubi supra dicto cap. 26. à n. 1. usque ad n. 5.
- Quibus adde quod de Jure nostro Regio circa computationem passus, & pedis, seu mensuram, nullam potest jam esse dubium, cum ex lege Regia 4. tit. 13. part. 2. id aperte sit sancitum ubi: que con la passada ay cinco pies de homè mesurador, e en el pie quinze dedos de trabierfo, quod etiam observavit Bartolus in authentico de novi operis nuntiat. n. 3. Columella de re rustica, lib. 1. cap. 5. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. 19. n. 6. & n. 7. aperit quod quilibet digitus quatuor hordeacea grana contineat, Moja, in sua arithmetica lib. 8. cap. 24. Eusebius. de ratiociniis comput. 12. n. 10.
- 15 Ut autem mensura aptius † significetur, & renuntiatio facta ab Agrimensore a iudice percipi, & intelligi valeat, & quia frequenter in contractibus, & aliis dispositionibus scribi, & prænotari solet, in capite & in fine fundi, metiendorum esse tot jugera, vel stadia, animadvertendum est cum Bartol. tract. de insula in versicul. quod frequenter accidit, numer. 7. quod pars superior quæ est in loco eminenti, sive montuoso, appellatur caput, & pars inferior sive depressa appellatur pes; & sic dicimus in capite, in pede; in principio, & in fine, argum. leg. 2. §. fin. ff. de aqua pluvia arcend. & si in aliqua re neuter istorum concurreret, tunc caput diceretur locus per quem ingreditur, & si ingressus esset per omnes partes, tunc diceretur caput quod est meridiem versus, & pes quod est versus septentrionem, & punctum sive linea indivisibilis quæ est in capite, potest dici caput, & eodem modo pes, ut in dicta leg. 1. §. caput. Et medium dicitur quod est inter utramque extremitatem, cæteræ verò extremitates latera dicuntur, & quia de eis sæpè fit mentio in instrumentis, ideo referam ea quæ verbo congerit Bartol. in versic. quod si ex uno, ubi ait latera sex modis dici: scilicet sursum, deorsum, ante, retrorsum, dextrum, & sinistrum, & quod important dicta vocabula, latè verbo per eum describitur, & idem tenet Parisius de Puteo in cap. ad discernendum fin. feudorum, subdens quod caput accipitur pro angulis, & oppositis, & inspicienda erit longitudo, & si non appareat, quia terra & ædificium undique esset æquale, tunc ille angulus erit caput ad quem habebitur regressus, & sic caput erit à parte nobiliori. Pars verò opposita erit finis, & in leg. si in aliquam, ff. de

officio Proconsulis, quæ si non appareat, dicas angulos ad meridiem, & septentrionem respicientes, esse latera, §. hæc considerantes, junctâ glossa in verbo utroque latere, in authentico, ut omnes obediant iudicibus pro bene. Vel terra tunc erit sine capitibus, latera tantum habens. Rursum Paris de Puteo in cap. demonstratio, eodem tit. vult quod si quis tibi vendat decem minas talis fundi à parte anteriori, quod illa intelligatur anterior pars, per quam dominus ingrediebatur; leg. præditi §. fin. ff. de legat. 3. & in leg. si vicinus, §. antepenultimo, ff. de usufructu, ubi communiter agitur, quæ pars dicitur anterior, & quæ posterior, ita prænotavit Hieronymus de Monte ubi supra cap. 27. per totum.

Et quod mensura ordinata † ad palmos, & 17 cannas, seu alias qualiter sit facienda tradit Federicus de Senis conf. 201. ad principium num. 5. versic. ad nonum: ubi quod attenditur observantia in præteritum loci, si non appareat observantia locorum vicinorum, si varietas esset, servatur quod est æquius, vel quod servatur in loco factæ dispositionis, si minus standum esse peritis; & si discordant majori parti, si non reperitur major pars, recurritur ad statutum.

Et an mensura quæ sit ex † dispositione legis, vel hominis conventionem, debeat fieri per terram recto tramite, vel per terram secundum vias frequentatas an per aëra recto tramite, disputat Alexand. conf. 22. consideratis, vol. 4. ubi ait quod ex diversitate materiæ, & intentionis sit diversis modis. Et primo fit per terram, & vias frequentatas, agatur de diætiis datis ad comparandum, quia is qui debet comparere, non tenetur ire per terram recto tramite extra vias frequentatas per notata in leg. eos, §. fin. ff. ad leg. Corn. de fals. & verbo, quod si via esset longa propter stagnum aquarum, illa attenditur. Secundo potest fieri mensura per terram recto tramite, & non per vias consuetas, quando ageretur de distantia per terram de loco ad locum, & tunc fit mensurario per directionem, sed tamen valles, & montes reddentes longiorem mensuram descendendo, & ascendendo computantur. Tertio fit mensura etiam tortuosa per terram ex mente statuentium, veluti si statutum prohibet ædificari posse molendinum vicinum alteri molendino per centum perticas, sed secundum cursum aquæ tortuosum ultra centum perticas, attenditur mensura isto casu per mensuram tortuosam secundum discursum aquæ; quia moti censentur isti ea ratione ne aqua regurgitet, & impediatur primum molendinum; in quo casu specialiter loquitur de vicino per tot milliarum non possit esse officialis; quia tunc attenditur distantia per aërem recto tramite, ut ait Bartol. qui ita dicit determinatum per quandam extravagantem Clementis Papæ in qua statuit quod monasteria ædificari non possint nisi cum distantia tot stadorum, vel cannarum, in leg. 1. ff. si quis caut. & in leg. itinere, ff. de verb. signific. & utrob. cogniter DD. & in cap. cum nonnulli de rescriptis, Alciat. in leg. 3. glossa 2. ff. de verb. signific. Alexand. conf. 22. num. 1. qui prædicta omnia limitat, ut communis usus loquendi, vel consuetudo sit in contrarium; quia tunc statutum, vel contrahentes semper visi fuerunt, non habuisse respectum ad mensuram per aërem, sed ad vulgarem, & communem usum loquendi, ita Paulus de Castro in dicta leg. 1. ff. si quis caut. ubi dicit ita habuisse de facto in Florentia & allegat

allegat legem cum de lanionis, §. asnam, ff. de fund. instruct. leg. liberorum, §. quo tamen casu cum ibi notatis, ff. deleg. 3. Cardinalis Tufcus lit. M. conclusione 203.

- 19 Et de mensura † altitudinis qualiter consideretur & fiat, videndus est Baldus conf. 125. Domus constituitur numer. 2. & versic. Videamus modo lib. 3. Cardinal. Tufcus lit. A. conf. 318.

20 Hæc autem mensura prædictorum † jugerum, seu fundorum fieri debet secundum formam, & modum, delineationem, & computationem illius loci ubi prædia sunt, etiam si in alio loco fuerit celebrata venditio prædiorum ad mensuram vel aliam dispositionem ex qua prædia veniant metienda, ut tradit Albericus de Rosa in leg. arbitrio, §. de eo in fine, ff. de dolo ubi potest, Guidon. de Sueza quarit ibi quid si Parmensis vendit Rhegio fundum existentem in territorio Parmensis, contractus tamen fuit celebratus Rhegii, secundum quam mensuram mensurari debeat, arguit secundum mensuram Regii ubi contractus fuit celebratus, & allegat textum, in l. si fundus, ff. de evictionibus, & in leg. Imperatores, ff. de contrahend. emptione. tamen postea concludit contrarium, dicens, quod mensura Parmensis attendi debet ubi fundus situs est, & allegat textum in leg. si prædium, Cod. de prædiis minorum, Joann. Raynut. in tract. de mensura q. 5. in fine. Hostiens. in fine de emptione, & ventilatione, §. quibus in fine, Fabian. in eodem tract. q. 5. princ. versicul. & idem argum. leg. ratio, §. fin. ff. de actionibus empti, & in leg. contraxisse, ff. de actionibus, & obligat. Petrus de Monte in suo repertorio verbo mensuram, Riminald. conf. 366. n. 16. Alciat. in leg. vinum, n. 37. ff. sic certum petatur & conf. 697. in principio pract. Papiensis in forma actionis realis in glossa verbo cui coheret; & ita decisum fuisse per Senatam Taurini affirmat Ofalcus, decis. Pedemont. 114.

- 21 Quod si contrariam † opinionem defendere volueris pro ea tibi lex fortissima fundamenta subministrat, Rolandus à Valle conf. 100. vol. 3. ubi (ne ego in his quæ ab aliis, & ordinata, & eruditè scripta morem faciam) videre poteris Angel. in authent. de collat. in fin. principii in vers. loco, ubi inquit illum textum esse notandum pro venditoribus stuenti ad mensuram, quod semper intelligi debeat de mensura urgenti in loco contractus, Socinus 247. col. 4. versic. non obstat quod tertia practica, Papiensis in forma libelli ventilationis in verbo perticarum, ubi ait, quod si vendita est res immobilis ad mensuram, vel mobilis ad pondus, & nascatur contentio inter emptorem, & venditorem ad quam mensuram, sive ad quod pondus mensurari vel ponderari debeat res vendita, quod servari, & attendi debet illa quæ consuevit observari in loco contractus, Afflicti decis. 363. n. 5. Grammaticus in constitutione, incipiente ad legitima pondera. n. 9. Brunus de augmento monetæ concl. ultim. vers. & si sit, Decius in leg. semper in stipulationibus, ff. de reg. jur. Purpuratus in leg. vinum n. 93. ff. si certum petatur, Parisius conf. 64. num. 71. Cagnolus id receptissimam sententiam dicit in dicta leg. semper in stipulat. Suarez in suo thesauro receptorum sententiarum, lit. V. n. 17. & in puncto juris veriore dicit Ofalcus (licet Senatus contra censuit) dicta decis. 114. in fine, & vide Joannem Ebiavolanum in Curia Philippica part. 9. cap. 9. pefos, y mediter. De Officialibus.

das numer. 8.

Sed quando venditio † ad Mensuram facta est, solet frequenter disputari iura quod tempus mensuræ iudicio quis necessarò uti debeat, & sanè in hac quaestione diversæ fuerunt DD. sententiæ, nam Socinus Senior consil. ult. lib. 3. intra sexaginta dies mensuram petendam arbitratus fuit, per textum in leg. quod si nolit §. si quid ita, ff. de adilitio ead. Alii exstantiam intra annum, per textum in leg. qui se gravatos, Cod. de censibus & censibus lib. 1. Alii distinguunt utrum dictum sit in instrumento quod fiat mensura, nullo terminato tempore, & tunc infra 60. dies fieri debet aut non est dictum expressè quod fiat mensura, & tunc debet fieri intra 30. annos, ut solvit Decius conf. 569. numer. 10. Alii verò in contrariam gerunt penitus sententiam, distinguendo quod si dictum sit debere fieri mensurationem, tunc non præscribatur tali mensurationem, nisi post triginta annos. Si verò non sit dictum quod fiat mensura, tunc elapsis sexaginta diebus non possit emptor, vel venditor compellere partem ad mensuram, in qua opinione fuit August. Beroyus, quaestionum familiarium quest. 5. ubi latè hunc articulum examinat, & vide Petrum Surdum decis. 64. n. 32.

Pro illius tamen perfecta, & vera † resolutio ne sufficit tibi referre quæ tradidit Anton. Thefaurus decis. 285. num. 2. his verbis: Cum hæc quaestio tractaretur in Excellentissimo Senatu in quadam causa Noni, referente illustr. & doctissimo D. Senatore Gobeano, suis dictum esse distinguendum, quod aut venditio fuit facta ad corpus, & tunc nulli dubium non esse, faciendam aliquam mensuram, aut fuit vendita ad mensuram; quod quomodo intelligatur, latissime per multorum castium enumerationem explicat Didac. pract. quest. cap. 3. ad quam me refero, cui addo Bursat. conf. 441. num. 1. lib. 3. Socin. Jun. conf. 41. num. 9. lib. 1. & consil. 43. eo libro, & tunc mensura fieri debet intra sexaginta dies nisi altera pars fuerit in mora, ut considerat I. C. in dicto §. si quid ita, aut dictum est ulterius quod prædium debeat mensurari, & tunc talis mensura fieri debet intra annum, ni ex eo casu aliqua partium fuerit in mora, nam in odium morosi non currit tempus; aut verò additum est, ut talis mensura fiat ad quamcumque partis requisitionem, & quandocumque, & tunc requiratur ad præscriptionem mensuræ 30. anni, per ea quæ dicit Bart. dicta quest. 5. & hæc distinctio videtur esse de mente Doctorum, in cap. per tuas de donat. & in leg. si quis arbitrat de verbor. oblig. ni res illa deveniat ad tertium bonæ fidei possessorem, qui per decem, vel viginti annos cum titulo possederit; quia tunc posset venditor interpellare illum ad mensuram, cum sit præscriptum rei ipsi, & consequenter illa accessorio mensuræ, nec ipse emptor posset interpellare venditorem ad mensurationem. tunc per illius negligentiam cum verificat ille magis scire deberet mensuram rei venditæ, tunc etiam, ut servetur equalitas, ne plus uni parti liceat, quam alteri per regulam quod qui que juris in alium statuerit, leg. non dent, ff. de reg. jur.

Sed queri potest quid dicendum in casu quando conventum fuisset inter partes quod venditor teneatur intra tres menses mensurari facere, an tunc elapsis tribus mensibus possint partes petere, ut fiat mensura, & cum hæc obligatio respiciat solum venditorem, & favore emptoris duntaxat videatur pactum

appositum, lapsis tribus mensibus, non possit venditor petere, ut mensuretur. De emptore vero an hoc possit petere, majus est dubium, & cum hoc disputaretur in Senatu in causa Riparolis 24. Februarii 1589. referente Illustr. D. Senatore Osasco, aliqui ex dominis dicebant quod poterat prescribi huic mensura, & divisioni per spatium triginta amorum, ut per Decium conf. 347. & per Nat. dict. conf. 569. nec obstat quod allegabatur actorem fuisse minorem, & contra eum non currisset prescriptionem leg. omnes & leg. sicut Cod. de prescriptione 30. annorum leg. fin. Cod. ex quibus caus. in integr. restit. non sit, nam tamen in casu nostro res agebatur cum infante contra quem non currit prescriptio juxta gloss. ult. in dicta leg. final. Unde etiam deducendi, 14. anni pupillaris etatis, juxta dict. leg. sicut est, ut in favorem minoris ob pupillarem etatem fuit judicatum, vide ad materiam D. fol. in decret. antiq. tit. de censibus glossa unica i. parte per totam.

Et pro venditione facta ad Mensuram videndus est Covarr. dict. cap. 3. pract. quando mensura adjecta censetur demonstrationis causa, ita ut si excedat eam prædium venditum, vel legatum adhuc debeatur, & quando videatur venditum ad corpus, & non ad Mensuram, vide Afflictiis decis. 68. num. 3. Bertrand. vers. 30. vol. 5. Curt. junior. conf. 131. Gozadin. conf. 98. num. 2. Nevican. conf. 38. num. 3. Nata conf. 369. num. 7. Capicium dec. 14. num. 2. Pinel. in leg. 2. Cod. de rescind. part. 3. cap. 2. num. 3. & seqq. Petr. Surd. decis. 257. per totam, ubi quando rei venditæ ad corpus pro unico precio, si reperitur minoris quantitatis quam fuerit enuntiatum, minuendum est emptori pretium. Et quod si unius prædii ex duobus venditis, reperitur quantitas deficere, & alterius excedere, fieri debeat compensatio, nec est opus supplemento. Et quod demonstratio falsæ mensuræ non vitiat legatum, nec minuit rem venditam: vide textum, in leg. si servus legatus, §. quinque, ff. de leg. 1. & leg. his verbis §. 1. ff. de leg. 3. leg. falsa demonstratio, ff. de condition. & demonstr. leg. 1. Cod. de falsa causa edicta leg. notat. Augenn. Urbicus in Julium Frontinum de controversiis limitat. in Cod. Theodosiano, pag. 177. D. Joann. del Castillo, & plura in proposito inspicere poteris, quæ libenter omitto, non enim merè genuina, & propria nostri capituli cernunt, & sat est loca tenuisse.

25 Verum sit facta mensura in renuntiatione + Mensor quid falsum asseruerit, & in fraudem alicujus partis quidquam affirmaverit, si aliqua ex partibus se dicat gravatam, debet iterum ager mensurari, ut per Bald. in dicta leg. 1. ff. si mensor fals. mod. dixer. Jason. in dicta §. quadam num. 82. Instituta de action. Nata conf. 489. Hieronymus de Monte dicto cap. 26. num. 10.

26 Ut cogniter dicitur de computationibus + factis; quod si aliquos errores contineant, iterum revideri debent, latè Escobar. de ratiociniis, cap. 41. per tot. & si Mensor retulerit possessionem tot jugerum, ei incumbit onus probandi se rectè aestimasse, ut docet Bartol. in leg. Cod. de discursorib. lib. 10. Hieronymus de Monte, ubi proxim. num. 12.

Et ideo judex licet debeat multum respicere

27 + ad declarationem Agrimensoris, ex supra notatis, & advertit Bobad. lib. 5. polit. cap. 10. num. 33. non tamen tenetur præcisè eam sequi,

& secundum eam judicare, quin potius eam potest respuere, corrigere, & revocare, Bald. in dict. cap. quia judicante, n. 1. de presumptione, Hieronymus de Monte ubi supra cap. 202. n. 1. cum seqq. ubi in dubio debet judicare pro ea parte pro qua sunt vehementes præsumptione, Laurent. Calcan. conf. 40. quia ista quæst. n. 14.

Contra Agrimensorem verò qui falsam + rela- 28 tionem ex dolo fecerit, poterit pars gravata petere interesse, quod tamen intellige si dolosè versatus sit, dict. leg. 1. juncto §. 1. & leg. 31. ff. si mens. fals. modo dix. glossa in dicto cap. quia judicante in verbo Agrimensoris, & non tenetur de culpa vel negligentia, de lata tamen tenetur (quæ æquiparatur dolo, ad notata in leg. quod Nerva, ff. de positi) Olascus dec. Fedem. 109. sub n. 5. & plures refert Farin. q. 77. n. 701. notat Abbas in dict. cap. quia judicante, n. 10. quemadmodum idem dicimus de aliis, qui ad sedandam aliquam discordiam inter partes, velut relationem, & calculum faciunt Bart. in leg. fin. ff. si mens. fals. mod. & in leg. fin. de variis, & extraord. cogn. Speculat. tit. de Parocho, n. 5. Felinus in dict. cap. quia judicante, Hieronymus de Monte ubi supra cap. 33.

Et dolosè fieri dicitur + quando malo ani- 29 mo & prava cogitatione, & industria aliquid fit, Paulus Castrensis in leg. quamvis, ff. de condition. & demonstr. quando autem bona fide dicitur per errorem, & potius præsumitur error, quam dolus leg. quod adhibitis, Cod. de his qui in testamento, sibi adscribant, ibi: Te credo magis errore quam malitia incidisse, Jaso in leg. si per errorem num. 10. ff. de jurisdic. omn. judic. Rolandus conf. 11. num. 45. lib. 3. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. num. 81. & dolus cum non præsumatur, ut in leg. meriti, ff. pro socio, debet probari, leg. ei qui leg. quoties §. qui dolo ff. de probationibus: Et ex quibus colligatur, & probetur frustraneum & nunc inquirere, & plura coacervare, cum ita plenè, & copiosè videre poteris per Mascard. concl. 531. & 532. Farinac. de panis temperand. quæst. 89. inspeccatione 4. per tot. Cardinalis Fucus litera D. conclus.

In proposito autem colligetur dolus + ex qua- 30 litate facti veluti si mensura qua utitur Mensor extiterit diminuta aut defraudata aut aliquid commodi per sordes acceperit apertè, in cujus favorem renuntiavit, vel quid simile probatum fuerit; quod judicis arbitrio relinquatur; Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 58. n. 20. Farinac. ubi proximè inspect. 2. n. 20. & ita intelligas velim Joannem de Platea in leg. 1. Cod. de metal. lib. 11. Aviles cap. 8. Prætor, glossa direxos, n. 11.

At illud autem interessè in Agrimensorem competit actio + in factum, ut notant omnes in dicto §. quidam, & est textus expressus in leg. 1. ff. si mens. fals. mod. dix. & ita advertunt DD. supra relati, sed singulariter ultra omnes Joannes Crispus de Montibus in tractatu terminorum actionum, qui post tractatum de actionibus Jasonis consecutivè invenitur, num. 106. fol. mihi 144. cujus verba quemadmodum conducunt, & plura notabilia obiter continent, ad litteram referre libuit: In factum adversus Mensorem qui falsum modum dixerit (inquit Joannes Crispus) hæc actio habet locum adversus Mensorem agrorum vel aliarum rerum, frumenti vel cujuscunque rei, ut in mensurando adificia, vel itinera, aream, tigna vel lapides, & in computatione rationum & similibus; quia

quia si ejus dolo id factum est, ut alter puta emptor vel venditor plus vel minus solverit, & sic eè, cujus interessè fals. mod. renuntiatum est, datur hæc actio in factum ad interesse, vide in leg. 1. & per tot. ff. si maior falli. mod. dixerit, & circa que habeat locum vide in leg. si mensor §. fin. cum duobus seqq. eo tit. de dolo, & lata culpa: etiam qui recepit mercedem, ut in dicta leg. 1. §. hæc actio, & §. sed si mercedem, & tunc menti; quia ex receptione mercedis quilibet prima facie diceret quod dare deberet actio locati quod reprobatum, in dicta lege 1. in princ. verli. sed magis operam & seqq. quod secundum Bartol. ibi: facit ad advocatum, & clientulum medium & infirmum Doctorem, & Scolarem quod inter eos non dicatur locatio, sed potius præberi opera beneficii causa, Codice ut ibi; &c. Statèra utendum quod ita demum datur in mensorem ipsi venditori, vel emptori hæc actio quando plus dederunt, alter alteri solvendo non sit, cum illud quod plus datum est conduci possit, vide textum in leg. si duobus, §. competit. eo tit. dic. ut habetur, ibi &c. Secundo quod sit præterea est textus in dicta leg. 1. in princ. Tertio quod sit in persona patet, ut in aliis. Quarto quod res persecutoria patet cum datur ad interesse, ut dict. leg. si duobus §. competit. Quinto quod sit in simplum patet cum datur ad solum interesse, dict. §. competit, & leg. si mensor §. si cum falsas eodem tit. Sexto quod sit stricti juris patet, in dict. §. actionum. Septimo quod sit perpetua est textus, in leg. hæc actio, ff. si mens. fals. modo dix. Octavo quod datur hæredibus est textus in dicta leg. si duobus §. hæc actionem eodem tit. In hærede vero non datur, ut eodem §. verific. sed in hæredem. Nono quod non infamet. Decimo quod decreta. Undecimo quod singularis. Duodecimo quod simplex. Ultimo quod non contraria &c. Doctor Solan constitutionibus antiquæ Sabaudia glossa 1. super tertiam partem decreti tit. de censibus solut. fol. 52. D. Pichard. in §. si ita discretis n. 36. cum 3. seqq. Insit. de action.

32 Hæc autem actio + non datur contra Agrimensorem nisi adversario cum quo litigatur non valente solvere, & in subsidium Felinus in dict. cap. quia judicante, n. 2. & 3. Jason. in dict. §. quadam num. 81. post Angel. ibi: n. 14. & facit text. in leg. si duobus, §. 1. & seqq. ubi glossa & Bart. Hieronymus de Monte part. 2. cap. 33. n. 4. ubi cum Felin. ait hæc actionem hæreditatis gravatæ non tamen contra Agrimensoris hæredem dari, quæ omnia pro Agrimensoris officio attende, ea enim quæ hic in proposito scripta manent, & suo ordine congesta ex Doctoribus sigillatim tot in locis expressa desumere non parum laboris erit.

33 Sed & Agrimensorem solet judex + ex officio nominare, ut in dicta leg. si irreptione, §. ad officium cum aliis juris, supra num. adductis, vel partes unaquæque suum, & si mensores qui à partibus nominati sint, discordes fuerint in relatione, & mensura, nominabitur à Judice tertius non abjectis aliis mensoribus circa ea quæ videnda sunt quæ dixi in tract. de piscis ep. 15. ex num. 27.

Sunt præterea & ultra Agrimensores, de quibus supra egimus & alii plures + mensores ut operum quorum Plinius in leg. 10. epistolaram ad Trajanum, meminit & ad istam mensuram frequenter solent nominari Architecti quos vocamus Alarifes de quibus locuti fuerunt Oter. De Officialibus.

juris consulti in leg. fin. ff. de jure immunitatis cum glossa Imperator. in Authent. de non alienand. §. qui autem, Textor in sua officina, verbo Architect. Cassianus in Catalogo gloriæ mundi 11. p. conf. 42. Bobad. lib. 5. polit. cap. 10. n. 33. lit. D.

Et mensores navium vulgò Anqueadores, qui 35 earum capacitatem metiuntur, ut cognoscatur, que tandas toneladas habeat, Quod ad plures effectus valdè necessarium est.

Et vasium vini seu piparum + Mensores qui 36 etiam in quolibet oppido multum proficiunt, ut cognita vini quantitate non fiat fraus ala Alcavala, ni la sisa, & de variis mensuris cujusque rei liquida & nominibus mensurarum aliqua tradit Textor ubi supra in cap. mensuræ quadam, fol. mihi 142. & quomodo hæc mensura vini in vasibus inclusi fiat: vide Moyam 142. in arithmetica.

Et frumentarii + Mensores de quibus in leg. 37 his oneribus, §. corpus mensorum, ff. de vacat. mun. ubi glossa verbo corpus, & in leg. maiores frumentarios, ff. de excusat. tutor. leg. ult. ff. de jur. immunit. & in leg. 1. Cod. de conditio in publicis horreis lib. 10. quorum Roma certum fuisse corpus tradunt Brissonius & Prætrius de verbis juris lib. 11. verbo mensores ex dicta leg. his oneribus.

Erant etiam & antiquitus Mensores soli, seu jugerum terræ in quibus armati territoria solebant de quibus, in tit. Cod. de mensuris lib. 12. & in tit. Cod. de metatis eodem libro, Vegetius lib. 2. de re militari, cap. 7. Leo Imperator de bellico apparatu, cap. 3. explicat Lucerna juris dicto tit. Cod. de mensur. lib. 12.

Illi autem Mensores uti semper debent + 38 mensuris publicis quæ in unaquaque civitate, villa, aut oppido debent esse, ut in leg. modius Cod. de susceptoribus, & arcar. lib. 11. authent. de collat. §. eos, ibi: eos autem & has mensuras, & pondera in sanctissima uniuscujusque civitatis Ecclesia, servare, vel secundum ea, & gravamen Collatorum, & fiscalium illatio, & militares & aliæ expensæ fiant, Joan. de Platea in dict. leg. modius, & de jure Regio ita expressè cautum extat, in leg. 1. & leg. 2. tit. 13. lib. 5. novæ Recopil. ubi latissimè, & specialiter statuitur in qualibet re quæ mensura debeat observari Bobad. dicto cap. 10. n. 33. Ebiavolanus ubi supra lib. 1. cap. 9. verbo Pesos y medidas. Matienzo in dicta leg. 1. per omnes glossas, ubi de speciebus mensurarum & suis singulis nominibus, & Joann. Regnand. fecit tractatum specialem de mensuris.

Et de pœnis utentibus falsis + ponderibus, & 39 mensuris vel eas immutantibus, aut quoquomodo defraudantibus, agunt plures, ut videre licet per Petrum Gregor. Syntagm. jur. 3. part. lib. 26. cap. 1. ex num. Menoch. lib. 2. de arbitrar. causa 317. Azeved. in dicta leg. 2. dicto tit. 13. lib. 5. recopil. & infinitos refert Farinac. in tract. de falsitate q. 150. part. 3. n. 76. ubi ad saturitatem videre poteris, & ibi de interessè causato ex defraudatione mensuræ quomodo, & qua actione possit peti à parte.

Sed & illud adverte si mensuræ invenian- 40 tur diminutæ aut quomodo defraudatæ eas frangere + debet judex, ut pluribus adductis ita advertit Bobadil. lib. 3. polit. cap. 4. num. 103. & nos fortè alibi diximus nempè in cap. de los fieles.

Tandem nonnulla quæ circa officium Mensorum maxime conducunt invenies in cap. de proxenetis vulgò *Corredores* saltim dum agitur ibi de dolo ipsorum, & de falsis & mendosis affirmantibus, ut poteris ante inspicere.

CAPUT XXII.

De officio Executoris publici justitiæ, Carnificis seu Manuolvi in Hispania vulgò *Verdugo* nuncupati, & Præconis publici.

SUMMARIUM.

- 1 Executoris publici justitiæ officium quare Republica sit necessarium.
- 2 Executoris publici justitiæ officium apud Hebræos tempore Moyfi sine distinctione ab omnibus indifferenter exercebatur, ne pudori nec dedecori adscribatur.
- 3 Alguaceli solebant antiquitus officium Carnificis in Hispania Regnis exercere.
- 4 Lictores, quorum munus ad officium Alguacellorum accedebat, executionis publicæ & damnationis cujuslibet corporis afflictivæ apud Romanos vindices erant.
- 5 Executioni publicæ justitiæ circa corporis afflictiones & cruciatus deputanda est persona in qualibet magna & populosa villa aut civitate; quæ quidem personæ publico inserviat stipendio.
- 6 Executionis publicæ justitiæ officio cum nulla fuerit persona addicta, an possit quis compelli ad tale ministerium exercendum? & n. 7.
- 8 Servus cujuslibet privati, non autem servus alicujus Ecclesiæ vel libertus potest adigi ad munus Carnificis exercendum.
- 9 Servi ad officium Carnificis addicti pretium debet ejus domino persolveri.
- 10 Asinus seu animal cum curru cujuslibet potest capi, ut malefactor ducatur ad supplicium; in quo casu satisfaciendum est domino animalis seu plaustræ, damno quod inde ipsi provenit, & n. 11. & 12.
- 13 Executoris justitiæ creatio facienda erit ex uno carceratorum & convictorum de crimine capitis, quando non invenitur persona abjecta quæ ad tale munus exercendum possit adigi.
- 14 Reum capitis Judex ad tempus vel perpetuò poterit addicere ad officium carnificis obeundum.
- 15 Carnifex omni casu damnatorum vestes, zonam, vel annulos usque ad aureos quinque valentes poterit lucrari; qui mos antiquissimus est, & servatus fuit in Jesu-Christi passione, & n. 16.
- 17 Carnifici salarium assignari debet ex bonis publicis civitatis seu villæ cuius servitio adscriptus est.
- 18 Minister justitiæ seu Carnifex qui reum torquet, aut suspendit, etiam si injuste damnatus fuerit, prorsus à dolo & pœna immunis est.
- 19 Carnifex qui Clericum, & Religiosum de mandato Superioris punit, verberat seu trucidat, non incurrit Sacrilegium nec aliam culpam.

- 20 Carnifex qui reos inhonestè pertrahat, venit puniendus.
- 21 Reus suspendendus dum à furca, an fracto fune, in solum cecidit, quid agendum sit, remissivè.
- 22 Executores justitiæ seu Carnifices adeò sunt infames, ut nulla major angaria hominibus statui possit.
- 23 Præco tanquam socius seu coadjutor in officio Carnificis cur adjungendus.
- 24 Præconis seu Coadjutoris Carnificis munus vilissimum & sordidissimum est.
- 25 Præconis officii antiquitas unde colligatur.
- 26 Præconum voces adhibentur ad contumaces reos vocandos & sublationes publicas & privatas, & vini venditionis acclamandas, unde eis certa persolvuntur stipendia.
- 27 Præconis ad officium exercendum, si nullus se offerat, quis possit ad illud suscipiendum compelli?

I Nutile admodum esset jura reddi si non essent personæ per quas condemnationes à Judicibus latæ, & pœnæ impostæ, executioni mandarentur. Quare in qualibet Republica necessarius est admodum, & inexcusabile publici Executoris Justitiæ, seu Carnificis officium est, ad infligendam delinquentibus torturam, ad eos verberandos, publica ignominia notandos, strangulandos, capite plectendos, aut furca vel patibulo suspendendos.

Et sanè apud Hebræos tempore Moyfi officium istud sine distinctione peculiaris personæ per omnes indifferenter exercebatur, & cuilibet de populo delinquentem supplicio debito afficere, fas erat, nec pudori, aut erubescentiæ adscribatur, ut colligitur, ex *Exodo cap. 32.* ibi: *ponat vir gladium super femur suum, ne, & redite de porta usque ad portam per medium Castrorum; & occidat unusquisque fratrem, amicum, & proximum suum: feceruntque filii Levi juxta sermonem Moyfi, ceciderunt &c.* Quod transcriptum invenio in *cap. disciplina 45. distinctione*, advertit Bobadill. *lib. 2. polit. cap. 3. in fine*, & perpendenda sunt verba Joannis *cap. 8.* ibi: *qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat; quæ utique ad accusatores referri debere existimat Petr. Gregor. sintagm. jur. cap. 38. p. 3. lib. 31.* quibus illo tempore supplicii dabatur, probato crimine, facultas, cum tamen Reges Hebræorum ad imponenda supplicia reis, & in eis exequenda, juvenum, vel militum sibi adstantium armis, & ministerio frequenter utebantur, ut habetur *primo Reg. cap. 22.* ibi: *Sic Saül jussit Emisariis suis qui circumdabant eum; convertimini & interficite Sacerdotes Domini, eo quod Davidem fugientem recepissent; quo tempore tamen noluerunt servi Regis extendere manus suas ad Sacerdotes Domini, præter Doëch Idumeum, eum Saül jussit quoque.* Et *2. Regum. cap. 1.* ibi: *Vocavit unum de pueris suis, & ait: accedens irruet in eum, qui percussit illum, & mortuus est: & alia in proposito expendit Petr. Greg. ubi proximè.*

Sed in his Regnis antiquitus Alguaceli officium in hoc exercere solebant, teste eodem Bobadilla *lib. 1. politicor. cap. 13. n. 38.* quod contendit probare ex *leg. 20. tit. 9. part. 2.* ibi: *Alguacil llaman en Aragon aquel que ha de prender e de justiciar los homes en la Corte del Rey, & ibi: otrosi ha de prender aquellos que fueren de recaudar e meter a tormento a los que hicièren*

por-

porque, & in eandem sententiam adducit textus in *leg. 3. tit. 30. part. 7.* quæ profecto id non probat.

Sed apud Romanos (si antiquitatis monumenta recolimus) utique lictores (quorum munus Alguacellorum officio simile erat teste Petr. Greg. *lib. 47. sintagm. 3. part. cap. 40. num. 9.*) Executionis justitiæ, & damnationis cujuslibet corporis afflictivæ vindices erant, ex eodem Petro Gregorio ubi proximè qui de eis loquendo ita fatur. *Et viles ferè erant eorum persona, & ex servorum genere; quod colligi potest ex Strabone, & Gellio, qui scribunt Romanos, abeunte Annibale, Buirios ignominia causa à Romanis præliis quibusdam antea superatos non milites scribi statuisse, nec pro suis haberi; sed Magistratibus in Provinciam abeuntibus parere, & administrare servorum vices: idem & adversus Picentios, & Lucanos observatum, qui Viatorum & Tabelliariorum loco habiti sunt, & munus certè Licetorum propemodum infame est, ligandi, & prebendendi, vimque inferendi necessitatem habens.* Quod tamen jam in desuetudinem abiit præsertim in his regnis, in quibus Alguaceli munus honorificum est, & decorum nomen fortitur, ut alibi diximus.

Itaque semper in quolibet oppido, villa seu civitate, præsertim in magnis, & populosis, & deputanda est persona publica, quæ hinc cruciatus, & corporis afflictionibus stipendio publico inserviat, quæ vel sponte tali ministerio, ut stipendii conventionem frueretur, vel fortè quia condemnatus ad triremes, aut ad furcam ob aliqua facinorosa patrata, ut pœnam fugeret honori suo non parcens vivendi tamen cupidus, servus Reipublicæ fuit effectus.

Sed quæstionis est cum tale ministerium ista ignominiosum apud omnes reputetur, si non fuerit persona publica ex prædictis modis adscripta, utrum possit quis compelli, & cogi in hisce cruciatibus ministrare, & hominem verberare, & trucidare.

Et sanè Magistratum, seu judicem compellere posse quem ad tale ministerium exercendum voluit Guillelmus de Cuneo in *leg. fin. ff. de pignorat. in rem act.* tamen non sit persona honestæ conditionis, sed multum vilis, ut in *leg. 1. & 2. ne quis invitus offic. pub. lagere cogatur*, & ita firmat glossa in *Auth. demum, §. necessitate*, Bart. & Bald. in *Auth. de sanctissimis Episcopis §. si verò moriatur*, pro quibus adduci potest textus in *leg. 1. Cod. de mendicantibus validis lib. 12.* & quod legitur in passione Christi, *Marci cap. 25.* ibi: *Et angariaverunt pratercuntem quempiam Simonem Ciræneum venientem de Villa patrem Alexandri, & Ruphi, ut tolleret crucem ejus, Matthæi cap. 27. & Lucæ cap. 23.* Bald. in *leg. fin. Cod. de executione rei judicate*; Nam angariare proprie est adigere & compellere peregrinum: Thesaurus linguæ Latinæ, verbo angariare, *leg. viæ ff. de privilegio veteran.* Florianus in *leg. liber homo, ff. ad leg. Aquam.* Bobadill. *lib. 1. politicor. cap. 15. nu. 47.* & Bononiæ ita observatum tradit Parisius statim citandus, qui suo tempore vidisse testatur quemdam peregrinum ignotum ob defectum Carnificis publici compulsus fuisse quemdam reum trucidare, idque velo ori suo imposto, ut executor ignominiam prout sibi magis possibile esset, fugeret, fecisse refert Maranta de ordine judiciorum *6. part. actu 3. n. 25.* Afflict. in *constit. Sicilia vide 1. fol. 189. col. 1. num. 3.* Lucas de Penna in *leg. 1. ne quis liber*

invitus, *vers. & nota ad hanc quæstionem*, Guillelmus Benedictus in *quæstione an occidere peccatores liceat n. 3.* Et sic potest compelli servus cujuslibet privati, dum tamen non sit servus alicujus Ecclesiæ, vel libertus, ut in *cap. Diaconi cap. de libertis, & cap. Episcopis 12. q. 2. & in cap. de famulis, de servis non ordinandis.*

Et hoc casu quando servus alicujus ab eo capitur, ut huic ministerio deserviat, dominus ei debet pretio defraudari, sed à Republica ei persolvendum erit, argumento text. in *leg. Lucius, ff. de evulsion.*

Similiter, & currus, seu asinus seu animal cujuslibet capi potest, ut malefactor verberetur, seu ad supplicium ducatur, ut docet Bart. per illum textum in *leg. jubemus nullam Cod. de sacrosanctis Ecclesiis.* Bald. & Salicet. in *leg. fin. ff. de pignorat. actio.* Guillelmus Bened. ubi supra *n. 28.*

In hoc casu damnum domino plaustræ, currus, seu animalis capti est satisfaciendum, ut argumento textus in *leg. quemadmodum §. magistratus, ff. ad leg. aquil. & in leg. socius §. 1. ff. quemadmod. servit. amittantur, & in leg. item si verberatum, §. 1. ff. de rei vindic. tradit in proposito Parisius de Puteo *tract. de Sindicatu, verbo captura, cap. 7. per tot.* ubi plura in confirmationem adducit.*

Et ista damni satisfactio expensis quæ pro executione justitiæ solent imponi, defumenda est.

Si verò non inveniat facile persona tam abjecta, & in finem conditionis quæ ad tale ministerium exercendum obstringi valeat utique hujus officialis, & Executoris justitiæ creatio erit facienda ex uno carceratorum qui vel convictus de delicto pro quo capitis pœnam mereatur, aut in opus publicum seu metallum damnari possit, vel condemnatus jam existat, sentit Bartol. quem sequitur Angelus in *leg. 2. ff. de publ. judiciis*, per textum in *leg. aut damnum, §. in calcariam cum seqq. & in leg. Capitalium, ff. de panis.*

Quinimò similem reum poterit judex damnare, & perpetuò, vel ad tempus tale Reipublicæ ministerium tanquam ejus servus sub pœna capitis subeant, ut notant supra relati, & cum eis Parisius de Puteo in *tractatu Sindicatus, in verbo manivolutus, n. 2. cum sequentibus.*

Sed omni casu talis Executor justitiæ lucrabitur vestes, zonam, & annulos damnatorum, usque ad aureos quinque valentes, ut in *leg. divus 6. ff. de bonis damnatorum*, ut affirmant Maranta, Parisius de Puteo post Lucam de Penna in locis supra relatis.

Qui mos antiquissimus est, ut in passione Christi Domini nostri fuit observatus; siquidem ejus vestes à Satellitibus, ut illis favissimis ministris fuit suscepta, & quia inconsultis erat super eam miserunt fortem.

Insuper debet ei assignari Salarium ex bonis publicis civitatis seu villæ cuius servitio adscriptum est, quod jure nostro Regio expressè fancitum est, in *leg. unica tit. 37. lib. 4. novæ recopil.* his verbis: *Ordenamos y mandamos que el que fuere verdugo para executar nuestra Justicia criminal en las nuestras ciudades, villas, y lugares que tubien Jurisdiccion criminal, sea exemplo, y quito de pedidos y monedas, y de todos los otros pechos, y derechos reales y concejales, y si por razon de dicho officio sele ubiere de dar salario, que se lo den de los propios del concejo si*

los tubiere, y si no los tubiere, repartan y paguen segun que se acostumbra repartir y pagar los otros pechos y repartimientos.

El Berdugo en Corte y Chanzillerias de qualquier persona hombre o mujer, que fuere condenada de muerte, y executada la sentencia, lleba las ropas que tubiere vestidas al tiempo de la execucion, y de qualquier persona que fuere azotada, o traída ala verguenza, publicamente por las calles de cortes llebe un Real, y si las tales personas azotadas, o traídas ala verguenza fueren pobres, y no tubieren de que pagar al verdugo, no le quiten por estos derechos el sayo, ni jubon, gorra, ni zapatos y camiscia que tubieren vestido y calçado, y lo mismo quando le dierén tormento, por ello no le lleben cosa alguna.

Tien que los Pregeneros en corte lleben de cada persona que fuere condenada y executada la sentencia, un Real, y lo mismo del que fuere traído a la verguenza, o azotado, y si fueren dos, o mas pregeneros, no puedan llebar todos mas del dicho Real so pena que lo que mas llebaren lo vuelban con el quatro tanto y suspension del officio, y en los pobres que no tubieren de que pagar, guarden lo contenido en el precedente capitulo.

Tien que qualquier persona a quien enteramente se diere tormento, llebe de el Berdugo un Real, y si fuere cominacion, medio Real; si la tal persona fuere pobre, no le llebe cosa alguna, ni le quiten las ropas arriba dicha per ello.

Otrofi los dichos Pregeneros de pregonar un Cavallo, o mala, o azemila que fuere perdida, llebe ocho mar, y si fuere bestia menor, llebe quatro mar, y de pregonar una persona dos maravedis.

- 18 Minister autem † iste Justitiæ qui reum torquet, verberat, seu suspendit, cum mandato judicis id faciat, etiam si injustè fuerit damnatus, prorsus à dolo, & poena immunis est, ut in *cap. miles*, & in *cap. cum homo*, & in *cap. Si homicidium* 23. q. 4. gloss. 1. in *cap. quod quis de reg. jur. in 6.* gloss. in *leg. non videtur data §. qui iussa ff. illo tit. qui not. infam.* Parisius de Puteo ubi supra in verbo *Manivoltus* n. 6. Grammatica. *decis. 3.* n. 6. & n. 81. Menoch. *de arbitrar. lib. 2. casu 354.* post n. 23. Francus Marlus *decis. 254.* in *princ. queritur quando part. 2.* Mascard. *de probat. lib. 2. concl. 1135.* n. 4. latè Farinac. in *tit. de penis tempor. 19* q. 97. *casu 6.* per tot. Et eadem ratione poterit † clericum, & Religiosum de mandato Superioris absque sacrilegii incurfu punire, verberare, seu trucidare, ut tradit Decian. 1. *tomo crimin. lib. 4. cap. 9.* & cum Basseo Folerio & aliis Farinacius in *praxi tit. de inquisitione* q. 8. n. 123. Bobadilla *lib. 2. politic. cap. 18.* n. 48.

Quod puto verius, nisi in aliquo dampato in executione excedat, quin etiam dixerim si inhonestè † in executione reos pertractaverit, puniri debet ex Petr. Greg. 3. *part. sintag. lib. 32. cap. 28.* Cujus rei rationem nobis aperuit Petr. Greg. *disc. c. 28.* sunt enim exosi, vel natura ipsa humana hujusmodi homines qui exequuntur mortis, & etiam meritè supplicium, utpote communi sanguini natura condolente humano, & similibus consortium locumque ubi id fit, funestum arbitrat. Unde meritò exclamat Quintilianus *declamat. 6.* nihil horribilius nihilque abominabilius inter mortales sanè reperiri potest, quam

quem sibi naturâ similem trucidare.

Ex quo hominum communi dolore, & naturali fœdere frequenter contingit, quod si Carnifex iste in primo ictu fortè in necè hominis damnati aberrat, saxis, telisque in tumultu populi impetitur, ut plerumque perierit, & obrutus in carnificia fuerit, ita ut ex Lubeci historia legatur uno die quinque Lictores in carnificia esse obrutos; quare huic malo, & temeritati plura sunt occurrentia jura, ut in *leg. addictos* 7. *Cod. de Episcop. aut in leg. addictos* 29. *Cod. de appell.* unde Cic. in *oration. pro Rabirio*, funestari concionem licitoris seu Carnificis interventu dicit.

Quinimò si fortassis † suspendendus, vel malè † ligatus funibus à furca in solo cecidit, vel funis anfractus est statim populus id miraculo tribuit: & quid in hoc casu faciendum dixerit, multa congerit Boërius *dec. 217.* n. 18. Jul. Clarus in *prax. q. 98.* n. 9. ubi Baiard. à n. 8. elegantius Lucas de Penna in *leg. si quis Cod. de desertoribus* lib. 11.

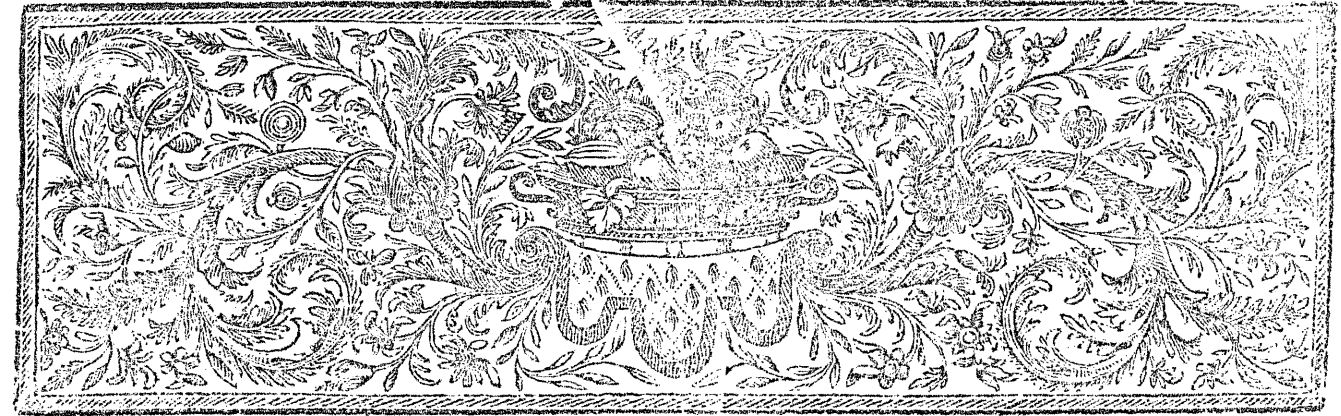
Isti tamen Executores, † seu Carnifices adeò † infames habeantur, quod nulla major angaria possit hominibus constitui, ut notavit Guillelmus de Cano in *leg. fin. ff. de judiciis*, quem refert Puteus ubi supra *nu. 1.* in verbo *Manivoltus* utrum omninò à testimonio repellantur; an verò faciant fidem saltem in aliquibus spectantibus ad suum officium, vel ejus executionem consule Bald. in *leg. fin. q. 8. Cod. de edict. Divi Adriani*, post n. 47. Boërius *q. 84.* Jul. Clar. in *praxi*, §. *fin. 3. vers. habet igitur*, & plures quos refert Farinac. qui latissimè rem prosequitur, & examinat in *tract. de oppositionibus contra par. test. q. 56. art. 11. per totum.*

Est & alius Executoris justitiæ seu Carnificis Collega † Socius in ministerio, seu Coadjutor, qui reum quando ducitur ad supplicium committatur, & clamore ac voce elevata delicti speciem ac damnationem manifestam omnibus faciat; qui communiter dicitur Præco, cujus officium etiam † vilissimum, & sordidum omni tempore † fuit, ut colligitur ex Cicerone *Epistolarum familiarium* lib. 6. *ad Leptam*, in Epistola quæ incipit, *simul accipi*: & Horatio, *lib. 1. sermon. satir. 6.* ibi:

*Nec timuit sibi, nec vitio quis verteret olim
Si præco parvas aut (ut fuit) ipse coactor
Mercedes sequer.*

Docet Alciatus in *leg. mercis in 2. in fin. ff. de verb. signific.* Tiraquel. *de nobilit. c. 34. n. 1.* Et in Hispania quàm ignominiosum sit, plusquam notum est: Et hujus officii † antiquitas colligitur ex *Exodo* cap. 36. ibi: *Jussit ergo Moyses præconis voce cantari, nec vir nec mulier.* Et hi præcones † ferè semper ministerio se offerunt, & per eorum vocem Rei contumaces etiam vocantur, & subhastationes publicæ, & privatæ venditiones vini, & aperturæ tabernarum acclamantur, pro quo secundum consuetudinem terræ, eis certa stipendia persolvuntur, & pro præconiis publicis eis taxata, sunt designata *leg. 1. tit. 37. lib. 4. novæ Recopil. vers. otrosi.*

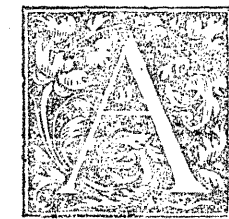
Quod si non inveniatur † qui se offerat huic ministerio, ille utique compellatur id exercere, & suscipere, qui infimæ, & abjectæ fuerit conditionis, ut de Carnifice supra observavimus.

INDEX VERBORUM ET RERUM,

Nec non variorum Jurium enucleatorum ad hunc
Tractatum de Officialibus spectantium.

Prior numerus Paginam, alter verò Numerum marginalem indicat.

A **SENTIA** majoris partis vicinorum qui interfuisse electioni Sindici supponuntur, quomodo possit probari. 112. 10

Acceptio personarum apud Deum odiosa. 15. 24

Accidentale officium & naturale sustinens aliquis, hoc potius quàm illud exequi censetur, ex *doctrina Baldi.* 12. 14

Actio in factum competit ad interesse contra agrimensorem, qui falsam relationem dolosè fecerit. 197. 31

Actio in factum contra Agrimensorem qui dolosè falsò denunciavit, non datur nisi in subsidium, & Adversario cum quo litigatur non volente solvere. ibid. 32

Administratio honorum Reipublicæ regulariter ad Decuriones in sua quaque civitate pertinet; sed verus gubernator eorum & Dominus rex est. 121. 19

Administratio ratio postquam ab administratore fuerit reddita an reliquatam quod vulgò *Alcanze final* vocatur, possit non obstante appellatione interposita, exequi absque metu & periculo attentati. 130. 41

Administratio ratio exigi poterit ab œconomo etiam ante annum & finitum officium, si de fuga aut decoctione suspectus fuerit. 129. 35

Administratio ratio ab œconomo civitatis in unoquoque anno per successorem in officio exquirenda est. ibid. 34

Administratio rationem reddendi præceptum omni juri consonum est, & administrator qui talem fugit rationem, juri resistit. 130. 38

Administratio in reddenda ratione, utrum œconomi libris tam pro se quàm contra se standum sit. ibid. 40

Administratio rationem reddere nullo modo poterit recusare œcononus. 129. 36

Expenditur in proposito textus decisionis in *authent. de sanctissim. Episcopis*, §. *œcononus*, col. 9. ibid. 37

Administrator quilibet, sive voluntarius, sive necessarius, ab homine, sive judice, aut lege constitutus, etiam si sine mandato administravit, rationem referre tenetur. 130. 39

Administrator quando possit ab alio exigere debita quæ percipere, vel recuperare omisit, remissivè. 134. 21

Administrator quilibet qui rationem reddere tenetur, debet habere librum cum partitis dati & recepti, & ubi etiam describantur singuli actus suæ administrationis. 144. 13

Administrator si quid in libro scribere omiserit, in dubium Reip. tenebitur. ibid. 14

Administrator horrei publici secum debet habere unam ex tribus clavibus quibus arca præcludenda est, in qua pecunia horrei reconditur. 145. 18

Administratoris seu œconomi diligentia in officii exercitio, qua ratione probetur. 127. 16

Adversarium absentem cum quo litigii concertatio ineunda est, nullus in jure ardeatur querere maximis sumptibus & expensis. 139. 53

Advocati ab muneribus personalibus sunt immunes. 147. 12

Advocati non tenentur suis expensis mittere substitutum, nec contribuere in collectis & dictis & distributionibus quæ sunt ratione belli. ibid. 13

Quod intelligendum est de Advocatis, munere Advocati actu fungentibus, non verò de Doctoribus solum actu legentibus. ibid. 14

Advocati debent gaudere exemptionibus quibus fruuntur milites armatæ militiæ. ibid. 16

Advocatio ex labore quod lucrantur Advocati, quasi Castrensè peculium vocatur, nec usufructus spectat ad patrem. 148. 17

Advocato alicujus clientelam subire recusanti ad

- ad petitionem partis à Reverendissimo Præside præcipitur, ut in lite auxilium præbeat sub pœna 50. ducatorum. 53. 8
- Advocatus potest cogi esse Consiliarius. ibid. 6
- Advocatus cogitur pro clientulo ad patrocinium sumendum maximè urgente necessitate. ibid. 7
- Equalitas* impari numero quando accidit in electione Officialium, deveniendum est ad sortes. 22. 20
- Æstimus* quando producitur unà cum solutione census & Collectarum, tunc rectè probat locum vel villam solventem censum vel Collectas esse de dominio illius cui solutio fit. 190. 54
- Æstimus*, vulgò *Padron*, licèt publicus & authenticus, non probat nec dominium nec possessionem bonorum. ibid. 53
- Æstimus* seu descriptio, ut fiat à Censitore ad tributa realia imponenda, tenentur possessores manifestare bona sub fide juramenti, licèt in aliquibus locis consuetudine obtentum est quod non fiat *æstimus*, sed Censitores ad bonum oculum arbitrarii, ut dicunt, bona & facultates *æstimant*. 189. 48
- Æstimus* seu matricula facta à Censitore, debet approbari à Jure & Decurionibus. ibid. 44.
- Æstimus* vulgò *Padron*, à Censitore conficiendus debet effectus solemnibus, Authenticus & publicus. ibid. 43
- Ætas* quæ in electore requisita sit. 6. 30
- Ætate* major præsumitur maturitate sensus præstantior. 72. 37
- Agrimensor* qui falsam relationem ex dolo fecerit, tenetur ad interessè erga partem gravatam, quæ quidem poterit contra illum petere. 196. 28
- Agrimensor* tenetur jurare præsentibus partibus & bene de eleganter officio exercendo & mensurando. 193. 7
- Agrimensor* non eligitur, ut probetur per illum possessio seu dominium agri; sed quando probata jam possessione, ignoratur quantum quique possideat, tum adhibetur ad declarandos terminos. ibid. 6
- Agrimensor* qui in principio suæ nominationis ad officium, publicè juravit, an & quomodo teneatur jurare de consensu partium electus est. ibid. 9
- Agrimensorem* quis nominare debeat. 197. 33
- Agrimensores* non debent jurare quod præcisè dicturi sint veritatem, sed secundùm judicium suum. 193. 8
- Agrimensoris* ad declarationem, licèt iudex multùm respicere debeat, non tamen tenetur præcisè eam sequi, & secundùm eam judicare; quin potius eam potest respicere & revocare. 196. 27
- Agrimensorum* officium publicum & ad plura utile necessarium est. 192. 1
- Alcaldes* verbum Arabicum censetur. 86. 18
- Alguaceli* solebant antiquitus officium Carnificis in Hispaniæ regnis exercere. 198. 3
- Alguaceli* tenentur noctu calles perlustrare, & visitare hospitia vulgò *Las Mesones*, & lupanaria, & perquirere delinquentes. 91. 6
- Alguaceli* mandata iudicum exequi, pignora pro executionibus sequestrare & debitores ex domo detrudere tenentur, in quo debent servare formam. ibid. 7
- Alguaceli* non possunt captos apud se, seu in domibus suis retinere. ibid. 5
- Alguaceli* inferiores servile ministerium exercere à paucis temporibus censebantur. ibid. 2
- Alguacelorum* varia afferuntur nomina. 90. 1
- Alguacelorum* creatio ad quem pertineat, deceditur, *leg. 23. tit. 5. & leg. 4. tit. 6. lib. 3. recopil. & leg. 4. tit. eodem lib. & leg. 7. tit. 4. part. 3.* 91. 3
- Alguacelorum* ministerium circa quæ versetur. ibid. 4
- Alienigenus* seu exterus qui per decem annos in Hispaniæ Regnis commoratus est, potest ad aliqua officia admitti. 175. 18
- Ambitio* Officiorum tandem Romæ perniciosa visa fuit. 76. 3
- Ambitio* officiorum mala & damnabilis quænam dicatur. ibid. 5
- Ambitio* bona & laudabilis quænam reputetur. ibid. 6
- Ambitio* quid sit. ibid. 4
- Annalia* officia singulis annis inter cives seu vicinos per circulum debent provideri. 50. 31
- Intelliguntur jura & fundamenta posterioris opinionis ex mente Doctorum, unde resolvitur quæstio. ibid. 32
- Annei Ruberti* Doctrina circa custodiam Civitans. 149. 28
- Annonæ* descriptio debet gratis fieri à Depositorio, nec à vicinis pro ea faciendâ, aliquid extorqueri potest. 192. 15
- Apoche* facta ab Administratore præstatur plena fides contra ipsum Administratorem. 144. 17
- Appellatio* dum interponitur in nominatione ob non servatam aliquam ex requisitis formam nulliter facta, si talis nominatio executioni mandetur, attentata erit. 49. 16
- Appellatio* omnino frivola, & contradictio vanis nixa fundamentis nominationis executionem non impedit, nec attentati periculum inducit. ibid. 17
- Appellatio* quando à jure permittitur expressè utrumque operatur effectum. 48. 5
- Agitur de textu in leg. Imperatores 21. §. 1. ff. 1. de appellat.* ibid. 6
- Pro contraria opinione adducitur, *lex constitutiones, & lex fin. ff. de appellat.* item textus in *leg. 6. tit. 18. lib. 4. recopil. 1. ibid. num. 7. & 8.*
- Appellationis* prætextu à contradicente interpositæ debet suspendi nominatio officialium, & possessio tradita subjacet periculo attentati. 47. 1
- Appellationis* permissio naturalis est qualitas. ibid. 2.
- Aptitudo* naturalis, magis quàm accidentale impedimentum attenditur. 42. 16
- Architecti* seu Mensores operum, vulgò *Alifes*, quinam sint, *remissivè.* 197. 34
- Argentum* purum vulgò *Plata acendrada*, quomodo ponderetur & æstimetur. 164. 12
- Ars* artium est hominem regere. 2. 26
- Artes aliæ fordidiæ, aliæ honestæ. 2. 18
- Asinus* seu animal cum curru cujuslibet potest capi, ut malefactor ducatur ad supplicium, in quo casu satisfaciendum est domino animalis, seu plaustri, de damno quod inde ipsi provenerit. 199. n. 10. 11. & 12.
- Assessores* seu locum Tenentes Prætorum qui solebant nominari ab ipsis Prætoribus, jam à Regiæ Coronæ Consiliariis nominantur. 86. 14
- Assessores* Prætorum quomodo uti debeant officio suo, & quæ in eis qualitates concurrere debeant, ut ad tale munus eligantur, traditur, *remissivè.* ibid. 16
- Assesso-

- Assessores* Prætorum non dicuntur Judices delegati, sed ordinarii. ibid. 15
- Assurgere* officialibus quilibet tenetur privatus, & reverentiam & urbanitatem præstare. 75. 51
- Athenienses* officia & Magistratus forte constituebant. 37. 4
- Athenienses* officia publica recusantes capite multabant, Romani libertate, & Spartani patriâ. 54. 18
- Atheniensium* Legislator Magistratus omnes ex Nobilibus & divitibus instituit. 40. 3
- Athenis* fuit sancitum ne cui liceret iterùm fieri creativæ à populo Sindicum. 114. 29
- Auditors* & Senatores Regis per annum solam nominantur, sed singulis annis confirmatio & prorogatio ad Curiam mittitur unde perpetua est eorum dignitas. 34. 43
- Avendani* opinio improbat, qua dicit nobiles & exemptos debere contribuere collectæ, quæ imponitur ad solutionem Salariorum officialium. 77. 5
- Augustus* Cæsar fuit primus qui gentes sibi subditas incapacitari & describi fecit, censum vel tributum imponendi causa. 183. 4
- Auri* puri & misti valor in varias partes, vulgò *quillates*, dividitur, & variorum numismatum pondus & valor assignatur. 163. n. 8. & seqq.
- B
- B**aro vel Dominus oppidi in qua sibi concessa fuerit jurisdictio, poterit suam judicem qui vulgò *Alcalde major* nominatur, constituere, cujus jurisdictio concessa tantum censetur in prima instantia, non autem in secunda, nec in gradu appellationis. 89. 47
- Barones jus confirmandi electionem habentes non possunt respicere electum unice ad Officium, nec unum ex electis, & alium nominare, nisi electus incapax fuerit aut prohibitus officium exercere. 28. 12. & 14.
- Barones ad quos mittuntur electiones officialium, an soleant in Curia Regis residere, vel in aliis divagari locis, & an ista confirmatio possit extra territorium suum ab eis fieri. 29. 16
- Barones aut Domini locorum ultra annum Officialiales creare non possunt. 31. 6
- Barones posse extra territorium suum confirmationem Officialium facere; id intelligit Fontanella procedere in Barone seu Domino à Principe jurisditionem habente, secus ab inferiore. 29. 17
- Barones, seu Domini in oppidis in quibus jurisditionem habent, reputantur ad summum ut Prætores seu Correctores Regis. 90. 54
- Baronibus seu Dominis oppidorum dum jus ex privilegio ita competit, poterunt iudices ab ipsis nominati nominare sibi substitutos. ibid. 55
- Baronum in oppidis ab iisdem expetenda est confirmatio electorum. 28. 4
- Bartoli* Doctrina circa depositi restitutionem, expodenda. 141. 63
- Bastardi* plurimis dignitatibus fuerunt aptissimi. 17. 35
- Beneficio* indignus est qui in legem committit. 181. 68
- Beneplacitum* nulli subjacet legi. 63. 5
- Beneplacitum* morte concedentis expiret. ibid. 9
- Beneplacitum* tacitè non revocatur. 65. 23
- Beneplacitum* seu voluntas, esse omnem libertatem contineat, non eam tamen habere vel accipere debet, quæ honestati publicæ & decentiæ opponitur, & quæ absque alicujus injuria vel detrimento exerceri non potest. 66. 31
- Beneplacitum* non expirat morte Principis concedentis jurisdictionem, quando veniatur publicus favor & utilitas. 65. 24
- Bes* argenti vulgò *marco* quot maravedis valeat. 164. n. 14. & 15.
- Bessis* pondus vulgò *marco*, quot uncias contineat. ibid. 13
- Blancos* inter & Nigros dissidia. 33. 21
- Bona* in corpore Civili & Mystico cujuslibet oppidi cur necessaria? 125. 3
- Bona* oppidorum ex destinatione facta à Rege, vel immemoriali tempore à Dominio Regis separata fuerunt. 124. 9
- Intelligitur in proposito nullatenus contrarius textus in *leg. de precario, ff. ad leg. Rhodiam, de jacturis.* ibid. 10
- Bona* posita in æstimo, si crescant vel decrecant, ultra æstimationem in eo factam, an impartitio tribui debeat augeri vel minui, *remissivè.* 190. 52
- Bonorum cujuslibet oppidi in duplicem speciem divisio. 125. n. 2.
- Bonorum destinatio ad Regem pertinet. 126. 8
- Bonorum oppidi administratio ejus concilio & universitati incumbit. ibid. 11
- Bonorum oppidi administratores veri sunt Decuriones cujuslibet urbis, qui totum concilium representant. ibid. 12
- C
- C**ambia suscipere, & eorum pecuniis Rex uti potest in urgenti necessitate. 161. 52
- Cambia quæ consistunt in mutuo, an licita sint. 156. 10
- Cambia à Principe vel Republica approbata, tunc exerceri possunt. ibid. 14
- Cambia realia requisita non possunt probari juramento & declaratione personarum, quæ numeros Campori tradiderunt. 160. 42
- Cambia sicca damnantur per Pragmaticam à Rege Sebastiano latam. 157. 21
- Cambia intra Regni limites contra legem expressam permitti non possunt. ibid. 20
- Cambii in duplicem speciem divisio. 156. 16
- Cambii literis cur circa oppida extra Regnum, non verò intra, uti liceat, traditur ratio differentie. 160. 40
- Cambii Officium in quo consistat. 155. 8
- Cambii præmium & interessè quod lucrari Campor potest, correctum & immutatum fuit, *per leg. 5. in fine titul. 18.* 160. 38.
- Cambiorum merces seu Salarium non pro mutuo, sed pro labore recipitur. 156. 15
- Cambium minuti in quo consistat, & quomodo fieri debeat, & quid pro præmio possit persolvi tradit Textus in *leg. Regia 4. tit. 18. lib. 5. Recopil. quæ ibi afferuntur.* 159. 37
- Cambium reale quid & quomplex sit. 157. 25
- Cambium reale an licitum vel illicitum sit? ib. 26
- Cambium reale per litteras tripliciter fieri solet. 158. n. 28. 29. & 30.
- Cambium ficcum quot modis committatur. 157. n. 17 & 18.
- Cambium ficcum improbum & feneratorium esse pro-

probant Doctores. *ibid.* 19
 Cambium quod fit per litteras, ne intra eundem Regni oppida exerceri possit sancitum extat, *leg. 8. tit. 18. lib. Recopil. quæ ibi affertur.*
 Cambium per litteras quo quis pecuniam Campfori in uno loco præbet ut eandem in alio remittat, an permissum sit. 158. 33
 Cambium vox antiquis Romanis & Jurisconsultis prorsus incognita fuit. 155. 7
 Cambium tam jure communi, quàm Regio exorsum & usurarium reputatur. 160. 43
 Referuntur Doctores qui de Cambiis egerunt. *ibid.* 44
 Cambium quod fit intra Regni limites, an ex eo sicum judicetur, quod in loco in quem remittitur solutio una cum litteris, debitor nec pecuniam, nec factorem habeat. *pag. 157. n. 22. 23. & 24.*
 Cambium in mutuo pecuniæ positum quando sit licitum, & quando illicitum, *remissivè?* 156. 13
 Cambium in mutuo consistens quare permissendum? *ibid.* 12
 Cambium in permutatione monetarum consistens an licitum sit, vel illicitum? *ibid.* 9
 Cambium per litteras, quo quis pecuniam à Campfore ad certum tempus recipit in uno loco, in alia deinde Provincia vel Regno, cum constituto stipendio solvendam, an sit foenerativum. 159. n. 34. 35. & 36.
 Cambium per litteras ab Hispania ad Indos exerceri potest, & etiam ad alias ejusdem Coronæ Provincias, dummodo distantia sit considerabilis, in qua possit considerari aliquod periculum in translatione pecuniæ. 160. 41
 Campfor exterus à Regno nominari cur non debeat, *remissivè.* *ibid.* 48
 Campfor exterus & alienigena à Regno non potest creati. *ibid.* 46
 Campfor non potest aliis mercimoniis & contractionum generibus uti, nec Societatem unire cum aliis, nisi in rebus cambiorum usum tangentibus. *ibid.* 49
 Campfor quâ formâ creati debeat, *remissivè.* 155. 6
 Campfores duo in urbe debent nominari, non verò unus solus. 160. 47
 Campfores publicationem reddere tenentur judici, suo juramento & per libros suos veritate & fide confectos, quoties ratio ei per judicem expetita fuerit quantitatum omnium quas Cambia habuerint. *ibid.* 50
 Campfori, necessitate adimpleta, debet per Regem fieri satisfactio pecuniarum quas accepit, & si possibile sit cum interesse justo & licito Cambii. 162. 54
 Campforis creatio ex personis fieri debet probatissimis, divitibus & benè opinatis, quæ juramentum de officio rectè exercendo præstare debent, & fidejussores usque ad certam quantitatem præbere tenentur. 160. 45
 Campforis creatio in Curia Regis, nempe *en la Corte*, ad ipsam Regem pertinet. 155. 3
 Campforis creatio ad quem pertineat. *ibid.* 2
 Campforis creatio in aliis Curis Regnorum ad Coronam Hispaniæ spectantium, debet fieri speciali Proregis nominatione. *ibid.* 4
 Campforis officium Reipublicæ est necessarium. *ibid.* 5
 Campforis officium publicum est. *ibid.* 1

Campforum electio debet esse libera, nec quidquam pro tali Officialium creatione potest exigi; nec titulo conditionis possunt hujusmodi officia conducti. 160. 51
 Capellaniarum seu Beneficiorum ad nutum, & officiorum sæcularium ad beneplacitum differentia traditur, *remissivè.* 67. 41
 Azevedo doctrina, in *leg. 4. tit. 25. lib. 4. Recopil. n. 6. & 7.* intelligitur. *ibid.* 42
 Capellanus ad nutum, non juvatur regulis de annuali & triennali possessore. 64. 11
 Capellanus ad nutum poterit revocari per nominantem vel successorem aut heredem in patronatu, etiam malitia cessante. *ibid.* 13
 Capturam nec executionem facere possunt Alguaceli absque mandato judicis in scriptis redacto. 91. 9
 Caput in membrorum ordine & distinctione cæteris omnibus dominatur. 69. 7
 Carcer dicitur locus custodiæ designatus, sive publicus sit, sive privatus, aut tota ipsa Civitas. 93. 8
 Carceris Custos communiter in jure Commentariensis appellatur. 92. 1
 Carceris custos Hispano idiomate *Alcayde* seu *Carcelero* nuncupatur. *ibid.* 3
 Carnifex omni casu damnatorum vestes, zonam, vel annulos usque ad aureos quinque valentes poterit lucrari, qui mos antiquissimus est; & servatus fuit in JESU-CHRISTI Passionem. 119. n. 15. & 16
 Carnifici Salarium assignari debet ex bonis publicæ civitatis seu villæ cujus servicio descriptus est. *ibid.* 17
 Carnifex qui Clericum, & Religiosum de mandato superioris punit, verberat, seu trucidat, non incurrit Sacrilegium, nec aliam culpam. 200. 19
 Carnifex qui reos inhonestè pectraçtat, venit puniendus. *ibid.* 20
 Casus de quibus judices Fraternalitatis cognoscere possunt, colliguntur *ex leg. 2. tit. 23. lib. 2. novæ recopil. qui ibi afferuntur.* 97. 10
 Causa ad effectum certo & limitato tempore requisita, sufficit quod adsit illo tempore, quantum postea cessat. 56. 41
 Expenditur in proposito textus in *leg. 2. §. remittit. vers. oportet, ff. de exculation. tutor. & in leg. qui liber §. amissi, ff. de oper. libert. & in leg. sciendum, & si fundum. ff. qui satisfd.* *ibid.* 42
 Causâ limitatâ limitatus procedere debet effectus. 98. 13
 Causa & effectus cum habent tractum successivum quomodocumque cesset causa, cessabit etiam effectus. 57. 48
 Causæ & denuntiationes quæ fiunt super utensilibus & fraudibus commissis à venditoribus debent breviter & summarie expediri. 152. 7
 Cautio juratoria non sufficit publici horrei Depositorio ad hoc ut ad officium admittatur. 110. 11
 Censitor vel Peræquator vulgò *Empadronador*, non debet quemquam scribere in dubio pauperis, vel habentis bona unde solvat, sed cum distinctione, *ex leg. 10. tit. 33. lib. 9. recopil. quæ ibi inferitur.* 189. 46
 Censitores seu *Empadronadores*, legitime & pro debita forma nominati debent facere æstimum, descriptionem, seu matriculam vulgò *Ladron*, ad impartienda vicinis tributa nempe *El servicio Real, Moneda forera*, & alia

alia jura rethualia quæ Principi vel Concilio solent persolvi. *ibid.* 42
 Censitores vulgò *Empadronadores*, à quo & quomodo nominari debeant, colligitur *ex leg. 8. tit. 33. lib. 9. recopil. quæ ibi affertur.* 188. 41
 Censitores quidam antiquitus publice nominari solebant qui personarum & bonorum descriptionem faciebant, ut tributa personis & rebus indicenda exactè & sine fraude patrimonii Regi persolverentur ab omnibus. *ibid.* 35
 Censitorum officium publicum reputatur, atque adeo necessarium, ut nullus ab eo excusari possit. 191. 55
 Censuram seu Disquisitorum victualium jurisdictionem accumulativam esse cum Prætoze aperte indicant verba tituli. 109. 4
 Censuram antiquorum ad instar sunt Depurati quidam publici Ministri in Hispaniæ Regno, præsertim Castellæ, qui vulgò *Empadronadores* vocantur. 188. 40
 Censuram sive Censuram varia circa Tributorum impositionem & solutionem, munera. *ibid.* 36
 Christianis quorum Religionem Romani, communiter Judaicam superstitionem appellabant officia & honores concessere, Verus & Antoninus Imperatores, non verò Judæis. 10. 4
 Christianis veteranis noviores imperare injustum & indecorum est, Officiorum publicorum occasione, & quare? *ibid.* 5
 ex Citatione facta Sindico vel Procuratori universitatis, ipsa universitas non constituitur in contumacia. 113. 23
 Cives adoptivi ea officia habere non debent quæ ex consuetudine concedenda sunt naturalibus *ex doctrina Bart.* 44. 32
 Civitates quomodo nobilitentur. 4. 7
 Civitates quæ Procuratores ad Curias mittere tenentur, recensentur, ordoque sedium & vocum adducitur. 118. 8
 Clericus quis inhabilis ad officia habeatur. 27. 16
 Clericus tanquam Eques cælestis militiæ gaudet privilegiis equitis armatæ militiæ. 60. 76
 Collectoris elemosynæ Ballarum quæ Hispaniæ Regibus à summis Pontificibus diversis temporibus fuerunt concessæ, quamnam officio convenient, *remissivè.* 153. 22
 Commentariensis unde sic dictus. 92. 2
 Commentariensis captos benigne & sine injuria verbo aut facto tractare debet. 93. 7
 Commentariensis nominatio & delatio pertinet ad Regem & ejus Ministros. *ibid.* 7
 Commentariensis salaria Regis expensis, & fisco persolvi debent. *ibid.* 6
 Commentariensis cavere debet sub privatione officii, aut aliquâ arbitrariâ pœnâ, ne detenti seu capti in secretis carceribus, arma aut alia instrumenta habeant, quibus carceris fractio aut mors causari possit. *ibid.* 13
 Commentariensis excusabitur à fractione carceris vel morte incarcerati, si solitam fecerit suis horis captorum visitationem, nec arma aut instrumenta inter eos invenit. *ibid.* 14
 Commentariensis tenetur esse admodum diligens, & invigilare custodia carceris. 94. 17
 Commentariensis culpa præsumitur, si incarcerati fugerint. *ibid.* 18
 Commentariensis quibus pœnis subiaceat fugam captorum, tum pro culpa criminali tum civili. *ibid.* 19
 Oter. De Officialibus.

Affertur in proposito *text. 12. tit. 23. lib. 4. recopil.* 31. 20
 Computationes factæ aliquos errores continentes debent iterum videri. 196. 26
 Concedens jurisdictionem donec eam revocaverit, morte ejusdem non cenetur revocata. 67. 38
 Intelligitur textus in *leg. cum precario, §. fin. & in leg. quæstium, §. quod à filio, ff. de precario.* *ibid.* 39
 Concedens officium quandiu suæ voluntati placeat, ex quo placuit amplius sine causa ei displicere non poterit. 64. 17
 Concessa à Principe officia sine temporis præfinitione, censentur perpetua. *ibid.* 26
 Concessa jurisdictione territorii, an videatur concessa in mari adjacenti territorio, *remissivè.* 87. 24
 Concessa jurisdictione simpliciter, an videatur commissum merum & mistum imperium, vel simplex tantum jurisdictionem. *ibid.* 23
 Concessa per Regem jurisdictionem, videtur tantum concessa quoad primam instantiam. *ibid.* 25
 Concessa officia à Principe summa cum difficultate auferenda esse pluribus Regni legibus cavetur. 65. 21
 Concessio jurisdictionis, quantumvis sit ampla, & exuberans, simul cum territorio & dominio totius oppidi aut villæ, suprema jurisdictionem nunquam censetur tributa. 87. 26
 Concessionem & gratiæ factæ ad beneplacitum sedis Apostolicæ vel Romani Pontificis, an per mortem ipsius concedentis extinguantur, & revocentur, traditur, *remissivè.* 67. 40
 Concessum beneficium à Principe debet esse mansurum. 64. 18
 Condemnationes Camerae vel sumptuum justitiæ, integre & intactæ servandæ sunt. 133. 13
 Condemnationes Camerae utrum deficientibus justitiæ sumptibus pro ministerio ejus possent expendi. *ibid.* 14
 Condemnatus pendente appellatione, non dicitur condemnatus. 18. 39
 Confirmari tanquam Eques cælestis militiæ gaudet privilegio equitis armatæ militiæ. 32. 8
 Confirmatio electionis, Rege ita permittente & tolerante non exposcitur in oppidis Regiis. 27. 3
 Confirmatio facta post contradictionem dicitur vera sententia & definitiva. 30. 23
 Confirmatio officialium electorum poterit adhiberi per Procuratores & ad hoc requiritur speciale mandatum. 29. 19. & 20
 Confirmatio officialium sequitur electionem. 27. 1
 Confirmatio officialium poterit fieri per litteras. 30. 21
 Confirmatio officialium electorum in oppidis Regiæ Coronæ ab ipsomet Rege expetenda est. 27. 2
 Confirmatio officialium potest fieri diebus festivis. 29. 18
 Confirmatio simplex electionis regulariter de novo nihil tribuit. 28. 9
 Confirmationem officialis si quis contradicat ipsa judicialis efficitur. 30. 22
 Confratres sanctæ Trinitatis & sanctæ Mariæ de la Merced, & Collectores elemosynæ sancti Antonii, &c. exemptione fruuntur, ut ad officia publica in eunda compelli non possint. 54. 23
 Congregatio eorum qui electioni Officialium interesse debent, ubi facienda. 4. 5
 S
 Con-

- Consensum* liberum in Electoribus jura poscunt. 7. 35
 Consensus ubi abest, nulla prorsus electio est. ibid. 34
 Consensus majoris partis in electione Officialium, si esset sanæ contrarius vel adesset justa causa contradicendi, aut minor esset sanior vel prudentior, major pars non attenditur. 21. 7
Consilium Judæorum quorundam perniciosissimum. 11. 8
 Consilium Judæi cujusdam Christiano datum, saluberrimum. ibid. 7
Consuetudinem ad inducendam in materia præcedentiarum sufficit tempus decem annorum ex doctrina Aretini. 70. 18
 Consuetudini circa præcedentias & judicum dignitates præcipuè deferendum est. ibid. 17
 Consuetudinis introductioni in præcedentiis quot actus sint necessarii, remissive. ibid. 19
 Consuetudo ad unguem observanda in Officialium creatione. 41
Consumptio Officiorum regno Hispaniæ utilissima semper visa fuit. 78. 2
 Consumptio Officiorum sæpe solet exposci in curiis à Procuratoribus Regni, & per Regem concedi. ibid. 3
 Consumptione vel renuntiatione omnia Reipublicæ officia amittuntur. ibid. 1
Continuare vel non continuare officia in favorem Reipublicæ cur sit indultum. 41. 9
 Continuare officia Reipublicæ in una eademque persona legibus antiquis ubique invenitur prohibitum. 31. 1
Continuatio officii Decurionatus non prohibetur. 34. 26
 Continuatio officii inter diversas personas maximo sanguinis vinculo vel necessitudine conjunctas, ut patrem, filium &c. prohibita est. 32. 18
 Continuatio officiorum non reprobanda dum electio fit à tota universitate seu toto Collegio nominante & nemine reluctante; nec dum est penuria civium idoneorum ad officia gerenda. 33. 24. & 25
 Continuatio officiorum non solum in honorificis, sed & in lucrosis & pœnalibus vulgò *Carga* à jure Hispanico reprobatur. 33. 23
 Continuationis officii inter patrem, filium, &c. vetitæ traditur ratio remissive. 32. 19
Conversi, aut Neophyti quinam dicantur. 15. 26
Convocantur per Procuratores omnes Regni Civitates in locum à Rege designatum, quotiescumque ratione alicujus rei, aliquid est decernendum & subsidii aliquid à Regno impendendum. 117. 3
Correctorem seu Prætozem Concilium Civitatis poterit nominare in aliquibus casibus. 85. 12
 Correctoris, Prætoris aut Præsidis Provinciæ nomen Regno Castellæ frequentius adaptatur eis qui in Civitatibus & villis Regiæ Coronæ præponuntur & constituuntur à Rege. 84. 3
 Correctoris nomen satis novum in Hispania. 85. 4
 Correctoris nomen à quo tempore & à quo Rege regnante usitatum fuerit. ibid. 5
 Correctorum nominatio absque dubio ad Regem spectat. ibid. 6
Creatio Magistratuum vel Judicum inter Regalia constituitur. ibid. 7
 Creatio Officialium ad Regem spectat. 17. 5
 Regis tamen permissione talis electio ad concilium cujusque oppidi pertinet. ibid. 18
Creditori licitum est sine licentia fidejussoris, debitori terminum destinatum solutioni prorogare. 81. 26
Culpa vacare videtur qui de jure procedit in sua administratione. 146. 18
 Affertur in proposito textus in lege si bene de usuris. ibid. 19
Curia quod major pars efficit, habendum est ac si omnes egerint. 20. 1
 Curia antiquiores quo tempore, & quo in loco habitæ fuerint? 117. 4
 Curia non semper in uno eodemque loco sed ubi Rex convocationem facit, solent celebrari & semper Curia Regni caput vocatur. 118. 6
 Curia, uti usû & more receptum fuit, convocantur ad quamlibet Regis coronationem, ut præstetur juramentum fidelitatis & vassallagii. 117. 5
Custodes Castrorum nominati qui vulgò dicuntur *Alcaydes de la fortaleza*, homagium fidelitatis præstant. 150. 37
 Custodes civitatis cur possint itinerantes & transeuntes perquirere, & visitare eorum bagalia, & animalium onera perscrutari. 149. 29
 Custodes Civitatis non debent esse perscrutatores molesti. ibid. 30
 Custodes omnes, five pontium, five civitatum, five montium &c. possunt quocumque modo armati incedere, nec possunt armis spoliari. 150. 33
 Custodes pupillorum & Carceratorum. 146. 3
 Custodes Regiæ personæ qui dicantur. ibid. 2
Custodia Castrorum seu fortalitii Baronum, ad quem pertineat, remissive. 149. 34
 Custodia Castrorum vel cujuslibet fortalitii debet tantum committi nobilibus personis, & ex puro sanguine & nota progenitis. 150. 36
 Custodia murorum & portarum civitatis quando præcipuè fit necessaria, & ea nullus possit excusari. 146. 5
 Custodia ostii seu pontis cujuslibet civitatis munus personale est. 147. 11
 Custodis murorum vel portarum civitatis, villæ, fortalitii seu castelli munus antiquissimum est. 146. 4
 Custodis officium circa varia versatur. ibid. 1
 Custodis ostii, pontis seu murorum urbis, officium extra tempus obsidionis impetui, aut invasionis hostium, inter fordida munera reputatur. 148. 18
 Custodum pontis five ostii constitutio seu assignatio in partibus & finibus Regni five per mare five per terram, pertinet ad Prætozem illius districti, & specialius ac certius ad Decuriones. 50. 12

D

- D** *Anna* quamplurima, & nobilia mala quæ à Notariis possunt & solent patrari remissive. 105. 28
 Damnum & lucrum dum quis ex incerto eventu potest consequi, nullo modo læditur, etsi damnum inde percipiat. 35. 12
Debitorum Reipublicæ ad officia publica inepti sunt. 18. 41
Decuriones Concilium repræsentant. 5. 19
 De-

- Decurionis ad officium quidquid spectat, traditur remissive. 106
 Decurionum Ordo in aliquibus locis non semper facit electionem. 5. 20
Defensori Civitatis non licet illam deserere sine licentia, & sub certa forma. 79. 6
Depositarii horrei publici officium debet tantum esse annale, nisi speciali consuetudine vel decreto Decurionum ex justa causa facta, in biennium protrahatur. 145. 24
 Depositarii in diminutione pretii monetæ, quale periculum subeant, distinctione deciditur. 138. n. 44. & 46.
 Depositarii publici horrei officium nemo reculare poterit. 144. 8
 Depositario horrei publici debet assignari salarium moderatum. 145. 26
 Depositarius fiscalium pœnarum quibus rationem reddere debeat. 133. n. 11. & 12
 Depositarius horrei publici quibus dotibus ornatus esse debeat. 144. 9
 Depositarius horrei debet singulis annis rationem reddere. 145. 25
 Depositarius horrei publici tenetur librum suum habere. 144. 12
 Depositarius publici horrei à quo regulariter nominari debeat. ibid. 7
 Depositarius horrei tenetur cuilibet annonam & pecuniam frumentariam deferenti facere apocham de summa vel quantitate recepta. ibid. 16
 Depositarius nobilis vel agricola, qui depositum non restituit, furtum committit, & bonam fidem non agnoscit. 142. 68
 Referuntur Doctores afferentes quemlibet Depositarium depositum non restituentem excedere privilegio quo gaudebat, ut non incarcerationetur. ibid. 69
 Depositarius non potest uti re deposita, & ita faciens dicitur esse in dolo, & furti tenetur. 135. 29
 Expenditur *lex desiderium*, & *lex fin. Cod. depositi*. ibid. 30
 Depositarius pœnarum Cameralium in magnis & populosis urbibus, Provinciis, Capitibus, & Curis magnis, debet & solet nominari à Rege. 133. n. 9. & 10
 Depositarius qui frumentum horrei publici, vel pecuniam ad suos proprios usus convertit, præter alias pœnas tenebitur in quadruplum. 145. 23
 Depositarius, si nobilis sit vel agricola, vel quomodocumque privilegium habeat ut pro debito civili incarcerationi non possit, utrum pro restitutione vel solutione depositi tale privilegium amittat. 142. 65
 Depositarius si aliquid frumenti horrei publici, vel pecuniam in arca depositam in proprios usus converterit, vel autoritate sua alicui mutuo dederit, quali pœna plectatur. 145. 21
 Depositarius pro judiciali deposito periculum diminutionis monetæ non subit, sed ipse Dominus pecuniæ. 138. 46
 Depositum quodlibet judiciale absque jussu judicis regulariter revocari non potest, nec bona deponenti, nec alii sunt restituenda. 141. 62
Descendentes ex Judæis sectatur infamia. 142. 23
Descriptio seu incipitatio quamdiu in Judæa duraverint, & quantus fuerit numerus incipitatorum. 184. 7
 Descriptio populi Davidis jussu facta, exosa Deo fuit, & cur. 183. n. 2. & 3.
 Descriptio personarum cum nominibus eorum *Oter. De Officialibus*.

- qui electioni Sindici interfuerunt, tantum faciendâ est in parvis urbibus, non verò magnis & valdè numerosis. 118. 9
 Descriptio seu impartitio faciendâ pro tributis vulgò *El servicio ordinario, extraordinario, pecho que se paga de los bienes*, requirit ut forma leg. 4. titul. 14. lib. 6. re opul. servetur, omnino attendatur. 189. 47
 Descriptionem populi & subditorum suorum olim David jussit fieri. 183. 1
 Descriptionem subditorum & Vassallorum facere an possit esse utile, vel quæ incommoda & pericula ex tali descriptione possint oriri, remissive. 185. 11
 Descriptiones Vicinorum vulgò *Padrones*, debent in libro Concilii cujuslibet oppidi scribi per ejus Tabellionem, non autem per alium. 191. 57
 Descriptionis Orbis edictum quo in loco à Cæsare fuerit edictum. 183. 5
 Descriptio seu incipitator populi quis fuerit in Judæa delegatus. 184. 6
Dextera manus nobilior semper & præstantior sedes reputatur quàm altera. 70. 15
 Dexterum latus Altaris in quo Evangelium cantatur in Ecclesiis oppidorum Hispaniæ solet occupari per officiales status nobilis, sinistro relicto plebeis. ibid. 14.
 Dictio *Solamente*, in lege expressa taxativa est. 98. 11
 Dies constitutus pro electionibus Officialium si elabatur, an sequenti nominari possint Electores, & quando. 4. 13
 Dignitatis majoris differentia à minori unde petatur. 48. 11
 Dignitas & excellentia phœnici & Aquillæ inter aves tribuit. 69. 5
 Dignitas major dari ei minimè debet, qui minorem non habuit. 19. 47
 Dignitas est quidquid ex consuetudine reputatur esse dignitas, & illa est major quàm homines generaliter talem reputant. 151. 5
 Dignitates & officia justitiæ vilibus & infamibus personis non debent condonari. 97. 6
Discursores per Regnum à Rege mitti solent, qui quærentibus de injuria vel inæquali partitione circa tributa, justitiam exhibeant. 191. 56
Disquisitoris victualium qualitas & exercitium declaratur per tenorem tituli qui in concessione talis officii solet expediri; qui quidem titulus vulgari idiomate *ibi* affertur. 107. 3
 Disquisitoris victualium vulgò *Fiel Executor* de novo præter Prætozem à Rege Philippo institutum fuit officium. ibid. 2
Dissidia ob præcedentias circa res spirituales orta, etiam inter sæculares componere ad Ecclesiasticos privativè pertinet. 75. 46
 Doctor semper est intelligendus secundum jura quæ allegat. 83. 19
 Agitur de textu in leg. 1. §. *libertinis* & in leg. cum ex oratione, 47. ff. de excusat. tutorum, & in leg. 3. eodem tit. ibid. 80
 Intelligitur textus in leg. 11. titul. 14. lib. 6. ibid. 81
 Doctores & Licentiatum in una ex tribus universitatibus graduati tanquam Nobiles ex privilegio admittuntur ad officia Nobilibus ex privilegio concessa. 43. 24
Dolus præsumitur in proxenetis affirmantibus de idoneitate contrahentium mercium, quando ex celebratione venditionis aliquod lucrum præter debitum Proxenicum consequutus est. 176. 26
 Dolus

Dolus in falsa relatione Agrimenforis colligitur ex qualitate facti. 196. 30
 Dolus tertii in matrimonio & sponsalibus non reddit contractum ipso jure nullum. 178. 37
Domus publica construi debet, ad negotia Officialium electionem spectantia tractanda. 4. 6
Domus, census constitutus, aut quælibet alia res si empta fuerit ab œconomo civitatis, ipsius quidem œconomi pecunia, non verò civitatis, emptor in dubio censetur œconomus. 129. n. 29. & 30
Donatio non est quod à Vassallis tempore necessitatis publicæ tribuitur, sed solutio debiti Regalis à Procuratoribus facta. 122. n. 30. & 31
Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, Episcopi & similes Domini oppidorum in suis territoriis creare possunt Tabelliones ad hoc solum ut testificentur de his quæ fiunt in iudicio. 104. 17
Duplimum ex auro diversa nomina, pondus, valores examinantur. 165. n. 19. & seqq.

E

Electi ad officium compelluntur ad id acceptandum per capturam & incarcerationem & bannum. 54. 16
 Electi ad officium poterunt ad illud serviendum extrahi à domo sua. ibid. 17
Electio à verbo eligere derivatur. 2. 27
 Electio extra locum affuetum facta nulla est. 4. 8
 Electio ultra annum admittitur dummodo consuetudo sit ut amplius duret officia. 32. 11
 Quod procedit etiam in officiis exigui momenti, & quando in oppido non reperiuntur facile officiales idonei. ibid. 12
 Electio à majori parte facta tunc tantum valet, quando omnes Electores vocati fuerunt, cum debuerunt vocari. 21. 5
 Quod tamen intellige, si minor pars agat de contemptu non alias. ibid. 6
 Electio debet esse libera, absque vi, metu, vel impressione cuiusvis. 6. 32
 Electio omnis quæ fordibus, aut precibus improbis facta fuerit jure Regio Hispaniæ damnatur. 76. 7
 Electio de indigno utrum ignoranter facta fuerit quomodo probetur traditur *remissive*. 26. 18
 Electio à majori eligentium parte facta exequenda est non obstante contradictione. 22. 9
 Electio facta ad aliorum impulsu nulla est. 7. 36
 Aut per factionem, aut partialitatem. ibid. 37
 Electio dum aliquo casu non sortitur effectum, puta quia nominatus non vult consentire electioni, non ideo electores privantur facultate iterum nominandi. 25. 16
 Electio facienda per annum si facta fuerit per plures, an remaneat pro uno tantum, an verò vitietur in totum. 32. 9
 Electio proprie quid. 2. 28
 Electio Officialium est voluntariæ jurisdictionis. 5. 15
 Electio generaliter definita quid. 2. 29
 Electio Officialis ultra annum facta sustineri potest si ita principi placeat. 32. 10
 Electione de dignis facta legitime, & publica statim jus acquiritur electis. 27. 22
 Electione de indigno facta facultas eligendi devolvitur ad superiorem. 25. 12
 Electiones an fieri possint & diebus festis & fe-

riatis. 4. 14
 Electiones Officialium quæ publicantur frequenter fiunt majori suffragiorum numero. 48. 11
 Electiones Officialium fieri debent in die & hora affueta; & an potius manè, vel vespere. 4. 10
 Electionis definitio in genere. 3. 30
Electus quando se corrigere valeat. 7. 38
 Elector scienter eligens indignum amittit pro illa vice potestatem eligendi. 25. 11
 Elector dum indignum ignoranter eligit, non potest dici delinquere. ibid. 15
 Electores in officiis publicis digniores eligere debent. 23. 1
 Doctores hanc doctrinam tuentes tum Theologi, tum Jurisconsulti referuntur. ibid. 2. & 3
 Objiciuntur duo huic opinioni. 24. 4
 Quibus satisfit. ibid. 5
 Electores indignum scienter eligentes arbitrariè puniendi. 25. 13
 Electores pro damnis ab Officialibus per eos nominatis, præstitis, via ordinaria, non verò executiva sunt conveniendi & condemnandi. 81. 12
 Electores vocari debent sono tubæ vel campanæ. 3. 2
 Non verò ad sonum tubæ, sicut fit in Ecclesia in die sancto veneris. ibid. 3
 Et vocari debent tam præsentés quàm absentes, & quando. 4. 4
 Electores ob electionem de indigno factam an priventur pro illa vice facultate eligendi & ad quem illa revertatur, proponitur quæstio. 25. 10
 Electores dumtaxat qui intersunt electioni, possunt suffragia præstare. 6. 28
 Electores qui ad Concilium venerunt, ante publicationem poterunt suffragia præstare, non verò facta publicatione. 8. 42
 Electores indignum ignoranter eligentes non privantur facultate eligendi, sed possunt iterum ad nominationem de digno procedere. 25. 14
 Electores si fuerint pari numero quid faciendum. 22. 15
 Gratificari posse quinam existiment in proposito. ibid. 16
 Electores si plures fuerint alicujus Officialis, non omnes tenentur in solidum ad damnum per ipsum præstitum. 81. 10
 Electores seu nominatores Officialium Reipublicæ pro culpa eorundem officialium tenentur sicut ipse de damni satisfactione seu condemnatione contra eos facta. 80. 1
 Electorum aliqui si fuerint, quos ex actis electionis constat non præstitisse suffragia, ii non tenentur ad interesse. 81. 11
Electus cum impeditur exercere officium, ad officialem præcedentem triennii spectat usus ejusdem officii. 49. 21
 Electus ad aliquod officium si moriatur, onus subeundi munera non transit ad hæredem. 61. 83
 Electus qui non fruius est officio ob contradictionem factam, causa jam evicta recursum habet ad damnum fructuum in officio obvenientium in contradicentem. 50. 33
 Electus ad quodlibet Reipublicæ officium autoritate publicum, illud necessario acceptare & inservire tenetur. 53. 4
Eligendi facultatem non excidunt electores dum dubium est scienter an ignoranter indignum elegerint.

Eligens

Eligens dignum omisso digniori etiam si peccet mortaliter, tamen restitutioni erga digniorem non est obnoxius. 24. 7
 Eligens indignum non solum peccat mortaliter, sed etiam tenetur ad damna ex tali electione sequuta resarcienda. 25. 8
 Eligens Officialem an eum exhibendo, finito Officio liberetur ab obligatione damni resarciendi. 80. 3
Elusoria esset sententia quæ post annum à nominatione officialis elapsum proferretur, super negotio appellationis in eadem nominatione interpositæ, pro quo afferuntur verba textus in *cap. fin. de iudiciis*. 48. 9
 Emptor venditori, vel è contra venditor emptori, an teneatur ex dolo commissio à Proxena. 117. n. 28. & seqq.
 Episcopus qui potest esse & Canonicus, & adesse Capitulo tanquam Canonicus licet sit Episcopus. 35. 9
 Episcopus dum adest Capitulo tanquam Canonicus, sedet in loco inferiori & secundum locum obtinet. ibid.
 Episcopus vel Canonicus qui prius creatus fuit, is etiam prius inter Episcopos, vel Canonicos federe debet. 71. 32
 Equites Sancti Joannis Jerosolymæ Hospitalarii vocabantur. 133. 10
 Equites Sancti Joannis de Malthe, an possint esse Procuratores Curiarum, *remissive*. 119. 12
Erectio furcæ, vel patibuli per mandatum Domini vel ejus Officialium, signum est jurisdictionis concessæ vel obtentæ. 88. 40
 Quod procedit etiam si per centum annos non fuerit aliquis suspensus in illa furca. ibid. 41
 Exactor quilibet vectigalium ut officii debito respondeat & legitime procedat, quid facere debeat, notatum invenitur in *leg. 13. tit. 14. lib. 6. recopil.* quæ ibi afferuntur. 153. 21
 Exactor tributorum maxima in exigendo utitur potestate, nec juris ordinem servare tenetur, sed potest simpliciter procedere debitoribus. 152. 19
 Exactor tributorum Regis non potest debitoribus convenire nisi prius accipiat nomina eorum, & eis notum faciat & intimetur ad locum destinatum solutioni soluturi accedant. ibid. 17
 Exactor vectigalia bona à debitoribus pro solutione debiti extracta Concilio præsentans liberatur. ibid. 20
 Exactores tributorum seu vectigalium, græcè publicani nuncupati, apud Hebræos, Græcos, & Romanos odibiles & abjecti fuerunt. 150. 1
 Expenditur in proposito textus in *leg. 14. tit. 2. lib. 6. novæ Recopil.* quæ ibi afferuntur. 151. 2
 Exactoribus & conductoribus Regis, licet præcipua Privilegia in favorem fisci & patrimonii Regis sint indulta, tamen plura sunt quibus personæ eorundem Exactorum condecorantur. ibid. 10
Excellentia quædam & superioritas in certis animalibus brutis terrestribus observatur. 68. 4
Excubie quomodo faciendæ tempore belli sive pacis, & quando à subditis jura excubiarum peti possint, quando Ecclesiasticæ personæ ad Excubias teneantur, & circa quod versetur excubiarum ministerium *remissive*. 150. 35
 Excusanti se nobili à tutela plebei favens sententia ad stipulatur text. in *leg. 1. §. libertinis pupillis*. 60. 73

Expenditur in proposito, textus in *leg. cum ex occasione 40. ff. eodem tit. 6. in leg. 3. Cod. eodem, tit. de excusat. tutorum.* ibid. 74
 Ponderatur *lex 21. tit. 14. lib. 6. Recopil.* ibid. 75
 Excusantur illi qui habent privilegium à principe ne ad officia Reipublicæ inviti eligantur. 54. 20
 Jura varia afferuntur quibus inducatur exenptionem munerum ex liberorum numero non induci. ibid. 26
 Afferuntur in contrariam opinionem, *lex si quis Decurio, 24. de Decurionibus, lib. 10.* ibid. 25
 Conciliantur & intelliguntur jura de exemptione munerum loquentia, ex Thesaur. 55. 28
 Excusantur à minoribus officiis acceptandis ii qui majores Magistratus administraverint, & officia honorabilia exercuerint. 58. 60
 Excusantur officia publica accipere illi qui habent duodecim filios. 54. 25
 Excusantur ab officiis publicis minores viginti annis. 61. 82
 Excusantur pauperes à suscipiendis muneribus, si minus idonei sint, & injuncto muneri suffi ere non possint. 58. 61
 Excusantur advocati à muneribus onerosis & personalibus Reipublicæ. 61. 84
 Excusantur à muneribus personalibus Originarii alibi habitantes, si ad officia in loco originis vocantur, tamen si alii sint idonei, alias suscipiunt. 58. 57
 Excusantur à prædictis Officiis qui alibi aliud officium habent, ad textum in *leg. fin. ff. de vacat. muner. gloss. in leg. 1. Cod. quemadmodum civilia munera, lib. 10. specialiter in tit. de censibus, §. nunc dicendum & §. si avo.* ibid. 68
 Excusatio à tutela non competit nisi ex causis à jure expressis, de quibus in *tit. de excusat. tutorum, & instit. in text. in leg. 1. tit. 17. part. 6.* 59. 66
 Excusationem in honoribus patrimonialibus & realibus utrum inducat numerus duodecim filiorum. 55. 30
 Referuntur Doctores qui excusationem in muneribus realibus & patrimonii ex liberorum numero non admittunt. ibid. 31
 Excusationes ab officiis ineundis quomodo & quo tempore allegari & proponi debeant subjicitur. 61. 85
 Resolutioni tempus & rationem excusationis assignanti multa objiciuntur jura opposita. ibid. 86
 Objecta jura perpenduntur & intelliguntur, & cum Authoris sententia conciliantur à Joanne Garcia. 62. 87
 Excusationis intuitu refertur ab Autore lis quædam quæ super delatione tutelæ agitata fuit, à qua se excusare nominatus intendebat, quia se nobilem vulgò *Fidalgum* dicebat. 59. 64
 Expenditur contra nominatum ad tutelam, & ab ea se excusare prætextu nobilitatis nitentem, textus in *leg. spadonem, 17. §. si scire oportet, ff. de excusat. tut.* ibid. 81
Excursioni publicæ Justitiæ circa corporis afflictiones & cruciatus deputanda est persona in qualibet magna & populosa villa, aut civitate, quæ quidem persona publico inferviat stipendio. 199. 5
 Executionis publicæ Justitiæ officio cum nulla fuerit persona addicta, an possit quis compelli

ad tale ministerium exercendum. *ibid. num.*
6. & 7.
Executores justitiæ seu Carnifices adeo sunt infames, ut nulla major angaria hominibus statui possit. 200. 22
Executoris justitiæ creatio faciendæ erit ex uno carceratorum & convictorum de crimine capitis, quando non invenitur persona abjecta quæ ad tale munus exercendum possit adigi. 199. 13
Executoris publici justitiæ Officium apud Hebræos tempore Choyli sine distinctione ab omnibus indifferenter exercebatur, nec pudori, nec dedecori adscribatur. 198. 52
Executoris publici justitiæ Officium quare Republicæ sit necessarium. *ibid.* 1
Exemptio Officiorum admittitur in patre vel ejus filiis divitibus, at non si universitas seu populus sit nimium pauper. 56. 38
Exemptio Officiorum personalium habentibus quinque liberos cur condonata fuerit. 55. 32
Exemptio à vectigalibus & cæteris tributis excepta monetâ forera, consuetudine & præscriptione immemoriali potest induci. 187. 30
Exemptionem Officiorum personalium præstat numerus quinque non minus filiarum quam masculorum, etiam si sint utrinque etiam emancipati. 55. 35
Exemptionem ab officiis publicis & muneribus personalibus præstat numerus quinque liberorum. *ibid.* 29
Exemptionem à tributo monetæ foreræ per viam nobilitatis, præscriptione acquiri posse, sentit *Flores Mena.* 187. 32
Exemptioni requisitum numerum implet aliquis ex liberis militiæ defunctus pro Republica aut Principe. 57. 51
Exemptus licet quis sit à cæteris tributis ex speciali Principis privilegio, non tamen censetur exemptus à censu monetæ foreræ. 187. 28
Eximi nullus potest à præstatione Tributi monetæ foreræ, nec per ætatem aut sexum, nec etiam per præscriptionem immemoriam. *ibid.* 29
Eximi quis potest à tributo monetæ foreræ, & quolibet alio capitis censu, ex speciali Principis Privilegio. *ibid.* 31
Eximuntur à muneribus principales conductores Gabellarum seu reddituum Regalium & universitatis. 58. 59
Existimatio & reputatio communis Provinciæ sufficit ut officia vilia vel nobilia reputentur. 151. 4
Exteris & alienigenis à Regnis Hispaniæ, nulla potest fieri per Regem donatio civitatis, Villæ, Castri aut Insulæ vel alterius rei ex contentis, *in leg. 2. tit. 10. lib. 5.* 175. 17
Exteris à Regno plura sunt prohibita munera quæ naturalibus tantum in præmium naturalitatis condonantur. 174. 11
Exteris mercatoribus merces portantibus, in Hispaniæ Regna ab eis aurum & argentum asportare interdicitur, *leg. 10. tit. 18. lib. 6. recopil.* 175. 15
Exteris in Indiis negotiare, & aurum, argentum & alia ibidem contenta emere prohibetur per *leg. 5. tit. 18. lib. 6. recopil.* *ibid.* 14
Exteris prohibetur ne intra duodecim leucas in Regno jumenta habeant. *ibid.* 16
Exteris ne Officia ad jurisdictionem vel gubernationem spectantia concedantur, cautum extat

in leg. 2. tit. 3. lib. 7. Recop. 175. 12
Exteros non gubernare civitates & Villas, sed ipsos Hispaniæ Regni Naturales, cur expediat. 175. 13
Exul suffragium præstare non potest, nec is qui est in vinculis. 6. 29

F

F Ames magna, victusque defectus quænam mala in populo creare soleant. 143. 1
Familiares sanctæ Inquisitionis ex privilegio Regis non coguntur suscipere officia Reipub. quæ tamen acceptare non prohibentur, & si ea exercentes deliquerint, à iudicibus sæcularibus plectendi sunt. 54. 21
Fidejussio est stricti juris. 81. 22
Fidejussio quælibet per prorogationem regulariter evanescit. *ibid.* 20
Fidejussiones ac securitates expentuntur à Communitariensi pro exercitio officii. 128. 55
Fidejussores non tenentur ad interesse ex mala nominatione facta per Magistratum de successore suo. 81. 17
Fidejussores officialium & ipsi officiales & nominatores eorum quomodo & quo ordine conveniri debeant ob male gesta. 82. n. 30. & seqq.
Fidejussores ad damnum non tenentur pro gestis ab officiali extra tempus ordinatum & consuetum vacationi officii, etiam si prorogatio termini per quem fuit electus officialis, ipsi concessa fuisset. *ibid.* 28
Expenditur in proposito textus, *in leg. Libonem fin. cum leg. seq. ff. de ambitu, & in leg. Lucius, §. Paulus, ff. de ministr. tuor.* *ibid.* 29
Fidejussores idoneos præstare debet publici horrei Depositarium, antequam ad officium admittatur. 199. 19
Fidejussores tenentur præstare quilibet Magistratus pro administratione officii Sindicatus, si ve illud sponte, si ve necessarîo susceperit. 81. 13
Quod procedit etiam si idoneus sit facultatibus, & bona sua obliget. *ibid.* 14
Fidejussores tenentur ad interesse non ad poenam quam Magistratus delinquendo incurrit. *ibid.* 15
Fidelitatem officii prosternunt Procuratores qui Procuraciones suas emunt. 121. 22
Filii cur avito crimine puniantur. 29. 22
Filii legitimi per consequens matrimonium vel Rescripto Principis complent numerum ad exemptionem munerum. 56. 39
Filii numerum ad immunitatem requisitum formantes, ut vivant tempore liberationis sufficit, licet postea decedant. *ibid.* 40
Filius familias non prohibetur eligi ad munera publica, dummodo major sit viginti quinque annis. 20. 51
Fraternitatis iudices officium personaliter debent exercere, nec substitutum apponere possunt. 97. 7
Fraternitatis Iudices transacto anno, absque eo quod transeat intervallum duorum aut trium annorum vulgò *Huero*, poterunt iterum eligi antequam sindicentur, quod alias in cæteris justitiæ officiis non procedit. *ibid.* 8
Fraternitatis iudices uniuscujusque statutum Nobilium, tum plebejorum creari debent ex honorabilioribus & negotio aptioribus. *ibid.* 5
Frater-

Fraternitatis Judicium nominatio & electio ad quem pertineat. 96. 2
Frumentum in horreo publico positum, quicquid damni ex negligentia Administratoris patitur, tenebitur ipse persolvere. 145. 20
Frumentum privatorum non potest suscipi in horreo publico ab ipsius Administratore. *ibid.* 19

G

G Abella an debeat solvi tantum de pretio venditionis, an verò de Proxenetico & salario præstito mediatori seu Proxenetæ? 182. 73
Galleciæ Regni gubernator præstet regali Senatui, & militiæ militum est Generalis, & percipit duo Salaria. 35. 7
Quod procedit etiam dum Princeps ex duobus officiis unum facit supprimendo alterum, nam id obtinens percipiet duo salaria quæ ambo officiales percipere solebant. *ibid.* 8
Graci magni habebant Tabellionis munus sicut & scribæ, nec ad ejus exercitium quemquam nisi honestis natalibus fideque & industria clarum admittebant. 103. 8
Gregorii Lopez sententia circa tributum quod in Hispania vulgari sermone vocatur *Fonsadera*, non admittitur, imò resellitur ex quodam vetustissimo privilegio per Alphonsum primum Regem Legionis, Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Valpueffa concessum, quod *ibi* affertur. 185. 14
Guelphorum, & Gibellinorum factiones. 25. 10

H

H Hispanorum eximia in Hospitiis admittendis & excipiendis humanitas. 167. 4
Homagium præstitum juramenti vim habet. 207. 38
Homo tanquam omnium creaturarum nobilissimum dicitur microcosmus. 69. 6
Horrea publica vulgò *positos* seu *albondigas* in Hispania non multum antiquitatis habent. 144. 6
Horrea publica plura habebant Romani, præter frumentaria. 143. 5
Horrea publica resque frumentariæ ordinabantur apud antiquos. *ibid.* 3
Horrei publici Depositarium non debet lucrari incrementa tritici quæ vulgò dicuntur *creces*. 145. 27
Horreorum publicorum usus apud Romanos, & à quo inventus fuerit. 143. 4
Horreum unde panis suppeditetur, potissimum modus est ad hominis sustentationem. *ibid.* 2
Hospitalitas laudabilis, & digna nobili viro. 167. 8
Hospitalitatis juri & virtuti multum deserebant Romani. *ibid.* 3
Hospitalitatis definitio, ex *Clemente Alexandrino*. *ibid.* 2
Hospitalitatis officium ad fidem introducendam & propagandam maximè necessarium. *ibid.* 5
Hospitandi munus Nobile, sanctum & laudabile est, dum Charitatis affectu & intuitu exercetur. 166. 1
Hospitandi pro lucro munus suscipere an quis possit compelli qui antea tali ministerio non se immiscuit. 169. n. 23. & 24

Hospitandi pro lucro qui munus semel jam susceperint, ad illud exercendum compelli possunt. *ibid.* 18
Hospitator ad hoc ut teneatur pro furto in rebus Hospitis in domo sua inclusis utrum sit necessarium quod ei traditæ fuerint, mulieri suæ aut famulo, vel se liberet si hospiti concessit clavem cubiculi vel cameræ & arcæ ubi reconderet res suas, *remissive*. 171. 37
Hospitator dum valeam vulgò *la maleta*, claustram & sigillatam non reddit, vel apertam restituit, an detur contra eum in isto casu juramentum in liem, *remissive*. *ibid.* 38
Expenditur in proposito textus *in leg. 26. titul. 8. part. 5.* quæ *ibi* affertur. *ibid.* 171. 39
Hospitatores seu Caupones ne pro arbitrio extorqueant à viatoribus quantum voluerint, taxari debet merces & pretium omnium rerum quæ venduntur in Hospitio, tam pro cibariis quam pro ministerio. 170. 29
Hospitatores qui voluntariè muneri Hospitandi pro lucro se exponunt, tam vir quam mulier, si specialiter notati sint de vita turpi & prava, judicis officio poterunt à tali ministerio removeri. 169. 25
Hospitatores de furto rerum in suo Hospitio inclusarum tenentur atque etiam de facto famulorum in suo Hospitio servientium & de omnibus fraudibus quæ *ibi* committi possunt in damnum hospitem. 170. n. 32. & 34
Hospitatores seu caupones tenentur personas hospitem receptorum custodire, & à periculis quæ sibi in hospitio accidere possunt, tutos reddere. *ibid.* 31
Hospitatores seu Caupones licet Officium autoritate & utilitate publicum non exercent, publicè tamen debent constitui & nominari à prætore vel iudice cujuslibet civitatis & villæ. 172. 41
Hospitatores seu Caupones aliquid ultra taxam à viatoribus pro cibariis & aliis rebus recipientes non solum puniendi sunt poenis in taxatione indicta impositis, verum etiam in foro conscientiæ tenentur ad restitutionem. 170. 30
Hospitatores pro rebus in domum suam inductis per viatorem tenentur de dolo, lata, levi & levissima culpâ, nisi probaverint foruitum casum. 171. 35
Quod procedit etiam in alio Hospitante non Caupone, & in domo sua ad modum Cauponæ accipiente. *ibid.* 37
Hospitatoribus seu Cauponibus facultas vendendi hordeum, ultra pragmaticæ taxam, per legem concessa, quomodo intelligenda. 170. 28
Hospitia condigna præstanda sunt Procuratoribus dum in Curias assistunt. 123. 37
Hospitia conductitia qui tenent, vile & abjectum Officium exercere censentur. 169. 16
Hospitia conductitia quomodo sint necessaria. *ibid.* 17
Hospitia plura redditibus dotata in Hispania, & Regnis Castellæ, ad peregrinos excipiendos qui sepulchrum Divi Jacobi Apostoli adeunt, sunt constituta, quorum præcipua *ibi* recensentur. 168. 13
Hospitia privata vulgò *Mesones*, & *Posadas* in quolibet civitate seu oppido Hispaniæ construuntur, quæ conductitia sunt pro viatorum commodo. 168. 15
Hospitia in locis desertis, nempe in itineribus & viis publicis constructa, quæ vulgò *ventas* appellantur, S 4

- pellantur, non possunt, sine permisso publico & facultate Regia fundari. 172. 40
- Hospitia quæ in urbe Carrionensi & circa jam constructa sunt pro peregrinis hospitandis, enarrat & describit Author. 168. 14
- Hospitibus gratum & propitium pro pretio suo ministerium, ab Hospitoribus præberi debet. 169. 26
- Expenditur in proposito textus, in leg. Regia 6. & 7. tit. 11. lib. novæ Recopil. qui ibi affertur. ibid. 27
- Hospitii jus publici seu privati, amicitia in eundem & conservandæ etiam apud gentiles exercebatur. 167. 7
- Hospitii signum qui pro foribus domus appendunt, contrahere videntur cum viatoribus obligationem hospitandi. 169. 19
- Quod limitatur nisi plures jam Hospites admittere non possint; & si hospitandi sint improbi homines & malæ famæ aut suspicionis. ibid. n. 20. & seq.
- Hospitio conductio excipiendus est Nobilis cum familia, excluso alio Hospite minus digno, prius etiam recepto, qui tamen non est omnino ejiciendus. ibid. 22
- Hypotheca privilegium, utrum pro tributis æquè competat Dominis sive Baronibus ac Regi quando tributa, vel condemnationes fiscales ad eos Regia concessione pertinent. 135. 26
- I
- I**maginarius & non verus agnatus dicitur ille qui assumit arma alterius familiae. 44. 30
- Immisio carnalis cum incarcerata muliere sub pœna Capitali verita est Commentariensi, quam etiam pœnam incurrunt ipsi incarcerati, si talem copulam habeant, etiam si cum muliere quæ cognita erat meretrix. 93. n. 10. 11. & 12.
- Immunes à tributis realibus quinam sint remissive. 190. 50
- Immunitati præstandæ non conducunt liberi adhuc in utero existentes. 58. 52
- Imperare non solum est dignitas, sed ars omnium summa. 2. 24
- Imperator non potest abdicare imperium nisi in manibus ejus à quo habuit. 79. 7
- Imperii destructio sequitur si minuatur fructus quibus Republicæ sustentantur. 180. 33
- Intelligitur decisio textus in leg. 1. tit. 7. libro 6. recopil. quâ in re procedat. ibid. 34
- Petri Fernandez, Navarret. discursui politicorum respondetur & satisfi. ibid. 35
- Impugnatio electionis cujus expensis fieri debeat. 20. 53
- Impugnatio electionis à quolibet de populo non debet admitti. 19. 50
- Incarceratos ob graviora delicta laxioribus vinculis retinere non debet Custos carceris. 93. 15
- Incarceratum torquendum ne quis alloquatur, aut nuntium ad illum mittat, curam debet adhibere Commentariensis. 94. 16
- Incompatibilia quænam dicantur Officia seu ministeria facile discreta haud quaquam est. 35. 12
- Incompatibilia dici possunt Officia quæ ratione finis, seu exercitii inter se pugnant. ibid. 13
- Incompatibilia erunt duo Officia in quorum exercitio & sine persona una duplicem contrarii status personam representat. ibid. 14
- Incompatibilibus duobus ex officiis vacat primum per admissionem secundi ipso jure & sine alia requisitione. 36. 16. & 17
- Indigni ad officia publica qua indignitate intelligantur. 27. 24
- Indignus ad Officia publica ille dicitur qui non habet qualitates ad id necessarias. ibid. 23
- Infamibus portæ dignitatum patere non debent. 12. 10
- Infamibus non patet ad scribendum aditus, vel ad aliquod munus publicum exercendum præsertim in Regiis prætoris & tribunalibus. 103. 7
- Infamis infamiâ juris indignus est, & inhabilis ad officia Reip. 20. 52
- Infirmas quomodo probetur, traditur remissive. 58. 56
- Infirmas quæ à muneribus exemptionem præstare possit qualis esse debeat arbitrio judicis relinquenda est. ibid. 54
- Infirmas vera & propria dicitur quæ ex humorum excessu causatur, & ex quibus succedit febris. ibid. 55
- Infirmi excusantur à muneribus publicis suscipiendis, & affertur in exemplum excusationis Manlius Torquatus consul Romanus. 58. 53
- Inquisitorum minorum durant officia defuncto generali Inquisitore. 65. 26
- Expenditur in proposito textus in leg. 2. tit. 1. part. 2. ibid. 27
- Inspectorum munus ad quid institutum. 161. 39
- Intellectus extraneus quinam dicitur. 63. 7
- Itinerantium facta manifestatione seu præsentatione, à Custodibus portarum & pontium omnis securitas & liber transitus impetratur & jure conceditur. 149. 32
- Judeis omnes administrationes & dignitates interdictæ sunt. 10. 3
- Judex, vulgò Alcalde Mayor appellatur, in nihilo major reputatur cæteris iudicibus ordinariis, etsi hoc nomine contrarium significare videatur. 89. 49
- Judex Appellationis vulgò Alcalde mayor, nominatus à Dominis oppidorum, debet præcedere cæteros iudices ordinarios. 71. 27
- Judex majorem jurisdictionem habens præferendus est minori & limitaram seu temporalem habenti, ex Doctrina Bobadilla. ibid. 23
- Judex ordinarius, & judex de la Hermandad, dum concurrunt in aliquo negotio & super actum uterque perficit processum, quid tum factum opus est. 101. 30
- Judex quilibet sive delegatus, sive ordinarius cognoscere potest, an sibi competat jurisdictionis? 100. 28
- Expenditur in proposito decisio in lege 6. tit. 23. lib. 8. recopil. qui ibi affertur. 101. 29
- Judex quilibet Ordinarius habet universalem causarum cognitionem; & delegatus, illius tantum causæ expeditionem, quæ sibi commissa fuit. 71. 24
- Judicare & Magistratum gerere, munus publicum est. 53. 5
- Judices vulgò Alcaldes mayores nominati à dominis oppidi non possunt ob infirmitatem constituere suos Subditos, qui in Hispania vocantur Tenientes. 90. 53
- Judices vulgò de la Hermandad, debent post prætorem immediatum locum occupare & incedere, deinde Decuriones; postea Procuratores Sindici universitatis & cæteri Officiales prout con-

- consuetudo in quolibet loco usurpaverit. 71. 26
- Judices à Baronibus nominati non possunt multam indicare extrajudicalem in contumaces seu rebelles suis iussionibus, nisi ob defensionem suæ jurisdictionis, & in quantitate trium solidorum auri. 57. 51
- Judices per dominos seu Barones creati in suis villis, non possunt nominari Correctores, sicut iudices Regis in ejus oppidis. ibid. 50
- Judices ordinarii & cæteri Officiales in Oppidis Dominorum, an ab ipsis Dominis, an verò à Conciliis nominari debeant. 119. 29
- Judices tantum Ordinarii qui vocantur Alcaldes in parvis villis Regiæ Coronæ Consiliariis nominantur ab ipsarum Conciliis. 86. 17
- Judicibus per Barones constitutis non debent persolvi Salaria ex bursa communi, sed ex bonis ipsius Domini. 90. 52
- Judicis inferioris sententia super lite nominationis lata non est exequenda, sed intuitu appellationis est suspendenda. 49. 15
- Judicium Fraternalitatis vulgò Alcaldes de la Hermandad, origo, tempus, & causa eorum institutionis traditur, ex Antonio Nebrigenfi. 95. 1
- Judicium creatio ex radice seu fonte jurisdictionis provenit. 86. 20
- Judicium de la Hermandad, sententia, licet non obstante appellatione, poterat exequi, quin imò ab ea non poterat appellari, id postea sublatum fuit. 101. 31
- Jugerum seu fundorum mensura debet fieri secundum formam & modum, delineationem & computationem loci ubi prædia sunt sita, etiam si in alio loco celebrata sit venditio prædiorum ad mensuram. 195. n. 20. & 21
- Juramentum Officialium electionem præcedere debet. 5. 21
- Jurati duodecim qui publicam causam tuebantur ab antiquo, in Regno Aragonis fuerunt constituti, qui postea jurati, ad numerum quinarium, temporibus Regis Fernandi reducti fuerunt. 116. 36
- Jurati nomine ad instar Procuratoris generalis universitatis, plerique in locis officialibus Reip. creantur. 115. 31
- Jurati in Regno Aragonis quanto honore habiti fuerint, remissive. 116. 37
- Juratorum munus cum antiquorum Tribunalium Romanorum plebis officio, quomodo conveniat. 115. n. 33. & 34
- Expenditur & observatur in proposito decisio textus, in lege 10. titulo 1. libro 7. novæ Recopilat. quæ ibi adducitur. ibid. 35
- Jurisdictio limitata nunquam est prorogabilis. 99. 15
- Jurisdictio in secunda instantia si expressè concessa fuerit iudicibus à Baronibus creatis, quamvis ad eos appellari possit, tamen ab sententia ab eis lata in gradu appellationis, appellatur ad Regiam Curiam. 89. 48
- Jurisdictio nunquam probatur ex actibus qui Dominio conveniunt, cum unum ab altero prorsus separatum sit. ibid. 44
- Jurisdictio in secunda instantia, probatur ex eo quod ad aliquem deferantur appellationes. ibid. 42
- Jurisdictio an in perpetuum vel ad vitam concessa videatur, ad dignoscendum traditur, remissive. 88. 42
- Jurisdictio suprema à Rege non potest separari, & impossibile est quod à Rege abdicetur. 87. 27
- Jurisdictio an personæ vel territorio concessa fuerit, remissive. ibid. 33
- Jurisdictio contra Regem immemorialis præscriptibilis est. 88. 35
- Jurisdictio iudicibus fraternitatis concessa extra casus ad quos reducta est, non potest prorogari, etiam de consensu partium. 126. 12
- Jurisdictio omnis regulariter accumulativa esse præsumitur. 110. 5
- Jurisdictio electis & confirmatis concessa ordinaria est. 29. 14
- Jurisdictio ad universitatum causas concessa dicitur ordinaria. 96. 3
- Jurisditionem præscribi posse tam de jure communi quam Regio, certum est. 88. 34
- Jurisditionis concessio quando non est aperta, & non adest titulus, cum agitur de ea interpretanda, extendenda est vel coarctanda per usum exercitium possidentis. 89. 46
- Jurisditionis exercitium ut tribuatur, sufficit quod in libello aut querelæ partis vel causæ processus, deducatur qualitas jurisdictionem tribuens. 100. 26
- Jurisditionis præscriptionem vel immemorabilem ad perficiendam, an requiratur scientia Regis, vel ejus Officialium. 88. 36
- Jurisditionis prorogatio ad hoc ut valeat, necesse est ut ille cujus jurisdictionis prorogatur, illam habeat. 99. 14
- Jurisditionis usus & exercitium probatur per impositionem & exactionem Collectarum seu Gabellarum, solutionem census factam Domino vel oppido, receptionem decimæ, & custodiam civitatis. 89. 43
- Jurisditionis licet sint plures actus & per unum probatum, videatur probata tota jurisdictionis in universum, hoc intelligi tamen debet si ille actus sit universalis. ibid. 45
- L
- L**eges quibus cautum extat medietatem munerum Nobilibus concedendam esse, de Nobilibus ex nativitate, non verò ex civili acquisitione intelligendæ. 44. 27
- Legis verba de casu ex jure communi veniente, non autem ex speciali debent intelligi. ibid. 28
- Legitimus cur spurio præferendus. 18. 36
- Libellus cujuscumque actionis contra universitatem in Curia intentatæ, debet intimari Concilio, vel ejus Decurionibus. 113. 24
- Lictores quorum munus ad officium Alguacelorum accedebat, executionis publicæ damnationis cujuslibet corporis afflictivæ apud Romanos vindices erant. 199. 4
- Lis magna edisseritur in Pintiana Curia circa cujusdam pontis vel ostii villæ de Vibao agitata inter Advocatos in ea habitantes, & Communitatem seu vicinos ejusdem urbis. 147. 6
- Afferuntur & perpenduntur rationes & jura pro Communitate facientia, ibid. num. 7. & seqq.
- Lis quando movetur contra absentem à Regno, defensor ei creari debet cum quo acta fiant, 139. 52
- Lite pendente in gradu appellationis, si elaboratus annus officii, an electus cui contradictum fuit, jam obtenta causa possit & debeat sequenti anno ad officium admitti, an autem pro eo anno alius

- aus de novo eligendus fit. 49. 22
 Lit. omnes super nominatione officialium temporalium non sunt ex sua natura & qualitate exequibiles, sed via ordinaria agitur. 47. 3
 Afferruntur jura appellationem à nominatione officialium admittentia. 48. 4
 Litigium & competentia in sede & voce in Curii inter cives Burgenfes & Toletanos, *ibi* inferuntur Hispano sermone. 118. 9
 Litis causa & successus circa facta plebeio collationem officii statui duntaxat nobili competenti, enarratur. 41. 12
 Litteras Regias ad personam officio Procuratoris aptissimam, Regem missurum credendum est. 121. 20
 Litteris motu proprio à Rege vel Principe missis, ut civitas eligat quem nominaverint, parendum est. 120. 17
 Locus an sit de substantia electionis officialis. 4. 9
 Lucrum ex cambio in mutuo consistenti proveniens, usuram quare sapiat. 156. 11
 Ludos vetitos in carcere, nec non juramenta & blasphemias, debet prohibere custos carceris. 93. 9

M

- M** *Agistratus* nominans famulum vel officialem non tenetur pro delictis privatis extra officium commissis. 81. 16
 Major congregandorum & vicinorum pars sufficit ad relectionem Judicum Fraternitatis, sicut sufficiebat ad primam electionem. 97. 9
 Major vir publicus in bona jurisprudentia prævalet & præponderat minori. 123. 36
 Major pars prædominans semper attenditur in electione officialium. 21. 8
 Mandata Regia, vulgò prohibitiones de remisso, solent expediri in Regia Curia, Pintiana contra Alguacelos qui negligentes attenduntur in solutione parti faciendâ. 91. 8
 Mandatum cum pacto de non revocando revocari potest, & precarium cum detrimento Adversarii, etiam si causa non adest, dum tamen electus absit, maximumque incommodum ex revocatione non proveniat. 64. 15
 Manes inferi unde dicti. 4. 12
 Maritus ob dolum privatur Privilegio reverentialem quod habet, & ei competit adversus uxorem. 142. 67
 Mediator matrimonii vulgò *Casamentero*, nimis laudando & approbando alterum ex conjugibus, falsò videlicet enarrando divitias & animi dotes, an ad aliquid teneatur alteri. 178. 38
 Mediator seu Proxenetâ favore matrimonii & dote in testem admittitur. 180. 59
 Mensores agrorum nullam habent jurisdictionem, & sunt diversi à iudicibus & arbitris terminorum & finium, sed eis tantum adfunt quasi testes ad quæstionem dirimendam. 193. 5
 Mensores navium ad quid instituti sint. 197. 35
 Mensores frumentarii etiam jure instituti sunt. *ibid.* 37
 Mensorum vasorum vin. officium ad quid utile & necessarium sit. *ibid.* 36
 Mensores omnes tenentur semper uti mensuris publicis, quæ in unaquaque civitate, villa aut oppido debent esse. 197. 38
 Mensura quando censetur adjecta demonstrationis causa, ita ut si excedat eam prædium venditum vel legatum, adhuc debeatur. Et

- quando videatur venditum ad corpus, & non ad mensuram, *remissive.* 196. 24
 Mensura altitudinis qualiter consideretur, & faciendâ sit. 195. 19
 Mensura ut aptius significetur; & renunciatio facta per Agrimenforem à iudice percipi & intelligi possit, quædam advertuntur circa denominationem partium fundi. 194. 16
 Mensura agrorum frequenter fit utriusque partis impenia, etiam si una pars non solum non expetierit mensuram, sed etiam expressè contradixerit nominari. 193. 11
 Mensura ordinata ad palmos & cannas seu alias, quomodo sit faciendâ. 194. 17
 Mensura quæ fit ex dispositionibus legis, vel hominis conventionem, an debeat fieri per terram recto tramite, vel per terram secundum vias frequentatas, an per aëra recto tramite. *ibid.* 18
 Mensura facta, si Mensor quid falsi in renuntiatione asseruerit, & in fraudem alicujus partis quidquam affirmaverit, si aliqua ex partibus se dicat gravatum, debet iterum ager mensurari. 196. 25
 Mensuræ inventio antiquissima est. 192. 2
 Mensuræ si imminutæ aut quomodocunque defraudatæ inveniantur, debet eas iudex frangere. 197. 40
 Mensuræ ministri speciales quare & quando fuerint designati. 192. 4
 Mensuram, ut faciat Agrimenfor, debent citari partes, & eis assignari certus dies; & si citatæ non vadant ad locum mensurandum, poterit ipse mensuram facere. 193. 10
 Mensurarum varia genera assignantur. *ibid.* 12
 Mensuris falsis & ponderibus utentes, vel eas mutant, aut quoquomodo defraudantes, quibus poenis sint obnoxii, *remissive.* 197. 39
 Mercatores benignè, & salva honestate compellendi sunt ad solutionem fiscalium. 149. 39
 Merces cujuscunque generis, & victualia corrupta vendentes extraordinariè & arbitrariè puniuntur; & iudex poterit merces corruptas projicere & perdere. 110. 6
 Metalli puri & absque ulla mistione ingens nunquam portio extrahitur ex terræ visceribus. 163. 7
 Metallorum in concretionem præ cæteris elementis dominatur aqua. *ibid.* 5
 Metallorum quinque assignantur species, ex quibus conficiuntur monetæ. *ibid.* 4
 Metallorum concretio quomodo fiat. *ibid.* 6
 Militare expensis Regni communibus Princeps poterit, si reditus Regni & exactiones consuetæ non sufficiant. 123. 32
 Milites armatæ militiæ ex dispositione juris immunes sunt ab munere personali, & ab omni ministerio quod possit illos avertere quoquo modo à sua militia. 147. 15
 Milites vulgò *del Vatallos*, & omnes qui bello expositi sunt, eximuntur à muneribus publicis acceptandis. 54. 22
 Militia sancti Joannis ex prætextu Hospitalitatis & defensionis peregrinorum ortum habuit. 133. 9
 Militias duas quis non potest exercere, nec duobus sociari collegiis. 34. 2
 Minister justitiæ seu Carnifex qui reum torquet, aut suspendit, etiam si injustè damnatus fuerit, prorsus à dolo & poena immunis est. 200. 18
 Ministri quidam inferiores, vulgò *Quadrilleros*, vocati,

- vocati, præter iudices *de la Hermandad*, creati sunt, qui quidem ministri tribunali dictorum iudicum infervientes, jurisdictionem coadjuvant, & in honore & cura Officii participes sunt. 101. 32
 Ministri vulgò *Quadrilleros* in omnibus officium suum tangentibus, iudicibus *de la Hermandad*, tanquam Superioribus tenentur obsecranda. *ibid.* 33
 Modi eligendi Officiales varii. 5. 22
 Molinæ opinio circa digniorem eligendum ad officia publica. 24. 5
 Moneta ex auro & argento rarè in Hispania mutationes extrinsecas recipit. 165. 17
 Moneta ex auro, argento vel ære sæpè mutationes extrinsecas recipit. 164. 16
 Monetæ diminuto valore ex nova pragmatica sive lege principis, an periculum diminutionis debeat subire Thesaurarius in moneta & pecunia, quam ut Principi perolveret, jam receperat, & custodiebat. 137. n. 42. & 43
 Monetæ diminutæ periculum subibit ille qui oblatam à parte pecuniam pro redemptione census, renuit accipere, & inde à iudice deponi iussa fuit. 138. 47
 Affertur in proposito ab Autore causa & successus litis motæ per villam de Rus contra Comitum de Villamor, super deposito fortis principis, & recensentur omnes rationes & jura ab utraque parte allata. *ibid.* 48. & seqq.
 Monetæ varia accidit mutatio ex diversis causis quæ *ibi* asseruntur. 165. 18
 Mulieres Neophytæ in nutrices filiorum Regis de jure non admittuntur. 13. 16
 Munerum in exemptione favor Reipublicæ causa principalis & immediata fuit, educatio verò liberorum causa remota vel impulsiva. 57. 46
 Mutatio Officialium frequenter vergit in detrimentum publicum. 64. 19
 Mutatio rara Officialium boni Principis specimen præbet. 65. 20
 Mutus, stultus, & furiosus cur ad officia inhabiles. 16. 29

N

- N** *Ascitur* nemo ita liber ut sibi soli nascatur, sed etiam patriæ suæ commodis & usui. 52. 1
 Natura ipsa, non verò accidens in cujuslibet rei cognitione attendenda est. 42. 13
 Natura potius quam adventitius casus considerari debet. *ibid.* 15
 Naturalem qualitatem alicui inesse idem est ac inesse ex privilegio. 43. 23
 Necessitatis tempore plura licent, quæ ordinario jure exosa videntur. 161. 53
 Neophyti omni tempore ingratiissimi. 12. 12
 Neophyti consilio & prudentia vacui. *ibid.* 13
 Neophyti à dignitate Senatoria in Regis Consiliis & Cancellariis exclusi. *ibid.* 14
 Neophyti in regno Navarrae nec ad munera publica, nec ad munus advocacionis admittuntur. 13. 15
 Neophyti infames in jure habentur. 12. 9
 Neophyti veteranis Christianis inimici & cur. 11. 6
 Neophyti ad officia honorifica Reipublicæ admitti non debent. 13. 21
 Neophyti & noviter conversi, & eorum nepotes à præbendis Ecclesiarum excluduntur. *ibid.* dem 17
 Item ab officiis S. Inquisitionis, & à quibusdam Religionibus, præsertim D. Hieronymi. *ibid.* dem 18
 Item ab Ordinibus militaribus S. Jacobi. *ibid.* dem 19
 Neophytis deficiunt qualitates quæ in jure requiruntur ad rectè gubernandum. 14. 11
 Nepotes continentur in nomine liberorum ad complendum numerum qui excusat ab officiis. 56. 36
 Nepotes plures tantum loco unius patris meriti habentur ad numerum excusantem faciendum. *ibid.* 37
 Nobiles duntaxat ad officia honorifica Reipublicæ antiquitus fuisse invitatos multa suadent testimonia, aut saltem plebeis fuisse prælatos. 39. 1
 Nobiles dum ita pauci sunt numero ut ad officia ipsis convenientia per continuationem aut relectionem explenda non suppetant, tunc plebei eorum loco creantur, donec Nobiles inveniantur. 41. 10
 Nobiles eximuntur ab officiis acceptandis si ea officia ad quæ nominantur sint vilia & indecora. 58. 62
 Nobiles inter & plebeios in statu Castellæ solent omnia Reipublicæ officia honorifica pro æquali seu dimidia parte distribui. 40. 5
 Nobiles licet firmum jus habeant ad medietatem Officiorum Reipublicæ, status tamen plebeiorum contra statum nobilium poterit præscribere, & è contra. 45. 44
 Nobiles non possunt compelli ad officia acceptanda, etsi vilia non sint, dum tamen aliquo modo nobilitati aut opinioni præjudicent, ex *Consilio Jacobi Galli.* 60. 78
 Nobiles privilegiati suum privilegium quoad acquisitionem Officiorum non minoris quam nobiles sanguine æstimare debent. 45. 42
 Nobiles si tres fuerint qui statum in aliquibus actibus distinctum & formatum habuerunt sententis vel usus præscriptione acquisitum, in uno tantum Nobili qui nunc sit, status conservatur quoad omnes præeminentias statui competentes. 40. 7
 Nobiles tutelæ immunitate & exemptione regulariter non gaudent, nisi illi tantum quibus ob magnam suam generositatem vel ob aliquod speciale privilegium expressè fuit indulta exemptio. 59. 68
 Nobilibus conceduntur officia, vulgò *Alcaldes de la Hermandad*, dicta ad hoc ut Nobiles ex privilegio prædictis officiis gaudere possint. 43. 25
 Nobilibus æqualiter & plebeis ut officia conferantur, peti potest ubi fuerint tres Nobiles qui statum forment & perficiant. 40. 6
 Nobiliores Officiales adversus locum ipsius debitum usurpantes vel in possessione turbantes actione injuriarum agere possunt. 70. 13
 Nobilis attento jure communi personalia & realia munera subire compellitur, ex textu in *Authentic. de defensoribus civitatum, s. audiam. vers. si qua vero.* 59. 67
 Nobilis conductor terrarum quæ ad Regem spectant, an pro earum redditibus non solutis incarcerationi possit, *remissive.* 152. 16
 Nobilis privilegiatus cum Nobili ex sanguine dum concurrat in electione officii, ille huic postponendus est. 45. 37
 Nobilis

Nobilis Nobilitatis suæ causam agens an lite pendente possit eligi ad officia Nobilibus competentia, an verò ad officia plebeiorum debeat nominari, & nominatus cogendus sit ad tale munus acceptandum. 46. 45

Nobilis ex sanguine præferebatur illi qui ex propria virtute consecutus est nobilitatem. 45. 38

Nobilis conductor vectigalium Regis potest pro eorum debito incarcerari & in vinculis detineri. 152. 15

Nobilis infringenti suam libertatem per voluntariam susceptionem conductionis vel exactionis patrimonii regalis, non tamen per aliquam renunciationem, nec citatam nec expressam, per quam juri, ne in carcerem detradatur, videatur renunciari. ibid. 14

Nobilis lite pendente super Nobilitate sua tributa interim sicut Plebeius & agnoscit & solvit. 46. n. 46. & seqq.

Nobilitates ob aliquale servitium vel levem causam ad. pta non tanti æstimanda est. 45. 39

Nobilitas propter militare exercitium aut aliquod egregium virtutis facinus concessa maximi habenda est, poteritque concurrere cum nobilitate sanguinis. 45. 40

Nobilitatis concessio laudabilis est in regibus liberalitatis virtus & remunerationis. ibid. 41

Nobilitium in statu quoties desunt tot personæ quot requirantur ad officia ipsius status peragenda, vel etiam ad numerum electorum explendum quid faciendum sit in hoc casu. 42. 17

Nobilitium præfectis licet reservata sit causa nobilitatis, de ea tamen iudices inferiores incidenter possunt cognoscere. 99. 19

Nominati ad aliquod officium non possunt reprobari, si alias ad aliud Officium quod parem requireret idoneitatem, fuerint approbati. 19. 49

Nominati ad officia an jurisdictionem à Barone confirmante, an verò ab electionibus accipiant. 28. 5

Expenditur in proposito pro Baronibus textus in *authent. de defensoribus civitatum*, §. *iusjurandum*. ibid. 6

Pro Electoribus verò varia asseruntur jura. ibid. n. 8. 9. & 10

Nominati in electione antequam admittantur ad usum Officii, tradaturque eis possessio, tenentur jurare. 12. 43

Imò antequam jurent licet sint nominati, & recepti, nec sunt iudices, nec habent potestatem judicandi. ibid. 44

Nominati ad officia possunt variis ex causis se excusare, & ab eorum onere eximi. 54. 19

Nominationi ad officium autoritate & utilitate publicum, & non admissioni accusationum dum appellatio intra legitimum tempus interposita est, talis nominatio vel sententia accusationes non admittens exequenda non est. 49. 19

Nominatio evidenter continens iniquitatem ex actorum serie resultantem, non est exequenda, & interpositæ appellationi debet deferri quoad utrumque effectum. ibid. 18

Nominatus ad aliquod officium cujusdam oppidi vel civitatis dum lis pendet, an sit ejusdem oppidi civis vel vicinus, non debet ad id astringi, sed expectanda est decisio & determinatio super prima lite. 78. 20.

Notarii munus est publicum, atque Regia & publica autoritate constitutum. 103. 6

Notarii officium continere dignitatem jure probatur. ibid. 9

Notarii Regis seu magni Consilii vel Regalium Curiarum, vulgò *Secretarios e Escribanos de Camera*, cur in primis magni habeantur, & eorum exercitium laudabile æstimetur. 104. 14

Notarius electus per Archiepiscopum pro vita ipsius Notarii, non potest per successorem in Archiepiscopatu removeri. 90. 10

Notarius vel Tabellio cui mittitur recipere fidejussorem tenetur ad interesse parti. 80. 4

Notarius, Procurator fiscalis, Collector pecuniæ publicæ, item & Depositarius possunt cogi ad officia sua exercenda. 33. *num. 10. & seqq.*

Assertur exemplum recens coactionis ad officium acceptandum sub pœna duorum millium denariorum. 54. 14

Notarius quibus in casibus non teneatur ad interesse, etiam si fidejussio per illum recepta apparuerit, & etiam extiterit minus idonea, dicitur. 80. n. 5. & seqq.

Numam Pompilium mensuræ inventorem asserentes Autores refelluntur. 192. 3

Objectio extrajudicialis ad suspendendam executionem electionis, & cur. 22. 10.

Procedendum est in hoc casu appellatione remota. ibid. 11

Objectio facta nominato ad officium post confirmationem superioris non impedit possessionem nec officii exercitium. 49. 13

Obscuri, seu obscuro loco nati regulariter ad officia Reipublicæ non admittuntur. 16. 32

Obtinere ii debent in electionibus officiorum cui major pars eligentium adstiterit. 21. 2

Quod non procedit in rebus gratiæ. ibid. 3

Et hoc intelligendum est perinde ac si esset statutum vel consuetudo disponens quod major pars non sufficiat. ibid. 4

Oeconomus seu Administratoris oppidi officium in quo consistat. 128. 22

Oeconomus officium à nullo vicinorum urbis potest recusari, & ad illud acceptandum quilibet potest compelli, nisi adsit justa excusatio. 125. 5

Oeconomus officium utrum honorabile an verò humile reputetur. 126. 6

Oeconomus bonorum oppidi non solum tenetur exigere redditus bonorum Reipublicæ tempore Administrationis creatos, verum etiam eos quibus antecessor suus in officio rationibus suis redditus, debitor extitit. ibid. 13

Oeconomus, vulgò *Mayor-Domo de propios*, inter vicinos oppidi solet nominari ab universitate seu Concilio, qui quidem oconomus bona universitatis fideliter administrat. 125. 4

Oeconomus oppidi nihil poterit solvere, nisi de mandato iudicis & Decurionum vel aliorum qui populum representant. 128. 23

Lex Regia 22. tit. 6. lib. 3. *novæ recopil.* quæ ad solutionem per oconomum faciendam, inter-

interventum iudicis requirit, jus novum inducit. ibid. 24

Oconomus pro solutione facienda sibi commissa, aliquid munus accipiens, pravi administrationis notam incurrit, & pluribus pœnis & noxiis fit reus. 128. 28

Oconomus si exactam diligentiam in exigendis Reipublicæ debitis se fecisse Concilio actu ostenderit, liber & securus manebit. 127. 14

Oconomus qui Chirographa seu Schedulas, aut alia instrumenta, quorum virtute aliquam exactionem ratione officii facere tenebatur, Concilio vel Decurionibus reddiderit, dum rationes suas retulit, summis & quantitativis in eis contentis non erit onerandus. ibid. 15

Oconomus solvere poterit in exiguis & parvis quantitativis, & sufficere ad ipsius exonerationem quod sibi verbo tenus præcipiatur, & stabitur ipsius assertioni, & libri sui scripturæ. 128. 26

Officia duo habentia administrationem obtinere quis regulariter non potest, dum per actum unius impeditur exercitium alterius. 36. 15

Officia alia honorifica, alia vilia. 2. 19

Officia annalia esse debent vel saltem per triennium aut ex causa per sexennium. 31. 3

Officia privata quid sint. 2. 16

Officia publica duplici sunt in differentia. ibidem. 15

Officia quædam publica, quædam verò privata. ibid. 14

Officia vilia & indecora quænam dicantur traditur, *remissive*. 59. 63

Officiales ab officio publico derivantur. 2. 20

Officiales antequam sint, non possunt nominari ad officia. 18. 40

Officiales à verbo *Officium*, derivantur. 1. 2

Officiales Reipublicæ quo sensu dicantur. 2. 21

Officiales omnes ad beneplacitum constituti in dubio censentur annales. 31. 4

Officialis qui ob demerita fuit remotus ab officio Reipublicæ maxima ignominia notatur. 19. 42.

Officialis transacto anno sui officii ad idem non nisi lapsò quinquennio, & ad aliud nisi triennio potest promoveri. 32. 14

Quod procedit etiam si ipse electus & nominatus velit nominationi assentire. ibidem. 15.

Officialis ultra annum munus exercere potest, quando electus ad idem officium nondum adeptus fuisset possessionem. ibid. 13

Officialium ad electionem per compromissum proceditur, & quando. 5. 24

Officialium verbo quid significetur. 1. 1

Officialium dimidia pars ita competit honorabilibus annuatim & eorum statui, ut in locis ubi non sunt tot Nobiles ad hæc officia gerenda, poterunt Nobiles officiales existentes expleto officii annali tempore continuare sequenti anno idem etiam officium. 40. 8

Officium avi circa nepotem quid. 1. 5

Officium censuale, cohortale, comitianum. 2. n. 9. 10. & 11.

Officium dicitur quod quisque efficere debet. 1. 3

Officium Magistratus. 2. 7

Officium nobile & mercenarium quid. ibidem. 13

Officium paternum. 1. 6

Officium pietatis quid. ibid. 4

Officium pro munere publico & honore usur-Oter. de Officialibus.

patur. 2. 8

Officium quandoque dicitur ipse locus, in quo Officiales consistunt. ibid. 12

Officium qui differat ab artificio. ibid. 17

Opinionum & dogmatum diffidia circa nobilitatem vel abjectionem Officii Exactoris vectigalium, distinctione conciliantur. 152. n. 13.

Oppositio defectuum in electis minori parti eligentium competit. 17. 48

Ordinarius Judex, an de Nobilitate causa criminali possit cognoscere dum subest quæstio, an nobilis torquendus sit. 100. 20

Solvitur distinctione difficultas objecta, & intelliguntur & concordantur omnia jura primæ opinionis adversantia. 21. & seqq.

Ordinem & graduum separationem inter homines haberi legibus & constitutionibus politicis, cautum extat. 69. 8

Ordinum ac graduum distinctio in omnibus servanda est. 63. 1

Ordo in Cœlorum & siderum compagine ac structura præter influxus & aspectus varios, mirabilis eniter. ibid. 2

Ordo loquendi seu suffragia præstandi servandus in electione. 6. 26

Ordo servandus in Ecclesia quoad res spirituales audiendas & assentiam sacrorum, actus est spiritualis. 75. 45

P

Palmus quot contineat digitos, & dodrans Palmos. 194. 15

Partitio in æstimo, regulariter fit per as & libram. 189. 49

Patri habenti filios lex tribuit prærogativam præcedendi in honoribus non habenti, & plures habenti concedit præcedentiam respectu ejus qui pauciores habet. 55. 34

Patronus successor non tenetur stare nominationi seu concessioni à prædecessore factæ. 64. 12

Pauper utrum ob inopiam videatur indignus Officiorum Reipublicæ. 19. 46

Pauperes tributum personale & capitis solvere non tenentur. 189. 45

Pauperum Advocatus si non sit designatus, potest compelli quilibet ex Advocatis pauperem gratis adjuvare. 53. 9

Pecunia vel nummus quot modis considerari possit. 158. 27

Pecunia iudicis jussu apud Depositarium constituta, si iterum ad petitionem alterius creditoris sequestrare videatur, & Depositario seu Thesaurario, mandato iudicis intimetur, quod eam retineat, tunc in isto casu, si quilibet ex creditoribus sententiam consequatur ut sibi solutio fiat, Thesaurarius prædicta sententia requisitus, non tenetur statim solvere, nisi compulsus à iudice, & appellatione ab ejus mandato interposita, alias non rectè solvit. 141. 61

Pecunia publica nemo ad alium usum quam destinatum, uti potest. 145. 22

Pecunia quæ datur numerata, & non in sacco, transfertur in Dominium Thesaurarii qui de ea potest disponere, ex *Doctrina Alciati*. 136. 34

T

Alciati & Bursati rationibus respondetur quod sola numeratio pecuniae non efficit ut transeat in Dominium Receptoris, nec ut tantundem reddatur, sed ut sciatur quantum fuerit solutum & receptum. *ibid.* 35

Pecuniae valor solet aliquando minui, & quibus de causis. 158. n. 31. & 32

Pensationum seu solutionum tria genera tempore Romanorum fuerunt, quae in aërio publico constituebantur. 132. 3

Peraquatores à Cenforibus in quo differunt. 188. 38

Peraquatores, seu *Empadronadores*, si inaequalem partitionem aut descriptionem quoad tributum in bonis vel persona fecerint, quoniam remedio uti poterit gravatus. 190. 1

Peraquatorum in tributis indicendis & colligendis quale esset officium. 267. 37

Personae idoneae & habiles eligi debent ad Reipublicae officia. 9. 1

Personae inhabiles & incapaces ad subeunda Reipublicae munera, quae. *ibid.* 2

Personae quanam intervenire debeant in electionibus & suffragia praestare. 7. 16

Personae quot sunt electae, tot sunt etiam electiones. 26. 21

Personis abjectis & vilibus nunquam committi solent res magni momenti, & autoritas Reipublicae. 103. 5

Pes genus mensurae quot Palmos & digitos habeat. 194. 14

Petere & ambire officia solebant Romani. 75. 1

Peti possunt officia à Rege etiam intercedente pretio, ex *Doctrina Bald.* 76. 2

Pintianam Regiam Curiam vulgò *Corte y Chancelleria* exactè describit Autor, recensendo scilicet ordinem, distributionem, praecedentias, honores &c. Officialium, ministrorum & omnium denique membrorum ex quibus totum hoc celeberrimum corpus conflatur. 72. 39

Pintianae ejusdem Curiae Hispano sermone affertur initium & origo. 73. 40

Plebei cum officia Nobilibus debita in eorum defectu obtinent, quia illa tanquam in fœderis & depositi intuitu exercent, semper videtur status Nobilium per eos possidere. 41. 11

Plura officia quae compatibilitatem continent, obtinere nusquam fuit prohibitum. 35. 10

Pluralitas Beneficiorum Ecclesiasticorum Canonibus inimica. 34. 3

Pluralitas & concursus officiorum five Magistratum, cur prohibita *remissivè*. *ibid.* 4

Pluralitas officiorum in una persona & in eodem oppido tunc habet locum prohibitio, cum officia sunt incompatibilia, non autem quando sunt compatibilia. *ibid.* 5

Pluralitas officiorum Reipublicae in una eademque persona & juri repugnat & rationi contraria est. *ibid.* 1

Pena recusantis acceptare Officium sine excusatione legitima statuitur, in *text. leg. si ad Magistratum, Cod. de Decurionibus. lib. 10.* 54. 15.

Penitentiarum officium non expirat mortuo Papa. 65. 25.

Ponderator auri, argenti, & aliorum metallorum quibus dotibus ornatus esse debeat. 162. 1

Ponderatoris auri officium personale est, *ibidem* 2.

Textus in leg. Regia 1. tit. 23. lib. 5. novae Republicae. circa Ponderatoris auri officium ad literam inferitur. *ibid.* 3

Ponderatoris publici auri dicto standum est in rebus tangentibus suum officium. 165. 25

Possessionis traditio nominato seu electo est quid facti & actus consecutus jurisprudentis. 48. 10.

Potestas seu jurisdicção suprema Regis omnino impræscriptibilis est. 88. 37

Potestatis supremae excepto effectu, in aliis omnibus vicini oppidi condonati alicui quoad Dominium & jurisdicçãoem, dicuntur Vassalli dicti Domini. 87. 30

Praecedentia eadem in alloquendo & subscribendo prius, ac in sessionibus servatur. 75. 50.

Praecedentia inter officiales Reipublicae in sessionibus & aliis in Ecclesiis & processibus Ecclesiasticis quoties lites excitat, quis iudex eorum sit competens an saecularis vel Ecclesiasticus. 74. 41

Praecedentia non semper ex majori jurisdicçãoe causatur, sed ex representatione alicujus magni & supremi Superioris veluti Pontificis & Regis. 71. 25

Praecedentia oritur inter iudices ex magnitudine causarum in occupatione & exercitio officii. *ibid.* 30.

Praecedentiae ad possessionem acquirendam sufficit quidem unicus actus, non verò ad consuetudinem formandam, contra *Doctrinam Salgado.* 70. 20

Praecedentiae omnes vel in sessionibus aut in aliis rebus non poterunt dici actus meræ facultatis. *ibid.* 21

Praecedentiam habere & possessionem capere debet ille ex auditoribus Regis & majoribus Magistratibus à Rege simul nominatis, non qui aetate major est, sed qui alias officium ex nominatione Regis exercuerit. 72. 38

Praecedentiam major dignitas jurisdicçãois tribuit. 71. 28

Praecedentiarum in Ecclesiis lites quoad jus proprietatis sentit Autor ad Ecclesiasticum iudicem privatè spectare, non autem cum de possessorio & facto agitur. 74. 43

Praecedentiarum in processibus controversiae extrajudicialiter & absque strepitu per Ordinarium Ecclesiasticum, appellatione remota, sedandae sunt. *ibid.* 48

Praecedere ceteros ex pluribus Officialibus qui simul ad dignitatem admittuntur, ille debet qui antea Advocati officium exercebat. 71. 35.

Praecedere debent Officiales status Nobilium officialibus plebeiorum. 69. 12

Praecedere debet ille ex duobus officialibus ejusdem muneris & status, qui est antiquior in officio, cum scilicet duplicia inveniuntur officia. 71. 31

Praecedere & praere Magistratus & Officiales Reipublicae debent ceteros omnes in processibus & aliis coetibus. 69. 9

Praecedere quis duorum iudicum debeat quorum alter in oppido cognitionem causarum criminalium privatè habet, alter verò civilium tantum. 71. 29

Praecedere senior ex duobus officialibus uno tempore & unica electione creati in eodem munere, nisi interveniat aliqua specialis causa

causa praerogativa & praecedentiae. *ibidem* 36

Præco tanquam socius seu coadjutor in officio Carnificis, cur adjungendus. 220. 23

Præconis officii antiquitas unde colligatur. *ibid.* 25

Præconis ad officium exercendum, si nullus se offerat, quis possit ad illud suscipiendum compelli. *ibid.* 27

Præconis seu Coadjutoris Carnificis munus vilissimum & fordidissimum est. *ibid.* 24

Præconum voces adhibentur ad contumaces reos vocandos & subhaftationes publicas & privatas, & vini venditiones acclamandas, unde eis certa persolvuntur stipendia. *ibid.* 26

Præferri qui debeant inter Clericos & Religiosos Ordines, & quomodo in processibus & Rogativis incedant traditur, *remissivè*. 75. 49

Præferri quis poterit alteri & postponi ratione diversorum officiorum. *ibid.* 52

Præferitur junior Doctori antiquior. 71. 34

Præferuntur ceteris Monachis illi qui prius instituti fuerint. *ibid.* 33

Premium ut correspondeat labori, justum est, & rationi consentaneum. 77. 1

Praemia bene merentibus tribui convenit. 151. 11

Praerogativas suas magnificare easque jure naturali tueri concessum est absque tamen aliquo ambitionis seu superbiae vitio, sed servandi ordinis causa. 75. 53

Præscriptio jurisdicçãois contra Regem fit immemoriali, vel tempore 40. annorum cum titulo: at contra Dominos particulares tempore ordinario 10. vel 20. annorum cum scientia illius contra quem praescribitur. 88. 38

Præsumptio semper existit pro factis à majori eligentium parte. 22. 12

Contrarium tamen optimè defendi potest. *ibid.* 13

Rationes Imolae inanes in hoc casu. *ibidem* 14

Prætor quilibet & ejus locum Tenens vel iudex ordinarius qui in oppido quantumvis parvo, nomine Regis utramque jurisdicçãoem habet citra consuetudinem debet priorem locum occupare & quilibet iudici delegato de commissione in actibus publicis anteferri. 71. 22

Prætoris etymologia traditur, *remissivè*. 84. 2

Prætores in urbibus magnis solent esse Equites, qui quia legum notitiam vel scientiam non professi sunt, suos Assessores habere debent, seu potius locum Tenentes. 85. 13

Prætorum muneris variae quas sortitur, afferuntur nomenclaturae. 84. 1

Prætorum seu Judicum ordinariorum ad officia acceptanda, quomodo compellendi sunt ad ea electi. 90. 57

Prætorum seu iudicum Officia vulgò *Alcaldes ordinarios* quia sunt necessaria, nullus potest ab eis nisi ob infirmitatem vel aliam rationabilem causam excusationem habere. *ibidem* 56

Præventioni locus est inter ipsos Iudices fraternitatis. 97. 4

Præcarii mandati ex natura procedit, quod illud ad libitum revocari possit. 67. 43

Præcarius velut possessor est ille qui officium ad *Quer. De Officialibus.*

beneplacitum habet. 64. 10

Primogenito sedes ad dexteram patris pro majori honore & aetimatione constituenda est. *Vide* sedes.

Princeps dum ob publicam causam & necessitatem, rem aliquam à privato aufert, æquivalenter potest damno satisfacere. 162. 55

Princeps in arduis rebus, ut feliciter peragatur, Consilium rogare debet. 117. 2

Princeps naturalibus potest juribus aliquem restituere, & quasi per novam regenerationem de novo quoad nobilitatem mundanam & politicam creare. 43. 21

Princeps Nobilitatem concedere potest. 42. 19

Princeps potest aliquibus in signum nobilitatis arma concedere. 43. 22

Princeps vel Imperator tribuere potest jus agnationis, & quod quis sit de domo vel sanguine alicujus, licet sit illegitimus vel extraneus. *ibid.* 20

Privilegia Agricolis concessa pro eo tantum tempore locum habent quo & Agricola fuerint & animalia aratoria habuerint. 57. 49

Privilegiatae personae quod non comprehendantur in statu generali, regulare est. 148. 20

Privilegiati non debent gaudere officiis quae nobilibus sanguine conceduntur. 44. 33

Privilegii concessi reliquiae aliquae ubicumque restant, licet cesset finalis causa privilegii. 57. 47

Privilegiis in corpore juris clausis non censetur derogatum per clausulam, non obstantem quocumque privilegio. 148. 21

Privilegium amittere videtur qui eo abutitur. 142. 67

Privilegium propter paupertatem concessum expirat actis facultatibus, *leg. cura, §. deficientium, ff. de muneribus & honor.* 57. 44

Procuraciones Curiarum ne emanent, merito sancitum fuit. 121. 21

Procurator five *Sindicus* poterit respondere oppositionibus Adversarii, & absolvere juramentum calumniae, nec ad hoc indiget speciali mandato. 113. 17

Procurator seu *Sindicus* legitime nominatus, est persona idonea ad movendas lites, & actiones universitati competentes. *ibid.* 14

Procurator seu *Sindicus* poterit deferre cum Adversario cum quo agit, juramentum litis decisivum. *ibid.* 16

Procuratores suos Civitates & villae Regni solent mittere ad Curias celebrandas. 118. 7

Procuratores Curiarum mittendi, nominandi sunt per Civitates & alias communitates, vel domus aut familias ad quas talis nominatio consuetudine vel immemoriali aut aliquo speciali privilegio spectaverit. 119. 10

Procuratores Curiarum nominandi quibus animi dotibus exornati esse debeant. *ibidem* 11

Procuratores Curiarum non sunt nominandi qui aliquo Reipublicae debito adstricti sunt. *ibidem* 13

Procuratores Curiarum non debent esse pauperes, sed potius divites. *ibid.* 14

Procuratores Curiarum mitti debent cum sufficienti mandato & instructione Civitatis, nec in quovis casu fas illis erit cancellos egredi. 121. 24

Procuratores Curiarum nihil præter mandatum facere possunt, etiam in rebus notorie utilis

- utilibus Civitati five Regno. *ibid.* 25
 Procuratores dum assistunt Curias, non possunt per illud tempus capi, nec detineri pro debitis. 123. 38
 Procuratoris in electione facta, si aliqua inita fuerit discordia, quid agendum sit, provi- sum extat in *leg. 6. tit. 7. lib. 6. nove recopilat.* 121. 23
 Procuratori procurari officium prohibitum est. 120. 16
 Procuratorum Curiarum nullum ex plebeis eli- gendum esse, nec quenguam ad tale offi- cium consequendum, literas Regias impe- trare posse, summâ curâ stabilitum fuit. *ibid.* 15
 Prorogatio cujuslibet termini censetur facta cum isdem pignoribus, cautionibus, pœnis, cau- telis, renuntiationibus & clausulis prout erat in primo termino. 81. 24
 Prorogatio non fit in his quæ sunt stricti juris de tempore ad tempus. *ibid.* 23
 Prorogatio novum contractum non facit, sed tan- tum profert, nec per Prorogationem quam in- ducitur novatio. *ibid.* 25
 Prorogatio tantum operatur intra contrahentes. *ibid.* 21
 Prorogatus terminus idem est cum termino desti- nato. *ibid.* 18
 Provinciarum divisio quo tempore fuerit facta & bona cuilibet oppido applicata. 126. 7
 Proxenetæ, an circa contractus vel negotia in quibus intervenit, & fuit mediator, possit adduci ab aliquo ex contrahentibus in testem, & an ei danda sit plena fides. 179. n. 46. & *seqq.*
 Proxenetæ unde imperitiâ & negligentia teneatur. 179. 42
 Proxenetæ de consensu partium poterit in testem admitti. 180. 54
 Proxenetæ in crimine simoniae & solutionis usu- rarum admittitur in testem, nec non etiam quando contractu & negotio jam perfecto, agitur de probanda aliqua qualitate, seu præludio, aut quovis antecedente ejus contra- ctus. 180. 57
 Proxenetæ, licet non reputetur testis integra fide & omni exceptione major, non tamen in to- tum ad testificandum repellitur. *ibid.* 53
 Proxenetæ non arcendus est à testimonio in in- strumentis & contractibus in quibus nihil est quod ejus testimonium impediatur recipi. *ibid.* 56
 Proxenetæ non potest esse mercator & negotiator mercium. 179. 44
 Proxenetæ non potest sibi suscipere res vendendas sua interventione, nec per se, nec per perso- nas interpositas, pro ullo pretio majori aut minori. *ibid.* 43
 Proxenetæ qui scienter falsitatem & dolum com- mittit in venditione rerum, eas usurpando, vel alteri adjudicando minori pretio quam vendi debeant, si hoc fiat in rebus belli- cis quarum venditio curæ & fidei ejus sit, in damnum militum qui participare debent de pretio, poenam mortis incurrit. 178. 40
 Proxenetæ rem alteri dans minori pretio, cum tamen alius plus obtulerit, & faciens id dolosè, tenetur ad restitutionem. 179. 41
 Proxenetæ si fuit examinatus, communiter lo- quendo non facit semiplenam probationem, nec ex ejus dicto poterit parti juramen- tum deferri in supplementum. *ibid.* 52
 Proxenetæ si in aliquo negotio versatus sit do- lo malo, nihil prohibet in eo quo ex fide veretur, Proxeneticum deberi. 181. 69
 Proxenetæ si in negotio intervenerit & ministere- rium intrinsecum præstiterit, etiam si nego- tium perfectum non sit, non effectum sortu- tum fuerit, dummodo culpa Proxenetæ non fuerit dissolutum, debetur adhuc ei Proxe- neticum. 182. 71
 Proxenetæ si ita statuto vel lege caveatur, non solum in testem admittitur, sed etiam ple- nam probationem facit, & ejus contraxat dicto & depositione poterit lis & controver- sia dirimi. 180. 60
 Expenditur in proposito, *text. in lege Regia 28. tit. 29. lib. 9. recop.* quæ *ibi* assertur, & intelligitur ex relatis à Joanne Guttierr. *ibid.* 61
 Proxenetæ, ubi veritas aliter haberi non po- test, in testem regulariter admittitur. *ibid.* 55
 Proxenetæ ut de dolo, ita & de lata culpa ad in- star Menforis tenebitur. 178. 39
 Proxenetæ ad officium non possunt nominari nec illud exercere, exteri à regno, *ex leg. 7. tit. 18. lib. 5. quæ ibi* assertur. 177. 10
 Proxenetæ de quibus specialius Regiis legibus ca- vetur, quinam sint. *ibid.* 9
 Proxenetæ duo pluresve si intervenerint in negotio & dolosè se gesserint, adversus singulos agi poterit in solidum, sed si altero convento satisfecerit, in alterum actio deneganda. 177. 27
 Proxenetæ in libro scriptis, an sit habenda plena fides. 179. 51
 Proxenetæ non admittuntur in rebus quæ conti- nentur, *in leg. 2. tit. 4. lib. 9. recopil.* quæ *ibi* assertur. 175. 20
 Proxenetæ librum habere debent ubi venditiones & contractus initi, & nomina contrahentium inscribantur. 173. 5
 Proxenetæ nomine quid intelligitur. *ibid.* 1
 Proxenetæ in matrimonii & sponsalibus contra- hendis solent intervenire. 174. 7
 Proxenetæ electio ad quem pertineat. *ibid.* 3
 Proxenetæ plures quam usu & consuetudine usur- patum est, non sunt eligendi. *ibid.* 4
 Proxenetæ officium etfi contrahentibus possit esse utile, non tamen præcisè necessarium, sed voluntarium. 175. 21
 Proxenetæ prohibentur intervenire in Cambio im- proborum contractuum, & in omnibus aliis illicitis & reprobatis contractibus. 179. 45
 Proxenetæ dolus non reddit contractum ipso jure nullum. 178. 36
 Proxenetæ quantum salarium persolvi debeat. 151. n. 64. & 65
 Proxenetæ officium sordidum & abjectum repu- tatum fuit. 241. 2
 Proxenetæ quando, & in quo casu teneantur ad damnum & interessè erga contrahentes. 181. n. 22. & *seqq.*
 Expenditur in proposito, *textus in leg. si quis affir- maverit in sin. princ. ff. de dolo.* 176. 25
 Proxenetæ quibus rebus sint interdicti. 175. 19
 Proxenetæ quis verè & propriè dicatur. 174. 8
 Proxenetæ salarium in contractibus qui non sunt venditionis, debet persolvi per utrumque con- trahentem. 181. 63
 Proxenetæ

- aliorum debitorum bona. 174. 23
 Regia Majestas in corporalibus nullum recognoscit superiorem. 122. 29
 Regis dignitas an sit officium. 2. 22
 Regum proprium officium quid. *ibid.* 25
 Regula *utile per inutile non vitari*, non pro- edit in individuis. 26. 19
 Intelligitur eadem Regula in proposito. *ibid.* 20
 Reipublica pecunia aliquam rem ab œconomo comparatam fuisse, si probetur, cui res cum lucro applicanda sit, distinctione deci- ditur. 129. n. 32. & 33
 Relationem falsam quando dicatur dolosè fieri ab Agrimensore. 196. 29
 Renuntiatio officiorum quid sit. 78. 4
 Renuntiatio officii non solum personaliter potest fieri, sed etiam per Procuratorem. 79. 11
 Renuntiatio officiorum non debet fieri nisi in ma- nibus ejus à quo habuit. *ibid.* 5
 Renuntiationes officiorum quomodo debeant fieri traditur, *remissivè.* *ibid.* 9
 Renuntiatione facta officiorum sine jurisdictione quæ locari solent, an resolvatur locatio. *ibid.* 10
 Renuntiatione officii nondum accepta in manibus Regis vel Superioris, potest officialis conti- nuare administrationem officii tanquam non vacantis. *ibid.* 8
 Requisitio urbana ab Administratore facta debi- tori, an in ipso administratore negligentia suspicionem excludat, & non sit imputan- dum ipsi damnum decoctionis postea à debi- tore factæ. 127. 17
 Requisitio urbana ad debitum etiam fiscale exi- gendum, pluribus commendatur juribus. *ibid.* 20
 Rescripta vulgò *Cartas acordadas*, expediri so- lent in Consilio Regis in favorem villarum ubi sunt officia annalia, quibus cavetur ne electionibus officiorum patres filiis & vicif- sim nec fratres fratribus suffragia præstent. 33. 22
 Respublica seu civitas contendens rem aliquam ab œconomo suo emptam fuisse suâ pecuniâ id probare tenetur tanquam fundamentum suæ intentionis. 129. 31
 Respuere officia publica indecens & indecorum est. 52. 2
 Restitutio damni ex indigni electione provenientis, non dignis seu dignioribus facienda, sed Ec- clesie aut Reip. 25. 9
 Restitutio in integrum, an competat universitati adversus renuntiationem à Sindico factam, *remissivè.* 113. 22
 Revocare concessionem in officiis quibuscumque perpetuis ex causa, & cum illius cognitione licitum est. 63. 8
 Revocari an possint officiales creati ad beneplaci- tum à Rege vel à Domino seu Barone quibus est facultas creandi. *ibid.* 4
 Revocari regulariter non possunt officiales ab officiis Reipublicæ, durante tempore per quod nominati sunt, nisi adsit causa, & admonitio præcedens facta fuerit. 63. *num.* 1. & 2
 Revocationem voluntatis inter & cessationem ejus- dem ponitur discrimen. 66. 37
 Revocationis officialis causa quænam justa dicatur. 63. 3
 Reum capitis Judex ad tempus vel perpetuò po- terit addicere ad officium Carnificis obeun- dum.

Q

- Quæstores hodie quo nomine appellentur. 132. 4
 Quæstoris officium à quo tempore fuerit institu- tum. *ibid.* 2
 Quæstorum officium maximo semper honore fuit habitum, licet antiquitus etiam ex plebeis & ignobilibus eligerentur. *ibid.* 5
 Qualitas requisita à lege si non verificetur, non potest militare ejus disputatio. 100. 25
 Qualitas tribuens jurisdictionem, si ex adver- so negetur ad impediendam jurisdic- tionem, plenè probari, & de ea constare debet. *ibid.* 27
 Qualitates variæ & conditiones in Tabellioni- bus requisitæ recensentur. 105. *nu.* 21. 23. & 24
 Quantitas parva in solutione per œconomum fa- cta quando dicatur, judicantis arbitrio relin- quendum est. 128. 27

R

- Receptor quidam seu Depositarius Camera- lium poenarum à Prætoris seu iudice loci creatur in quolibet oppido ubi jurisdic- tio exercetur. 113. 8
 Receptores seu Thesaurarii Regis, utrum pecu- nia à fisci debitoribus exacta, & à se jam recepta possit uti, & cum ea negociare & an tale lucrum ex tali pecunia resultans de- beat esse Thesaurarii, an verò Regis? 135. 26
 Adducuntur in proposito multa jura quæ contra Thesaurarium pro patrimonio Regali faciunt. *ibid.* 27
 Receptorum seu Thesaurariorum bona ex juris dispositione, obligata & obnoxia manent so- lutioni poenarum condemnationum, sicut *Qter. De Officialibus.*

- dum. 199. 14
 Reus suspendendus dum à furca, infracto fune, in solum cecidit, quid agendum sit, *remissivè*. 200. 21
 Rex an teneatur ex officio regnis inservire. 2. 23
 Rex dum concedit alicui dominium seu jurisdictionem omnimodam in aliquo oppido, seu jus quod communiter in Hispania vocatur *Vassallaje*, adhuc, vicini illius oppidi, et si dominio subjaceant omni modo, tamen Regis Vassalli dicuntur. 87. 28
 Rex Hispaniæ nullum cognoscit Superiorem temporalem, nec Imperatori subjacet, & major reputatur in Regno suo, quam Imperator in Imperio. 85. n. 8. & 9
 Rex Hispaniæ vel ejus Prorex & locum Teneans, quoties ita expedire putaverit, potest Regnum congregare, & civitates Regni Capita ad Curias & conventus convocare. 117. 1
 Rex potest omnes Magistratus seu Judices, vel Officiales in Civitatibus vel villis suæ Regiæ Coronæ ad libitum præponere contra oppidorum voluntatem & civibus eorum resistentibus. 85. 11
 Rex potest tollere Civitatibus facultatem eligendi Procuratorem Curiarum, & ipse motu proprio eligere quem maluerit. 120. 18
 Rex quoties necessitas publica postulaverit, ex sua autoritate & juris dispositione, sine alio interventu, non solum de personis, sed de bonis Vassallorum jure hæreditario adjutorium & subsidium exposcere poterit. 122. 28
 Romani priusquam Senatam adirent, suis falsis numinibus holocausta sacrabant. 4. 11
 Romani Provincias inter Consules, Prætores & Quæstores forte dividebant. 37. 3
 Romani Consules, Quæstores, Tribuni militum, Censores & cæteri Magistratus inter nobiles tantum Patricios primis Reipublicæ temporibus eligebantur. 40. 4

S

- S**alaria competentia quænam dicantur. 77. 7
 Salaria competentia debent iudicibus delegatis persolvi ab ipsis partibus ad quarum petitionem missi sunt. *ibid.* 6
 Salaria constituere quando possit universitas. 77. 12
 Salaria debent assignari secundum personarum, temporis, & officiorum qualitatem. *ibid.* 9
 Salaria debentur Officialibus pro tempore quo serviunt, at non ultra. *ibid.* 13
 Salaria Officialibus Reipublicæ assignari debent, quæ respondeant labori. *ibid.* 2
 Salaria Prætoribus & iudicibus ordinariis persolvi debent ex bonis populorum. *ibid.* 4
 Salaria quis primum publicis officialibus & Magistratibus expensis fisci persolvenda constituerit. *ibid.* 3
 Salaria solvenda sunt initio anni. *ibid.* 10
 Et an hoc procedat in iudicibus & officialibus qui à Dominis & Baronibus nominati sunt, traditur, *remissivè*. *ibid.* 11
 Salarium ad quantitatem, si non fuerit certa con-

- fuetudo quid agendum sit. *ibid.* 9
 Salarium an debeatur, quando ob infirmitatem vel absentiam ex justa causa, licentia obtenta, vel non obtenta, quis officio personaliter non inservit, *remissivè*. *ibid.* 14
 Salarium debetur mortuo officiali ante annum completum & ad hæredes suos transmittitur. *ibid.* 15
 Salarium debetur officiali finito anno vel tempore officii quousque veniat successor. 78. 17
 Salarium duplex poterit lucrari officialis qui habet duo officia compatible. *ibid.* 16
 Schedules Regia data circa modum & ordinem servandum in collectione elemosynæ Bullarum, ad litteram inseritur. 153. 23
 Schedules vulgò *Carta de pago* de qua *lex 22. tit. 6. lib. 3. nova recopil.* loquitur, ut si simplex sufficiat ad solutionem faciendam, hoc tamen debet intelligi respectu Prætoris vel Decurionum quorum jussu & decreto solutio fuit ordinata & commissa. 128. 25
 Schedules Regiæ solent in Hispania expediri quibus pro unoquoque oppido admissio ad idem officium post triennium præcipitur. 32. 17
 Scriba inferiores numerati five non numerati, attento jure Regio, vile officium non censentur exercere, dummodo alicui civitati, villæ vel Curia vel Tribunali deputati sint. 104. 15
 Scrutinium parat præsentibus omnibus qui debent, volunt & possunt interesse electioni officialium. 5. 23
 Sedom vel honorem ratione loci nemo in Ecclesia potest sibi acquirere sine licentia Episcopi. 74. 43
 Sedes ad patris dexteram pro majori honore & æstimatione Primogenio constituenda est. 70. 16
 Sedes honorabiliores quænam censeantur. 95. 10
 Sedes propria & naturalis cuique elementorum gradatim distributa est. 68. 3
 Senatoribus plerisque supremi Consilii præter senatoriam dignitatem cui tamen continuo vacant, conferunt à Rege plura alia ministeria honorifica & lucrosa. 35. 11
 Senes qui septuagesimum annum compleverunt legitimam de jure munerum publicorum excusationem habent, *ex leg. 3. §. fin. ff. de Decurionibus*. 54. 24
 Sententia confirmatoria nominationis obtenta non debet esse illusoria, nec iudicium frustrari, *leg. si prætorum 75. ff. de jud. leg. fin. ff. ne quia in loco publico*. 50. 24
 Agitur de text. in *leg. si ita stipulatur essem*, cum *leg. seqq. ff. de verb. obligat.* *ibidem* 25
 Expenditur textus in *leg. Paulus respondit, §. cujus*, ibi: *triennio continuo, juncta glossa verbo tempore ff. de liber.* *ibid.* 26
 Assertur in proposito textus in *leg. servus qui testament. 14. §. servus cum hæred. ff. de testam. mil. & lex Cæsar, ff. de publicanis.* *ibid. n. 27. & seqq.*
 Sententia declaratoria necessaria censetur ad vacationem unius officii per affectionem alterius. 36. 18
 Sepultura de jure dum in Ecclesia contenditur inter laicos, cognitio ad iudicem Ecclesiasticum

- cum spectat. 75. 44
 Servi ad officium Carnificis additi pretium debent ejus domino persolvi. 199. 9
 Servitii præstiti ob quod fit indultum privilegium, ut de causa constet, sufficit ut in ipso indulto enunciatur. 45. 43
 Servus cujuslibet privati, non autem servus alicujus Ecclesiæ, vel libertus potest adigi ad munus Carnificis exercendum. 199. 8
 Signum jurisdictionis est creatio Officialium. 88. 39
 Sindicatio Tabellionum ad eum spectat, qui eos creavit. 105. 29
 Sindicacionem vel punitionem Tabellionum dum negligunt qui eos crearunt, solet & potest committi & expediri iudex qui talem sindicacionem faciat. *ibid.* 30
 Sindici seu Procuratoris cujuslibet oppidi officium, maximam cum Magistratu defensorum Civitatis in multis habet paritatem, & unitatem fortitur. 111. 1
 Sindici constitutio non recipit jurisdictionem, sed tantum administrationem rerum civitatis. 112. 7
 Sindici confessio in iudicio facta, utrum præjudicet universitati, *remissivè*? 113. 19
 Sindici constitutio ut sit legitima, requiritur ut ejus instrumentum fiat publicum & authenticum, & in eo scribantur omnia nomina Decurionum vel vicinorum qui nominationi adfuerunt. 112. 8
 Sindici creatio regulariter per annum durationem habet. 114. 28
 Sindici creatio ut sit valida, quænam requirantur. 154. 4
 Sindici electio à solo Decurionum decreto robor accipit, nec ad hoc indiget Superioris decreto. 112. 5
 Pauli Doctrina in *leg. item eorum 6. ff. 1. juncto 3. quid si auctor* arridet in proposito. *ibid.* 6
 Sindici nominatio debet fieri præcedente convocatione per sonum tubæ vel campanæ vel alio modo, prout in quolibet loco mos fuerit. *ibid.* 11
 Sindici seu Procuratoris generalis civitatis creatio pertinet ad universitatem, Concilium, seu ad ejuſdem urbis Decuriones, aut etiam ad personas specialiter ab universitate deputatas. 111. 2
 Sindico debet assignari salarium de propriis bonis civitatis. 114. 30
 Sindicum constituere universitas officio iudicis potest compelli ad petitionem partis contra ipsam agentis. *ibid.* 25
 Sindicum seu Procuratorem certa pars universitatis facere potest, qui quidem Sindicus erit tantum Procurator ejus partis quæ ipsam nominaverit. 111. 3
 Sindicus cujus ætatis esse debeat cum promovetur ad tale officium *remissivè*. 113. 20
 Sindicus, finito officio, potest causam coeptam de tempore officii prosequi. *ibid.* 19
 Sindicus nominatus non potest officium tanquam onerosum recusare. *ibid.* 12
 Sindicus dum non est legitime & cum solemnitatibus requisitus constitutus, quando ab eo gesta videantur ratificata nomine universitatis, *remissivè*. *ibid.* 13
 Sindicus universitatis non solum potest nomina-

- ri à Concilio ad lites pertractandas, verum etiam ad obligandum ipsam universitatem & singulares personas, & res & bona singularium vicinorum. 114. 26
 Sindicus universitatis, utrum possit tacite vel expresse uti remedio appellationis interpositæ vel interponendæ à sententia lata contra universitatem? 113. 21
 Sindicus universitatis transigere potest in causa dubia. 114. 27
 Sorte dirimi poterunt suffragia in pari numero concurrentia & cui fors ceciderit officium est conferendum. 37. 5
 Sortes in aliquibus casibus damnatæ prohibitæ in aliis verò permissæ sunt. *ibid.* 6
 Sortis electiones quæ in sacra leguntur Scriptura intelliguntur *ex Gratiano*. 38. 9
 Sortis iudicium in electionibus Ecclesiasticis expresse prohibitum invenitur. 37. 7
 Sortis iudicium inter Ethnicos antiquos frequentissimum fuit quod variis ex historia relictis exemplis comprobatur. *ibid.* 2
 Sortis iudicium omni tempore & inter varias gentes pluribus in casibus & usitatum & approbatum fuisse ex divinis compertum est eloigiis. *ibid.* 1
 Sortis iudicium servatis servandis firmum & juri consonum est adeo ut ab illo appellari non possit. 38. 10
 Spartarum legislator præmia constituit eis qui operam procreandis filiis dabant. 55. 33
 Spiritualis res ubi cum prophana miscetur, dignior & potior est Ecclesiastica. 75. 42
 Spurius an appellari debeat ignobilis. 17. 33
 Spurius in dubio nemo præsumitur. 18. 37
 Spurius quæ infamis infamia. 17. 37
 Spurius an jure ab officiis excludatur. 16. 30
 Quæstio affirmative deciditur. *ibid.* 31
 Stadium quot passus contineat. 194. 13
 Statuta excludentia Neophytos iusta esse defenduntur. 13. 20
 Statutum loquens de primogenito intelligitur de vero & naturali primogenito, non de ficto. 44. 29
 Substitutum apponere solet Commentariensis in magnis carceribus qui substitutus eum comitatur & adjuvat in ministerio carceris. 94. 21
 Substitutus officialis gerit periculo substituents. 80. 2
 Suffragium frequentissimum est eligendi mos. 6. 25
 Superior meram gratificationem non habet ad electionem unius ex electis à pari numero. 22. 17
 Princeps ab hac regula excipitur. *ibid.* 18
 Surdus simul & mutus eligere non potest. 6. 31
 Surdus omnino, non verò surdaster ad quæ officia inhabilis. 16. 28

T

- T**abellio, ut in omni casu five judicialiter five extrajudicialiter publicam fidem faciat, debet prius examinari & insigniri à Rege. 104. 19
 Tabellio semel ad aliquod officium electus non potest sine causa removeri. 66. 28
 T 4
 Tabel-

Tabellionatus officium serviendi per substitutum facultatem habens potest eum semel positum, revocare ad libitum aliumque nominare, etiam si prius presentatus fuerit in Consilio regio, ibique approbatus possessionem ceperit, *ex Azevedo in leg. 4. tit. 25. lib. 4. Recopil. n. 6. & 7.* 64. 14

Tabelliones à Dominis oppidorum & aliis inferioribus nominati non possunt per eos sine iusta causa & rationabili ab officio moveri. 106. 31

Tabelliones Consiliorum duos libros facere tenentur juxta formam legis 75. & 79. lib. 5. tit. 25. quæ ibi afferuntur. ibid. 32

Tabelliones quomodo debeant uti suis officiis, & quanta sit eorum fides & autoritas, & in quibus casibus magis credatur eorum instrumentis quam testibus traditur, remissive. 105. 27

Tabellionibus isto tempore merces, non tam ob operam, quam ob industriam & publicum authoramentum, constituta est. 103. 10

Textus in leg. 7. ff. rem pupilli salvam fere in leg. 7. Cod. de adoptionibus, qua ratione non officiat Tabellionis dignitati. ibidem 11

Expenditur & intelligitur circa Notarii dignitatem textus in leg. universos, Cod. de Decurionibus, lib. 10. ibid. 12

Tabellionis varia nomina quibus in jure solet significari, afferuntur. 102. 1. 2. & 3

Tabellionis officium debet esse perpetuum. 65. 32

Tabellionis ab officio cur Decuriones abstinere debeant. 104. 13

Tabellionis seu Notarii munus, utrum attento jure communi, honorabile habeatur, & habitum fuerit. 102. 4

Tabellionum creatio, consuetudine introduci potest, ut spectet ad Dominos oppidorum. 104. 18

Tabellionum creatio seu nominatio ad Regem pertinet. ibid. 16

Tabellionum in examine & probatione quoniam ordo servandus, remissive. 105. 24

Tabellionum officia debent exerceri per nominatum, non autem per substitutum. ibidem 26

Tabellionum provisio & denominatio qua consuetudine fuit introducta, & facta à Ducibus, Marchionibus, &c. utrum morte concedentis expiret, non solum quoties officia vacent per mortem, sed etiam per renunciationem vel privationem. ibid. 20

Tabernarii, muliones, tutores, hospitatores artocreatarii, mechanicæ exercentes officia muneribus Reip. sunt inhabiles. 18. 38

Templariorum instituta fuit militia ad peregrinos excipiendos. 168. 11

Templariorum nomenclatura unde orta. ibidem 12

Tempus non currit impedito agere seu administrare. 50. 23

Testes in causa coram iudicibus fraternitatis agitata, si de perjurio convicti fuerint, hi iudices non poterunt, etiam ratione incidentiæ contra eos procedere. 99. 16

Theaurarii Gabellarum officium à Regia con-

cessione solet procedere, & perpetuum venditionis titulo conceditur alicui & ejus hæredibus. 134. 17

Theaurarii Gabellarum officium nobile censetur. 134. 18

Theaurarii generalis salarium speciali S.edula seu provisione Regia solet ex bonis & redditibus oppidi seu universitatis persolvi. 142. 64

Theaurarii officium nihil aliud est quam Arca & Domus deputata ad custodiam & conservationem pecuniæ Principis. 135. 28

Theaurarii officium moderni hujus temporis, diversum est ab officio antiquorum susceptorum, Exactorum seu Arcariorum. 137. 40

Theaurarii publici varia nomina antiqua. 132. 1

Theaurarii tantum à Rege nominati in una quaque Provincia, & judices rationum patrimonii Regii, nobile officium gerere reputantur, non verò susceptores, seu Exactores vectigalium in unoquoque oppido à Concilio nominati. 133. 6 & 7

Theaurarii & Decurionis officia quare sint incompatibilia. 134. 19

Theaurario qui solvit, non ea agit intentione ut dominium transeat, sed ut Principi solvat, & obligationis nexu liberetur. 136. 36

Theaurariorum in bonis, an præferatur fidei cæteris creditoribus, vel mulieri pro dote expressam hypothecam habentibus, remissive. 134. 24

Theaurario Regio gabellarum, vulgò Alcaualos reales, in Pintana civitate constituto, quid curæ incumbat. ibid. 15

Theaurarius confessus recepisse debitum Regium, debitorem liberat, etiam si realiter non receperit, modò tamen Theaurarius sit solvendo. ibid. 22

Theaurarius creatus non solum debet exigere quæ debentur ratione præsentis anni, sed etiam quæ ab aliis in præteritis annis insoluta extant, & antiqui susceptores non receperunt. ibid. 20

Theaurarius non dicitur simplex Depositarius. 136. 32

Theaurarius per gratiam & concessionem à Principe in titulo officii acceptam, potest cum pecuniâ fidei recepta negotiare. 137. 41

Theaurarius Regius Gabellarum qua ratione compellendus à creditoribus Regis, ut solvat ipsis census, vulgò Juras super Gabellis constitutis. 134. 16

Theaurarius quomodo scribere in suo libro debeat, & quâ formâ & stylo pecunias quas intuitu & ratione sui officii recipit. 140. 60

Theaurarius vel Exactor pecuniæ non potest aurum receptum convertere in massam, vel monetam in aliam speciem. 135. 17

Theaurarius videtur effici dominus pecuniæ sibi numeratæ, ex Doctrina Bursati. 136. 33

Theaurarius utrum pro pecunia Regis vel deposita vel sibi à latronibus furto subtrahita teneatur, an verò allegans & probans casum furtivum immunis teneatur. 140. 59

The-

Theus Nobiles à plebeis primum sejunxit. 39. 2

Tonfores & factores cur appellari non debeant Proxenetæ. 147. 6

Tribunorum Romanorum potestas qua in re consisteret. 115. 32

Tributa in Curiis à Procuratoribus Regni Regi concessa, eorum cura, & personali munere sunt exigenda, ex leg. Regia 9. tit. 7. lib. 6. nova recopil. 151. 9

Tributa mista quænam sint. 187. 24

Tributa omnia quæ in Regno Castellæ inveniantur ad personalia & realia seu patrimonialia reducuntur. ibid. 25

Tributa personalia quid. ibid. 22

Tributa quæ in Hispania exiguntur, in quibus censibus & impositionibus à Romanis imperatoribus indictis respondeant. ibidem 20

Tributa realia quænam dicantur. ibid. 23

Tributa non solum imponere pro cognitione Vassallagii & supremæ potestatis, sed etiam alias collectas & impositiones, publicâ causâ & communibus necessitatibus urgentibus, Regno & Vassallis injicere ad Reges jure Regaliæ spectat. 185. 12

Tributi capitis vim & speciem continet tributum quod communiter vocatur, de la Martinieja. 187. 33

Tributi solutio pro Edicto Cæsaris maximum creavit apud Judæos scandalum & altercationes. 184. 10

Tributi, vulgari sermone Fonsadera dicti, in quo consistat ratio & substantia. 186. 16

Tributi, vulgò Fonsadera, antiquitas unde deducatur. 185. 15

Tributorum Exactoris munus quandoque honestum censetur. 151. 7

Expenditur & afferuntur in proposito Papiniani lex, lib. 17. §. præscrip. ff. ad munic. ibid. 8

Tributorum excussio prius fieri non debet, quam intimatio Concilii facta fuerit. 152. 18

Tributorum exactio in Regno Castellæ semper plebeiorum statui adscribitur, nec Nobilis ullus invitatus cogitur suscipere. 151. 3

Tributorum in concessione, an Procuratores Curiarum necessariò debeant intervenire & consentire, an autem illorum præsentia & communicatio in vim consilii & deferentiæ tantum exquirenda sit. 122. 26

Expenditur pro assensu necessario Procuratorum, textus, in leg. 1. tit. 7. lib. 6. nove recopil. qui ibi adducitur. ibid. 27

Tributorum in triplicem speciem fit divisio. 187. 21

Tributorum quæ in Hispania imponuntur, variæ causæ sunt, & eorum nomenclatura diversa. 185. 13

Tributorum realium vel patrimonialium quodnam potissimum sit in Regno Castellæ. 188. 34

Tributorum varia afferuntur nomina. 186. 17

Tributum quod unusquisque descriptus ex Edicto Cæsaris erat soluturus, in quo consisteret. 184. n. 8. & 9

Tributum quod vulgò dicitur la Moneda Forera ut solvatur, non habetur ratio patrimonii, sed tantum capitis. 187. 27

Tributum vulgò Alcaualos, quâ ratione sit dictum, r. missive. 186. 19

Tributum, vulgò la Moneda forera, ex personalibus potissimum & antiquissimum inventum est. 187. 26

Tributum, vulgò Sifas, quo tempore fuerit impositum. 186. 18

Tutela munus personale est ex leg. 55. 1. ff. de numeribus & honoribus. 60. 77

Tutelæ immunitas Nobilibus conceditur intuitu alicujus officii in quo sunt constituti, non verò generaliter aliis Nobilibus. 59. 69

Tutelæ munus nec vile nec sordidum unquam existimatum est. ibid. 70

Tutelæ ratione & curæ, Princeps Tutor sine Curator Regni & Reipublicæ dicitur. 60. 71

Tutor & Curator potest facere ea omnia quæ speciale mandat exigitur. 113. 15

Tutor efficitur dominus pecuniæ quam pro pupillo recipit. 137. 37

Tutor si sit obligatus in genere, tamen pecunia non definit esse pupilli, nec dicitur esse Tutoris. ibid. 39

Tutoris administrationem inter & Theaurarii quænam differentia. ibid. 38

V

Vassalli Baronum semper dicuntur subditi Dominio Regis, & tenentur defendere eum contra Barones. 87. 29

Vendita seu concessa villæ, attento jure communi, videtur concessa jurisdictioni ipsius. 86. 21

Vendita seu concessa villa, attentis legibus Regni Hispaniæ, non censetur concessa jurisdictioni, nisi expresse caveatur. ibid. 22

Venditio quando ad mensuram facta est, intra quod tempus mensuræ iudicio quis necessariò uti debeat. 195. n. 21. & 23

Venditionis aut concessionis verba inspicienda sunt, ut dignosci possit quid concessum aut venditum fuerit. 87. 31

Vicini & naturales, extraneis & alienigenis in collatione beneficiorum præferendi sunt. 19. 43

Vicinus ad officia Reipublicæ obtinenda etiam habitator esse debet. ibid. 44

Vicinus & habitator quis dicitur. ibid. 45

Vidus & utensilia ut moderatis & justis pretiis vendantur ad curam Prætoris cujuslibet Civitatis, regulariter spectat. 107. 1

Vile seu infame dicitur officium quod in loco tale esse reputatur. 151. 6

Vis, impressio, coactio, metus ubi intercedunt, semper abest consensus. 7. 33

Universitas non tenetur recipere officialem creatum ultra annum. 31. 7

Vocari pariter omnes ad munera publica quieti & tranquillitati publicæ expedit in urbibus populosis, & in quibus sæpe nulla aut saltem non tam manifesta differentia est inter nobiles & plebeios. 60. 72

Voces illæ, durante mera & libera voluntate seu beneplacito, quid operentur in creatione officialium ad beneplacitum. 66. 36

Vox placeat qua ratione intelligi debeat. ibid. 34

Vox

Vox *liberè* quomodo fit intelligenda, & ita non ampliatur ut aliquid fiat alterius detrimento.

ibid. n. 32. & 33

Ufus communis loquendi debet semper reduci ad dispositionem juris.

ibid. 35

Ufus communis loquendi multum operatur in creatione officialium.

63. 6

Ufus intervenire debet in iudicio fortis ut illud ab omni peccato & suspitione prava vacuum habeatur.

38. 8

X

X *Enodochia* quæ in urbe Carrionensi & circa eam constructa sunt pro peregrinis hospitandis enarrat & describit Autor, *vide* Hospitia.

Xenodochiorum seu Hospitalium ad peregrinos excipiendos quis primus inventor seu institutor fuerit.

167. 6

FINIS.

